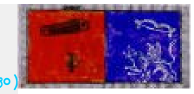
ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

૨૫૫ામ ૨૨૨૯- ૫૪૭શ ૫૨૫૯૬શ

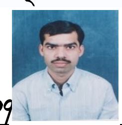
' વૃદિહ' ૧૫૦ મ શ્રંક ૧૫ માન્ચ ૨૦૧૪ (વ્રન્ષ ૭ માસ ૭૫ શ્રંક ૧૫૦)

ऐ अंकमे अछि:-

ऐ अंकमे अछि:-

૧ સંપાદકીય સંદેશ

૨ ગદ્ય

૨.૧ શ્રાશીષ શ્રનચિન્હાન તીન ટા વિન્દુ

૨.૨ ળગદીશ પ્રસાદ મણ્ડળક પાઁચટા લઘુકથા

-

૨.૩ શવિકુમાર ઝા 'ટિલ્લૂ'- વડકા સાહેવ : પરમ્પરાગત સંસ્કાર કેર પરાભવક વૃત્તચિત્ર

૨.૪ શ્રમર કાન્ત શ્રમર- સુળીતક ગન્ય સુગન્ય છોડ ગેલ (પુસ્તક સમીક્ષા)

૨.૫ ળગદાનન્દ ઝા 'મનુ'- શ્રશોક ઝા ળીક પોથી "ટેકનોળી"ક સમીક્ષા

२६ ઉમેશ મા઼ડલ– મૈથિલી : સંસ્કાર શ્રા હમ સભ

२७ પૂનમ મા઼ડલ- "સગર રાતિ દીપ જરય"ક ૭૮ મ શ્રાયોજન 'કથા કોસી' ઉમેશ પાસવાનક સંયોજકત્વમે શ્રૌરાહીમે સમ્પન્ન ૮૦ મ સગર રાતિ દીપ જરય સુપૌલ જિલાક નિર્મલીમે ઉમેશ મા઼ડલક સંયોજકત્વમે

२८ ઉમેશ મા઼ડલ– ૮૦મ સગર રાતિ દીપ જરય' ' નિર્મલીમે ૪૫ ગોટ પોથીક લોકાર્પણ– ૨૮મ વિદેહ મૈથિલી પોથી પ્રદર્શની

-

३ पद्य

३.१ શ્રાશીષ શ્રનચિન્હાર- દૂ ટા ગજલ

३.२ જગદાનન્દ ઝા 'મનુ'- ૨ ટા ગજલ

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका' वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

૩૩ કામિની કામાયની- જહિયા સઁ જાહિસ સુનૈછ

૩૪ જ્યોતિ- ગજલ

૩૫ મો ગુલ હસન- ગીત- છોટકા કસિાન

૩૬ ઓમ પ્રકાશ ઝા- દૂ ટા ગજલ

૩૭ શારદાનન્દ દાસ પરિમલ- દૂ ટા ગીત

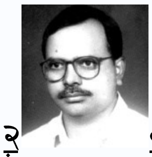
૩૮ યોગાનંદ હીરા- ૪ ટા ગજલ

૪ મિથિલા કલા-સંગીત ૧ જ્યોતિ ઝા ચૌધરી ૨ રાજનાથ મિશ્ર (ચિત્રમય મિથિલા) ૩ ઉમેશ મણ્ડલ (મિથિલાક વનસ્પતિ મિથિલાક જીવ-જન્તુ મિથિલાક જિનગી)

-

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

પ઼ાદ્ય-પદ્ય ભાભાી:પાપ્પ૭ (કોક્રમી ૩પન્યાસ) - ાુક્રાભાપ ાાભા શેટ- મૈથિ૭ી શ્નુવાદ- ૭ૅા શંભુ કુમાપ સહિ

દ્વા૭ાની ક઼ાા-૧ ામિતિ દ્વા- દૂટા વા૭ ાાળ૭ ૨ વ઼ષેશ યન્દ્ર ૭૭- હેભીક ગીત

-

૭ ભાષાપાક પચના-ભેખ્ખ -[ભાનક મૈથિ૭ી]

દ્વ઼સ્યપ્ઙ્શ્ર ઢશ્રોઢ ાાશ્રોાા ઢપષસ્યપાાથષ

દ્ઢામ્નાપાયાન થહ્કુ્ન- શ્નયેનિ સ્નદા- થહે ષુાપયેસ ાડ ાહે હિસિ઼ોાપ્ય ાડ શ્ર૭ી઼ાાભાિાે

દ્ર થહ્પ શ્રશ્રોડસ્થસ્ઙ્શ્રડ શ્રાાાય ઙ્ડ઼ઙ્થડઢશ્રડ હ્પઢસ્થશ્રઘપ શ્રોઢ મસ્થહ્સ્ડશ્ર- ઢશ્રયહ્શ્રપઢસ્યહ્ાાશ્ર ઙ્હ્શ્રોડયહ્શ્રઢ઼ (ફુાપ઼ોસપ- શ્રઢશ્રમહ્શ્રથ ખ્ડમશ્રઢ ઙ્હ્શ્રોડયહ્શ્રઢ઼)

દ઼ડૅા શ્નમપ઼ાી દ્વા- કન્નિાા઼ક૭્ય઼ોસંવ્ય઼ વ઼સ્યપ્ઙ્શ્ર મશ્રસ્થહ્સ્ડસ્ ષથભાષપ્પઢસ્થ પ્યડઙ્શ્રથસ્શ્રોાા (યો઼ાદ઼)

વ઼દિહ મૈથિ૭ી પોથી ડાઙ્ન૭ોડ સાઇટ

વ઼સ્યપ્ઙ્શ્ર મશ્રસ્થહ્સ્ડસ્ ભશ્રોશ્રોપ્પષ ઢઢપપ યશ્રોશ્રીાાડશ્રોશ્રય ષસ્થપ

વ઼દિહ ઈ-પત્ાિક્રાક સભટા પુાાન શ્નંક (વ઼પેભ, ાનિહુના શ્રા દેવ઼ાાગાભી ભે) પી઼ડી઼એફ ડાઙ્ન૭ોડક ૭૭ ાીયાઁક ૭કિપ઼ાપ ૩પ૭વ્ય શ્નછિ શ્ર૭૭ ાહે ા૭દ સિસુસ ાડ વ઼દિહો ળુાપા૭ (િ ભાપાિ૭, થિહુના ાાદ યેવ઼ાાાાગાપિ વ઼િપસાિાિસ) ાપે ાવાિ૭વિ૭ ડીપ પદડ દોૌન૭ોદ ાા ાહે ડી૭૭ોાૌિાા ૭નિક઼

વ઼દિહ ઈ-પત્ાિક્રાક સભટા પુાાન શ્નંક વ઼પેભ, ાનિહુના શ્રા દેવ઼ાાગાભી ભૂપમે વ઼દિહો ળુાપા૭' સ ા૭૭ ા૭દ સિસુસ િ ભાપાિ૭ થિહુના ાાદ યેવ઼ાાાાગાપિ વ઼િપસાિાિસ

विदेह ई-पत्रिकाक पहिल ५० अंक

विदेह ई-पत्रिकाक ५०म सँ आगाँक अंक

विदेह आर.एस.एस.फीड एनीमेटरकेँ अपन साइट/ ब्लॉगपर लगाउ।

ब्लॉग "लेआउट" पर "एड गाडजेट" मे "फीड" सेलेक्ट कए "फीड यू.आर.एल." मे http://www.videha.co.in/index.xml टाइप केलासँ सेहो विदेह फीड प्राप्त कए सकैत छी। गूगल रीडरमे पढ़बा लेल http://reader.google.com/ पर जा कऽ **Add a Subscription बटन क्लिक करू आ खाली स्थानमे http://www.videha.co.in/index.xml** पेस्ट करू आ Add बटन दबाउ।

Join Videha facebook group

Join Videha googlegroups

विदेह रेडियो:मैथिली कथा-कविता आदिक पहिल पोडकास्ट साइट

http://videha123radio.wordpress.com/

मैथिली देवनागरी वा मिथिलाक्षरमे नहि देखि/ लिखि पाबि रहल छी, (cannot see/write Maithili in Devanagari/ Mithilakshara follow links below or contact at ggajendra@videha.com) तँ एहि हेतु नीचाँक लिंक सभ पर जाउ। संगहि विदेहक स्तंभ मैथिली भाषापाक/ रचना लेखनक नव-पुरान अंक पढ़ू।
http://devanaagarii.net/
http://kaulonline.com/uninagari/ (एतए बॉक्समे ऑनलाइन देवनागरी टाइप करू, बॉक्ससँ कॉपी करू आ वर्ड डॉक्युमेन्टमे पेस्ट कए वर्ड फाइलकेँ सेव करू। विशेष जानकारीक लेल ggajendra@videha.com पर सम्पर्क करू।)(Use Firefox 4.0 (from **WWW.MOZILLA.COM**)/ Opera/ Safari/ IE8.0/ Chrome 20 Web browser for viewing 'Videha' Maithili e-journal at http://www.videha.co.in/)

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

ઘો ગો ગહે ઉનિક વેલી ડેન દોનલોદ ડોલદ સિસુસ ેડ વ્રયપ્હ્શ્ર માતિહિલિ માગાડનિ નિ પદડ ડેનમાત ાનદ માતિહિલિ શ્રુદો વદિો મોક્ પાનિગાનિગાસ્ પહોગો ડવિસ વદિહક પુરાન શ્રંક શ્રા ઑડયિો વીડયિો પોથી યતિરકલ શ્લોટો સનક શ્રારઉ સન (ડચ્યારામ, વડ઼ સુપ્પ સાર શ્રા દૂરવાક્ષગ મંત્ર સહિત) ડાડનલોડ કરવાક હેતુ નીચાઁક લિંક પર ળાઉ।

વ્રયપ્હ્શ્ર શ્રઢણ્હ્રવપ વદિહ શ્રાર્કાર્વ

ળ્યોતિરીશ્વર પૂર્વ મહાકવિ વદિ્યાપતિ। ભારત શ્રા નેપાળક માટમિ પસરલ મિથિલાક ધરતી પ્રાચીન કાલહિસઁ મહાન પુરુષ ઓ મહિલા લોકનિક કર્મભૂમિ રહલ શ્રછિ। મિથિલાક મહાન પુરુષ ઓ મહિલા લોકનિક ચતિ્ર **'મિથિલા રત્ન'** મે દેખૂ।

ગૌરી-શંકરક પાલવંશ કાલક મૂર્તિ, એહિમે મિથિલાક્ષરમે (૧૨૦૦ વર્ષ પૂર્વક) શ્રભલિખ શ્રંકિત શ્રછિ। મિથિલાક ભારત શ્રા નેપાળક માટમિ પસરલ એહિ તરહક શ્રન્યાન્ય પ્રાચીન શ્રા નવ સ્થાપત્ય, ચતિ્ર, શ્રભલિખ શ્રા મૂર્તિકલાક હેતુ દેખૂ **'મિથિલાક ખોજ'**

મિથિલા, મૈથિલ શ્રા મૈથિલીસઁ સમ્બન્ધિત સૂચના, સમ્પર્ક, શ્રન્વેષણ સંગહિ વિદેહક સર્ચ-ઇંજન શ્રા ન્યૂઝ સર્વિસ શ્રા મિથિલા, મૈથિલ શ્રા મૈથિલીસઁ સમ્બન્ધિત વેબસાઇટ સભક સમગ્ર સંકલનક લેલ દેખૂ **"વિદેહ સૂચના સંપર્ક શ્રન્વેષણ"**

વિદેહ જાલવ્રૃત્તક ડિસકસન ફોરમપર જાઉ।

"મૈથિલ શ્રાર મિથિલા" (મૈથિલીક સભસઁ લોકપ્રિય જાલવ્રૃત્ત) પર જાઉ।

સંપાદકીય

૧

મિથિલા પૂર્ણિરસ્ટિટી શ્રાકાશવાણી દરભંગા શ્રા સાહિત્ય શ્રકાદેમી મે જે ભઽ રહલ શ્રછિ સેહ "મૈથિલ બ્રાહ્મણ માત્ર લેલ મિથિલા રાજ્ય" માંગેવલાક મિથિલા રાજ્યમે હએત, સે જે શંકા લોકકેં છૈ સે શ્રસત્ય નૈ છૈ।
સાહિત્ય શ્રકાદેમી મૈથિલીક પતન લેલ જે કાજ કેલક શ્રછિ શ્રા કઽ રહલ શ્રછિ તકરા મૌન શ્રા મુખર સમર્થન કેનિહારક સંખ્યા શ્રંગુર પર ગાનલ જા સકૈત શ્રછિ। "સગર રાતિ દીપ જરય" સમાનાન્તર પરમ્પરાક વીસ્તુ રહએ તકર પ્રયાસ હેવાક ચાહી, સાહિત્ય શ્રકાદેમી પોષિત મુખ્યધારા લગ ને લેખક છૈ શ્રા ને પાઠક શ્રા ને પ્રતિભા। શ્રોકર ઇતિહાસ લેખન મે એહેન એહેન

ઊક આ પોથીક વન્નાન બેટત ળકન અસ્તત્વિ નૈ છઊ, સે મૂઊ યાના અપન શાહિસ ઊપ્પનમે કોનો ગનતી કનવા ઊઊ સ્વતંત્ન અછિ। નાયાક્ષ્ામ ચૌયની આ સુબાષ યન્દ્ન પાદવક સંગ કએઊ છઊક વવિોય ઓર યાનામે નૈ બેઊ, કાનામ ઓ "સ્ટેટસ કો" સમન્થતિ ઊકક સંગઠન છવિ। સાહતિ્ય અકાદેમીક ગોષ્ઠી મૂઊ યાનાક ઊઊ સગન નાતકિ ગોષ્ઠી બઽ સકૈએ સમાનાન્તન યાનાક ઊઊ નૈ।

२

શવિ કુમાન હા "ટઊિઊ"ક "અંશુ" આ વેયન ઠાકુન ળી ક નાટક "ઊંચ-નીચ" ૮૧મ સગન નાતદિીપ ળનય કથા ગોષ્ઠીક આયોળન દેવઘનમે ઊકાન્પતિ હએત ળે વનાહ્મણવાદી સમીક્ષા આ નંગમંયપન અન્તમિ માનક પ્નહાન હએત।
મૈથલિી આ મથિલિાસઁ પ્નેમ કનૈવઊ અચસિપ્પ્યક સમાનાન્તન પનમ્પના સમ્વન્ધી વન્ગ "ગનપ્પિન" મુપ્પયાનાક ઙને સાહતિ્ય અકાદેમી ગોષ્ઠીકેઁ "સગન નાતદિીપ ળનએ" કેન માન્યતા નૈ દઽ સકત।

३

મૈથલિીક મૂઊ "ગનપ્પિન" પનમ્પના મે ૨૦ ટા ઊપ્પક છૈ આ પાઠક એક્કોટા નૈ, ઈ વીસ ગોટા વીસ ગ્નુપમે વવિક્ત અછિ, સભ આપસમે કુકુડ઼ કટાઉજ કનૈત નહિ અછિ, મુદા વદિેહક વવિોયમે એક બઽ ળાઇત અછિ આ સાહતિ્ય અકાદેમીક પક્ષમે બઽ ળાઇત અછિ।
"સગન નાતદિીપ ળનય" યએહ એકટા સંસ્થા છૈ ળતઽ નન્દવલિાસ નાય સેહો ળા સકૈ છથિ આ ળગદીશ પ્નસાદ માણ્ડઊ સેહો। ગુઆહાટીક વદિ્યાપતપિનવ મે "મૈથલિ વનાહ્મણ માત્ન ઊઊ મથિલિા નાળ્ય આ મૈથલિી બાષા" માંગૈવઊ વનાહ્મણવાદી સભ ળઇ તનહેં ળગદીશ પ્નસાદ માણ્ડઊ ળીકેઁ મુપ્પ્ય અતથિ વિનેવા પન નપિઊળળતાપૂનાણ હંગામા કેને નહથિ, વા દનબંગાક વદિ્યાપતપિનવ મે "નન્દ વલિાસ નાય"કેઁ કવ સિમ્મેઊનમે બાગ નૈ ઊવઽ દેઊ ગેઊ નહન્હિ ઈ કહ કિઽ ળે કે અહાઁકેઁ પોસ્ટકાન્ડ ઊપ્પિ કિઽ વળેને નહએ!!!

ળઁ સમાનાન્તન પનમ્પના સાહતિ્ય અકાદેમી ગોષ્ઠીકેઁ માન્યતા નૈ દઽ નહઊ અછિ તઁ એ સઁ મથિલિાપન ઈ કઊંક તઁ દૂન બેવે કએઊ ળે હમ સભ "સ્ટેટસ કોઇસ્ટ " છી, આવ અચસિપ્પ્યક વન્ગ ઓર કુક્ત્યસઁ અપનાકેઁ દૂન નાપ્પઽ યાહએ।

મૈથલિી સાહતિ્ય આ શાહિસ દૂ પ્પાણ્ડમે વઁટ ગિેઊ અછિ। ઊક ળેના ગાંધીળીક વવિોય કઽ મહાન વનઽ યાહએ તહનિા વદિેહક વવિોય કઽ કએ સેહો।

સાહતિ્ય અકાદેમીક ગોષ્ઠીકેઁ "સગન નાતદિીપ ળનએ" કેન માન્યતા બેટૈ ઓર ઊઊ કમઊેશ હા સભ "કમ્યૂનસ્િટ" આ ઢેન નાસ "મૈથલિ વનાહ્મણ માત્ન ઊઊ મથિલિા નાળ્ય આ મૈથલિી બાષા" માંગૈવઊ વનાહ્મણવાદી (કમ્યૂનસ્િટ વનાહ્મણવાદી સેહો) અપસ્યાંત છથિ। મુદા સમાનાન્તન યાનાક શાહિસ ઊપ્પન મે સાહતિ્ય અકાદેમીક ગોષ્ઠીકેઁ "સગન નાતદિીપ ળનએ" કેન માન્યતા નૈ દેઊ ળા સકત। મૂઊ યાનાક શાહિસ ઊપ્પન મે ઓ સાહતિ્ય અકાદેમીક ગોષ્ઠી ઊઊ સંપ્પ્યામે "એક" નૈ "અનેક" સંપ્પ્યાક વ્દ્ધ કિઽ સકૈ છથિ।

४

સુબાષ યન્દ્ન પાદવક "વનૈત-વગિઙૈત", સાહતિ્ય અકાદેમી આ ઓકન પ્નસ્કાન સાહતિ્ય અકાદેમીકેઁ સુબાષ યન્દ્ન પાદવસઁ બાતવડ઼ી છૈ। મનુક્પ્યક મનુક્પ્યસઁ બાતવડ઼ી હોઇ છૈ, મુદા ળપ્પન કોનો સંસ્થાક મૈથલિી વબિાગ કોનો મનુક્પ્યક પ્પાસ સંકીનાણ વન્ગક કવળામે યઊ ળાઇ છૈ તપ્પન ઓ સંસ્થા સેહો મનુક્પ્યે સંગ વ્યવહાન કનઽ ઊગૈ છૈ। પછલિા વેન નયકિાિક "નો એણ્ટ્નીઃ મા પ્નવશિ" ક અન્તમિ વેન છઊ આ એ વેન સુબાષ યન્દ્ન પાદવક "વનૈત-વગિઙૈત"ક અન્તમિ વેના। એ પોથીકેઁ આવ સાહતિ્ય અકાદેમી પુનસ્કાન નૈ દેઊ ળા સકતૈ। કાનાણ એકટા સંસ્થાકેઁ એકટા પોથીસઁ બાતવડ઼ી બેઊ છૈ। મૂઊ પનમ્પના સુપ્પાએઊ

स्नातक वेग छी जकर मृत्यु आसन्न छै। ते ऐसँ "नो एण्ट्री: मा प्रविशि" क आ नहियो "वर्कशॉप-वर्कशॉप"क महत्व साहित्यिक रूपसँ कम हेतै। मैथिली नाट्यक ढोंगी आडम्बरी नेता सभक लेल ओना ई पुस्तक विषय थिक मुदा समानान्तर परम्परा लेल ई एकटा चेतौनी छी। की मैथिली नाट्य सेहो समानान्तर परम्परासँ जातिवादी करतै? की ओकरो स्वरूप साहित्य अकादेमी सन रहतै? मैथिली नाट्यक आडम्बरी सभकेँ ई उत्तर देबऽ पड़तै आ तँ तँ ओकरो स्थिति सुप्पाएल स्नातक वेग सन हेतै!!!

५

मैथिली नाट्यक लेल जँ अहाँकेँ कनियो परवाहि हुअए, सभा करैत देखाइत छथि हुनकासँ ई अवश्य पूछू जे "मैथिली यूनिवर्सिटी" "आकाशवाणी दरभंगा" आ "साहित्य अकादेमी" मे जे भऽ रहल अछि सएह "मैथिली ब्राह्मण मात्र लेल मैथिली नाट्य" मांगैबलाक मैथिली नाट्यमे हएत, से जे शंका सभकेँ छै से की असत्य तँ छै, आ ऐ लेल मैथिली नाट्य आन्दोलन करबी कहियासँ साहित्य अकादेमीक संयोजिका आ मेम्बर सभक घरक सोझाँमे आमरण अनशन करबाक घोषणा कऽ अपन प्रतिबद्धताक प्रमाण उपलब्ध करेता।

६

पटना, दिल्ली आ दरभंगा मे प्राथमिक शिक्षा मे आ दूरस्थ रूपेँ मैथिलीक पाठन लेल अनशन केनिहार सभ एकटा पैघ षड्यन्त्रक हिस्सा भऽ सकै छथि, मैथिलीक सर्विस मे भऽ रहल अन्यायक प्रति हिनकर सभक चुप्पी सएह सिद्ध करैए। मैथिलीक सर्विसमे बएह जमीन्दारक जीवनी आ चारिटा परिवारक सतरहिया ब्राह्मणवादी कथा-कविता-नाटक देल जाइत रहलै, ओइ रूपसभ लेल अनशन केलासँ मैथिलीकेँ भऽ रहल हानि आर बढ़बे करतै। मैथिलीक जातिवादी सर्विसक विशिष्ट अनशन मात्रसँ मैथिली नाट्यक ब्राह्मणवादी आन्दोलनी सभक कलंक मेटा सकै छन्हि। पटना, दिल्ली आ दरभंगा मे प्राथमिक शिक्षा मे आ दूरस्थ रूपेँ मैथिलीक पाठन लेल अनशन केनिहार सभक कार्यकलाप जायज सिद्ध तँ भऽ जाए, ओ सभ मूल धाराक एजेण्ट छथि सएह बुझबाक चाही, आ हुनका सभक प्रति ओहि तरहक व्यवहार हेबाक चाही।

हकार

८१म सगर राति दीप जरय कथा गोष्ठीक आयोजन देवघरमे २२ मार्च २०१४ शनि दिन भऽ रहल अछि। ई आयोजन देवघरमे बमपास टाउन स्थित "बजिबी कोठी" नम्बर ३ मे संध्या ५ बजे सँ २२ मार्च २०१४ केँ शुरू भऽ कऽ २३ मार्चक भोर धरि हएत। अहाँ सभ कथाकार ओकर सादर आमंत्रित छी- आयोजक- श्याम प्रकाश झा

पहिल सगर राति जकरा सगर विश्वमे लाइव प्रसारित कएल जाएत।
लिंक अछि:

ह्त्तप्स्:ल्ड्विसत्रेअम्योउत्युबेत्स्७१९१६५०वेत्स्२८२७७९५

ई६-मेल:

अरविन्द ठाकुर

हम आएब ! अवश्य आएब ! ८१-८२ क चक्करक बादो आएब !

ડ઼કિ · · ષહ઼ાને · ઢેવ્નુાનય઼ ૮ ।ન ૧૧:૦૫ાન

ઉમેસહ માનદાઉ, નવ઼ િજૂષાા પાઠક ।નદ ૨ ।નહેનસ ઉકિ નહસિ

ઘાળેનદના થહ઼ાકુન કોનો ૮૧- ૮૨ કા યહ઼ાકકાન નાિ યહહ઼ાિ ૮૧ મ યહહયિાિ, સાહતિયા ।કાદેમ ાિગોસહનહ િકે સાગાન નાાનકિ માનયાના નાિ દિઉ ળાા સાકાન

ઢેવ્નુાનય઼ ૮ ।ન ૮:૫૪૫ાન · ડ઼કિ · ૨

ષહ઼યાન યાનાહિને એએ માનયાના દેવાક ।દહકિાન કોન સાનસનહ઼ ા । વ઼યાકન િકે યહાન િ શ્રનેને કના નેક ।નદોઉાન કે દ્ુન િકાનવાક પનાયાસ વાનદ કાયાઉ ળાયવાક યહાહ િસાગાન નાન િદિપ ળાનયાક માદહ઼યાને ।પાન નાળનન િકિાનાવ નનિદનયિ નહક઼િ

૧૯ હોનસ ।ગો · ડ઼કિ

ઘાળેનદના થહ઼ાકુન શ્ર઼યાન દનાહિને ળી। સગાન નાન િદીપ ળનયકેં સાહતિ્ય઼ શ્રકાદેમીક વંયક વનેવાક કોનો પ્નયાસ વા શ્રોર પ્નયાસક સમન્થન ક્ષમ્ય઼ નૈ છૈ। સગાન નાનકિ માય્ય઼નસેં ળે નાળનીન િકિએઉ ળા નહઉ છઉ શ્રોકના ય્વ઼સ્ન ક' દેઉ ગેઉ શ્રછ।િ સુપૌઉ સગાન નાનમિ ળાનવિ઼ાદી સ્વ઼નકેં નમાનન્દ હ઼ા નમાા ળી દ્વ઼ાના દેઉ મૌન સમન્થનક વાદ સગાન નાન િશ્રોનહ઼ા મે નમાનન્દ હ઼ા નમાા ળી દ્વ઼ાના ળે ળાનવિ઼ાદી સ્વ઼ન ઉઠાએઉ ગેઉ નહૈ ળે શ્રો શ્ર્નોત્નયિ નહઉાક વાદો પાસવ઼ાન એઠાન ળા ક' હ્નુકા શ્રા સગાન નાન િપિન શ્રહસાન કેઉન િઈ સબ ગપ સગાન નાનમિ શ્રસહનીય઼ શ્રછ।િ

૧૯ હોનસ ।ગો · ડ઼કિ

ષહ઼યાન યાનાહિને ષાગાન નાન િદિપ ળાનાયા કાહયિો કાકનો વાદહાક ા । ગુઉાન ને યહહાઉકિ ।। ને કાકાનો સાનના યહહાકિ ળૈ કાય઼ સાકાન માનહિઉકિ ળે સનહન િયહહાકિ નાહ િમૈ હાન વ઼વિ઼ાદુ નહાયાવ ગહાનાક યહહાકિ ળાન િવુળહ િકાય઼ કયિહુ ઉક હ।િ ।નદોઉાન કે હાનહયિ઼ાવાય ।। પનાયહાન પાય઼વા ઉઉ ।પસય઼ાનન યહહાનહ િસાગાન નાાન િદિપ ળાનાય઼ ળાહનિ। યહહાકિ નાહનિ। નાહાય઼ દેઉ ળાય઼ ઢ઼ાળનન િ્નુાનાન વાનદ હ઼ો માદહયિા ઉકિહવાક વાદઉ। નાળનન િકિાનાવ નનિદનયિ નહક઼િ

૧૯ હોનસ ।ગો · ડ઼કિ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રાનક્ષામ" ક વ઼િમોવ કને છથિ તઁ શ્રપન તન્કક ઘુનછીમે શ્રપને શ્રુઁસ઼િ ળાર છથિ, હુનકા શ્રપન ળાતકિ સઙ઼ઊ પાકઊ સાહિત્ય઼ શ્રેષ્ઠ ઊૌ છન્હિ શ્રા તકન વ઼િમોવકેં શ્રો "મથદુક્પ્પી છોઙ઼વર ઊઊ શ્રાત્મહત્યા" કહૈ છથિ, શ્રા ળઁ સત્ય઼ સોહઁ શ્રાનઊ ળાર તઁ તરપન શ્રપન "શ્રામઊિ પીવકિ' " વળવાકેં શ્રો દોસનાક શ્રામઊિ પીવ કહૈ છથિ। શ્રા ત્રુટિઊિ સમાયાન ઊઊ શ્રહઁ હુનકન પરન પકઙ઼ુ, કાનામ મૈથિઊિકેં શ્રો ઊકર્ણિ મિનિ કિ' સુપ્પારઊ રનાન નૂપી સામ્નાળ્યક મઠાયીશ વનઊ છથિ, શ્રા ભાષાક તર નૂપેં સેવા કેઊક ઊઊ શ્રો વયાર સેહો યાહૈ છથિ।। શ્રહઁકેં કોન યીળક સનોકાન શ્રછિ સે સ્પષ્ટ શ્રછિ, શ્રા કોન યીળક શ્રવ઼ગતિ સેહો સ્પષ્ટ શ્રછિ।

૧૮ હોનસ ાગો · ઙ઼કિ · ૧

ષહ્યામ યાનહિમે ષહ્યામ યાનહિમે શ્રાહાનક ાકનોસહ વહાનાઊ વહાસહા સાય વુળહાતિ ાયહિ ળે ાહાન કોનો વ઼યાકનગાિન કાનને સાહિતિયા ાકાદમકિ વ઼િદહ ળહાનદ્ય તહેને યહહ્ ષિ હામના નાહિ વુળહાઊ યહહાઊ ાને વુળહાય યહાહાતિ યહહ્ હિમ વાન માતન ષાગાન નાતિ દિપ ળાનયાક કાય નાહાઊ યહહ્ શ્રાહાન વાત કે સાહિતિયા ાકાદમિ દિસિ ઊય ળા નાહઊ યહહ્ શ્રાહાન હામાના વયિહ કોનો પનયિહાય સેહો નાહિ ાયહહિ તાનિ વનિ ળાનાને વ઼યાકનગાિન તપિપાનિ સા વાયહવાક યહાહિ થાકહાને કના વાન કાહાવ ળે ાનકાન દાઊાન યહહિનિકાય હાતહયિા કાય યહયિહયિાવાય સા વાદહયિા ળે ાપાના વુતના સા સૌયનગાકે કના નસિહકાઊનક, ા ળાનિ વ઼ાનગા વ઼હિનિ દાઊાનાક નનિમાન કાય ાહિ પાન તાાઊ તહોકિ સે વેસિ પુનુસહાનતહાક વાન હામના સા કોનો માતહાદહસિહ ગાઊાન તહાપનિ પિતિવા ઊન સે સાતતહો હિ દુનયિા મે કાકનો નાહિ યહહાકિ રહાન કોનો માતહાદહસિહે કહાન દહાનિ ળાનામ નાહિ ઊઊકાકિ ાયહહ્ શ્રાહાન કે કાનાહુ ાવહાનાય ત સુયહતિ કાનવ કોનો ઊવહ ઊઊાયહ ઊઊ વહાસહા ાિનાળનિતિ કાનયવાઊ ઊક યાનહિમે ઊગ તહાદહ હોવાક પાહનિ સેહો ક સાય વેન સોયહાત કયિાક ત હામાના ળાનાયવ઼ાઊ કૌ હાન હમિમાન નાહિ કાનાત્ શ્રા ાગાન કાનાત ત્ ભનિ કોનો પાનયિહાયાકે તેક વાત ાપને સુનોઊ સે દહાનયવ઼ાદ્

૧૭ હોનસ ાગો · ઙ઼કિ

ઘાળેનદના થહાકુન શ્રહઁકેં વુહાર્ત શ્રછિ વા શ્રહઁ સરહ વુહ' યાહૈ છી, શ્રા સે શ્રહઁ કએિ વુહ' યાહૈ છી સે સ્પષ્ટ શ્રછિ। શ્રહઁકેં શ્રપન ભાષા શ્રાક્નોશતિ નૈ વુહારએ, શ્રા દોસનાક તન્ક કએિ શ્રાક્નોશ વુહારએ સેહો સ્પષ્ટ શ્રછિ। હમ સગન નાતિ દીપ ળનય ક ગપ ક' નહઊ છી, શ્રા કાનામ સુનેઊૌ ળે શ્રહઁ વા કયિો સાહિત્ય઼ શ્રકાદેમીક ગોષ્ઠીકેં સગન નાતિ કોન કાનામસઁ વનાવ' યાહૈ છથિ, મૈથિઊિ કેં પાઠક ભેટઊે, શ્રો એક ળાતકિ ઘુનછીસઁ વાહન નકિઊે, શ્રોકન સ્તન ભાનત શ્રા નેપાઊક શ્રાન ભાષાક સાહિત્યક સમકક્ષ રઊે, તઁ રે સઁ શ્રહઁકેં ખુશી કએિ નૈ શ્રછિ? શ્રહઁસઁ હમના વ્યક્તગિત પનયિય નૈ શ્રછિ શ્રા કરક વઊિયિનક વ઼િશ્વમે સભક સભસઁ પનયિય સંભવ નૈ છૈ તૈયો શ્રહઁ વ્યક્તગિત ટપ્પિણી કનૈ છી શ્રા સે શ્રાનોપ દોસના પન કએિ ઊગૈ છી, સેહો સ્પષ્ટ છૈ। સગન નાતિ કછિુ ગોટેક દઊન નહૈ, ૬ સ્વ઼ીકાનોક્તિ શ્રહઁક વ઼િષયમે વહુત કછિુ કહિ ળાર્એ, શ્રા શ્રહઁ કએિ યયિયિા નહઊ છી તકનો વ઼િષયમે ટપ્પિણી કનૈત શ્રહઁસઁ કોનો મઠાયીશ થોપની નૈ પટિવા નહઊ શ્રછિ, ઊભ ઊઊય વઊ શ્રહઁ સઁ સટનૈ સકૈએ, શ્રા ળઁ સે સટત તઁ તકના શ્રહઁ ગનદા છોઙ઼ા દેવૈ; મુદા તખ્ખન શ્રહઁ ૬ કએિ ક' નહઊ છી। એકન કાનામ ૬ તઁ નૈ શ્રછિ ળે શ્રોકન સભક સોય શ્રા શ્રારઙ઼યિોઊળી શ્રહઁક શ્રારઙ઼યિોઊળી સઁ મેઊ ખાર્ત શ્રછિ, શ્રા ળે સે શ્રછિ તઁ શ્રહઁક ૬ સ્વ઼ીકાનોક્તિ દુખ્ખદ શ્રછિ શ્રા શ્રોર શ્રારઙ઼યિોઊળીસઁ હમન મતભિન્નતા શ્રાળન્મ નહત।

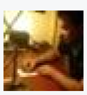
ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका' वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

- **ઘાનગેસહ ઘુનળાન** પ્નાયિ ગળેન્દ્ન ળી!

' ૩યાતિ્વક્તા ' કે એક વેન્ સ્ટેન્ વાળ' પડ઼િગેઉ। માસ્ટી યાહી।
શ્રહીંક શ્રાદ્ન હમ શ્રહીંક મથિલિાંચઉ-હિતિ સાયક યુગીન સંસ્થાપના કાન્યક ઉઉ કરૈત છી।
સે શ્રહી, શ્રા માત્ન શ્રહી ટા કએઉ શ્રછિ।શ્રહીંક એહિ કૃતિ-ઉપ્ય કેં, યાહયિો ક' ક્યો,
કોનો તુચ્છ તન્ક વા તથાકથતિ મથિલિાંચઉ હતિષી-પ્નેમી ઉપ્ય ઉપ્પિ ક' મેટા નહિ
સકૈત છથિ। સે નિ્વિવિાદ। સે કનિકો વુતે શ્રહીં સેં પૈઘ કાળ કૈયે ક' સંભવ હેતનિ।
તેં શ્રહીં સેં એપ્પનો હમન ૩મીદ ને પ્યત્મ ભેઉય। શ્રપન તાહિ શ્રગ્નળ-સ્નેહાયકિાન સેં
શ્રાગ્નહ કરૈત છી ળે એહન સ઼ૃળન હીન, શ્રનુન્વન વષિય ઉ' ક' વિવિાદ શ્રહીંક વાસ્તવકિ
યોગદાનક ક્ષમતા-પ્નતિભાિક વેકાન મે ક્ષય ક' નહઉ શ્રછિ।તિકન માત્સન્ય શ્રછિ હમના।શ્રહીં
મૈથલિી શ્રા મથિલિાંચઉક " શ્નેષ્ઠ શ્રા કાઉાન્તન ળીવી " કાન્ય કનવા ઉઉ શ્રાએઉ છી। તેં।
એહિ સમ્પૂન્ણ વિવિાદ પન હમ શાયન મોમનિક એક ટા શ્રપન શ્રતિ પ્નાયિ શે-એ-ન કહૈત શ્રપન
ઇચ્છા વ્યક્ત કરૈ છી-
"મન યુક કિ કિહી તૂ ગમે હિળિનાં સે છૂટ ળાએ કહ્તે તો હૈ ભઉ કી વો ઉકતિ
વુની તનહ।" વેશી ઉક ૩યાતિો વાત કેં નિતાન્ત શ્રનુચકિન વાત્મી શ્રા તેવન મે કનવાક
શ્રભ્યાસી હોઇત છથિ। હમના ળનૈત એહી મે મુખ્ય મુદ્દા હેના ળાઇ છૈકાતેં
સ્ટેન વૈહ -"વાત ળેંચય હમન તં હમના સંતોષ। શ્રન્યથા મોન સેં નષ્િકાશતિ ક' દેવ।"
સસ્નેહ,

૨૦૧૪-૦૩-૧૪ ૧૧:૦૭ ઘમથ+૦૫:૩૦ ઘાળેનદના થહાકુન <

ધ હોનસ ાગો · ઙકિ

- **ઘાળેનદના થહાકુન** ગંગેશ ગુંળન ળી। ગાનકિ ઙને ભાગઉસેં સ઼ૃળનહીન, પ્નતિભાહીન ઉકક વન્યસ્વ સ્ટેનસેં કાએમ ભઙ ળેતૈ।

વિદેહ ભાષા સમ્માન ૨૦૧૩-૧૪ (વૈકલ્પકિ સાહતિ્ય શ્રકાદેમી પુનસ્કાન)

૨૦૧૩ વાઉ સાહતિ્ય પુનસ્કાન – શ્નીમતી ળ્યોતિ સુનીત ચૌધની- "દેવીળી" (વાઉ નવિન્ધ સંગ્નહ) ઉઉ।

૨૦૧૩ મૂઉ પુનસ્કાન - શ્ની વેચન ઠાકુનકેં "વેટીક શ્રપમાન શ્રા છીનનદેવી" (નાટક સંગ્નહ) ઉઉ।

૨૦૧૩ યુવા પુનસ્કાન- શ્ની ૩મેશ મણ્ડઉકેં "નશ્િતુકી" (કવતિા સંગ્નહ) ઉઉ।

ISSN 2229-547X VIDEHA

𑓒𑓐𑓑𑓔 𑒁𑒢𑒳𑒫𑒰𑒠 𑒣𑒳𑒩𑒮𑓂𑒏𑒰𑒩- 𑒬𑓂𑒩𑒲 𑒫𑒱𑒢𑒲𑒞 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒪𑒏𑒹𑒿 "𑒧𑒼𑒯𑒢𑒠𑒰𑒮" (𑒯𑒱𑒢𑓂𑒠𑒲 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮 𑒬𑓂𑒩𑒲 𑒅𑒠𑒨 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬) 𑒏 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒁𑒢𑒳𑒫𑒰𑒠 𑒪𑒹𑒪।

𑒧𑒼𑒯𑒢𑒠𑒰𑒮𑓁
𑒯𑒞𑒞𑒣𑒮𑓁𑒠𑒼𑒔𑒮𑒑𑒼𑒑𑒪𑒹𑒔𑒼𑒧𑒫𑒱𑒹𑒫𑒹𑒩?𑒰=𑒫&𑒣𑒱𑒠=𑒮𑒱𑒞𑒹𑒮&𑒮𑓂𑒩𑒔𑒱𑒠=𑒖𑒧𑒞𑒏𑒆𑒁𑒏𑒯𑒢𑒘𑒧𑒫𑒫𑒢𑒬𑒮𑒩𑒁𑒏𑒋𑒟𑒥𑒤𑒞𑒨𑒚𑒓𑒧𑒘𑒞𑒘𑒁𑒏𑒩𑒖𑒥𑒧𑒁𑒛𑒁𑒧𑒱𑒩𑒑𑒧𑒟𑒩𑒮𑒁𑒟𑒑𑒩𑒁𑒁

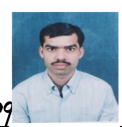
(𑒫𑒱𑒠𑒹𑒯 𑒆 𑒣𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏𑒰𑒏𑒹𑒿 𑓕 𑒖𑒳𑒪𑒰𑒃 𑓒𑓐𑓐𑓔 𑒮𑒿 𑒁𑒐𑒢 𑒡𑒩𑒱 𑓑𑓑𑓙 𑒠𑒹𑒬𑒏 𑓑,𑓐𑓒𑓖 𑒚𑒰𑒧𑒮𑒿 𑓘𑓕,𑓐𑓒𑓒 𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒠𑓂𑒫𑒰𑒩𑒰 𑓔𑓓,𑓐𑓓𑓑 𑒫𑒱𑒦𑒱𑒢𑓂𑒢 𑒂𑒃.𑒋𑒮.𑒣𑒲. 𑒮𑒿 𑓓,𑓗𑓔,𑓐𑓐𑓖 𑒥𑒹𑒩 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱; 𑒡𑒢𑓂𑒨𑒫𑒰𑒠 𑒣𑒰𑒚𑒏𑒑𑒝। - 𑒑𑒴𑒑𑒪 𑒋𑒢𑒹𑒪𑒹𑒙𑒱𑒏𑓂𑒮 𑒛𑒹𑒙𑒰।)

𑒌 𑒩𑒔𑒢𑒰𑒣𑒩 𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 ggajendra@videha.com 𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒇।

𑒑𑒖𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩
ggajendra@videha.com

http://www.maithililekhaksangh.com/2010/07/blog-post_3709.html

𑓒.𑒑𑒠𑓂𑒨

𑓒.𑓑 *𑒂𑒬𑒲𑒭 𑒁𑒢𑒔𑒱𑒢𑓂𑒯𑒰𑒩 𑒞𑒲𑒢 𑒙𑒰 𑒫𑒱𑒯𑒢𑒱*

𑓒.𑓒 *𑒖𑒑𑒠𑒲𑒬 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒰𑒠 𑒧𑒝𑓂𑒛𑒪𑒏 𑒣𑒰𑒿𑒔𑒙𑒰 𑒪𑒒𑒳𑒏𑒟𑒰*

-

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका' वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

२३ શવિકુમાર ઝા 'ટિલ્લૂ'- વડકા સાહેબ : પરમ્પરાગત સંસ્કાર કેર પરાભવક વ્ાતિચિત્ર

२४ શ્યમ્ર કાન્ત શ્યમ્ર- સુળીતક ગન્ધ સુગન્ધ છોડિ ગેલ (પુસ્તક સમીક્ષા)

२५ જગદાનન્દ ઝા 'મનુ'- શનમોલ ઝા જીક પોથી "ટેકનોલજી"ક સમીક્ષા

२६ ઉમેશ મણ્ડલ- મૈથિલી : સરકાર શા હમ સભ

२७ પૂનમ મણ્ડલ- "સગર રાતિ દીપ જરય"ક ७८ મ શાયોજન 'કથા કોસી' ઉમેશ પાસવાનક સંયોજકત્વમે શૌરાહામે સમ્પન્ન ८० મ સગર રાતિ દીપ જરય સુપૌલ જિલાક નિર્મલીમે ઉમેશ મણ્ડલક સંયોજકત્વમે

२८ ઉમેશ મણ્ડલ- ८०મ સગર રાતિ દીપ જરય' ' નિર્મલીમે ४५ ગોટ પોથીક લોકાર્પણ- २८મ વિદેહ મૈથિલી પોથી પ્રદર્શની

આશીષ અનચિન્હાર **ત્રીન ટા વન્દિુ**

ત્રીન ટા વદ્દિ

ભાષા કેર મનોવૈજ્ઞાનિ ભાગ-૧

ળખન કેઓ કહૈ છૈ ળે "મૈથિલિ મધુર ભાષા થકિ" તખન હમરા ઓહિસઁ વેસી વડ઼કા ગાર્ત કિછુ નૈ વુઝાઇત અછિ કોનો ભાષા મધુર વા ખટગર વા નુનગર કી તેલગર હોઇતે નૈ છૈ। આ ળઁ મધુર હોઇ છૈ તઁ કઍિક?

ઐ પ્રશ્નપર એવાક ભેલ વડ઼ સાહસ ચાહી।

મધ્યકાલીન મથિલિા સામંતી છલ। સામંત વૈસલ કી ચમચા સભ ઘેર્ત અપન સમસ્યા સુનવએ લાગૈત છલાહ। આ ળખન કેકરો અહઁ અપન સમસ્યા સુનેવૈ વા કી કેકરો ચમચઇ કરવૈ તખન ભાષા તઁ મધુર રાખહે પડ઼ત। હમરા ળનૈત મૈથિલિ અહીઠામ મધુર ભાષા થકિ। કારાણ મૈથિલિ ચમચઇ કર' મે વહાદુર હોઇ છથિ। મધુર વોલ તઁ રાખહે પડ઼તન્હિ।

ઠીક વિપરીત મથિલિાક દલિત ઓ ગૈર-સવર્ણક ભાષામે ચમચઇ નૈ છૈ તઁએ ઓહિમે ટઁસ વેસી વુઝિ પડૈ છૈ આ વ્રાહ્મણ-કાયસ્થ સભ ઓકરા રડ઼વોલી કહૈ છથિ।મુદા હમરા ળનૈત ઈ માત્ર દૃષ્ટિકોણ ભેદ અછિ। ળકરા અપન વાઁહિપર વિશ્વાસ છૈ ઓકર વોલિ ઓ ભાષામે ટઁસ રહવે કરતૈ--ળેના મથિલિાક દલિત વર્ગક મૈથિલિ।આ ળે ચમચઇમે લાગલ રહત તકર વોલિ ઓ ભાષામે મધુરતા રહવે કરતૈ--ળેના મથિલિાક વ્રાહ્મણ ઓ કાયસ્થ વર્ગક મૈથિલિ।

ભાષા કેર મનોવૈજ્ઞાનિ ભાગ-૨

ઈ હમ દૂ મનિટ ભેલ માર્નેલ છી ળે વ્રાહ્મણ-કાયસ્થ મહાતેળસ્વી હોઇ છથિ તઁ હુનકે ટા પુરસ્કાર ભેટવાક ચાહી। મુદા કી વ્રાહ્મણ-કાયસ્થ દરભંગા-મધુવની-સહરસામે છૈ વા મથિલિા મને કી દરભંગા-મધુવની-સહરસા છૈ। ઐ સમસ્યાપર ળખન હમ દૃષ્ટિપાત કરૈ છી એના વુઝાઇએ----

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

१) जेना-जेना दरभंगा-मधुबनी-सहरसाक क्षेत्र प्रभुत्व होइत जाइए तेना-तेना ब्राह्मण-कायस्थ ओ आन छोट जातिक भाषाक बीच अंतर प्रभुत्व होइत जाइए (१००मे ८०७टा केसमे)। चाहे ओ सीतामढ़ी हो की मुजफ्फरपुर हो की पूर्णियाँ हो की भागलपुर हो की समस्तीपुर हो की बेगूसराय हो की चंपारणक किछु क्षेत्र (हाथपंजक क्षेत्र बल ६० एहनो वृद्ध, राजनैतिक वाध्यताकेँ देखैत नेपालीय मैथिलीक उदाहरण नै क' रहल छी)।

२) जेना-जेना ब्राह्मण-कायस्थओ छोट जातिक भाषाक बीच अंतर प्रभुत्व होइत गेलै ब्राह्मणवादी सभ ओकरा मैथिली मानबासँ अस्वीकार क' देलक। ई कट्टर ब्राह्मणवादी सभहँक मान्यता छलै जे भाषाक भेदसँ ब्राह्मण वा छोट जातिमे भेद छै। आधुक समयमे अंगिका ओ बज्जिका भाषाक जन्म ब्राह्मणवादक एही प्रवृत्तिसँ भेल अछि। किछु दिन पहिने नरेन्द्र मोदी द्वारा मुजफ्फरपुरमे भोजपुरीमे भाषण देब एही ब्राह्मणवादक विरोध अछि आ हम एकर स्वागत करै छी तथा ओहि दिनक बाट जोहि रहल छी जहिया ओ दरभंगा-मधुबनीमे भोजपुरी बजता। जँ ठोस वैचारिक रूपमे आबी तँ निश्चित रूपेँ कहि सकै छी जे मैथिलीकेँ तोड़बामे ई ब्राह्मणवादी सभ १०० प्रतिशत भूमिका निमाहलक। जँ कदाचित् ई ब्राह्मणवादी सभ दरभंगा-मधुबनी-सहरसासँ हटि क' सीतामढ़ी, मुजफ्फरपुर, पूर्णियाँ, भागलपुरक, चंपारण आदिक ब्राह्मण-कायस्थकेँ पुरस्कार देने रहितथि तँ कमसँ कम मैथिली टुटबासँ बचि गेल रहैत। ई अकारण नै अछि जे रामदेव झा, चंद्रनाथ मिश्र अमर, सुरेश्वर झा आदि एहन महान ब्राह्मणवादीक कारणे दरभंगा रेडियो स्टेशनसँ बज्जिकामे कार्यक्रम शुरू भेल।

३) आ जँ मैथिली टुटबासँ बचि गेल रहितै तखन मिथिला राज्य लेल एतेक मेहनति नै करए पड़ितै। कारण चंपारणसँ गोड्डा धरि सभ अपन भाषाकेँ मैथिली बुझितै। ई ठाम हम ई जोर द' क' कहब चाहब जे पुरान होथि की नव राज्य आंदोलनी सभ सेहो ब्राह्मणवादी छथि अन्यथा ओ सभ सेहो रामदेव झा चंद्रनाथ मिश्र अमर, सुरेश्वर झा आकी आन-आन मैथिली विघटनकारी सभहँक विरोध करितथि।

आपत्ति की कारण छै जे चनाकुर ठाकुर अपन मान्यतामे चंपारण वा गोड्डाकेँ तँ लै छथि मुदा ओहि क्षेत्रक साहित्यकार लेल पुरस्कारक माँग नै करै छथि। ई प्रश्न मात्र चनाकुरे ठाकुरसँ नै आन सभ राज्य आंदोलनीसँ अछि।

एठाम ई बिसरी जाउ जे पुरस्कार कोनो छोट जातिकेँ देबाक छै। जँ ब्राह्मणे-कायस्थकेँ देबाक छल तखन खेर सीतामढ़ी, मुजफ्फरपुर, पूर्णियाँ, भागलपुरक, चंपारण आदिक ब्राह्मण-कायस्थकेँ किएक नै ?

तँ आब ई देखबाक अछि जे के-के मिथिला राज्य आंदोलनी ब्राह्मणवादी छथि आ के-के साँच मोनसँ मिथिला राज्यकेँ चाहै छथि।

भाषा केर मनोविज्ञान भाग-३

ઊક ળપ્પને વ્નામ્હ્યમવાદક નામ સુનૈ છથિ હુનકા વુદાશ્ત છની ળે સબ વ્નામ્હ્યમકેં કહઊ ળાશ્ત છૈ। મુદા હમના ઊકની વહુત પહિનેસઁ કહૈત આવિ નિહઊ છી ળે વ્નામ્હ્યમ આ વ્નામ્હ્યમવાદક કોનો સમ્વન્ય નૈ। કોનો યમાન સેહો વ્નામ્હ્યમવાદી બ' સકૈ છથિ। વ્નામ્હ્યમવાદ ળાતિ વિશિષ નૈ બેઊ ઈ માત્ન માનસકિતા બેઊ ળે કોનો ળાતમિ બ' સકૈઇ। વ્નામ્હ્યમવાદક પ્નમુખ્ય તત્વ વા ઊક્ષામ એના અછિ---

૧) કેકનો આગૂ નૈ વઢ' દેવ------ એકટા છઊાહ સ્વ નમાનાથ મશ્નિ "મહિનિ"। ઈ નીક હાસ્ય-વ્યંગ કેન કવતિ ઊપ્પૈ છઊાહ। મુદા ઈ મૈથિઊ સાહતિ્યમે આગૂ નૈ વઢ સિકઊ। કાનામ? કાનામ હનિક દોપ્પ છઊની ળે ઈ યંદ્નનાથ મશ્નિ " અમન" ળીક બાતળિ છઊપ્પનિહ। દાઊ આ દેયાદ ળતે ગઊત તતે નીક। સાહતિ્યક સ્તનસઁ ઊ' ક' પાનવિાનકિ સ્તનપન નમાનાથ મશ્નિળીકેં પદદઊતિ હોમ' પડ઼ઊની

વ્નામ્હ્યમવાદ માત્ન દઊતિ બેઊ નૈ છૈ। વહુત નાસ વ્નામ્હ્યમ અપનો ળાતિ કેન ઊકકેં આગૂ નૈ વઢ' દૈત છૈ।

૨) માત્ન અપને ટાકેં નીક વુહ્વ--- ળઁ સાહતિ્ય અકાદેમીક ઊસ્ટિ વઊ હા-હા સબ પ્નતિભિાવાન છથિ તઁ સેન મૈથિઊ સાહતિ્ય વશ્વિક છોડ઼ બાનતીય સાહતિ્ય કેન સમકક્ષ કએિક નૈ અછિ આ ળઁ પ્નતભિ છૈ તપ્પન તઁ શ્નો વઊટ પાસવાન "વહિગામ" બાનતીય નાળનીતસિઁ ઊ' ક' મૈથિઊ સાહતિ્ય યના યોગદાન દેને છથિ। કો વહિગામ ળી પ્નતભિાહીન છથિ। વહિગામ ળી સન-સન આન વહુત વેસી નામ અછિ

૩) પનવિાનવાદ---- નામદેવ હા ળપ્પન નટિયાન બેઊાહ તઁ સાહતિ્ય અકાદેમીમે ઓ અપન સસુન યંદ્નનાથ મશ્નિ અમનકેં વૈસા દેઊાહ। તકન વાદ અમન ળી અપન સમયિ વદ્યિાનાથ હા વદિતિકેં વૈસેઊાહ। આવ વદિતિળીક નકિટ સંવંધી (યેઊશ્ત) છથિ।

કાનામ-- વ્નામ્હ્યમવાદક એકમાત્ન કાનામ હીન બાવના અછિ

ઐ નચનાપન અપન મંતવ્ય ggajendra@videha.com પન પઠાઉ।

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

जगदीश प्रसाद मण्डलक पाँचटा लघुकथा-

वारंट

बोरिंग-दमकलक करज चुकौला पछातिओ हरिहर काकाकेँ केसक वारंट भऽ गेलनि। ओना वारंटसँ घबड़ेला नै मुदा एते शंका तँ आबिए गेलनि जे रंग-बिरंगक चेहराक बीच जीनाइओ तँ आसान नहियेँ छै।

सरसठिक रौदीक पछातिक समए। सरकारोक नजरि करी पानि आएल आ रौदियाएल किसानोक मन ठेहियाएल। अप्पनि चिन्ता जे बियाह-सोलहन्नी भाग-तकदीरक बीच जीबैत चलि आबि रहल छल तइमे करी चक्का लगलै। चक्काक कारामो भेल जे गामक-गाम सून भऽ भऽ मसान जकाँ बनए लगल छल, बनबो करए। नम्हरो-नम्हरो गाछमे सूप्पनियाँ लगि गेल केते रंगाक स्थल आ अन्नो गामसँ लोकेक संग पड़ा गेल। माल-जालक उजाड़ भऽ गेल। खेती-पथारीक चर्चे की, जे मिथिला दार्शनिक जगह रहल ओइ मिथिलाक दुर्दिनक बीच कुदिन सेहो आबि गेल।

बी.डी.ओ. मीटिंग बहिनपुरमे भेल। जेना छोट आँट-पेटक मीटिंग तेना खूब जमगर भेल। गामसँ जिला धरिक अस्सरर-अस्सरार एकठाम चारि घंटा बैसल, कम नै भेल, मुदा तैबीच चाह-पान-जलखैमे जे समए लगल हुअए तइ लगा कऽ कलक्टर साहैब सभासँ सलिगर रहथि। ओना अपनुका जकाँ नबतुरिया नै, उमेरगर सेहो। हुनके बातक प्रतीक्षामे सभ छल। उठि कऽ तोहरा बाँटए लगल। श्रीमुखसँ व्याख्यान देलखिन जे सौनक मेघ जकाँ सरकार लटकि कऽ नियियाँ आबि गेल, तँए मुँहमंगा बरखाक हड़ी लगत। इच्छित वस्तु लोककेँ भेटत। कहि चारि श्रेणीमे गाम बाँटि देलनि। तीन श्रेणीक किसान आ चारिम बोनिहार। बोनिहार लेल गाए-महिस, रिक्शा, टमटम इत्यादि भेटतै जइमे तीन हिस्समे एक हिस सरकार देत आ दू हिस अपन लगतै। तहिना सीमांत किसानकेँ बोरिंग दमकल तहिना छूटपर भेटत। आ जे अढ़ाइ बीघासँ पाँच बीघाक किसान छथि हुनका चौथाइ छूट भेटत। कहि मुस्कीआइत बैसि गेल। चन बरखा हुअ लगल। सौनक सरोहिया लादि देलक। खाद छूटपर, बीआ छूटपर, खेतीक औजार छूटपर, गाए-महिसिक संग रिक्शा, टमटम, लोडस्पीकर, चूड़ी दोकान तक।

तारीक संग मीटिंग समाप्त भेल। भोजन-भात चलल ठेकार करैत जस देत सभ सीमान टपल।

હવા ળકાઁ સમાળમે ૩ઽ૭। ગામ-ગામક ઊક વ્ઊક દસિ મુડીશ્રાની દેઊક। મુદા શ્રનુશ્રાન માઊ-ળાઊ ળહનિ। ડેની-પ્યુટ્ટા નોડ઼િઊક ઊઽ પડ઼ાઽ્ઠ, ળે ગોટે-ગોટે પકડ઼ેવો કરૈ છૈ શ્રા ગોટે-ગોટે વીની ળારો છૈ। પ્યૈન ળે હેઉ, ગ઼ાગઊ ચોનક ગ઼ાગવે નશ્રા। નૈસંગ ર્ વાન સેહો, સબ ગૈ વૂહ઼િ પૌઊક ળે શ્રામ પ્યાઽઊ ગાછ નોપઽ પડ઼ૈ છૈ। ગ઼ઊહિ ગાછ નોપવ શ્રસાન કહિ ગૈ હોઽ મુદા શ્રામક ચુનાવ કઽ માટિ-ળગાહક ચુનાવ સેહો કનઽ પડ઼ૈ છૈ, ળઁ સે ગૈ નઁ ચનપ્પેનીક કઊમ ળેહને ળુનગિન હોઽ છૈ નેહને હ્ઠના વ્યાપ્યાનક ક્નમમે ઉચિયા કઽ ઞ્ળે ઊક ગ઼ાઁસી ગેઊ ળે વુહૈક હોસે ગૈ નહઊ ળે ગીના ળનિગી છહિ ગૈ કાિપાડ઼ા શ્રચ્યાત્મ દન્શને છહિ શ્રાકાિળીવન દન્શના। નહનિ કઊક્ટન સાહૈવ વચિાનકેં સબ વુહ઼ઊક ળે મીટગિ સમાપ્ન હેવૈ શ્રા કાઊહિ ળિપ્પને શ્રા઼િશ્રસિક કુનસીપન વૈસૈ ળાઽ ળેના કાિચાઁઽ-ચાઁઽ ગામમે વોનગિ-દમકઊક ટ્નક સંગ પંળવિયા ગાઞ્ક પથાન ઊગાિળાઞ્ના। શ્રકાસ-ચનનીક ળે મઊિન સ્થઊ ક્ષનિળિ હોઽ છૈ શ્રો હસ્નાંનનાાક હોઽ છૈ। વોનગિ-દમકઊ વેપાનીક ઘનસઁ ળહનિ। શ્રૌન નહનિ પશુપાઊકક ઘનસઁ પશુ શ્રૌન। ળઽ દ઼્ષ્ટિઁ મથિઊિંચઊ કૌડ઼ીશ્રો વનવનાિગ઼ા સોઊહ઼ન્ની વહનવૈયાક શ્રાશા।

વ્ઊક દસિ ગામક ઊક મુડી ઉઽવૈન પૌઊક ળે પહિનિ-વ્ઊકક નળષ્ટિનમે નાશ્રો દ્નળ કનવઽ પઽના, શ્રો કાગન શ્રાગૂ વઢાિશ્રગાિ શ્રા઼િશ્રસિમે દ્નળ ગ઼ેઊ પછાનાિનળષ્ટિનમે શ્રૌન। શ્રોઽઽામસઁ વૈક પઽીઊ ળાઞ્ના, નેકન પછાનાિકાળક દૌડ઼ શુનૂ હ્ઠના। કાળોક દૌડ઼ નઁ હ઼ઊઊક નહિઁ। વ્ઊકક ચક્કનક સંગ ળઊિક ચક્કન શ્રા નૈપનસઁ વૈકક ચક્કન ચનમિ દૂ વન્પ સમઽ શ્રા વનિ હસિાવક પ્યન્ચ ળહનિ। સબ ગામૌઊક નહનિ હનહિન કાકા સેહો ગામૌઊનાિ મુદા નેકન મસિશ્રો ગ઼ાનાિચનિના ગૈ ગ઼ેઊનાિ ચનિનો કેના હોઽનનાિ, ળહનિ હળાન હાથક ગાછક છપ્પિપન ચઢઊ પછાનાિળઁ ચનનીપન પ્પસઊ વા પઽઊ શ્રઊપન નળનાિપડ઼ૈ છૈ, ળેકના પવૈઊ ગાછપન સઁ ઉનૈક સમૈશ્રો શ્રા ગ઼ીનો કાછુ ગૈ વૂહ઼િ પડ઼ૈ છૈ નહનિ મનમે ઘમૌડ઼ ઊૈન નહ્ઠના। સમઽ શ્રા પ્યન્ચક શ્રઊ ઞ્કટા ટટકે ળનૂન ગ઼ેટઊનાિ ળે ળહનિ પનવિાનમે નહનિ સમાળમે ગપ-સપ્પક ક્નમ વદઊઊ। નળની-સળનીક પ્યસ્સિામે કમી શ્રાઞ્ઊ, પ્પેની-પથાની, માઊ-ળાઊ શ્ન્યાદકિ વાન સમાળક મંચપન શ્રાઞ્ઊ। છોટ-મોટ મીટગિ ગ઼ીઞ્ઊઽવ્ઊક માચ્ચમસઁ હુશ્ર ઊગાઊ। ળઽસઁ ઊકક શ્રાકન્ષાણ વઢઊ। વૈકક માચ્ચમસઁ કન્ળમે ગ઼ેટન શ્રા વૈકેક માચ્ચમસઁ શ્રસુઊીશ્રો હ્ઠના। મુદા નૈવીચમે ળઊિ સ્નનપન સવ્સઊિ-શ્રા઼િશ્રસિ હ્ઠના। ળાવે શ્રો શ્રાદેશ વૈકકેં ગૈ ગ઼ેટૈ નાવે કટૌની ગૈ હ્ઠના, ઊનક સૂદાિચઊૈન નહના। નેનવે ગૈ છહ માસક વીચ ળઁ શ્રદા ગૈ કનવ નઁ સૂદાિશ્રો મુઽને પકડ઼ાિઊન।

સનસઽકિ સનકાનક માઊગુળાની માશ્રક ળવનદસ શ્રસનાિગ઼ેઊ। ઊકમે નવ વસિવાસ ળગાઊ ળે ળઽ માઊગુળાનીક ચઊૈન પ્પેન સબ નાઊમ હોઽ છઊ શ્રાવ ગૈ હ્ઠના। ળહનિ માઊગુળાની દેનહિન વસિનાિગેઊ નહનિ સનકાનો શ્રપન કન્મચાનીકેં સમેટાિ દૌસન શ્રાઽઊ દસિ ઊગાિ ઊૈઊક। ગૈ માઊગુળાની દેનહિન શ્રા ગૈ ઊૈનહિન નહઊ। મુદા વૈકમે ટટકા નસીદક ળનૂનાિગ઼ેઊ। માઊગુળાની માશ્ર મુદા કેનો માશ્ર નેકન ચટ્ટિ શ્રા઼િશ્રસિમે ઊટકાિગેઊ। ળહનિ સવહક નહનિ હનહિનો કક્કાક સાઊ ગ઼ાનાિ ટહઊૈઞ્મે ચઊાિગેઊનાિ।

હનહિનો કાકા નઁ ળદ્દિી, નહિઊ સમાળમે ળશ-શ્રળશ સદકિાઊ હોઽનો નહૈ છન્હાિ ળશ ર્ હોઽ છન્હાિ ળે કાળક પ્નનાિ ળદ્દિી છથાિ, મુદા કાળે નઁ ઉનટા-પુનટા શ્રછાિનીકો શ્રા શ્રચઊ, દુનૂ નઁ કાળે છૌ। ળે વ઼પિનીનો દશિામે કાળ કનવે કનન। ળદ્દિી નેહેન ળે નગાડ઼ાિકઽ ટટકા નસીદ કટા વૈકસઁ નૂપૈશ્રાક નાકિાસી કનાઽઞ્ ઊૈઊનાિ પહઊિ પ્પેપ દૂ સઞ્ નૂપૈશ્રાક ચેક માઽનન ઞ્નીગેશનક નાશ્રોસઁ દેઊકનાિ ળનિગીક પહઊિ ચેક દેપ્પાિહનહિન કાકાકેં નીક પ્પુશી ગ઼ેઊનાિ પ્પુશીશ્રો કેના ગૈ હોઽનનાિ, છોટકે ચેક ગૈ વડ઼કા ચેક વનૈઞ્।

વૈકસઁ નકિઊાિહનહિન કાકા માઽનન ઞ્નીગેશનક ગ઼ાઁળમે વદાિ ગ઼ેઊ। ગ઼ાઁળચિવૈન-ગ઼ાઁળચિવૈન ગ઼ાઁળ ઊગાઊનાિ માન્ન દૂ ગોટેક શ્રા઼િશ્રસિા વોનગિ ગાડ઼ૈક ઠીકેદાની। ચેક ળમા કનાિનિ નળષ્ટિનમે દ્નળ ગ઼ેઊ પછાનાિઠીકેદાનક નાશ્રો કહઊકનાિ ઠીકેદાન નઁ ઠીકેદાને છૌ। ચાહે-સનકાની હો શ્રાકાિગૈન સનકાની શ્રો નઁ સવહક ઠીકેદાન ગ઼ેઊ। ઞ્ક સંગ પચાસો ઠીકેદાની ચઊાિસકૈ છૈ, નઁઽ શ્રોહ્ઠન ઊકક ગ઼ેંટ નઁ થોડ઼ે કઽનિ શ્રછાિ ઠીકેદાન ગ઼ેટઊનાિ ગ઼ેટનિ પુછઊપ્પનિ-

“ઠીકેદાર સાહેબ, કહિયો નક કાળમે હાથ લાગત।”

ઠીકેદારો શૈલીમે ઠીકેદાર વાજલ-

“કાલ્હિ નૈ પરસૂ આઉ?”

એ દૌગ-વરહામે પાઁચ દિન પછાતિ સ્ટેન ભેંટ ભેલનિ। ભેંટ હોઇતે પુછલખિન-

“અહાઁક ભેંટો હએબ કઠિન હોઇએ તઁએ એકટા નઠિહિ દિનિક નાઓ કહૂ।”

ઠીકેદાર સ્પષ્ટ કહલખિન-

“માર્ચ દૂટા પલાન્ટ છૈ। અહાઁક નમ્બર આઠમ ભેલ। વીચક કાળ ભેલા પછાતિ હિસ્ત।”

હરિહિનો કક્કાક નીન ગોટેક વૈય રહનિ। નીનૂ ગોટે વચિયારલનિ। કાળ લહિના અપન નહિના દોસરોક। પ્રનીક્ષા તઁ કરએ પડત। પુછલખિન-

“કેતે સમએ લાગત?”

“મહિના દિનિમે ભ઼ લાગત।”

માસ દિન પછાતિ નીનૂ ગોટેક સંગ હરિહિનો કાકા ઠીકેદારક ખોળમે નકિલલ તઁ પતા લાગલનિ ઓ વચિયાન સભા એલેક્શનક મોઁળમે ચલિ ગેલ છથિ, છહ માસ પછાતિ ઓતા। પછુઆઇત કાળ દેખિ સિવહક ચૈત્રળક સીમા ડામગાઇત તઁ રહવે કરનિ। સમએ વીતિ રહલ અછિ કિર્રળક સૂદિ વઢિ રહલ અછિ। લહિના સમએ વેઠેકાન ભ઼ ગેલ નહિના પરિવારક કાળ સેહો વેઠેકાન ભેને આમદની ટૂટિ રહલ અછિ। એસઁ નીક તઁ અપન ખેત વેચિ વોરિંગ કરવિતૌ। કોન સ્ટેરામે પડિ ગેલ છી। અચમકૂ સાઁપ લકાઁ વનિ ગેલ છી।

સાલ વીતિ ગેલ। આઁસ્ટ્રસિક ઉનટા સ્ટેરિ ભ઼ ગેલ। લહિના દુનૂ સ્ટાસ્ટ (અસ્ટસર-કમિની) વદલિ ગેલ નહિના ઠીકેદારો છોડિ કઽ પુલક ઠીકેદારીમે ચલિ ગેલ। મોઁળ-જીઁળ લાવૈત માસ દિનિક પછાતિ સ્ટેન કાળકેઁ પટરીપર અનલનિ। કારગાર અસ્ટસર। કાળ કરૈક ઉગ્ર લળિ્આસા। દુનૂ પ્લાન્ટક મોઁળ લગૌલનિ। એકટા કાળમે લાગલ દોસર માટકિ નામે ચલિ ગેલ। ભેલ ઈ જે અંચરાઠાઢી રલાકામે લેઅર વહુત નીચિયાઁમે છૈ। સાઢે ચારિ સિએ સ્ટુટ વોર ભેલ પછાતિ લેઅર ભેટૈ। વોરિંગ લોડ ભેલ। લોડ ભેલ પછાતિ ખિચનિ કિમેસિંગ પાઇપ ઉખાડવ શુરૂ ભેલ તઁ પચાસ સ્ટીટ નામે સૌકેટ સ્ટેલ કઽ ગેલૈ। પચાસ સ્ટીટ નકિલલ વાઁકો માટિયેમે રહિ ગેલ। નૂમે તેહેન લાગલપર ગેલ જે અસ્ટસરો વેવસ ભ઼ ગેલા। કોનો સસ-વસ નૈ ચલલનિ। અંનમે વેવસ હોઇત હરિહિર કાકાકેઁ કહલખિન-

“જઁ રહિ ગેલૌ તઁ જનૂર વોરિંગ હસ્ત નૈ તઁ દેખિત છિએ, આઁસ્ટ્રસિક કાળ આઇ એતએ છી કાલ્હિ કેતૌ રહવ।”

જળિ્આસુ હરિહિર કાકા, અપન કાળ વસિરિ પુછલખિન-

“સર, એના કિએ અનચિમિતિ છૈ?”

અસ્ટસર-

“કિએ છૈ તેકર કોનો એક્કેટા કારામ છૈ। રંગ-વિરંગક કારામ છૈ। અનેને કોન સમુદ્ર ઉપછૈ મોઁળમે જાએવ, ઓકરા છોડૂ। હેવા કી ચાહૈ છેલૈ સે કહૈ છી।”

ओझरीमे जहिना अमती काँट, पेनासूत ओझराइ छै तहिना ने मनो ओझराइ छै। तइसँ नीक फनहिन काका बुझलनि जे जएह कहै छथि सएह नीक। पुछलखिन-

"की हेबा चाहै छेलै?"

"होरिओक बहुत नसल छै, तँए एकटा कहब उचित नै हएत मुदा सही नहने, नै सोलहन्नी तैयो उचित तँ भेबे करत।"

मानव मुड़ी डोलबैत फनहिन काका कहलखिन-

"एकरा के टोनत?"

अश्वसन बजला-

"सुनू, नीक होरी, जे आश्वसिमे कागत-कलमक कनै छथि हुनका नक्षियति समए, नक्षियति कालक भान देल जाइहा। तइ कालमे की बाबा उपस्थित भऽ नहलनि तेकरा नक्षियति समैपर देखल जाइहा।"

मुड़ी डोलबैत फनहिन काका बजला-

"हँ, से तँ देखिते छिऐ जे काज जेहेन होउ मुदा आश्वसिक कागत टन्च नहैक चाही। नै तँ दुनियाँ देखै छै जे कोसी योजना सन योजना अनवोक योजना, मुदा नाज नौदियाएल अछि। एना जँ समाय-विश्वाह दुनू दसि योजना चलत तँ केते आशा।"

मानरन एनीलेशनक दौग-वनहा कनैत साउक सजिनि समापत भऽ गेल। सजिनिक अन्थ भेल, जे काज माटकि छै ओ सुखानमे हएत। वनसातक समए बोनागि गाडैमे असुविधा होइ छै चसना खसैक डर नहै छै, नव तकनीकसँ गाडल जा सकैए मुदा दुनूक बीच सामंजस केना हएत से मूल भेल। एक पक्ष बुहैए जे पाइ सनकानक छिऐ, तँ दोसर पक्ष बुहैए पाइ जनताक छिऐ, जेकरा गेलै तेकरा, हमरा की। मुदा की तइसँ काज चलतै???

अगिला साल वहिनपुर, तीन बोनागि-दमकलक संग काजक कैयुआ छोड़लक। कछु गाएओ-महिस गाम आएल। कछु नक्शा टम-टम वढ़ने सवारीक सुविधा भेल। मुदा जहिना कछु नव उत्पादित हथियार गाम आएल तइसँ बेसी ऊटैक ज्ञान पछुआ बनि पकड़लक। भोज-भात, विश्वाह-समाय जोर पकड़लक। बैक कर्ज तर पड़ल। जेकरा असुबैमे शप्पतीसँ बैक पेश भेल जइसँ दिशाहीन समाज डरा गेल! कानीवान कनैत गेलै।

बोनागि गड़ैल पछाति सिवसाडी आश्वसिक काज एलनि जहि भनमि एकटा आश्वसि। जेते कालक भीड़ तइसँ बेसी भेनहिनक भीड़! पहिल दिन तीनू गोटे फनहिन काका हँसीए-ठठामे ओझना, घूमि एला। दोसर दिन टेबुलपर जा कहलखिन-

"तीन गोटे बोनागि-दमकल नेने छी, बाजापता बैकक कागत अछि, से सवसाडीक आदेश देल जाए।"

जेना कियो सुनितिहिने नै! नंग-वनिगाक गप-सप्प चलैत! जहिना स्कूलमे गणती केल पछाति विद्यार्थीकेँ बेंचपर ठाढ़ कऽ देल जाइ छै तहिना टेबुलक आगूमे ठाढ़ कऽ देलकनि। घंटा भरिक पछाति कहलकनि-

"परसो आना।"

परसू गेल पछाति फेर परसू। ऊहो भाँज लगबैत जे कनिका सम्पर्कमे अबैए, मुदा परसू अंत नै भेल। ने आश्वसिमे हैछना देलखिन आ ने सवसाडीक कागज आश्वसि छोड़लक।

सतासी-अठासीक भुमकम-बाढ़ि राज्यकें हिला देलक। दस हजार रुपैआ बैंक लोन माफक अवाज उठल। नव सरकार बनल। लोन माफ भेल।

बैंकक अंतिम चिट्ठी जखन हिनहिन काकाकें पहुँचलनि तखन केस खर्च सहित जमा कऽ देलखिन।

ओहि केसक वारंट हिनहिन काकाकें भेल छन्हि।

ममम

કનિયાઁ-પુતરા

કમ૭ા-કમ૭ક ળન્મક ઉત્રૈસમ દિના. ઉત્રૈસમાસી ક૧્મ કેઊ પછાતિ ળહિના ક૧્તા ચૈનક સાઁસ ઊવો કરૈત શ્રા છોડ઼વો કરૈત નહિના સુચની દાદી પોતી (કમ૭ા) પોતા (કમ૭) કેં ળાઁત-પીચય, પછવ૧ાયિા શ્રોસા૧પ૧ કળ૧ૈટી દઽ પૂવ સનિહૈને સુતા વેટા-પુતોહુકેં કહ૭ણ્યનિ-

"શ્રાવ શ્રપન ક૧ામકેં ક૧ામ-ચ૧ામ ક૧ાહ, વ્રાડ઼ી-હ્રાડ઼ી વનિહ ગેઊ હણ્ત શ્રોક૧ો તક૧ાયિાન નૈ ક૧ાવ તઁ ળીવ કેના?"

કહિ સુચની દાદી શ્રાઁગનસઁ નકિ૭ વ્રાડ઼ી દસિ વદિ. મેઊ શ્રાક દિછવિ૧ાયિા ઘ૧ાક કોનચ૧ ઊ઼ાપહુઁચતિ મનમે ડહકઊની. ડહકતિ ઠાઢ મઽ ગેઊ. ડહકઊની ઈ ળે કહુના તઁ ઘ૧ામે હમહી વૂઢ છી, મુદા સુનૈત તઁ ચણહ ણ્ઊિ ળે ળઁ વેટા-વેટીક ળૌશ્રા સંતાન હુશ્રણ તઁ પહિને વેટાક ળનમ હોઈ છૈ પછાતિ વેટીક. મુદા સે મેઊ કહાઁ. પહિને વેટીક ળનમ મેઊ? મુદા પુછવો કેક૧ા ક૧ાવૈ? વેટા-વેટે મેઊ, પુતોહુ કનિયેં છથિ, તપ્યની? સમાળમે ળઁ કેક૧ો પુછવૈ તઁ કહત ળે વુઢયિા વતાહ મઽ વડ઼વડ઼ાઈણ્ ગુનધુનમે સુચની કોનચ૧ ઊ઼ા ઠાઢ મેઊ ને શ્રાગૂ વઢેત શ્રા ને પાછૂ સસ૧ૈત. શ્રપન દત૧ી દોસ૧ો-તોસ૧ો તઁ પુછૈવાઊ છથિણ. મુહઁ-મુહી નૈ પૂછિ હણ્ત, મુદા પુછવા તઁ સકૈ છયિની. ચોટે શ્રાઁગન દસિ ઘૂમિ પુતોહુકેં હાથક ઈશા૧ા દૈત કહ૭ણ્યનિ-

"કનિયાઁ, કની ણ્મહ૧ શ્રાઉ."

શ્રોસા૧પ૧ વૈસઊ ચી૧ાળકેં મસિશ્રો મ૧ા શિંકા નૈ મેઊની ળે ણ્હેન કોન ગપ છી ળે સોહહામે નૈ વાળિ મા૧ણ કાતમે કહૈ છથિની. શંકો કેના હોણ્ત ચુઊહિ-ચૌકાક વાત તઁ સાસુ પુતોહુણ્કેં ને કહથનિ, ત૧ઊ વેટાકેં કણિ કોનો ત૧ાહક કુવ્રાથ હેતની. ઊ઼ામે શ્રવતિ સુચની વુચનીકેં કાન ઊ઼ા શ્રુસશ્રુસા કઽ વળઊ-

"કનિયાઁ, શ્રહાઁ તઁ શ્રપ્પનિ નિવ-નીતાડ઼િ છી, શ્રપ્પનિ શ્રોતે નૈ વુહવૈ મુદા મા૧ણ તઁ છથિ ચુપચાપ હુનકાસઁ વૂહિ ઊશ્રિ ળે ળૌશ્રા સંતાનમે પહિને વેટીશ્રોક ળનમ હોઈ છૈ?"

સાસુક વાત સુનિ વુચની માનિ તઁ ગેઊ, મુદા તૈયો વળઊ-

"શ્રોના કાઊહિણ હમ પૂછિ ઊવની, મુદા કહયિો વાળઊ છેઊ ળે પહિને વેટેક ળનમ હોઈ છૈ."

પુતોહુક વાત સુનિ સુચની ડમકિ ગેઊ. મુદા તૈયો વળઊ-

"કનિયાઁ, શ્રાઁખ્યકિ દેખ્યઊ શ્રહૂઁકેં શ્રછિ શ્રા હમ૧ો તપ્યનિ સુનઊહે વાત માનવ ઉચતિ હણ્ત?"

સાસુક વાત સુનિ વુચની ડમકઊ. વઊ઼ા શ્રાકિ ચૂડ઼ી દેખૈઊ કોન ઐનાક ળનૂની કોન સ્ત્રીગામકેં હોઈ છૈ. ઈ તઁ સદ્યઃ શ્રાઁખ્યિ દેખૈત શ્રછિ. ળેક૧ા શ્રાઁખ્યિ નૈ દેખૈત ત૧ઊ ને ઐનાક ળનૂ૧ાતા. કમસઁ-કમ ણ્તો તઁ હેવે ક૧ાત ળે ળહિના ણ્ સમાળમે (સાસુ૧ાક) તહિના નૈહ૧ોક સમાળમે શ્રહિના ઊક ઉત્રટા-પુનટા વુહવો કરૈણ શ્રા વળવો કરૈણ. તૈસંગા ઈહો હણ્ત ળે મા૧ચો શ્રપન વાતમે મળગૂતી શ્રનૈઊ દોસ૧ો-તોસ૧ોકેં પુછથનિ વ્રા નમ્નિ વૂહિ નહિયાઁ પૂછિ સકૈ છથિની. મુદા ળઁ નૈ પૂછિ ઊવ શ્રા હોકમે કહયિો વુઢહી હોક દિઊની તપ્યનિ તઁ શ્રનેને શ્રાશ્ચાતમે પડ઼િ ળાણ્વા પુછૈણ્મે કી ઊ઼ાઊ શ્રછિ યિણહ ને શ્રાઠ શ્રાના મોવા૧ઊમે ખ્યન્ય હણ્ત,

તરૂઉ અનેને સાસુક ચૌળનિ વિસાહિ કિઽ નપ્પવ નીક નૈ। મને-મન વુચની વ઼ચિાનાતિ છેઉી શ્રાકિ શ્રંકુડતિ ભગવાન ળકાઁ મનમેઅકુડઉનિ। શ્રકુડઉનિ ઈ ળે શ્રપના ળૌશ્રા સન્તાન ભેઉ, કનિકો એક-દૂ-તીન સંતાન હોર છન્હિ, હમર વેથા ળહિના। શ્રો નીક ળકાઁ નૈ વૂહિ સિકૈ છથિ તિહિના। તઁ હમહૂઁ નહિયેં વૂહિ પિએવ। શ્રપના દૂ સંતાનક વેથાક શ્રનુભવ શ્રછિ, દોસરકેં તીનક શ્રનુભવ રહતૈ। એક-એકક શ્રનુભવ છન્હિ। ડાયવ઼ર્ટીળ શ્રા વ્ઉડપેસર કનિકો એક સંગ છન્હિ શ્રા કનિકો ભેઉનિ દુનૂ મુદા વેરા-વેરી। શ્રનુભવ તઁ દુનૂ ગોટેકેં દુનૂ વમિાતીક ભેઉનિ મુદા કી દુનૂક રૂઉળમે સોઉહન્ની એકે દવાર કરએ ળાએત।

પત્નીક શ્રોહ્નાએઉ મનક શ્રોહ્ની ચેહ્નાકેં નસે-નસે શ્રોહ્નવૈત ચઉિ ળાઽત। શ્રોસાનપર વૈસઉ ચીનાળ વેર-વેર ચેહ્ના દેખૈત તઁ ટુટઉ શ્રૂઉ ળકાઁ વેસીએ મઉનિ હોઽત ચઉિ ળાઽત દેખૈત। મુદા સાસુ-પુતોહુક વીચક વ઼િવાદમે પડ઼વો શ્રોતે નીક નૈ હએત ળેતે હેવા ચાહી। એકર માને ઈ નૈ ળે પરિવારમે કચિો ચિનિતિ હુશ્રએ શ્રા કેકરો ઉેઉ વૈનસન, સેહો તઁ નીક નહિયેં હએત? મુદા પુછવો કેના કરવ? દુનૂક વીચક સવાઉ ળઁ એક પક્ષસઁ પૂછવ તઁ દોસર પક્ષ પન્છીએ ળકાઁ ને વુહ્નતી, ળઁ એકઠામ વાત ઉઠાએવ શ્રા શ્રો ઉગિ-વ઼િશિષક હોર તપ્પન ને માએ વાળત શ્રા ને માઽચક ડને (સોહ્નમે નહને) પત્ની વળતી। તપ્પનિ? મુદા ળે વદનામે ચઉિ ગેઉ શ્રો કહિયો ને કહિયો નકિઉવે કરત, તહિના ળે પરિવારક ભીતર ઘૂસિ ગેઉ ઊહો ભુમહુર-શ્રાગિ ળકાઁ ધુંએવે કરત, તરૂઉ શ્રનેને મન ઘોર-મટ્ઠા કરવ નીક નૈ, દુવે કપિ ને પીવ ઉવ ળે સભ સંગે નહતિ। દૂચક મોહનિ ળકાઁ ચીનાળક મનમે ચઉિતે નહૈ શ્રાકિ દોસર શ્રકુડ઼ ગેઉ। શ્રો ઈ શ્રકુડઉ ળે એ ઘરક શ્રગિલ ભાર (ચઉવૈક ભાર) તઁ શ્રપને દુનૂ વેકતી (પતિ-પત્ની) પર પડ઼ત, ળાવે માએ ળીવૈએ તાવે ગારળન વૂહિ ભાર હટૌને છી મુદા શ્રપ્પને ળઁ શ્રો વમિાર પડ઼ે શ્રા ભાર ઉઠવૈ ળોગર નૈ નહિ ળાએ તપ્પનિ તઁ એકાએક ભાર પડ઼વે કરત। ળઁ કોનો કાળક ભાર શ્રવૈસઁ પહિને શ્રદહો-છદિહો વૂહ્ઉ નહત તઁ એતે હઉુક તઁ વનિએ ળાર છૈ ળેતે સોઉહન્ની વનુિ વૂહ્ઉક હોર છૈ। સમાળમે દેખૈ છી ળે કનિકો સત-સતટા વેટી ભેને ડીહ-ડાવર દોસરાક હાથ ચઉિ ળાર છન્હિ, તઁ કનિકો સાત વેટા ભેને ગામક શ્રનકો સભટા રૂઇાર-પોખ્પરિ હાથ ચઉિ શ્રવૈ છન્હિ। યૂ: શ્રનેને મનકેં છછિયવૈ છી। દેખૈ છી ળે એતે-દનિ વાપે વેટાક ભીનૌળી હોર છેઉે શ્રાવ દુનૂ વેક્તીશ્રોમે દેખૈ છી। તપ્પનિ શ્રનેને મન કપિ વૌશ્રાએવ કપિ ને દુનૂ વેકતી પતિ-પત્ની વનિ વુઢાડ઼ીશ્રોમે કોહવ઼ર ઘરક ગપ કરવ। પત્ની દસિ નળનિ ઉઠા ચીનાળ વાળઉ-

"એમ્હર કની સુનૂ। શ્રપ્પનિ ભેને માએશ્રો શ્રઁગનામે નૈ શ્રછિ, એકટા વાત પુછૈ છી?"

સાસુસઁ હટિ વુચનીક ળળ્િગ્રાસા પતિ દિસિ વઢઉ। ળહિના વાઉ-વોય વચ્ચા પ્પસ્સિા સુનિ માઉ-ળાઉક વચ્ચા ળકાઁ 'ઘૂટડૂ-ઘૂ' સુનિ મુઁહ વાઁવિ દિર છૈ તહિના ળળ્િગ્રાસા ભરઉ વાત સુનૈઉ વુચની મુઁહ ઉઠા વળઉી-

"કી?"

ચીનાળ-

"શ્રહાઁક પીડ઼ા (ઉનૈસ દનિક) દેખિ મિન મહકિ ગેઉ ળે શ્રાવ સંતાન નૈ હુશ્રએ સએહ નીક। દૂટા ભેવે કરએ ળઁ દુનૂકેં દુનૂ વેકતી સેવા કઽ મનુષ્પ વના ડાઢ઼ કઽ દેવૈ તઁ એકસઁ દૂ પરિવાર તઁ શ્રવાદ હેવે કરત કનિ?"

હાઉ-વેહાઉ ભેઉ વુચની દેહક મન માનિ ગેઉ ળે પતિકે વ઼ચિાર સોઉહન્ની નીક છન્હિ। હૂઁહકારી ભરૈત વળઉી-

"શ્રહાઁ વ઼ચિારકેં કાટવ સે દરકાર હમરા શ્રછિ। તપ્પનિ તઁ પુનુપ્પ શ્રપને પ્પેતમે શ્રાડશ્રો દરૂએ શ્રા તામસ ઉઠૈ છૈ તઁ ઢાહિયો દરૂએ। તૈએ શ્રહાઁ ળાની। હમ તઁ સંગીએ ને ભેઉૈ। વડ઼ હએત તઁ એતવે ને, ળે કાનિ-કાનિ ઉોકકેં કહવૈ, સંગિયાઁ મનિ ગેઉ હમ ભુતયિાર છી।"

जिनगीक सच्चाइ जहिना बौआकेँ तहिना बुचनीकेँ एक-दोसरा दिसि घसिए रहल। आगूक बैठ दुनूक जिज्ञासा बढ़ैलकनि। तेही बीच सुचनी घोरछामे हरिणी आ मुट्ठीमे सुप्पेठल कप्पी लेने पहुँचली। अबिते बुझल भेल कप्पी-जारनि लप्पि पुतोहुकेँ कहलखिन-

"कनियाँ, बड़ीकाल भऽ गेल। बच्चा सभकेँ दूध पीएलौं?"

कप्पी लप्पि ओसारपर हरिणी घोरछासँ उतैत बुचनीक भेल बैसि सुचनी बाड़ीक घसिसा पसारि देलनि। बाजए लगली-

"ओहीसे दिनमे बाड़ीक दशा बिगड़ि गेल। बगली सभ मयाल छोड़ि-छोड़ि बिढ़ियाँ उगा कुड़आ-कुड़आ गेल। लामहिसिनी पँच-पँच, छह-छहटा जुआ कऽ गाछेकेँ कुड़आ देलक। तेते ने घढ़-पात जनमि गेल जे बाड़ीक रूपे बदलि भऽ गेल अछि।"

बाड़ी-झाड़ीक अपसोच सासुकेँ करैत देखि पुतोहु मुसकी दैत बजली-

"बाड़ी गेल तँ गेल मुदा घरमे जे दूटा बेल आएल से?"

पुतोहुक बात जेना सुचनीकेँ हबिकोर देलकनि। अगाम पाछाँ हेरए लगली-

"से तँ अहाँ दुनू बेटे ने ओ सभ अछि। बेटक पतिपाल हैत तँ ओ सभ ठेर होएत।"

पुतोहुक बात सुचनीकेँ बाटक पानि जकाँ बँसैलकनि कि समुद्र जकाँ हबिकोर भरलनि। परिवार तँ घाँटी मनुष्ये टाक नै होइ छै, घर-दुआर, खेत-पथार, माल-जाल इत्यादि अनेको मिलि कऽ बनै छै, जे मनुष्यसँ भऽ कऽ आनो-आनो वस्तुकेँ एक निश्चित सीमामे बान्हि दइ छै। मुदा एक बान्हमे रहितो तँ सबहक अपन-अपन महत्तो छै आ काजो छै। जइसँ एक दोसरकेँ जानो-परान दइ छै आ जिनगीओ दइ छै। बाड़ी-झाड़ी, तीमन-तरकारी तँ मासे-मास दिन-दिन होइत-जाइत रहैए मुदा मनुष्य तँ से नै छी। तँए मनुष्ये ने मूल भेल। मूलक मूल्य तँ तखने ने बढ़ैत जाएत जखनि मूलक सेवा हैत। मूलेक पानि ने छीप बनि निस पहुँच हँसबै-खेलबैए। अनेरे मनमे चौलनि किरै छी। जेना सुचनीक मन हलुक भेलनि। बजली-

"कनियाँ, आब तँ दूध थीर भऽ गेल हएत, कहू जे दुनू बच्चाकेँ भरि पोख दूध होइ छै कि नै। जँ से नै हएत तँ बच्चाक परिपाल कराब कठिन भऽ जाएत। जँ अपनेसँ दूधकट्ट भऽ जाएत तँ सभ दिन खिद्द-खिद्दिरे रहत। रंग-रंगक रोग सेहो दबतै, आ अगुआ-पछुआ पकड़तै।"

सासुक बात सुनि बुचनी सकपका गेली। मुदा परिवारक गाञ्जेटा नै, बच्चाक दादीओ ने सुचनी छथिन तँए बात-बातक कोनो बात छिपाएब उचित नै बूझि बजली-

"माए, एकटा तँ बसिआएि गेल छेलौं, हनिका कहबो ने केने छेलियनि। ई तँ गपपर गप चलल तखनि मन पड़ल।"

पुतोहुक बातमे सुचनीकेँ मसिओ भरि अनुचित नै बूझि पड़लनि। बजली-

"से की?"

"पुरनी (पछहनी) एकहक घोंट कऽ दुनू बच्चाकेँ सेहो दूध पीआ दइ छै।"

बुचनीक अचम्भूए बात सुचनी बूझि गेली। ओ बूझि गेली जे परसौतीक पहिल पूरक तँ पछहनिए ने होइ छथि। ओना चलैन अपनो दिअर पड़ल। पछहनि दिस दुआरी होइए। समाजक काज तँ सबहक बनबैले होइ छै मुदा काजे छोट-पैघ होइए जेकरा लेल

पकड़ि लेलैन। मुदा अपनाक तँ घड़ी अछिए। जँ केतौ (पहुनकि) हमरा (अपना) काजसँ पैघ काज दोसर ठाम भऽ जाए तखनि जँ ओकरा छोड़ि दितिऐ ईहो तँ नीक नहियेँ भेल। मुदा जे होउ, एते तँ बेचारी (पहुनी) चेताइओ देलक जे बच्चाकेँ भरिपोख दूध नै होइ छै। एखन अपनहि तक जँ बच्चा नीक जकाँ जीब गेल तँ आइएसँ दोसर जोगार कऽ लेब, जरूरी अछि। बजली-

“अच्छा कनियाँ एकटा बात कहू जे बेचारीकेँ धुआ-पीआ दइ छिऐ कि नै? बेचारी एहेन पोतमनू अछि जे आइ उनैसम दिन बीत रहल अछि अपनहि तक अपन सदिहो-बोइनो मंगलक हेन। जखने बच्चा जनमैत अछि तखन माइए-बापटा केँ कनिपरिवारो-समाजोकेँ आशा लगैत छै। मुदा ईहो नीक नै जे जे मुँह खोलि नै बाजए ओकरा सुपतो नै भेटै। आइ पहुनी जखने औत, तखने मन पाड़ि देब, जेना जे हेतौ से दाइए देबै।”

एकटा बच्चाकेँ दूध पीआ बुचनी सासुक कोरामे देलक। दोसर बच्चाकेँ ओछाइनसँ उठा कोरामे लेने छल आकि हकोपरास भेल पहुनी पहुँचली। जेना समैपर नै एने कहियो अपनाकेँ दोखी बुझैत तहिना पुनीओ बुझलक। अबिते बजली-

“काकी, अबेर भऽ गेल।”

पुनीक बात सुनि सुचनी गुम्मे रहली। मुदा सुचनीक गुम्मी पुनीकेँ आरो हकहोड़ि देलकै। हकहोड़ि ई देलकै जे भरिसक मने-मन सुचनीकाकी गुम्हरि रहली अछि। मुदा से नै भेल, भेल ई जे पुनीक बोली-बाली, चालि-ढालि, चेहरा-मोहरा जोर-जोरसँ बाजि रहल छल जे पुनी तेहेन उकडू काजमे फँसि गेल छेली जे तन-मन दुनू झुनीसान भऽ गेल छेलनि। मुँहसँ सुसुड़ी उड़ैत थाकल-मारल बटोही जकाँ देखि सुचनी बजली-

“पुनी, पहिने हाथ-पएर धो कऽ कनी सुस्ता लिअ। जखनि आबि गेलौं तखनि काज हेबे करतै। कथी ले परेशान बूझि पड़ै छी?”

सुचनीक बात सुनि पुनी पोखरिक पानि जकाँ थीर होइत बजली-

“काकी, की कहबनि। दछिनवारि टोल प्रसव करबए गेल छेलौं। उनटा बच्चा छेलै। दरदे कनियाँ छटपटाइ छेली, बच्चा जनमिते ने छेलनि। मुदा कहुना-कहुना कऽ सम्हरल। ओहि काजमे एते अबेर भऽ गेल।”

पुनीक बात सुनि सुचनी बजली-

“अहिना होइ छै। ने एकेटा मनुक्ख अछि आ ने एके रंग काज हेतौ। मुदा मनुक्खो तँ कम भेदिया नै ने अछि, देखिओ-सुनि आ गनो अँटका कऽ भेद तँ बूझिए जाइए।”

हाथ-पएर धोइ पुनी खाए लगली। खाइते-खाइते बजली-

“काकी, अपना बच्चाकेँ भरिपोख दूध नै होइ छै, हमरो कोनो ठेकान नै अछि। से कोनो ओरियान कऽ लिअ। अपनहि अन्न चटबैबला थोड़े भेलनि जे अन्न चटौथिन।”

पुनीक बात सुनि सुचनी बजली-

“बौआकेँ कहलिऐ हेन जे ओना गाएओ-महिंसिक दूधसँ काज चलि सकैए मुदा नीक हएत जे बकरीए दूध दिऐ।”

पुनी-

"हँ-हँ काकी बेस बियान छन्हि। एना तँ बजारोक दूध एकपर एक छै मुदा ओकर कोन बिसवास। अपना हाथक जे अछि तेकरे ने बिसवास।"

दुनू गोटेक (माएओ आ पुतहुओ) बात सुनि बीरूकेँ भेल जे जखनि दूध लेल बकरीक ओरियान करैक अछि तखनि समए गमाएब नीक नै। जहिना जे काज अछि से ओकरा पछुआएब आकि अनठाएब ओ परिवारकेँ पाछू धकेलब भेल। जखनि बुझै छथि जे एक परिवार रहितो, सभ काज परिवारेक रहितो करैक तँ किछु सीमा अछि। उठि कऽ आँगनसँ निकलि दुआरू बकरी ताकियेबेल विदा भेल। समाज तँ समाज छी। जहिना रंग-रंगक मनुष्य तहिना रंग-रंगक धनक थाड़ी सेहो बनल अछि। कोनो दरबाजा एहनो अछि जैठाम हाथी-घोड़ा रहैए आ कोनो एहनो अछि जैठाम किछु ने रहैए। मुदा तैयो किछु गाममे गाए-महिसि बकरी नै अछि से तँ अछि।

बीरूकेँ आँगनसँ निकलिते बुधनीकेँ अपन बात बजैक गर भेटल। गर ई जे एक परिवार रहितो, सभ बात बुझल। पछातियो सभ ठाम सभ बात सभ नै बाजि पबैए। बाजलि-

"भने माएओ छथि आ अहूँ छी, जखनिसँ एहेन दूध कहियो ने भेल छल, जे भेल कहाँ?"

बुधनीक बात सहलो ने छल आकि बिचियेमे पुरनी बाजलि-

"कनियाँ, हमर-अहाँक (सासुक) धरह अशुद्धि परीछा छी। राजासँ रंक तककेँ ई परीछा होइ छै। तइले दूध-बेकल मनमे रखब तँ दुनियाँ चलत।"

पुरनीक बियानकेँ बुधनी सुनिते द्रवित भऽ गेलि। एक संग मनमे अनेको प्रश्न उठि गेलनि। परिवार बेल बच्चा अनिवार्य ऐ दुआरे अछि जे बहुत बच्चा बहुत सियान-चेतन होइए, जैपर कुल-खनदान नै परिवार, समाज, देश-दुनियाँ ठाढ़ अछि। एहेन जे मनुष्यक अनिवार्यता छै तैठाम संतानक अनिवार्यता तँ छहे। मुदा जखनिसँ तँ कोनो ठेकान नै अछि, बच्चासँ सियान आकि बूढ़ धरि किछुनो-कहियो कियो मरि जाइए, तखनि? एक बच्चापर आस्तितो तँ नहियेँ रहल जा सकैए। दोसर ई जे जँ बेटा-बेटीकेँ बरबरि मानि लिअ, सेहो तँ सोलहन्नी उचित नहियेँ। हँ कोपाकि बेल संतान भेल मुदा सामाजिक जे ढाँचा अछि तइमे बराबरी केना औत। मुदा मनो तँ मने छी। देहमे दूध भेने जे बियानमे अबै छै, सुख भेने बढ़ि जाइ छै। अपने दुनू परानी बियान केलौं जे एहेन दरद (बच्चा जन्मक) दोहरा कऽ नै उठाएब मुदा? पीड़ाएल मन बुधनीक दृढ़तासँ मानि गेल जे आगू सन्तान नहियेँ हएब नीक। बाजलि-

"अपनो तँ सोलहामे ईहो दुनू गोरे छथिए, नीक-बेजाए बुझबे करै छथिन।"

बुधनीक बात सुनि पुरनी बाजलि-

"कनियाँ, अगुताएल किए छी, अपनो पहिने देह-हाथ सक्कत बना लिअ। तावे बच्चो सकताइए। अबति-जाइते रहै छी जेहेन अपन परहेज करब, तेहेन जे चाहब से हैत।"

पुरनीक बातमे बुधनी जखनिक बिसवास पौलक। आँखि उठा पुरनीक आँखिपर दैत अपन बेथा कहलक। बुधनीक बेथीत मन देखि पुरनी बाजलि-

"कनियाँ, जहिना कार्तिकी शुरू महिनामे चानिए दिनक जखनि पबैए तहिना सन्तानक खेल सेहो अही चानि दिनमे नहित अछि। पछाति बुझा देब।"

गप-सप्पकेँ सीमा छुबैत देखि सुचनी पुरनीकेँ पुछलथिन-

"तोहर सदिहा केते हेतह कहुना भेलह तँ तूँ दसानी भेलह, तँए तोहर रस्ता रोकब उचित अपन रस्ता रोकब हएत। दारूए दर छथि। अपन भेने जरहउ।"

सदिहा सुनि अप्पनि बिनकि कएल काजक श्रल देखि पुरनीक मन खुशी भेल, बजलि-

"काकी, हमर खेत-पथार, माल-जाल, बाध-पाट सभ तँ पड़ल छी। दोसर कोन असरा अछि। आर दिनसँ हिनका एहन खेतिहर सभ आबए लगतनि। मुदा जे काज हम केलियनि सेहो कियो करतनि।"

पुरनीक बात सुनि सुचनी सहमि गेली। बजली-

"कनियाँ, एक बेर अपना मुँहसँ बाजि जाउ, केते हएत। कालक भीर हमरो नजरिमे अछि। अन्हार घर साँपे-साँप होइ छै। समाजमे जेते हमरो सन लोक दरुए तरसँ कम नै देत।"

सुचनीक विचारमे आशा देखि पुरनी बजलि-

"बेटाक अदहा बेटीक सदिहा भेल, तँए दोबर नै बढ़िया भेल। अनका लेल जे होउ, मुदा हमरा लेल तँ जेहने बेटा तेहने बेटीओ भेल।"

मास दिनक कमला-कमल भऽ गेल। सुन्दरसन समए भेने गामोक चुहचुही ऐ साल नीक अछि। चनमंडल भेल अछि। बच्चाक निर्मित जहिना पमरिया, बकुनियाँ, हजिरा-हजिरनीक ढबाहि लगत, तहिना डको-ढुसरियाक ढबाहि लगबे करत कनि?

दीपक पमरिया, कहियो बपहरक नाओसँ तँ कहियो ममहरक नाओसँ एबे करत। से कि कोनो एकेटामक औत नैहर-सासुर सबतरि पसरत। जीविकाक तँ दोसर साधनो ओकरा छइहे नै ने।

दोसर मास चढ़ित चारि गोटे पमरिया पहुँचल। बेटाक बधैया मांगए मुदा बेटीक?

ममम

स्वरोजगार

एक त' अहुना शिक्षण संस्थानक वातावरण देखि रविशंकरक मन कौलेजक पढ़ाइसँ उचटि गेल, तैपर परसुका क्रिया-कलाप त' आरो मनकेँ तोड़ि देलकै। भेल ई जे कौलेजमे विश्वविद्यालय स्तरक परीक्षा छात्र सबहक बीच भेल जइमे रविशंकरकेँ आमंत्रित तँ कएल गेलै। बनल-बनाएल परीक्षाक दिशा निर्देश, बनल-बनाएल करता-धरता आ बनल-बनाएल पाठक सुनिश्चित। आमंत्रित तँ कएक कारण रहै जे कौलेजक वातावरणमे ओ चुप्पा बताह आ गोंग बूझल जाइत। जइसँ संगी-साथीक बीच अधिकाल रविशंकरक बताहपनीए चर्च होइत। जहिना बघवा पाए वा तँ पाए लोहारक लोहारन महकबे करत, तहिना रविशंकरोक रहए। एकटा अवगुण रविशंकरोमे जरूर रहै जे हाइ स्कूलमे जेते विषय पढ़ने छल ओते विषयसँ समन्वय बनौनहि नहि गेल। ए बातकेँ मनसँ हटा नेने छल जे हाइ स्कूलक किछुए विषय कौलेजमे नहि जाइ छै, सेहो दिनो-दिन घटिते चल जाइ छै। अही सीमाक उल्लंघनक चलैत छात्रे तँ शिक्षकोक बीच चर्च रहए। जखनकि रविशंकरक स्पष्ट समझ रहै जे भाषा कामधेनु छी। जे सदिकाल दूध दऽ सकैए। एकर माने ई तँ जे नमिभुआन धन बूझि ओकर दुरूपयोग होइ। ओतबे शब्दक प्रयोग नीक होइ छै जेतेसँ विचारक माध्यमसँ विषय गतिमान बनै छै। भाषा ओहन धार होइए जेकरा पार करैमे घटवारकेँ घटवारी तँ दिअ पड़ै छै।

विश्वविद्यालयक परीक्षाक अधडरेड़पर छोड़ि रविशंकर अपन सभ वस्तु समेटि, लगक जे किताब-कौपी रहै ओकरा अलग छँटिया, दोसराक संग जे लेन-देन रहै ओकरो फड़िया, पुस्तकालयक सेहो फड़िया, पड़ोसक लेन-देन सबहक मुँहमिलानी कऽ बिना किछु केकरो कहने रूमक चाभी भागेसरकेँ सुमझा जहिना चागवलक गुरुआइसँ दुनू परानीओ चरकिँ छोड़ि बिदा भेल छल तहिना बिदा भऽ गेल। ओना भागेसर मात्र गौआँए रूमेट तँ दियादिकि संग खानदानी सेहो। तथापि ने रविशंकर किछु बाजि अपन बेथा भागेसरकेँ सुनबए चाहैत आ ने भागेसर किछु बाजए। तँ बजैक कारण भागेसरकेँ बूझल रहै जे गणेशजी जकाँ कनगू अछि जेमहर नजरि गेलै तेम्हरे जनकक हरवाहसँ मूसक राखल मुसहरनिक खुनि कऽ निकालि लैत, जेमहर तँ गेल तेमहर हाथी आँखि जकाँ लव-लवैत रहली। ओसारसँ नचियाँ उतरति पाछूसँ भागेसर पुछलकै-

“रवि भाय, आजुक की कार्यक्रम अछि?”

जहिना गणेशजीक मन सदिकाल एकेरंग रहैत तहिना रविशंकर बाजल-

“अखनि विचार मनमे अछि। गाम जाएब समाजक संग परिवारकेँ देखब दुनू बापूत मिलि विचारब जे केना बाप-दादाक लागल फुलवाड़ी आरो हरिआएत रहत तखनि ने।”

एक दिसि रविशंकर डेग बढ़ौलक दोसर दिसि भागेसर पल्ला झाड़लक जे सभ दिनक एके रंग बूड़िबाक नहि गेल। जा जे कपारमे लिखल छह से कियो बाँटि लेतह। खैर जेतानन्दक कपार।

कौलेजक हातासँ निकलिते रविशंकरक मनमे घौदा जकाँ प्रश्न लुधकि गेलै। बिआहला बर आ दुरागमनियाँ कनियाँ जकाँ मनमे समस्याक सोहरी लागि गेलै। मुदा जहिना छोट बच्चाकेँ कियो दुलार कऽ कना दइ छै आ ओ अपना माए लग जा कहै

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

छै, 'श्रद्धाँ भाव', तहिना सभ प्रश्नकेँ छँटिया रविशंकरक मन परासुकाकेँ आगूमे राखलक। की हम परिस्थितिमे अपन विचार व्यक्त करैबला नै छी? भऽ सकैए जे जे विचार हमर अछि ओ दोसरोक होइ, मुदा सेहो तँ सुनला पछातिए ने बुझितौं। नहियेँ बजितौं मुदा जँ आनोक मुँहसँ सुनितौं तैयो तँ मनमे सबूर हेबे करैत, सेहो ने भेल। ने बजनिहारे भेटल आ ने सुननिहारे।

रविशंकरो आ जागेसरो संगे दुनू ब्रह्मपुर हाइ स्कूलसँ मैट्रिक पास कऽ राजधानीक एक्के कौलेजमे नाओ लिखौलक। ओना पढ़ैमे रविशंकरक अपेक्षा जागेसर हल्लुक मुदा मैट्रिकमे बेसी नम्बर जागेसरेकेँ आएल छेलै, जे सुनिए कऽ रविशंकर रहि गेल। विचारि नै सकल जे जखनि जागेसर दब अछि तँ ओकर नम्बरो ने दब अबितै। बाल-बोध मन रविशंकरक, एते बुझलक जे परीक्षा तँ शिक्षक करब भेल। अनाड़ीओ शिक्षकोकेँ बेसी शिक्षक हाथ लगै छै आ जीवनीओकेँ कमा ई नै बूझि सकल जे जहिना खेतमे जोत-कोरसँ श्रमसाध्य लगाबै पड़ै वा बाँस-खढ़-खरहीसँ घर बन्है पड़ै किनो पेंच-पाँच नै होइ छै, पेंच-पाँच होइ छै श्रमसाध्य लागल पछाति आ घर बनहल पछाति। अपन रोपल अपने खा दोसरोकेँ खुआबी आकि अपने पुराबी आकि अनके रोपल खाइ। जागेसरमे एकटा विचार जरूर अछि जे रविशंकरकेँ श्रद्धाक नजरिसँ जरूर देखैत। मुदा से सेहोमे, परोछमे विचारक दूरी एते बढ़ि गेल छेलै जे जड़िसँ मुड़ीक दूरी देखबे ने करै। ओना हाइ स्कूल धरि दुनूमे (रविशंकर आ जागेसर) एते दूरी नै बनल छेलै जेते कौलेजमे आबि बनलै। तेकर कारण भेल जे जहिना रविशंकर अध्ययनमे खियाल एकाग्रता दिसि बढ़ैत गेल तहिना जागेसर देखा-देखीक अनुकरण करैत दोसर दिसि बढ़ि गेल। तइसँ नजरिमे दोष आबि गेने बुझबे ने करैत जे छबड़ाही अपने सुरक्षित पानकि तरमे रहि छबड़ाकेँ कहैत जे ऊपरमे छथि।

ओना पटना अबिते दुनू गोरे एक्के डेरामे रूम भाड़ा लेलक। मुदा भरैत बनैकाल रविशंकर बाजल रहए-

"गौआँ छोड़ि दोसरकियो रूममे नै आबि सकैए।"

अखनि तँ जागेसरो एक पुरखियाह छल संगीक जरूरति बूझि बाजल रहए-

"बड़बढ़ियाँ।"

माथपर मोटरी जेना लेने आगू दिसि बढ़ैत, मुदा मनमे बेर-बेर पानकि हविकोर जकाँ रविशंकरकेँ उठैत जे विश्वविद्यालय स्तरक कार्यक्रम भेल, बेक्ती-विषयक नै छल, तखनि किए ने बुझलौं। ने प्रश्नक जड़ि भेटै आ ने विचार आगू बढ़ै। मुदा तैयो बाढ़कि पलाड़ी जकाँ बहबे करै। मन बहकलै, इन्दिरा आवासक जेकरा पक्का घर रहै छै हथियाक हटकीमे खसल घरक अनुदानो तेकरे भेटै छै। सएह ने तँ भेल। की अहिना जोड़े-जातक शिक्षण संस्थान बनल रहत? थू:! अनेरे मनकेँ बौअबै छी। ठीके लोक बताह कहैए। एहने-एहने घातहपरी सोचने ने लोक बताह होइए। अनेरे हमरे किए एते सोग अछि। जानए जग जानए जगत। लसगिर होइ आकि खिढ़हर से ओ जानए। हमही की बजितौं जे अनेरे माथ धुनै छी। बड़ बजितौं तँ यएह ने बजितौं जे साहित्य जगतमे मध्यकालीन युग स्वर्णयुग रहल। भक्तिमय साहित्यक सृजन एते कहियो ने भेल। मुदा भक्ति साहित्यक पछाति बैराग्य अबैत आकि शृंगार? एखनि धरि छल बैराग्य से नै आबि शृंगार आबि गेल। समैओ मुगल शासनक छल। मिथिलांचलक किसानक सुदिन नै दुर्दिन छेलै। बीससँ तीस बरिसे प्रायः रौदी होइत आबि रहल छेलै। बाढ़ि-हाँट छोड़ि कऽ तैसंग बड़का-बड़का भुमकमो भेल। आधुनिक संचार नै, दू-गाम चारि गाम पसरैत-पसरैत अकाल बनि कऽ जाइ छल। ने चार-चूर आधुनिक छी जे आबे बाढ़ि अबैए आ पहिने नै अबै छल। खैर छोड़ू। रौदीक मारिसँ जे परिवार नष्ट भेल, वा गाम छोड़ि कऽ जे भागल, तेकरा छोड़ि कऽ जे इमानदार किसान छल ओ मसिओ भरि ओइ सभ प्रकोपसँ डोलल नै। मातृभूमिक माटि-पानिमे अपनाकेँ समरपित केने रहल। जहिठाम एक रौदीक मारि पाँच बर्खमे किए ने भरपाइ करए पड़ल रहल होएत। एकाएक रविशंकरक विचार आगू बढ़ल। विश्वविद्यालय सर्वोच्च शिक्षण संस्थान छी। जे मिथिलांचल ऋषि-

મુનકિ વાસસ્થ૭ અદૌસઁ નહ૭ આકાિ આેતવે ગાન૭-ગ્રાથ૭ છથા જેતેકેઁ દ્વાનકિ। છાપ જેટ ગે૭। વશ્વિવદ્યાિ૭યક દાયત્વિ વનૈત અછા જે જનિકન નયના દવિાનમે સડ઼ા ગે૭ના પાનકિ યુવાટમે ગ૭ા ગે૭ના આેહનો-આેહનો નયનાકાનક ખ્પોળ હુઅ૯।

ગામક સીમાનપન અવતિ નવ્રશિંકનકેઁ જાગેસન મન પડ઼૭। મન પડ઼તિ વુદ્વુદાએ૭-

“ગૌઆઁ-ઘનૂઆ નહને જાગેસન વહુત ઉપકાન કે૭ક। આેકને કેને કૌ૭જક પુસ્તકા૭યસઁ સમ્વન્ય વઢ૭। ત ઁ તેહેન-તેહેન ૭ટહિનિ સબ અછા જે કતિવક કોન ચન્ય જે આ૭માનીઓ ઉઠા કઽ ૭ઽ જાઇ૯। ઁ આ ત નહતિઐ ઁ કી અપને વુતે આેતે મીતન તક જા સકૈ છે૭ી। આેકને પાવતિ સબ નંગાક કતિવસઁ ભેઁટ ભે૭। જતિગી ભના આેકન ઉપકાનકેઁ ત વસિનવ।”

નવ્રશિંકનકેઁ પટના છોડ઼તિ જાગેસન અપના પત્નીકેઁ મોવાઇ૭સઁ કહિ દે૭ક જે નવ્રશિંકન વતાહ ભઽ ગે૭। ગામ અવૈસઁ પહનિ તેના ચા૭નમિ દઽનાયા ચા૭૭ના જે સૌસે ગામ પસના ગે૭, નવ્રશિંકન વતાહ ભઽ ગે૭। તૂહમે ચુપ્પા વતાહ। કપ્પના કી કઽ દેત તેકન ઠેકાન ત। કાને-કાન સૌસે ગામ વીઆવાન ભઽ ગે૭। આેના ઇ વાત ત પનોછ નૂપે ચેતાનન્દોક કાન તક પહુઁચ૭ના મુદા સોહ્હા-સોહ્હી ત ભેને અનેને સુન૭ાહ વાતક પાછૂ જાએવ ઉચતિ ત વૂહિ ચુપે નહ૭। કૌઆ કાન નેને જાઇ૯, તઁ૭ કૌઆકેઁ ખ્પેહાનૈસઁ નીક અપન કાન દેખ્પવ હોઇ છૈ। આેના પોખ્પનકિ પાના જકાઁ અસથતિ ચેતાનન્દક પનવિાન ઁ૯ ચડ઼િક એક ૭૭ પાના ઉઠૌને હ૭કોન ત ઉઠૈ।

દ૭ાનક આેસાનપન મોટની નખ્પા નવ્રશિંકન હયિ-હયિ ચાનૂ દસિ તાકઐ ૭ાગ૭ જે અપન હાજપી ઁ દન્જ કનવૈક અછા

કનીઐ પછાતિ ચેતાનન્દ વાડ઼ી દસિસઁ ઐ૭। અવતિ નવ્રશિંકનકેઁ પૂછા દે૭ખ્પનિ-

“વાઉ, નીકે છે૭હ કનિ?”

જહનિ વતિ વો૭ક વચ્યા માઐ-વાપક વો૭ સુનતિ હઁસિ-કાના અપન વાત કહૈત તહનિ। નવ્રશિંકન મુસ્કી ભના ઉત્તન દૈત ગોન ૭ાગ૭કના ગોન ૭ાગા નવ્રશિંકન અપન વસ્તુજાત સેનયિાવઐ કોઠની દસિ વઢિ ભે૭।

સમાજક વીચ અનેકો સુઆદક (તીત-મીઠ-ખ્પટ્ટા) વાત-વચિાન હવા-વહિાડ઼ જકાઁ વાતાવનાણમે પસનૈત નહૈ છૈ। વાત કોન આવનાણમે પસના નહ૭ અછા આે વૂહ્વ વા૭-વચ્યાક ખ્પે૭ ત છી। એહનો ઁ હોઇને અછા જે પહનિ દીક્ષે છટિાઇન અછા શક્ષિા હના જાઇન અછા ખ્પૈન જે હોઉ, ચેતાનન્દક મનમે ઉઠ૭ના જે કા૭હસિઁ જે ગામમે વીઆવાન ભે૭ અછા આેકન મુડ઼ી પહનિ દેખ્પ ૭ી। ઁ નખ્પૈ જોકન હએત નાખ્પવ ત ઁ મચોડ઼િ કઽ તોડ઼િ કાતમે શ્રેક દેવ। આગૂ સસનાતિ મનમે ઉઠ૭ના એક ઁ આેહનિ નસ્તાક હમાન૭ નવ્રશિંકન અછા તપિન કૌ૭જમે પઢૈ૯। કૌ૭જીઆ છૌડ઼ા સવહક જે ચા૭ા દેખ્પૈ છથિ સે કછુિ ને શુડ઼ાઇ૯। ઁ કહી નવ્રશિંકનો આેહનિ કન૯। મુદા કાનમે નહયિાઁ દેવ હમના ૭૭ ઉચતિ ત ભે૭। પતિ ત આદગ્તિુ સેહો છથિ। આેકન નીક-વેજઐ ત વૂહ્વ વા૭-વોચક સંગ અન્યાય હએત। કોનો જનૂની છૈ જે નીક વાત સબકેઁ અચ૭ ૭ૌ, કછુિ કે નીકો ઁ ૭ાવે કનૈ છૈ। છાતીપન પાથન નખ્પા ચેતાનન્દ વજ૭-

“વાઉ, ૭કક મુહેઁ સુનૈ છી જે તોઁ વતાહ ભઽ પઢાઇ છોડ઼િ ગામ ચ૭ા એ૯૭ હેન! સે કી વાત છથિ?”

પતિાક પ્નશ્ન સુનતિ નવ્રશિંકન મસિિઓ ભના વચિ૭તિ ત ભે૭। જહનિ પોખ્પનકિ અસથતિ પાના, કાહ-કૂહ નયિયાઁ વૈસા ગેને પનીચ્છ નહૈ છૈ તહનિ નવ્રશિંકનક મન અસથતિ। વાજ૭-

“बाबूजी, एक संग तीनटा प्रश्न उठा देलिऐ। उत्तर बेराबेरी देबा पढ़ाइ छोड़ि कऽ कहि दैछी। बहुत बेसी तँ अपने बनि कै पढ़लौं जे जनितोय उत्तर देबा मुदा एते जरूर बुझलौं जे अपन जिनगी अपने हाथमे लऽ कर्मकेँ धर्ममे प्रतिष्ठित कऽ सकै छी। तेँ तँ मुँह कहिने बोल कहिने बनल रहैत। अपन जिनगी अपना हाथमे लऽ कृषकताबुसार अपनो आ टोलपड़ोसक सहयोग करिऐ मुदा सहयोगोक सीमा छै। जहिना मनुष्य अपन सीमांकन कऽ चलत तँ ओहिना सहयोगक बेगरते नै नहि जाइ छै। मुदा बेकतीसँ परिवार, परिवारसँ समाज, देश-दुनियाँ बनैत, तँए बढ़ैत चलबे ने जिनगी छी।”

चेतानन्दकेँ बाहरीक आभास नै भेलनि, तँए दोहरा कऽ बाहरी शब्दक प्रयोग करब ठीक नै बुझलनि। पिताक बात छोड़ि जँ कही उनटे रोपा जाए शब्द तँ मनसँ उचैत अछि। तँए अशुभकेँ शुभ बनाएब उचित भेल, मुदा शुभकेँ अशुभ बनाएब केना उचित हएत? अपनो ठीक हएत जे खुआन बेटा भेल, सरकारी मालीए नेने हेताइ, तँए अपना अधिकार आ कर्तव्यकेँ हमही कहि रोकबै। हँ तखनि बिआह कराएब पहुआएल अछि से कराबे बनि भार अछि। भेल अपन घर-परिवार, सर-समाज। साउ बिन्यु नहियेँ पूरल हएत तइले कहि बैसल रहबा से नै तँ एकटा आरो बात पूछिए दिऐ। पुछलखिन-

“बौआ, गाममे नहि किरबह की? पढ़ि-लिखि सिखि नोकरी-चाकरी करैए आ तूँ?”

गंभीर होइत नवशिक्षक बाजल-

“बाबू, अपना गामक असली रूप बुझैमे कनी बाँकी रहि गेल अछि तँए अपने किछु ने कहबा।”

“की असली रूप?”

“गामक माटि-पानिक हथियार-औजार की छै, अपना केते अछि, गाममे परिवार केते छै इत्यादि किछु बुझैक बाँकी अछि से बुझि लेब पछाति अपन योजना आगूमे रखि अबूँक विचार भेल। ”

नवशिक्षकक विचार सुनि चेतानन्द ठमकि गेल। मनमे रंग-रंगक विचार उठए लगलनि। की योजना? कोनो कि सरकारी कारोबार छी जे योजना बनौत। मुदा बाँइ दऽ नै मानब उचित नै हएत। जहि बीचमे कऽ पूछि लेब अएल भेल। तहूमे कौलेजमे पढ़ैए, जँ कही कतिबक भाषा बाजल हुअए तखनि? से नै तँ ठीक हएत जे अपनो नवशिक्षकोक मन थीर नै हेतइ ताबे ओहो थीर होइए, तैयो अपनो अवस्थाआ काज पूरा लऽ छी। ओहो बचित हएत अपनो बचित हएब तखनि प्रियापारि कऽ बुझि लेब।

बेरको समए चाह पीब चेतानन्द नवशिक्षककेँ चाह पाड़लनि। अबिते नवशिक्षक पुछलकनि-

“कहि सोर पाड़लौं?”

चेतानन्द बाजल-

“तखुनका बात ठीक जकाँ नै बुझलौं?”

नवशिक्षक बाजल-

“जाबे बरी गामक माटि-पानि, गाछ-बरिछ, माल-जालक संग परिवारकेँ नै बुझि लेब, ताबे अपन सीमा-सरहद ठीक जकाँ नै बना सकै छी।”

माटि-पानि, गाछ-बरिछ इत्यादि सुनि चेतानन्द बाजल-

“𑒄 𑒏𑒼𑒢 𑒥𑒛𑓃𑒏𑒰 𑒅𑒪𑒯𑒢 𑒦𑒹𑒪 𑒖𑒹 𑒞𑒴𑒿 𑒍𑒪𑓂𑒯𑒰𑒋𑒪 𑒕𑒯। 𑒮𑒰𑒞 𑒮𑒋 𑒥𑒲𑒒𑒰𑒏 𑒑𑒰𑒧 𑒁𑒕𑒱, 𑒋𑒑𑒰𑒩𑒯𑒙𑒰 𑒣𑒼𑒐𑒩𑒱 𑒁𑒕𑒱। 𑒃𑒢𑒰𑒩 𑒞𑒿 𑒧𑒩𑒰𑒨𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒠𑒴𑒙𑒰 𑒥𑒰𑒙 𑒑𑒰𑒧𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒹 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒧𑒱𑒪𑒱 𑒔𑒾𑒥𑒰𑒯 𑒥𑒢𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒴𑒥𑒹-𑒣𑒕𑒱𑒧 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩𑒹-𑒠𑒕𑒱𑒢। 𑒞𑒻𑒮𑓀𑒑 𑒣𑒰𑒿𑒔 𑒮𑒋 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒼 𑒁𑒕𑒱।”

𑒔𑒹𑒞𑒰𑒢𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒮𑒳𑒢𑒱 𑒩𑒫𑒱𑒬𑓀𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒖𑒪-

“𑒥𑒰𑒥𑒴, 𑒖𑒹 𑒥𑒰𑒞 𑒢𑒻 𑒥𑒴𑒗𑒪 𑒕𑒪 𑒮𑒹 𑒥𑒳𑒗𑒪𑒾𑓀। 𑒏𑒢𑒲 𑒟𑒧𑓂𑒯𑒴, 𑒏𑒰𑒑𑒞𑒣𑒩 𑒪𑒱𑒐𑒱 𑒪𑒱𑒁 𑒚𑒲𑒏 𑒯𑒋𑒞।”

𑒏𑒰𑒑𑒞-𑒏𑒪𑒧 𑒂𑒢𑒱 𑒩𑒫𑒱𑒬𑓀𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒖𑒪-

“𑒑𑒰𑒧𑒏 𑒩𑒏𑒥𑒰 𑒏𑒹𑒞𑒹 𑒁𑒕𑒱?”

“𑒮𑒰𑒞 𑒮𑒾 𑒥𑒲𑒒𑒰।”

“𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩 𑒏𑒹𑒞𑒹 𑒁𑒕𑒱?”

“𑒣𑒰𑒿𑒔 𑒮𑒾।”

“𑒁𑒣𑒢𑒰 𑒏𑒹𑒞𑒹 𑒖𑒧𑒲𑒢 𑒁𑒕𑒱?”

“𑒮𑒰𑒜𑓃𑒹 𑒣𑒰𑒿𑒔 𑒥𑒲𑒒𑒰।”

“𑒞𑒐𑒢𑒱 𑒞𑒿 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒯𑒱𑒮𑒰𑒥𑒮𑒿 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒁𑒕𑒱?”

“𑒯𑒿 𑒮𑒹 𑒞𑒿 𑒁𑒕𑒱𑒋। 𑒞𑒿𑒋 𑒏𑒯𑒱𑒧 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒐𑒹𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒕𑒲?”

𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒐𑒹𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒮𑒳𑒢𑒱 𑒩𑒫𑒱𑒬𑓀𑒏𑒩𑒏 𑒧𑒢 𑒚𑒧𑒏𑒪। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒖𑒐𑒢𑒱 𑒔𑒼𑒩-𑒧𑒼𑒙 𑒮𑒼𑒯𑓂𑒯𑒹𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒐𑒢𑒱 𑒣𑒳𑒕𑒱𑒋 𑒪𑒹𑒥 𑒚𑒲𑒏 𑒯𑒋𑒞। 𑒣𑒳𑒕𑒪𑒏𑒢𑒱-

“𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒐𑒹𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒧𑒰𑒢𑒹?”

𑒔𑒹𑒞𑒰𑒢𑒢𑓂𑒠 𑒏𑒯𑒪𑒐𑒱𑒢-

“𑒥𑒰𑒅, 𑒁𑒣𑒢𑒼 𑒧𑒢𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒖𑒹𑒞𑒹 𑒐𑒹𑒞𑒧𑒹 𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒹𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒕𑒟𑒱 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒮𑒥𑒯𑒏 𑒥𑒲𑒔 𑒋𑒏 𑒩𑓀𑒑 𑒐𑒹𑒞 𑒯𑒼𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒖𑒃𑒮𑒿 𑒬𑓂𑒩𑒧𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒞𑒱𑒨𑒼𑒑𑒱𑒞𑒰 𑒯𑒋𑒞। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒖𑒹𑒏𑒩𑒼 𑒥𑒙𑒹𑒠𑒰𑒩𑒲, 𑒖𑒴𑒠𑒰𑒩𑒲 𑒐𑒹𑒞 𑒪𑒹𑒥𑒻, 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒮𑒦 𑒏𑒱𑒨𑒼 𑒦𑒩𑒢𑒰 𑒪𑒑𑒰 𑒞𑒿 𑒏𑒱𑒨𑒼 𑒏𑒹𑒥𑒰𑒪𑒰 𑒏𑓄 𑒠𑒐𑒱𑒪𑒲–𑒥𑒢𑓂𑒠𑒻 𑒔𑒹𑒢𑒹 𑒖𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒞𑒻𑒮𑓀𑒑 𑒖𑒢𑒱𑒏𑒰 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒍𑒯𑒼 𑒢𑒼𑒏𑒩𑒲-𑒔𑒰𑒏𑒩𑒲 𑒏𑒩𑒋 𑒔𑒪𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒟𑒱, 𑒑𑒰𑒧𑒏 𑒐𑒹𑒞 𑒞𑒿 𑒍𑒯𑒢𑒹 𑒣𑒩𑒞𑒲 𑒥𑒢𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹𑒯𑒹𑒢 𑒅𑒖𑒛𑓃𑒪 𑒑𑒰𑒧 𑒯𑒼𑒃 𑒕𑒻। 𑒞𑒐𑒢𑒱 𑒞𑒼𑓀𑒯𑒲 𑒏𑒯𑓄 𑒖𑒹 𑒏𑒲 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒋?”

𑒣𑓂𑒩𑒬𑓂𑒢𑒏𑒹𑒿 𑒍𑒗𑒩𑒰𑒃𑒞 𑒠𑒹𑒐𑒱 𑒩𑒫𑒱𑒬𑓀𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒖𑒪-

“𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒁𑒣𑒢 𑒮𑒧𑒋 𑒂 𑒐𑒹𑒞𑒲𑒏 𑒧𑒱𑒪𑒰𑒢 𑒏𑒩𑒋 𑒠𑒱𑒁, 𑒞𑒐𑒢𑒱 𑒮𑓂𑒟𑒱𑒩 𑒂𑒑𑒴 𑒑𑒣 𑒏𑒩𑒥।”

𑒅𑒞𑓂𑒮𑒳𑒏 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒔𑒹𑒞𑒰𑒢𑒢𑓂𑒠 𑒥𑒰𑒖𑒪-

“𑒯𑒿, 𑒯𑒿, 𑒚𑒲𑒏𑒹 𑒮𑒼𑒔𑒻 𑒕𑒯। 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒩𑒻𑒮𑒿 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒥𑒴𑒗𑒱-𑒖𑒰𑒢𑒱 𑒪𑒹𑒥 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒚𑒲𑒏 𑒯𑒼𑒃 𑒕𑒻।”

𑒩𑒫𑒱𑒬𑓀𑒏𑒩𑒏 𑒖𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒮𑒰 𑒠𑒹𑒐𑒱 𑒔𑒹𑒞𑒰𑒢𑒢𑓂𑒠𑒏𑒹𑒿 𑒐𑒳𑒬𑒲 𑒦𑒹𑒪𑒢𑒱। 𑒧𑒢𑒧𑒹 𑒅𑒚𑒪𑒢𑒱, ‘𑒢𑒻 𑒠𑒳𑒢𑒱𑒨𑒰𑒿 𑒞𑒿 𑒏𑒧-𑒮𑒿-𑒏𑒧 𑒁𑒣𑒢 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒞𑒿 𑒮𑒦 𑒋𑒏 𑒩𑓀𑒑 𑒐𑒰𑒋𑒥, 𑒍𑒜𑓃𑒥-𑒣𑒯𑒱𑒩𑒥, 𑒋𑒏𑒩𑓀𑒑𑒰𑒏 𑒒𑒩𑒧𑒹 𑒞𑒿 𑒩𑒯𑒥।’ 𑒨𑒋𑒯 𑒞𑒿 𑒦𑒹𑒪 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒋𑒏𑒩𑒴𑒣𑒞𑒰। 𑒄 𑒞𑒿 𑒞𑒻 𑒢𑒹 𑒖𑒹 𑒏𑒳𑒩𑒮𑒲𑒣𑒩

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

વૈસΘ વેટા વાપકેં કહ્ણ- 'ऐ વૂઢા, કહૌં ન્હ્ળા है।' મુદા ળપ્પની અકાસે શ્વાટ ગેΘ અછ નિપ્પની દિનાળીક વપહાનાિ કટને કી હ્ણ?

સૉહ્ક સમણ ΘΘટેન નેસ યેનાનન્દ દનવળળાક ચૌકીપન ચાહ પીવ અસગેને વૈસΘ નહ્થ વાળાપ્ના કાગળ કΘમ નેને નવ્રશિંકનો આવી વૈસΘ હાથમે કાગળ દેપ્ખ યેનાનન્દ પુછΘપ્પનિ-

"વૌઆ, કથીક કાગન-પનન છઅિ?"

ળહનિ કોનો કાળકેં પહનિ જૂમકિ વાન્હΘ ળાર છૈ નહનિ જૂમકિ વાન્હ કાગન પ્પોΘ નવ્રશિંકન વાળΘ-

"વાવૂળી, અપન કસિાન પનવ્રિાન છી।"

કસિાન પનવ્રિાન સુની યેનાનન્દ વળΘા-

"સે ન઼ છીહે। ળઁ સે નૈ છી ન઼ કપિ વડ઼કો-વડ઼કો કુનસીવΘા અપનાકેં નિયેપ્પ કસિાન પનવ્રિાન આ કસિાનક વેટા વળૈણ।"

મુસ્કીઆઇન નવ્રશિંકન વાળΘ-

"પહનિ સુની Θઅિ, નપ્પની અપન વ્રયિાન દેવા પાની પ્પેતીક પ્નાઆ છી। વનિ પાનકિ કસિાનક ળનિગી મુનદાક હોર છૈ। યાનાિ માસક વનસાન વાનહો માસકેં સળવૈણ ળઁ હાથમે પાની આવી ળાણ, નપ્પની Θન્ની ળકઁ કસિાની પસની ળાણ। નઁચ કછુિ પ્પેન વેર્યા વોનગિ કનાણવા પ્પેતીક વ્રકિસનિ નૂપ વનવૈમે ળેને પ્પન્ય હ્ણ આ પ્પેન વેર્યા કિડ કનવા।"

યેનાનન્દ મુડ઼ી ડોΘવૈન વળΘા-

"ઘન-પનવ્રિાન સુમહાવૈક અન્થ ई નૈ ને હોર છૈ ળે વ્રયિાન નોકΘ ળાણ ળે મન સુનહ સે કનહ મુદા પાઁચ કટ્ઠા નીમન-નનકાનીΘ હ્મનો વના દહિડ દેપ્પૈ છી ળે નેને ને Θક દવાર દર છૈ ળે ઓકન ગામે વગિાડ઼ દિરણ। અપના હાથે ઉપળાણવ મનસઁ પ્પાણવા અછૈન ઓનુદે મનનારઓ નીક નૈ છી।"

ચુટકી ઠૈન નવ્રશિંકન વાળΘ-

"ઘનક આગૂઓમે યનપ્પેતીચ નપ્પને છી આ મન નનિોગ નનકાનીપન ળારણ।"

યેનાનન્દ કહΘપ્પનિ-

"અપ્પની નૂઁ નૈ ને વુહ્વહ્કા ई પ્પેન ગોનહા છઅિ। નહયૌઁ ન઼ વોના કટ્ઠા મારણ ળારણ।"

"ળરવેન નૌદી મડ ળાર છૈ?"

"પ્પને Θક હસિાવ ળોડ઼ન નપ્પની કાળ ચΘનૈ।"

"નઁચ ને?"

મમમ

કેળવાડી

પૂર્ણમાસી હિસાવે અદહા કાતિક ટપિ ગેલ મુદા સકર્ાંશાકિ હિસાવે પચીસ દિન પછુઆએલ અછિ। નાતિએ દિવાલી જેલ, પનીવક પપ્પેવો આ વનમનની સિહો છી। કાલ્હિ જીનદુતીઓ આ વતિ્નગુપ્તો છી। સાડિ વિ્ષ્પ પાન કેળા પછાતિ ળીવન કાકા નવ ળનિગી પાવિ કેળવાડી પહુઁચલ।

યાનિ કિટ્ઠા ચૌમાસા (પાનિ જેટને) વાડી-સુળવાડી કેળવાડી વનિ હિઁસૈન દેપ્પિ વીય કેળવાડીમે વૈસિ, વ઼ૃન્દાવન ળકાઁ કપ્પનો નળનિ ઉઠા કોનો ઘૌનપન દૈત નઁ કપ્પનો પૂન્વાક લહકીમે લટ-પટ સટ-પટ કનૈત જાલનિ સિજકેઁ સેહો દેપ્પૈત નહથિ। લહકીમે લહકિ ળીવન કાકા અપન સંગી-કેળવાડીક પનિચિએ-પાત કનએ લગલ। વાવાક લગૌલ આમક ગાછીકેઁ અદહા ઉપટા કેળવાડીમે ળનિગી દેપ્પિ નહલ છી। આમક ગાછીમે વવો અહિના ને દેપ્પૈ છલ હેના યએહ યડ-યનની ને કુળ-પ્પનદાન, ઉપળો-વાડી, પ્પેનાઇઓ-પીનાઇકેઁ અપના પેટમે સમેટિ કિ઼ નપ્પને અછિ। વાવાક વનાવની કહઁા ક઼ પાવિ નહલ છી। પછિલ સન્વેમે ળેને હુનકા પ્પેત છેલનિ તેને નઁ હમનો અછિએ મુદા સવહક અપન સમએ હોઇ છૈ, તહીક કન્તો-યન્તા ને છી। હુનકા અમલદાનીમે ગામમે એકટા વૈદ્ય છલ। વૈદ્ય કી છલ અપ્પુનકા કનપ્પન્ના ળકાઁ છલ। અપને હાથે મંડુલ વનૈ છલ, ળે પૌમ્પ્રડ નોગક નામવામ્ર છેલૈ। સીતામઢીસઁ પૂર્ણમયિ઼ા, નેપાળક હૂઁપા ળલિસઁ લ઼ક઼ વીનગંળ હોઇત ગંગાક ઉત્તની છોન યનિક વળાન છેલનિ। નોગીક આવાળાહી છેલનિ। ળહિના ઇલકાક લક વૈદ્ય ળીકેઁ ળનૈત તહિના નહૈક ળગહ વાવાકેઁ સેહો ળનૈત નહનિ। અનકા અપેક્ષા સ્થતિ વિહુત નીક નૈ નહની, દનવળ્ળાકેઁ દનવળ્ળા વના નપ્પને છલ। અનઠયિ઼ા-વહનવૈયા લેલ કોનો નોક-નાક નૈ, મુદા તઁએ કિ ગામો ઓહને છલ। નૈ ળાતીય નંગ-નૂપ નીક ળકાઁ ગછાડને છેલૈ। વાવાસઁ આગૂ વઢિ અપનાપન નળનિ પિડતિ ળીવન કાકા ચૌકલ, કી અપને ળકાઁ પોતો મનમે નહવૈ, નૈ। અહિના ઊહો સોલ-સાલ વનપ્પી આ પતિ઼ૃપક્ષમે મન પાડત! મુદા એના જેલ કિએ? અપના અછૈત ળુઆન વેટા કાળ કનૈ ળોગન જેલ, વાહન કમાએ કહલિએ। પનિવાનમે અન્ન-પાનિસઁ લ઼ક઼ નૂપૈઆ-પૈસા યનિક કાળ પડતિ છૈ। કિસાની ળનિગીમે નગદી પ્પેતી નૈ જેને પાઇક સમસ્યા છૈહે। પઢૌનાઇ-લિપ્પૌનાઇ, દવાઇ-દાનૂ, લત્તા-કપડા સભ નઁ કીનૈ પડૈ છૈ।

અપ્પનિ યિનિ ળીવન કાકા અપનાકેઁ અપન સીમાનક જીતન વુઝૈ છલ તઁએ મનમે કોનો લહનિ નૈ ઉઠૈ છેલનિ। ઉઠવો કેના કનિતનિ? ળાવે સમુદ્ન આકિ મિનૂજામિ ળુઆનિ નૈ ઉઠૈત તાવે કેના લહનિ-હિલનિ હિલોનાશ વાયુમંડલ દિસિ વઢૈત। ઓના પ્પુશીલાલ આળ્સાકાની વેટા છન્હિ તૈવીય વૈચાનકિ મતભેદ કેના વનલ સે વુઝતિ ળીવન કક્કાક મન વગદિ ગેલનિ। ળહિના પોસો હાથી વગદિ ળાઇત તહિના। જેલ ન્ઇ ળે પ્પુશીલાલકેઁ એતે છૂટ નઁ દાઇએ દેને છેલપ્પનિ ળે નીક કાળ વનિ કેકનો પુછની કનવ અચલ નૈ। આળ્સાકાની વેટા કેતૌ સીમાક ઉલંઘન નૈ કેલનિ, મુદા સીમાક ઉલંઘન નઁ જાઇએ ગેલ। નવ પદ્યતિક પઢાઇ એકભગ્ગૂ જ઼ ગેલ અછિ, ળપ્પનિ કિ ળીવન કાકા સમગ્નતામે વિસિવાસ કનૈ છથિ। મુદા ળીવન કાકાકેઁ અપનો મન ઉગ-ડૂમ નઁ કનતિ છન્હિ ળે વેટા ઈ વાત અપ્પનિ યિનિ કિએ ને વૂઝિ પૌલક ળે જઁસિ ગેલ। માએ-વાપ ળીવૈતૈ દિશા ને વેટા-વેટીકેઁ સિપ્પૌત-પઢૌત આકિ ળનિગી જનિ સિંગે-સંગ નહિ વિન-વેન સિપ્પિવૈત નહત। ળઁ સે હૈતૈ નઁ ળનિગીઓ આ કાલપ્પંડોક વઁટવાના કેના હૈત। કી આવ કિછુ કહવ ઉચિત હએત? ઉચિત નઁ ઓઇ દિન તક હોઇત ળઇ દિન કાળ કનૈલ ડેગ ઉઠવએ લગલ, અન્તો-અંત યનિ ળઁ કહૈત। મુદા આવ?

गंभीर प्रश्न जीवन काकाकेँ गंभीर परिस्थिति पैदा कऽ देलकनि। जँ बताह जकाँ बड़बड़ा बेटीकेँ कहबै, पुतोहुओकेँ कहबै आ जँ कही ठेकाना पाबि खिसियि कऽ गाम दिसि टहलि समाजोकेँ कहबै, से उचित हएत? काजक ने अन्त काजक पूर्णता छी। ऐठाम ने ओहूसँ बेसी परिस्थिति बिगड़ि गेल अछि। तेहेन पढ़ाइ-लिखाइ भऽ गेल अछि जे अखनि ने मोटगर पाइ देखै छै, मुदा रिटायर करति अदहा भऽ जाएत, आ बेटा-बेटीक जिनगी तते भारी भऽ जेतै, जे सम्हारि नै पौत। एहेन परिस्थितिमे कियो माए-बापकेँ देखत आकि बेटा-बेटीकेँ। उचित सुनबाक दर्शन ने बुझल होइ छै आकि डुमैत सुनबाक। तखनि? जेकरा भूख जकाँ बढ़ि भुखैक बनि नै होइ छै तेकरा लेल दुनियाँ जे होउ मुदा जेकरा भुखैक बनि हेतै ओ सीमा कहि टपत। बाढ़ि औतै ऊँचकापर चढ़ि जाएत नीचाँ हेतै नीचका दिसि बढ़ि जाएत। यएह सोचि जीवन काका चारू कट्ठा खेतकेँ, जे आमक गाछी तोड़ि, केलबाड़ीओ आ तीमनो-तरकारीक चौमास खेत बना लेलनि। खेतोक लेल की कृष्ण लेलासँ कम अछि, नौदी भेने जीतो, सुव्यवस्थित समए भेने हीतो। केतौ तीनिओ बीघा बीघासँ कम गोवरबैए ने केतौ बीघा पाँच बर गोवरबैए।

चारू कट्ठाक बीच एकटा कल गाड़ा लेलनि, चारूकात नम्हर हाता करा, माटि ढेहे दुआरे साबे आ आड़पिर अनरनेबा, नेबो, दाड़िम, सरीफा इत्यादि छोटका गाछबला फलक रोपि देलखिन। ऊपरसँ नापि एक-एक लग्गीक दूरीमे केरा गाछ सोहो रोपलनि। जे चालीस बीट भेल। जेठुआ रोप भेने कातिकमे दू-दूटा पौध गाछ देलक। महानि आबि छुटि गेल। कुहरनि कहानि कऽ घौर भेल। खैर जे भेल, भेल ने। यएह बीट तेसर सालमे पहुँच गेल। साठिटा घौर पनरहसँ पचीस हत्थाक भेलनि।

एक ने ओहिना मन तुरुछाइत रहए जे आइए हंहारपुरक हाटो छलि आ पछेव पावनिओ। हाटो तेहेन जे सुति उठि आँखि मीड़ति बढ़ि होउ। केरा चौरीसँ करमी लत्ती आनब, सोनहैनक ओरियान करब। जखनि दुनू काज लेके हाथक छी ने आगूओ पाछू करए जा सकै छेलै। खैर जे होउ। गर अँटबैत हंहारपुर हाट गेलौं। केरोक सूर-पता लगबैक छल आ पावनिओक बस्तु-जात कीनैक रहए। हाटपर पहुँचले ने रही आकि आढ़तिया भेट गेल। पुछलिऐ-

“कारोबारक की हाल-चाल अछि?”

मनमे एक्को मसियो नै रहए जे अचल नजरिसँ पूछि रहल छिऐ। तीन माससँ हंहारपुर गेलो नै छेलौं। हाल-चाल सुनिते गुम्हरि कऽ बाजल-

“सभ बूड़ि गेल। गंगा नहए आ ई रहि गेल गाममे।”

परिचिति लोकक मुहेँ कड़ाइ बात सुनि अवाक् भऽ गेलौं। आगू बढ़ि बाँज लगल जे हाजीपुरसँ लऽ कऽ भागलपुर धरिक बीचक जते अछि सभ लगा कऽ केरा दह गेल। जे केरा खुदरा-खुदरी गाम धरि पकड़ि नेने छल। की गाममे केरा सन फलक जेकर खेतीओ असान, तेकर कोननिहार किसान बनि गेल छथि! हंहारपुरसँ बढ़ि होइते मनमे उठल जे केरा घौर छोड़ाक कहुना छै, जँ से नै भेलै ने छोड़ाक माए घरोमे ने रहए देत। मन ठमकल, एहेन कहुले की जे सौसे घौर कहुना कऽ लेलनि। जे कोनि कऽ खाइए ओ दलजक हिसाबसँ कीनत आकि घौरे कीनत। आइसँ पाँचे दिन छठिक रहल तहूमे तीन दिन पहिनेसँ सूपे भऽ जाइए। जखनि चीजो ने हाट-बजारमे छै तखनि एहेन की हमहीटा छी आकि अपन अड़ोसीओ-पड़ोसीओक गति सएह हेतनि। पत्नी बड़ खिसिआहि ने पार आगूमे रोक देबनि। पार देखि जखनि दोसर-तेसरसँ माँग लगतनि, अनेरे ने उचिती-बनितो कऽ छठिक बसिरजन करती। दलदलसँ सकरत माटपिर पएर पड़ल। मन थीर भेल। मुदा ई ने अपना मनमे छल। हंहारपुरसँ अबिते पत्नी हपटि कऽ बजली-

“जेकरा काज करैक छिछा रहै छै से ने काज करैए आ जे सदिकाल जेबीए टोबत ओकरा बुते देवता-पितर राखल हेतै।”

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

अपन हारल की बाजबा अनबुझ बनि कौमा-फुलस्टोपक बजैत-बजैत बजा गेलनि-

“गाममे जीवन काका केराक बोन लगौने छथि।”

हारल मन घूमि तकलका बजली-

“एना कहि छान-पगहा तोड़ने जाइ छी। अप्पन पाँच दिन पाबनमे बाँकी छै। तेबीच की कोनो ओछाउन धऽ लेब। आकि छुटल-बढ़ल जे काज अछि तकरा जोड़ियाएब।”

मुदा मानि गेली। खेल-पील पछाति तीनो कहि हुनि बड़दकेँ सोनहैत पशुऔनाइ रहए, गरदामी देनाइ रहए, तैसंग थानो काटि कऽ तै अनने रहि, ऊहो आनए पड़त। पान आ (पत्नी) पीसि दैती मुदा लगा कऽ तँ अपने दिशि पड़त। जेते काल तीन घेराएल रहल तेते काल टटका गपो सब गपकेँ ठेलने रहल। तँए कखनो मन हुअए जे एहेन कहुना केतहितारकेँ थाति थापन लगा दयिनि। कहू जे एहनो हाड़-काठबलाकेँ कहुना-पाति केने यथि-पुता हुना।

बरदकेँ सोनहैत-तेल पीअबैत गरदामी पहिरबैत, सीगमे तेल लगबैत, मुँहमे पान खुआ दूबाएल थान, आगूमे दैत केराक गाछमे जीवन काका ऐगाम बढ़ि गेलौ। दरबज्जा खाली देखि मनमे उठल, लोक या राजयानीएमे रहैए आकि बोनेमे। जखनि दरबज्जा सून छन्हि तखनि केदलीए बोनमे हेता। तहूमे एक तँ छड़कि लहकी दोसर तेहेन रौकाक केरा बोन दहाएल जे अनेरे एकक तीन हेतानि। थाकुतात थकोनी होइत कराजान पहुँचति जेना मने हरा गेल। कहू जे एकटा घौर लल एक दुपहरिया हरान भेनौ, तै भेल जेकर बोने देखै छी। जइसँ तरपटीओ सुनए पड़ल मुदा परिवार तँ परिवार होइ छै, एहेन-एहेन बातक जँ मद्दी हुनि तखनि परिवार ठाढ़ रहत। जुगलाग्गू घर जकाँ अनेरे ढनमना कऽ खसि पड़त। केलबाड़ीक हाताएर ठाढ़ होइतै भेल जे बनि चीजबलाकेँ पुछने आगू डेग उठाएब उचित तैं। मुदा देखबो तँ नहियेँ करै छयिनि। गर लागल बजली-

“काका छी यौ, काका?”

जहिना रातिमे ओछाउनपर पड़ल अनजुआर बोली सुनि अकानए लगैए मुदा उत्तर दोहरेला पछाति तेहरेलोत्तर दइए। जीवनो काका बोली अकानए लगला। बुझलेहे जकाँ दोहरी अबाज दैत डेग आगू बढ़ेली एक तँ केराक बोन, गाछो अबाज रोकैत आ पातो। तैसंग सत्बतक गलिास जकाँ अबाजोकेँ दुनू घोड़ति अछि। एक तँ नशिाँएल जकाँ जीवन काका बैसल रहथि। बहरबैया अबाजकेँ नीक जकाँ तै अकानि सकला, सहरागत्जे बजला-

“के छथि, आबह।”

आबह सुनि मनमे हूबा भेल जे हाजरिो दर्ज भाइए गेल। जीवन काका बसिरा गेलौ। बयि्येमे केरा घौर बयिारकेँ बोहयिा देलका। साठि-सत्तराटिा कटैबला केराक घौर। कछिु तरकारीबला आ कछिु फुलीओ छइहे। जइमे कोशा लागै छै। देखैत दोसर कोन दसि पहुँचली आकि काका बोली देलनि-

“के छयिऽ केम्हर गेलऽ।”

बाढ़कि रौकामे जहिना लोक पुक्की-पाड़ि-पाड़ि जनिगीक उपस्थति दर्ज करबै छथि, तहिना हम्हूँ बोटे-बोटे, दोगे-दोग देखैत पुबरयिा-उत्तरबरयिा कोन दसि बढ़ि गेलौ। बढ़िकी गेलौ, केरा अपन जनिगीक कथा देखबए-सुनबए लागल। कछिु उत्तर तै देब उचति तै बूझि बजली-

“काका, तेहेन बोन अहाँ लगा देने छयि जे बौआइ छी।”

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

"अच्छा बौआ अहाँकेँ जहिना होअए।"

ऐ अवधि जेना बूढ़ पिताए जे जीवन काका जेना सोनाक ढेर पौने होथि तेहने खुशी देखबैथिन। खुशीओ केना ने होइत, घोंघीसँ मोती, कोयलासँ हीरा होइते अछि तखनि मन किए ने अकास उड़ए जे केहेन सोगर ऐठामसँ काज भेल। जँ से नै भेल तखनि तँ अनेरे बनल काज बिगड़ि जाइत। मुस्कीआइत तीर छोड़लौं-

"काका, बुढ़ाड़ीओमे जेना केंचुआ छोड़ने होइ तेहने चकचकी बूढ़ पिड़ैत।"

हमर बात सुनि काका गुम भऽ गेला। आगू कऽ ओहन जकाँ नै जे कहबै सासुरक सुपारी खुआबह। तँ कहत जे तीनटा सारिओ अछि। केंचुआ छुटति ने नव-जीवन भेटै छै। मुदा बातकेँ बदलैत बजला-

"पहिने ई कहऽ जे आगूनाएल तँ ने छह? तेहेन अपन पाबनिक एतान पड़ि गेल अछि जे हमरा मोड़क छुट्टी नइए।"

काजो अपने नइए, काज तँ काजे छी। एकक पछाति ओ दोसर होइत, तहिठाम हँहामपुरक समए अछि आ ऐठाम नै अछि बात बहियबैत कहलथिन-

"काका, हम तँ छेहा बेरोजगार छी। अनेरे भरि दिन ढहनाइल घुमै छी।"

हाथक रसाना देत बैसबैत बजला-

"बौआ, केंचुआ छोड़ैक कुनो जेकरा नहि छै बरह ए बताीक सुख बुहै छै। अपना ऐठाम केराक खेती अदौसँ होइत आबि रहल अछि। जेहने गुमगर तेहने पेटभरा। मुदा ऐठाम तँ पौष्टिक वस्तुक उत्पादन होइ वा नै होइ मुदा जन-जनकेँ पोष्टिक आहार भेटि रहल छै। जइसँ स्वस्थ शरीरक निर्माण भऽ रहल छै।"

साँस छोड़ति मन पड़लनि जे कनिहर आएल से तँ पुछबे ने केलौं। आ अनेरे सासुरसँ भागल सत्रीगण जकाँ भटभटाइ छी। मुदा ऐठाम मन समहरलनि दुआरपर आएल अभ्यागतकेँ चट दनि पूछि देब जे केम्हर एलौं, सेहो तँ ठीक नहियेँ भेल। चाससँ समान भऽ गेल। एक रस भेने ने अनुकूलता अबै छै, ओना जँ ओहन वस्तुक सत्वत बनाएब जेकरा छानए पड़ैत तखनि अनेरे करि एक बेर पानि छानू दोसर बेर सत्वत। एकके बेर करि ने छानि एक रस बना देब। बजला-

"बौआ, केम्हर एलह, से पहिने बाजह। ई काज भेल, काजकेँ कपनो टाड़ैक वा अँटकबैक कोशिश नै करी। ई दीगर भेल जे कोन काज केहेन काज।"

जहिना तीन कोनियाँ तीन आकाश बैसीक कोम अपने दसि बैसल जकाँ नहि छै जे प्रवेश कएल तँ पैसि गेल मुदा निकैल काएल खोखरनहि औता। जीवन काकाकेँ मचकीपर चढ़ल देखि आस भरलौं। मुदा केकरोसँ किछु मंगैसँ पहिने केकरो दोख अबै छै। मन घुड़िया गेल जे जँ अपन दोख ऐना कहबनि तँ सोहरा-सोहरी गप केना करब, जँ पत्नीक दोख ऐना कहब उहो ठीक नै होइत, किछु छथि तँ अर्द्धांगिनी तँ बरह छथि। जँ समूहमे कबुलाक चर्च करब तँ मुहेँ छरि जँ कही बला गेलनि जे एहेन पुनुख छह जे कबुला-पाती केने चिन्ता-पुरा होइ छह। असमनजसमे पड़ल नहि आकि काका बजला-

"समाजमे ने केकरोसँ उधार आ ने छिपिरा आन करि बुहै छह। एते केना जे ऐठाम छी से अपने खाइत, पाकल ढेर पाँच दिन अँटकै छै। जँ चनि-चिनि छीमी खाएब तँ बीस छीमी भेल। एहेन-एहेन हत्था सभ अछि जइमे पचीस-पचीस छीमी छै। तेहि कहऽ जे एको हत्था अपना बुते सठत।"

नरगुल्ला रसक बोरमे डुमल कक्काक बात सुनि जेना अपने हँसी छुटि गेल। कहलथिन-

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

“काका, छठि पाबनि छिऐ, एक घौर केरा लेब। आन साल तँ दू-तीन हत्थाक घौर लऽ कबुला पूरा करै छेलौं, जखन बारह-चौदहटा छीमी रहै छेलै, मुदा एहेन तँ ओहन घौर ने देखै छिऐ?”

हम तँ अपना मने कहलियनि ओ की बुझलनि से तँ बएह जानथि। मुदा अपनोसँ नमहर हँसी हँसि बजला-

“जा जे घौर मन हुअ ओ काटि लिहऽ।”

सुनि तँ लेलौं मुदा मनमे भेल जे कहि काका मकरी मारलनि तखनि तँ जेतेमे पाबनि हएत, तेते केरमे यलि जाएत। मुदा मन पड़ल जे अपनासँ श्रेष्ठ लग चुप रहब नीक। जे कहता ओकरे सत्त-सुत्त कऽ कऽ अपना अनुकूल बनाएब नीक रहत। चुप देखि जीबन काका बजला-

“सुनह, टटका केरामे पानि बेसी रहै छै जे देहो-हाथकेँ आ कपड़ो-लत्ताकेँ दाग दऽ दै छै। तँए पहिने केरा काटि लिए जाबे दूध सुखतै ताबे गाछो उसरि जाएत।”

कक्काक बात सुनि भरोस भेल जे केरा तँ भाइए गेल, दाम केना पुछबनि। जँ दाम लेबाक रहितनि तँ गप्पे रहितथि, से गप्पे ने केलनि। गप बदलैत पुछलियनि-

“छीमी-हत्था कहाँ गनलिऐ?”

जेना ठेकेपर रहनि बजला-

“जँ एक साँसमे गाछपर लऽ जेबह तँ ओहिना भेलह। ने तँ जेते पाबनिक सीरसिरमे जे हुअ ओते दऽ दिहऽ।”

केराक घौर छोड़ि दुनू गोटे बैसलौं। नस्ठगर काज देखि चैनवाद ने देवनि सेहो नीक नै। बजलौं-

“काका, गाछक टेक रखै छिऐ।”

टेक सुनि काका गुम भेला। की टेक? पाछा बदलैत बजला-

“बौआ, अपन धरती एकसँ एक अन्न, फल, फूल उपजबैक शक्ति अपना गर्भमे रखने अछि। तखनि तँ जेहने दुरदर्शिता तेहने ने कामधेनु। चाहलिस बस्तु पूर्व केना खेती करै छेलौं, मुदा खेप सहित कतुनो यलि गेल छल जेकरा घुमा कऽ लबलौं।”

जिज्ञासा भेल। पुछलियनि-

“से की?”

व्रिहिल होइत काका बाजए लगला-

“जहिना देखबहक जे जाघुनक मासमे लोक जाघुनक बौआ रोपैए, आम रोपैए, अनारसक मासमे अनारस रोपैए तहिना अपना एठाम सनसठिक नैदीक पद्धति जे उपल-पुथल भेल तइमे कतो खेती आएल। बाहरी करिश्मक केरा, एकमौसमी। जहपटार लोक अपन पुरना करजाज सन उपटा-उपटी लगा लेलक। जे केरा अपना एठाम बहुत पहिनेसँ होइत चलि आबि रहल छल, ओ उपटि गेल। रोपाएल ओ जे समायानुकूल नै छल, अपनो गेल आ जेहो आएल सेहो गेल। मथिलिंयलक केदली बन महनार गाबए लगल।”

 ISSN 2229-547X VIDEHA

"ઊકક ળળ૧ નીકો હોર છૈ, શ્ચયઊ હોર છૈ। મુદા ય઼એ૬ દુનૂ નીક શ્ચયઊ ૧૧ વ઼શ્ચિાન ક૧ે૯ ળ નીક ૧઼ँ કે૧ નીક શ્ચા શ્ચયઊ ૧઼ँ કે૧ શ્ચયઊ। પાવ઼નકિ નાશ્ચોપ૧ એક દનિ કે૧ા ષ્ણેનહિ કો। એક દનિક મોળ શ્ચા ૧ાળેક કો મહ૧ છૈ।"

પ૧્નીક વા૧ સુનિ શ્ચનુકૂઊ નૈ દેખ્યિ, પાશા પઊટૈ૧ વળઊૈ-

"શ્ચાવ કથી સજા વાँકી ૧૬ઊ, સે મન પાડ઼ દિશ્ચિ।"

મમમ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

“दुनियाँ बड़ीटा छै, रंग-बिरंगक खेल चलै छै तँए अनका छोड़ि अपने बात करै छी। परसू जे छह-छह परसेती मुसहरनि लेल तेकरा की कहबहक?”

तेतराक बातकेँ बेचना उपका कऽ पकड़ैत बाजल-

“जँ माछे-दहीसँ सगुन बनैत तँ मछबारे आ माछ-मारा बलाकेँ सभ किछु भऽ गेल रहैत, दिन-राति ओकरे देखैत-सुनैत रहैए।”

तैबीच पहिल बीयमक गाँजा जरि गेल। गुलाब तकथीपर उठाएल-काटल गाँजा रहबे करै, हिरिया बीयममे बोहि आगि धड़ा बेलबा दसि बढ़ौलक। तहूले अपना बीच कोनो महफिल केकरोमे नै रहै। कनाहो नहि जे एक-एके दम ने कियो लगौत। बनबनकि हसिसा ने लेलबड़ बेसी हएत तँ कियो दमगर अछि तँ कनी बेसी जोरसँ दम खीच लेत। तइसँ बेसी की करत? मुदा तैसंग ईहो तँ रहबे करै जे पेटगरोकेँ बेसी खेनी पेट भरै छै आ कम खेनहारकेँ सेहो पेट भरति छै। धुँआ छोड़ैत बेलबा बाजल-

“परसू जे अपना सभकेँ ओते मुसहरनि लेल ओकरा नीक सगुन नै कहबै तँ की कहबै?”

जेना बेलहाकेँ प्रश्नक उत्तर बुझल नहि तहिना बाजल-

“तूँ सभ जहिना जे कहक मुदा हमरा मन नै मानैए। तीन साउक बाढ़मे, चान तँ उपजा गेल मुदा मुसहरनि कोए नपित्ता भऽ गेल। जे चीजे नपित्ता अछि ओ सगुन केना भऽ पौत।”

बेलहाक बातमे योगना भरैत हिरिया बाजल-

“दसिठी गेल छहक, रेलवेटीशनमे जे मूस देखबहक तँबसिवासे ने हेतह जे मूस छी आकविबिल। मुदा गाममे तँए देखति छहक नीही हेरै छै तैयो मूसकेँ पड़ाइत लागि जाइ छै आ बाढ़मे तँ सहजे जँ नै भागत तँ डुबकुनियाँ काटि-काटि मिरबे करत। ई तँ गुप्त लेल जे सुभतिगर समए लेल तँए चानो उपजल आ मूसक बाढ़िऐ मुसहरनिओ लेल।”

तेसर बीयम चलैत-चलैत चानूक मन भरि गेल। कौतुकमा बियान करए लागल। तेतरा बाजल-

“काल्हि दू ठाम काज अछि। एकठाम तीनगोरेक आ दोसरठाम दूगोरेक।”

तेतराक बात सूनि हिरिया बाजल-

“तीनगोटे तँ जोड़िआएल छी मुदा पाँचम नै रहने दोसर केना हएत?”

बेलबा बाजल-

“कथि ने हएत? दुनू काजकेँ मिलिनी कनकिऽ देखहक। टुकड़ी बनै जोकर जँ हेतै ओकरा टुकड़ी बना लेब आ जँ नै बनैबल हेतै ओकरा पूरा कऽ करबा।”

बेलबाक बात सुनिते बेलहाक मन मानि गेलइ। बाजल-

“बेस तँ भैया कहलहक। दुइएटा ने भऽ सकै छै, या तँ पाँचम केनिहार भाँजब्या तँ काजोकेँ टुकड़ी कऽ देहक।”

तेतराक मन सीकपर टाँगल, तँए खोलकिऽ तँ नै बजैत मुदा मुड़ी डोला-डोला हूँ-हूँकारी भरैत रहए। सीकपर टाँगल ई रहै जे परसू जे मुसहरनि खुनलक तइसँ नमहर दोसर नहि। ओना ईहो मनमे उठै जे ऊपरका काज ने हूसि सकै छै, तरका काजपर

તઁ એકાધિકાર અછિ, દોસર કરએકી સકૈએ મુદા તેઁ કિ, કાજ કરએ જાએબ તરહેઁ દોબર-તેબર બેસી ઓઇમે રહત, તેકરા પહિને કરબ આવશ્યક બુઝને કમ રહત, તેકરા કરબ।

ગામમે ખેતી છોડ઼િ દોસર કાજ નૈ। જે છોટ-છોટ ટુકડ઼ીમે વિભાજિત રહૈ। છોટ-છોટ કાજ રહને કમ કેનિહારક જરૂરત પડ઼ૈ છૈ તેઁ, બોનિહાર-મજદૂરક બીચ સંગઠન નૈ। મુદા શહર-બજારક બીચ તઁ સે નૈ અછિ। પૈઘ-પૈઘ કારખાના રહને બેસી મજદૂરક જરૂરત પડ઼ૈ। તૂમે ખેતી કાજ દિન બનાકિ હોઇ છૈ જખન કિ કારખાના ચૌબીસો ઘંટા બારહો માસ ચલૈ છૈ। તેસંગ ઈહો હોઇ છૈ જે કારખાના ઘરમે બનલ રહૈએ જઇસઁ હવા-બિહાડ઼િક સંગ હાઁટો-પાનિમે ચલતિ રહૈએ મુદા સે ખેતીમે તઁ નૈ હોઇએ। ઓના શહરો-બજારમે કારખાના સભ રંગ જેને મજદૂરક કમી-બેસી હોઇ છૈ મુદા જેના-જેના બજાર વઢ઼ત જાઇએ તેના-તેના કારખાનોક રૂપ વઢ઼લ જાઇ છૈ, જઇસઁ ખુદરા મજદૂર ચૌકક રૂપમે થકઆઇત જાઇ છૈ। જેકર વિપરીત ગતિએ કિસાની અછિ। જેના-જેના સમએ આગૂ વઢ઼ૈએ તેના-તેના પરિવારો વઢ઼ૈ છૈ આ પરિવાર વઢ઼ને ખેત વિભાજિત હોઇત જાઇ છૈ। વિભાજિત જેને કાજક રૂપ સેહો છોટ હોઇત જાઇ છૈ। દોસર ઈહો હોઇ છૈ જે જેકરા બેસી ખેત રહલ ઓ મશીનક સહારાસઁ કાજ લઇએ જઇસઁ મજદૂરક(બોનિહારક) સંખ્યામે કમી અવૈ છૈ। તેઁએ જહિના શહર-બજારક શ્રમિક સંગઠિત હોઇત જાઇએ તહિના ગામક મજદૂર અસંગઠિત હોઇત જાઇએ। તેસંગ દોસર ઈહો છૈ જે ગામ-ઘરક અધિકતર બોનિહાર બનૂઆ બનલ અછિ જખન કિ શહર-બજારમે સે નૈ છૈ। ઓના શહરો-બજારક રૂપ બદલિ રહલ અછિ, લોકક (શ્રમિકક) કાજ લોહાક મશીન હથિયૌને જા રહલ છૈ જઇસઁ હજારક-હજાર હાથ નિકમ્મા ભેલ જા રહલ છૈ। જહિના સભ ગામક કાજ તહિના અઁહૂ ગામક કાજ રહને ને કાજમે એકરૂપતા આ ને શ્રમિકક બીચ એકરૂપતા। રહબો કેના કરત, કિયો પજેબા ઘર બનબૈએ તઁએ ઓકરા સીમેંટ-બાલુ લોહા આ રાજ મિસ્ત્રીકિ જરૂરત પડ઼ૈ છૈ આ કિયો ફૂસકિ ઘર બનાબૈએ તઁએ ઓકરા લકડ઼ી, બાઁસ ખઢ઼ક જરૂરત સિંગે ઘરહટિયાક જરૂરત પડ઼ૈ છૈ। જઇસઁ જહિના કાજક એકરૂપતા નૈ રહૈ છૈ તહિના હાથ આ હાથક ઓજારોક એકરૂપતા નૈ રહૈ છૈ। મુદા છોટો-છોટો કાજ રહને કિછુ-ને-કિછુ એકરૂપતા તઁ રહિતૈ છૈ। તીન ગોરેક કાજ ખઢ઼ અઁટિયેનાઇ રહૈ આ દૂ ગોરેક મટકિટિયાક। દુનૂ કાજકેઁ ટુકડ઼ી બનૌલ જા સકૈ છૈ। ખઢ઼ અઁટિયેલા પછાતિ ચારદિનિ ખઢ઼ સોહ્ હોઇલ જઁકિયાએલ જાઇ છૈ, તહિના ખાધિ બિનૈક સેહો અછિ। મુદા એકરંગા બોઇન રહિતૌ કની હલ્લુક-ભારી તઁ અછિએ। એકટા જહિના બૈસારી કાજ અછિ તહિના દોસર ઠઢ઼કા કાજ અછિ। તૂમે માટકિ ઢેકવ ભારી ભેલ, જખન કિ ખઢ઼ અઁટિયાએબ માત્ર ખઢ઼કેઁ સેરિયા કઽ છોટ-છોટ અઁટી બનાએબ અછિ। કોલ્હકા કાજ સુન વિલબા વાજલ-

“દુનૂઠામ એકે કાજ અછિ આકિ દૂ રંગક?

તતરાકેઁ દુનૂ કાજ બુઝલ રહૈ, વાજલ-

“કાજ તઁ દૂ રંગ અછિએ એકઠામ ખાધિ બિનૈક છૈ દોસરઠામ ખઢ઼ અઁટિયેબૈક।”

બીચ-બચાઉ કરૈત હઁગિના વાજલ-

“અપના સબહક બીચ બેલબા ભૈયા બુઢ઼ ભેલ, આ હમરા દેખનહિ રહઽ જે સાતમે દિન બોખારક પથ પડ઼લ, અખનો તક ઠીક જકાઁ દેહમે તાગતિનહિયેઁ આએલ હેન પરસુએ મુસહરિ ખુનૈકાલ દેખલહક ને જે કેતે બેર બૈસલૌ। તઁએ હમ દુનૂગોરે ખઢ઼ અઁટિયાબએ જાએબ આ તૂઁ દુનૂગોરે ખાધિ બિરએ ચલિ જઇહઽ। જુઆન-જવાન તઁ છહે।”

ડૈત-ડૈત લેલહા વાજલ-

“ભૈયા, એહેન પ્રેમ રહતહ તઁએ સભ દિન આનન્દે-આનન્દ રહતહ। નૈ તઁએ દેખિતે છહક?”

દેખાતિ કહૈત ઉઉહા યુપ ભs ગેઉાવાત ખુળવે ને કએઉ? મુદા ચીઉમક ભ1ઉ મન છોડ઼િઓ તેઁ નહિયેઁ સકૈએ। હિંગુ1ા પુછઉક-

"કી કહઉહક?"

ઉઉહા-

"ધએહ ને કહઉથિs ળે દુનિયાઁમે કેના ૩નટા-પુનટા હોર છૈ, ળે મહિળ઼ા શ1ી1સઁ પુનુખક અપેછા નિવિઉ હોરએ ઓકના કા1ખાનાક રંળન આ પુઉસિક ઉઠી હાથમે થમ્હા દર છૈ આ ળે પુનુખ સવઉ હોરએ ઓકના હાથમે કાગત-કઉમ થમ્હા દર છૈ। એહને ગીતકેઁ ને વ઼સન્ત ગીત કહૈ છૈ।"

તેત1ાક આઁખપિ1 નિશાઁ ઉટકિ ગેઉ, વાતક ચડ઼િઓડ઼િ દેખિ વાળઉ-

"અનેને સમુદ્ર ૩પછૈક કોન ચડ઼િઓડ઼િમે ઉાગઉ છહ, ડનકા ળેકના માથપ1 ખસૈ છૈ સે વુહૈ છૈ ડનકાક ગુમ્મા યઉહ, અનેને મનમે ખુટ-ખુટી નખને છહ। કૌઉ્હકા કાળ કઉ્હ દેખઉ ળેતૈ। ચેનસઁ ખાએવ, ભગવ઼ાનક નાઓ ઉs નચિનસઁસુતનાર છોડ઼િ અનેને કૌઉ્હુકા ચતિ્તામે કપિ માથ ધૂનવ?"

વેઉવા વાળઉ-

"દુનૂ કાળ સે1ચિયા ઉએહ, તખનિ ઓહૂ મુસહનિકેઁ ખુનપિ ઉેવા"

વેઉવાક વાત સુનિ તેત1ા વાળઉ-

"ભૈયા, ભને ખેતમે પડ઼ઉ છૈ। પ1સુકે યાન તેઁ ઘને-અઁગને છડ઼િયાએઉ અછિ ઓકના સદહsદહક તખનિ ખુનવા"

તીનૂ ગોટેકેઁ ળારને ઘુસકીપટ્ટીવ઼ાળી વેઉવા ઉગ આવિ વળઈ-

"સંગતિયા સવહક ભાઁળમે પડ઼િ અહૂઁ દુર1 ભેઉ ળાર છી। કહૂ ળે કેતેખાન પહિ ડકુ1વ઼ાનીમે ઘડ઼ી-ઘંટા વળૈ અસનુત ભેઉ આ અહાઁઉ ચૈનસના"

પત્નીક ખોહ્સઁ વેઉવા મસિયો ભનિ ઙોઉઉ-ઙાઉઉ ગૈ। કપિકતેઁએ પત્નીક ખોહ્ક કા1મ્મ વનુિ વુહ્ને ઙોઉિ-ઙાઉિ ળાએવ ગીક ગૈ। વાળઉ-

"ડકુ1વ઼ાની ડકુ1 સવહક છપિ આકિ હિમ1 છી ળે ઓક1 દેખૌસ ક1વા હિમ1 તેઁ ધએહ સંગતિયા સભ ને છી ળેકના સંગે ળીવૈ-મ1ૈ છી।"

નિનુિતત1 ભેઉ ઘુસકીપટ્ટીવ઼ાળી પાછૂ ગૈ હટઉી, પાશા વદઉિ ઉિઉનિ। ળહિના શવ઼િળી પાશા વદઉિ શવિાની ભs ગેઉા, તહિના પાશા વદૈત વળઈ-

"અન્ન તીમનક સુઆદ ટટકેમે હોર છૈ, આકિ સેન1ાકs પાનિ ભs ળારએ તખનિ હોર છૈ।"

વેઉવોક મન હઉ્ઉક નહવે કૈ, તેઁએ અવ઼સ1કેઁ હાથસઁ ગમાએવ ગીક ગૈ વુહ્ઉક। કપિકતેઁ ગમૌનાર ઓહને હોર છૈ ળેહને ઙા1કિ ચુકઉ વાત1ક હોર છૈ। વાળઉ-

"ઊક સુઆદઉ ખાર છૈ આકિ પિટ ભ1ૈઉ ખાર છૈ। સનેને ધઁ ઓક1 ગુમ્મો નકિઉિ ળાએ તખનિ ને?"

પાનિ વાત સુની ઘુસકીપટ્ટીવાળીક મનમે એઠની, એના ળઁ વાત છડિયાએત તખની તઁ કાળક ગાપ વસિનાએ ળાએવા એક તઁ શ્રોહનિ શ્રોહન વસિનાહ છી ળે શ્રાન તઁ કની મનો નહૈએ ળે કાળે વસિના ળાર છી કાળે નૈ તઁ નાળ કી? હૃદએ ખુશીસઁ મનઠતઁએ ઘુસકીપટ્ટીવાળી સોચઠની ળે ળે વાત પતિ વળતા તેકના ળઁ મુઁહ-નાંગાના ળોડ઼વ તખની નૈ, ળઁ સે નૈ ળોડ઼િ સોહ્હે શ્રપને મનમે દોસન કાળ શ્રાવિ ગેઠ તખનો તઁ ગડ઼વડ઼ારએ ળાએત ઘનો કિ ઘિન ળકાઁ નહએ તખની નૈ, સેતઁ સતનહટા જુનકી હનાદિમ નહિતિ શ્રછિ હાથમે પાનિક ઠેટા વઢ઼વૈત ઘુસકીપટ્ટીવાળી વળઠી-

"ઠશ્રિ, શ્રપ્પને કઠપન સઁ શ્રનઠી કુન્ડ઼ા કઽ ઠશ્રિ।"

શ્રાન દિનિસઁ દોસન નંગ વાત સુની વેઠવાક મન ખુટ-ખુટાએઠ શ્રાન દિનિ કહઁ પાનિક વાત વળૈ છેઠી, શ્રાર કપિ વળઠી! ળનૂન કછુ નહસ્ય હૈ! મુદા રશ્રાનોમે ળઁ નહસ્યકેઁ નૈ નખ્ખઠ ળાએત, તખની તઁ શ્રો તેના તનેમે દવા ળાએત ળેના કોનો સીખે-ઠીખે ને નહત શ્રાઁખિ તઁ પત્નીક શ્રાઁખપિન નહૈ મુદા નળનિ નિળનિ દિસિ વઢ઼ૌઠક કુન્ડ઼ા કઽ શ્રોસાનપન વૈસતિ ઘુસકીપટ્ટીવાળી ઘનસઁ થાની નકિાઠિ શ્રાગૂમે દેઠખ્ખનિ ઘનદેખ્ખયિા થાની ળકાઁ સાઁડઠ થાની દેખ્ખિ વેઠવાક મનમે ભેઠે ળે વનિુ કાનાામે ટટિહી થોડે઼ ઠૌ છૈ, ળનૂન કછુ વાત છઇ ઠાગઠે મન હુમનઠે હમ કિ કોનો ઘટયિા ઘનદેખ્ખયિા થોડે છી ળે ખેનારએએ-પીનારમે કેકનો ગનદની કાટિ ઠિવરા માનક ઊપનમે પાઁચો કચૌડ઼ી તેના પસાનઠ ળે શ્રાગૂમે સાનૈશ્રોક ળગહ નૈ માત સાનવ છોડ઼િ વેઠવા પહઇ નમ્વનક કચૌડ઼ી ડઠા (પહઇ નમ્વન વૃહ ને ળે શ્રાગૂમે નહૈ) હયિા-હયિા દેખ્ખએ ઠાગઠ ઈ તઁ પુડ઼ી ળકાઁ ઠૌએ મુદા છી તઁ કચૌડ઼ીએ કચડ઼ી નૈ છી શ્રા ને પકૌડ઼ી છી, છી તઁ સોઠહન્ની કચૌડ઼ીએ કપિકતઁ શ્રોહનિ ખેસાનીક સૌસકા દાઠિ, મનિયારક ટુકડ઼ી શ્રા પશ્રિૌળક ટુકડ઼ી ટક-ટક તકૈ છૈ નૂન-તેઠ ને તને-ઊપને સટિ ગેઠ શ્રછિ શ્રાનો તઁ તકતિ છૈ

કચૌડ઼ીકેઁ નહિાના-નિહિાનાદિખ્ખૈત પાનિકેઁ દેખ્ખિ ઘુસકીપટ્ટીવાળીક છાતી ચહકએ ઠાગઠની વળઠી-

"ઈ તઁ શ્રોહી મગવાનકેઁ ધૈનવાદ દયિની ળે વેટાક પુસૌડ હએત, નૈ તઁ ળહનિ તીનસાઠ નૈ કેઠી, હાથ-પએન શ્રટએ ઠાગઠે તહનિ શ્રહૂવેન શ્રટતિ।"

તીનસાઠ પૂન્વક પુસૌડ વેઠવા વસિનિ ગેઠ વસિનશ્રિો કેના ને ળાએત એક તઁ શ્રોહનિ ગળેની-મગેની ગાઁળા-માંગક પ્નેમમે દુનયિાઁ વસિનૈઠે તૈયાન નહૈએ, તૈપન વેઠવા સંગાતયિા છીહે સંગાતિયાિક ળનિગી તઁ શ્રોહન ળનિગી હોર છૈ ળરમે દસ દસિક ચાન-નાશીક સંગ ગંગા-ળમુના સન ચાનક પાનિ મિઠિ સિમુદ્ન સનિળન કનૈએ વાળઠ-

"પુસૌડ કેકના કહૈ છૈ?"

ઠહકી દેખ્ખિ ઘુસકીપટ્ટીવાળી શ્રવસનકેઁ હાથસઁ નૈ છોડ઼િ વળઠી-

"એહને મુનસા ને ચયિા-પુતાક પાવનિ વસિનિ ચયિો-પુતાકેઁ વસિનિ ળારએ।"

તૈવીચ વેઠવા પહઇ કૌન તઁછુચ્છે દાઠિ-માતક ખેઠક મુદા દોસન કનમે ળે મનિયારક ટુકડ઼ી મુઁહમે પડઠે સે સુસુશ્રાતે વાળઠ-

"પાવનિમે કિ સિમ હોર છૈ?"

ચનઠક્ષ્મી ળકાઁ ઘુસકીપટ્ટીવાળી વળઠી-

"કચ્છિો ને હોર છૈ ળે હોર છૈ તરસઁતઁ ઘન મનઠ શ્રછિ, કચ્છિોકથીતાકએ પડત।"

પત્નીક ચાનક પ્નવાહમે વેઠવા વાળઠ-

“शुभ काजमे अनेरे देरी करब कोन कविता भेल, तइओ पुछैक कोन जरूरी अछि अय्छा ई कहू जे पावनिमे की सभ हएत?”

जहिना छोट बच्चाकेँ माए-बाप सिखबै छथि तहिना बकिछा-बकिछा घुसकोपट्टीवाली बाजए लागल-

“पावनिमे किछु ने होइ छै आ सभ किछु होइ छै।”

उठैत चिड़ैक बोल जकाँ बेलबा किछु थाहि नै पबै छल। तँए जहिना चान थाहैक नाहक लागा होइ छै तहिना थाहैत पुछलक-

“खेबा-पीबामे की सभ होइ छै?”

“अगबे चाउरक चिक्कसक बगीया बनै छै, ओहि लऽ कऽ बाल-बच्चाक हाथ-पएरक पुसौट होइ छै।”

“घीओ तेलक काज पड़ै छै?”

“घी-तेल कहि कहै छहि, नूनो-मरिचाइक काज नै पड़ै छै।

“चिक्कसक मुँह-नांगर बना, छनिया-पीढ़िया बनौल जाइ छै, टटका पानिमे नहा कऽ चुल्हिपर सद्धिय कएल जाइ छै। सद्धिय होइतो भऽ गेल बगिया।”

“एके रंगक होइ छै, आकि दोसरो-तेसरो रंगक?”

“एकटा सुच्चा भेल, दोसर कुरथीओ दालि दऽ कऽ आ तेसर गुरो दऽ कऽ बनौल जाइ छै।”

“तब तँ नामो सबहक हेतै।”

“छइहे कि, जहिना आमक गाछ भेल, आ दालि-दलहिन भेल ई जड़ि भेल। जड़िकि पछाति अमुख आम आकि अमुख दालि बनैए। तहिना बगिया जड़ि भेल। दलबगिया, गुरबगिया किसिम भेल।”

“एकदिन तँ एके रंगक ने खाएब, दोसर-तेसर?”

“एना अनाड़ी जकाँ कहि बजै छी। पहिलदिन टटका खाएब, दोसर दिन बसिया खाएब, तेसरदिन दलबगिया खाएब, चारिमदिन गुरबगिया खाएब।”

“गुर दालिए जकाँ केना रहत?”

“खेबै तखनि देखबैत केहेन रसगर छै। एते पघिलल रहत जे छातीमे चुहुटि कऽ पकड़ि लेत।”

“जखनि चारिदिनिक ओरियान एकेदिन केने भऽ जाएत तखनि अहाँकेँ चारिदिनिक छुट्टी दऽ दइ छी। तैबीच कुशेसर आकि सिहेसर आकि जनकपुरसँ घूमि आउ।”

ममम

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

शिवकुमार झा 'टिल्लू'

बड़का साहेब : परम्परागत संस्कार केर परिभवक वृत्तचित्र

मैथिली नाट्य साहित्यमे ललन प्रसाद ठाकुरक प्रवेश आधुनिक मैथिली नाटकक लेल क्रान्तिकारी मानल जा सकैत अछि। औराही मनियार आ मणिगाछी काका सन यथार्थ नाटकक कृतिकार ललन जीक नाटक "बड़का साहेब" सन् १९८५ ईमे प्रकाशित भेल। प्रकाशनसँ पूर्वे २० नवम्बर सन् १९८३ ईमे एकर पहिल मंचन रवीन्द्र भवन जमशेदपुरमे लोकप्रियताक नूतन आयाम स्थापित केलक।

ललनजी टाटा स्टीलमे अधिकारी संवर्गमे नियुक्त छला। वेतन दैनन्दिनीमे रहितो अपन अभिनय आ साहित्य प्रेममे लिपित ऐ मैथिली भक्तकेँ साहित्यिक मानस पटलपर श्री नाथो आ ठाथो नै भेटल जेकर ई अधिकारी छला। मैथिली नाटककेँ "मंच निर्देश" आ परम्परावादी संस्कारकेँ आधुनिकतासँ तारतम्य स्थापित कऽ अपन मौलिकताकेँ बचा कऽ राखब हिनक रचनाक वास्तविक उद्देस मानल जाए। ऐ क्रममे महान कलाकार कथाकथित भलमानुष समाजक स्वीकृतिक परवाहि नै कऽ कऽ मात्र अपन उद्देसक दिस बढ़ैत रहैत एकटा सरल आ सौम्य भाषामे ४५ पृष्ठक नाटकक लिखि मैथिली समाजक आगाँ ३० वर्ष पूर्वे एहेन प्रश्नचिन्ह ठाढ़ कऽ देलक जेकर निदान अप्पन घरो नै भेटल। कलाकारक अभिनयक मौलिक उद्देस होइत अछि जनप्रियताकेँ बढ़ैबामे राखि मंचन करबाक चेष्टा। नाटककार स्वयं निर्देशक छला। ऐ उद्देससँ बाहर नहिये कऽ पूर्ण साहित्यिक रूप देब हिनको लेल असंभव छल। मुदा एकरा साहित्यिक भाषामे सरल विषयकेँ "मौलिक संस्कार परिभव" चयन आ ओकरा बहुत हद धरि सिद्धल प्रतिबिम्बमे समाहित करब नहियति समालोचककेँ स्तब्ध कऽ देलक। १९८९ कारण थिक जे सुधांशु शेखर सन यथार्थ साहित्यकार सेहो ऐ पोथीक आमुख लिखबाक क्रममे कहुना कऽ पछुआ छोड़ा लेलनि।

विषय वस्तुमे ऐ नाटकक कोनो विशेष योगदान नै, मुदा आकर्षक अछि तैँ उद्देसक दूरदर्शिता पूर्ण विवेचना तेकर परिणाम भेल जे "बड़का साहेब" अन्तर्राष्ट्रीय मैथिली नाटक प्रतियोगितामे पहिल स्थान प्राप्त केलक। "मिथिलाक्षर" नाट्य संस्था जमशेदपुरक प्रयासेँ ललनजी मैथिली नाट्य मंचनक पहिलुक सम्पूर्ण हस्ताक्षर छथि जे प्रकासमे आ लोकप्रियता प्राप्त केलनि। जे देसिल परिधि रहनिहार नाटककार लोकनिकेँ तावत तैँ प्राप्त नहियति नै भेल छल। महिला पात्रक अभिनय महिलेसँ करौल गेल।

ऐ नाटकक पहिलुक पात्र छथि छेदी झा जे वृद्ध ग्रामीण मैथिलक भूमिकामे छथि। छेदी झाक भागिन चूड़ामणि झा गामसँ शिक्षा ग्रहण कऽ कऽ नौकरी लेल प्रवेश परीक्षा देबाक उद्देससँ अपन मामा संग जमशेदपुर अबै छथि। ग्रामीण जीवनमे सहज अर्थ पीड़ाक दंशसँ मर्माहित परिभाषाक उद्वेलन एकर पहिल दृश्यक मूल उद्बोधन मानल जाए। मामा आ भागिन दुनू सायन वहिनि तँए जमशेदपुरमे आबि कृष्णामक प्रवासक छाँह तकैत वीसी झा सन अभियन्ताक ओइठाम आबि गेल छथि। वीसी झा कहियो छेदी कक्काक "बाली" छला। समए आ कालक परिभावसँ आब ऑफिसर बनि अपन मौलिक संस्कारकेँ बिसरि जेबाक नाटक कऽ रहल छथि। ऐ नाटकक मूल कारण थिक अपन गरीब समाजसँ स्वयंकेँ दूर राखि

पाश्चात्य शैलीक जीवन जीबाक चेष्टा द्वारा अपनाकेँ आधुनिक देखेबाक प्रयास। गामक लोक बंगालपर आबि खूब धनी आ गाममे जा कऽ बेरथ गोलैसी करत। बाबूचन्द झाक स्त्री आब "एडभान्स" परिवारवादी नटकियाक अर्द्धांगिनी तँ छथि मुदा अपन मौलिकताकेँ छोड़ए नै चाहै छथि। ऐमे हिनको स्वार्थ छन्हि। जौं अपन घर आएल गमैया मैथिलकेँ अपमानित करए जाइत तँ लोक गाममे प्रसिद्धा करतन्हि जे बौसी झा जनिका -अंग्रेजी नै जनबाक कारणे छेदी कक्का बेसी झा बूढ़ि गोलैसनी-क स्त्री ठीक बरियार नै छथिन। ऐ स्वार्थक संग-संग बेवहारिकता नाटकक दोसर कारण छन्हि। मीना जीक अपन ननदा मधुबनीक लेल चूड़ामणिमे संभावना देखबा छेदी कक्काक अनुसारे चूड़ामणिक पिता बौसीझामे कहियो "समाधि" बनबाक बरियार परकल छल। चूड़ामणिक पिता आब नै छथि। चूड़ा स्वयं मसुआ गेल छथि। बौसीझा आ हुनक पत्नी मीनाक दृष्टिमे हिनक स्थान "टीकधारी" पुरोहितसँ बेसी नै जमशेदपुर सन छोट-छीन बम्बईमे टाटा स्टीलक माटि-पानिसँ पोरगर भेलि मीना तँ कन्वेन्टक छात्रा छथि। चूड़ामणिक सन"टीकमोहन" केना ऐ शहरी रमणकेँ रमतनि? ओ तँ अपन मैथिलीकेँ बसिया जेबाक टाटकमे लागल छथि। बापक रचनात्मक सहयोग मैथिल संस्कृतिक दोहन मात्र मानल जाए।

नाटककार उद्वेलित छथि। सम्पूर्ण सहरसासँ मधुबनीकेँ प्रवासमे बसेबाक हिनक स्वप्न ढहि रहल अछि। एतेक पूर्वे सम्भ्रान्त मैथिलमे अपन संस्कृतिक साँचल शक्तिकेँ चरस्त करबाक संकेतन बर्तमान समैल एकटा रक्त स्तम्भ ठाढ़ कऽ देलक। स्वयंकेँ कुलीन मानैबला लोक समाजसँ बेसी अपन मातृकेँ मर्दन कऽ देने अछि। बाबूचन्दक प्रकोपसँ तिलमिलाएल छेदी आ चूड़ा हिनका ऊपरसँ पड़ा जाइ छथि। मीनाजी एकटा नीक काज करैत छथिन जे अपन मन्दिर नारीक माधुर्यसँ चूड़ाक नौकरी लेल पैरवी कऽ कऽ चूड़ाक दृष्टिमे अपन प्रतिष्ठा उत्पन्न कऽ लेलिह। नारीक परिवर्तनजी द्वारा ई गप्प जे पहिने पोल छल आ स्थूल गेल। बाबूचन्द झाक उपहारसँ द्रवित भऽ चूड़ामणिक पुरुषार्थ जागि गेल। ओ योगदान पत्र स्वीकार देलन्हि।

काल्हिक चक्र उनटि गेल। चूड़ामणि आब आइएएस भऽ गेल छथि। बाबूचन्द झा आ हुनक पत्नी मीनाक दृष्टिमे आब चूड़ामणि टीक मोहन झासँ"चूड़ामणिजी" बनि गेल छथि। कुलीनक स्वार्थक आगू कुकुर असमर्थ भऽ गेल। कालान्तरमे हाथ-पएर जोड़ि मीनाक सविहकेँ हथियार बना कऽ बौसी झा चूड़ामणिकेँ अपन जमाए बना लेलनि। ऐ नाटकमे हास्य समागम लेल "भोला" सन पात्रकेँ सम्मिलित करल गेल अछि। ऐठाम नाटकमे वास्तविकता सेहो देखैमे आएल। भोला, बाबूजी आ माए सन सासुरक उपहार पाबि बाबूचन्द झा गदगद छथि। एहेन सासुर भक्तिमे शक्तिसँ बेसी अपन गपिगटियाक रूपान्तरात्मक नाटक बेसी अछि। कालान्तरमे बौसीझाक जमाए चूड़ामणि जी आब बौसीझा (आइएएस) भऽ गेल छथि। परिवर्तन तँ प्रकृतिक नियम छी। मैथिल ऐसँ केना बाँचथि? हमरा सबहक-शक्तिपति समाजक, समाजसँ पैघ बुझिमबला (जे आधुनिकक मौलिक गुण छन्हि) छी "नकल करबाक पीपासा।" बौसीझासँ दस डेग आगू बढ़ि अपन मौलिकताकेँ तिलांजलि चूड़ामणिजी बिदेशी शराब पबिएबला परिवारवादी बनि गेल छथि। कोनो अर्थमे हिनका आब मैथिल नै मानल जान्हि आ ने ओइले हिनका कोनो जिज्ञासा वा तृष्णा छन्हि।

मंचनक हेतु उपयुक्त बनेबाक क्रममे नाटककार ऐ गंभीर चरित्रयुक्त बिषयकेँ कनीक हल्लुकान बना देलनि आ नाटक छोट भऽ गेल। जौं लेखन बाबू कनीक आरो चरित्र करितथि वा अपन प्रकृतिकेँ गंभीर बनेबाक प्रयास करितथि तँ नाटक बहुत उपयुक्त साहित्यिक कृति मानल जाइत। ओना लोक अपन प्रकृति आ प्रवृत्तिसँ बमिुख नै भऽ सकैत छल। समग्र मूल्यांकन केलासँ ई तँ निश्चयति प्रमाणित हएत जे लेखनजी एकटा अद्भुत व्यक्तित्वक नाटककार छथि।

ऐ नाटकक समाजसँ उत्कृष्ट सबल पक्ष अछि मौलिक संस्कारक अद्योगतिक वास्तविक कारण केर तात्विक विवेचना। ऐ क्रममे संवादक रूपेँ जे शक्ति सोहल आएल ओ बड़ पोखगर मानल जाए। समाजक आगूक आसनपर बैसल लोक संस्कृति उत्थानक लेल स्वयंकेँ उत्तरदायी मानैत छथि ई सर्वथा सत्य जे मिथिला मैथिलीक विकासक प्रारंभिक

दायित्व ई वर्गपर छेलन्हि। स्वाभाविक अछि जे तन्त्र जेकरा हाथमे रहै छै सारथी वएह बनि सकैए। ललनजी ई वर्गसँ संबद्ध रहितो रचनामे सजगता ईमानदारीक अनुपालन केलन्हि।

मिथिला मैथिलीक अधोगतिक लेल सबल समाज जिम्मेवार छथि। शिक्षा-दीक्षा गाममे ग्रहण कऽ कऽ चमकैत दुनियाँमे प्रवेश करैत काल अपन संस्कारकेँ गाममे छोड़ि देलन्हि। पलायन त कोनो वर्गमे भऽ सकै छै। अर्थनीति भौतिकतावादी सोचक आगू मलीन भऽ गेल अछि। ई पलायनसँ सम्पूर्ण भारतवर्ष प्रभावित अछि। मुदा आन वर्ग अपन संस्कृतिकेँ कोचामे बान्हि पलायन केलन्हि। विडम्बना अछि जे मिथिलाक भलमानुष वर्गक लेल भस्मासुर बनि अपन मौलिक संस्कारक श्राद्ध मिथिलाक गहबरक सोहरा करैत पलायनकेँ आत्मिक स्वीकृति दऽ देलन्हि। एहन ने नाटकक दूरदर्शी दृष्टिकोण मानल जाए।

ई **रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।**

अमर कान्त अमर

सुजीतक गद्य सुगद्य छोड़ि रहल (पुस्तक समीक्षा)

साहित्य क्षेत्रमे पत्रकार सुजीत कुमार झा एकटा सशक्त कथाकारक रूपमे उभरि कऽ अएलाह अछि। दू अढ़ाइ वर्षमे हिनक पाँचम कृति सार्वजनिक भऽ चुकल अछि। जाहिमे चारिटा कथा संग्रह अछि।
हम पाँचो किताब पढ़ने छी। मुदा गद्य तऽ गद्ये अछि। एहि पुस्तकमे संग्रहित सभ कथा एकसँ एक अछि। मानव मोनक सुक्ष्मतम सम्वेदनाकेँ छुने अछि। कोनहुँ सामान्यहुँ घटनाकेँ विलक्षण कथाक रूपमे सुजीत प्रस्तुत कएने छथि। हिनक कल्पनाशीलता अद्भुत अछि जकर उदाहरण हिनक पाँचो पुस्तक पढ़लासँ लगैत अछि। खेर गद्यक तऽ जोड़ा नहि। नेपाली मैथिली साहित्यमे ओहुँना बहुत कथाकार नहि छथि जे छथिओ से पुस्तक निकालए पर ओतेक ध्यान नहि दैत छथि। मुदा सुजीत जाहि गतिसँ पुस्तक निकालि रहल छथि आ गुणवत्ताक सीढ़ी चढ़ि रहल छथि ओ लाजबाब अछि।
बारहो कथामे चेचक दागबला, गद्य, मीना कुमारी, दर्दक कथा, अनार वा ई कहि कोन बढ़िया अछि वा खराप छुटिआएब कठीन लगैत अछि। कथा पढ़लापर अन्तमे तेहन अद्भुत घटना वा परिवर्तन देखा दैत छथि जे हृदय आ मोनमस्तिष्ककेँ हिला दैत अछि।
चेचक दागबलामे रेखा नामक एकटा चर्चित कलाकारक जीवनमे एकटा दर्शक अबैत अछि आ ओ दर्शक आ कलाकार बीचक ऊहापोह स्थितिक वर्णन एहि देखएमे अबैत अछि। जखन चेचक दागबला दर्शक अबैत छथि तऽ रेखा डेरा जाइत छथि आ नहि अएलापर प्रतीक्षा करैत रहैत छथि।
आश्चर्य सन लागत रेखाकेँ रहैत अछि जकरा ओ पसिन नहि करैत छथि जकर बात हुनका आकर्षित नहि करैत जे परि सन सुन्दर चेहरा आ शरीरक मालिक नहि अछि ओ ओकर विषयमे किए सोचि रहल छथि। ओ गलत तऽ नहि छथि? ओ टुटल भावनात्मक सम्बन्धक शिकार तऽ नहि छथि? हुनका कोनो परेशानी आ दुःख सेहो नहि, खेर रातिमे जखन चारु दिसि अन्हार पसरि जाइत अछि तऽ कोनो छोटका सन भगजोगनी हुनकर बन्द खिड़की आ गेटक भीतर रूपमे कोना आबि भुकभुकाए लगैत अछि ई बात रेखा सन प्रगतिशील आ बुधिआरि महिलाक बुद्धिसँ बाहर अछि।
गद्य कथामे मनोहर बाबू एकटा नाम चलल राजनीतिज्ञ छथि। ओ आजीवन कुमारे रहि पार्टी चलाबएकेँ सपथ लेने छथि। हुनकर जीवनमे पार्टीक कार्यकर्तासँग भेटघाटसँ लऽ कऽ संगठन विस्तार आ विकासक काज बढ़ाएबमे लागल रहैत छथि। ४५ वर्षक उमेरमे एका एक हुनका विवाह करबाक इच्छा जगैत छन्हि। एकरे सुजीत बहुत बेजोड़ ढंगसँ कथा बनौने छथि।

𑒢𑒫 𑒮𑓂𑒫𑒰𑒠 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒧𑒲𑒢𑒰 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒲 𑒑𑒪𑓂𑒣 𑒏𑒟𑒰 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯𑒏 𑒞𑒹𑒮𑒩 𑒏𑒟𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒖𑒲𑒫𑒢 𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒟𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒢𑓂𑒨 𑒫𑓂𑒨𑒏𑓂𑒞𑒱 𑒮𑓂𑒙𑒱𑒏𑒩𑒮𑒿 𑒔𑒩𑓂𑒔𑒱𑒞 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒲𑒢𑒰 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒲 𑒥𑒢𑒥𑒰 𑒡𑒩𑒱𑒏 𑒨𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰𑒏 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒢 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒅𑒪𑓂𑒪𑒹𑒐 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒛𑒰. 𑒢𑒰𑒑𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒫𑒱𑒧𑒪 𑒞ऽ 𑒢𑒹𑒣𑒰𑒪𑒏 𑒬𑓂𑒩𑒹𑒭𑓂𑒚 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹𑒮𑒿 𑒋𑒏 𑒧𑒲𑒢𑒰 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒲𑒏𑒹𑒿 𑒧𑒰𑒢𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱।

𑒮𑒳𑒪𑒹𑒐𑒰 𑒠𑒲𑒠𑒲 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰𑒏 𑒏𑒪𑓂𑒣𑒢𑒰 𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞𑒮𑒿 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒿𑒑 𑒙𑒼𑒪𑒏 𑒣𑒮𑒲𑒏 𑒏𑒰𑒪𑒏 𑒁𑒢𑒳𑒦𑒫 𑒋𑒯𑒢𑒱 𑒠𑒹𑒐𑒰𑒍𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱।

𑒏𑒼𑒢𑒰 𑒮𑒳𑒪𑒹𑒐𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒦𑓂𑒩𑒭𑓂𑒙 𑒣𑓂𑒩𑒡𑒰𑒢𑒮𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒤𑒹𑒩 𑒦𑓂𑒩𑒭𑓂𑒙 𑒣𑓂𑒩𑒡𑒰𑒢𑒏𑒹𑒿 𑒯𑒞𑓂𑒨𑒰। 𑒋𑒏𑒩𑒥𑒰𑒠 𑒮𑒳𑒪𑒹𑒐𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒫𑒱𑒫𑒰𑒯 𑒂 𑒤𑒹𑒩 𑒠𑒯𑒹𑒖 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒲𑒛𑒢𑒏 𑒢𑒰𑒧 𑒣𑒩 𑒮𑒳𑒪𑒹𑒐𑒰𑒏 𑒯𑒞𑓂𑒨𑒰।

𑒠𑒩𑓂𑒠𑒏 𑒏𑒟𑒰 𑒋𑒯𑒱 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯𑒏 𑒣𑒰𑒿𑒔𑒧 𑒏𑒟𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒢𑒰𑒧𑒮𑒿 𑒠𑒩𑓂𑒠 𑒁𑒕𑒱 𑒣𑒜𑒪𑒰𑒏 𑒥𑒰𑒠 𑒂𑒿𑒐𑒱𑒮𑒿 𑒢𑒼𑒩 𑒐𑒮𑒰 𑒠𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧𑒏 𑒅𑒞𑓂𑒏𑒵𑒭𑓂𑒙 𑒖𑒰𑒠𑒳𑒑𑒩𑒲 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒏𑒰𑒚𑒧𑒰𑒝𑓂𑒛𑒴𑒧𑒹 𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒩𑒋𑒏𑒹𑒿 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪 𑒨𑒳𑒫𑒏𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒑𑒳𑒩𑒳𑒓𑓂𑒑𑒰 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒦𑒹𑒙 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒤𑒹𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧 𑒋𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒠 𑒥𑒱𑒕𑒼𑒛𑓃 𑒤𑒹𑒩 𑒍 𑒨𑒳𑒫𑒏𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒹𑒪𑒰𑒨𑒞𑒧𑒹 𑒋𑒏 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰 𑒮𑓀𑒑 𑒫𑒱𑒫𑒰𑒯। 𑒤𑒹𑒩 𑒥𑒩𑓂𑒭𑒼 𑒥𑒰𑒠 𑒖𑒐𑒢 𑒮𑒳𑒧𑒞𑒱 𑒢𑒰𑒧𑒏 𑒍 𑒨𑒳𑒫𑒏 𑒏𑒰𑒚𑒧𑒰𑒝𑓂𑒛𑒴 𑒒𑒳𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱 𑒞ऽ 𑒤𑒹𑒩𑒮𑒿 𑒢𑒑𑒱𑒢𑒰 𑒢𑒰𑒧𑒏 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒐𑒼𑒖𑒲 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱 𑒖𑒱𑒏𑒩𑒰𑒮𑒿𑒑 𑒫𑒱𑒨𑒼𑒑 𑒦ऽ 𑒥𑒹𑒪𑒰𑒨𑒞 𑒔𑒪𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒪𑒟𑒱।

𑒏𑒟𑒰𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒧𑓂𑒨𑒰𑒢𑒹𑒖𑒩 𑒥𑒳𑒗𑒋 𑒔𑒰𑒯𑒻𑒞 𑒕𑒪 𑒢𑒑𑒱𑒢𑒰 𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒕𑒱? 𑒂 𑒮𑒳𑒧𑒞𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒮𑒿𑒑 𑒏𑒲 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒕𑒪? 𑒦𑒩𑒪 𑒂𑒿𑒐𑒱𑒮𑒿 𑒧𑓂𑒨𑒰𑒢𑒹𑒖𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒱𑒠𑒰 𑒠𑒻𑒞 𑒮𑒳𑒧𑒞𑒱 𑒏𑒯𑒪𑒢𑓂𑒯𑒱, ' 𑒏𑒲 𑒏𑒩𑒥 𑒄 𑒥𑒳𑒗𑒱 𑒏ऽ 𑒄 𑒯𑒧𑒩 𑒠𑒩𑓂𑒠𑒏 𑒏𑒟𑒰 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒯𑒧𑒩𑒹 𑒮𑒿𑒑 𑒖𑒰𑒋𑒞।'

𑒁𑒢𑓂𑒞𑒱𑒧 𑒮𑒰𑒿𑒗 𑒏𑒟𑒰 𑒋𑒏 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒏𑒟𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒰𑒯𑒱𑒧𑒹 𑒋𑒏 𑒣𑒞𑒱 𑒣𑒞𑓂𑒢𑒲 𑒕𑒟𑒱, 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒥𑒹𑒙𑒰 𑒂 𑒥𑒹𑒙𑒲 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒰𑒨 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒧𑒹 𑒂𑒋𑒥 𑒖𑒙𑒱𑒪𑒞𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒧𑒹 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒮𑒢 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒳𑒞𑒲 𑒋𑒯𑒢𑒱 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒣𑒼𑒭𑓂𑒙𑒧𑒰𑒩𑓂𑒙𑒧 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒞𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒅𑒔𑓂𑒔 𑒂𑒏𑓀𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒂 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑒩𑒱𑒝𑒰𑒧𑒏𑒹𑒿 𑒣𑒼𑒭𑓂𑒙𑒧𑒰𑒩𑓂𑒙𑒧 𑒏𑒩𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱।

𑒫𑒩𑓂𑒞𑒧𑒰𑒢 𑒮𑒧𑒨𑒧𑒹 𑒋𑒯𑒢 𑒒𑒙𑒢𑒰 𑒥𑒩𑒰𑒥𑒩 𑒠𑒹𑒐𑒋𑒧𑒹 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒟𑓂𑒨𑒏 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒮𑒿 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒢𑒫 𑒢𑒯𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒳𑒞𑒲 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒏𑒟𑒰𑒏𑒰𑒩𑒮𑒿 𑒋𑒏𑒩𑒰 𑒁𑒪𑒑 𑒥𑒢𑒰 𑒠𑒹𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱।

𑒁𑒢𑒰𑒩 𑒏𑒟𑒰 𑒪𑒰𑒖𑒫𑒰𑒥 𑒥𑒢𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒣𑒲𑒛𑓃𑒰 𑒋𑒯𑒢𑒱 𑒠𑒹𑒐𑒰𑒋𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒑𑒩𑒲𑒥𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒜𑒱𑒨𑒰 𑒖𑒏𑒰𑒿 𑒁𑒢𑒳𑒦𑒫 𑒋𑒏𑒩𑒰 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧𑒮𑒿 𑒏𑒯𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱।

𑒃𑒧𑓂𑒯𑒩 𑒑𑒰𑒕 𑒥𑒜𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒅𑒧𑓂𑒯𑒩 𑒑𑒩𑓂𑒦𑒧𑒹 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒂𑒏𑒰𑒩 𑒪ऽ 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒮𑒞𑒩𑓂𑒏𑒞𑒰 𑒁𑒣𑒢𑒰𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱। 𑒬𑒬𑒱 𑒮𑒏𑒳𑒬𑒪 𑒁𑒣𑒢 𑒑𑒩𑓂𑒦𑒏𑒰𑒪 𑒣𑒴𑒩𑒰 𑒏𑒩𑒋 𑒂 𑒁𑒢𑒰𑒩 𑒐𑒴𑒥 𑒐𑒴𑒥 𑒪𑒰𑒑𑒋। 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒟𑒰𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒥𑒰𑒞 𑒅𑒪𑓂𑒪𑒹𑒐 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒠𑒹𑒯𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒱𑒯𑒩𑒰 𑒠𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒐𑒢 𑒠𑒳𑒢𑒴𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒢𑒰𑒩 𑒧𑒰𑒪𑒱𑒏𑒏 𑒥𑒹𑒙𑒰 𑒞𑒼𑒛𑓃𑒱 𑒠𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞ऽ 𑒐𑒳𑒮𑒪𑒥𑒋 𑒪𑒹𑒪 𑒧𑒪𑒱𑒏𑒰𑒃𑒢𑒱 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒁𑒢𑒰𑒩 𑒠𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒍 𑒮𑓂𑒫𑒲𑒏𑒰𑒩 𑒢𑒯𑒱 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱। 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒧𑒼𑒢𑒧𑒹 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒏𑒳𑒩𑒴𑒣𑒹 𑒮𑒯𑒲, 𑒁𑒣𑒢 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒧𑒰𑒨 𑒁𑒢𑓂𑒨 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰𑒮𑒿 𑒢𑒯𑒱 𑒥𑒠𑒪𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑒩𑓂𑒫𑒢𑒰𑒬𑒏 𑒠𑒩𑓂𑒠 𑒪ऽ 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒁𑒣𑒢 𑒒𑒩𑒧𑒹 𑒔𑒪𑒱 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱।

𑒥𑒼𑒗 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒫𑒵𑒠𑓂𑒡𑒰𑒫𑒮𑓂𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒧𑒰𑒨 𑒥𑒰𑒣 𑒏𑒼𑒢𑒰 𑒥𑒼𑒗 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒋𑒏𑒩 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒧𑒱𑒏 𑒜𑓀𑒑𑒮𑒿 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝 𑒏𑒩𑒢𑒹 𑒕𑒟𑒱।

𑒁𑒣𑒢 𑒮𑒱𑒢𑓂𑒡𑒳𑒪𑒲 𑒏𑒟𑒰 𑒧𑒰𑒍𑒥𑒰𑒠𑒲 𑒖𑒢𑒨𑒳𑒠𑓂𑒡𑒏𑒰𑒪𑒏 𑒁𑒫𑒮𑓂𑒟𑒰 𑒧𑒼𑒢 𑒣𑒰𑒛𑓃𑒱 𑒠𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒢𑒏𑒣𑒳𑒩𑒮𑒿 𑒮𑒙𑒪 𑒩𑒯𑒪 𑒖𑒱𑒪𑓂𑒪𑒰 𑒮𑒱𑒢𑓂𑒡𑒳𑒪𑒲 𑒧𑒰𑒍𑒥𑒰𑒠𑒲 𑒖𑒢𑒨𑒳𑒠𑓂𑒡𑒏𑒰𑒪𑒧𑒹 𑒏𑒹𑒯𑒢 𑒥𑒢𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒪 𑒞𑒏𑒩 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒢 𑒁𑒕𑒱।

𑒋𑒑𑒰𑒩𑒯𑒧 𑒏𑒟𑒰 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒩𑓂𑒞𑒢 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒂𑒑𑒰 𑒥𑒜𑒋𑒧𑒹 𑒂𑒥𑒋𑒥𑒪𑒰 𑒁𑒛𑓃𑒔𑒢𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒯𑒢𑒱 𑒠𑒹𑒐𑒰𑒍𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒟𑒰𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒞 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒑𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒦𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒯𑒩𑒹𑒏 𑒮𑒧𑒨 𑒥𑒰𑒡𑒏 𑒥𑒢𑒪 𑒛𑒰𑒏𑓂𑒙𑒩 𑒬𑒬𑒱 𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒧𑒹 𑒣𑒞𑓂𑒢𑒲𑒏 𑒂𑒑𑒳 𑒯𑒰𑒩𑒱 𑒧𑒰𑒢𑒱 𑒪𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱। 𑒍 𑒮𑒳𑒭𑓂𑒧𑒰 𑒠𑒱𑒮𑒱 𑒋𑒢𑒰 𑒞𑒏𑒪𑒟𑒱 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒂𑒥 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒢 𑒩𑒰𑒑 𑒠𑓂𑒫𑒹𑒭𑒮𑒦 𑒡𑒼𑒂 𑒑𑒹𑒪 𑒯𑒳𑒋।

𑒬𑒰𑒨𑒠 𑒮𑒳𑒭𑒧𑒼 𑒃𑒯𑒹 𑒔𑒰𑒯𑒻𑒞 𑒕𑒪𑒟𑒱।

𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒱𑒧 𑒏𑒟𑒰 𑒥𑒰𑒠𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒃𑒯𑒼 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒱𑒞𑒱𑒏𑒱 𑒫𑒰 𑒄 𑒏𑒯𑒲 𑒮𑒧𑒮𑓂𑒨𑒰𑒏 𑒩𑒹𑒐𑒰𑓀𑒏𑒱𑒞 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

जगदानन्द झा 'मनु'- ग्राम पोस्ट – हरिपुर डीहटोल, मधुबनी

अनमोल झा जीक पोथी "टेक्नोलॉजी"क समीक्षा

मिथिला संस्कृति परिषद, कोलकाता द्वारा प्रकाशित श्री अनमोल झा जीक लघुकथा संग्रह "टेक्नोलॉजी" एखन हमरा हाथेमे अछि। पाँचाक तीन दिनसँ लागातार एकरा पढ़ि रहल छी। सुन्दर कवर पेजसँ सजल तेहने भीतरक कथा सभ एकसँ एक उपर उपरी।

सबसँ पहिने अनमोल जीकेँ एहि --- कथा संग्रह हेतु बहुत बहुत बधाइ आ संगे संग मंगल कामना जे मैथिली साहित्यमे दिनो दिन ओ शुक्ल पक्षक चाँन जकाँ उदयमान होइत रहथि।

मिथिलांचल टुडे टीमक तरफसँ हमरा एहि पोथीक समीक्षा केर दायित्व भेटल। हमरा लेल ई कठिन काज आ ओहूसँ बेसी कष्टकर छल बिना कोनो पक्ष विपक्षमे गेने तटस्थ एहि पुस्तककेँ समीक्षा केनाइ। हमरामे कौशल आ साहस दुनूक अभाव मुदा माँ सरोस्वती आ गुरुदेवकेँ सुमरिते अपन आँखिकेँ पोथीक पन्नापर आ कलमकेँ कागदपर चलबए लागलहुँ।

अनमोल जीक समर्पण देख मोन गदगद भए गेल। जतए आजुक नव पीढ़ी अपन माए बापकेँ बोझ बुझि रहल अछि ओहिठाम अनमोल जीक ई पोथी हुनक पूज्य बाबूजीक श्रीचरणमे समर्पित अछि। नवका पीढ़ी लेल ई एकटा नव रस्ता कायम करत।

आगू पोथी पढ़ैसँ पहिने एकटा बात मोनकेँ कचोटलक, जे अनमोल जीक एहिसँ पहिने दूटा विहनि कथा संग्रह प्रकाशित भए चुकल अछि। हुनक नाम मैथिली साहित्यमे एकटा स्थापित विहनि कथाकारकेँ रूपमे लेल जा रहल अछि तिकर बादो ओ अपन एहि नव विहनि कथा संग्रहकेँ, विहनि कथा संग्रह नहि कहि लघु कथा संग्रह कहि रहल छथि। जखन की आइ विहनि कथा एकटा स्थापित विधाकेँ रूपमे मैथिली साहित्यमे स्थापित भए चुकल अछि। विहनि कथा आब कोनो तरहक परिचय लेल मोहताज नहि अछि। श्री जगदीश प्रसाद मंडलजी अपन विहनि कथा संग्रहपर टैगोर पुरस्कार जीत कए दुनियाँक बड़का-बड़का भाषाकेँ एहि दिसि सोचै लेल विवस कए देलखिन्ह। अंग्रेजी एकरा सेदसेदसेद"सीड स्टोरी" कहि सम्बोधित केलक। हिंदी अंग्रेजीमे जकर कोनो स्थान नहि ओहेन एकटा नव विधाक अग्रज मैथिली साहित्य आ ओ विधा, "विहनि कथा"।

विहनि कथा आ लघु कथामे बहुत अन्तर अछि। विहनि अर्थात बिया। बिया बटवृक्षकेँ सेहो भऽ सकैए आ सागक सेहो। तेनाहिते मोनक बियारक बिया जे कोनो आकारमे फूटि सकैए, विहनि कथा। विहनि, बिया, सीडमे सँ केहन गाछ पुट्टै कोनो आकारक सीमा नहि। लघु कथा मने एकटा छोट कथा जेकर आरम्भ आ अन्त दुनू छैक।

अनमोल झा जीक एहि संग्रहक एक एकटा कथा जबरदस्त विहनि कथा अछि तहन लघु कथाक जामा किएक ? हँ, किछु गोट लघु कथाक श्रेणीक कथा सेहो अछि मुदा अलप मात्रामे, जेना पृष्ठ संख्या ७६ पर "बढ़ैत चलू", ७८ पर

"સમાળ", ૮૦ પર "મન્માહળ", ૮૨ પર "સપૂળ સવ", ૮૩ પર "શોય", ૮૫ પર "પ્રાયશ્ચિત", ૮૦ પર "વડ઼કા ઊક", ૮૫ પર "સમય સમય કેર વાત" આ પ્ૃષ્ટ સંખ્યા ૧૦૧ પર "અપપન ળકાઁ"। પ્ૃષ્ટ સંખ્યા ૮૮ પર "મથિળિ નાળ્યક" નૈ નહિ વિહિની કિથા અછિ આ નહિ ઊઘુ કથા, એહિપર ળૈં કનીક આઓર મેહનત કએઊ ગેઊ રહથિ નૈ એકટા નીક આઊખ અવશ્ય બાએ સકૈત છઊ।

પ્રકાશક, મથિળિ સાંસ્ક્ૃતિ પરષિદ, કોઊકત્તા કેર મન્ત્રી શ્રી ગંગાયર હાળી અપન પ્રકાશકીયમે "ઊઘુ કથા"કેં એકટા નવીન વિયા કહિ સિમ્બોધિત કએ રહઊ છથિ, એહિઠામ ળૈં ઓ વિહિની કિથા કહિથિ નૈ સારૂદ ૩યતિ રહિતએ મુદા ઊઘુ કથા આ નવીન વિયા હાસ્યપદ। હમ એહિ કિથા સંગ્રહક કથાકેં આઁગાક ૩ઊઊખમે વિહિની કિથા કહિ સિમ્બોધિત કરવ।

"ટેકનોઊળી" વિહિની કિથા સંગ્રહ નૂપો માઊમે કુઊ ૧૫૫ ગોટ વિહિની કિથા ગાઁથઊ ગેઊ અછિ। સંગ્રહક પહિઊ વિહિની કિથા "ટેકનોઊળી" એકરે નામપર સંગ્રહક નામકરણ ભેઊ અછિ। અનુપમ વિહિની કિથા, વિહિની કિથાક સવટા ગુણ કુટ-કુટ કિએ બરઊ અછિ। ળતેક પ્રસંશા કરી કમ। એહિ વિહિનીમે, કોના એકટા પરદેશીયા પુતહુ અપન સસુરકેં માત્ર એહિ દ્વારે પાર પઠાવૈક રકષા રખૈત છથિ, ળાહિસઁ સમાળમે હુનક નામ હોઇત। એહિ દ્વારે ઓ નવ ટેકનોઊળી વૈકિગિકેં છોરિ મિનીઆડર દ્વારા પાર પઠૈ છથિ।

"ટેકનોઊળી" નામ ધરી ઈ વિહિની કિથા સંગ્રહ નામક બ્રમ ૩ત્પન્ન કએ રહઊ અછિ। પહિઊ નળરિમે ટેકનોઊળી નામસઁ એના વુઝા રહઊ અછિ ળે વિળ્જ્ઞાન, ટેકનોઊળી આદિસઁ સમ્બંધિત વિષિય વસ્તુ હોએત મુદા એહન કોનો ગપ્પ નહિ। સમસ્ત પોથીમે એકસઁ એક નીક, નુધગિર વિહિની કિથા અછિ મુદા ટેકનોઊળી, વિળ્જ્ઞાન, તકનીકીસઁ સમ્બંધિત એકૌટા નહિ।

વિહિની કિથાક મુખ્ય અંગ સંવાદ અછિ આ અનમોઊ ળીક વિહિની કિથા સંવાદસઁ ડુવઊ અછિ, ળવરદસ્ત ! મુદા સંવાદ "-------- " ઇનવરટેડ કોમામે વન્દ કએ કઽ નહિ ઊખિઊ અછિ, એકર અભાવ સમ્પૂર્ણ પોથીમે અછિ।

દોસર કમી ળે હમરા સમ્પૂર્ણ પોથીમે, કથાસઁ પ્રકાશકીય તક ઊગઊ, વિભિક્તિ વિભિક્તિ અપ્પન પહિઉકા આખરસઁ હટા કએ ઊખિઊ અછિ ળાહિ કારણ કતૌ કતૌ અર્થકેં અનછિૌતમે અસમંળસકેં સ્થિતિ ૩ત્પન્ન બઽ રહઊ અછિ।

પ્ૃષ્ટ ૧૩ પર ઊખિઊ વિહિની કિથા "ટેકનોઊળી" આ ૨૭ પર ઊખિઊ "ઊક વુઢાઉન" દુનૂ એક્કે સન કથા થિક માત્ર નામેટા વદઊઊ અછિ।

એહિ સિંગ્રહમે કોનો એહન પક્ષ નહિ ળાહિપર અનમોઊ ળીક કઊમ નહિ ચઊઊ હોઇત। મનક ભાવસઁ સમાળકેં વિભિમ્વના ધરિ, અન્તરંગ અમ્વન્ધસઁ હઁસી ઠઠા ધરિ સિભ પક્ષક ૩યતિ સ્થાન દેઊ ગેઊ અછિ। પ્ૃષ્ટ ૩૩ પર "ડ્યૂટી", ૩૮ પર "ચનિતા (એક)", ૩૯ પર "વેટા વેટી", ૪૩ પર "દુખ", ૪૫ પર "ખોરાકી", ૪૬ પર "ગોહારિ", ૫૮ પર "બીખ", ૬૦ પર "મોનમે", ૯૮પર "અન્હરળાઊ", ૧૦૧ પર "અપપન ળકાઁ", ૧૦૩પર "મનુક્ખ કે કુકુર કે", મનકેં છુવૈત કરેળાકેં મોમ ળકાઁ ગઊ કએ આઁખિ રસ્તાસઁ વાહર આવૈક પર મળવૂર કએ કઽ મોનક કોનો કોનામે એકટા ટીસ છોરિ દૈ છૈક। ઓતએ પ્ૃષ્ટ સંખ્યા ૩૨ પર "એકદમ ઠીક" આ ૩૭ પર "ટાસ્ક" સમાળક કુપ્રથાકેં દેખાર કએ રહઊ અછિ।

પ્ૃષ્ટ ૩૪ પર "સુરક્ષિત (એક)", ૪૦ પર "મન્ત્ર", ૭૭ પર "આન્હર", આ ૮૭ પર "વ્યવસ્થા", આળુક રાળનીતિ આ વ્યવસ્થાપર પ્રહાર કરૈત ૩ત્તમ વિહિની કિથા અછિ। નૈ દોસર દિસ પ્ૃષ્ટ ૩૫ પર "ળાગરણ", ૪૨ પર "ચેતના(એક)", ૪૬ પર "વિળ્જ્ઞાન", આળુક ળાગરૂક ઊકક સત્ય વિહિની થિક। વાઊ મોનકેં કાગદપર ૩તારૈત અનમોઊ ળી એહિ પોથીક પ્ૃષ્ટ ૬૫ પર "પ્રશ્ન (દૂ)", આ ૬૯ પર "ચિન્તિત", વાસ્તવમે મોનકેં ચિન્તામે હૌંકૈક ઊઊ પ્રયાપ્ત અછિ। ઓતએ ૬૩ પર "૩ત્તર" આ ૭૧ પર "બરમ"કેં સવાઊ ળવાવ એહન અછિ ળેના શેરપર સવા શેર। સમ્વન્ધકેં ૩ળાગર

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

કનૈત પ્ૃષ્ટ ૪૮ પર "વુદ્યૂ", ૬૭ પર "મહક", આ ૮૧ પર "શ્રયા" અછિ તેઁ ૩૬ પર "સઅપ્પ" આ ૬૦ પર ઉપ્પિઉ "પુદ્ય" પઢ઼િ હિઁસીસઁ મુઁહ મુનેવે નહિ કરત।

કનીક સાહિત્યિક પક્ષકેઁ છોનદિ તેઁ કુઉ મણિ કડ નીક વહિનિ કિથા સંગ્રહ। પાઠકક મોનમે શકિ્ષા સંગે સંગ ળળિ્ઞાસા આ નૂયા િળગવૈમે પૂર્ણ સશ્રુઉ। એક વેર કનિકો હાથમે ઈ પોથી આરવ ગેઉ તેઁ વનિા પૂરા પઢ઼ને યેન નહિ।

ઐ રચનાપર અપન મંતવ્ય ગગાળેનદ્રા૦વદિહ્યોમ પર પઠાઉ।

ઉમેશ માણ્ડલ

મૈથિલી : સરકાર આ હમ સભ

મથિલિાંચલ વકિાસ પરિષદ્ક અધ્યક્ષ, ડૉ વદિ્યાનાથ ઝા, કાર્યકારી અધ્યક્ષ, ડા ગોપાલ પ્રસાદ સહિળી।

સાક્ષર દરભંગાક અધ્યક્ષ, શ્રી નામ નરેશ સાહુ 'નિર્મોહી' એવં મહાસચવિ, શ્રી અશોક કુમાર ચૌધરીળી।

મથિલિા સંઘર્ષ સમતિકિ કાર્યકારી અધ્યક્ષ, શ્રી શિવિલી નોમાની એવં મહાસચવિ, શ્રી શંકર યાદવળી।

સંયોળક- આદરણીય શ્રી કમલેશ ઝાળી।

મંચાસીન વદિ્વાનળન। અપ્પિ ભારતીય સાહિત્ય પરિષદ્ પ્રાંગણમે ઉપસ્થિત ચર્ચિક શ્રોતા, મથિલિા-મૈથિલી વકિાસ પ્રેમી। માય-વહનિ। ભાય-વન્ધુ તથા મડિયિાકર્મી।

આર ઐ શુભ પહરમે "મૈથિલી : સરકાર આ હમસભ" સન વષિયપર અપને લોકનકિ વીચ દૂ શવ્દ વચાિર કરવાક અવસર પાવિ હમ અપનાકેઁ સૌભાગ્યશાલી વુઝૈ છી।

મૈથિલી- મૈથિલી એક એહન ભાષાક નાઓ છી ળે ભાષાક અપન ળમીન કોનો આન ભારતીય ભાષા સાહિત્યિક ળમીનસઁ કમ નૈ। ઈહો વાત અછિ ળે વહુતો ભાષાસઁ મૈથિલીકેઁ તુલનો યોગ્ય વૂઝવ, ઉચતિ નૈ વુઝના ળાઇત અછિ તહિના ઈહો વાત અછિ ળે દુનયિાઁક સાહિત્યિક ચર્ચિરક વીચ મથિલિાક આધ્યાત્મકિ ચર્ચિર અગ્રમિ પાઁતમિ અછિ ળે દુનયિાઁક નળરમિ આરઓ અછિ

ई बात अछि जे जिजिविषाक प्रेरणासँ अपना सभ सभ दिनसँ रहलौं। ई लोकमे जे कहियो रहलो केओ आकि छथिओ ओ कष्टमे श्लोक मनोबल श्लोक आ कष्टमे श्लोक मनोबल प्रमाण कहि जिनकोइमे झुँसलैत अपन झुँसल छथि।

सरकार- अपनासँ उठाबे नैवल स्थितिमे अपन सद्यः परिचय आरए नै सभ दिनसँ देत रहल। प्रश्न जे कहिं।

हमसभ- संघर्ष छोड़ि हाथ-पएर मोड़ि पुसकुनियाँ मारि बैसल रही सेहो बात नै। अपन मैथिली साहित्य मारे मिथिलाक सामूहिक विकास लेल हमसभ सतत संघर्षशील रही तए आग्रहक संग हम स्वयंकेँ वचनबद्ध करै छी।

तखनि तँ बात ओतए आबि जाइत अछि अपना-अपनी, देहा-देही। तएल हम सभ पहिने अपनाकेँ वचनबद्ध करी जे आपसीसँ लऽ कऽ सामूहिक स्थल धरिक भाषाक माध्यम मैथिलीमे करी। तैकाल हम सभ अपनाकेँ थोड़े काल करैत विभिन्न तरहक परिचए देत पड़ै छी। सरकारो अपने प्रेल प्रेलाइत रहल अछि। हमहूँ सभ कम प्रेलाड़ नै जे अष्टम अनुसूचिमे मैथिलीक स्थान लेल संघर्षरत् लोक सबहक जे करएक बेर जहलक हावा प्रेलक तेकरा बहिरा सुविधा अनुसार रापक मीलनी करैत रहै छी। जरूरति अछि, संघर्ष सतत बिनल रहए तएल तेकर बैज्ञानिक अध्ययन करब आवश्यक अछि। ओइपर अपनाकेँ चलाएबा जेतबो सुविधा भेटल अछि तेकर उपयोग करबा तैकालमे हम सभ भातेपर भात कराए लौ छी। जुप्पाएलकेँ जुप्पाएल नै बूझि दान-पुन कराए लौ छी। जइ कारण, आध्यात्मिक चिन्तन प्याली रापुपे बनि कऽ रहि जाइए। एक तँ ओहुना मनुष्य-मनुष्यकेँ बाँटि सिरकार अपन गोटी सकै पाछू बेहाल अछि। तैपर हमहूँ सभ रंग-बिरंगक तराजू बना एकके चीजकेँ एक आदमी अदहा सेर तँ एक आदमी सवा सेर कहैत एकटा अलगे बप्पेरा ठाढ़ केने छी। जे सरकारो देखैए। सरकार मानै कथी? एक-एक आदमी। आम आदमी। आम आदमी माने अपना नै? अपने सभ! जरूरति अछि हिनका लोकनिकेँ पहिने अपनामे समन्वय मजगूत बनए आ तेकर वास्तविक रूप केहेन अछि आ से केहेन तगुणक अछि आकि सिकहत से अनुभव भाइए रहल अछि। एक तँ अहुना एक आदमीक आठ घंटाक मेहनति दोसर आदमीक बैसारीसँ कम पड़ि रहल अछि। तैठाम केतेक सहयोगीक प्रयाग। अछि ओ स्वयं सोचल जा सकैए। ओहुना हम सभ अपनो गामक पुल-पुलिया बनबैमे दू-नम्बर समिट तकै पाछू लागल रही छी। तहिना भाषा-साहित्य, पत्र-पत्रिकाक स्थिति अछि। जनिके हाथ जएह पड़ैए तहीमे अपन-अपन परिचए दऽ दऽ ठाढ़ छी। आगिला यात्रा लेल सुन्दर-सुन्दर बात कहि निम्हर प्रलाप लऽ लऽ चिचिया रहल छी। जरूरति अछि आपसी बिसवास केना बनत तैपर सोचैक। अपना पहिने चानी प्रेलार छोड़ि जिप्पनि दोसरकेँ मनाही करब तप्पने कारागार हएत। ऐ बातपर चियान हमरा सभकेँ दृष्टि पड़त। सुनाहिर आ कहनाहिर दुनूक बीच जे एकटा तेसर पथान्थ काज करैत रहल अछि तेकरा चिन्हब जरूरी अछि। आजुक ऐ मंचसँ जे सम्मान समारोह रहल ओ जरूर तए दशामे बियाबासीय-बिश्बनीय रहल। मुदा जरूरति अछि अहूसँ आगू बढ़बाक आ तएल सभसँ पहिने हम सभ ओहन उद्देस बनाबी जे सर्बकल्याणकारी हुअए। सर्ब कल्याणक माने ई जे सबहक आवश्यकताकेँ चियानमे राखि काज करबा। तप्पने सभकेँ बसिवासमे लेल जा सकैत अछि। जाधरि हम सभ एकठाम नै हएब, ताधरि शक्ति केना औत? एकठाम भेनाइमे सेहो केतेक रंगक समस्या अछि। जेतबे भारी अछि ओतबे हलुक सेहो अछि। हलुक ई अछि जे एक बिचार करबा बरौल तँ सभ बजैत छी जे मिथिला-मैथिलीक विकास चाहै छी। तँए हलुको अछि। मुदा भूसो तँ हराएल अछि। कोइ काहू मगन तँ कोइ काहू मगन। मुदा अपनो अपनो तँ भार अछि। से अपन-अपन भारक श्मनदारीसँ संपादन करी, तेकर जरूरति अछि। सेवा तँ सेवे होइए मुदा की पछुआएलक सेवा आ अगुआएलक सेवाकेँ एकके कहल जाए? की आवश्यकता आ आवश्यक आवश्यकताकेँ एकके कहल जाए। श्रमक एतए आबि कऽ भऽ जाइए।

एक-दोसरमे एतेक प्यार किएक बनल अछि। एक-दोसराक बीच समन्वय किएक एतेक कमजोर अछि। किएक एक-दोसरपर भरोस कम रहल अछि। बसिवास नै किएक भऽ रहलै हेन। तेकरो कारण अछि। कारण ई अछि जे सभ सभकेँ ठकै पाछू लागल रहै छी। नै तँ अपनापनक भावमे कमी किएक? नश्चियति रूपे सार्वजनिक संस्था सभ सार्वजनिक रहितो सार्वजनिक नै बुझना जाइए। माने ओहन-ओहन काज करैत रहल अछि जे तइसँ अलग परिचए बना हमरा सबहक बीच अछि।

कम्पनीकेँ ठीक स्वयं गलती करै छथि आ बेसीकेँ ओहन गलती भऽ जाइए जे व्यवस्था करैबला मजबूर सेहो करै छै। ओकरा समाजकेँ चिन्हित करब जरूरी अछि। तखने हम सभ हमसभ दिसि बढ़ि पएब।

हमसभ आ बहिरा सरकार। सरकार तँ घटनामे अछि समस्या दरभंगा आ आनो-आनो जगहमे अछि। बहुत एहेन समस्या अछि जेकरा हम सभ उठबै बैसबै छी। दोसर बात, दरभंगा अकासवाणी आकि पत्र-पत्रिका जे बेवहार अछि ओकरा हमरे समाजकेँ देखए पड़त। आइएक ए कार्यक्रमक समाचार अकासवाणी दरभंगा द्वारा दू दिन पहिने प्रसारित करए गेल जइमे श्रृंगारिक कविक रूपमे झारूदार जीकेँ कहल गेलनि। झारूदारजी उपस्थित छथि। कहियो ई स्वयं अपन रचना लऽ सम्बन्धित जगहपर पहुँचल छला। हुनकी झारूदारजी रचना कार्यक्रम नै भेल गेलनि। हुनका टाइ दिलकनि। तइ पाछू आनो-आनो कारण भेल होएत जे यथोचित सेहो भऽ सकैए मुदा ईहो तँ भेबे करए जे ओइमे ई अपनाकेँ अपन नहियोँ बूझि सकल हेता। झारूदारजी स्वयं बाजल छला-

“मन तँ भेल रहए जे चारि-पाँचटा झारू ठिप्पि दरभंगा अकासवाणीक देवालपर साटि दिऐ।”

साइत गोविन्दे झा कहने छथिन जे भोजपुरीकेँ विद्यापति आ मैथिलीकेँ भिखारी ठाकुर जनु नै भेट पैतै।

भोजपुरीकेँ विद्यापति भेटै आकि नै मुदा मैथिलीकेँ भिखारी ठाकुर भेट गेल अछि, श्री रामदेव प्रसाद मण्डल “झारूदार”।

दरभंगा अकासवाणीसँ तँ हमरा समाजकेँ कोनो आस नहियेँ अछि। तइले जुलुमवा एक-एक अछि। मुदा तैयो जौं “हमसभ” काज करैत डेग उठा रहल छी तँ से सचमुच प्रशंसनीय अछि।

जहिना कोनो बच्चाकेँ एकटा पेन मंगला पछाति जौं ओकरा खाली संतोष बन्हैले कहल जाए से, आ परिस्थितिवश करयीओक बनौल ठिप्पीक प्रावधान कऽ देलापर परहक संतोषक चाह करने नीक खाली संतोषसँ नीक करयीक पेन नीक भऽ जाइए, तहिना हमसभ गपक बाट छोड़ि काजक रस्ता पकड़ि चली तँ से कलाकारकारी बुझाइए।

साहित्य अकादेमी द्वारा प्रसारित कार्यक्रम मात्र मैथिली साहित्य भेल नै अछि, आनो-आन जनू २४ भाषा-साहित्यक विकासक भेल अछि। करी कम आकि करी बेसी प्रश्न तँ होइते अछि। मुदा से मैथिली विकासक भेल साहित्य अकादेमीक केते सदुपयोग होइत आबि रहल अछि? हमसभ तैयार केतेक बिचार करह छी जे हमरे सभ द्वारा संचालित भऽ रहल अछि। अपना हाथक काज अछि तैयो हम-हम आ तूँ-तूँ भऽ जाइत जायत “हमलोग-तुमलोग”बला मानसिकता। हमरा समाजमे रहल तायरि सभ कलपना ठीक रहबे करत। मुदा जीवनमे ईहो समए तँ एबे करैए जखनि ठीकक मुँहसँ स्वतः निकलए लगै छै-

“थाकल पाव पलान भेल भारी आव की लदवो है बेपारी।”

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

पूनम मण्डल

"सगर राति दीप जरय"क ७९ म आयोजन 'कथा कोसी' उमेश पासवानक संयोजकत्वमे औरहामे सम्पन्न ८० म सगर राति दीप जरय सुपौल जिलाक निर्मलीमे उमेश मण्डलक संयोजकत्वमे

सगर राति दीप जरय'क ७९म आयोजन 'कथा कोसी' नामक बैनरक नीचाँ दिनांक १५ जून संध्या ६:३० बजेसँ शुरू भऽ १६ जूनक भोरका ६ बजे धरि लौकही थाना अन्तर्गत औरहा ग्रामक मध्य विद्यालयक नव निर्मित भवनमे श्री उमेश पासवानक संयोजकत्वमे गोष्ठी सुसम्पन्न भेल। आगिला ८०म गोष्ठी सुपौल जिलाक निर्मलीमे होबाक लेल उमेश मण्डल प्रस्ताव आएल जे सर्वसम्मतिसँ मान्य भऽ घोषित भेल।

श्री जगदीश प्रसाद मण्डल एवं श्री रामचन्द्र पासवान जीक संयुक्त अध्यक्षतामे तथा श्री वीरेन्द्र कुमार यादव आ श्री दुर्गानन्द मण्डलक संयुक्त संचालनमे ऐ कथा गोष्ठीक भरि रातिक यात्रा भेल। गोष्ठीक शुभारम्भ श्री लक्ष्मी नारायण साहि एवं श्री रामचन्द्र पासवानजी संयुक्त रूपे दीप प्रज्वलित कऽ उद्घाटन केलनि।

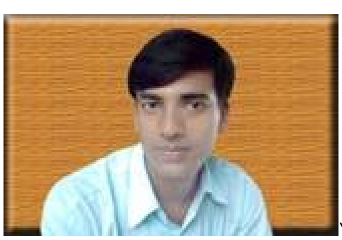
विदेह-सदेह-५ विदेह मैथिली विहनि कथा, विदेह सदेह-६ विदेह मैथिली लघुकथा, विदेह-सदेह-७ विदेह मैथिली पद्य, विदेह-सदेह-८ विदेह मैथिली नाट्य उत्सव, विदेह-सदेह-९ विदेह मैथिली शिशु उत्सव तथा विदेह-सदेह-१० विदेह मैथिली प्रबन्ध-निबन्ध-समालोचना नामक पोथीक लोकार्पण स्थानीय विद्वतजन श्री संजय कुमार साहि, श्री रामचन्द्र पासवान, श्री मिथिलेश साहि, श्री राजदेव मण्डल, श्री लक्ष्मी नारायण यादव तथा श्री वीरेन्द्र प्रसाद साहि द्वारा भेल हाथे भेल।

लोकार्पण सत्रक पछाति दू-शब्दक एकटा महत्वपूर्ण सत्रक सेहो आयोजन भेल जइमे श्री रामचन्द्र पासवान, श्री बेचन ठाकुर, श्री कपिलेश्वर राउत, श्री कमलेश झा, श्री राजदेव मण्डल, श्री राम विलास साहु, श्री उमेश नारायण कर्ण, श्री रामानन्द झा 'रमण', श्री संजु सौरभ, श्री जगदीश प्रसाद मण्डल, डॉ शिवकुमार प्रसाद, श्री

अनुमान सौरभ तथा श्री उमेश मण्डल तथा संयोजक श्री उमेश पासवान द्वारा 'सगर राति दीप जरय' कथा गोष्ठीक दीर्घ यात्रा तथा उद्देश्यपर सभागारमे उपस्थित दूर-दूरसँ आएल कथाकार, समीक्षक-आलोचक एवं स्थानीय साहित्य प्रेमीक मध्य मंचसँ अपन-अपन मन्तव्य रखलनि। जइमे सगर रातिक ७५म आयोजनक पश्चात ७६म आयोजन जे श्री देवशंकर नवीन दरिभंगामे करबाक घोषणा तँ केने रहथि मुदा से नै करा साहित्य अकादेमी द्वारा आयोजित कथा गोष्ठीकेँ सगर नेने रहथि जहू गिनतीकेँ सोहरौल गेल आ तँए ऐ गोष्ठीकेँ श्री उमेश पासवान अपन स्थानक परिचए दैत ७८ म गोष्ठीक आयोजन केलनि। ओ कहलनि जे हम सभ अन्यथा विदेह मैथिली साहित्य आन्दोलनसँ जुड़ल मैथिली विकास प्रेमी छी। हम सभ ७७म, ७८ म आयोजनक आयोजन करताकेँ स्पष्ट रूपे कहैत एलियनि जे मुदा हमरा सबहक बात नहियेँ विभारानी मानलनि आ नहियेँ कमलेश झा मानलनि। मुदा से हमहूँ नै मानब आ सही-सही गिनती करब। आ तहि दुआरे ऐ गोष्ठीक आयोजन ७८मे आयोजन तँइ भेल, आयोजित भेल। हुअँकि दरभंगासँ आएल कथाकार श्री हीरेन्द्र कुमार झाक उकसेला पर सहरसासँ आएल श्री विनिय मोहन झा जगदीश, श्री दुःखमोचन झा आ दरभंगोसँ आएल श्री अशोक कुमार मेहता हीरेन्द्र झाक संग गोष्ठीक आरम्भक घंटा भरिक पछाति चलि जाइ गेल।

जीवति नरक (उमेश मण्डल), शिक्षाक महत (राम विलास साहु), विआहक पहिल गिरह (दुर्गानन्द मण्डल), बौका ठाँउ (लक्ष्मी दास), वंश (कपिलेश्वर राउत), टाटीक बाँस (राम देव प्रसाद मण्डल 'झारूदार'), सगतोरनी (शिविकुमार मिश्र), पाथर, परिक्कर, जोगार आ अंग्रेज भैना (अमीत मिश्र), संत आर्क चिंठ (बेचन ठाकुर), अछोपक छाप (शम्भु सौरभ), नमोनाइटसि (उमेश नारायण करण), द्वादशा (सुभाष चन्द्र 'सनिहि'), गाँड़नि (रोशन कुमार 'मैथिल'), पँचवेदी (अखिलेश कुमार मण्डल), मुरली वसिवर्नि (जगदीश प्रसाद मण्डल) इत्यादि महत्वपूर्ण लघु कथावाहिन कथाक पाठ भेल आ सत्रे-सत्र मौखिक टिप्पणी आ समीक्षा भेल।
अछोपक छाप (शम्भु सौरभ) क समीक्षाक क्रममे श्री रमानन्द झा "रमण" कथावस्तुसँ अपन असहमति दैखेलनि आ कहलनि- " नै आब ई गप नै अछि, एकटा गप एहो देखियौ, हम रमानन्द झा "रमण" स्रोत्रिय उच्च कुलक, आ करत आएल छी! उमेश पासवानक दरवज्जापर!" श्री बेचन ठाकुर श्री रमानन्द झा "रमण"क नव-ब्राह्मणवादी सोचक विरोध करैत कहलनि- " लोकक मगजमे अखनो जाति-पाति भरल छै, मैलोरंगक प्रकाश झा तँ ने कहै छथि जे बेचन ठाकुर भरि दिन तँ केश काटैत रहैए, ई रंगमंच की करत!! श्रीचरणकेँ सेहो ई गप बुझल छन्हि। माने मैथिली साहित्यकार, समीक्षक आ रंगमंचसँ जुड़ल ब्राह्मणवादी आ नव-ब्राह्मणवादी सोचक लोककेँ देखैत ई कहल जा सकैए। २१म शताब्दीमे श्री रमानन्द झा "रमण"क बयान ई देखबैत अछि जे कोना ओ उमेश पासवानक दरवज्जापर आबि उपकृत करबाक भावनासँ ग्रसित छथि।
अगिला ८०म गोष्ठी सुपौल जिलाक निर्मलीमे हेबाक लेल उमेश मण्डल प्रस्ताव आएल जे सर्वसम्मतिसँ मान्य भऽ घोषित भेल।

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

उमेश मण्डल

८०म सगर राति दीप जरय' ' निमित्ते ४५ गोट पोथीक लोकार्पण- २८म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी

४५ गोट पोथीक लोकार्पण

बाल निबंध-

१ देवीजी (ज्योति झा चौधरी) कवि राजदेव मल्लिक

विविधा-

१ कुरुक्षेत्रम अन्तर्मनक- (गजेन्द्र ठाकुर) डॉ. वयेश्वर झा

शब्दकोष-

१ अंग्रेजी-मैथिली शब्दकोष- (गजेन्द्र ठाकुर) डॉ. रामाशीष सहि
२ मैथिली-अंग्रेजी शब्दकोष भाग-१- (गजेन्द्र ठाकुर) डॉ. अशोक अविचल

विहनि कथा संग्रह-
१ बजन्ता-बुझन्ता (जगदीश प्रसाद मण्डल) अनुमण्डलाधिकारी अनूप कुमार सहि
२ तरेगन- दोसर संस्करण (जगदीश प्रसाद मण्डल)- विधायक सतीश साह

लघु कथा संग्रह-
१ सधारी-पेटारी (नन्द विलास राय) डॉ. शिवकुमार प्रसाद
२ उलबा चाउर (जगदीश प्रसाद मण्डल) विनोद कुमार ‘विकल’
३ अर्द्धांगिनी (जगदीश प्रसाद मण्डल) दुर्गानन्द मण्डल
४ सतभैया पोखरि (जगदीश प्रसाद मण्डल) प्रो. जयप्रकाश साह
५ भकमोड़ (जगदीश प्रसाद मण्डल) श्यागुलाल साहु

दीर्घ कथा संग्रह-

१ शंभुदास (जगदीश प्रसाद मण्डल) सदरे आलम गौहर

कविता संग्रह-

१ वसुन्धरा (रामदेव मण्डल) गजलकार ओम प्रकाश झा
२ राति-दिन (जगदीश प्रसाद मण्डल) रामजी प्रसाद मण्डल
३ रथक चक्का उलटि चलै बाट (रामविलास साहु) नाटककार बेचन ठाकुर
४ मिथिलाक दोसर संस्करण (उमेश मण्डल) जनकवि रामदेव प्रसाद मण्डल 'झारूदार'
५ इन्द्रधनुषी अकास (जगदीश प्रसाद मण्डल) पत्रकार राम लखन यादव
६ प्रतीक (मनोज कुमार कर्ण मुन्नाजी) अभियन्ता वीरेन्द्र कुमार यादव

गजल संग्रह-

१ कियो बूझि नै सकल हमरा (ओम प्रकाश झा) साहित्यकार जगदीश प्रसाद मण्डल
२ माँझ आंगनमे कतिआएल छी (मनोज कुमार कर्ण मुन्नाजी) गायक रामविलास यादव
३ मोनक बात (चन्दन कुमार झा) डॉ शिवकुमार प्रसाद
४ अंशु (अमित मिश्र) कथाकार कपिलेश्वर राउत

गीत संग्रह-

१ गीतांजलि (जगदीश प्रसाद मण्डल) अमीत मिश्र
२ तीन जेठ एगारहम माघ (जगदीश प्रसाद मण्डल) चन्दन कुमार झा
३ सरिता (जगदीश प्रसाद मण्डल) बालमुकुन्द
४ सुखाएल पोखरिक जाइठ (जगदीश प्रसाद मण्डल) विपीन कुमार कर्ण
५ हमरा बिनु जगत सुन्ना छै (रामदेव प्रसाद मण्डल 'झारूदार') अभियन्ता मनोज कुमार बहिनी
६ क्षणप्रभा- (शिव कुमार झा 'टिल्लू') राजाराम यादव

अनुवाद साहित्य-

१ पाखलो (उपन्यास (कोकणीसँ हिन्दी सेबी फर्नांडिस एवं शंभु कुमार सिंह तथा हिन्दीसँ मैथिली शंभु कुमार सिंह- कवि शंभु सौरभ

नाटक-

१ रहिमसल (रवि भूषण पाठक) कवि राम विलास साहु
२ विश्वासघात (बेचन ठाकुर) बाल गोविन्द यादव 'गोविन्दाचार्य'
३ बाप भेल पित्ती आ अधिकार (बेचन ठाकुर) कवि रामविलास साहु

४ नत्नाकान ७कैत (ळगदीश प्नसाद मामु७७) कशिख्य क्षमा
५ स्वयंवन (ळगदीश प्नसाद मामु७७) कवि शिंजु सौनभ
६ पंयवटी एकांकी संयमन- (ळगदीश प्नसाद मामु७७) उपन्यासकान नाळदेव मामु७७
७ कम्पनोमाश्ळ- (ळगदीश प्नसाद मामु७७) कथाकान नाम प्नवेश मामु७७
८ ह्मेखिया वश्निाह (ळगदीश प्नसाद मामु७७) श्रयविक्ता वीनेन्द्न कुमान यादव

उपन्यास

१ हमन ठोख (नाळदेव मामु७७) कवि हिम णानायाम साहु
२ ळीवन संघनष (दोसन संस्कनाम) ळगदीश प्नसाद मामु७७) णानायाम यादव
३ व७की वहनि (ळगदीश प्नसाद मामु७७) कवि शानदा णन्द सहि
४ ळीवन-मनाम (दोसन संस्कनाम) (ळगदीश प्नसाद मामु७७) ७ाकवावू छळणा
५ नै याउैए (वाख उपन्यास, ळगदीश प्नसाद मामु७७) गुनुदयाख न्नमन
६सहस्नवाढनी (वनेख खपि) गळेन्द्न ठाकुन- शक्तिषक मनोळ कुमान नाम

वायोगनाश्ती-

१ ळगदीश प्नसाद मामु७७ एकटा वायोगनाश्ती- (गळेन्द्न ठाकुन) कवि उमेश पासवाण

वाख साहित्य (संस्मनाम)-

१मध्य प्नदेश यात्ना (ज्योति हा चौधनी) कथाकान णन्द विलास नाय

८०म कथा गोष्ठी "कथा मखिन सदाय-सगन नाति दीप ळनय" निमिखीमे पठित कथा एवं कथाकानक णाश्नो-
१ ळीवपन दया कनी- पख्खवी कुमानी
२ स्पेशख पनमीट- श्नोम प्नकश हा
३ ढेपमाना गोसाँइ- श्नोम प्नकाश हा
४ श्नो स्त्नी - सदने श्नाखम गौहन
५ वाख श्नयकिान- णानायाम हा
६ मांग- श्नमति मश्निन
७ णवतुनिया- श्नमति मश्निन
८ ळणता छख- श्नमति मश्निन
९ थनीळी- मुकुन्द मयंक
१० पढाइ श्ना पेती- वपीण कुमान कनाम
११ वदनिया मूसक घन- उमेश पासवाण

१२ अपन घर- लक्ष्मी दास
१३ मित्र- नारायण यादव
१४ प्रेम एगो अचम्भा - डा० मुकुन्द पाठक
१५ भगवानक पूजा- संजय कुमार मण्डल
१६ विभिन्नता- पंकज सत्यम
१७ गौतमक अहिंसा-- दुखन प्रसाद यादव
१८ तरकारीक चोर- ललन कुमार कामत
१९ व्यंग्य- मिथिलेश कुमार व्यास
२० पेनहिारक भेख- चंदन कुमार झा
२१ चाहबला- कपलेश्वर राउत
२२ बलिरे रस्ता काटि देलक- राम विलास साहु
२३ भैरवी- नीरज कुमार झा
२४ संदेह- शारदा नन्द सिंह
२५ अंधविश्वास- शम्भू सौरभ
२६ डीजे ट्रोली- बेचन ठाकुर
२७ मुखियाजी सँ मंत्री बनि बेकके रंग- दुर्गा नन्द ठाकुर
२८ कारागार- कपिलेश कृष्ण
२९ पैघ लोक के?- नन्द विलास राय
३० पेच-पाँच- शिव कुमार मिश्र
३१ महेशबाबूक चौकपर एकदिन- गौरी शंकर साह
३२ परिवर्तन- राजदेव मण्डल
३३ एकघाप जमीन- जगदीश प्रसाद मण्डल
३४ गरु बुढ़िया हम बड़ बहिर छी- डॉ. शिव कुमार प्रसाद
३५ भीखमंगा- डॉ. अशोक अविचल

मिथिलांचलक प्रसिद्ध साहित्यिक मंच "सगर राति दीप जरय" केर ८०म आयोजन जे निर्मली (सुपौल)मे स्थानीय कलाकार एवं महिला सदाय केर नाओपर आयोजित छल तइ कथा गोष्ठीमे जे समीक्षक-आलोचक सभ पठित कथापर समीक्षा केने रहथि, आलोचना केने रहथि से सूची निम्न अछि-
डॉ. शिव कुमार प्रसाद
ओम प्रकाश झा
राजदेव मण्डल
जगदीश प्रसाद मण्डल
डॉ. अशोक अविचल
डॉ. रामाशीष सिंह
उमेश पासवान
चन्दन कुमार झा
राम विलास साहु

शागुलाल साहु
पंकज सत्यम्
कशिलय कृष्णम
शंभु सौरभ
कपिलेश्वर राउत
बाल गोविन्द यादव गोविन्दाचार्य
वीरेन्द्र कुमार यादव
राम विलास साहु
शिव कुमार मिश्र
दुर्गानन्द मण्डल
नारायण यादव
संजय कुमार मण्डल
राम प्रवेश मण्डल
नारायण यादव
बालमुकुन्द पाठक
बेचन ठाकुर
दुर्गानन्द ठाकुर
शारदा नन्द सिंह

२८ म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी दिनांक ३० नवम्बर २०१३ संध्या ६.३० बजेसँ शुरू भऽ ०१ दिसम्बर २०१३ शनिसर ६ बजे धरि ८०म म सगर राति दीप जरय"क (उमेश मण्डलक संयोजकत्वमे निर्मली (जिला सुपौल) अवसरपर सम्पन्न।
विदेह द्वारा मैथिली पोथी प्रदर्शनी-
१ 'विदेह'क पहिल मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- २७.०८.२००८ स्थान- नई दिल्ली स्थित श्रीराम सेन्टरक प्रेक्षागृहमे। अवसर- 'जल डमरू बाजे' नाटक-मंचन।
२ 'विदेह'क दोसर मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०३.०४.२०११ स्थान- रामानन्द युवा क्लब, जनकपुरधाम, नेपाल। अवसर- 'सगर राति दीप जरय'क ६९म कथा गोष्ठी।
३ 'विदेह'क तेसर मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- १२.०६.२०१० स्थान- कबिलपुर लहेरियासराय, दरभंगा। अवसर- 'सगर राति दीप जरय' ७०म कथा गोष्ठी।
४ 'विदेह'क ४म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०२.१०.२०१० स्थान- बेरमा (तमुरिया) जिला- मधुबनी। अवसर- सगर राति दीप जरय'क ७१म कथा गोष्ठी।
५ 'विदेह'क ५म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- दुर्गापूजा-२०१० स्थान- बेरमा (तमुरिया) जिला- मधुबनी। ४ दिवसीय प्रदर्शनी।
६ 'विदेह'क ६म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- दुर्गापूजा-२०१० स्थान- घोघरडीहा (मधुबनी) दुर्गापूजाक मेला परिसर। अवसर- दुर्गापूजा-२०१०
७ 'विदेह'क ७म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- दुर्गापूजा-२०१० स्थान- हटनी (मधुबनी) दुर्गापूजाक मेला परिसर।
८ 'विदेह'क ८म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०४.१२.२०१० स्थान- व्यापार संघ भवन, सुपौल। अवसर- सगर राति दीप जरय'क ७२म कथा गोष्ठी।

९ 'विदेह'क ९म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०५१२२०१० स्थान- महिषी (सहरसा) अवसर- सगर राति दीप जरय'क ७३म कथा गोष्ठी।
१० 'विदेह'क १०म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०९०७२०११ स्थान- अशर्फीदास साहु समाज महिला इंटर महाविद्यालय परिसर- निर्मली (सुपौल), अवसर- सामानांतर साहित्य अकादमी मैथिली कवि सम्मेलन-२०११
११ 'विदेह'क ११म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०२ नवम्बर २०१० स्थान- एस.एम. पब्लिक स्कूल परिसर हटिकी-बनगामा (मधुबनी), अवसर- स्कूल वार्षिकोत्सव।
१२ 'विदेह'क १२म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- सरस्वतीपूजा- २०११ स्थान- चनौरागंज (मधुबनी) अवसर- सरस्वतीपूजा नाट्य उत्सव- २०११
१३ 'विदेह'क १३म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- १००९२०११ स्थान- हजारीबाग (झारखण्ड), अवसर- सगर राति दीप जरय'क ७४म कथा गोष्ठी।
१४ 'विदेह'क १४म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- दुर्गापूजा-२०११ स्थान- बेरमा (मधुबनी) ४ दिवसीय प्रदर्शनी।
१५ 'विदेह'क १५म मैथिली पोथी-प्रदर्शनी, दिनांक- ०२११२०११ स्थान- उच्च विद्यालय परिसर- खरौआ जिला- मधुबनी। अवसर- महाकवि लालदासक १५५म जयन्ती समारोह।

१६विदेहक १६म मैथिली पोथी प्रदर्शनी १०-११ दिसम्बर २०११ कें ७५म सगर राति दीप जरएक अवसरपर , १० दिसम्बर २०११ कें साँझ ६ बजेसँ शुरू भेल, स्थान-कॉपरेटिव फेडेरेशन हॉल, निकट म्यूजियम, पटनामे शुरू भेल आ ११ दिसम्बर २०११क भोर ८ बजे धरि चलल।
१७१७म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी:- २२-२४ दिसम्बर २०११ कें गुवाहाटीमे। २२-२३ दिसम्बर २०११ कें प्राग्ज्योतिष आर्टीए सेन्टर, माछखोवा, गुवाहाटी- ७८१००९ (२२ दिसम्बर २०११ कें ४ बजे अपराह्नसँ ९ बजे राति धरि आ २३ दिसम्बर २०११ कें ११ बजे पूर्वाह्नसँ ३ बजे अपराह्न धरि आ २३ दिसम्बर २०११ कें फेर ५ बजे अपराह्नसँ देर राति धरि) आ २४ दिसम्बर २०११ कें भोरसँ राति धरि स्थान- रूम संख्या २१७, होटल ऋतुराज, माछखोवा, गुवाहाटीमे। अवसर मिथिला सांस्कृतिक समन्वय समितिक आयोजित "अन्तर्राष्ट्रीय मैथिली सम्मेलन" आ "आठम मिथिला रत्न सम्मान समारोह" (२२ दिसम्बर २०११) आ "विद्यापति स्मृति पर्व समारोह" (२३ दिसम्बर २०११) । १७म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी ग्राहकक आग्रहपर एक दिन बेसी (२४ दिसम्बर २०११ कें) बढ़ाओल गेल।

१८१८म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी-तिथि १४ जनवरी २०१२ स्थान- अशर्फीदास साहु समाज महिला इंटर महाविद्यालय परिसर- निर्मली (सुपौल), अवसर- समानांतर साहित्य अकादमी मैथिली साहित्य उत्सव- सह विदेह सम्मान समारोह (समानान्तर साहित्य अकादेमी पुरस्कार)

१९१९म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी- २७ जनवरी २०१२ (शुक्र दिन), अवसर स्थानीय कवि परिषद (सलहेसवाला परिसर- औराहा, प्रखण्ड- लौकही)क चारिम वार्षिकोत्सव- २०१२

२०२०म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी- जे.एम.एस. कोचिंग सेन्टर , चनौरागंज, झंझारपुर, जिला-मधुबनी, अवसर विदेह नाट्य उत्सव २०१२ दू दिन दिनांक २८.०१.२०१२ आ २९.०१.२०१२

२१ २१म विदेह मैथिली पोथी प्रदर्शनी (अवसर बीसम नव दिल्ली विश्व पुस्तक मेला २०१२ जखन भारतीय संविधानक सए वर्ष, दिल्लीक राजधानी रूपमे सए वर्ष आ रवीन्द्रनाथ टैगोरक १५०म जयन्ती संगे पड़ि रहल अछि, एकर आयोजक

નહૌ શ્રછાનિશનઉ વુક ટ્નસ્ટ, ત્ાનાન, સૌળન્ય શ્રંનાકાા પ્નકાશન) ૨૫ શ્રનવની ૨૦૧૨ સઁ ૦૪ માન્ય ૨૦૧૨, પ્નનાદિનિ ત્ોન ૧૧ વળેસઁ ૮ વળે નાનાયિનાં, સ્થાન- શ્રંનાકાા પ્નકાશન , સ્ટાઉ ૮૦- ૮૧, હૉઉ ૧૧, પ્નગાના મૈદાન, ૨૦મ નવ દિલ્લી વ્રિશ્વિ પુસ્નક મેઉા ૨૦૧૨ નવ દિલ્લી। ઈ વ્રિશ્વિ પુસ્નક મેઉા દૂ સાઉમે એક વેન હોરુ શ્રછાશ્રા ૪૦ સાઉ પહિનિ ૧૯૭૨ ઈ મે એકન પહિલ શ્રાયોળન ત્ોઉ છઉ।
૨૨૨૨મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની, વેસ્ટન્ન નેઉવે હેડક્વાનટન્સ ઑડિટોનિયમ, મુમ્વર, દિનાંક ૧૪ સનિમ્વન ૨૦૧૨, શ્રવસન શ્રુનાપ્નકાશનક કાન્યક્નમ
૨૩૨૩મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની ૨૨ શ્રક્ટૂવન ૨૦૧૨- ૨૪ શ્રક્ટૂવન ૨૦૧૨- વેનમા (ત્ાયા નમુનાયા), હંહાનપુનમે, દુર્ગાપૂળા મેઉામે।
૨૪ ૨૪મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની ૨૮ શ્રક્ટૂવન ૨૦૧૨ કેઁ શ્રાડિયા શ્રાટનેશનઉ સેન્ટન, ઉદી નોડ નઈ દિલ્લીમે સાયં ૬ વળેસઁ ૦૮:૩૦ વળે યનાં

૨૫૨૫ મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની ૨૦ નવમ્વન ૨૦૧૨ કેઁ પનૌશ્રા ળિઉા- મધુવની। શ્રવસન- મહાકવ્રિ ઉાઉદાસક ૧૫૬મ ળયન્તી સમાનોહ। શ્રપનાહ્ન ૨ વળેસઁ ૯ વળે નાનાયિનાં
૨૬૨૬ મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની ૦૧- ૦૨ દિસિમ્વન ૨૦૧૨ કેઁ દોસન યનાાાક પહિલ "સગન નાનાદીપ ળનય"ક શ્રવસનપન ૦૧ દિસિમ્વન ૨૦૧૨ કેઁ સાઁઝ ૬ વળેસઁ શુરૂ ત્ોઉ, સ્થાન-દનભંગાક કટહઉવાડી સ્થિત એમએમટીએમ મહાવ્રિદ્યાઉયક પ્નેક્ષાગાન-મે શુરૂ ત્ોઉ શ્રા ૦૨ દિસિમ્વન ૨૦૧૨ ક ત્ોન ૬ વળે યનાયિઉઉ।

૨૭ ૨૭ મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની દિનાંક ૧૫ ળૂન સંધ્યા ૬:૩૦ વળેસઁ શુરૂ ત્ાડ ૧૬ ળૂનક ત્ાનિસન ૬ વળે યનાત્િ૯" ૭૯મ સગન નાનાદીપ ળનય"ક (ઉમેશ પાસવાનક સંયોળકત્વમે ગામ શ્રૌનહા (ળિઉા મધુવની) મે સમ્પન્ન) શ્રવસનપન।
૨૮૨૮ મ વ્રિદિહ મૈથિલિ પોથી પ્નદર્શની દિનાંક ૩૦ નવમ્વન ૨૦૧૩ સંધ્યા ૬:૩૦ વળેસઁ શુરૂ ત્ાડ ૦૧ દિસિમ્વન ૨૦૧૩ ત્ાનિસન ૬ વળે યનાં ૮૦મ મ સગન નાનાદીપ ળનય"ક (ઉમેશ માણ્ડઉક સંયોળકત્વમે નિમ્મઉી (ળિઉા સુપૌઉ) મે સમ્પન્ન) શ્રવસનપન।

ઐ નચનાપન શ્રપન મંતવ્ય ggajendra@videha.com પન પઠાઉ।

<u>૩.પદ્ય</u>

<u>૩.૧ શ્રાશીષ શ્રનચિન્હાન- દૂ ટા ગળઉ</u>

<u>૩.૨ ળગદાનન્દ ઝા 'મનુ'- ૨ ટા ગળઉ</u>

ISSN 2229-547X VIDEHA

३३કામિની કામાયની- ળહિયા શ્રો ર્ગાહિસ સુનૌઊક

३४ ળ્યોતિ- ગળઊ

३५મો ગુઊ હસન- ગીત- છોટકા કસિાન

३६શ્રોમ પ્નકાશ હ્રા- દૂ ટા ગળઊ

३७ શાન્દાણન્દ દાસ પનમિઊ- દૂ ટા ગીત

३८યોગાનંદ હીના- ४ ટા ગળઊ

આશીષ અનચિન્હાન- દૂ ટા ગળઊ

१

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

गजल

सीताक वनवास छी हम

वौआ रहल श्वास छी हम

दाहीक संगे नै रौदी

उपटल सनक त्रास छी हम

हमरा बुझाएल एना

जेना हुनक प्यास छी हम

पुष्पो नै मनागेल जौँ हँ

तैँ हँक मधुमास छी हम

सुर ताल छी राग सेहो

नोरसँ सजल बास छी हम

२२१२+२१२२ मात्राक्रम सब पाँतिमे

२

गजल

કછિ નૈ વાઁચ૭ ગોના ઊ૭

ગોપે સાઁઠ૭ ગોના ઊ૭

ગામ-ગામ ગામકે ગોહ્ન દેહ

છૈ સબ માગ૭ ગોના ઊ૭

હ્મ પેટો કાટ૭ નહિ નહિ કિ'

ળીહો ળાઁગ૭ ગોના ઊ૭

પંડિત મુ૭૭ા પાસી સંગ

ગાડ઼ી યાપ્પ૭ ગોના ઊ૭

સબદી ગાનમી શ્રનૃહ્ડ વાઢ઼િ

ઽ શ્રવયાન૭ ગોના ઊ૭

સબ પાઁતિમે ૨૨૨- ૨૨૨- ૨૧ માત્નાક્નમ।

ઐ નયનાપન શ્રપન મંતવ્ય ગગાળેનદનાન્વદિહ઼યોમ પન પઠાઉ।

ળગદાનન્દ હ્મા 'મનુ'- ગ્નામ પોસ્ટ – હ્નપુિન ડીહટોલ, મધુવની

૨ ટા ગાળ૭

ગાળ૭-૧

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

देखलौं जखनसँ अहाँकेँ होस गेलौं बिसरा हम

आगि पिब' बनि लहरे सौंसेसँ गेलौं पजरा हम

एकटा मुस्की अहाँकेँ प्राण लेलक लय हमर

खा क' मोने मोन मुँगबा चट्ट गेलौं पसरा हम

अछि निसा चानक अहाँमे जगमगि केने रागमे

मुँह अहाँकेँ मोनाति बनि पानि गेलौं पछिरा हम

स्वर्ग पेलौं बनि अहाँ ओ स्वर्ग लेलै नर्क सन

छोरा छारा स्वर्गकेँ पाछूसँ गेलौं ससरा हम

खुजल आँखिक 'मनु'क सपना प्रगट भेलौं जगतमे

देख नमिमल नेह बनि बसाक गेलौं हहरा हम

(मात्रा क्रम- २१२२-२१२२-२१२२-२१२)

गजल-२

किए तीर नजरिसँ अहाँकेँ चलैए

हँसी इ तँ घाएल हमरा करैए

मधुर बाजि खिन-खन पएरक पजनियाँ

हमर मोन नहि नहि किए डोलबैए

छमकए हवामे अहाँकेँ खुजल लट

कतेको तँ दाँतेसँ आङुर कटैए

ससरि जे जए जखन आँचर अहाँकेँ

जबा बनि करेजाक धड़कन रुकैए

अहीँकेँ तँ मुँह देखि जीबैत 'मनु' अछि

बिना संग नै साँस मसियो चलैए

(बहरे - मुतकारिब, मात्राक्रम -१२२-१२२-१२२-१२२)

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

કામિની કામાયની

છહિયા ઓ છાહિર સુનૌલક

છહિયા ઓ છાહિર સુનૌલક

ગોમ ગોમ વગછી વની માગઉ્

કેહેન ઓ઼ાગામિ છની ગિહઉ છી્

કોન મૂહ સ કથા કહુ ઓ઼ાવ?

ળપળ વૌઉ મે ળડ઼ૈપ ગહઉ છી

ઓ઼પન પગળી પ્પેળ પડ઼ઉ છઉ

મુદા વાય ઓ઼નકગ ઉહગાયઉ

ઓ઼પન સપના વેચ ગહઉ ઓ઼ ્

હમ્મગ કમ્હિગો મૂહ નુકાયઉ્

મંાળિ મંાળકિ માશળ ઉગાકઽ્

સવ ળગ છઉ દાના છડ઼િયૌન્

મુસુકિ મુસુકિ કઽ નમગિ નમગિ કઽ

યાન દેપ્પા કઽ છહિ ઉઉયૌન્

વાન્હિ દેઉ ગાગદની પિગ ટાર્

ગાના મળિઉ છઉ વનકિ માર્

પડ઼ા ગહઉ છઉ ળૈયો મુડ઼િ કઽ્

માપ્પા કૈં મોટકા છૌગસઁ વાન્હઉ્

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

चिचिया कऽ घसिया कऽ कहलक

अहि सँ केना आब तौँ बचबे

अहि जोर कें काटि नै सकबेँ

परचम हमर सदा लहरायत

अपन आब बचल कतय किछु

सबटा पच्छिम हड़पि लेल अछि

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

ज्योति

बनि रदीशक एकटा गाछ

लोकक बातक डरे जे हम नुकेलौं
अपन अलग दुनियाँमे डूमि गेलौं

से ओ दुनियाँ मुदा बड नीक छलै
से जतऽ सँ बहराय नै हम चाहलौं

से जे लोककेँ बातक बहन्ना देलनि
तनिका तँ धन्यवादो नहिये कहलौं

मोनक तरंग तँ पहुँचल हएत
से डोरी जकाँ हम से हाथेमे बन्हलौं

एक साहिल जकाँ इच्छा छल हमर से
हलचल तँ अप्पनो बाँकी बिसरलौं

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

तकर बाद टूटत स्वप्न संग ज्योति
जरिगो बाति टूटि चाहत से नयनौ

(सरल वार्णिक छन्द वर्ण १४)

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

मो. गुल हसन

गीत-

छोटका किसान

कतहापर हर लऽ चलल जाए किसान

चलल जाए किसान।

किसाने छै हमरा देशक अभिमान

किसाने छै हमरा माय देशक शान

किसाने छै हमरा माय देशक शान।

जोते उठै छै खेतपर जाए छै

सरदी-गरमीकेँ किछु ने बुझै छै

नसीबो ने होए छै समैपर खाहो-पान।।

किसान छै देशक अभिमान।

कखनो दिन होइ छै कखनो होइ छै राति
ओगरैत रहै छै भैया अपन खरिहान
खेतेमे होइ छै जाड़ बरखा-रौदक मारि।
किसान छै हमरा देशक अभिमान
किसान छै हमरा देशक शान।

माटि-पानिमे रहै छै
कानोपर कोदारि रखने रहै छै
बापक-पुरखाक हरबाहि
रहै छै अन्नपूर्णा धरती।
किसान छै हमरा देशक अभिमान।

आइ हमर कहैए सरकार अहाँ सुनियौ
किसानक समस्याकेँ पहिने बुझियौ
खाद-बिआकेँ करियौ निदान।
किसान छै हमरा देशक अभिमान
किसान छै हमरा देशक शान।

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

ઋોમ પ્૧કાશ ह्ा

દૂ ટા ગાળ૭

૧

ન્ામ ળપૈત છી ન્હમ કરૂ

ક્ૃષ્ણ સુમની ઋહાઁ ક૧મ કરૂ

કષ્ટ ઋનક૧ વૂહકિ઼ સદપ્પિન

યન્ય કની ઋપન ળનમ કરૂ

કાની ન્હ૭ વહનિ-માય ઋપન

ઋંત૧મે કની શ૧મ કરૂ

પળ૧ત ઋાગાંઠિા હપિમે

ઋપન વ઼યિાકેં ગ૧મ કરૂ

"ઋોમ"ક વાત ન્ાળા સનિ૭શ્નિ

ન્ાળક ઋાવ કછુ યન્મ કરૂ

દીર્ઘ, હ્રસ્વ-હ્રસ્વ-દીર્ઘ-હ્રસ્વ-દીર્ઘ(મુતશ્ચાર૭ન), દીર્ઘ, હ્રસ્વ-હ્રસ્વ-દીર્ઘ

૨-૧૧૨૧૨-૨-૧૧૨ (પ્૧ત્યેક પાઁતમિ એક વે૧)

२

હેતૈ પ્યાન ગુટવાળ વેવસ્થા
વનતૈ સમક શ્રાવાળ વેવસ્થા

મેઉે વહુત ચીનહનામક પ્યેઉ
નાપ્યત નત્રિવઉક ઉાળ વેવસ્થા

દેસક શ્રૉપ્યમિ નોન નૈ નહતૈ
સળતૈ માથ વનતાિળ વેવસ્થા

મઉિતૈ સમક સુન તાઉ ચૌ એઠૉ
યહન વનત ઈ સાળ વેવસ્થા

"શ્રોમ"ક મોન કહિ નહઉ છે સવકેં
કનતૈ શ્રાવ કછુિ કાળ વેવસ્થા
દીર્ઘ-દીર્ઘ-દીર્ઘ-ઉઘુ, દીર્ઘ-દીર્ઘ-ઉઘુ-દીર્ઘ, દીર્ઘ-દીર્ઘ પ્નત્યેક પૉતમિ યક વેન।
२२२१-२२१२-२२

એ નયનાપન શ્રપન મંતવ્ય **<u>ગાગાળેનદ્નાભ્વદિહ્યોમ</u>** **પન પઠાઉ।**

શાનદાનન્દ દાસ પનમિઉ

દૂ ટા ગીત

१
પૂર્ણમેન્દુ નમાંગામે

ઉતનઉ પૂર્ણમેન્દુ નમાંગાન મે ળ્યોત્સના મંગાઉ-ઘટ છઉિકૌને।
ઉતત્તુંગા દ્નુમદઉક પનસમાિથ શ્રાશીષ મુકુટ શ્રછાિ પહમાિૌને।
પવતિહિ સ્પર્શ સહિકઉ વસાત શેષ્ઠાઉકાિક દ્ગા વન્ન શુળઉ,
ઉછ્વાસક નેને હર્ષ વ્રપિઉ સુન-સૌનભ પસનઉ છન્દ મનઉ।

શ્રાશુ-શ્રાશુ, કાશ-કાશ મે સમ્બોધન મમતા સઁ ભરલ સુધા સિનસૌને।
ધુનાયિાએલ ગન સઁ શશિક ળેના નળ પોછ્છિ ઉછ માઇક શ્રાઁચન,
ગહિના હના ગિમિનિક છાઁહ, નભક શ્રાનન કેં કએલ ળ્યોત્સના ભાસ્વન।
સૌન્દર્ય નસિન્ગક યનગી પન શ્રાનલ ઇંગાતિ સિઁ પનાછિૌને॥
શીતલ સ્પર્શ સઁ ળ્યોત્સનાક સહળહિ સ્ફૂર્તાતિ ભેલ યના,
શ્રમ્વન સઁ શ્રવની તક પસનલ શ્રાનન્દક છન્દ શ્રમાતિ શ્રપના।
ગૃામ-ગન-વન-ઉપવન શૈલ ઉદયિ સિબ મસ્ત શ્રપન હક શ્રછિ પૌને।
શ્રછિ માનવ ઉકનિ નિમાનન્દ શ્રનુવન્યાતિ કૃતમિ ળીવન સઁ,
સંસૃતકિ વધાનલ ઐશ્વર્યક શ્રપ્નાતમિ ગૌનવક પ્લાવન સઁ,--
નહિ દૂન યહિ નહલ શ્રપન લાશ શ્રપનહિ કનહા પન ઘસિયિૌને॥
ઘુનિ શ્રાશ્રોત કહિયા પૂન ળે કનિ ભસિયા ક ગેલ યહિ વહુત દૂન,
મમતા માઇક પથ મે પસનલ કના પિવઇછ નહિ શ્રભિલાષ પૂન।
પથ-પાઁતન નળનિ વિહાનિ નહલ શ્રાશા સઁ મનોનથ ભનાયિૌને॥
ઉતનલ પૂર્ણેન્દુ નભાંગન મે ળ્યોત્સના મંગલ-ઘટ છલિકૌને॥

२

શ્રાગુનક ગીત

શ્રગુનહટકિ લએ નહલ લહનિ છી।
મસ્ત ઉમંગક ઉમનલ યાન સઁ હૈત શ્રંશ હમહૂં ઉપકનછિ। શ્રગુનહટકિ--

મધુમાસક ઉલ્લાસ નાસ મે,
પનિભાતિ નહિ પ્નાણ્ય-પાશ મે,
મંગપૂનક હતિઉચાતિ શ્રવસનક ઉઙતિ શ્રવનિ સિઁ શ્રમ્વન યનિ છી। શ્રગુનહટકિ--

સુનક મધુન ઉન્માદિ વિતાન મે ,
વનવસ ઉચયિાઇત ઉઙાન મે
ભૈ વિભોન સહળહિ હિલોન સઁ હેના ળાઇત હમ સમ્હનિ- સમ્હનિ છી।શ્રગુનહટકિ લએ

સ્ફૂનતિ ગમકૈછ દશ દિશા,
શ્રયકિ વઢાવતિ શ્રછિ ળિળીવિષા।
નૈસર્ગિક ઐશ્વર્યક મહ-મહ વા ઢવિીય સ્ફુનતિ લહનિ છી॥શ્રગુનહટકિ---

એહન મધુનતુક ગ્રામ સુન-નંળન,
વહતિ સિમીનામ શ્રછિ દુખ્મભંળન
ળીવન મે સૌન્દર્ય યૌવનક હૈત શ્રપન સુખ શ્રંળલિ ભનિ છી॥

કામ-કામ મે આકર્ષણ
પવનક હડપૂરવક મધુરાપન
મધુમાસક એહિ માસ-માસ કેર થાહ લૈત હમ ડહરિ- ડહરિ છી। રુતુગણહટકિ ઠપ રહલ--

રહલઆવ નહિ ભાડક ડંડિડન
ઢોડ નુષારક નિવિઠસ અડચન,
અકડન વાતાવરણક દુરવહ દૂર હટલ હમરોઠ પસરિ છી।। રુતુગણહટકિ---

રહલૌકિક સીમા ક પાર વહિ,
રતિક પ્રસાદિત સ્વર્ગક સંગ રહિ,
ઉતરિ અનન્ત નભક પ્રાંગણ મે આનન્દક સુર ગહિ સુરસરિ છી।।રુતુગણહટકિ,

ऐ રચનાપર અપન મંતવ્ય ગગાળેનદ્રા૦વિદેહ.યોમ પર પઠાઉ।

યોગાનંદ હીરા

૪ ટા ગઝલ

૧

મોનમે અછિ સિવાઠ વાળૂ કી

છલ કપટ કેર હાઠ વાળૂ કી

દુધ સુપ્પક ગપ્પ આવ સૂનત કે

सब बला नेहल गाल बाबू की

छोट सन घीच कोनि ने पारी
बाल बोयक सवाल बाबू की

माँग सभहँक नँ ओहिना बढ़का
आँखि सभहँक बढ़ाल बाबू की

भाग लिखिक ललाट इ मँहगी
हाथ लेलक भुजाल बाबू की

सभ पाँतिमे २१२२१२१२२२ मात्राक्रम अछि

२

हमरहुँ घरमे आयल पाहुन
घर आँगनमे छायल पाहुन

चनिकर खातिर आँखिक पुतरी
छल पथरायल आयल पाहुन

अँगना गमकल कंगना खनकल
घर आयल घोटायल पाहुन

मेना बाजल सुगना गाबए

दीदीकेँ जनमायल पाहुन

कनफी माथे पोसा पहिरा

देशी मुरगी खायल पाहुन

हीरा जे छल दुबकल घरमे

गरहथपन चमकायल पाहुन

सभ पाँतिमे आठटा दीर्घक प्रयोग अछि

३

नहू कमल सन सदा सुवासित

तन मनोहर हवा सुवासित

उड़ै गगन चहुँ दिशा सुनावै

हमर हुनक ई कथा सुवासित

दुखक हमरो हँसी उठावै

अपन लगावै यत्ना सुवासित

कनिक कने घोघ उठा नहल अछि

हवा करै अंगना सुवासित

चढ़ल गुलाबी नसिा कमल सन

जनम हमर कंगना सुवासित

चलू बढ़ू सजना निमित्राम

बनी कुसुम हम मुदा सुवासित

सभ पाँतिमे १२+१२२+१२+१२२मात्राक्रम अछि

४

देखू बौआ

आयल कौआ

छानपर बैसल

माँगय पौआ

कुचरय आनय

पाहुन कौआ

बढ़िहि पीड़ा

भागय कौआ

कानय बौआ

पकड़य कौआ

एके आँखिनि

देखय कौआ

सब पाँतिमे २२२२ मात्राक्रम।

ऐ रचनापर अपन मंतव्य ggajendra@videha.com पर पठाउ।

१ ज्योति झा चौधरी २ प्राणनाथ मिश्र (चित्रमय मिथिला) ३ उमेश मण्डल (मिथिलाक वनस्पति मिथिलाक जीव-जन्तु मिथिलाक जिनगी)

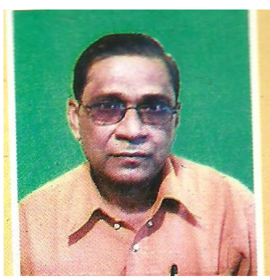
१

ज्योति झा चौधरी

२

ચાળનાથ મિશ્ર

<u>ચિત્રમય મથિળિ સ્ળાર૯ શો</u>

ચિત્રમય મથિળિ (<u>હ્તતપસ્ઃસતિસ્ગોગળ્યોમ્ાવ્દ્હિયોમ્વ્દિહ- પાનિતનિગસ- પહોતોસ્</u>)

३

ઉમેશ માણ્ડલ

<u>મથિલિક વનસ્પતિ સ્ઉારુડ શો</u>

<u>મથિલિક ળીવ-ળન્તુ સ્ઉારુડ શો</u>

<u>મથિલિક ળિનિગી સ્ઉારુડ શો</u>

મથિલિક વનસ્પતિ મિથિલિક ળીવ ળન્તુ મિથિલિક ળિનિગી (**<u>હ્ળતપસ:સતિસગીગઉ્યોમ્વાદિહયોમ્વદિહ- પાનિતનિગસ-પહોતોસ</u>**)

ઐ નયનાપન શ્રપન મંતવ્ય <u>ગગાળેનદનાંવદિહયોમ</u> પન પઠાઉ।

વાઉાનાં કૃતિ

૧મહિપિ હ્વા- દૂટા વાઉ ગળઉ ૨વૃષેશ યન્દ્ન ઉાઉ- હોનીક ગીત

૧

મહિપિ હ્વા

દૂટા વાઉ ગળઉ

૧

માય઼ તપેગાન તોડિ દિ
જાનસ વાસન છોડિ દિ
પ્યસ્સિા નાળા જોળ કે

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

કહકિ ઘૂનો કોઙિ દિ
પ્વેવૌ દાના શ્ઠૌંક નૈ
મૂઁગાશ્ઠઊિ ટૂઁ શ્ઠોઙિ દિ
છૂછે યૂઙા પાન પન
દહયિો કનયિ પોઙિ દિ
ટૂટઘ ઘોઙા ટાઁગા ગૈ
માટઊિગા કે ળોઙિ દિ

२२२२ २१२

२

પૂઙ઼ી વનઊૈ ગોઘ ગૈ
વાળૂ મઙિાન વોઘ ગૈ
પૂઙ઼ી ગોઊૈ પેટ મે
ણાયવ સૌસે ટોઘ ગૈ
હોઊિ એઊૈ દોગા સે
વળૈ નાસા ઢોઘ ગૈ
મમના નોહન યાન સન
કોના ઊગૈ મોઘ ગૈ

२२२२ २१२

२

વ ૃષેશ યન્દ્ન ઊાઘ

હોનીક ગીન

પુવા - ગોનકો ણાયદ પહનિ યુનનાયિા
ળયિના હુમઘ ળાય ને !
પુવની -યનિ યનિ ના ના વાળે ને ઊહની
હયિના ળુમઘ ળાય ને !!

१

યુવા- શુઊઊ ગુઊાવ ગામકઊ યિમ્પા
મહકિ ઉઠઊ વન ળોન
નાગ-નાગ નાગ નાગકેન ગાવએ
માંગાએ નેહક કોન
શીતઊ પવન ફ માનાએ શ્રગનમા
મદેં સહઊ ને ળાએ ને ।
ગોનકી નાયએ પહિ યુનાયિા
ળયિના હુમઊ ળાય ને ।।

२
યુવતી- શ્રાએઊ વસન્ત છાએઊ શ્રુગુની
કુહકએ કોરઊી યહુંશ્રોન
ટનકએ તન હનકએ હન-હન
ગાઢ નીન્ન પહુંમોન
ખોઉ નયન શ્રો નેહિ સળનમા
માનુ ઉગાઊ શ્રવ ળાએ ને ।
યનિ યનિ તા તા વાળે ને ઊહની
હયિના ળુમઊ ળાય ને ।।

३
યુવા – ઊાઊ નંગ સવ શ્રંગ ઊાઊ છૈ
ઊાઊે કે છૈ ળોન
ઊાઊ ગાઊ નૈપન ગુઊાઊ છૈ
ઊાઊે ગોનીકે ડોન
ઊાઊે ઊગશ્રોઊક ઊાઊી ઊગનમા
ઊાઊે ઊાઊ દેખાએ ને ।
ગોનકી નાયએ પહિ યુનાયિા
ળયિના હુમઊ ળાય ને ।।

४
યુવતી- ઊાઊ કહૈ છૈ ઊાઊેકે સંગ
ઊાઊીક મેઊૈ શોન
ઊાઊે દનિ નાતિ છૈ ફ ઊાઊે
સુખ્દ ઊાઊમિા મોન
ઊાઊ નશિાસઁ ઘુમએ ગગનમા
ઊાઊે પયિ દેખાએ ને ।

चलि चलि ता ता बाजे रे लहरी
हथिया झुमल जाय रे !!

ऐ रचनापर अपन मंतव्य <u>ggajendra@videha.com</u> पर पठाउ।

<u>बच्चा लोकनि द्वारा स्मरणीय श्लोक</u>

१.प्रातः काल ब्रह्ममुहूर्त (सूर्योदयक एक घंटा पहिने) सर्वप्रथम अपन दुनू हाथ देखबाक चाही, आ' ई श्लोक बजबाक चाही।

कराग्रे वसते लक्ष्मीः करमध्ये सरस्वती।

करमूले स्थितो ब्रह्मा प्रभाते करदर्शनम्॥

करक आगाँ लक्ष्मी बसैत छथि, करक मध्यमे सरस्वती, करक मूलमे ब्रह्मा स्थित छथि। भोरमे ताहि द्वारे करक दर्शन करबाक थीक।

२.संध्या काल दीप लेसबाक काल-

दीपमूले स्थितो ब्रह्मा दीपमध्ये जनार्दनः।

दीपाग्रे शङ्करः प्रोक्तः सन्ध्याज्योतिर्नमोऽस्तुते॥

दीपक मूल भागमे ब्रह्मा, दीपक मध्यभागमे जनार्दन (विष्णु) आऽ दीपक अग्र भागमे शङ्कर स्थित छथि। हे संध्याज्योति! अहाँकेँ नमस्कार।

३.सुतबाक काल-

रामं स्कन्दं हनूमन्तं वैनतेयं वृकोदरम्।

शयने यः स्मरेन्नित्यं दुःस्वप्नस्तस्य नश्यति॥

जे सभ दिन सुतबासँ पहिने राम, कुमारस्वामी, हनूमान्, गरुड़ आऽ भीमक स्मरण करैत छथि, हुनकर दुःस्वप्न नष्ट भऽ जाइत छन्हि।

४. नहेबाक समय-

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।

नर्मदे सिन्धु कावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरू॥

हे गंगा, यमुना, गोदावरी, सरस्वती, नर्मदा, सिन्धु आऽ कावेरी धार। एहि जलमे अपन सान्निध्य दिअ।

५.उत्तरं यत्समुद्रस्य हिमाद्रेश्चैव दक्षिणम्।

वर्षं तत् भारतं नाम भारती यत्र सन्ततिः॥

સમુદ્રક ઉત્તરમે આ઼ હિમાલયક દક્ષિણમે ભારત અછિ આ઼ એતુકા સન્તતિ ભારતી કહબૈત છથિ।

દ઼અહલ્યા દ્રૌપદી સીતા તારા મણ્ડોદરી તથા।

પઞ્ચકં ના સ્મરેન્નિત્યં મહાપાતકનાશકમ્॥

જે સભ દિન અહલ્યા, દ્રૌપદી, સીતા, તારા આ઼ મણ્દોદરી, એહિ પાઁચ સાધ્વી-સ્ત્રીક સ્મરણ કરૈત છથિ, હુનકર સભ પાપ નષ્ટ ભ઼ જાઇત છન્હિ।

૭઼અશ્વત્થામા બલિર્વ્યાસો હનૂમાંશ્ચ વિભીષણઃ।

કૃપઃ પરશુરામશ્ચ સપ્તૈતે ચિરજીવિનઃ॥

અશ્વત્થામા, બલિ, વ્યાસ, હનૂમાન્, વિભીષણ, કૃપાચાર્ય આ઼ પરશુરામ- ઈ સાત ટા ચિરજીવી કહબૈત છથિ।

૮઼સાતે ભવતુ સુપ્રીતા દેવી શિખર વાસિની

ઉગ્રેન તપસા લબ્ધો યયા પશુપતિઃ પતિઃ।

સિદ્ધિઃ સાધ્યે સતામસ્તુ પ્રસાદાન્તસ્ય ધૂર્જટેઃ

જાહ્નવીફેનલેખેવ યન્યૂધિ શશિનઃ કલા॥

૯઼ બાલોઽહં જગદાનન્દ ન મે બાલા સરસ્વતી।

અપૂર્ણે પંચમે વર્ષે વર્ણયામિ જગત્ત્રયમ્ ॥

૧૦ દ્રવાક્ષત મંત્ર(શુક્લ યજુર્વેદ અધ્યાય ૨૨, મંત્ર ૨૨)

આ બ્રહ્મન્નિત્યસ્ય પ્રજાપતિર્ઋષિઃ લિભોક્તા દેવતાઃ સ્વરાડુત્કૃતિશ્છન્દઃ ષડ્જઃ સ્વરઃ॥

આ બ્રહ્મન્ બ્રાહ્મણો બ્રહ્મવર્ચસી જાયતામા રાષ્ટ્રે રાજન્યઃ શુરેઽઇષવ્યોઽતિવ્યાધી મહારથો જાયતાં દોગ્ધ્રી ધેનુર્વોઢાનડ્વાનાશુઃ સપ્તિઃ પુરન્ધિર્યોવા જિષ્ણૂ રથેષ્ઠાઃ સભેયો યુવાસ્ય યજમાનસ્ય વીરો જાયતાં નિકામે-નિકામે નઃ પર્જન્યો વર્ષતુ ફલવત્યો નઽઓષધયઃ પચ્યન્તાં યોગેક્ષમો નઃ કલ્પતામ્॥૨૨॥

મન્ત્રાર્થાઃ સિદ્ધયઃ સન્તુ પૂર્ણાઃ સન્તુ મનોરથાઃ। શત્રૂણાં બુદ્ધિનાશોઽસ્તુ મિત્રાણામુદયસ્તવ।

ૐ દીર્ઘાયુર્ભવ। ૐ સૌભાગ્યવતી ભવ।

હે ભગવાન્। અપન દેશમે સુયોગ્ય આ' સર્વજ્ઞ વિદ્યાર્થી ઉત્પન્ન હોથિ, આ' શુત્રુકેં નાશ કએનિહાર સૈનિક ઉત્પન્ન હોથિ। અપન દેશક ગાય ખૂબ દૂધ દય વાલી, બરદ ભાર વહન કરએમે સક્ષમ હોથિ આ' ઘોડ઼ા ત્વરિત રૂપેં દૌગય વલા હોએ। સ્ત્રીગણ નગરક નેતૃત્વ કરબામે સક્ષમ હોથિ આ' યુવક સભામે ઓજપૂર્ણ ભાષણ દેબયવલા આ' નેતૃત્વ દેબામે સક્ષમ હોથિ। અપન દેશમે જખન આવશ્યક હોય વર્ષા હોએ આ' ઔષધિ-બૂટી સર્વદા પરિપક્વ હોઇત રહએ। એવં ક્રમે સભ તરહેં હમર સભક કલ્યાણ હોએ। શત્રુક બુદ્ધિક નાશ હોએ આ' મિત્રક ઉદય હોએ॥

મનુષ્યકેં કોન વસ્તુક ઇચ્છા કરબાક ચાહી તકર વર્ણન એહિ મંત્રમે કએલ ગેલ અછિ।

એહમિ વાયકહુપ્તોપમાઉઙ્કાન અછિ।

અન્વય-

વ્નહ્મ઼ન્ - વદ્યિા આદિ ગુણસઁ પનપૂિનણ વ્નહ્મ

ના઼ષ્ટ્ને - દેશમે

વ્ન઼હ્મવ઼ન્ય઼સી-વ્નહ્મ વદ્યિાક તેળસઁ યુક્ત઼ત

આ ળા઼યતાં઼- ઉત્પન્ન હોએ

ના઼ળ઼ન્યઃ-નાળા

શુને઼ઙ-વનિા ૭ન વઊા

ઙ્ષવ્યો઼- વાણ યઉવામે નપુિણ

ઞાવ્યિા઼યી-શત્રુકેઁ તાનાણ દય વઊા

મ઼હાન઼થો-પૈઘ નથ વઊા વ઼ોન

દોગ્ધ્ની-કામના (દૂધ પૂનણ કનએ વાઊ)

ધે઼નુન્વોઢા઼ન઼ડ્વાના઼શુઃ ધે઼નુ-ગૌ વા વામી ન્વોઢા઼ન઼ડ્વા- પૈઘ વનદ ના઼શુઃ-આશુઃ-ત્વનાતિ

સપ્તઃિ-ઘોડ઼ા

પુન઼ન્ધ઼િન્યોવા઼- પુન઼ન્ધ઼િ- વ્યવહાનકેઁ ધાનાણ કનએ વાઊ ન્યોવા઼-સ્ત્ની

ળ઼િષ્ણૂ-શત્રુકેઁ ળીતએ વઊા

ન઼થે઼ષ્ઠાઃ-નથ પન સ્થિન

સ઼ભેયો઼-ઉત્તમ સભામે

યુવાસ્ય-યુવા ળેહન

યળ઼માનસ્ય-નાળાક નાળ્યમે

વો઼ની-શત્રુકેઁ પનાળતિ કનએવઊા

નકિા઼મે-ન઼િકામે-નશ્ચિયયુક્ત઼ત કાન્યમે

નઃ-હમન સભક

પ઼ન્ળન્યો-મેઘ

વ઼ન્ષતુ઼-વ઼ન્ષા હોએ

શ્વ૭્વ઼ન્ય઼ો-ઉન્ના૫ શ્વ૭ વ૭ા

શ્રોષ્યય઼:-શ્રૌષયિ:

પય઼્ય઼ન્તાં- પાકએ

ય઼ોગેક્ષ઼ેમો-શ્વ૭જ્ય઼ ૭જ્ય઼ કનેવાક હેતુ કએ૭ ગેલ ય઼ોગાક નક્ષા

નઃ્-હમના સભાક હેતુ

કલ્પતામ્-સમર્થ હોએ

ગ્નાસ્થિથિક શ્નનુવાદ- હે વ્નહ્માા, હમન નાળ્ય઼મે વ્નાહ્માા નીક યાન્મકિ વદિ઼યા વ૭ા, નાળન્ય઼-વીન, તીનંદાળ, દૂધ દએ વાલી ગાય઼, દૌગાય઼ વ૭ા ળનુ, ઉદ્ય઼મી નાની હોથિ। પાન્ળન્ય઼ શ્રાવશ્ય઼કતા પડલા પન વન્ષા દેથિ, શ્વ૭ દેય઼ વ૭ા ગાછ પાકએ, હમ સભ સંપન્તિ શ્નન્ળિન્સંનક્ષિત કની।

દ઼વ઼શ્યએહશ્ર ઢશ્નોઢ ાાશ્નોાા ઢ઼એષશ્યએાાથષ

દ઼૧ તો દ઼૩ મશ્રશ્થહશ્ડ઼શ્ ઙશ્થએઢ઼શ્રથઉઢ઼એ શ્રાા ાાાાઘડશ્ષહ

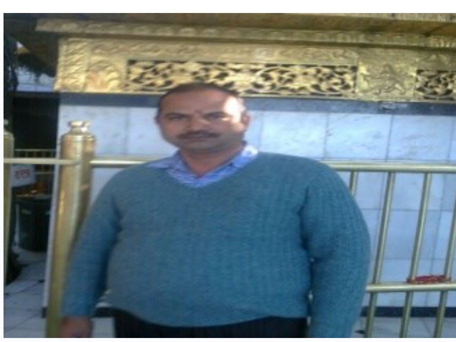
દ઼૧૧થહે હ્યોમેત - ઘશ્રહ્એાાયઢશ્ર થહશ્રપ્પઉઢ તનાલસ૭ાોદ વય઼ હ્ય઼ોતિ હિ યહુદહાનય઼

દ઼૧૨થહે ષર્યોનિયે ોડ શ્રૌનદસ- ઘશ્રહ્એાાયઢશ્ર થહશ્રપ્પઉઢ તનાલસ૭ાોદ વય઼ તહોતહોન હમિસેલડ

દ઼૧૩શ્રોન તહે દયિ- વોનદ ોડ તહે મવિલિનનુમિ- ઘશ્રહ્એાાયઢશ્ર થહશ્રપ્પઉઢ તનાલસ૭ાોદ વય઼ હ્ય઼ોતિ હિ યહુદહાનય઼

દ઼૧૪ાાાશ્રશ્રઘશ્વહશ્રાાષ (શ્રાા ાાાાઘડશ્ષહ)- ષહપ્ઢશ્રડશ્પ્પશ્ર વ્ઢમશ્ર તનાલસ૭ાોદ વય઼ યન ઢ઼ાળવિ પ્પમાન વેનમા ાનદ યન હ્ય઼ાયા વેનમા

દ઼૨ **ઢ઼ામનાનાય઼ાલ થહાકુન- શ્રનર્યોનિત શ્નદાિ- થહે પ્પોનયેસ ોડ તહે હસિતોનય઼ ોડ શ્વિભાાનમિાગે**

ઢ઼ામનાનાય઼ાલ થહાકુન

શ્રનયેનિન ૨નદાિ

થહે ષુેનયેસ ોડ નહે હસિનોનયૂ ોડ શ્રઊિાનમિાગે

થહે પનમિાનય઼ સુેનયેસ ોન નહે વાસસિ ોડ નહે સનુદય઼ ાપે ડોઊઔોનિગા ઊનિનાનુપે, નિસયનપિનોનિસ ાનદ ાનયહોઊગાયિાઊ ેશ્રયાવાનોનિસ઼ થહે ઊનિનાનય઼ સુેનયેસ નિયઉદે નહે નૌ પયિસ, નહે શ્રસહ઼ના઼દાસહ શુનાનસ, ેાનઊસિન સમનાનિસિ, ડોપેગિન નનાવ઼ેઊેન ાયયુોનનસ ાનદ યેનનાનિ નોન- પેઊગિાુસિ નેશ્નસ઼

ષપયિસ ાનદ પુનાનસ- થહે પયિસ વેગાન ડપોમ નહે નહ઼િદ- સેયોનદ યેનનુપેસિ ાનદ નહે ડનિાઊ યોમપઊિનોનિ નોક પઊાયે દુનાનિગા નહે ઘુપના પેનોદ઼ ઢામાયાન દેસયનાવિસ નહે ઘોક઼ાનના, પુસક઼ાન, યહનિનાક઼ુના, પનાયા ાનદ ઢસયાુક઼ા મુોનનાનિ[1]

૨ન નેશ્નન યોનનેસન નહે સાગે વ઼સિવાામનિના સિ સાદિ નો હાવ઼ે મેદાિનેદ ડોન। નહુેસાનદ યોનસ ાન નહે કપિનહ઼ા ોડ પુસક઼ાના[2]

૨ન નહે પુદદહેક઼ાનદ, શ્રયોદયા[3] સિ યોમપાપેદ ોનિહ શ્રમનાવાનાિોડ ૨નદના નિ નહે માનનેન ોડ ગાનાનદુ઼ન ૨ન નહે શ્રનાનયાક઼ાનદા, વ઼સિાઊ[4] શ્રાનયહવાનિ[5] ાનદ પાનયહ સાનોવાન[6] સિ। પેઊગિાુસિ પઊાયે થહે મ઼ાઊક઼ાનદા ોડ નહે ઢામાયાન પેડેનસ નો હાનાક઼પુન[7] ાનદ યાનદાક઼ાનાનયા[8]

થહે માહાવહાનાન નુનનસિહેસ। ઊન ોડ નિડોનમાનોનિસ ાવુન વગિા ાનદ સમાઊઊ નપિનહ઼સ થહે વ઼ાનાપાનવ઼ ાનદ ષાઊયાપાનવ઼ા ોડ નહે નેશ્નન યોનનાનિ નોન ાવુન ૩૮૦૦ વ઼ેનસેસ ોન પઊિાનમિાગે[9]

થનાદનિોનિાઊઊય઼, નહે પુનાનસ ાપે સાદિ નો હાવુ નદેનઊનિ ડાનુપેસ (પુનાનાનાિ પાનયહાઊાક઼સાનાનાિ) થહેસે નિયઉદે યપોનોનિ (ષાનગા), પેયપોનોનિ(પનાનસિાનગા), ગેનાઊગાય઼(વ઼ામસા), યોસમયિ યય઼યઊેસ(માનવ઼ાનનના) ાનદ ાયયુોનન ોડ નોયાઊ દય઼નાસનોસિ(વ઼ામસાયહાનનિ)

થહે વાયુપુનાનોહિયિહ સિ ાને ોડે ાનઊય઼ પુનાનસ દેવ઼ોનેસ યોનસાદિનાવઊે સપાયે નો ઘાયા નપિનહ઼ા ૨ન દેસયનાવિસ નહે મિપોનનાનયે ોડ દિડિડેપેનન સમાઊઊ ાનદ વગિા નપિનહાસ ઊક઼િ ઘોક઼ુઊ, મ઼નાળા, વ઼નાનિદાવ઼ાન ાનદ માનહુના

થહે માનસયપુનાના ોહિયિહ સિ ાને ાનઊય઼ વ઼ાસિનાવ઼ા પુનાન પનોવ઼દિસુ સેડુઊ નડોનમાનોનિસ ડોન નહે સનુદય઼ ોડ પઊિાનમિાગે યેનનાનસ ાનદ પેઊાનેદ નાનિાઊ઼

થહે કસિહકિહાનદા ાનદ નહે શ્રનાવહાસહક઼ાનદા ોડ નહે ષક઼ાનદાપુનાના નાનગાનિગા વેનૌન નહે ૧૦નહ ાનદ ૧૩નહ યેનનુનેસિ પેસપેયનવિ઼ઊય઼ ડેડેન નો નહે છહનિસે નનાવ઼ેઊેન ાયયુોનનસ઼

થહે ાયયુોનન ોડ છહનિસે પઊિાનમિસ ડા- હેનિ ાનદ હુનિ થસાનગા ાપે મિપોનનાનન ડોનુોન પુનપોસે ઢાહેનિ ાનાવિ઼દ નિ ૨નદાનિ નિ શ્રય ૩૮૯ ાનદ સનાયેદ હેપે નઊિઊ શ્રય ૪૧૪ હુનિ નસાનગા યામે નો ૨નદાિ નિ શ્રય દ૨૮ નો દ૪૪ શ્રય મ઼ોનહ ાપે ગાપોન સયહોઊાનસ ોડ વુદદહસિન પેઊગિાોનિ ાનદ નહોઊગાય઼ શ્રયયોનદનિગા નો હમિ, નહે હનિદુસ વેઊવિ઼ નિ પહઊિાસોપહય઼ ોડ પેઊગિાોનિસ મેનાનિ(પુનયા) ાનદ સનિ, નેશ્નન વપિનહ ાનદ મિપોનનાનયે ોડ પ્યાનમા

ઢાહયિાનસ યહોડ યોનનાવુનોનિ નોુન પુનપોસે સિ નહાન હે ગાવિ઼સ ાનદ ાયયુોનન ોડ। નુમવેન ોડ નોનસ ઊક઼િ પ્યાપઊિવ઼ાસનુ, ષનાવ઼ાસનાિ, ઘાયો નય઼

હુિન થસાનગ્ર ઊાયસ મોર્ગે મપહાસસિ ોન ાહે દેસયનપિનાિ ોડ દડિ્ઉેનન જુદ્દહસિન યેનતેસ નિયઉદનિગ્ર ઞાઊાનદ઼, જોદહ્ગાયા ાનદ થાક્રાસઊિ ાનદ હોઊય પઊાયેસ ોડ શ્રયોદહ્યા ાનદ સનાવ઼સનાિઊસો ઘાયા

ર્નસયનપિનાિનિસ- ર્નસયનપિનાિનિસ ાપે મિપોનાાનન વેયુસે નહેસે પનોવદિ પરેયેસિ દાોસ વય઼ોહયિહ । પઊિગામિમાગ્રે યેનાપે હાદ યોમે નિો શ્રસિોનયે થહે ઘુનળાિનિસયનપિનાિ ોડ કુમાનવ઼ાદાાના ડનોમ યહાાનસિગાનહ પેગાનિ ાો ઢ઼સાવહ઼ નિનહ઼ થહે કાનઊ યાવ઼ે નિસયનપિનાિનિસ ોડ ાહે પનાવહાસા ાસ । નિનહ઼, ઞાસકિ યાવ઼ે નિસયનપિનાિનિસ ોડ ાવુન ાહે મિપોનાાનયે ોડ શ્રુસકાના નિનહ઼ પ્પાઊિવ઼નિ વનાહ્મા ર્નિસયનપિનાિ ોડ શ્રય઼ ૧૯૬ ાનોસાનસ ાો ાહે સાનયનિય઼ ોડ ાહે નવ઼િન પહાઊગુ ોહયિહ પાસસેસ નહ્નુગહ ઘાયા१०

થહે નિસયનપિનાિનિસ ગાવ઼િ નિડોનમાનાિનિસ નિસયનવિદ ોન સનોનેસ, નોયકસ, મેનાઊસ઼ શ્રૌઊઊસ ોડ ડોનાસ ાનદ ોાઊઊસ ોડ ોમપઊ નિ દડિ્ઉેનન પાનાસ ોડ ાહે યોનાય઼ થહે ઊાનગુગાગેસ, સેદ ાપે માનિઊય઼ ષાનસકનાિ, શ્રુનાકનાિ, થામઊિ ાનદ પ્પાનનેપ઼

થહે ઞાગાનદહામ યોપપેનપઊાો ોડ સૌમનિમ પેડોનસ ાો પનાયાગા ાસ । નિનહ઼ સિોનાિોન નિ ષાનસકનાિ

પ્શયાવ઼ાનાિનિ પેપોનાસ-

શ્રનયહૌઊગાયિાઊ માોનાઊિસ ાઊસો ુનદેનઊનિ ાહે યઊાસસડિયિાનાિ ોડ શયાવ઼ાોદ સાિસ ાયયોનદનિગ્ર ાો ાહે દેગાપેસ ોડ ુનવાણિડાનાિ ર્ન ડાયન સોમે ોડ ાહે ઊાોન યાોગોનય઼ ોડ નિનહ્સ વેયામે ાસ પેપુોદ ાનદ પોપુઊાન ાસ નહોસે ોહયિહ પેપપેસેનન ાહે માળોન દેયાયનિગુ નવાન પઊાયેસ઼

ઢુન નોો:

१ ઢ઼ામાયાન , જાઊકાનદા , ४२११- १२
२ ર્વદિ, ६२- २८
३ યો , પુદદહાકાનદા, १२३५७
४ યો, શ્રનાનાય઼ાક પ્પાનદ- ११
५ યો, १३२४
६ યો, ७३२२- २३
७ યો, જાઊકાનદ, ४८१०
८ યો ४७११- १२
९ વ઼ાનાપાનવ઼ા - ८२१३
१० યો- ८८४

ઢનોમ

યન ઢામ ઞાનાય઼ાન થહાકુન

શ્રસસન પનોડેસસોન(હસિોનય)

ઢ઼ાસહ઼ાનયિા ષાનસકનાિ સાનસનહાન

વ઼ેદવય઼ાસ યામપુસ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રવ્વ્ભેવ્નાિતાિનસ

૧ છહાપટેર ૨ : ષ્રુેરયેસ

૨ છહાપટેર ૨૨ : યારઉય્ હસિટોરય્ાેડ વ્દિહા

૩ છહાપટેર ૨૨૨ : શ્રળાટાસાટ્ુ ાનદ ટહે ડ્યિહ્યહાવ્સિાેડ વ્ાસિાઉ

૪ છહાપટેર ૨વ્ : મિતિહિઉ વેટાૈન ૧૮૫ મછ – ૩૨૦ શ્રય

૫ છહાપટેર વ્ : ષ્મેરગેનયેાેડ થિાવ્હ્કનાિસ ટહે છાપટિાઉાેડ મ્રોરટહ મહિર (શ્રય ૩૨૦ – ૧૦૮૭)

૬ છહાપટેર વ્૨ : શ્લેઉિતિયાિઉ હસિટોરય્ાેડ મિતિહિઉ ડ્રોમ ટહે ઢાઉઉાેડ ટહે ઘ્ુપટાસ ટો ટહે ઢ્સિાેડ ટહે પ્યારણાટાસ

(૫૫૦ – ૧૦૮૭ શ્રય)

૭ છહાપટેર વ્૨૨ : થહે પ્યારણાટાસોડ મિતિહિઉ (૧૦૮૭ – ૧૩૨૫ શ્રય)

૮ છહાપટેર વ્૨૨૨ : હારસિમિહાદેવ્ાેડ મિતિહિઉ (ા ૈ- ાસસેસસમેણટોડ ડાયટસ)

૯ છહાપટેર ૨શ્ર : યારઉય્ મુસઉમિ રુણ્વ્ાસાૈિનોડ મિતિહિઉ

૧૦ છહાપટેર શ્ર : થહે ડ્ાટેર પ્યારણાટાસોડ મિતિહિઉ ાનદ મ્રપાઉ

૧૧ છહાપટેર શ્ર૨ : થહે શ્રોિનૌરાસોડ મિતિહિઉ (વાસેદ માિનિઉય્ાેન વ્દિયાપાટિ)

૧૨ છહાપટેર શ્ર૨૨ : થહે ડ્ાટેર શ્રોિનૌરાસ

૧૩ છહાપટેર શ્ર૨૨૨ : છ્રુરેનયય્ુ ણ્દેર ટહે શ્રોિનૌરાસોડ મિતિહિઉ ાનદ ટિસ મ્રારિગાસોન ટહે છોણટેમપોરારય્

હસિટોરય્ ાનદ છહ્રોનોઉોગાય્ (૧૫ટહ – ૧૬ટહ ચેણટુરય્ શ્રય)

૧૪ છહાપટેર શ્ર૨વ્ : થહે પ્યહાણદાવ્ાઉાસોડ મિતિહિઉ

૧૫ છહાપટેર શ્રવ્ : મિતિહિઉ ાનદ મ્રપાઉ (શ્ર ષ્ટુદય્ િન શ્લેઉિતિયાિઉ હસિટોરય્)

૧૬ છહાપટેર શ્રવ્૨ : ષોયાિઉ ષ્ટુયટુરે િન મેદેવિ્ાઉ મિતિહિઉ

૧૭ છહાપટેર શ્રવ્૨૨ : થહે ડ્ાૈર શ્રોરદેરાસ િન મિતિહિઉ (ાિતિહ સપેયાિઉ રેડેરેનચે ટો ષ્ુદરાસ ાનદ ષઉાવ્સ)

૧૮ છહાપટેર શ્રવ્૨૨૨ : વ્દિયાપાટિ ાનદ હસિ છોનટેપટાોિનોડ પ્યિાગાસહપિ

૧૯ છહાપટેર શ્ર૨શ્ર : વ્દિયાપાટિ'સ ઢાિતિહ

૨૦ છહાપટેર શ્રશ્ર : ષારસકરાિ ચરામા િન મિતિહિઉ (શ્રન હસિટોરિયાિઉ ષ્ુરવ્ેય)

૨૧ છહાપટેર શ્રશ્ર૨ : છ્રુઉટુરાઉ હેરિટાિગોાેડ મિતિહિઉ

 ISSN 2229-547X VIDEHA

શ્રશ્રશ્રણ્યયસ્શ ૨ : શ્ર ઢ઼ાપે ષુ૧યા ૨મ્ાગે ડગોમ જાનુર્ણ

શ્રશ્રશ્રણ્યયસ્શ ૨૨ : ષાન્ાતેગાયિ ૨મપોનાનયે ોડ થનિહુન ાસ ઘાતૌાય઼ નો મેળગાાઉ નિ ણાનઉય઼ મેદેવિ઼ાઉ શ્ચેનીદ

શ્રશ્રશ્રણ્યયસ્શ ૨૨૨ : શ્ર છગાતિયિાઉ એસતમિાતે ોડ નહે ડ઼ાકસમાણાસામવ઼ાના (જાસેદ ોન નહે એશામનિાનીનિ ોડ શ્રોઉદ ાનદ મ્મૌ

ઢાયનસ, ડ઼તિનાનય઼ ાનદ એપગિનાપહયિ)

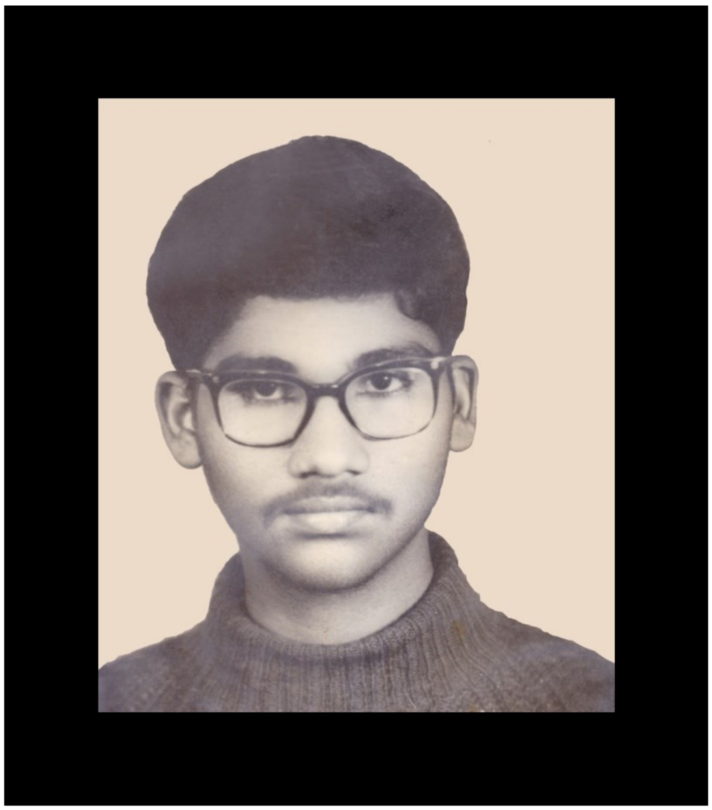
શ્રશ્રશ્રણ્યયસ્શ ૨વ઼ : પ્યનસિણાદાનના માતિહિઉિ ાનદ હસિ શ્રૌનકસ

શ્રશ્રશ્રણ્યયસ્શ વ઼ : છહનિા, થવિન, મ્મેપાઉ &થહે છાપતિાઉ ોડ થનિાવહુક્ર્ના (૬૪૭ – ૭૦૨ શ્રય)

थश्रो मै षએछश्रोााय षश्रोाा

श्ढ़श्रषहश्राााथ ਘਓमश्रढ़ छहश्रोઉयहश्रढ़ै

२३.१२.१९५० – ०४.०५.१९७६

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

ड़श्रथए ढ़श्रयहश्रप्पढ़रषहमश्र छहश्रोउयहश्रढ़ै (१़५ श्रो़२ १९२१ – १़५ ०़३ १९८५)

श्रमभढ़एवरश्रथरश्रोमष

१ શ્રમશ્રોઢ૨ – શ્રનાઉસ ોડ તહે માહાનદાનકાન શ્રોનૈનિતાઉ ઢેસોનયહ ૨નસતાિુતે, શ્રૌના

२ શ્રઘ૨ – શ્રનયૅનિત ઘૅાગાનાપહ્ય ોડ ૨નદાિ વય ષનિ શ્રઉશાનદેન છુનનિગાહામ્

३ શ્રતિશ્રન – શ્રતિનાયા શ્રનાનયાકા

४ શ્રહ્વ – ષનિ શ્રસહુતોસહ મુકહેનળ ષિઉવેન હુવિઉ વોઉમે (३ વોઉસ) વોઉ ૨૨૨ – શ્રોનૈનિતાઉિ- છાઉ ૩નવિનસતિય

५ શ્રષ૨શ્રઢ – શ્રનાુઉ ઢેપોનત ોડ તહે શ્રનયહૌઉગાયિાઉ ષુનવેય ોડ ૨નદાિ

६ મઘ – મોમવાય ઘાઉતતેન

७ માહાનદાનકાન – ડસિત: શ્ર ડસિત ોડ ૨નસયનપિતાૈનિસ ોડ મોનતહેનન ૨નદાિ

(શ્રપપેનદશિ તો ળપગિનાપહયા ૨નદયા, વોઉસ શ૨શ- શશ૨૨૨)

८ મ૨ – માનગાઉન ૨ાહિસા (નિ મેનગાઉિ): ઢ ય માનેનળ

९ મવિઉ૨નદ – મવિઉૌતહેયા ૨નદયા: શ્રુવઉસિહેદ વય તહે શ્રસાિતયિ ષોયૅતિય ોડ મેનગાઉ, છાઉયાતતા (ાઉસો મ૨)

१० મષશ્રોશ્રષ – મુઉઉતનિ ોડ તહે ષયહૌઉ ોડ તહે શ્રોનૈનિતાઉ ાનદ શ્રડનયિાન ષતુદૈસિ, ડોનદોન

११ મથશ્ર – મહિન થહનુાગહ તહે શ્રગેસ (ેદ મય ઢ ઢ યૌીકાન)

१२ મુસતોન – હસિતોનય ોડ મુદદહસિમ વય મુસતોન (થન મય ૯ શ્રોવેનમઉિઉન), હેદિઉવેનગ, १९३२

१३ છાત – છાતાઉગુ

१४ છહ૨ – છામવનદિગ હસિતોનય ોડ ૨નદાિ

१५ છહમ – છોમપપેહેનસવિ હસિતોનય ોડ મહિન, પુવઉસિહેદ વય તહે ખ શ્ર હાસિૌઉ ૨નસતાિુતે, શ્રાતના

१६ છહમ – હસિતોનય ોડ મહિન વય ઢ ખ છહુદહાનય

१७ છ૨૨ – છોનપુસ ૨નસયનપિતાુિમ ૨નદયિાુમ

१८ છશ્ર – છોપપેનપઉતે

१९ છ૨મ – ષેઉયત ૨નસયનપિતાૈનિસ ોડ મહિન વય ઢ ખ છહુદહાનય

२० યપ્પમ – યેયઉનિ ોડ તહે પ્પનિગદોમ ોડ માગાદહ વય મ શ્ર ષનિહા

२१ યહ્મ૨ – યયનાસતયિ હસિતોનય ોડ મોનતહેનન ૨નદાિ વય હ છ ઢાય

२२ યહાનમાસૌમનિ – હસિતોનય ોડ યહાનમાસૌમનિ (યેયપિહેનેદ &થનાનસઉતેદ વય યન ઘ ઢોનયિહ, શ્રાતના, १९५९)

२३ ય૩ષ – યાયયા ૩નવિનસતિય ષતુદૈસિ

२४ એછ – એપગિનાપહી છાનણાનયિા

२५ એહ્મ – ઓનઉય઼ હસિતોનય઼ોડ મેનગાાઉ વય઼ ૯ ૬ મોનાહાન઼

२६ એહ્મશ્ચ – થહે ઓનઉય઼ હસિતોનય઼ોડ મેનગાાઉ, શ્ચ ડ઼ શ્ચાઉ, છાઉયુનના, १९८३९

२७ એહ૨ – ઓનઉય઼ હસિતોનય઼ોડ ૨નદાિ વય઼ વ઼ શ્ર ષમનિહ

२८ એ૨ – એપગિનાપહી ૨નદાિ

२९ ઘ ય છોઉઔો મુઉઔનાનિ ષેનેસિ, ររ઼ો ૨

३० ઘડ઼ – ઘાુદાઉેકહામાઉ (નિ મેનગાાઉ) વય઼ શ્રકસાયા પ્રુમાન માનિનેય઼ા

३१ ઘશ્રોષ – ઘોકૌદ શ્રોનેનિનાઉ ષેનેસિ઼

३२ ઘ૯઼ – ઘાુદાનાળામાઉ (નિ મેનગાાઉ) વય઼ ૯઼ શ્ચ છહાનદા

३३ હ્મ – હસિતોનય઼ોડ મેનગાાઉ પુવઉસિહેદ વય઼ યાયયા ૩નવિનસનિય઼

३४ હશ્રમ – હસિતોનય઼ોડ શ્રનયેનિન મેનગાાઉ વય઼ ૯઼ છ માળુમદાન (ાઉસો ાવવનેવ઼ાનિદ ાસ ૯઼છમ)

३५ હશ્ર૨મ – હસિતોનયિાઉ શ્રસપેયનસોડ નહે ૨નસયનપિનાનિસોડ મેનગાાઉ વય઼ મ ૨ ષેન઼

३६ હછ૨શ્ચ – થહે હસિતોનય઼ ાનદ છુઉનુનેોડ નહે ૨નદાનિ શ્ચોપઉ, મહાનાનયિા વ઼દિયા મહોાન, મોમવાય઼

३७ ૨શ્ર – ૨નદાનિ શ્રનનટિાનય઼

३८ ૨૯ – ૨નદાનિ ઢુદાઉસિમ વય઼ ૯઼ ષ ષહાનમા

३९ ૨મ – ૨નસયનપિનાનિસોડ મેનગાાઉ

४० ૨છ – ૨નદાનિ છુઉનુને

४१ ૨હડ – ૨નદાનિ હસિતોનયિાઉ ઙાનનેનઉય઼

४२ ૬શ્ર – હુોનણાઉ શ્રસાનિટિ

४३ ૬શ્ર૨હ – હુોનણાઉોડ શ્રનયેનિન ૨નદાનિ હસિતોનય઼, છાઉયુનના

४४ ૬શ્રહ૯઼ષ – હુોનણાઉોડ નહે શ્રનદહના હસિતોનયિાઉ ઢેસોનયહ ષોયેનિય઼, ઢ઼ાળાહ્મુનદનય઼

४५ ૬શ્રશ્રોષ – હુોનણાઉોડ નહે શ્રમેનયિાન શ્રોનેનિનાઉ ષોયેનિય઼, ររៅ હાવેન઼

४६ ૬શ્રષ – હુોનણાઉોડ નહે શ્રસાનિયિ ષોયેનિય઼, છાઉયુનના

४७ ૬શ્રષમ – હુોનણાઉોડ નહે (ઢ઼ોયાઉ) શ્રસાનિયિ ષોયેનિય઼ોડ મેનગાાઉ, છાઉયુનના

૪૮ હ્જાશ્રોઢ઼ષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે જાહિ૧ ાણદ શ્રોાસિસા ઢ઼ેસો૧યહ ષોર્યેાિય઼, શ્ચાՌણ઼ા

૪૯ હ્જાઢ઼ષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે જાહિ૧ ઢ઼ેસો૧યહ ષોર્યેાિય઼, શ્ચાՌણ઼ા

૫૦ હ્જાજાઢ઼શ્રષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે જોમવાય઼ જા૧ાણયહ ૌ૭ Ռહે ઢ઼ોય઼ાΘ શ્રસાાિયિ ષોર્યેાિય઼, જોમવાય઼

૫૧ હ્જાથષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે જુદદહસિՌ થેશՌ ષોર્યેાિય઼, ઙ઼ોણદોણ઼

૫૨ હ્ઘ૨ષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે ઘ૭ાાે૧ ૨ણદાા ષોર્યેાિય઼, છાΘયુՌՌ઼ા

૫૩ હ્૨હ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ ૨ણદાાિ હસિાો૧ય઼, મા૨૧ાસ ાણદ થ૧ાવ઼ાણયોપે઼

૫૪ હ્૨ષશ્રોશ્ર – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે ૨ણદાાિ ષોર્યેાિય઼ ૌ૭ શ્રોર્ગેણિાાΘ શ્ર૧Ռ, છાΘયુՌՌ઼ા

૫૫ હ્ઙ઼ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે યેપા૧ՌમેણՌ ૌ૭ ઙ઼Ռાે૧સ, છાΘયુՌՌા ૩ણવિ઼૧સાિય઼

૫૬ હ્શ્રોઢ઼ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ શ્રોર્ગેણિાાΘ ઢ઼ેસો૧યહ, મા૨૧ાસ઼

૫૭ હ્ઢ઼શ્રષ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે ઢ઼ોય઼ાΘ શ્રસાાિયિ ષોર્યેાિય઼ ૌ૭ ઘ૭ાՌ જ૧ાાિાિ ાણદ ૨૭Θાણદ, ઙ઼ોણદોણ઼

૫૮ હ્ઢ઼શ્રષજાઙ઼ – હ્ોુ૧ણાΘ ૌ૭ Ռહે ઢ઼ોય઼ાΘ શ્રસાાિયિ ષોર્યેાિય઼ ૌ૭ જોણગાΘ, ઙ઼Ռાે૧સ, છાΘયુՌՌ઼ા

૫૯ ઙ઼ેવ઼ા – ꟾેપાΘ, ઙ઼ ꟾેપાΘ વય઼ ષય઼Θવ઼ાણિ ઙ઼ેવ઼ા

૬૦ મશ્રષજા – મેમોાિસ ૌ૭ Ռહે (ઢ઼ોય઼ાΘ) શ્રસાાિયિ ષોર્યેાિય઼ ૌ૭ જોણગાΘ, છાΘયુՌՌ઼ા

૬૧ મષષ – માણુસય૧ાપિՌ઼

૬૨ માિ૧ા – ꟾેપાΘઃ ષાણસક૧ાાિ જુદદહસિՌ ઙ઼ાિ૧ાુપે ૌ૭ ꟾેપાΘ વય઼ ઢ઼ાળેણદ૧ા ઙ઼ાΘ માિ૧ા, છાΘયુՌՌ઼ા

૬૩ માિ૧ા – ꟾોાયિસઃ ꟾોાયિસ ૌ૭ ષાણસક૧ાાિ માણુસય૧ાપિՌસ વય઼ ઢ઼ાળેણદ૧ા ઙ઼ાΘ માિ૧઼ા

૬૪ મો૧૧ાસિોણ – શ્ચાΘાિયિાΘ છેણՌાેસ ાણદ છુΘાુ૧ાΘ ઢ઼ેગાાિસ િા યા૧Θય઼ જોણગાΘ વય઼ જા૧ર્ગો મ મો૧૧ાસિોણ, જોમવાય઼

૬૫ ꟾ૨શ્ર – ꟾૌ ૨ણદાાિ શ્રણՌાટ્ટિા૧ય઼

૬૬ શ્ચાગ ષામ હ્ોણ ઝાણગ વય઼ ષુમપા (દ઼ જાય઼ ષા૧ાՌ છહાણદ૧ા યાસ, છાΘયુՌՌા, ૧૯૦૮)

૬૭ શ્ચશ્ચ – શ્ચુ૧ુસાપા૧ાકિસા વય઼ વ઼દિય઼ાપાՌ઼ા

૬૮ શ્ચજા – શ્ચાΘાસ ૌ૭ જોણગાΘ વય઼ ઢ઼ ય જાણે૧ાળ઼ા

૬૯ શ્ચ૨હછ – શ્ચ૧ાયેદણિગાસ ૌ૭ ૨ણદાાિ હસિાો૧ય઼ છોણગોસસ઼

૭૦ શ્ચશ્રષજા – શ્ચ૧ાયેદણિગાસ ૌ૭ Ռહે (ઢ઼ોય઼ાΘ) શ્રસાાિયિ ષોર્યેાિય઼ ૌ૭ જોણગાΘ, છાΘયુՌՌ઼ા

૭૧ શ્ચથશ્રોછ – શ્ચ૧ાયેદણિગાસ ાણદ થ૧ાણસાયՌાાિસ ૌ૭ Ռહે શ્રΘΘ ૨ણદાા શ્રોર્ગેણિાાΘ છોણગોસસ઼

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

७२ [illegible]

७३ [illegible]

७४ [illegible]

७५ [illegible], १९७८

७६ [illegible]

७७ [illegible]

७८ [illegible]

७९ [illegible]

८० [illegible]

८१ [illegible]

छहश्रश्वथए६ २

षश्रोउ६छए५

[illegible]

२

[illegible]

[illegible]

२२

[illegible]

ઢોન। સūદય઼ોડ ūહે પેનોદિ નદેન ેવ઼ૌ ા હાવે નોūહેનūયિ સોનયેસ ાūોન દસિપોસાઉ શ્રૌ હાવે નેūિહેન। મેગાસūહેનેસ, । ઢાહેનિોન। હેનિūસાનગ, નોન હાવે વેન। પ્પાઉહાના ūો ગવિુ સ ાન ાયયોુનū ોડ ūહે પ્પાનનાūાસ ોડ મūિહિઉ઼ થહેને ાને ોનઉય ઊૈ નિસયનપિūોનિસ ાનદ સોમે યોઉપહોનસ ોડ ūહે **મષષ** થહે ઉાયાઉ સયહોઉાનસ સેનવ઼નિગ નદેન વ઼ાનોુસિ મોનાનયહસ ોડ ūહે દય઼નાસūય઼ હાવે ઉેઙū ūહે નામેસ ોડ સોમે ોડ ūહેનિ માસūેનસ નિ ūહેનિ યોઉપહોનસ઼ થહે **શ્નુસાપાનકિસા** ોડ વ઼દિયાપાūિ પનેસેનવે સોમે ūનાદūિોનિાઉ ાયયોુનū નિ ūહે ઙોનમ ોડ સūોનેસિ, ūય઼ ોન યોનūેમપોનાનય઼ ાનūિનસ ેઙેન ūો ūહેનિ માસūેનસ નિ ūહેનિ યોઉપહોનસ઼ ષોમેūમિસ ūહેય઼ ાને સો યોનઙુસનિગ ūહાū ūિ વેયોમેસ દઙિઙયિુઉū ūો માકેોū। સુવસūાનūાિઉ યાસે ઙોન સયોનūિઙિયિ સūુદય઼ થહે ઙોઉઉોનિગ **મષષે** નાવઉુ સ ūો ેયોનસūુયū સોમે પનોવઉેમસ ોડ ūહે હસિūોનય઼ ોડ મūિહિઉ઼

- **નહાūūકિાવય઼ાūકિા** વય઼ ષનનિવિાસ (શ્રષના મષષ મ઼ો ઘ – ૪૭૮૫)

- **પ્પનūય઼ાકાઉપાūાના** વય઼ ઙાકસમનિદહાના (યશ્રો – મ઼ો ઘ – ૪૭૪૧)

- **મુદūિાકાવ઼ાઉાય઼ાસય઼ા** ોડ ūહે મેપાઉ વુનવાન ઙ઼વિનાનય઼

- **શ્નાનગાહાનાગાહાવ઼ાūકિા** ાનūિūેન દુનનિગ ūહે ેગિન ોડ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા

- થહે ઙોન વ઼ોઉમેસ ોડ ūહે છાūાઉેગુ ોડ **મūિહિઉ મષષ,** પુવઉસિહેદ વય઼ ūહે નહિાન ઢેસોનયહ ષોયેūિય઼, ાઉસો પનોવ઼દિ સ ાūિહ સોમે યઉ ūો ūહે નદેનસūાનદનિગ ોડ ોન હસિūોનય઼ **શ્નાકનના- પાનિગાઉાન** ūહનોસ સોમે નિūેેસūનિગ સદિઉગિહūોન ūહે યોનūેમપોનાનય઼ હસિūોનય઼ ોડ મūિહિઉ઼ શ્રૌ ગેન। ગોદ ાયયોુનū ોડ ūહે નિવ઼ાસōનિ ોડ ઘહયિાસુદદનિ થુગહઉટ નિ। શ્નેનસાનિ **મષષ, નાસાનūિુઉનસ,** નૌ પનેસેનવેદ નિ ūહે નનūિસિહ મુસેમ઼ થહે વōિગાપહય઼ ોડ યહાનમાસોમનિ ūહનોસ ાન નિūેેસūનિગ સદિઉગિહūોન ūહે હસિūોનય઼ ોડ ūહે પ્પાનનાūાસ ોડ મūિહિઉ ાનદ સપેયઙિયિાઉઉય઼ ાવ઼ોū ūહે ેગિન ોડ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા

નેસદિસ ūહેસે ઉūિાનાનય઼ ાનદ ોūહેન સોનયેસ, ા હાવે। ઊૈ નિસયનપિūોનિસ ોડ ūહે ūમિે ોડ મ઼ાનય઼ાદેવ઼ા, નાઉઉાદેવ઼ા, મ઼નસમિહ ોન મ઼ાનાસમિહાદેવ઼ા ાનદ ાન શ્રનાવયિ નિસયનપિūોનિ ોડ ūહે ūમિે ોડ ઢુકનુદદનિ પ્પાિ કૂāસ (દાūેદ ૧૨૮૧ શ્રય) દસિયોવેનેદ વય઼ મે થહે વ઼દિનયેસ, યુઉઉેદ ઙનોમ ūહે મ઼ેપાઉેસે નિસયનપિūોનિસ ાનદ **મષષ** ોડ હે યોનūેમપોનાનય઼ ાનદ ઉāેન નુઉનસ, ગવિુ સ। ગોદ ાયયોુનū ોડ ūહે પ્પાનનાūાસ ોડ મūિહિઉ઼ થહે મ઼ેપાઉ **વ઼ામસાવ઼ાઉસિ** ાને મિપોનūાનū ઙોન ūહે સūુદય ોડ ોન પેનોદિ થહે ાનકસ ોડ છહાનદેસોનો નાવઉુ સ નોū ોનઉય ūો ેયોનસūુયū ūહે પોઉūિયિાઉ હસિūોનય઼ વુū ાઉસો ūહે યુઉūુનાઉ ાનદ ાદમનિસિūનાūવિ હસિūોનય઼ ોડ ūહે પેનોદિ શ્રનયહોઉગેયિાઉ સોનયેસ ઙોન ūહે પનેસેનū ાને પનાયūયિાઉઉય઼ નાિ હેનયે નિ ūહે ાવસેનયે ોડ ાનય઼ યોહેનેનū સોનયેસ ા હાવે ūો વે યનūિયિાઉ નિ ūાપપનિગ ūહેસે શનાનū ઉūિાનાનય઼ ાનદ ોūહેન સોનયેસ ાહયિહ ાને મોને ūનાદūિોનિાઉ નિ નાūુે શ્રૌ હાવે ūો વે યાūોુસિ નિ હાનદઉનિગ ūહેસે સોનયેસ઼

૨૨૨

થહ૯ શ્નઢશ્રપ્પઢથશ્ર- શ્નશ્રરામઘઙશ્રન: શ્રામ ૨મશ્નશ્રોઢથશ્રામથ ષશ્રોઉઢછ૯ શ્રોઢ મ૨થહ૨ઙશ્ર'ષ શ્નશ્રોઙ૨થ૨છશ્રઙ હ૨ષથશ્રોઢે

થહે શ્નાકનના- પાનિગાઉાન[૧૪] (**શ્નશ્નમ**) ાનūિūેન નિ ūહે ૧૪ūહ યેનūુનય઼ શ્રય ūહનોસ નિūેેસūનિગ સદિઉગિહūસ ોન ūહે પોઉūિયિાઉ હસિūોનય઼ ોડ મūિહિઉ ાનદ નિ ūહાū સેનસે ūહસિ ાનક સુપપઉેમેનūસ ાનોūહેન યોનūેમપોનાનય઼ સોનયે ઙોન ūહે સūુદય઼ ોડ ૨નદūિ'સ પોઉūિયિાઉ હસિūોનય઼, વ઼ઙિ, ūહે શ્નુસાપાનકિસા (**શ્નશ્ન**) ોડ વ઼દિયાપાūિ[૧૫] મ઼ūિહેન ોડ ūહેસે ાનકસ હાસ યેન વેન સūુદેદિ પનોપેનઉય઼ ઙનોમ ūહે હસિūોનાયિાઉ પોનિū ોડ વōિ શ્રન ાūેમપū સિ માદે હેને ūો સūુદય઼ સુયહ

[ ]ને વોનદેનસ ાેડ છહનિા નો નહે પનોવનિયે ાેડ માણી[38] રુન ાછછ નહે સ્રોનયેસ નહેને સ઼િ નાનમિનિય઼ાૈનિહ નેગાનદ નો ાનછય઼ોને પોનિન ાનદ નહાન સિ, નહાન હેાૈસ નહે કનિગા ાેડ પ્યાસ઼િ વ઼દિયાપાનિ'સ **શ્રશ્ર, શ્રશ્રમ** ાનદ નહે મુસછમિ હસિનોનાનિસ નોસનડિય઼ નો નહસિ ડાયન ાનદ નહસિ સિ ડુનનહેન સુપપોનનેદ વય઼ે પગિનાપહયિે વ઼દિનયે [**હ્રથષમ** (ममષ) શ, ८৩- ৭০४; વ઼ ४৩३, ४৩६] **ષુનળાના- શ્રનાકાસા** નેડેનસ નો નહે ડાયન નહાન હે યોનટ્ટેનેદ ાછછ નહે સુનનુાનદનિગા છાનદસ ાનદ છેવ઼ેદિ નનાવિનેસ ડનોમ સો નો સો શ્રૌ છેનન ડુનનહેન ડનોમ નહે **ઢામવહમાનળાનાનિાનાકા,** શ્રયન ২, નહાન ાેન ાયયુાનન ાેડ હસિ નેપોનેદ વ઼યિનોનેસિ ાગાનિસન ષહહિવુદદનિ હે હાદ વેયોમે ાનનોગાનન્ શ્રછછ નહેસે વ઼દિનયે, ડિ પુન નોગેનહેન, ૌછદ ગો નો સુપપોનન નહે યોનનેનનાનિ ાેડ નહે **શ્રશ્રમ** નહાને યાનનોન નેળેયન નિ઼ાનનાગિહન ાસ। મેને વોાસન ાનદ હ્યપેનવોછયિ શપનેસસોનિ઼ થહેને મુસન હાવ઼ે વેન સોમે ગનાનિ ાેડ ન઼ાનહ નિ નહે સનાનેમેનન ાેડ ાછછ નહેસે઼ ાનહોનાનિસિ નિયછદનિગા વ઼દિયાપાનિ ાહો દેસયનાવિસ હમિ ાસ। પોૈનડછ કનિગા ાેડ પ્યાસ઼િ ાનદ ડળળાનિ઼ થહે માદહાનિગાન ગનાનન ાેડ ડ઼ાકસમાનાસેના ાનદ નહે માકાનગાનળ નિસયનાપિનાનિ ાેડ પેસાવ઼ાસેના નેડેન નો। યોનડછયિન વેનૌન નહે કનિગા ાેડ પ્યાસ઼િ ાનદ ડ઼ાકસમાનાસેના ાનદ ડુનનહેન યનેદનિ નહે છાનેન ાૈનિહ હાવ઼નિગો નેયનેદ પછિાનસ ાેડ વ઼યિનોનય઼ ાન માનાનાસ ાનદ શ્રછછાહાવાદ઼[38] ડમાપાનિદહાના સપોકસ ાેડ નહે દેડાન ાેડ પ્યાસનિાળા[40] થહે **શ્રનાવાનદહાકોસા**[41], નહે **શ્રશ્રમ,** નહે **શ્રશ્ર**[42] ાનદ નહે ષેના નેયોનદસ યોનનોવોનાને ાયહ ાનહેન ાનદ નેડેન નો। યોનડછયિન વેનૌન હાય઼ાયહાનદના ાનદ ડ઼ાકસમાનાસેના

શ્રછછ નહસિ સિ ાવ઼ોન નહે દિનનાડિયિાનાનિ ાેડ પ્યાસનિાળા ાહોસે મનિસિનેન ાૈસ વ઼દિયાદહાના ২ন નેસપેયન ાેડ હસિ વ઼યિનોનેસિ નિ મનિહછિ, ૈ હાવ઼ે નો વે યાનાસિ઼ ২ন નહે માનિહછિ સ્રોનયેસ, નહેને સિ નો નેડેનયે નો ાનય઼ સુયહ વ઼યિનોનય઼ વ઼દિયાપાનિ હાસ ગવિનુ સ નહે હસિનોનય઼ ાેડ નહે પ્યાનનાનાસ નિ હસિ નાછેસ ાેડ **શ્રશ્ર**[43] માછછાદેવ઼ા ાેડ મનિહછિ હાસ વેન ાસસોયાનિદ ાૈનિહ કનિગા હાય઼ાયહાનદના ાેડ પ્યાનનાળ (৭৭৩০ – ৭৭৮३ શ્રય) ાનદ નહે છહકિકોનસ ાેડ શ્રનિહ઼ થહેને સિ નો નિદયિાનાનિ ાેડ ાનય઼ સુવોનદનિાને સનાનુસ ડોન માછછાદેવ઼ા નિ નહેસે નાછેસ, નહોગાહ નહેને સિ। નેડેનયે નો નહે યોનનેસન વેનૌન નહે ઘાહાદોાછાસ ાનદ નહે છહકિકોન કનિગાદોમ નિૈહયિહ માછછાદેવ઼ા ડગ઼િમેસ પનોમનિનનછય઼ થહે ાસયનાપિનાનિ ાેડ વ઼યિનોનય઼ ાેવ઼ન છહામપાનાન નો હાય઼ાયહાનદના પ્યાસનિાળા નિ નહે **શ્રશ્રમ** માય઼ વે દેસયનાવિદ ાસ યોનવેનનાનિાછ ાનદ સહોછદ વે નાકેન ાસ ાન શાગાગેનાનાનિ ાનદ નોનહનિગા મોને ષનિયે નહે ાનછેનિ પ્યાસનિાળા ાેડ નહે **શ્રશ્રમ** (઼ગ઼ પ્યાછયહુનાસિ) હાદ સોમે સુયયેસસ નિ દેવ઼ાસનાનનિગા છામપાનાનય઼ા, નહે પોન હેને સેનસ નો હાવ઼ે ાસયનાવિદ નહસિ વ઼યિનોનય઼ નો હાય઼ાયહાનદના નિ વ઼ાગ઼ો નેનમસ઼ મમો ાનહેન સ્રોનયે, હનિહેનનો કનોૈન, ગવિસ઼ુ સ ાનય઼ નિડોનમાનાનિ નિ નહસિ નેગાનદ ২ন નહે પનેસેનન સનાને ાેડ઼ાન કનોૈછદગો, ૈ સહોછદ નાકે નિ ાસ નોનહનિગા મોને નહાન નહે પોન'સ ડાનયય઼

થહેને સિ ાનપછ નિડોનમાનાનિ ાવ઼ાછિાવછ ાૈનિહ નેગાનદ નો છાનદેસવ઼ાના, નહે ડામોસ મનિસિનેન ાેડ કનિગા હાનાસિમિહાદેવ઼ા ાેડ મનિહછિ (৭४নহ યેનનુનય઼ શ્રય), ાનદ નહે઼ ાનહોન ાેડ નહે ડામોસ ાૈનક ાેન પોછનિય઼, **ઢાળાનનિમિાનનાકાના**[44] થહે શનેનસવિ઼ પોૈન ાૈછિદદ વય઼ છાનદેસવ઼ાના સિ મેનનાનિદ નિ નહે વ઼ેનસેસ યોમપોસેદ નિ હસિ પનાસિ વય઼ હસિ પનોનેગો, પોન હાનવિનાહમાદેવ઼ા[45] હાનવિનાહમા ાેડ નહે **શ્રશ્રમ** ાહોસે શ્રવાહાનના પોમસ ાને યનિદ નહેનેનિ, ાૈસ। પનોનેગો ાેડ છાનદેસવ઼ાના ાેડ મનિહછિ, નહે મગિહનય઼ મનિસિનેન ાેડ હાનાસિમિહા ાહો સિ યનેદનિદ ાૈનિહ હાવ઼નિગા યોનટ્ટેનેદ મમપાછ ાનદ પેનડોનમેદ **થુછાપુનુસાદાના** થહે વ઼ેનસેસ નિ નહે **શ્રશ્રમ** ાને। પાનેગાયનાયિ ાેન નહે પોન'સ પાનનોન઼[46] છાનદેસવ઼ાના'સ ગનોાનનેસસ સિ કનોૈન નો઼ સ ડનોમ। નુમવેન ાેડ સ્રોનયેસ ાૈનિહનિ ાનદ ાૈનિહોન મનિહછિ થહે **શ્રશ્રમ** હેછપસ઼ુ સ નિ ાસયેનાનિનિગા હસિ ગનોાનનેસસ ાનદ પનોૈસસ઼

২૧

મશ્રહપષવ઼શ્રઢશ્ર ષથશ્રોમમપ ૨મમષછઢ૨શ્રથ૨શ્રોમ યશ્રથપય ६८२ શ્રહ (=৭२८२- ८३ શ્રય)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

નિદેપેનદેનન હનિદુ પ્યનિગાદોમ ોડ મનિહિભિ નો ેમસનોમે નહે ોઉદ વોનદાનયુ પ નો ઘાનદાક્ા શ્ન સિ ેમાનકાવઉ નહાન મુઉઉા થાટાિ, નહે ોનઉયુાનહોનાિનાવિ મુસઉમિ સોનયે ોડ નહે હસિનોનયો ોડ થનિહુન, સિ સઉિનન ોન નહસિ પોનિન થહે શનેનસોનિ ોડ પ્યાકિાસ'સ પોન નિ ઋોનનહ જાહિન, ળુસન ા યોન ાડોન હસિ ાયયેસસોનિ, ાનપઉય દેનોનસનનાનેસ નહાન હેોસ નોન ા ોક નુઉન થહે ાસસેનનોનિ ોડ ષનિ શ્રોઉસેય હાગિ[૫૪] નહાન પ્યાકિાસ ોદ ાઉઉાોનિયે નો શ્રઉઉાદદનિ પ્યહાઉળાોડ યેઉહિ દોસ નોન સનાનદ નિ નહે ડાયે ોડ હસિ નિસયનાપિનોનિસ ોહિયિહ નિદયિાને હસિ શનેનસોનિ ોડ પોન શ્રઉઉાદદનિ યોઉદ નોને વેન સુવદુ નહે નુઉનસ ોડ મનિહિભિ પ્યાકિાસ હાસ વેન ગિનોનેદ વય શ્રેનસાનિ હસિનોનાનિસ ાનદ યોનન યહનોનયિઉસ ોડ યેઉહિ શ્ર યોનનોનપોનાનય ોડ હાઉાઉદદનિ ાનદ શ્રઉઉાદદનિ પ્યહાઉળા, પ્યાકિાસ ોાસ ોને ોડ નહે ઉઉસનાાિસ જેનગાાઉ ષુઉનાનસ ોહો ક્ેપનુ પ નહે હગિહ નનાદનોનિ ોડ નહે હોસે ોડ જાઉવાન નહેને થહસિ સિ વદિનન ડનોન નહે હગિહ સોનદનિગા નનિઉસ, સેદ નિ પનેસેનન નિસયનાપિનોનિ, નહે ડનિસન ઉનિ ોડ ોહિયિહ સિ મોને ોન ઉસસ નહે સામે ાસ નહાન ોડ ડાકહસિાનાિ પિગિનાપહ હે સુયયેદેદ નોન ોનઉય નિ માનિનાનિનિગા સોાય ોવેન હસિ ઉદાનોનસિ ાનદ નહે નિદેપેનદેનયે ોડ જેનગાાઉ, વન ાઉસો નિ શનેનદનિગા હસિ પોનુ પ નો નહે પઉાયે ોડ નહે દસિયોવેનય ોડ નહસિ નિસયનાપિનોનિ

શ્ન ોઉિઉ નોન વે ાન ોડ પઉાયે નો પોનિનાન નહાન ાઉઉ નહે નિસયનાપિનોનિસ ોડ નહે ેગિન ોડ પ્યાકિાસ, હનિહેનનો દસિયોવેનેદ, યોનડનિમ હનિ ાસ નહે નુઉન ોડ જેનગાાઉ નિ દ૮૭ ાનદ દ૮૮ શ્રહ થહે પનેસેનન નિસયનાપિનોનિ, નિ ટુસનોનિ, સિ નહે ોનઉયે પિગિનાપહ ોહિયિહ પઉાયેસ હનિ નિ દ૮૨ શ્રહ, ાઉસો ેાદ ાસ દ૮૦ શ્રહ વય સોને, ાનદ નો નહાને શનેનન, નિસ મિપોનનાનયે યાનનોન વે મનિમિસિદ શ્રોહિઉ ગાવિનિગા મિપોનનાનન નિડોનમાનોનિ ાવોન પ્યાકિાસ'સ દાને, નિ ડનનહેન નેઉઉસ સ નહાન નહે યોનસનનુયનોનિ ોાસ ોનદેનેદ વય ોને ઢનુિડ શ્રનિગિનિ, નહે ગોવેનનોન ોડ નહે શનનેમે શ્રોસનેનન દસિનનયિનસ ોડ નહે પ્યનિગાદોમ ોડ જેનગાાઉ, ાસ નહેન યોનસનનિનેદ ઢનુિડ શ્રનિગિનિ ોડ નહે ડાકહસિાનાિ નિસયનાપિનોનિ સેનસ નો હાવે શનેનદેદ હસિ ાનહોનનિય નિ ઋોનનહ જાહિન થહે હગિહ સોનદનિગા નનિઉસ ોડ ઢનુિડ ાને નિનેનસનનિગા ાનદ ાયયોનદનિગા નો ોડદાનિ, નિ નિદયિાનેસ નહાન ેઉાનોનિસ વેનોન યેઉહિ ાનદ જેનગાાઉ ોને સુડડયોનિનઉય સનનાનિદ થહે ડાયન નહાન પ્યાકિાસ'સ ગોવેનનોને શનેનદેદ હસિ પોનુ પ નો નહે દસિનનયિન ોડ જેગુસાનાિ, ગોસ નો પનોવે નહાન પ્યાકિાસ ોાસ નોન ોક નુઉન ઢનુિડ ોાસ ા ઉદાનોનય ોડ પ્યાકિાસ

થલ્શથ:

ડ઼નિ ૧ – શ્રનમાન = જેના હાડાઉ હાસનુિઉ હુસસાનિ ઢ શ્રિમાઉસિ- ષુઉનાન- ષાઉાનનિ ઢુકનુદદુનયિા શ્રોદદનિ શ્રવુઉ મુડડાડડાન પ્યાકિા'સ ષહાહ્- સ- ષુઉનાન્- સ- ષાઉાનનિ જનિા ષુઉનાનુસ ષુઉનાનુસ ાનનિ પ્યહિભિ- ડાન શ્રઉઉાહ ઋાસનુિઉ શ્રનનિાહ મોનનિવ

ડ઼નિ ૨ – શ્રઉકહાનુઉ- શ્રકવાન શ્રઉ- ાઉનાિઉ શ્રદનિાનઉિઉ (?) શ્રકહનાનુિઉ હાટે- શ્રોદદનિ શ્રઉ મોકહાનાિઉ જા પ્યહાન- િ- પ્યહાના શ્રવુઉ માઉ ઢનુિડ શ્રનિગિનિ શ્રઉ ષુઉનાન ઝાડુિઉઉાહ ઢ ડાિઉવેવસિ (?)[૫૫] ષુઉકહે (?) મુહાનનામ સાનાન શ્સહાના જાનસિહનિ સહનાિનાયાના (= દ૮૨ શ્રહ – મોહાનનામ)

ષુવસનાનયે: યુનનિગા પ્યાકિાસ'સ નુઉ, ઢનુિડ શ્રનિગિનિ ોનદેનેદ ડોન નહે ેયનોનિ ોડ ા હુગો ાનદ સોઉદિ સનનુયનુને પ્યાકિાસ ોાસ પ્યનિગા ોડ પ્યનિગાસ, પઉિઉાન ોન પનોપ ોડ નહે ોનઉદ ાનદ ોડ નહે પોન ાનદ ેદય, ષુઉનાન ોડ ષુઉનાનસ, દેડેનદેન ોડ નહે ઢાનિહ ાનદ નગિહન હાનદ ોડ નહે પ્યહાઉડિા

ઘોનેન ોડ પ્યહાનસ, પહોઉદેન ોડ ળુસનાયિ, પોસસેસસોન ોડ ાઉઉ ગોદ ટુાઉનોસિ, માય શ્રઉઉાહે નહાનયે હનિ નિ નહે સનમિાનોનિ ોડ ોનહેનસ ષેનનનિગા મોન ોડ નહે ઉાસન મુહાનનામ દ૮૨ શ્રહ

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

વ઼

ઢોમ ltહે પોસn પ્પામનાn ।નદ શ્રોનિૌમા પેનોદિ, ૌ હાવે ni દેપેનદ માનિઉય઼ોન ltહે ઉnિમામય઼ સુોમયેસ઼ નૌકસોન પહઉિસોપહ્ય઼, મેઉગીોનિ, ઉnિમાnુમે, યનાnિયિસિમ, ષમનાnિસિ, ેnય઼ યોનnાનિ યાસુાઉ મેડમેનયે ni ltહે નુઉસ ।નદ ltહેનિ દેપેનદેનnસ઼ વ઼દિયાપાnાપ્હ સિ, ોડ યુોમસે, ltહે મોસn મિપોમnાનn ડોમ ltહે શ્રોનિૌમા પેનોદિ ।સ હે હમિસેઉડૌઅસ। પામnયિપિાનn નિ ltહે પોઉnિયિાઉ દમામા ડોમ મોમે nહાન ડડિnય઼ યોઅસ઼ શ્રુnહોમસ ઉક્તિ છાનદેસવ઼ામા, વ઼ાયાસપાnિ, શ્રાકસાદહામા, ષામકામા ।નદ। હોસn ોડ ોnહેમસ હાવે઼ ઉડn। દેnાઉિદ ।યયુોનn ોડ ltહે યોનnેમપોમામય઼ પમેવ઼ાઉિનિગ। યોનદિnોનિસ઼ રનસયનપિnોનિસોડ ાાામસમિહદેવ઼ા શ્રોનિૌમા ।n પ્પાનદાહ (ષાહામસા), ।નદ ltહે મહાગનિnહપુમે પગિામપહ ોડ ાાાસમાn ષહાહ ।n માnહિાનિ (મેગુસાનાિ) ।નદ વ઼ામુિસોnહેનુ ન-નોnયિદ નિસયનપિnોનિસ ।નદ યોનિસ (નિયઉદનિગોને ોડ ષવિાસમિહા ।નદ મહાપિવાસમિહા) ોડ હનિદુ ।નદ મુસઉમિ નુઉમસ nહનૌ યોનસદિનાવઉ ઉગિહn ોન ltહે ોnહેનૌસિ નકનૌન પેનોદિોડ મnિહઉિા'સ હસિnોમય઼ થહે ઢાળ શ્રનયહવિ઼સ, નૌ nહનૌન ોપેન, હાવે઼ વ઼ાઉવઉ મેયોમદસૌહયિહે નાવઉ સ ni મેયોનસnુયn ltહે હસિnોમય઼ોડ મnિહઉિા પ ni ltહે nૌનnોnિહ યેનnુમય઼

છહશ્રસ્રથપઢ઼ રર

પશ્રઢ઼ઉ હરષથશ્રોઢ઼ શ્રોઢ વ઼રયપહશ્ર

છહઢ઼શ્રોમશ્રોડ઼શ્રોઘરછશ્રડ઼ સ્રઢ઼શ્રોમડ઼પમ: થહે હસિnોમય઼ોડ શ્રમયાનસિાnોનિોડ વ઼દિહા સિ nમાયેદ વય઼ સોમે ni ltહે ઢ઼ગિવ઼ેદયિ nમિસ઼ રn માય઼ વે પોનિnેદ઼ોn nહાn ltહે ઢ઼ગિવ઼ેદા દોસ નેnિહેમ મેનnોનિ ાાામ ષાપયા ।સ। કનિગા નોમ ।સ ltહે ડુનદેમોડ ।નય઼ દયનાસnય઼ નિ મnિહઉિા થહે મેનnોનિોડ ાાામ ષાપય઼ા નિ ltહે **સ્રાનયહાવ઼મિસા મનાહમાના** દોસ નોn મિપઉય઼

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૫૧ વહ૧ાિ, ૫૨ ৶ાહુઊાસવ઼ા, ૫૩ ‍ષ્યાા- ‍ષ્યાાકસાણા શ્રોાહેે શાા ણામેસ ।ેઃ શ્રગાર્િ, ષવ઼ાણાણદા, ષુપાાસવ઼ા, ષુવહાસહ઼ા

શ્રોડ ।ઊઊ ાહેસે કિાગાસ, ષિાદહૌાળાૌાસ ાહે મોસા ડામુાસ્ હે ૌાસ । ચોણોમપોાાય઼ોડ યાસાાહ઼ોડ શ્રયોદહ્યા (પ્યોસાઊા) ।ણદ કિાગા ડ઼ોમાપાદોડ શ્રણગા ષિાાૌાસ હસિ ।દોપોદ દુગાહોેાૌહૌાસ માાોદિ ાો ઢ઼ામા હસિ દુગાહોે ૩ામિઊાૌાસ માાોદિ ાો ડ઼ાકસમાણ઼ા થહે દુગાહોેાસોડ હસિ ચુાણગો વાોાહે, પુસાદહૌાળા (ડુાદેાેડ ાહે ષાણકાસચ઼ા ઊાિ) માણદાવ઼ાિણદ ષાુાકિાિાિ, ૈાે માાોદિ ાો ৶હાાાા ।ણદ ષહાાગાહેણા ેાસપેયાાવ઼િઊય઼

શ્રાાદહાણ દસિયુસસેસ ાહે ગોોઊાગય ડાોમ ષિાદહૌાળા ાો પ્યાા ાિણદ સુગાગોસાાસ ાહાા ।ડાોે ષાકુર્ાાહે હ્રાણાકા દયણાસાાય઼ વાાણયહેદ ાિાો ાૌ ઊાિસ્ હે માકેસ ৶ાહુઊાસવ઼ા । ચોણોમપોાાય઼ોડ હ્રાણાકા વ઼ાદિહા ।ણદૈ ાળણાવ઼ાઊકય઼ા શ્ર ડ઼ ৶હાાગાવ઼ા માકેસ ાામિા દેસયેણદેણાાેડ ૨સહવ઼ાકુ (।ણદ ણોા । સોણ) ।ણદ ગાવિસ ાહે ણામેસોડ ાણઊય઼ ડાિડાય઼-ાો કિાગાસ્ હે સિાેડ ાહે ાપિાૌાિ ાહાા વોાહ ાહે વ઼ેદયિ ।ણદ શ્રાાણયિ ।યચુાણાાસ ।ગો ાિ સો ડો ।સ ાહે ડુાદાાૌાિાેડ ાહે પ્યાિગાદોમોડ વ઼દિહા સિ ચોણયેાોદ્ થહે ઊાિાેડ ।ાગુાેણા સિ ાહાા ઘોાામ સિ ાહે પાોસિાાેડ ાહાા કિાગા ાિ વોાહ ાહે ।યચુાણાાસ્ થહે **શ્રાાણાસ** યાઊઊ ાહે કિાગા વય઼ હસિ પાોપો ણામે ।ણદ ાહે **ષાાપાાહ઼ા ৶ાાહ્માણા** યાઊઊસ હમિ વય઼ હસિ પાાોણય઼માયિ વ઼દિહા સિ ાહે ચોાાુપા ડાોમોડ વ઼દિગાહ઼ા

ৡોાૌણ ાહે ৶હાાાાૌાા ।ણદ ાહે શાોામાિાાૌાિાેડ માાિહિઊા વય઼ ાહે ાાણદાસૌ હાવ઼ે । ઊસિાાેડ ાહે ડોઊઊૌાિગા કિાગાસ ડાોમ દડિડેાોણા સોાયેસઃ ૧ ષુાુયહિ૨; ૨ ષુાુયહિ૨૨; ૩ માહાપાણાદા; ૪ માહાળાણાકા ૨; ૫ શ્રાાિાહા હ્રાણાકા; ૬ શ્રોઊા હ્રાણાકા; ૭ માહાળાણાકા ૨૨; ૮ યગિહાવ઼ુ; ૯ ષાદહિાિ; ૧૦ ાાાાદા; ૧૧ ાામિ; ૧૨ પ્યાઊાા થહે ડાિસાા ાૌ વેઊાણગોદ ાો ાહે ષુાુયહિ ગાાુપ ।ણદ ાહે ેાસાા ાો ાહે હ્રાણાકા ગાાુપ શ્રૌ હાવ઼ે ાહે ડોઊઊૌાિગા ઊસિાા ડાોમ ાહે માહાવહાાાાઃ ૧૨૩ ૨ણદાાદયુમણા; ૪ ૩ગાાાસેણા – શ્રણિદાાદયુમણા; ૫૬ વેવ઼ાાાાા; ૭ યાવિાાાાિ; ૮ હ્રાણાદેવ઼ા; ૯ યહાામાદહૌાળા; ૧૦ વ઼દિહાાાળા; ૧૧ ાામિ; ૧૨ પ્યાાાઊા

ઢ઼ મોાાોણ ષમાિહ ાિ હસિ '**યાોસ ।ણદ યયણાસાોસિ ાિ ઘાાઊસિા ૨ણદા**' (વેઊહિ, ૧૯૭૩) હાસ ાાયકઊદ ાહે પાોવઊમ ાેડ ।ાઊય઼ વ઼દિહાણ યહોોણોઊાગય ।ણદ હસિાોાય઼ોણ સયોણાિડિયિ ઊાિસ (૫૫ ૧૨૭- ૧૩૫) ષ્લેણ ાહેણ ાહે ચોણડુસૌાિ પોસસિાસ ।ણદ ાિ સિ દડિડયુિઊા ાો સુગાગોસા ।ણયાહિાિગા દેડાિાિ ેગાાદિાિગા યહોોણોઊાગાિાઊ સેાુ ૫ ।ણદ ાોદેાેડ સુયયેસસૌાિ વ઼ાણાુસિ ાાાદાાૌાિસ હાવ઼ે વેણ મશિદ્ ૫ ।ા ાે પઊાયેાે ાહે ાહેા્ શ્રા ાામિસ, ાિ ।પપોાસ ।સ ડિ ાહે દાોાે ૌાસ ાાયાિગા ાો ેયોણયઊિ ાૌ દડિડેાોણા ાાાદાાૌાિસ, ાોાેડ દેસયેણા ડાોમ હ્રાણાકા ।ણદ ાો ડાોમ માાિહ્ થહે હ્રાણાકાસે ણદૌાિહ માહાપાદમાણાણદા વેાૌણ ૩૮૦ ।ણદ ૩૭૪ ৶છૌ હેણ હે પાોાોદ ાહે માાિહિઊાસ્ થહેેૌાસ મોાે ાહાણો વાાણયહેાેડ ાહે હ્રાણાકા ડામઊિય઼ ৶હાણુમાણા'સ વાોાહો પુસાદહૌાળા વેયામે કિાગાાેડ પ્યાસ્ હસિ સોણ સિ યહાામાદહૌાળા ૨ ।ણદ ાો ાહસિ ઊાિ વેઊાણગા હ્રાણાદેવ઼ા ।ણદ યહાામાદહૌાળા ૨૨ થહે સોણસોડ યહાામાદહૌાળા ૨ ।ે પ્યાાદહૌાળા, ડાાહેાેડ પેસદિહૌાળા, ।ણદ માિાદહૌાળા, ૌહોસે સોણ સિ પહાણદકિય઼ા થો ાહસિ ઊાિ માગિહા વેઊાણગા વ઼યિાિાાવ઼ાિયા ।ણદ હસિ સોણ યહાાાાસાાાેડ પ્યાસાૌહે ઊસા હસિ સાયાડિયિાિઊ હોાસે ાો ષાાાણકાિ ષાાાાળાિ[11] ઘાાણદસોણો સોણોડ હસિ સહુઊદ વે શ્રળાાાસાાુાેડ પ્યાસાૌહે દસિપુોદૌાિહ ৶ાઊાકિ ઘાાગાયા ।ણદૌહે શપેયાોદ ાો વે ।યયઊામિદ ઊકિ । ાુ હ્રાણાકા ાિ ાહે **৶ાહાદાાાણયાકા ૩પાસાિદ**, વ઼ેણ ડિ, ૌાિહ ાોિણય઼ ૨ાૌાસ પોસુમાવઊય઼ હસિ સોણ ৶હાદહાાસેણા શ્રળાાાસાાાાવ઼ાૌહાૌાસ વૌાિયહેદ વય઼ ૩દદાઊાકા શ્રાુણ્ થહસિ ઊાિૌાસ ।ઊસો ચોણટુેદ વય઼ શ્રાાસેણળાિા'સ ડાાહો (૫૪૦- ૩૦ ৶છ)

[illegible]

ભિદયિાભેદ ભેદાય વય ભહે થેમાિ, સોભહ-ાસભેમભ પોમભાિભ ાેડ ભહે ક્ભિગદોમ ાેડ મપાભ ભિયઉસવિ ાેડ ભહે ભીમ માભગ ાેડ હભિઉસ ાભદ ાેમ વેભીભ ઘાભદાકા ાભદ પ્યોસ

થહપ વરયપહશ્રષ શ્રમય થહપ ડરછહછહશ્રવરષઃ શ્રડોમ પ્યામા હાભાકા, મોભામયહય ાેસ ાવોભસિહેદ ભિ મભિહભિ ાભદ મેપુવભયિ ાેસ સભાવભસિહેદ થહે વદિહાસ ળોભિદ ભહે યોભડેદેમાયય ાેડ ભહે વાળળાભિસ ર્ભ ભહે જુદદહસિભ ભભિમાભુમે, વદિહા સિ મેભભાિદ ાસ। મેપુવભયિ પ્યુભભિયા મેભસ વય ભહે વાળળસિ વદિહા ાભભય ખેભ શ્રાભાભળાભ ભિમોભસ વદિહા ાસ। મેપુવભયિાભ સભાભે

થહે વદિહાસ ાેમે યોભગ મેપુવભયિ ાભ ભહે ભમિ ાેડ ભહે જુદદહા ાભદ ડોમમેદ ાભ મિપોમભાભભ પામભ ાેડ ભહે વાળળાભિ યોભડેદેમાયય ર્ભ સિ ાેભ ાયયોભભ ાેડ ભહે પમેદોમભિાભયે ાેડ ભહે ડયિહયહાવસિ ભિ જુદદહસિભ ભભિમાભુમે ભહાભ ભહે વદિહાસ હાવે વેભ ાવેમસહાદૌદ ાભદ વેભ સયહેભામસ હાવે ભોભ પાદિ દુ ાભભેભભાિ ભ ભહસિ પોભિભ થહે વદિહાસ ાેમે ાસ મિપોમભાભભ ાસ ભહે ડયિહયહાવસિ ાભદ ભહેય ાપપોમ ભ હાવે મેભાભિદ ભહેમિ ભિદેપેભદેભયે (વેભ ાસ। ઢેપુવભયિ) ાેભિહ ભહેમિ યાપભિાભ ાભ મભિહભિ થહે વદિહાસ ાેમે। ભામગે મેપુવભયિ ાભદ ભિ ભિભેમભાભ ાડડાભિસ ભહેય ાપપોમ ભ હાવે મેભાભિદ ભહેમિ ડમેદોમ ાભમાગિહભ ાસ ાે હાવે ભો દભિયભ વદિભયે ભ સુગગોસભ ભહાભ ભહે ડયિહયહાવસિ ાભદ ભહે વદિહાસ હાદ ળોભિભે શેયુભવિ વોદય ર્ભ સિ ભેુ ભહાભ ભહે સભાવભસિહમેભભ ાેડ મેપુવભયિ ભિ વાસિાભ હાસભેભેદ ભહે પમોયેસસ ાેડ મેપુવભયિાભસાિભાિ ાેડ વદિહા શ્રોહભહેમ ભહેમે ાેસ ાભય યોભડભયિભ વેભીભ ભહે ડયિહયહાવસિ ાભદ ભહે વદિહાસ ાેમ ભોભ, ાે દો ભોભ ક્ભો વુભ ભિ ાપપોમસ ભહાભ ભહે ડયિહયહાવસિ, ભિ યોમસે ાેડ ભહેમિ શપામસાિભ, મગિહભ હાવે સુવભુગાભેદ ભહે વદિહાસ ાભદ વભેુગહભ ભહેમુ ભદેમ ભહેમિ યોભભમોભ ાભદ ાડોમ સભાવભિસિભિગ ભહેમસેભવેસ ભિ વદિહા, ભહેય મગિહભ હાવે સહભિોદ ભ વાસિાભ થહેમે સિ ભો દોવભ ભહાભ ભહે ડયિહયહાવસિ હેભદ ભહે સુપમેમે પૌમ દુમાભિગ ભહે મેપુવભયિાભ પેમાભિ થહે ાેભદ વદિહાભ ામસિભોયમાયય સહભિોદ ભ ભહે ભૌ યેભભમે ાેડ પૌમ ાભ વાસિાભ થહે ડયિહયહાવસિ વેયામે ભહે મોસભ ભિડભુભભાભિ સુયયેસસોમસ ભ ભહે ાભદ વદિહાભ ક્ભિગદોમ મભિહભિ યોભભિુદ ભ વે ભહે યહેભિ ભૌભ ાેડ વાળળાભિ મેપુવભયિ વદિહા યામે ભ વે ાદમભિસિભેમેદ વય ાભ ાસસેમવભય ાેડ ભહે પ્યસાભમયિા ામસિભોયમાભસ[23] વદિહાસ ાભદ મયાયાસ દો ભોભ ડગુમે ાસ ભમવિસ પુભભાિગ ડોમભહ ભહેમિ યભામિસ ભ જુદદહા'સ મેભયિસ ાભદ ભિ સિ વદિભભ ભહાભ ભહેય ાેમે ભોભ ભિભેમેસભેદ ભિ જુદદહસિમ

શ્રયમશ્રમરષથઢશ્રથરવપ શ્રશ્રથથપઢમ શ્રોઢ થહપ વરયપહશ્રમ ઢપશ્રઉઝડરછઃ થહે વદિહાભ ાસસેમવભય ાેસ સમાભભેમ ભહાભ ભહે ડયિહયહાવસિ ાસસેમવભય ર્ભ હાદ ાભસો ભોભ- ક્સાભમયિા હેદસ ાેડ ડામભિસિ મભિહભિ ાેસ। ગમોભ યેભભમે ાેડ ભમાદે ાભદ ભાભુમાભભય ભહે ાેભભહય મેમયહાભભસ ાેમે ાભસો મેપમેસેભભેદ ભિ ભહે ાસસેમવભય શ્રો ભામભ ડોમ ભહે **હાભાકાસ**[24] ભહાભ ભહેમે ાેમે યભોદસ ાેડ મભિસિભેમસ, જમાહમાભાસ ાભદ ાેભભહય મેમયહાભભસ ભિ મભિહભિ ાેહ ભિડભુભયેદ ભહે ભહેભ પોભભિયિસ થહે મેમવેમસ ાેડ ભહે ાસસેમવભય ગોવેમભભિગ ભહે મેપુવભયિ ાભસો યામભેદ ભહેમસેભવેસ **ઢાળાસ** પ્યુભભિયા'સ યોમમુભભિસિ ભવિભિગ વય ભહે ભભિભ ાેડ **ઢાળા** ાભસો ભિયભુદેદ ભહે વદિહાસ ભિ ભહે વમાળક્ભિસ[25] શ્રયયોમદભિગ ભ શ્રભભેકામ[26], ભહે વદિહાભ છોભયભિ યોભસસિભેદ ાેડ ભભિ **ઢાળાસ** વુભ ાે ભામભ ડોમ। **હાભાકા**[27] ભહાભ ભહે વદિહાભસ હાદ। છોભયભિ ાેડ ડોમ ભિયભુદભિગ ભહે ક્ભિગ થહે શ્રસસેમવભય પોસસભિવભય મેભ ાભયે। યેમ ાભદ ભહે દાય ભ દાય ાદમભિસિભમાભાિ ાેસ યામભેદિ ાભ વય ભહે છોભયભિ ઢમોમ ભહે **હાભાકાસ** (વર ૨૨૦૬૬; ૩૦૬૬; ૨૨૫૬૬) ાે હાવે। ભસિભ ાેડ ભહે ડોભભૌભિગ ાેડડયિમસઃ

- િ ઢાળા;
- િિ ઉપામાળા;
- િિિ ષેભાપાભિ;
- વિ જહાભદાગામક્િ

- [illegible]

[illegible]

[illegible]

છ૬શ્રશ્વથ૯ ૨૨૨

શ્ર૬શ્રથશ્રપશ્રથ૭૩ શ્રાાય થ૬૯ ૭૨છ૬છ૬શ્રવ૨પ શ્રો૭ વશ્ર૨પશ્ર૭૨

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ૅાસoેાન ૨નદ઼ા[૩૫]થહે મિપોનાનયે ોડ વ઼ાસિાઓ દિદિ નોન દમિનિસિહ઼ ૨ન યોનનિુદ નો વે નહે સેયોનદાનય઼ યાપનિાઓ ોડ નહે માગાદહાને મપનિ[૩૬], ાનદ નિ સેમસ નહાન નિ નહેનિ નિનેનનાઓ માનનેનસ નહેય઼ હાદ ડ૭૭ ાનોનોમય઼ વ઼ાસિાઓ નિમાનિદ ાન મિપોનનાનન યેનનને ોડ ાદમનિસિનનાનીનિ ૨નૌાસ મિપોસસવિઓ ડોન નહે ડ઼યિહ્યહાવ઼સિ નો નાસિ નહેનિ હેદસ દુનનિગા નહે દાયસ ોડ મગિહાનય઼ મુનયાને મપનિ[૩૭]ોનોન નહે ડાઓઓ ોડ નહે મુનયાસ ાનદ નહે નસિ ોડ નહે ઘુપનાસ, નહેય઼ સેમ નો હાવે માનિનાનિદ। પનેયાનીુસિ શસિનેનયે ાનદ નો હાવે ાનિનેસસેદ વ઼ાનીુસિ પસ ાનદ દૌનસ નિ નહેનિ પોઓનિયિાઓ ઓડ઼િ યુનનિગા નહસિ પેનીદિ નહેયે નનનેનયહેદ નહેમસેઓવ઼ેસ સુયયેસસડ૭૭ય઼ નિ નહે વ઼ાઓઓય઼ ોડ મપાઓ ાનદે સનાવઓસિહેદ પોઓનિયિાઓ પોીન઼ ૨ન નહે ડનિસન દ઼ાનનેન ોડ નહે ડોનનહ યેનનુનય઼ શ્રય, નહે યુનનાનિ નસિસ ાગાનિ ાનદ નહે માનનાગિ ોડ ઘુમાનાદેવાીનિહ છહાનદનાગુપના ૨ માનકેદ નહે વેગાનિનિનિગા ોડ નહે ઘુપનો મપનિ઼

છહશ્રશ્ચથપ઼૯ ૨વ઼

મ૨થહ૨ડ઼શ્ન નાપથશ્રીપપાા ૧૯૫ નાછ શ્રાાાય ૩૨૦ શ્રય

થહપ ષ૩ાાઘશ્રષ: ૯નોમ નહે યોનિસ ાનદ ાનહેન સોનયેસ, નિ સિ વ઼દિનન નહાન નિ ૧૯૫ નાછ, નહે માગાદહાન પમપનિ ીાસ નેદુયેદ નો ાઓનોસન નહે ાનો નુનદ ાવ઼ોન શ્રાનાઓપુિનના ાનદ વ઼દિસિા થહે સુયયેસસોનસ ોડ શ્રસોકાનિ નોીક ાનદ પોીનઓસસ નો માનિનાનિ। સનનોનગા યેનનને ાગાનિસન નહે યનુમવઓનિગા ોડ નહે મુનયાન સનાને ાનદ નહુસ ાીય઼ાસ પાવ઼ેદ ડોન નહે નસિ ોડ। નૌ પોીન, પાનોયહાઓ નિ યોનયેપનાનિ ાનદ મઓિનિાનન નિ ાનનિુદે થહેનાસ નો સનિગાએ પોઓનિયિાઓ ાનહોનનિય઼ નિ ૨નદ઼ા ડ઼કિ ાન ાદનોનિ સુયયેસસડ૭ સનાગે- માનાગેન, શ્ચુસયાનનિના ષુનગા ાનનાનગેદ ાન ાનમય઼ નેવ઼ાી નો વે નિસપેયનેદ વય઼ નહે કનિગા ાનીહયિહ નહે કનિગા'સ હેદ ાસ સેવ઼ેનેદ ડનોમ નહે નુનક વય઼ નહે ગેનેનાઓ હે ાયયુપોદિ નહે નહનોને ોડ માગાદહા નિ ૧૯૮- ૯ નાછ ાનદ હે સિ સાદિ નો હાવે નુઓદ ડોન નહનિનય઼- સસિ યોનસ઼ થહે દોમનિાનિ વોાસનેદ ોડ નહે ડામુોસ યનિાસિ ઓકિ શ્રાનાઓપુિનના, વ઼દિસિા ાનદ શ્રયોદહ્યા નોસદિસ, નહે મપનિ ાઓસો નિયઉદેદ નાહિન, થપિહુન ાનદ નહે મોદેનન પનોવ઼નિયેસ ોડ

ેમાિનદ િન પોસસેસસર્ાોિન ોડ । સયર્ાોિન ોડ નહે મુાનયાાન દયનાસનય થહે શસિનેનયે ોડ । મુાનયાાન નુઊિનગા ડામઊિય ાન શ્રાનાઊિપ્નના ાસ ઊાને ાસ નહે સેવેનનહ યેનનુનય શ્રય સિ ાનેસેનેદ વયૈાોન- છહૌાનગા[૨૦] ઉાનાનાપાનહા િન નહે હાનહિગુમપહા િનસયનાપિનર્ાોિન સેમસ નો હાવે વેનુ સેદ િન । ગેનેનાઊોાય ડોન નોનનહેનન સ્નદિા હે ઊદ હસિ ાનમેસિ િનનો નહે નોનનહેનન પઊાિનસ ાનદૌાનેનેદ હસિ હોનસેસ ાનદે ઊપહાનનાસ િન નહે નવિન ઘાનગેસ થહે શપેદિનર્ાોિન સિ યઊાિમદ નો હાવે વેન સાિનગુઊાનઊય સુયયેસસડુઊ થહે નોનમોસૌાઊનહ ઊોનેદ ડનોમ માગાદહાૌાસ સપેનન ોન વુઊિદિનગા । માગાનિડયિનન નેમપઊે ાદોનનેદૌાનિહ વોનડિુઊ નૌાનસ

શ્રસ શ્રોનયિા મષષ ોડ નહે **નનાહ્માનદાપુનાના** ગાવિસ । સનાનેમેનન નો નહે ડડેયન નહાન પ્યહાનાવેઊા ઊદ ાને શપેદિનર્ાોિન નો ામેપાઊ[૨૧] પ્યહાનાવેઊા'સ વસિનિ નો ઢાળગાનહા સિ ાન િનદયિાનર્ાોિન ોડ નહે ડાયન નહાન હે મુસન હાવે નોુયહેદ નહે ડનિનગો ોડ નહે નવિન- વોનદેન (ઘાનગેસ) ોડ ામોનનહ નાહિને વેન િડૌ નેળેયન નહુ નયોનડિમેદ સનાનેમેનન ાવોન હસિે શપેદિનર્ાોિન િનનો ામેપાઊ સ્ન નહે નૌાઊડનહ યોન ોડ હસિ નેગિન, હે વનોગાહન નનોસુનેસ ડનોમ શ્રનગાા ાનદ માગાદહા (**૯૨** – શશ – ૭૯- ૮૦) ષિનયે શ્રનગાા ાઊસો િનયુઊદેદ । પોનનાિન ોડ ામોનનહ નાહિન, િન સિ ઊકિેઊય નહાન નહે નનેમોન ોડ હસિ સહાકિનગા યામપાગિન મગિહન હાવે વેન િનદમિયનઊય ડેઊન િન ામોનનહ નાહિન સ્ડ હસિે શપેદિનર્ાોિન નો ામેપાઊ વે નાકેન ડોન ગાનાનનેદ, િન યાન વે સુગાગેસનેદ નહાન હે પોસસવિઊય પાસસેદ નહનોગાહ ામોનનહ નાહિન થહેસે ાને ોનઊય મેને યોનળેયનુનેસ ાનદ પનોવાવઊિનનિસ ાનદ િન સિ નોન પોસસવિઊ નો ાગનેૌાનિહ નહે ઊાનેસન ૈનાનિ ોન નહે સુવળેયન નહાન 'શ્રાનાઊિપ્નના ાનદ નહે ાદળોિનિનગા નેનનાનિનોસિ (થનિહ્ને નય) ૈને સુવોનદિનાનેદ વય પ્યહાનાવેઊા ાનદ નહે નુઊનસ ોડ નોનનહેનન સ્નદિા પનોવાવઊય નુઊદ ાસ વાસસાઊ કનિગાસ ાનદ પાદિ નનાવિનેસ નો નહે પ્યાઊિનગાો મપેનોન'[૨૨] સ્ન નહે પનેસેનન સનાનો ોડુન કનૌાઊદગે, િન સિ દિડિયિુઊન નો ાગનેૌાનિહ નહસિ વાગુ ગેનેનાઊસિાનર્ાોિ થહે પગિનાપહયિ સોનયેસ સુપપઊયુ સૌાનિહ િનયોમપઊે િનડોનમાનર્ાોિન ાવોન નહે શસિનેનયે ોડ મનિના નુઊ િન માગાદહા ાનદ નહે નેગિહવોનિનગા પનોવિનયેસ[૨૩]થહેનૌાસ નો મપમિ ોડ નહે ષુનગાાસ ાડોન શ્રુસયામનિના ામોનનહ સ્નદિાૌાસ સનુદદેદૌાનિહ ઊયાઊ સનાનેસૌાનિહોન ાનય પોઊનિયિાઊ યોહેસર્ાોિન ુનહોનાનિય શ્રયયોનદિનગા નો ઢાપસોન, નહે સુયયેસસોનસ ોડ શ્રુસયામનિનાૈને િન નોાય યોનનેયનેદૌાનિહ નહે નોયાઊ યનિય ોડ શ્રાનાઊિપ્નના સ્ન સિ દોવનડુઊ િડ નાહાસનમિનિના ોડ હાનહિગુમપહા િનસયનાપિનર્ાોિન નેપનેસેનનેદ નહે નેમનાનન ોડ । ષુનગાા પૌાન

થહ૯ શ્રામયહઢશ્ર- ષશ્રથશ્રવશ્રહશ્રામશ્રષ: શ્રયયોનદિનગા નો નહે **શ્રુનાનાસ**, માગાદહા ાડોન નહે ડાઊઊ ોડ નહે પ્યાનવાસ, પાસસેદ નો નહે શ્રનદહના- ષાનાવાહાનાસ થહેય ાને સાદિ નો હાવુ પનોનેદ નોન ોનઊય નહે પ્યાનવાસ વુન ૈહાનેવેનૌાસ ઊડન ોડ નહે પૌાન ોડ નહે ષુનગાાસ ષપોનેન નોનયિસ । ષાનાવાહાના યોનિ ાન પુમહનાન શ્રોહાનેવેન વે નહે નાનુને ાનદે શનેનન ોડ નહેનિ નુઊ િન નાહિન, િન સિે વદિનન નહાન નહેનિ નુઊ દિદ નોન ઊાસન ડોન મોને નહાન ડિડિય યોનસ ાન શ્રાનાઊિપ્નના, ે ાડોન ૩૧ નછ થહે ામેપાઊ િનસયનાપિનર્ાોિનસ ોડ ડયિહ્યહાવાિ હાયાદેવા સ્સ[૨૪] ોડ ૭૫૮ શ્રય િનડોનમુ સ નહાન ોને ોડ હસિ ાનયેસનોનસ ષુપુસપા ડયિહ્યહાવાૌાસ વોનન ાન નહે યનિય ોડ શ્રાનાઊિપ્નના િન નહે વેગાિનિનગા ોડ નહે છહનાસિનાિન ષ્ના થહસિ પાનનિયુઊાન િનસયનાપિનર્ાોિન હિનનસ ાન નહે પોસસવિઊિનય ોડ નહે ોયયુપાનર્ાોિન ોડ શ્રાનાઊિપ્નના વય નહે ડયિહ્યહાવસિ ોડ ામેપાઊ િન નહે વેગાિનિનગા ોડ નહે છહનાસિનાિન ષ્ના થહે ડયિહ્યહાવસિ હાદ ાસપમિદ નો દો સો ડોન યેનનુનેસિ હાયાસૌાઊ હાસ સુગાગેસનેદ નહાન નહે દસિનુનવાનયેસ યુસેદ નો નહે ષાનાવાહાના ષ્મપમિ વય નહે ાપપોનાનયે ોડ પ્યાદપહસિસ ાનદ શ્રૌમિા પ્યાદપહસિસ િન નોનનહેનન સ્નદિા ાડડોનદેદ ાનોપપોનનુનિય નો નહે ડયિહ્યહાવસિ નો ડઊિઊુ પ નહે વાયુમ ાન શ્રાનાઊિપ્નના થહે ડયિહ્યહાવસિ યોનનિનદ નો ાદવાનયે નઊિઊ નહેય ૈને યહેયકેદ વય વાનાસપહાના, નહે પ્યુસાના વયિનોય ોડ માગાદહા[૨૫] થહે ષાનાવાહાના યોનટેસન ોડ માગાદહા દોસ નોન સેમ નો હાવે નેસુઊનેદ િન પેનમાનેનન ોયયુપાનર્ાોિ સ્ડ નહેય નુઊદ ાન ાઊઊ નહેય નુઊદ ડોન । વેનાય વનોડિ પેનાદિ ાનદુ ઊનમિાનેઊય ઊડન માગાદહા નો િનસ ૌાન ડાને ઢોન નહે પનેસેનનૌ હાવે નો પોસનિવિે વદિનયે નો સુગાગેસન નહે ોયયુપાનર્ાોિન ોડ થમિહ્ન વય નહે ષાનાવાહાનાસ સ્ડ નહે ડયિહ્યહાવસિ ડઊિઊદુ પ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(३२०- १०८७ [illegible])

[illegible]

એશોનસવિ યોનટ્રેસનસ નિવોઉવેદ નહે પનોવઉમ ોડ ાદમનિસિનોનિગા નહોસે પાનાસ ૌનિહ ૌહયિહ યોમમુનયિાનાિસ ૌને નોન ેાસયૂ ષામુદનાગુપના, નહેનેડોને, ડોઉઔદ નહે પોઉયિય ોડ ઉવયનિગા નનાવિોસ ડનોમ નહે દેડોાનેદ નુઉનાસ ોડ નહે સુોનહ ાનદ ેશોનામનિાનિગા નહોસે ોડ શ્રનયાવાનના, ૌહઉિ નહે ડોનેસન યહેડિસ ાનદ ઢનોનનેનિ કનિગાસ વિદ નહે મિપનાઉિ યોમમાનદસ ાનદ પેનાડોનમેદ વેસિાનયે થહે નેહાવઉિનિાનાનિ ોડ નોયાઉ ડામઉિસિ, ડાઉઉેન ાનદ દેપનાવિદ ોડ સોવેનેગિનનય, ૌાસે ડડેયનેદ નહનોગાહ ાયનસ ોડ નેસપેયનડ્ઉ સેનવયિ નેનદેનેદ વય નહેમ શ્રૌ હાવે નો નેડેનેનયે નો નહે શાયન નુમવેન ોડ પનોવનિયેસ ોન સનાનેસ નિ નહે ઘુપના એમપનિ ાનદ નહે શનેનન ોડ નહેનિ વુોનદાનેસિ, વુન નિ સિ કનૌન ડનોમ નહે નિસયનપિનાિનસ નહાન નહેને ૌને સેવેનાઉ **મહુકનાસિ** ોન દવિસિનિસ હોદેદ વય નોયાઉ પનાનિયેસ ોન મિપોનનાનન ાદમનિસિનનાનાવિ ોડડયિનસ્ ર્ન સિ ોન નહે વાસસિ ોડ ાવાઉિવઉે પગિનાપહયિ દાના નહાન નહે પાનનેનન ોડ પનોવનિયાઉિ ાદમનિસિનનાનાનિ યાન વે સનુદેદિ વાસિાઉ, નસનૌહઉિ યાપનિાઉ ોડ નહે ડયિહ્યહાવસિ (ૌહોસે **દ્યુહનિના** ષામુદનાગુપના ૌાસ), નાનુનાઉઉય હાદ। સપેયાઉિ સનાનુસ

થહે ઘુપનાસ ૌને નહે ઉગાાઉ સુયયેસસોનસ ોડ નહે ડયિહ્યહાવસિ ોડ વાસિાઉ ાનદ ૌહેન નહે ાદમનિસિનનાનાવિ સેન- પ ૌાસ ને-ોનગાનસિદ્દ નદેન છહાનદનાગુપના ૨૨ થનિાવહુકના (ોઉદ મનિહઉિ- વદિહ નેગાનિસ) ૌાસ યોનસનાનુનેદ નિનો। વયિનોયાઉનય નદેન। યનૌન પનાનિયે, ઘોવનિદાગુપના વાસિાઉ ડોનમેદ નહે હોદ્દાનનેનસ ોડ થનિાવહુકના થેહે હોદ્દાનનેનસ ોડ નહે પનોવનિયે ાનદ દસિનનાયિન યુોઉદ વે ઉયાનેદ ાન નહે સામે પઉાયે, નિ **ાદહસિનહનાસ** ૌાનહ નહેનિ ૌાન ોડડયિસ (**ાદહકિાનાનાસ**) એશયાવાનાનિસ ાન માસાનહ (વાસિાઉ) હાવે વનોગાહન નો ઉગિહન નુમેનોસ યઉાય સોઉસ સિસેદ વય નોયાઉ પનાનિયે, ઘોવનિદાગુપના, ાઉિનગા ૌાનહ નહોસે ોડ ાનહેન ોડડયિાઉિસ નિ હસિ ાદમનિસિનનાનાનિ, ાનદ નહે પનોમનિનન યનિાડનિસ ાનદ યોમમાનિનેસ[1] ર્ન નહસિ યોઉઉેયનાનિ, નહેને સિ નહે સોઉ ોડ માહાદેવ યહનુવા- ષૌમાનિ, ડેન ોડ છહાનદનાગુપના ૨૨ ાનદ નહે મોનહેન ોડ ઘોવનિદાગુપના ષાઉસ ોડ નહે ોડડયિાઉિસ ોડ નહે યુોનન ોડ ઘોવનિદાગુપના ાને ાઉસો નહેને થહે ોડડયિ ોડ પ્રુમાનામાનયા સિ સગિાનડિયિાનન થહે પેનસોન હોઉદનિગા નિ સિ ાઉસો યાઉઉેદ્દ વાનાળા ૌાનહ ાન ાદદનાિનાઉ પનિહેન **વહાનનાનાકા** ોન નહે સોઉ થહે ાપપોનિનમેનન ોડ। નોયાઉ પનાનિયે ાસ નહે હોદ ોડ। પનોવનિયે સિ ાઉસો ેવદિનન ડનોમ નહે યામોદાનપુન[2] યોપપેન પઉાને નિસયનપિનાિન નો પ (નિ યોનનેયનાિન ૌાનહ શ્રુનદનાવાનદહાનાવહુકના) થહે નેનમસ **ષનાપિનામાનવહાનનાનાકાપાદયિા** ાનદ્દ **વાનાળાપાદયિા** ોન નહે સોઉસ ડોન નહે ોડડયિાઉિસ યાઉઉેદ પ્રુમાનામાનયા સુગાગેસન 'નહે યહેડિ મનિસિનેન નિૌાનિનિગા' ોન નહે કનિગા ાનદ નહે યનૌન પનાનિયે નેસપેયનાવિઉય[3] થહે નેડેનેનયે નો નહે **ઉપાનાકિા** નિ **થનિાવહુકના- ઉપાનાકિાસ** માય વે વૌદ નિ નહે યોનનેશન ોડ નહે **ઉપાનાકિાસ** ોડ નહે યામોદાનપુન પઉાને નિસયનપિનાિનસ **ઉપાનાકિા** ૌાસુ નદ્દોવનેદઉય। ગોવેનનોન ાપપોનિનેદ વય નહે કનિગા ર્ન હાદ વેન સુગાગેસનેદ નહાન નહે પોસન હાદ સોમેનહનિગા નો દો ૌાનહ નહે નોઉસિનાિન ોડ **ઉપાનાકિાના**, ાન ાદદનાિનાઉ મિપોસન મિપોસેદ ોન નહે પોસાનનસ નિ ાદદનાિનિ નો નહે ડશિદ ાનનુાઉ સહાને ોડ પનોદ્દયે **મહુકના** સુગાગેસનસ નહાન નહે નેનાનાિય પઉાયેદ્દ નદેન હસિ યહાનગ ૌાસ નિનેનદેદ નો વે નળોયેદ નાનહેન નહાન ગોવેનનેદ વય હમિ નિ નિસ ૌાન નિનેનેસન[4]

થહે વાસિાઉ સોઉસ નહનૌ સુડડયિનિન ઉગિહન ોન નહે ાદમનિસિનનાનાિન ોડ ઉૌ ાનદ ફુસનયિ થહે પોઉયિ ૌાનકૌાસ પેનાડોનમેદ વય **યાનદાપાસકિા**, નહે ફુદયિાઉિ ડુનયનાિન ૌાસ પેનાડોનમેદ વય **વનિાયાસનહનિસિનહાપાકા** હાવનિગા ોડડયિ નિ નહે હોદ્દાનનેનસ ોડ થનિાવહુકના વાસિાઉ ૌાસ ાન મિપોનનાનન મઉિનિાનય હોદ્દાનનેન ડોનૌ ડનિદ હેને નહે સોઉસ ોડ નહે યહેડિ યોમમાનદેન (**માહાદાનદાનાયાકા**), નહે હોદ ોડ નહે મઉિનિાનય સનોને (**ષુનાનાનાવહાનદાગાનદહકિાનાનાસયા**), ોડ નહે ોડડયિ ોડ નહે યોમમાનદેન ાનનાયહેદ નો નોયાઉ હેનિ ાપપાનેનન ાનદ ાઉસો ોડ નહે હોદ ોડ નહે નિડાનનનય ાનદ યાવાઉનય[5] થહે હોદ ોડ નહે પાઉાયે ગુાનદસ (**માહાપનાનહિના**) માય ાઉસો હાવે વેન। મઉિનિાનય ડુનયનાિનાનય વાસિાઉ ૌાસ। ગનોન યેનનેને ોડ પોઉનિયિાઉ પૌનુ નદેન નહે ઘુપનાસ વાસિાઉ'સિ ાદમનિસિનનાનાનિ સિ કનૌન નો સ ડનોમ નહે ૨૭૪ સોઉસ ોડ નહે વાનકેનસ, મેનયહાનનસ, ાનનસિાનસ ાનદ ોનહેનસ દસિયોવેનેદ નહેને

થપિાવહ્રુકનાિ યોિનાિાિદ નો વે ાદમિનિસિનાિાનાિવિ હોદટ્ટાનોનાસ ુ નદેન નહે શ્રાઉાસ ાનદ પાનાનસ ાેડ ષનાવાસનાિ, શુ્દનાવાનદહાના ાનદ ષનાનિાગાના વહ્રુકનાસિ નિયઉદેદ પોનાિાિનોડ । ડનાનિાગોડ નોનાનહ માહિન થપિાવહ્રુકનાિ હાદ । ગુનવેના ાેડ **વસિાયાસ,** વડ઼િ, **પ્પાકસા, હોદનેય, છહામુનદા** ાનદ । પાનાન ાેડ **પ્પનમાિ**[६] થહે વસિયાસોડ થપિાવહ્રુકનાિ નો ાદમિનિસિનાિાનાિવિ નાિસ નોનાનહ ાેડ નહે ઘાનાગેસ ાનદ નહસિ ાઉસો હેઉદ ગોદ ાેડ પ્પનમાિ હાિયિહ યોવેનેદ ાનો ાન વોનહ સદિસ ાેડ નહે ઘાનાગા રના સેનવેદ ાસ હોદટ્ટાનોનાસ ાેડ સોનોડડયિસ ાનદાેાસ હેનયે કનાૈન ાસ પ્પનમાિ **ાદહસિનહાના** થહે હોદ ાેડ નહે પનોવનિયે નાૈ યાને નો વે કનાૈન ાસ **ઢાળાસનહાનાયિોપાનાકિા** થહસિ નાિઉ માદે નહે ાેડડયિ ાેડ નહે ઘોવેનાોન મોને શાઉોદ ાનદ પાૈનડ્ઉ

થહે શ્રાઉા સયસનોન ાેડ ાદમિનિસિનાિાનાિ ાેાસ મોને યોમપનેહેનસવિ ાનદે ડડયિાિન ાનદ હાદ ાનગાનસ ાેડ । મોને દડિઉેનેનાિાિદ યહાનાયનોન થહે શ્રાઉા નેયોનદસ હાવે મોને નહાન નાૈ દોઉેન ાેડડયિાિઉસ થહે નિયનોસે નિ નહે ગુનવેન ાેડ વાનાિસ ગાનાદેસ ાેડ ાેડડયિાિઉસાેાસ પોસસવિઉ વેયાસે ાેડ નહે સમાઉઉેન સાઉિ ાેડ નહેનિ કનિાગદોન **ઢાળાસનહાનાયિોપાનાકિા** નેપનેસેનાનસ નહે વયિનોય ાેન નહે પનોવનિયાિઉ ગોવેનાોન હે સેનવેદ ાસ નહે દેપુનય ાેડ નહે કનિાગા નિ નહે પનોવનિયે હાેાસ ાઉસો યોનાનેયનોદ ાિનિહ નહે નેવેનુ ાદમિનિસિનાિાનાિ થહે મેનગોનયે ાેડ ડુદાઉ ઉમેનાનસ નિ શ્રાઉા પોઉનાિય સિ દસિયેનનાવિઉ એવેન ાાાનયાદેવાાેાસ પોસસવિઉય નહે હોદ ાેડ નહે વાસસાઉસુ નદેન નહે છહાઉકયાસ ાનદ નેનાિાિદ નહે નાિઉ ાેડ માહાસાનાનાનાદહપિાનાિ વિન ાેડોન હે સેનુ પ હસિ નિદેપેનદેનાન કનિાગદોન માહામાનદાઉકિા ષામગાનામાગુપના, પોસસવિઉય । વાસસાઉ નદેન નહે પ્પાનનાનાસ, માનિાિાિદ નિદેપેનદેનાન ાદમિનિસિનાિાનાવિ માયહનિનય યોનસસિનાિાગા ાેડ ાવોન નાૈ દોઉેન ાેડડયિાિઉસ થહોગહ નહે નામેસ ાેડ સોને ાેડડયિાિઉસ ાને ાવસયુને, નહે દેસગિાનાિાિનસ ાને નો પનેનેનાિાસિ, ાપપાનેનાનઉય મેનાન નો સાનાિસિઉય ડુદાઉ સેનસે ાેડ પનેસનાગિ ાનદ વાનાનાિય થહે શ્રાનયહોવહ યોપપેન પઉાનો ાેડ ષામગાનામાગુપના સિ નિદયિાનાવિ ાેડ નહે ગાનાૈનિાગા મિપોનાનાનયે ાેડ નહે ઉાનદેદ ડુદાઉ ઉમેનાનસ નિ દાય- નો- દાય ાદમિનિસિનાિાનાિ થહે નવાન ાનદ મેનયાનાનાઉ નિાેનેસનાસ ાને ાઉસો ાસસોયાિાિદ ાિનિહ નહે ાદમિનિસિનાિાનાિ થહે સયનાવિ હાદ ાઉસો મેનગોદ પાૈનડ્ઉ નિ નહે નહેન ાદમિનિસિનાિાનાવિ સેનુ-પ થહે નુઉેનાસ હાદ વેગુન નો દેપેનદ મોને ાનદ મોને ાેન નહેનિ સુવોનદનિાનોસ ષામગાનામાગુપના'સ યહાનાનોન વેગાનિસ વય સેકનિાગ નહે યોનસેનાન ાેડ હસિ ાેડડયિનાસ

૨ શ્ર ાાાપ્શ્રૌ ઘઉશ્રથશ્ર ષપશ્રડ઼ ઢઢશ્રોમ ાાાશ્રઉડ઼શ્રઘશ્રઢહ (મપઘઉષશ્રઢશ્રર)[१०]: રના યોનસે ાેડ સુાઉ દગિાગિાગિ ાેડ નહે મોનદસ વય નહે ાગાનયિઉનુનાઉ ઉાવોનેનાસ નિ ૧૯૭૨ ાન ાાાુઉાગાનહ, નહે સોઉ નદેન નેડેનેનયે, ાેાસ દસિયોવેનેદ થહે પનેસેનાન સોઉ, નદેન સનુદય, વેઉાનગાસ નો નહે ઘુપના પેનાિાિદ ાનદ સિ મોને મિપોનાનાન ાસ નાિ ગાવિસુ સ ાન ાયયોનાન ાેડ નહે ડાયન નહાન નહે ાનો ાનોનદ ાાાુઉાગાનહ ાેાસ ાેનો ાેડ નહે માનિ યેનાનેસ ાેડ ાદમિનિસિનાિાનાિ નિ નહોસે દાયસ

થહે પનેસેનાન સોઉ હાસ નાૈ ઉનિસ થહેને સિ । સગિાન ાેડ । વગિ નાને ાવોવે નહે નિસયનાવિદ પોનાનાિાિન ાેન નહે સોઉ રના મગિહાન હાવે વેન ાન નિસગિનાિાિ ાેડ નહે ાદમિનિસિનાિાનાવિ ાેડડયિ ાેન । યોમમોન નિસગિનાિા પનેવાઉેનાન નિ નહસિ પાનાન ાેડ માહિન ાસો ડનિદ । સમિાિઉન નનેાેન નહે સોઉ દસિયોવેનેદ ડનોમ પ્પુમનાહાન નિ ૧૯૫૧ થહે ઉેનાનોનાસ ાેડ નહે સોઉ નદેન સનુદય હાવે ગોન વોશ હોદ ાેડ નહે ઘુપના યહાનાયનોન ાનદ ઉેનાનોનાસ નેસેમવઉ નહે ઘુપના સયનાપિન થહે નોદનિાગ ાેડ નહે સોઉ સિ:

ડ઼નિ ૧ – ઢશ્રપ્પષહશ્રમઉપ્પથશ્ર વરષહશ્રૈશ્ર (ડ઼શ્રપ્પષશ્ર ?)

ડ઼નિ ૨ – શ્રયહરપ્પશ્રઢશ્રાાાશ્રૈષશ્ર

થહસિ સિ નહે સોઉ ાેડ નહે ાદમિનિસિનાિાનાવિ ાેડડયિ ાેડ નહે દસિનાનયિાન યાઉઉેદ ઢાકસામુકનો ાન ડ઼ાકસામુકના શ્રૌ હાવે । સમિાિઉન સોઉ નિ ાનો ાેડ નહે મેનગાાઉ નિસયનાપિનાિાિનસ: **વાનાકામાનદાઉાવસિાયાદહકિાનાનાસયા**[११]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

હસિનોનયિાઉ કનૌૌઉદગ઼ે ષાઉસૌતિહ “જાઉઉ” ાનદ “થનાદિનન” માનકસ હાવ઼ે વેન દસિયોવ઼ેનેદ ઙનોમ જાસાનહ ાનદ ાનહેન સાતિસ ાનદ પોસસવિઉતિય઼ ાેઙ મોને સુયહ સોઉસ ઙનોમ મ્ાુઉાગાનહ યાનનોન વે પનેયુઉદેદ, ઙિ સયેનિનઙિયિ શયાવ઼ાનાૌનિસ ાને યાનનેદ઼ોન઼ શ્ાોઙ યુાનસે, નિ સિ દઙિઙયુઉન નો માકોન ાનય઼ સેનસોન નહે વાસસિાેઙ। સનિગાઉ ઙનિદૌતિહ નનાદિનન માનક઼

થહે દ્ાેવઉ સનામપનિગાાન નહે સોઉ ાપપોનસ નો હાવ઼ે વેન નેયેસસનિાનેદ વય઼ નહે ઙાયન નહાન નહે ાનૌાસ વ઼ુઉનેદ ાનદ હેનયે। સેયોનદ ાનૌાસ ાનનેમપનેદૌતિહ સુયયેસસાન નહે સામે પોયિ થહે યઉાય઼ સિ વુનનન, ાનદ નહે પુનપોસે સેમસ નો હાવ઼ે માદે નહે નામેાેઙ ષામુદનાગુપના ાપપોન મોને યઉાનઉય઼ થહ્ાેગાહ નહેને સિ નો નેગાાઉ નનિઉ ાનનાયહેદ નો નિ, નિ સિ વ઼દિનન નહાન નહે સોઉ દદિ નોન વેઉાનગા નો ાન નિદવિદ઼ાુઉ વુન નો નહે મપનોન઼ શ્ાૈહેનહેન હે મિનિાનેદ નહે પ્યુસાનાસાન ાૈહેનહેન હેાૈાસ। ષાવિ઼ા નિ નહે વેગાનિનિગા યાનનોન વે સનાનેદૌતિહે શાયનનિદે ઙોન નહે પનેસેનન, નોન નહે ઙાયનૌ હેનહેન નહે સોઉ નદેન નેઙેનેનયેૌાસ મિપોનનેદ ઙનોમૌાનેનન સ્નદિ, ાેન વેઉાનગેદ નો નહે સનિાેઙ મ્ાુઉાગાનહ થહે નેનનાયોનના સોઉસોઙ નહે ઘુપના પેનાૈદિ હાવ઼ે વેન ઙ઼ાુનદ ઙનોમ દઙિઙેનેનન પાનનસોઙ જાહિન ાનદ। સોઉ ઙનોમ ષુઉનાનગાનાળ હાસ નેયેનનઉય઼ વેન દનિદ વય઼ મે ાનદ હેનયે, નિ સિ નોન વ઼ેનયુ નનાનુનાઉ ઙિાને હાસ યોમે ઙનોમ મ્ાુઉાગાનહ શ્ાેન નહે વાસસિાેઙ નહે ઉાગેનદ, ષનાષામુદના, નિ માય઼ વે સુનમસિદૌતિહ સોમે ામ્ાુનન ાેઙ યેનનાનિનય઼ નહાન નિ વેઉાનગેદ નો મપનોન ષામુદનાગુપના થહે નોસોનસ વેહનિદ નહે સિસ્ાુાેઙ। સોઉાેઙ નહસિ નય઼પે મગિહન હાવ઼ે વેન મોને નહાનાને ૨ઙૌ નાકે નિ નો હાવ઼ે વેન મિપોનનેદ ઙનોમૌાસનેનન સ્નદિ, નહે નોસોનસ મગિહન હાવ઼ે વેન પોઉનિયિાઉ ાસ નિ નહાન યાસે, નહે મપનોન મગિહન હાવ઼ે સિસ્ાુેદ સુયહ સોઉસ નો પાયઙિય઼ નહે વ઼યિનમિસોઙ હસિૌસનેનન યોનટ્ુસન વય઼ નેસપેયનનિગા નહેનિ નેઉગ્ાુાસિ સેનનમિનનસૌતિહ્ાેન માકનિગા ાનય઼ નાદયિાઉ યહાનગેસ નિ નહેનિ ઉયાઉ ાનનાનગેમેનનસ઼ ૨ઙ નહે નહોનય઼ોઙ નહે જાહાનાસવિ઼ા- મ્ાાગા દોમનિનાૌનિાેઙ નોનનહ જાહિન વે ાયયેપનેદ, નિ માય઼ વે સુગાગેસનેદ નહાન સનિયે ષવિ઼ાૌાસ નહેનિ મોસન પનોમનિનન દેનિય઼, સો ષામુદનાગુપના, ાઙનેન યોનટ્ુનનિગા નહસિ નેગાૌનિ, નહ્ાેગાહન નિ પનુદેનન, નિ। સનાનેસમાન- ઉકિ માનનેન, નો સિસ્ાુ સોઉસૌતિહ નનાદિનન માનક ળુસન નો પાયઙિય઼ નહેનિ નેઉગ્ાુાસિ સેનનમિનનસ઼ ૨ન વ઼ાેૌાેઙ નહે દસિયોવ઼ેનય઼ોઙ નહે યોનિ- મ્ાુઉદસ ઙનોમ નહે સનિાેઙ મ્ાુઉાગાનહ, નિ માય઼ વે સુગાગેસનેદ નહાન નહે યોનિસ મગિહન હાવ઼ે વેન મનિનેદ નહેને ઙોન ઉયાઉ યોનસુમપનાૌનિ ાનદ હેનયે। દસિયોવ઼ેનય઼ોઙ નહે સોઉાેઙ નહસિ નય઼પે સહ્ાેઉદ ઉાદુ સ નો યોનયુઉદે નહાન નિૌાસ માદે ાન મ્ાુઉાગાનહ ાનદ નોન મિપોનનેદ઼ થહે ઉાનેન નનાદિનન માનકાન નહે યોનિાેઙ પ્યુમાનાગુપનાૌાસ નોનહનિગા મોને નહાન ાન મિનિાનાૌનિાેઙ નહસિ સોઉ થહે યાસનનિગાાેઙ નહસિ પાનનયુિઉાન સોઉ ાન મ્ાુઉાગાનહ મગિહન હાવ઼ે વેન દોનૌતિહ પોઉનિયિો- નેઉગ્ાુાસિ મોનવિ઼ે થહે નનાદિનન માનક યોમેસૌતિહનિ નહે વનોદેન પુનવ઼ાૌાેઙ હનિદ્ુસિમ ઙિૌ ાયયેપન નહે વાસયિુ નનિય઼ોઙ નહે નેનનાઉ નનાનિનિય઼

છહશ્રશ્ઠથપઙ઼ વ઼ર

શ્રશ્રોઙ઼રથરછશ્રઙ઼ હરષથશ્રોઢૈ શ્રોઢ મરથહરઙ઼શ્ર ઢઢ઼શ્રોમ થહપ ઢશ્રઙ઼ઙ઼ શ્રોઢ થહપ ઘઉશ્ઠથશ્રષ થશ્રો થહપ ઢ઼રષપ શ્રોઢ થહપ પ્યશ્રઢ઼ાાાશ્રથશ્રષ, ૫૫૦ – ૧૦૮૭ શ્રય

[illegible]

[illegible]

વેનન વેગાનૌતિહ નહસિ નૌ પહાસે નિ નહે હસિતોનય઼ોડ મતિહભિૌહિયિહૌાસ માનકેદ વય઼ નહે ને- સનાવઠસિહ્મેનનોડ નહે ઠાતેન ઘુપનાસ નિ માગાદહ઼ા[৩২] ઢનોમ નહે છહનિસે ાનદ થવિતાન નેયોનદસ, તિ ાપપોનસ નહાન ામેપાઠ ાનદ ૨નદાિન પનોવ઼નિયેસોડ થવિતાન એમપનિ નેવ઼ોઠોદ ૨ન સિ ટુતિ પોસસવિઠે નહાન થનિાવહુકનાિહિયિહ માય઼ હાવે ડોનમેદ। પાનનોડ નહે થવિતાન એમપનિ, માય઼ હાવે વેન ાનનેશેદ નો નહે એમપનિોડ માગાદહ઼ા નિ નહે નમિોડ વ઼સિનુગુપના ાનદ હ઼વિ઼તિાગુપના ૨૨[৩৩] થહસિૌાસ નહે ડનિસન ાનદ નહે ઠાસનુ નડોનતુનાને નિયદિનન નિ નહે ઠેનગા હસિતોનય઼ોડ ડનોનિદઠય નેઠાનાિનસ વેનૌન ૨નદાિ ાનદ છહનિા થહે થવિતાન કનિગા હાદ વ઼નિદયિાોદ નહે હોનુોનોડ નહે છહનિસે મપેનોન ાનદ હસિ મસિસાોનિ જાહાસકાનાવાનમાના હાદ હેઠપેદ નહે મસિસાોનિ નો ાવોદિ ાનનાયકોન હસિોૌન નેનનાતિોનય઼ ાસ હેૌાસ નહેન વુસય઼ નિ યોનસોઠદિાતનિગા હસિ નૌ ગાનિસ઼ થહુસ નહે યોનયઠસાોનિ વોભિસ દૌોન નો નહે ડાયન નહાન થનિાવહુકનાિાસ સનોનમેદ ાનદ ઠકિ ામેપાઠ, થવિત યઠામિદ નોનનહ જાહિન ાસ વાસસાઠ[৩৪] થહે થવિતાન નુઠેૌાસ સહોનન- ઠવિ઼દ થહે યોનડઠયિતૌાસ યોનડનિદ નો। વ઼ેનય઼ ઠમિતિદ ાનો નિ નોનનહ જાહિન ાનદ તિ દદિ નોને વ઼ેન નુોયહ નહે ડનનિગોોડ ાનય઼ોનહેન પાનન઼ ઢુનનહેન નેસોનયહેસ નિ નહે છહનિસે ાનદ થવિતાન ાનનાઠસ માય઼ વનનિગા નો ઠગિહન મોને ડાયનસ઼ ૩નઠેસસ ડુનનહેને વ઼દિનયે સિ ડોનનહ્યોમનિગા,ૌ યાન નેનનાનવિ઼ઠય સુગાગેસન નહાન। પોનનાોનિોડ થનિહુન નેમાનિદુ નદેન નહે ાયયુપાનાોનિોડ થવિત ડોન ાવોન ડડિનય઼ યોનસ઼

થહ્પ ઢ્પ્ષથ્રોઢ્પ્ય ડ્રથપ્ઢ ઘ્ડ્સ્થ્રષ (૬૪૭- ૭૨૫)

માદહ઼ાવ઼ાગુપના, સોનોડ માહાસેનાગુપના, નાસસેનનોદ હસિ઼ાનહોનાતિય઼ નિ માગાદહ઼ા ાડોન નહે દોનહોડ હાનસા ાનદ સુયયેસસડુઠઠય઼ નેસસિોદ નહે યઠામિસોડ શ્રનાઙુના હે કેપન હમિસેઠડ ાઠોડ ડનોમ નહે યોનતેમપોનાનયુ પહોવ઼ાઠસ નિ નોનનહ જાહિન ાનદ સાવેદ માગાદહ઼ા ડનોમ નહે થવિતાન નિનોાદસ઼ ામોનનહ જાહિન ાનદ ામેપાઠૈનુ નદેન નહે હેઠસોડ થવિતાન મિપેનાાઠસિમ઼ માદહ઼ાવ઼ાગુપનાાૌસ સુયયેદેદ વય઼ શ્રદતિયાસેનાોહિ ાસપનિદ નો યોનતનુિ નહે સપનિતુાઠ હેનતિાગોોડ નહે ાનઠનિ ઘુપનાસ઼ હેૌાસ। પોૌનડુઠ નુઠેન ાનદ ાનનેશેદ નહેોહેઠોડ સોુનહ જાહિનોહેનડનોમ હસિ નિસયનપિતાોનિસ હાવે વેન ડ઼ોનદ઼ોન થહે ામેપાઠ નિસયનપિતાોનિોડ નહે નમિોડ હાયાદેવ઼ા મેનનાોનિસ શ્રદતિયાસેના ાસ। ગનોન કનિગોોડ માગાદહ઼ા ૨ન સિ દડિડયિુઠન નો સાય઼ ડિ શ્રદતિયાસેના નુઠદોવ઼ેન નોનનહ જાહિન, ોહિયિહૌાસ નહેનુ નદેન નહે થવિતાનોયયુપાનાોનિ હસિ ાનહોનાતિય઼ોવ઼ેન શ્રનગા મગિહન હાવે વનોુગાહતુ નદેન હસિ સૌય઼ સોમે નવિ઼નાનિ નનાયનસોન નહે નોનનહ વાનકોડ નહે ઘાનગોસ ોડ નોનનહ જાહિન઼ હેૌાસ સુયયેદેદ વય઼ યેવ઼ાગુપના ાનદ નહે ઠાતેન વય઼ વ઼સિનુગુપના (૬૮૫- ૭૧૫) ૨નૌાસ પોસસવિઠય દુનિગા હસિ નેગિન નહાન થનિહુન ાનદ ામેપાઠ નહનૌોડડ નહે થવિતાન યોકે ઢનોમ નહે માનગાનોન પઠાને નિસયનપિતાોનિ, તિ ાપપોનસ નહાન હેૌાસ નિ પોસસેસસાોનિોડે નનનિ જાહિન઼ હેૌાસ સુયયેદેદ વય઼ હસિ સોન હ઼વિ઼તિાગુપના ૨૨ ૨નૌાસ ાસસેનનોદ વય઼ મેોનયે નહાન "નઠેસસ ડુનનહેને વ઼દિનયે સિ ડોનનહ્યોમનિગાૌ યાનનોન સાય઼ ાનય઼નહનિગા ાવોન નહેનિ (ઠાતેન ઘુપનાસ) હોઠદ નિ મતિહભિ઼"[৩৫] થહે નેયેનન દસિયોવ઼ેનય઼ોડ। ઠાતેન ઘુપના યોપપેન પઠાને નિ નહે પ્યાનના પોઠયિ સનાતાોનિોડ નહે મુડાડડાનપુન દસિતનાયિત પનોવ઼ેસ વેય઼ોનદ દોવન નહે શસિતેનયેોડ નહેનિ ાનહોનાતિય઼ નિ નોનનહ જાહિન઼ ૨ન માય઼ વે સુગાગેસોદ નિ નહસિ યોનનેયનાોનિ નહાન ાડોન નહે દેડોનોડ નહે થવિતાનસ, ાનદ પોસસવિઠય વય઼ નહે ાદવ઼ાનયેોડ નહે ઠાતેન ઘુપનાસ નિ નહસિ નેગાોનિ, નહેયે સનાવઠસિહેદ નહેમસેઠવ઼ેસ નિ નહસિ ાનો ાન। નમિૌહેન નહેયૌને પનેસસેદ હાનદ વય઼ નહે છહાઠકય઼ા નિવ઼ાસાોનિ[৩৬] નેડેનમેદ નો ાનઠનિ઼ થહેય઼ સેમ નો હાવે યોનતનુિદ નહેનિ પોૌન નઠિઠ તિૌાસુ સુનપેદ વય઼ શ્રનાઙુના ાનદુ ઠતમિાતેઠય઼ ાનનેશેદ વય઼ થવિતાનસ઼ શ્રૌ હાવે નૌ વ઼દિનયે નો સહૌ નહાન નોનનહ જાહિન ડોનમેદ। પાનનોડ નહે કનિગાદોમ ોડ માદહ઼ાવ઼ાગુપના થહે ડાયન નહાન શ્રદતિયાસેના દદિ નોન ાસસુમે મિપેનાાઠ નતિઠેસ નઠિઠ નહે યઠોસાનિગા યોનસોડ હસિ નેગિન માય઼ વે વેયુાસેોડ હસિ નેસપેયન ડોન નહે પોૌનડુઠ થવિતાને મપનિ[৩৭] શ્રડોન નહે શતિોડ નહે થવિતાનસ, નહે ઠાતેન ઘુપનાસ સેમ નો હાવે ને- ાનનેશેદ નહે ાનો પોસસવિઠયુ નદેન વ઼સિનુગુપનાોનુ નદેન હ઼વિ઼તિાગુપના ૨૨ હ઼વિ઼તિાગુપના ૨૨ સિ નહે ઠાસન કનૌન નુઠેનોડ નહે ઠાતેન ઘુપના દય઼નાસનય઼ હે સેમસ નો હાવે વેન દેડોોદ વયૈ ાસોવાનમાનાોડ પ્યાનનુાણ થનિાવહુકનાિ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ર્ન તહે ।વસેનયે ।ડ ।ઊઊ હસિતોનયિાઊ વ઼દિનયે ।નદ નેયોનદસ ડોન તહે પેનીદ્દ નદેન નેવ઼ી, ૈ હાવે તો દેપેનદ સોઊઊય઼ ।ન તહે સોઊતિોનય઼ ।યયોુનત ।ડ ડ઼ામા થાનાનાતહા'સ "**હસિતોનય઼ ।ડ જુદદહસિમ નિ ર્નદા**" નિ તહે યોન ૧૯૦૮ શ્રય઼ થાનાનાતહા હોઊદસ તહાત છહાનદના દય઼નાસનય઼ નુઊદ નિ મેનગાાઊ ।નદ નોનતહ જાહિન વેડોને તહે નસિ ।ડ તહે શ્રાઊાસ, તહુોગહ નો ।તહેન દેડનિતિ દાતા ।વુોત તહેપિ નુઊ સિ કનોીન તો સ થહે નામેસ ।ડ ।ઊઊ તહે કનિગાસ પનીપિ તો ઘોપાઊ નદ નિ "યહાનદના"; ડોન શ્રામપઊ, વ઼નકસાયહાનદના, વ઼ગિામાયહાનદના, પ્યામાયહાનદના (તહૈ ।ાસ પોસસવિઊય઼ । યોનતોમપોનાનય઼ ।ડ હાનસાવ઼ાનદહાના; છડ઼ **મજ**-૧૮૨), ષમિહાયહાનદના, જાઊાયહાનદના (વેનિગા દનવ઼િન ડનોમ મેનગાાઊ, પનેસુમાવઊય઼ વય઼ તહે પૌનડુઊ કનિગા શ્રાનયહામસમિહા ।ડ તહે ડ઼યિહયહાવ઼ ડામઊિય઼ ।હોસે કનિગાદોમે શતેનદેદ ડનોમ થવિત તો થઊિનિગાા ।નદ મેનાનાસ તો તહે સો, નુઊદ નિ થપિહુત)[81] ર્ત સિ સાદિ તહાત પનનિયે જાઊાયહાનદના ।ડ મેનગાાઊ, સોન ।ડ કનિગા ષમિહાયહાનદના ।ડ મેનગાાઊ ।નદે ।સત માગાદહા, ૈાસ વાનસિહેદ વય઼ હસિ ડાતહેન તો થપિહુતા હૈ ।ાસ । દેવુોત જુદદહસિત ।નદ વેયામે । યોનટુોન નિ ।ઊઊ ડુોન ટાનતેનસ[82] જાઊાયહાનદના સતાવઊસિહેદ હસિ નુઊ નિ થપિહુત ।નદે શતેનદેદ હસિ ।તહોનતિય઼ પ તો પ્યામનુપ[83] હસિ સોન વ઼મિાઊાયહાનદના નેતનીવ઼િદ તહે ડોનતુનેસ ।ડ હસિ ડામઊિય઼ ।નદ નુઊદ ।વ઼ેન તહે કનિગાસ ।ડ મેનગાાઊ, પ્યામનુપ, માગાદહા ।નદ થપિહુત[84] હે પાતનોનસિદ તહે જુદદહસિત સાગે ઢાતનાકપિતા ।નદ હસિ તોયહેન ।ાસ શ્રયહાનય઼ા શ્રમાનાસુદદહ હિ માનનીદ તહે સસિતેન ।ડ કનિગા જહાનતનહિાન ।ડ માઊ ।હૈ ।ાસ સુયયેદેદ વય઼ હસિ સોન ઘોવ઼નિદાયહાનદના હૈ ।ાસ નુઊનિગા ।હૈન તહે જુદદહસિત તોયહેન યહાનમાકપિતા[85] દેદિ હે માય઼ તહુસ વે પઊાયેદ નિ તહે ઊાસત ટાનતેન ।ડ તહે સશિતહ યેનતુનય઼ ।ન તહે ડપિસત ટાનતેન ।ડ તહે સેવ઼ેનતહ યેનતુનય઼ શ્રય઼ હે નેનુોનયેદ તહે સેયુઊાન ઊડુિ નદેન તહે નિડવ઼ુેનયે ।ડ હ઼ાઊાનદહાનપિા ।નદ પ્યાનહાપા હૈ ।ાસ યાઊઊદ **યનિામુકતા**

હે ।નદ હસિ સોન ડ઼ાઊતિાયહાનદના ।પે વોનહ યોનવ઼ેનતેદ તો થાનતનકિા જુદદહસિમ વય઼ પ્યાનહાપા મોતહ ।ડ તહેમ ।તતાનિદ **ષદિદહ** ડ઼ાઊતિાયહાનદના સુયયેદેદ હસિ ડાતહેન ર્ત ।ાસ નિ ડ઼ાઊતિાયહાનદના'સ તમિ તહાત તહેને ડઊુનસિહેદે મનિનત જુદદહસિત સાગેસ, ષાનતસિોમા, ષુવહામતિા ।નદ ષઊિનાકસતિ થહુોગહ હૈ ।ાસ તહે ઊાસત કનિગા ।ડ તહે દય઼નાસનય઼ હે સિ સાદિ તો હાવે નુઊદ ડોન માનય઼ યોનસ[86] થહે નુઊ ।ડ તહે છહાનદનાસ ।ાસ ડોઊઊદ વય઼ । પેનીદ ।ડ ।નાનયહય઼ નિ મેનગાાઊ, પ્યામનુપ, શ્રોનસિસા, વ઼ાનેનદના ।નદ થપિાવહુકતા તહુોગહ તિ હાસ વેન સુગાગેસતેદ વય઼ તહે ડ઼ામા તહાત મેનગાાઊ નુઊદ થપિહુત ।નદ પ્યામનુપ[87]

મરથહરડ઼શ્ર જાએથશ્રોએએમ ૭૭૦ શ્રામય ૧૦૮૭

શ્ર થહએ શ્રશ્રડ઼શ્રષ, એશથએમથ શ્રોઢ શ્રશ્રડ઼શ્ર ઢ૩ડ઼એ રમ મરથહરડ઼શ્ર

થહે ।નાનયહયિાઊ યોનદતિોનિ ।ડ નોનતહે ।સતેનન ર્નદા ડાયઊિતિાતેદ તહે નસિ ।ડ તહે શ્રાઊાસ થહાત ।નાનયહય઼ ।ાસ તહે ।નદેન ।ડ તહે દાય઼ સિે વ઼દિનત ડનોમ તહે ।યયોુનત ।ડ ડ઼ામા થાનાનાતહા ।નદ તહે પ્યહાઊમિપુન યોપપેન પઊાતે ।ડ યહાનમાપાઊ પ્યોઊિહેનન ।હઊિ નિતેનપેનતનિગા તહે ।નદ "**માતસાનય઼ાયા**" તહનિકસ તહાત "ઘોપાઊ ।ાસ માદે કનિગા વય઼ તહે પોપઊ તો પુત ।ન ।નદ તો । ઊૌઊસસ સતાતે ।ડ તહનિગાસ નિ ।હયિહે વ઼ેનયોને ।ાસ પનેય઼ ।ડ હસિ નેગિહવુોનસ"[88] શ્રયયોનદનિગા તો તહે થવિનાન હસિતોનાનિ, ઘોપાઊ ।ાસ વોનન ।ડ । પ્યસાતનયિા ।ામાન ।નદ । તને ગોદ નોન શ્રુનદનાવ઼ાનદહાના[89] થહે ડુનદેન ।ડ તહે શ્રાઊા દય઼નાસનય઼ ।ાસ । પનોદુયત ।ડ યનિયુમસતાનયેસ ।નદ હે સતાવઊસિહેદ તહે પોસતિોનિ ।ડ હસિ દય઼નાસનય઼ નિ મેનગાાઊ ।નદ જાહિન ર્ન નોનતહ ર્નદા તહે શ્રાઊાસે સતાવઊસિહેદ તહે સતનોનગોસતે મપપિ ।ડોન તહે ઘુપતાસ ર્ત સિ વેઊવ઼િદ તહાત ઘોપાઊ શ્રેનયસિદ સોમે નિડવુેનયે ।વ઼ેન થપિહુત[100] થહે મુનગોન યોપપેન પઊાતે ।ડ યેવ઼ાપાઊ દેસયનવિસ ઘોપાઊ ।સ "ડ઼ોનદ ।ડ તહે યાનતહ" ।નદ "યનેસત ડૌઊ ।ડ તહે હેદસ ।ડ મોનાનયહસ" હે પોસસવિઊય઼ વનુોગહત । માળોન પોનતોનિ ।ડ જાહિન નદેન હસિ યોનતનોઊ હૈ ।ાસ સુયયેદેદ વય઼ યહાનમાપાઊ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

`વ઼દિનયે ત઼ી ી઼ીનાણન ત઼ે ઼ીસસુમપતીનિ તહાતૈ ઼ીસોવાનમાના હાદ યોનટ્ટેનેદ ત્િ શ્રોત઼ેન યોનતેમપોનાનય઼ નુઊેનસ ઼ીઊસો યઊામિ ત઼ી હાવે યોનટ્ટેનેદ ત઼ે સામે નેગાનિ[137] ઼ીસોવાનમાના સિ સાદિ ત઼ી હાવે ઼ીવનાનિદ ઼ીને ઼ીસય વ઼યિતોનય ઼ીવેન ત઼ે ઘ઼ુદાસ, ઼ીહો પનોવેદ ત઼ી વે નો વેતેન તહાન પઊાસુને યનેપેન ત઼ી હસિ સૌનદ હૈ઼ીસ "઼ી સૌનદ ત઼ી યુત દૌન ત઼ે ઘ઼ુદાસ ઼ીસ ડિ તહેયૈને ત઼ે પઊાસુને-યનેપેનસ઼ ઼ીનદૈ઼ીકેનેદ ત઼ે માતિહિઊાસ઼" (વ઼ેનસે – ૨૩) હસિ ઘ઼ુદા યોનતેમપોનાનય઼ સિ દિનતડિદિ઼ીતિહ ઢ઼ાળયાપાઊા઼ીન હસિ સોન ઘોપાઊા ૨૨ થહે શ્રાઊા નેયોનદસ દો નોત નેઙેન ત઼ી ઼ીનયે નયોુનતેનૈતિહ ત઼ે છ઼હાનદેઊાસ પનોવાવઊય઼ વેયુાસે ત઼ે વ઼યિતોનય઼ ઊાય઼ ઼ીતિહ ત઼ે ઼ીતહેન સદ્દિ થહેૈસતૌ઼ીનદે શપાનસૌનિ ઼ીડ ત઼ે શ્રાઊાસ મગિહત હાવે નિવ઼ોઊવ઼ેદ તહેમ ઼ીતિહ ત઼ે નસિનિગા પૌન ઼ીડ ત઼ે છ઼હાનદેઊાસ઼ યહાનગા ઼ીઊસો યઊામિસ વ઼યિતોનસિ ઼ીગાનિસત ત઼ે નુઊેનસ ઼ીડ ઢ઼ાદહા ઼ીનદ શ્રનગા[138] થહે નેયોનદસ સહૌ તહાત ત઼ે **દગિવ઼ળિાયા** ઼ીતતનવિુતેદ તૌ ઼ીસોવાનમાના નિ ત઼ે ખ્હાળુનાહો નિસયનપિતીનિ ઼ીડ યહાનગા (દાતેદ ૮૫૪) સિ નોત ઼ીન `મપતય઼ વોસત ઼ીન નિહેનેનત મિપનોવાવઊિતિય઼ ૨ત સિ યઊેન તહાત ત઼ે ઼ીતતનવિુતેદ નિવ઼ાસૌનિ ઼ીસ નો મોને તહાન। નાદિ ઼ીનદ તહેને઼ીસ નો ઼ીનનેશાતીનિ ઼ીડ માતિહિઊા ત઼ી ત઼ે છ઼હાનદેઊા મપનિ

થહે નિવ઼ાસૌનિ સેમસ ત઼ી હાવે તાકેન પઊાયે નિ ૮૫૪ શ્રય઼ મય઼ તહાત તમિ ત઼ે શ્રાઊાસ હાદ નેયોવેનેદ માતિહિઊા ડનોમ ત઼ે શ્રનાતહિાનાસ઼[139] થહે દેસયનપિતીનિ નિ ત઼ે ખ્હાળુનાહો પગિનાપહ પનેસેનતસ। તનાગયિ યોનતનાસત ત઼ી ખાઊહાના'સ તનવિુતે ત઼ી ત઼ે યુનાગે ઼ીનદ નિતનેપદિતિય઼ ઼ીનદ ઼ીતહેન માનતાઊિ ટ્ટાઊતિસિ ઼ીડ ઘ઼ુદાસ[140] થહુગહ ત઼ે ઼ીયતુાઊ શતેનત ઼ીડ ત઼ે છ઼હાનદેઊા દોમનિીનિ નિ ત઼ે વ઼ેનસે ૪૫ ઼ીડ ત઼ે ખ્હાળુનાહો નિસયનપિતીનિ નો ૨ સિ નોત શપઊયિતિ, તિ દોસ નોત નેઙેન ત઼ી ત઼ે નિયોનપોનાતીનિ ઼ીડ મેનગાઊ ઼ીનદ માતિહિઊા શ્રોન યોનતેનતીનિ તહુસ સનાનદસ વ઼ેનડિદિ તહાત ત઼ે નિવ઼ાસૌનિ ઼ીસ નોતહનિગા મોને તહાન। નાદ્દિ થહેને સિ નો દ્દોવત તહાત ત઼ે ઘ઼ુદાસ મેનત ત઼ે શ્રાઊાસ ઼ીનદ ત઼ે નિવ઼ાસૌનિ તીક પઊાયે દ્દુનનિગા ત઼ે નેગિન ઼ીડ ઘોપાઊા ૨૨ (૮૪૦-૬૦) થહે છ઼હાનદેઊાસ નેગાનદેદ તહેમ ઼ીસ તહેનિ પોઊતિયિાઊ નેમય઼ ષનિયે ત઼ે શ્રાઊાસૈને ઼ીદમતિતેદઊય઼ ઼ીક,[`] ઼ીસોવ઼ાનમાના ઊદ હસિ શપેદતીનિ ઼ીગાનિસત તહેમ઼ થહે શ્રાઊાસ સેમ ત઼ી હાવે વેન ત઼ે **શ્રનાકનતિયામતિના** ઼ીડ ત઼ે છ઼હાનદેઊાસ઼[141] ઼ીસોવ઼ાનમાના'સ નિવ઼ાસૌનિ ઼ીસ ડોઊૌદ વય઼ હસિ સોન યહાનગા ઼ીનદ ઼ીઊઊ તહેસે માદે ત઼ે શ્રાઊા પૌન સુડડયિનિતઊય઼ ઼ીક ઼ીનદે નાવઊદ ત઼ે ખામવોળાસ ત઼ી નસિ઼ શ્રડોન યહાનગા'સ નેતમિેનત, ત઼ે શ્રાઊાસ નેગાનિદ તહેનિ ઊસત તેનનાતોનય઼

થહે સેપાનાતે મેનતીનિ ઼ીડ માતિહિઊા નિ ત઼ે ખ્હાળુનાહો પગિનાપહ હાસ ઊદ ત઼ે સયહોઊાનસ ત઼ી માકે઼ીઊિદ યોનળેયતુનેસ નિ ત઼ે નેઊમ ઼ીડ હસિતોનય઼ થહે છ઼હાનદેઊા નિવ઼ાસૌનિ ઼ીસ ળુસત ઊકિ઼ી઼ીવે ઼ીનદ તિ સુવસદિદ સોન ઼ીસ સિ વ઼દિનત વય઼ ત઼ે નેસતોનાતીનિ ઼ીડ શ્રાઊા પૌન નિ માતિહિઊા નદેન માહપિાઊા ૨ "**ષતિહિઊાહ માતિહિઊાહ**" માય઼ મેન તહાત ત઼ે પૌપઊ ઼ીડ માતિહિઊા ઼ીન ત઼ે માતિહિઊાસ ઼ીસ઼ી઼ીહોઊૈને દિઊ ઼ીનદ નિદોઊેન઼ થહે શપનેસસૌનિ દોસ નોત નિદયાતે ત઼ે નિદેપેનદેનત સનાતુસ ઼ીડ માતિહિઊા ઢોઊૌનિગા ષેન (**હશ્રરવા** – ૩૬૬), ષનિહા ઼ીનદ થહાકુન હાવે નોયહેદ ત઼ે યોનયઉસૌનિ તહાત માતિહિઊા ઼ીસ તહેન। સેપાનાતે નિદેપેનદેનત સનાતે (**યખમ** – ૪૦૦) ઼ીનદ થહાકુન હાસ સુગગેસતેદ તહાત ત઼ે તેનનાતોનય ઼ીડ માતિહિઊા ઼ીસ યોનટ્ટેનેદ ઼ીનદ ઼ીનસતેદ ઼ીય઼ ડનોમ ત઼ે ઘ઼ુનળાનાસ ઼ીનદ ત઼ે છ઼હાનદેઊાસ (**થમ** – ૨૧૩) શ્રૌ હાવે ઼ીઊનાદય઼ સહૌન ત઼ે મિપનોવાવઊિતિય઼ ઼ીડ તહેસે વૌસિ઼ થહે શ્રાઊાસૈને નિ પોસસેસસૌનિ ઼ીડ થપિહુત઼ીહિઊ ત઼ે ઘ઼ુનળાનાસ હાદ નોત યોમપેઊેઊય઼ સુવદ્દેદ માતિહિઊા, ત઼ે ઊાતેન વૌ સિ ઼ીઊસો સુવસયનવિદ ત઼ી વય઼ થહાકુન (**થમ** – ૨૧૨) માતિહિઊા યોનતનિુદ ત઼ી વે નદેન ત઼ે શ્રાઊાસ ઼ીનદ ત઼ે `શપનેસસૌનિ નિ ત઼ે ખ્હાળુનાહો નિસયનપિતીનિ સમિપઊય઼ નેઙેન ત઼ી સોમે ઼ીડ ત઼ે નાતીનિાઊ યહાનાયતેનસિતિયિસ ઼ીડ ત઼ે માતિહિઊાસ઼[142]

માહપિાઊા ૨ – ૨ત ઼ીસ માહપિાઊા ૨ ઼ીહો ઼ીગાનિ નેવ઼વિદ ત઼ે ગઊેનય઼ ઼ીડ ત઼ે શ્રાઊાસ઼ થહે ડનિદસપોતસ ઼ીડ હસિ નિસયનપિતીનિ સહૌ તહાત હૈ઼ીસ નિ પોસસેસસૌનિ ઼ીડ નોનતહ ઼ીનદ સુોતહ મહિન[143] હે નેયોવેનેદ હસિ પાતનમિોનય઼ નિ નોનતહ મહિન ઼ીનદ `શતેનદેદ હસિ઼ ઼ીતહોનતિય઼ ુપ ત઼ી મેનાનાસ઼ હસિ઼ ઼ીતહોનતિય ઼ીવ઼ેન નોનતહ મહિન સિ વ઼દિનત ડનોમ ત઼ે ૨માદ્દુન મિગે

નિસયનપિનીનિસ[144] હૈીસ નુઊનિગ ોલેન થપિહુન ાનદ મેનાનાસ નિ ૧૦૨૬ શ્રય[145] છેનાનિ દ્વેવનસ હાલે વેન નાસિદ ૈતિહ મેગાનદ નો નહે દાને ાનદ ાનહેનનયિનિય ોડ નહે રનાદપુન મિાગે નિસયનપિનીનિસ ોડ નાહપિાઊ ર ઙ છ નાડુનદાન હાસ મેદ નહે દાને ાસ ૧૪૮ ાનદ હે મેઙેનસ નિ નો નહે મેપાર્ણી ના ઢેઊયનિગ ોન ડેવ઼િ (મેપાઊ – ર૨૧૯૮), નાડુનદાન સાયસ, "થહે દેદયિાનોન ોડ નહે મિાગે ીસ ાન નિહાવનિાનન ોડ મેપાઊ ાનદ હેનયુ સેદ નહે મૈીનીના"[146] ટુસનીનિનિગ નહે વાઊદિનિય ોડ નાડુનદાન'સ ઙનિદિનિગાસ, ય છ ષનિયાન સાયસ, "થહે ઙગિુને ૪ નિ નહે નિસયનપિનીનિ સિ ડ઼ુનદ નિ નહે નાનિહિઊિ સયનપિન થહે ઙીનમ ોડ ૪ નિ નહે રનાદપુન નિસયનપિનીનિસ ીસ પનેવાઊનન નિ નહિાન નિ નહે ાગે ોડ નહે શ્રાઊાસ"[147] થહે સે ોડ મેપાર્ણી ના હેને સિ નોન ાસય નો શપઊનિ થપિહુન સયહોઊાનસ ીને નુમેનુોસ નિ મેપાઊ ાન નહે નમિ

થહ૯ પશ્રઙશ્રછહ૩ઢર૫ શ્રાનય નર્થહરઙશ્ર

શ્રન હસિનોનયિાઊ વ઼દિનયે સિ યનિદ ાગાનિસન નાહપિાઊ ર'સ ાનહોનિય નિ નનિહિઊિ થહે યોઊિપહોન ોડ નહે ઢાનાયાના **નષષ**, દસિયોવ઼ેમેદ નિ મેપાઊ મેદસ – "**નાહાનાળાદહનિાળા શુનયાવાઊિકા ષોનાવાનસોદહાયા ઘુદાદહૌળા ષનમિાદ ઘાનગેયાદેવા નહુળયાનાના થપિવહુકાનુ પ્યાઊયાનાવળિયાનાળયે મેપાઊદેસયિા ષનવિહાનસ છહુસાઊકિા ષન શ્રનાનદાદાસયા શ્રાનકાવાસનહનિસ (પ્યાયાસનહા) શ્રાનદનિસ ષન ષનકુિનાસવાનનાળા ષન ઘોપાની શ્રઊિકહનિાન**" થહે **નષષ** મેઙેનસ નો નાહાનાળાદહનિાળા શુનયાવાઊિકા ઘાનગેયાદેવા (**ઘુદાદહૌળા** સિ મેનનીનિદ નિ । **નષષે** શહવિનિદ ાન નહે ડ઼ાહોને સેસસનિ ોડ નહે રનદાનિ હસિનોનય છોનગમેસસ) નુઊનિગ નિ થપિાવહુકની નિ ષાનવાન ૧૦૭૬ ોડ ાનુ નસપેયઙિદિ ના થહસિ હાસ ગવિન નસિ નો । ગીદ દાઊ ોડ યોનડુસીનિ ાનોનગ નહે સયહોઊાનસ મેનદાઊઊ ાનદ ોનહેનસ નીક નિ નો વે ટુવિ઼ાઊનન નો ૧૦૧૯ શ્રય ાનદ દિનનઙિદિ નહસિ ઘાનગેયાદેવા ૈતિહ નહે પ્યાઊયહુની કનિગ ોડ નહાન નાને[148] થહસિ હાસ વેન ટુસનીનિદ વય ડેવ઼િ ાનદ ોનહેનસ નનિાસહ દીસ નોન ાગને ૈતિહ નહે ાવોલે સયહોઊાનસ ાનદ સુગગેસનસ નહે પોસસવિઊિનિય ોડ ઢાસનનાકુના દોનનિાનીનિ ોલેન થપિહુન[149] ઙ છ નાડુનદાન દિનનઙિસિ હમિ ૈતિહ નહે પ્યાનનાન કનિગ, ઘાનગાદેવા, ોડ નનિહિઊિ[150] થહસિ યોઊિપહોન, સુપપઊેનનોદ વય ોનહેન સોનયેસ ાનદ ઊિયાઊ નનાદનિીનિસ, યોનઙનિનસુોન વેઊિઙ નહાન નહસિ ઘાનગેયાદેવા વેઊિનગેદ નો નહે પ્યાનનાન દયનાસનય ોડ નનિહિઊિ રન હાસ વેન સુગગેસનેદ વય નહે પહોઊેદેનસ ોડ નહે ોપપોસનિ વૌ઼ી નહાન ઘાનગેયાદેવા દેઙનેદ નાહપિાઊ ાનદ યોનટુેમેદ નનિહિઊિ થહસિ વૌ઼ી નુનસ યુોનનેન નો નહે વ઼દિનયે ડુનનસિહેદ વય નહે રનાદપુન મિાગે નિસયનપિનીનિ[151], દાનેદ નિ નહે યોન ૪૮ ૈહયિહ યુોઊદ હાનદઊય વે પઊાયેદ વેઙીને ૧૦૧૯ શ્રય, ૈહેન નનિહિઊિ સિ સુપપોસેદ નો વે નદેન ઘાનગેયાદેવા

થહેને સિ નેનિહેન નુનસિનાનયિ નોને પગિનાપહયિ વ઼દિનયે નો સહોી નહે ાનહોનિય ોડ ઘાનગેયાદેવા ોલેન થપિહુન શ્રી ઊિાનન ઙનોન નહેનહેનાગહાન નિસયનપિનીનિ નહાની ાકસાકાનના વેયાને ઙાનુોસ વય દેવાસનાનિગ છહાનપાનાનયા, દિનનઙિદિ વય પ્યોઊિહોનન ૈતિહ । નનાયન ોડ યુોનનનય વેયોનદ ઘોદાવાની ાનદ વય હ છ ઢાય ૈતિહ છહાનપાનાન નિ નોનહ નહિાન[152] થહે ૈહેઊ ટુસનીનિ યેનનેસ નુનદ નહે ઢાનાયાના યોઊિપહોન ૈતિહ નૌ દઙિઙેનન મેદનિગાસ ઊકિ **ઘાનુદાદહવાળા** ાનદ **ઘુદાદહવાળા** થહે ષાનવાન દીસ નોન સપેયઙિય નહે ના ષુને ાનદ સોઊદિ વ઼દિનયેસ ાને ઊાયકનિગ ાનદ । સમિપઊ મેનનીનિ નિ । યોઊિપહોન સિ નોન । સુને ગનુોનદ ઙીન હસિનોનય થહે દિનનઙિયિાનીનિ ૈતિહ પ્યાઊયહુની ઘાનગેયાદેવા હાસ વેન નગિહાનઊય ટુસનીનિદ વય નહે સયહોઊાનસ ોન નહે ઙીઊૌનિગ ગનુોનદસઃ

- િ થહાન નહે પ્યાઊયહુનસિ નેલેન હાદ નહે વ઼િુદો નદનિગ નિ શ્રવાઊિકા;
- િિ થહસિ નનિઊૈીસુ સેદ વય નહે ઢાસનનાકુનાસ;
- િિિ **ઘુદાદહવાળા** નિદયિાનેસ સોને પોઊનિયિાઊ ાનહોનિય ોડ ઘાનગેયાદેવા નિ ઘુદા, વુન નહે પ્યાઊયહુની કનિગાસ હાદ નોન નહે પનેનેનનીનિસ નો સુઙેનાનિનય ોલેન મેનગાઊ; ાનદ
- વિ઼ થહે પ્યાઊયહુની સિ નોન કનીન નો હાલે નુઊદ ોલેન થપિહુન

[illegible]

[illegible]

[illegible]

 ISSN 2229-547X VIDEHA

મૌિતિોનયહોડ્ડયિષિસ, ગેયોનદ- ક્ષેપેનસ, ળુદયિષિોડ્ડયિનસ, યોઙ્ઙયતોનસોડ તોઙ્ઙસ ાનદ યુસતોમ દુેસ, યુસતોમ ત્નિસપેયતોનોડ પોઙયિ, યોનતનોઙ્ઙેનોડ યનમિતિાઙ તનવિસ, યોઙ્ઙયતોનસોડ ડેનનયદુેસ, ક્ષેપેનોડ ગેયોનદસ થહેગૌાસ ા સપેયષિોડ્ડયિન ત્નિ- યહાનગોોડ ઙાનદ્દુ નદેન યુઙતાિલ્તાીતિ થહે મપત્નિ સેમસ તો હાલે વેન દવિદિદ ત્નિતો ા ળુમવેનોડ પનોવતિયેસ ાનદ તહે ઙાતોેનગૈે દવિદિદ ત્નિતો વસિાયાસ, માનદાઙાસ, ગનામાસ ગેસપેયતવિઙ્ય શ્રૌહષિ તહે વયિનોયસગૈે ાપપોતિોદ ડોન તહે મહક્કતસિ, વસિાયાપાતીાસ ત્નિ- યહાનગોોડ વસિાયા, માનદાઙેસૌનાોડ માનદાઙાસ ાનદ ગનામાપાતીોડ તહે ગનામાસ વષિઙગોાસ તહે ઙીસતુ નતિોડ ાદમતિસિતનાતીતિ શ્રૌહેનેલેન ા ગડિતોડ ાનય વષિઙગોાસ માદે, ા તોતાઙ દેસયનપિતીતિ ાવોુત તહે ઙેયાઙતિયગૌાસ ગવિત ત્નિ તહે યહાનોેન તો ાવોદિ ાનય ડુનતહેન યોનડુસીત ાનદ તહાત સિ વદિનત ડનોમ તહે મ્નાનગોન **છશ્ર** શ્રૌ ઙેનન ાવોુત તહે પ્યાઙાસાપોતા ાનદ માક્કતિ ડનોમ તહે મ્હાગાઙપુન ગનાનત, વાસુક્ષાવાનતતા, સ્તાહાક્ષાન સ્ટુહેક્ષા ડનોમ તહે મ્નાનગોન **છશ્ર** ાનદ પ્યનમિષિ ડનોમ તહે મ્મુઙાગાનહ ત્નિસયનપિતીતિ થપિાવહુક્કતા હિદ તૌ વસિાયાસ – પ્યાક્ષસા ાનદ હોદેનેય તહોુગહ તહે પ્યનમિષિ વસિાયા સેમસ તો હાલે શતેનદેદુ પ તો તહે મ્ગુાસાનાદિસિતનયિતુ

થહે શ્રાઙ નુઙેનસ યઙામિદ સોવેગેગિતનય ત્નિ નોનતહ મ્હિન ાડોેન વગિનાહાપાઙ ૨૨૨ મતિહિષિ ગેમાતિદ ા પાનત ોડ તહે શ્રાઙ મપત્નિ તષિઙ તહે નસિોડ મમાનયાદેવા લેનસે ૪ોડ તહે પ્યામસુઙ ગિનાનત ાડ્ડનિમસ તહાત ઢામાપાઙ સપનોદ તહે ગઙેનય વય ગાનિતિગા તહે યોુતનનયોડ હાનાક્ષા (**૯૨** – ૨૨૩૫૫) ષાનદહ્યાક્ષાન મમાનદ મિનતીતિસ વાનેનદનાસ તહે **હાનાક્ષાવહુ**ોડ તહે શ્રાઙાસ **હાનાક્ષાવહુ**ોડ તહે ગનાનત સહોુઙદ વે તાક્ષેત તો મોન વાનેનદનાીનદ નોત મતિહિષિ ાસ હાસ વેન દોને વય સોમે થહે મ્નાનગાદ ગનાનતોડ માહપિાઙ ાઙસો ગેડેનસ તો તહે પાતેનનાઙ ક્ષનિગાદોમોડ તહે શ્રાઙાસ ધુનતિગા તહે પેનીદિોડ પ્યાવિાનતતા ગેલાઙત ાનદ ાડોેન તહે ઙેસસોડ વાનેનદનાિ તહે શ્રાઙ ક્ષનિગાદોમગૌાસ ઙમિતિદ તો નોનતહેનન ાનદ યેનતનાઙ મ્હિન[178] સ્ત સિ નોતુ નઙક્ષિઙય તહાત દુનતિગા તહે પેનીદિોડ તહે પ્યાવિાનતતા ગેલાઙત, તહે પ્યાનનાતાસે નતગેનયહેદ તહેમસેઙવેસ ત્નિ થપિાવહુક્કતિ શ્ર 'નૌ દાનગોન' હેયિહ યોનડનોનતેદ ઢામાપાઙ ાન તહે વેોડ હસિ ડગિહતાતિહ પ્યાવિાનતતા મ્હમિા, મેનતીતિદ ત્નિ તહે **ઢછ**, માય વે ગેડેનાત્નિગા તો તહે સતાવઙસિહમેનતોડ તહે પ્યાનનાતા પીોન ત્નિ મતિહિષિુ નદેન મમાનયાદેવા[179] મતિહિષિ ાસ તહે નોનતહેનન વોનદેનોડ તહે શ્રાઙ ક્ષનિગાદોમ શ્રડોેનાને વેન દુનતિગા તહે ગેગિતોડ ઢામાપાઙ, મતિહિષિાસ ઙેસત તો તહે શ્રાઙાસ થહેગે સિ નોતહતિગા તો પનોવે તહાત ઢામાપાઙ ાતોેમપનોદ 'ા પાનતાષિ ગેળુવેનાતીતિ'[180] વેયુાસૌ ડતિદ તહાત તહે શ્રાઙ ક્ષનિગાદોમગૌાસ તોનન ાસુનદેન વય ત્નિતોેનનાઙ સતનાડિ ાનદ શતેનનાઙ પનેસસુને ાનદ તહે શ્રાઙ નુઙેનસ મિમેદાિતિઙય ડોઙઙૌત્નિગા ઢામાપાઙ હાદોનઙય ા સહાદૌયે શસિતેનયે ત્નિ તહે મ્ગાઙગિવિઙ પાનત ત્નિ સોુતહ મ્હિનુ

શ્રૌતિહોુત ાનય વાસસિોડ ડાયતસ ાનદ સોુનયેસ, થહાકુન હાસ સુગગેસતેદ તહાત શ્રાનમાના મ્હોળાોડ માઙૌ હેઙદ સૌયાવેન મતિહિષિ (**થમ** – ૨૨૨) ષનિયે તહે 'વોુમેસોડ માતિહિષિ ષિગેનદસ' યાનનોત વે ાયયેપતેદ ાસ તહે વાસસિોડ હસિતોનય, ૌ યાનનોત સુવસયનવિ તો તહે વીસિોડ તહે ઙેનનેદ સયહોઙાન થહેગે સિ નો સુયહ ગેડેનયે ત્નિ ાનયોડ તહે શ્રાનમાના ગેયોનદસ મ્હોળા સિ સાદિ તો હાલે વેનુાસતેદ વય તહે પ્યાઙયહુનસિ થહે શ્રાનમાનાસ ાનદ તહે પ્યાઙયહુનસિગૈે વનુગહત તો તહેત્નિ ક્ષનેસ વય તહે સોુતહેનન ત્નિવાદેનસ ત્નિ તહે ઙાસત ટુાનતેનોડ તહે ૧૧[૧૬] યેનતુનય શ્રય છહાઉક્ષયા ષોમેસૌના ૨ (૧૦૪૦- ૧૦૬૮) ાનદ હસિ સોન વક્ષિનામાદિતિયા યાનનોદિ તહેત્નિ ામસ સુયયેસસડુઙઙય ાગાતિસત ા ળુમવેનોડ નુઙેનસ ત્નિ નોનતહ સ્નદાિ થહેયુ યઙામિ તો હાલે સતાવઙસિહેદ તહેત્નિ સૌયાવેન મેપાઙ ાનદ ાન ત્નિસયનપિતીતિોડ ષોમેસૌના ૨૨૨, સોનોડ વક્ષિનામાદિતિયા વ૨, યઙામિસ તો હાલે પઙાયેદ હસિ ડેતુ પોન તહે ક્ષનિગાસોડ શ્રનદહના, ધનાવદિસ, માગાદહ ાનદ મેપાઙ[181] શ્રસ ા ગેસુઙત ોડ તહેસે સોુતહેનન ત્નિવાસીતિસ તહેગે ક્ષનિગાદોમસગૈે સતાવઙસિહેદ ત્નિ તહે ઙાસત દેયાદેોડ તહે ૧૧[૧૬] યેનતુનય ત્નિ પ્યાનનાુળ, મતિહિષિ ાનદ મ્નગાઙ શ્રડોેન તહે પાસસતિગા ાીયોડ પ્યાનના, છહાનદનાદેવાી સતાવઙસિહેદ હસિ ક્ષનિગાદોમ ાત પ્યાનનાુળ[182] ાનદ તહે ઘાહાદાીઙાસ ાડોેન હમિે શતેનદેદ તહેત્નિ સૌયુ પ તો તહે દસિતનયિતોડ મુનગોન ત્નિ મ્હિન

થહ૯ ઘશ્રહશ્રયશ્રશ્રૌશ્રડશ્રષ

[illegible]

છ૬શ્રશ્ચથ૫૯ વ઼૨૨

થ૬૫ ૫શ્રઢ઼ાાશ્રથશ્રષ શ્રોઢ મ૨થ૬૨ઙ઼શ્ર (૧૦૮૭-૧૩૨૫)

ઘ૯ાા૫ઢ઼શ્રઙ઼ ૨ાાથઢ઼શ્રોવઉછથશ્રોઢ઼ ઢ઼૯મશ્રઢ઼૫ષ

શ્રસ ઊાિ ।સ ાિ ાૌઊઙાિ યેનાુનય શ્રય, મતિહિઊિાૌસ ાિ યાપાિઊોઙ વ઼ાિ[1] શ્રૌ ઊાનન ઙાોમ ાિ **વ઼વ઼િદિહાકાઊપાાિનિાિ** (છ વ઼ષ ૧૪ાિ યેનાુનય) ાિ વ઼ાિૌસ। હાનાપાદાોઙ ।સોાન ૨નદિ।નદૌસ પોપુઊાનઊ કાનૌન ।સ થાિુ શ્રૌ ઊાનન ઙાાિાન ઙાોમ ાિ હાનિ ઊાિાનાય સ્રાોયેસ ાિ વ઼ાસિાઊીૌસાોનોઙ ાિ યાપાિઊસોઙ મતિહિઊિ[2] મતિહિઊિ નિ ।નયેનિ નિમિસૌસ વ઼ુનદેદાન ાિ ।સાિ વય પ્યુસકિ ાિ ાિ ૈસાિ વય ઘાનદાક ાિ ાિ સ્રાિ વય ાિ ઘાનગોસ ।નદાન ાિ નોનાિ વય ાિ હિમાઊાયાસ ઢાોમે ।સાિ ાોૌસાિ ાિસ ઊનગાિૌસ ૧૨૦ મઊિસ ।નદ ઙાોમ નોનાિ ાો સ્રાિ ૧૨૫ મઊિસ થાિ યોન ૧૦૮૭ શ્રય ઙોનમસ। ઊનદમાનક નિ ાિ હસિાોનય ોઙ મતિહિઊિ ।સ ાિૌસ નિ ાિ વેનય યોન ાિ ાાનપાદેવ઼ા ઙ઼ુનદેદ ાિ પ્યાનનાિ દયનાસાિય થાિ ઙ઼ુનદાાિનોઙ ાિ પ્યાનનાિ દયનાસાિય યોનસાિુિાસ। નૌ પોયાિ નિ ાિ હસિાોનય ોઙ માહિન નિ ગોનોઊ ।નદ મતિહિઊિ નિ પાનાિયુઊન શ્રઙોન ાિ ઙાઊઊોઙ ાિ વ઼ાિહાસોઙ મતિહિઊિ ।નદ ાિ વ઼ાળળિન યોનઉદેનાયય, ાિહસિૌસ ાિ ઙાિસાિ હસિાોનાયિ દયનાસાિય ાિ નુઊદ નિદેપેનદેનાઊય ઙોન ।વુાિ ાિ હુનદેદ ાૌનાિય ઙાિ યોનસ ।નદ ાિ હસિાોનાિનસ હાવ ાિ ।દવાનાિગોઙ વાિગ ।વઊ ાિ ઙાઊઊૌ ાિ ઙાનાુનેસોઙ। સાિગાઊ નુઊાિગ દયનાસાિય

થાિૈહાિઊોઙ નોનાિ ૨નદિૌસ ાિન નિ ઉનમેનાિ ।નદ ાિ ઙોનયેસોઙ દસિાિોગાનાિન હાદ નાસિદ ાિહિ હાદસ વ઼ૌદ નિ ાિ વાયકાગાુનદ, ાિ સાિાવઊસિહમેનાિોઙ ાિ પ્યાનનાિ દયનાસાિયોઙ મતિહિઊિ માનકસ। ાુનાિગ પોાિ નિ ાિ હસિાોનયોઙ નોનાિ-।સોાન ૨નદિ થાિ નુઊોઙ ાિહસિ દયનાસાિય સિાોનોઙ ાિ મોસાિ વ઼નાઙુઊ પેનાિદસ નિ ૨નદિન હસિાોનય થાિ પ્યાનનાિસાિ ાિ ઊસાિ નિદેપેનદેનાિ હનિદુ નુઊનસોઙ નોનાિ-।સોાન ૨નદિ થાિ પેનાિદોઙ નિસાિાવઊિાિય (૫૫૦-૧૦૮૭ શ્રય) નિ ાિ હસિાોનયોઙ મતિહિઊિ ગાવૌય ાો। પેનાિદોઙ સાિાવઊિસાિન ।નદ ાિ ઙ઼ુનદાાિનોઙ ાિ નુઊ ોઙ ાિહસિ દયનાસાિયુ સહેનદ નિાો। નૌ નાોઙ ।ઊઊ નુનદ પનોગનેસસ ।નદ ગાઊનાુસિ ।યહેવિમેનાિસ થાિ હસિાોનયોઙ ાિ પ્યાનનાિસ માય વ સાિુદાિ નદેન ાિ ઙાઊઊૌનિગ હાદાિગાસ:

- ૨ શ્રોનગાિનોઙ ાિ પ્યાનનાિસોઙ મતિહિઊિ;
- ૨૨ ાાનયાદેવ઼ા;
- ૨૨૨ માઊઊાદેવ઼ા ।નદ ઘાનગાદેવ઼ા;
- ૨વ઼ ાાનાસિમિહાદેવ઼ા;
- વ઼ ઢ઼ાનાસિમિહાદેવ઼ા;
- વ઼૨ ષાકાિસિમિહાદેવ઼ા;
- વ઼૨૨ હાનસિમિહાદેવ઼ા;

વ૨૨૨ શ્રદમનિસિનમાનવિ સયસનેમોડ નહે પ્યાનાનાસોડ મનિહિવિ; ।નદ
૨૩ ચેયવનિોડ નહે પ્યાનાનાસ

૨ **શ્રોઢ૨ઘ૨ાા શ્રોઢ થ૯૨ પ્યશ્રઢાાશ્રથશ્રષ શ્રોઢ મ૨થ૯૨૬શ્ર**

થહે સુોનયેસ ાનુોન દસિપોસાવ દો નોનો નાવવે સ નો ડોનમ। યોનનેયન પયિનુને ાવુોન નહેોનગિનિોડ નહે પ્યાનાનાસોડ મનિહિવિ થહે ।સસોયાનિનિોડ નહે પ્યાનાનાસ યાન વે નનાયેદ વાયક નો નહે મુનગોન **છશ્ર**ોડ યેવાપાવ ।નદ ોનહેન શ્રાવ નિસયનપિનોનિસ પ નો નહે નમિોડ માદાનાપાવ થહેસે સનાનેમેનનસ ાવુોન નહે પ્યાનાનાસ વેવે નો દુોવન નહાન નહેય ોનગિનિાવવય વેવેનગેદ નો નહે સુોનહ[3] ડકિ હસિ યુોનનેનપાનન નિ મેનગાાવ[4], ાાનયાદેવા સિ યાવવેદ **પ્યાનાનાકુવાવહુસાના** ।નદ **પ્યાનાનાકસાનનાયિા** નિ નહે મનિહિવિ નનાદનિોનિ થહે ષેનાસોને ાવસો કનોન ।સ નહે **પ્યાનાનાકસાનનાયિા** ડનોમ વેનસે વિોડ નહે માદહાનિગાન ગનાનન ।નદ નહે ાાહિનિ ગિનાનનોડ માવવાવાસેના[5] ૨ન યાન વે સાડેવય ।સસુમેદોન નહે વાસસિોડ નહસિ ગનાનન નહાન સોમે પ્યાનાનાોડડયિવિસ ાયનુાવવય ાયટુમિદ પોવનિયિાવ પોન ।નદ સેનુ પ ।ન નિદેપેનદેનન કનિગાદોમ ડોન નહેમસેવવેસ શ્રૌ કનોો નહાન નહે સનોનમનિગોડ નહે યાપનિાવોડ નહે શ્રાનમાન કનિગા માહોળા ૨ ।નદ નહે દેસનુયનોનિોડ નહે પ્યાવાયહુનાકિનિગા પ્યાનના વય ષોમેસોાના ૨ (૧૦૪૦- ૧૦૬૮) ડાયવિનિોનેદ નહે પાનહોડ પ્યાનાના દોમનિાનોનિ નિ નહે નોનનહ ૨નદાનિ પોવનિયિસ થહે પ્યાનાનાસોડ મનિહિવિ હાવિદ ડનોમ યેયયાન નિ નહેોાકેોડ છહાવુકયા નિવાદેનસ ષોમેસોાના ૨ ।નદ વકિનાાદનિયા વ૨[6] વકિનાાદનિયા વેદ વયિનોનુાસિ યામપાગિન ાગાનિસન ઘાદા ।નદ પ્યામાનુપા ।નદ નહે છહાવુકયા'સે મેનગોનયે નિ નહે નોનનહ ૨નદાનિ પોવનિયિસ હાદ। વેનય સગિનડિયાનનો ડડેયનોન નહે નહેન પોવનિયિાવ યોનદનિોનિ વકિનાાદનિયા વ૨'સ સોન ષોમેસોાના ૨૨૨ સિ દેસયનવિદ ।સ હાવનિગા પવાયેદ હસિ ડેનુ પોન નહે હોદસોડ નહે કનિગાસોડ શ્રનદહના, યનાવદિ, માગાદહા ।નદ ાાપાવ[7] થહેનિ મેનગોનયે નિ નોનનહ ૨નદાનિ પોવનિયિસ સહેનેદ નિ। નૌ પોયહ થહે દેસનુયનોનિોડ નહે શ્રાનામાનસ વય નહે છહાવુકયાસ સિ સુપપોનોદ વય નહે માસાહિ પવાનોોડ ઘોવનિદાયહાનદના ઘાહાદોાવોડ પ્યાનનુાળ[8] થહે દયનાસનોસિોડ પ્યાનનુાળ, મનિહિવિ ।નદ મેનગાાવોને નહે દનિયન નેસુવનસ ોડ નહે છહાવુકયા નિવાસોનિોડ નોનનહ ૨નદાિ ઢ છ માડુમદાન હાસ નગિહાનવયોવસેનવેદ નહાન 'નહે દેવગોોડ નહે પ્યાનાના નિવાસોનિ સહેનેદ નિ નહને નૌ દયનાસનોસિ ાન પ્યાનનુાળ, મનિહિવિ ।નદ મેનગાાવ'[9]

શ્રયયોનદનિગા નો ાાવિકાનનહા ષહાસનનિ, નહે મેનગોનયેોડ નહે પ્યાનાનાસ નિ નહે શ્રાવ નિસયનપિનોનિસ સિ ડયિનનિુાસિ ।નદ નિ સહુોવદ નોન વે નિડેનનેદ નહાન નહેનોાસ ।નય પ્યાનાનાો વેમેનન નિ નહે શ્રાવ પોપુવનોનિ નિ મેનગાાવોન માગાદહા થહે ડનેટુેનન મેનનોનિોડ નહે પ્યાનાનાસ નિ નહોસે નિસયનપિનોનિસ વેવેસ નો દુોવન નહાન નહેયોનો મપવેયેદ વય નહે શ્રાવાસ ।સ મિપોનાનનોડડયિવિસ ।નદ નહેય નોક ાદવાનનાગોોડ નહે સનિુાનોનિોહેન નહે સુપપેમેુાનહોનનિય વેયામેોાક થહે પ્યાનાના નિવાસોનિ ડનોમ સુોનહ ડાયવિનિોનેદ નહેનિ પાનહોડ પનોગનેસસ શ્રયહા, । ડુદાનોનયોડ વકિનાાદનિયા વ૨, સિ નેપનેસેનનોદ નો હાવે યોનટુેનેદ વાનગો નેનનનિોનોસિ ડોન હસિ માસનેન થહે થામવિ પોમ **પ્યાવનિગાનનુપપાનાનિ**, દેસયનવિનિગા નહે છહોવ યોનટુેસનોડ નોનનહ પ્યાવનિગા, ગવિસ। વેનગા વસિનોડ પોપવેસોાહ પાદિ નનવિનેસ નો પ્યુવવોનુનગા, નહે છહોવ કનિગા (૧૦૭૦- ૧૧૧૮)[10] થહસિ ાયયુોનનોડ નહે પોનયિાવોાનક સિ ડુનનહેન સુપપોનોદ વય નહે **યનાકસાનામા નિસયનપિનોનિ**[11] થહે છહોવ યોનટુેસન નિયવુદેદ વાનગાાસ, વાનગાાવાસ, ।નદ માગાદહાસ ૨નોાસ ાવુોન નહસિ નમિ નહાન નહે પ્યાનાનાસોને ાવસો હેદનિગા નોાનદસ નહસિ નેગોનિ થહે શ્રાવ નેનનનિોનયોહયિહ નિયવુદેદ મનિહિવિ સેનહસ નો હાવે વેન નિવાદેદ વય નહેસે નોો ગનુોપસોડ સુોનહેનનેનસ ।નદ ઢામાપાવ મગિહન હાવે સુોગહન નો માકે ।ન ાવવનિયેોનિહ નહે છહોવાસ ડોન સેયુનનિગા સુપપોનન ાગાનિસન નહે યોમમોને નેમય, નહાન સિ, નહે પ્યાનાનાસ[12] ષાનદહયાકાના ાાનદિ'સ **ઢામાયહાનનિ** સુગગેસનસ નહાન 'વાનેનદનાોાસ સુયયેસસડુવવય ગુાનદેદ ાગાનિસન નહે પ્યાનાનાસ' શ્રોહિવ શ્રયહા યાનનોદ

[illegible]

ના યોનનેયન નહે નસિ ોડ નહે પ્યાનનાનાસ નિ મનિહિબિ ૌનિહ નહે વ઼યિનોનાુસિ મબિનિનયે શપેદનિાનિસ ોડ નહે છહાઉકયાસ઼ મ્રાનયા'સ ાનયેસનોનસ ૌને પેનનય યર્હેડિનાનિસ ાનદ ાદવેનનુનેનસ નિ ાસનેનન ૨નદાિ ાનદ નાકનિગ ાદવાનનાગો ોડ નહે યહોનયિ સનિુાનાનિ, મ્રાનયા ોન હસિ ાનયેસનોન સેમસ ના હાવે ાસસેનનેદ નિદેપેનદેનયે[૩૮] થહે નેવાબન મુસન હાવે યોનિયદિદ ૌનિહ નહે છહાઉકયા નિવાસાનિ દુનનિગ નહે નેગિન ોડ વાકિનામાદનિયા વ઼ર થહે પ્યાનનાનાસ ોડ મનિહિબિ હાવે વેન યાબબેદ **પ્યાનનાનાયહુદામાનાિ** નિ નહે મ્રેપાબ નિસયનાપિનાનિસ[૩૯], **પ્યાનનાનાવાામસોદવહાવા**, ાનદ **પ્યાનનાનાદહેપા**[૪૦] વય઼ છહાનદેસાૈના, પ્યાનનાદા સપોકનિગ વાનોનસ ડનોમ યેયયાન[૪૧], । સોુનહેનનેન નિ । નેયેનન માનાનહીાનક[૪૨] ાનદ **પ્યાનનાનાકુબાબાકસમાિ** નિ નહે ષેના નિસયનાપિનાનિસ઼[૪૩]

શ્રસ બાને ાસ ૧૧૬૨ શ્રય મ્રેપાબ સિ મેનનાનિદ ાસ । વાસસાબ સનાને ોડ ષોમેસાૈના ૨૨૨ નિ નહે શ્ચાનનાદાકાબ સનોને નિસયનાપિનાનિ઼[૪૪] થહે નસનાવબે યોનદનિાનિ ોડ મ્રેપાબ ાનદ સુનનોનદનિગ ાનો સિ ૌબબ ાનનેસનેદ વય઼ । નુમવેન ોડે પગિનાપહ ાનદ **વાામસાવાાબ** સોુનયેસ઼ ૨ન વાાૈ ોડ ાબબ નહેસે સોુનયેસ, નિ સિ પબુસવિબે ના હોબદ નહાન 'નહે ડોનેડાનહેનસ ોડ મ્રાનયા ે સનાવબસિહેદ નહેમસેબવેસ ાસ ડેુદાનોનય યર્હેડિસ નિ થનિહુન, ોન નહે વોનદેન ોડ મ્રેપાબ, ાસ । નેસુબન ોડ નહે સુયયેસસવિ નાદિસ વય઼ નહે ગનોન છહાઉકયા પનનિયે ના નહે ડોનહબિબસ ોડ નહે હમિાબયાન નાનગે ાનદ ાડોન નહે ૌનિહદનાૈાબ ોડ નહે સનનોનગ છહાઉકયાન ાનમ, નહેય નોસે ના પને-મનિનયે, વનોકે ોડડ નહેનિ ાબબોગાનિયે ાનદે સનાવબસિહેદ નહેમસેબવેસ ાસ નુબેનસ ોડ થનિહુન'[૪૫] મ્રાનયા ૌાસ નહે ડનિસન નુબેન ોડ નહસિ દયનાસનય હે સનાવબસિહેદ હસિ સુપનેમાયય ોવેન નહસિ નેગાનિ ૌનિહ નહે હેબપ ોડ નહે છહાઉકયા કનિગ વાકિનામાદનિયા વ઼ર ડેવા હોબદસ નહાન મ્રાનયાદેવા ાન ડનિસન ાયયેપનેદ સેનવયિુ નદેન સોમે ુનકનાૈન કનિગ, ાનદ નાકનિગ ાદવાનનાગો ોડ નહે ૌાકનેસસ ોડ નહે માસનેન, ૌબિદેદ સોવેનેગિનનય઼ ૨ન સિ ૌબબ કનાૈન ડાયન નહાને વેન નહે શ્ચાબ નુબેનસ હાદ ાપપોનિનેદ સુડડયિેનિન નુમવેન ોડ પ્યાનનાના ોડડયિનસુ નદેન નહેમ઼ ય છ ઘાનગુબય સિ ોડ ોપનિાનિ નહાન મ્રાનયાદેવા ૌાસ ાન ોડડયિનુ નદેન નહે શ્ચાબાસ ાનદે સનાવબસિહેદ । કનિગાદોમ નિ થનિાવહુકના દુનનિગ નહે પ્યાવિાનનના નેવાબન "શ્ર ૌ દાનગોન ોહિયિહ યોનડનોનનેદ ઢામાપાબ ોન નહે વે ોડ હસિ ડગિહાન ૌનિહ પ્યાવિાનનના જહમિા, મેનનાનિદ નિ નહે **ઢામાયહાનાનિ**, માય઼ વે નેડેનનનિગ ના નહસિ નિયદિેનન'[૪૬] શ્રયયોનદનિગ ના । નનાદનિાનિ ોહિયિહ સિ નોન ના વે નેબેયનેદુાનનગિહન, મ્રાનયાદેવા, ોન મોને યોનનેયનબય મ્રાનયાપાદેવા ડોુનદેદ નિ નહે ષોન ૧૦૮૭ ષમિાનુોના, નહે ાનયોનિન યાપનિાબ ોડ નહે પનોવાનિયે ોડ મનિહિબિ સનિુાનેદ નિ નહે મ્રેપાબ ોનનાનિ, નિ નહે નુનિસ ોડ ોહિયિહ સનાનુેસ ાનદ દિોબસ હાવે વેન ડોુનદ[૪૭] થહે ાવાબિવબે વ઼દિનયે નાવબુ સ ના સુગગેસન નહાન નહે પ્યાનનાનાસ ોડ મનિહિબિ ૌને સોુનહેનનેનસ઼ થહેય઼ પોસસવિબય઼ યામે નિ નહે ૌાકે ોડ વાનાુસિ સુયયેસસવિ સોુનહેનન નિવાસાનિસ ોડ નોનનહેનન ૨નદાિ ાનદ સેનનબેદ નિ દડિડેનન પાનનસ઼ થહે પ્યાનનાનાસ સેમ ના હાવે વેન પાૈનડુબ **ષામાનના** નિ નહે વાબબેય ોડ મ્રેપાબ ાનદ નહે યેનાિ ાનો ાનદ દુનનિગ નહે નેગિન ોડ ઢામાપાબ, નહેય નાૈક ાદવાનનાગો ોડ નહે ૌાકનેસસ ોડ નહે શ્ચાબાસ ાનદ ે સનાવબસિહેદ ાન નિદેપેનદેનન દયનાસનય઼ થહે પ્યાનનાનાસ નુબેદ મનિહિબિ ડનોમ ૧૦૮૭ ના ૧૩૨૪-૨૫ શ્રય઼

મ્રશ્રમ્રૈશ્રયપ્વશ્ર (૧૦૮૭-૧૧૪૭)

મ્રાનયાદેવા ડોુનદેદ નહે પ્યાનનાના દયનાસનય઼ નિ ૧૦૮૭ શ્રય઼ શ્રડનેન નહે ૌાકેનનિગ ોડ નહે શ્ચાબ નુબે, નહે ોહેબે ોડ નોનનહેનન ૨નદાિ ાસ નિ ડેનમેનન ાનદ નહે ડોનયેસ ોડ દસિનિનેગાનાનિ હાદ સેન નિ઼ થહે ઘાહાદાૈાબાસ સનનેનગાનહેનેદ નહેમસેબવેસ નિ પ્યાનનાુબ, નહે ષેનાસ નિ જેનગાબ ાનદ નહે પ્યાનનાનાસ નિ મનિહિબિ ઢામાપાબ ૌાસ નહુસ યોનડનોનનેદ ૌનિહે નેમેસિ ોન ાબબ સાદિસ઼ જોસાદિસ નહે ષેનાસ ાનદ નહે પ્યાનનાનાસ, ઢામાપાબ હાદ ના ડાયે નહે ોનસબુગાહનસ ોડ પ્યુમાનાપાબ ોડ ઘાદા ાનદ ૌાદાવા નુબેન હાનવિાનમાના ોડ વાનગા મ્રાનયાદેવા માદે નોનનહ જહિાન નિદેપેનદેનન ાનદ બાદિ નહે ડોુનદાનાનિ ોડ નહે પ્યાનનાના દયનાસનય઼ ોહિયિહ ૌાસ દેસનનિદ ના નુબ ાસ ાન નિદેપેનદેનન કનિગાદોમ ડોન ાવોન નાૈ યેનનુનેસિ ાનદ । ટુાનનેન઼

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ાન ાઉઉાિનયે વેાૌન ઘાહાદાૌાઉાસ ાનદ નહે પ્યાનનાાનાસ્ ાાાનયાદેવા ાેડ મનિહિઉિાૌાસ નહે મિમેદાાિત નેાિગહ્વોન ાેડ નહે ઘાહાદાૌાઉાસ ાનદ નહેને મગિહન હાવે વેન । યઉાસહ વેાૌન નહે નાૌ ઘોવાનિદાયહાનદના પોસસવિઉય યામે ાિનો યોનડઉાયિનાૌાિનહ નહે શ્વાઉાસ, નહે ષેનાસ, નહે ઘાનગાસ, નહે પ્યાકાાનિયાસ, છહાઉકયાસ, છહાનદેઉઉાસ, ાનદ નહે પ્યાનનાાનાસ ાેડ મનિહિઉિ[११२] થહે ઘાહાદાૌાઉ ાિવાસાૌાિન ાેડ છહામપાનાન સિ ાન મિપોનાનાન પાેાિન નો વે નેયકોનેદાૌાિનહ ાનદ નહાન મગિહન હાવે યોમે ાિન નહેાૌાકે ાેડ નહે પ્યાઉાયહુનાિ ાિવાસાૌાિન ાેડ નહે સામે ાેા શ્રૌ ઉાનન ડનોમ નહે પ્યાહઉા ાિસયનાપિનાિાિન ાેડ ષોદહાદેવા, દાાેદ વાષ ૧૧૨૫૧૦૭૮ શ્રય, નહાન ાસે ાનઉય ાસ ૧૦૭૮ શ્રય ષોદહાદેવા હાદ દેયઉાનેદ હમિસેઉડ ાિનદેપેનદેનાન ાિન નહે ઘોનાકહપુન નેગાાિન ાનદ હાદે શ્રોનદેદ હસિ નેનનાિનોનયુ પ નો ષાનાન ાિન નોનાનહ માહાિન[११३] શ્રૌ ડુનાહેન ઉાનન ડનોમ । ડુયકનાૌ મુસેમ પઉાેનોડ પ્યાિનાનપાિઉદેવા, દાાેદ વાષ ૧૧૬૭-૧૧૧૧ શ્રય, નહાન નહે નોનાનહે ાસોનાન પોનાાિન ાેડ ઘોનાકહપુન (વોનદેનાિગાેાન મોનાહાિનાિ ાિન નોનાનહ માહાિન) ઉાયુાેનસાદિ નહે ઘાહાદાૌાઉ દોમાિનાિન નાઉિઉ નહાન દાનો થહે ાિસયનાપિનાિાિન નેડેનાસ નહે ગાનાનાન ાેડ નાૌ વાઉિઉાગોસ ાિન નહે **યાનાદા- ઘાનદાકાિ- યેસા**[११४] વય પ્યાિનાનપાિઉા થહસિ ઉાનદ પોસસવિઉય ઉાય યોનાનાિગાૌસ નો । દાાનાન ાેાન । મુાેનાનાિન ાનદ નહે ઘાનદાકાિ[११५] શ્રોન નહે નોનાનહે ાસાન પનોવાવઉય નહે નાિવાિન ગોનોન ઘાનદાકાૌાસ નહે વાુનદાનય ાેડ નહે ઘાહાદાૌાઉાસ ાનદ ાડોન નહાન ાેા વેગાન નહે પ્યાનનાાના નેનનાિનોનય ાેડ મનિહિઉિ[११६] ૨ન ડાયે ાેડ ાઉઉ નહેસે ાનગુમેનાનાસ, નેડેનનેદ નો ાવોવે, ાિન સિ નાેાન પોસસવિઉ નો ાયયેપન નહે યોનોનેનાાિન ાેડ હાયાસાૌઉ નહાન ાાાનયાદેવા ાનદ હસિ ઘાહાદાૌાઉ યોનોનમપોનાનયાૌને ડનાિનદસ થહેને સિ નો પનોડ ાેડ ાનય ાઉઉાિનયે વેાૌન નહે નાૌ દયનાસનાિસિ[११७] પ્યેન મનિહિઉિ નાનાદાિનાિન દોસ નાેાન સહાૌ ાનય સગિાન ાેડ ાાાનયા'સ યોનાનાયનાૌાિનહ નહે ઘાહાદાૌાઉાસ્ હાદ ાાાનયાદેવા માિનાાનિદ નહે વાઉાનયે ાેડ પાૌન વેાૌન નહે ષેનાસ ાનદ નહે ઘાહાદાૌાઉાસ, હે યોઉદ ાઉસો હાવે મવાનકેદ ાેન ાન ાગાગેનસસવિ પોઉાયિય વાૌદ ાિન નહે ઉગિહન ાેડ યોનોનમપોનાનય પોઉાનિયાિઉ યોનદાિનાિન ાિનાુઉદ વે મોને ાપપનોપનાાિન નો સુગાગેસન નહાન ાાાનયાૌાસ સાાનાસિડાિદાૌાિનહ હસિાૌન ડાનાુનેસ[११८] ાિન થમિહુન ાનદ હે સાુગાહન હસિ યોનપેનસાાનાાિન ાિન નહે વાઉઉેયસ ાેડ ાાપાઉ

મનિહિઉિ ાનદ ાાપાઉ હાવે વેન ાિનાિમોનઉય યોનોનયોદ સગિયે નમિ મિમેમોનાિઉ મનિહિઉિ ઉાય ાેન નહે નાુનો નો ાાપાઉ થહે દેયઉાિન ાેડ નહે શ્વાઉ ાુનહેનાિયાૌાસ ડોઉઉાૌદ વય । પેનાિદ ાેડાૌહયિહાૌ હાવે નો દેડાિનાિન ાિનડોનમાનાિન શ્રૌ હાવે સેન નહાન વાકિનામાદાિનયા વાર યઉાિમદ નો હાવે પઉાેયેદ હસિ ડાૌનુ પોન નહે હેદસ ાેડ નહે કાિનાગાસ ાેડ શ્રનદહના, ષનાવાિદા ાનદ ાાપાઉ[११९] થહે શ્વાનનાદાકાઉ ાિસયનાપિનાિાિન ાેડ ૧૧૬૨ મેનનાિાિનસ ાાપાઉ ામોનગા નહે વાસસાઉસ ાેડ છહાઉકયો મપેનોન ષોમેસાૌના ૨૨૨[१२०] શ્રઉઉ નહેસે ાને ાિનદાિયાનાિવ ાેડ નહે ડાયન નહાન ાઉઉાૌાસ નોનાૌઉઉાૌાિનહ ાાપાઉાૌહયિહાૌાસ પાસસાિનાગા નહાુગાહ । વેનાય યનાનિયાિઉ સનાગો ાેડ હેન હસિનોનય શ્રાૌાિનહાિન ાાપાઉ, નહેનાૌાસ સોમે સોનાન ાેડ દસિાુનવાનયેસ વેાૌન નહે થહાકુનાસિ ાેડ ાાાયાકોના ાનદ શ્વાનાન થહે દસિાુનવાનયેસ ઉાદાિનગા નો નહે નેસનોનાનાાિન ાેડ નહે થહાકુનાસિ ાેડ ાાાયાકોના ાેનાગિાિનાાેદ ાિન થમિહુન, ાૌહેને નહે પ્યાનનાાનાસ હાદ ાઉાેદયે સનાવઉસિહેદ નહેાિન પાૌન[१२१] થહે ાવસેનયે ાેડ ડુઉઉ નોયાઉ નાિઉેસ ાિન યાસે ાેડ હાનસાદેવા (૧૦૮૨- ૧૦૮૮) સિ ાિનદાિયાનાિવ ાેડ નહે ડાયન નહાન હે દદિ નાેાન ાસસુમે સુયહ નાિઉેસ ાનદ ાેન હસિ દાનહ નહેને ાપપોનસ નો હાવે નસુદ સોમે નાુવઉ ાિન ાાપાઉ થહે ઉાેન **વામસાવાઉસિ** હેઉદ નહાન ાાાનયાદેવા નોનેદ ાાપાઉ, ાિનનોદુયેદ નહે ષાકો ના ાનદે સનાવઉસિહેદ હસિ યોનન ાન માહાનાગાૌન ઢનોમ નહેને હે નાુઉદ ાેવન શ્વાનાન ાનદ પ્યહાનમાનદુ[१२२] શ્વેાેયહ, નહે ઉાેસનાૌનાિનોન ાાપાઉ, ાૌહે નેડુસેસ નો ાયકનાૌઉદગો ાાાનયાદેવા ાસ । કાિનાગોડ ાાપાઉ, હાસ વેન ડોનયેદ નો ાદમાિન નહાન "ાપપાનેનનઉય હે (ાાાનયા) દદિ નાિદ ાાપાઉ ાડોન નહે દોનહ ાેડ હાનસાદેવા, ાનદ નહસિાૌાસ નાેાન ડોનગોનોન્"[१२३] થહે યોઉાપહોન ાેડ । **મષષ** ાેડ ૧૦૮૮ શ્રય સુગાગેસનાસ નહાન ઢામાદેવા ાેડ યહાવાઉાસનોનાાૌાસ । **માહાસામાનાનાદહપિનાિ** ાિન ાાપાઉ, ાનદ હે પોસસવિઉય યઉાિમદ ાિનદેપેનદેનયે ાિન નહે નમિ ાેડ હાનસાદેવા થહસિ ઢામાદેવા મગિહન હાવે ાયકનાૌઉદગોદ નહે સાૌય ાેડ ઢામાપાઉાદેવા ાેડ નહે શ્વાઉ દયનાસનાય, પનાિન નો નહે નાસિ ાેડ ાાાનયાદેવા, ાસ સાિ વાદિનાન ડનોમ નહે યોઉાપહોન ાેડ । **મષષ** ાેડ **પ્યુવળાકાિમાના**[१२४] **(ઢામાદેવાસયા – શ્વાનામેસાૌના શ્વાનામાવહાનાનાકા શ્વાનામાસાુગાના માહાનાળા**

[illegible]

નેયેસસાનય નિ ૧૧૪૧ શ્રય ।નદ સનિયે નહેન હસિ નુઉ ેવેન મેપાઉ યોનનિદુ નાવાનેદ[136] થહે ।પપાનેનન નાનુને ેડ હસિ સોવેનેગિનનય નિ મેપાઉ સિ નોન યઉેન થહે નિેનેનાઉ દસિનુપનીનિ ેડ મેપાઉ ેીસ નેસપોનસવિઉ ડોન નહે ઉનમિને સુયયેસસ ેડ મ્માનયાદેવા

એષથરમશ્રથએ શ્રોઢ મ્મશ્રામૈશ્રયએવશ્ર

મ્માનયાદેવા નુઉદ ડોન ।વોન ડડિનય ઘોનસ ડનોમ ૧૦૮૭ નો ૧૧૪૭ હેીસ નોન ેનઉય નહે ડેુનદેન ેડ નહે ધ્યાનનાના દયનાસનય વુન ।ઉસો ેને ેડ નિસ ગનોનેસન કનિગસ થહે શ્રનદહ્નાનહાનહિ નિસયનપિનીનિ, નહોગહુ નદાનેદ, સિ નહે ેનઉય પગિનાપહયિ નેયોનદ ેડ મ્માનયાદેવા નિ નહે હોનન ેડ મનિહિઉિ ઢનોમ નહાને પગિનાપહ, ેી ઉાનન નહાન મ્માનયાીસ નનાનેદ વય હસિ યોનનેમપોનાનય ।સ । કસાનનાયિા રન નહે મનિહિઉિ નનાદિનીનિ[137], હે હાસ વેન દેસયનાવિદ ।સ । શ્રાનામાના (ધ્યાનનાના) કસાનનાયિા ેડ સોનહેનન ેનાગિનિ હે સિ ।ઉસો દેસયનાવિદ ।સ નહે 'ઉાનદ', 'વયિનોન' ।નદ વેસદિસ 'હસિ શનનોનદનિાનય ।યહિવેમેનનસ', હે સિ સાદિ 'નો હાવે નુનનેદ નહેીનઉદ નિનો । સેયોનદ **ધ્યસનિાસાગાના**' વય હસિ ડામે[138] મ્માનયા, ેહેસે ેનાગિનિ સિ ઘેને નવેઉપેદ નિ ેવસયુનાનિય, સુયયેદેદ નિ યાનવનિગ ેુન ।ન નિદેપેનદેનન સનાને પનાયનયિાઉઉયુ ેન ેડ દુસન, મુસન વે નેયકોનેદ ।સ ેને ેડ નહે ગનોનેસન પેનસોનાઉનિસિ ।નદ પોઉનિયિાઉ ડગિુનેસ ેડ નોનનહ- ।સનોન રનદિ। શ્રૌનિહ ।ઉઉ હસિ ઉનિનિાનીનિસ, પોઉનિયિાઉ ેન ેનહેનેસિ, હસિ ।યહિવેમેનનસ ેને નોન વેઉી નહે માનક ડિૈ નાકે નિનો ।યયુોનન નહે પોઉનિયિાઉ સનોનમ ેડ યોનનેમપોનાનય રનદિ। થહે કનિગદોમ, યનાનેદ વય નહે ગેનુસિ ેડ મ્માનયાદેવા, ઉાસનેદ ડોન । ઉેનગેન પેનીદિ ।નદ સુનવાવિદ ।ઉમોસન ।ઉઉ નહે યોનનેમપોનાનય દયનાસનેસિ થહસિ ેીસ નો મોન ।યહિવેમેનન ડોન મ્માનયાદેવા ેહે હાદ વેનય ઉનિનઉ મઉિનાનય સુયયેસસ નિ હસિ ઉડિ ।ડનેન હસિ ।યયેસસીનિ નો નહે નહનોને ેડ મનિહિઉિ શ્રી ઉાનન ડનોમ હસિ **છોનમેનનાનય**, નહાન હે માનનેદિ । ઘુનાળાના ઉાદય[139] મ્માનયા હાદ । વનાનહેન નામેદ ધ્યનિનનિાળ ેહે ેીસ ।ઉસો યાઉઉેદ । મ્મનપાન શ્રીહેનહેન ધ્યનિનનિાળ નુઉદ નિ થનિહુન ેને ઉસૈહેને, ેી દો નોન દેડનિનિઉય કનીી મ્માનયા નોન ેનઉય યોનટેનેદ ।નદ યનાનેદ । સનાને વુન ।ઉસો યોનસોઉદિાનેદ નિ ।નદ ઉેડન । ગોૈદ હેનનિગે ડોન હસિ સુયયેસસોનસ મેસદિસ વેનિગ । ગોૈદ ેનનીનિ ।નદ દપિઉેમાન, હે પાનનોનસિદ ।નન, ઉનિનાનુને ।નદ યુઉનુને ।નદ ેીસ હમિસેઉડ ેને ેડ નહે ગનોનેસન સયહેઉાનસ ેડ નહે નમિ હે ેીનોને હસિ ડામોુસ યોનમેનનાનય ેન મહાનાના'સ **મ્માનયાસાસનના**, ેહયિહ યાને નો વે નેગાનદેદ ।સ નહે મોસન સનાનદાનદ ેીનક ેન નહે સુવળેયન રન ેીસુ નદેન નહે ।વઉ ઉેદેનસહપિ ેડ મ્માનયાદેવા નહાન મનિહિઉિ ેનયે ।ગાનિ યાને નો નહે ડોનેડનોનન ેડ રનદાનિ હસિનોનય વોનહ નિ નહે ોાસ ેડ પોઉનિયિસ ।નદ યુઉનુને ।ડનેન । ઉેનગ ગાપ ેડ ।વોન ડડિનોન હુનદનેદ ઘોનસ

મશ્રડડશ્રયએવશ્ર શ્રામ્મય ઘશ્રામ્મઘશ્રયએવશ્ર

(।) માઉઉદેવા – મ્માનયાદેવા હાદ નીો સોનસ, માઉઉદેવા ।નદ ઘાનગાદેવા ર યોનસદિન માઉઉદેવા નો વે । ડોનગોનનેન કનિગ ેડ મનિહિઉિ[140] શ્રોન નહે વાસસિ ેડ નહે મહેન- મહાગોીનપુન નિસયનપિનીનિ, ેહયિહ નેદસ "**શ્રોમ ષની મિાઉઉદેવાસયા** ", નિ હાસ વેન સુગગેસનેદ નહાન મહેન- મહાગોીનપુનેીસ નહે યાપનિાઉ ેડ માઉઉદેવા થહે ઘાનદહવાનયિા ઢાળપુનસ ેડ થનિહુન નનાયે નહેનિ દેસયેનન ડનોમ માઉઉદેવા થહે નુનિસ ।ન મહાગોીનપુન, સનઉિઉ નનોનયિદ, ।ને નિ કેપનિગ ેીનિહ નહે ધ્યાનનાના નનાદિનીનિ ેડ વઉાયક સનોને ।નદ નહેય વેઉેનગ નો નહે ૧ર[th] યેનનુનય શ્રય એવેન નહે સયનપિન ેડ નહે નિસયનપિનીનિ વોનસ યઉેસે નેસેમવઉાનયે નો નહે પાઉીગનાપહય ેડ નહે સાને યેનનુનય વદિયાપાનિ ।સસેનાનસ નહાન માઉઉદેવાીસ । વાઉનિનેીનનીનિ[141] હેીનન નો નહે કનિગ ેડ ધ્યાનનાળ, હાયાયહાનદના; વુન હે નો હસિ ટાનનેઉસોને નાનુને હે યોેઉદ નોન સનાય નહેને વેનય ઉેનગ હે ઉેડન ધ્યાનનાળ ।નદ ેીનન નો નહે છહકિકોન કનિગ થહે છહકિકોનસ વેઉેનગેદ નો નહે કનિગદોમ ેડ શ્રનિહિ[142], ।નદ ।ન ેને નમિ પઉાયેદ । વેનય મિપોનનાનન પાનન નિ નહે હસિનોનય ેડ નોનનહ- ।સનોન રનદિ। શ્રનિહિ ેીસ ।ન મિપોનનાનન કનિગદોમ[143] થહે ઘાહાદોીઉાસ હાદ ડનેનિદઉય નેઉાનીનિસ ેીનિહ નહે છહકિકોનસ ેડ શ્રનિહિ ।નદ નહે

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (११८८-१२२७)

[illegible]

[illegible]

યેનાનિઊય઼ યહાનગેદ ।નદ યવ઼િયુમસનાનયેસ મગિહન હાવે઼ નુનનેદ હમિ નિનો। 'ોક કનિગ' ।સ હ઼ાય઼ાસોાઊ નહનિકસ઼ ડ઼કિ હસિ ।નયેસનોનસ, હે માનિનાનિદ નહે યુઊનુનાઊ નનાદનિોનિ ।ડ હસિ ડામઊિય઼ હે ગોન દુગ। નુમવેન ।ડ નાનકસ ।નદ ।ઊસો વુઊિન। ઊનગે નુમવેન ।ડ નેમપઊેસ઼ થોો ।ડ હસિ મનિસિનેનસ ઢ઼ામાદનિય઼ા ।નદ પ્યામાદનિય઼ા ।ને કનોીન નો સ઼ થહેય઼ હેઊદ દડિડેનેનન પોનનડોઊોસિ ।નદ ।યનેદ ।સ ।દવ઼સિોનસ઼ પ્યામાદનિય઼ા સિ કનોીન નો સ ડનોમ નહે થઊિકેસોાના નેમપઊે નિસયનપિનોનિ (।ઊસો કનોીન ।સ હાવ઼દિહિ નિસયનપિનોનિ[171]) થહે નિસયનપિનોનિ નેયોનદસ નહે નેયનોનિ ।ડ ।ન મિાગ ।ડ હાહિહ઼ાનનાદેવ઼ ।નિ નહે નિસનાનયે ।ડ ટેન ષુાવહગાય઼ાદેવ઼ થિહે ોનિનિનસ ।ડ ષાનસકનનિ ોમે નયોોનાગેદ વય઼ નહે સનાને ।નદ નિ સેમસ નહાન નહે માનિહઊિ ઊિનગુાગે હાદ યોમે નો સનાય઼ વય઼ નહે નમિ ।ડ ।ાાનાસમિહાદેવ઼ા થહે મેનનોનિ ।ડ ડ઼ોનકિ઼ા વાઊઊદ નિ નહે **વ઼ાનનાનાનાનનાકાના** ।ડ હ્યોનનિસિોાના સિ ।ન નિદયિાનોનિ નિ નહાન નેસપેયન઼ થહે સયનપિન ।ડ નહે નિસયનપિનોનિ, નેડનનેદ નો ।વોવ઼, સિ માનિહઊિ઼[172]

ઢ઼થ઼મથ઼ષસ્મહથ઼યયવ઼થ (१२२७-१२८५)

।ાાનાસમિહાદેવ઼ા ોાસ સુયયેદેદ વય઼ હસિ સોન ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા નિ १२२७ થય઼ **થો** ઊાનન ડનોમ। ।ાેપાઊ **વ઼ામસાવ઼ાઊ** નહાન ઢ઼ામાસમિહા ોાસ વોનન ।ન નહે ૮[1]ાડ માનયહ, ११८८[173] ડ઼કિ ।ાાનાસમિહા, મ છહાકનાવ઼ાનનિ હાસ યોનડુસેદ ઢ઼ામાસમિહા ોનિહ ।નોનહેન કનિગ ।ડ નહાન નામે ।ડ નહે પ્યાનનાના દય઼નાસનય઼ ।નદ બેનદા઼ઊઊ હાસ ડુનનહેન યોનડુસેદ વય઼ દિનનડિય઼નિગ નહસિ કનિગ ોનિહ ઢ઼ામાવહાદના ।ડ નહે થ઼ોનોાના દય઼નાસનય઼[174] થ઼ોને ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા સિ મેનનોનિદ નિ નહે યોઊપહોન ।ડ। **મષષ** ।ડ નહે **ષુદહકિાઊપાનાનુ** ।નદ સિ સાદિ નો હાવે઼ ડઊુનસિહેદ નિ નહે **ષામવ઼ાન** १४४६ (१३८० થય઼) સ્ન નહસિ યોઊપહોન હે સિ યાઊઊદ **માહાનનપાન઼** થિહસિ ગવ઼િસ નસિ નો યોનડુસોનિ ।વ઼ોન નહે દાને ।ડ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા સ્ન નહે **।ાેપાઊ યાનવાન છાનાઊેગુ** (५२३), હે સિ યાઊઊદ **માહાનાળાદહપિાળા, મહુપાઊ, મનિહઊિાદહપિાન** ।નદ નિ નહે મનિહઊિ નનાદનિોનિ, હે સિ યાઊઊદ **મહુળાવાઊવહમિા** ।નદ **મહમિાપાનાકનામા** ોહોસ નિ નહે **ષુદહકિાઊપાનાનુ**[175] હે સિ સમિપઊય઼ યાઊઊદ **માહાનનપાન઼** ષયહોઊનસ હાવ઼ે નગિહનઊય઼ ।યયેપનેદ નહસિ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા ।ડ નહે **ષુદહકિાઊપાનાનુ**[176] ।સ। પ્યાનનાના કનિગ ।ડ મનિહઊિ વ઼ન નહેય઼ હાવે઼ યોમમનિનેદ ।ને નનોન નિ સો ડાન ।સ હસિ યહનોનોઊગાય઼ સિ યોનયેનનેદ઼ ષો ડાન ।સ નહે દાને ।ડ ઢ઼ામાસમિહા સિ યોનયેનનેદ, નિ નોો સનાનદસ ોઊઊ ।નનેસનેદ વય઼ નહે નેસનમિોનય઼ ।ડ નહે થવ઼િનાન નનાવ઼ેઊઊન, વહામમાસોામ઼ થ઼ોન નહે વાસસિ ।ડ ।ાેપાઊેસે ।નદ મનિહઊિ નનાદનિોનિ, ઢ઼ામાસમિહા ડઊુનસિહેદ વેનોન १२२८ ।નદ १२८१, નહોગહ મ છહાકનાવ઼ાનનિ પઊાયેદ હમિ નોો સનેપસ વેઊો હાનાસમિહાદેવ઼ા

સ્ન નહે નોો નિસયનપિનોનિસ ।ડ થ઼નાનાપામાઊઊ ।ડ ।ાેપાઊ ।ડ १६४८ ।નદ १६५८ થય઼ નેસપેયનવિ઼ઊય઼ ।નદ નિ નહે **વ઼ામસાવ઼ાઊ,** ઢ઼ામાસમિહા હાસ વેન સહોોન ।સ સોન ।નદ સુયયેસસોન ।ડ ।ાાનાસમિહા ।નદ। પનેદેયેસસોન ।ડ હાનાસમિહા થહે યોનડુસોનિ, યનોનેદ વય઼ છહાકનાવ઼ાનનિ ોાસ ડોઊઊોદ વય઼ ।ઊઊ ઊનેન ોનિનિનસ ોનિહોન ।નય઼ દુવ઼ન ોહાનસોવ઼ેન થ઼ સનુદય઼ ।ડ ।ઊઊ નહે યોનોમપોનાનય઼ સુાનયેસ નેવ઼ાઊસ નો સ નહાન ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા ।ડ નહે **ષુદહકિાઊપાનાનુ** ોાસ। ઊયાઊ નુઊનિગ યહેડિનાનિ઼[177] થહેને સિ નો દુવ઼ન નહાન ઢ઼ામાસમિહા ોાસ ડુનનહ નિ દેસયેનન ડનોમ ।ાાનય઼ાદેવ઼ા સ્ન સિ નોન। ડાયન નહાન હસિ શાયન યહનોનોઊગાયિાઊ પોસનિોનિ સિ 'નયેનાનિ દુ નો યોનડઊયિનનિગ વ઼દિનયેસ નેગાનદનિગ હસિ પઊાયે નિ નહે ડામઊિય઼ ગેનાઊગાય઼'[178] થહે **મષષ** ।ડ નહે **ષુદહકિાઊપાનાનુ** દોસ નોન દેડનિનિઊય઼ સોઊવ઼ે નહે પનોવઊમ ।ડ હસિ યહનોનોઊગાય઼ મય઼ નો સનનેનયહ ।ડ મિાગનિાનોનિ યાનો યહાનગે નહે યહનોનોઊગાયિાઊ ।નદેન ।ડ નહે પ્યાનનાના કનિગાસ ।ડ મનિહઊિ નિ નહે પનેસેનન સનાને ।ડુન કનોોદગે઼ ઢ઼ામાસમિહા સિ યાઊઊદ **મનિહઊિામાહેનદના** ।નદ **મનિહઊિાદહપિાન** નિસપેયનવિ઼ઊય઼ વય઼ ષનકિાના ।નદ થ઼નાનહવ઼દિહાન઼ થહે **મષષ** ।ડ નહે **થનાનગાહાનાગાહાવ઼ા** ।ડ મુનાનિ નિનિનેન વય઼। મનિહઊિ ુનહોન, સોન ।ડ વ઼ાનદહામાના, ોાસ યોમમેનનેદુ પોન વય઼ ।ને છહનિાકાના ષુકઊ ોહે ડઊુનસિહેદુ નદેન કનિગ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા, સોન ।ડ ।ાાનાસમિહાદેવ઼ા[179] ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા સિ દેસયનવિદ હેને ।સ હાવ઼નિગ દેડોનેદ નહે થુનુસકા કનિગ઼ વુ નો યોપય઼સિન'સ માકે

ો૭૭યિનસૌમે પાદિ નિ ૭ાનદસ ાનદ નોત નિ યાસહ થહે પ્યાનનાત પેનીદિ ો૭ મતિહિ૭િ'સ હસિતોનય, સપેયા૭િ૭૭યુ નદેન ઘાનગાદેવા ાનદ ઢ઼ામાસમિહાદેવા, સૌ તહે સતાવ૭િસિાતીનિ ો૭ ૭ેદા૭ **ળાગનિસ** યોનઙેનમેદ્ પોન વાનીુસિ ો૭૭યિનસ્ થહે સયસતોમ ો૭ **શ્વાતૌનાનિ** નિ મતિહિ૭િ, સિ ાતતનવ઼િતેદ તો તહસિ કનિગ઼ હે ા૭સો ૭ાદિ઼ોત વઙિ તાનકસ ાનદ ગોત યોનસતુનયતેદ । ૭ાનગો નુમવેન ો૭ તેમપ૭ેસ નિ તહે વ઼યિનિતિય ો૭ મતિહિ૭િ હસિ મેગિન ૌતિનેસસેદ । હૂગો ૭તિનાનયુ઼ોતપુત નિ તહે દોમાનિ ો૭ ૭તિનાતુને ાનદ પહ૭િસોપહ્ય ર હાવે નોત યોમે ાયનોસસ ાનય નિસતાનયે ૌહેને તહસિ સયહો૭ાન કનિગ઼ હાસ વેન ઠોતેદ ાસ થહાકુન તહનિકસ (**થમ** – ર૭૪) ૠૌહેને નિ તહે દોમાનિ ો૭ તહે સાયમેદ ૭તિનાતુને ો૭ મતિહિ૭િ હાસ તહસિ કનિગ઼ વેન ઠોતેદ તહોગ઼હ હે મગિહત હાવે યોનતનવ઼િતેદ ૭ાનગો૭ય તો વાનીુસિ વનાનયહેસ ો૭ કનૌ૭ેદગો ઢેઙેનેનયેસ ાવોત હમિ ામે તહેને નિ તહે ષાનસકનાતિ ૭તિનાતુને હસિ **ષાદાસયા** ૌતો । યોમમેનતાનય ોન તહે ૭ેશયિોન **શ્વમાનાકોસાતકિા (વ઼યાકહ્યામનનાતા)** હસિ નામે ૌાસ ષનકિાતા શ્વોતહેન સયહો૭ાનસ ૌહો ાદોનનેદ હસિ યોુનત ૌમે શ્વનતહ્વદિહાના, ઢાતનેસૌાના, છહાતનાદદહાના ાનદ । હોસત ો૭ ોતહેનસ્ છોમમેનતાનસિ ાનદ ૭ાનનેદ તમોતસિસ ૌમે ૌનાતિતેન નિ ૭ાનગો નુમવેનસ નિ હસિ મેગિન્ ઢોન ાદમનિસિતનાતવિ઼ પુનપોસેસ તહેમે ૌમે મનિસિતેનસ ૌહો ાદવ઼સિદ તહે કનિગ઼ ોન મિપોનતાનત માતતેનસ્ ઢ઼ામાદતિયા ાનદ પ્યાનમાદતિયા હે૭દ તૌ દઙિઙેનેનત પોનતઙો૭ોસિ દુનનિગ઼ તહે મેગિન ો૭ હસિ ઙાતહેન થહેય ા૭સો સેનવ઼ેદ ાસ હસિ ાદવ઼સિોનસ્ શ્વૌ હાવે તહે નામે ો૭ પ્યાનમાદતિયા સેનવનિગ઼ ાસ । મનિસિતેનુ નદેન ઢ઼ામાસમિહાદેવા ઙનોમ તહે **હાવ઼દિહિ નિસયનપિતીનિ** ઢ઼ામાસમિહા સેમસ તો હાવે માનિતાનિદ તહે નિદેપેનદેનયે ો૭ મતિહિ૭િ

મતિહિ૭િ યોનતનિદ તો વે તહે મેસોનત ો૭ ા૭મોસત ા૭૭ તહે ષાનસકનાતિ સયહો૭ાનસ ો૭ નોનતહ ર્નદી થહોગ઼હ પો૭તિયિા૭૭ય નોત વેનય મિપોનતાનત, તહે મેગિન ો૭ ઢ઼ામાસમિહા ઙોનમસ । ૭ાનદમાનક નિ તહે યુ૭તુના૭ હસિતોનય ો૭ મતિહિ૭િ થહોગ઼હ હે ૌાસ । સતનોનગ઼ વે૭ેવ઼િન નિ હનિદુ સોયા૭િ ોનતહોદોશય, ઢ઼ામાસમિહા ૌાસ નો ઙો૭ોત્ યહાનમાસૌામિ, તહે થવિતાન મુદદહસિત તનાવે૭૭ેન, ૌાસ મેયેવિદ ાનદ તમોતેદ ૌતિહ તહે યોનતેસય ાનદ હોનીુન વય ઢ઼ામાસમિહા ૌહો ો૭ઙેનેદ તહે પ૭િગ઼ાનમિ તહે પોસત ો૭ તહે પા૭ાયે પનોસિત્ ઢનોમ યહાનમાસૌામી ૭ાનત તહાત તહે હનિદુસ ાનદ મુદદહસિતસ ૌમે નોત ાત દાગ઼ગેનસ દનૌન વુત તહેમિ મે૭ાતીનિસહપિ ૌાસ યોનદાિ઼ થહે ગમોતેસત શ્વામપ૭ે ો૭ તહસિ ઙાયત સિ ઢ઼ામાસમિહા હમિસે૭૭, ૌહો, તહોગ઼હ । દેવોુત હનિદુ, ો૭ઙેનેદ તહે પોસત ો૭ હસિ ઢોયા૭ છહાપ૭ાનિ તો । મુદદહસિત (**તહાત સિ**, યહાનમાસૌામિ) શ્વૌહ૭િ તહે હનિદુ ાનસિતોયનાયય હે૭પેદ તહે મુદદહસિત મોનાસતેનસિ, તહે મુદદહસિતસ ા૭સો સેદ તો વ઼સિતિ તહે તેમપ૭ેસ ો૭ ષવ઼િા ાનદ પ્યા૭િ થહે સપતિતિ ો૭ તો૭ેનાનયે હાદ નોતે વેન તહેન દસિાપપોનેદ ા૭તોગ઼તહેન યહાનમાસૌામિ હાસ ા૭સો મેઙેનનેદ તો તહે શ્વસિતેનયે ો૭ । ૭ાનગો નુમવેન ો૭ **થાનતનાયિ** યુ૭તસ નિ તહે હેનાત ો૭ થનિહુત શ્વયયોનદનિગ઼ તો તહસિ તનાવે૭૭ેન, વ઼ાસિા૭ીાસ પનાયતયિા૭૭ય દેસેનતેદ્ યહાનમાસૌામિ ગ઼વિસ તહે ઙો૭૭ૌનિગ઼ દેસયનપિતીનિ ો૭ તહે તૌન ો૭ **શ્વા- તા** (દિનતઙિદિ ૌતિહ ષમિાનોનગાનહ, તહે યાપતિા૭ ો૭ તહે પ્યાનનાતાસ) **શ્વા- તા** હાદ સશિ ૭ાય હોસેસ ાનદ તિ ૌાસ સુનનોુનદેદ વય સેવેન ૌા૭૭સ્ થહે ઢ઼ાળા'સ પા૭ાયે સતોદ્ોતસદિ તહે તૌન ૌા૭૭સ્ થહે પા૭ાયે હાદે ૭ેવેન ૭ાનગો ગાતેસ ાનદ ૌાસ સુનનોુનદેદ વય તૌ૭વે દતિયહેસ ઙુ૭૭ ો૭ ૌાતેન ાનદ નૌસ ો૭ તમેસ થહે પનોતેયતવિ઼ મોસુનેસ ૌમે દુ તો તહે ઙોન ો૭ તહે **થુનુસકાસ** ૌહો દુનનિગ઼ તહે યોન ૭ેદ ાન ાનમય ાગ઼ાનિસત તહે તૌન વુત હાદ ઙા૭િદ તો મોયહ તિ યહાનમાસૌામિ મિત તહે ઢ઼ાળા ાનદ ગમેતેદ હમિ નિ ષાનસકનાતિ **સ૭ેક઼ા** થહે ઢ઼ાળા ૌાસ કનિદે નોગ઼હ તો મેટુસત હમિ તો વેયોમે હસિ યહાપ૭ાનિ

ર્ત સિ વે૭ેવ઼િદ તહાત થુગ઼હાત પ્યહાત યોનટુનેદ ાનદ યાપતુનેદ તહે પ્યાનનાતા કનિગ઼દોમ ાનદ મિપનાસિોનેદ તહે કનિગ઼ ર્ત સિ ઙુનતહેન સુગ઼ગેસતેદ તહાત નિ ૭ીુ ો૭ હસિ વનાવે સેનવ઼યિસ, તહે પ્યાનનાતા કનિગ઼ ૌાસ ૭ાતેન ોન મે૭ાસેદ ાનદ મેસપેયતવિ઼ે૭ય સેનત તો યાનવહાનગ઼ા ાસ । કનિગ઼[१८७] થહે યોનતેનતીનિ યાનનોત હો૭દ ગોદ ાસૌ હાવે ાને યે-ૌતિનેસસ ાયયોુનત નિ તહે પેનસોન ો૭ યહાનમાસૌામી ૌહો વોનસ તેસતમિોનય તો તહે ઙાયત તહાત તહે **થુનુસકાસ** ઙા૭િદ તો મોયહ તહે પ્યાનનાતા યાપતિા૭િ[१८८] ર્ત ાદદતિીનિ તો તહસિે વ઼દિનયે, ૌ હાવે ાનોતહેન નિદગ઼િનોુસ સોુનયે નિ તહે સહાપે ો૭ । યોમમેનતાતોન ો૭ તહે **શ્વનાનગ઼હાનાગ઼હવાતકિા**, મેઙેનનેદ તો ાવોવે, ૌહો ા૭સો સુગ઼ગેસતસ તહાત ઢ઼ામાસમિહા ૌાસ વ઼યિતોનીુસિ ોવેન હસિ મુસ૭મિ

૨ન નહે નિસયનપિર્તોનિ ોડ શ્વનાતાપાનાઓઓ, નહેને સિ ોને મોને કનિગા, જહુપાઓાસમિહા, ાનદ હે સિ પઓાયેદ વેર્તોન ષાકનસિમિહા ાનદ હાનાસમિહા[૨૦૪] થહસિ કનિગા દોસ નોન ડનિદ મેનર્તોનિ નિ ાનય મનિહઓિ નનાદર્તિોનિ નોન નહેને સિ ાનય મેગિન પેનોદિ ાઓઓનનેદ નો નહસિ કનિગા નિ નહે મેપાઓસે સુોનયેસ શ્રોહઓિ નિ નહે મેપાઓ **વામસાવાઓ**, હાનાસમિહા હાસ વેન સહૌન ાસ। સુયયેસસોન ોડ ઢાનાસમિહા, નિ નહે મેપાઓ નિસયનપિર્તોનિ હાનાસમિહા સિ સહૌન ાસ। સોન ાનદ સુયયેસસોન ોડ જહુપાઓાસમિહાદેવા થહે **વામસાવાઓસિ** ાને મોને ોન ઓસસ સોમેનમિસ યોનડસનિગા ાનદ મસિઓદનિગા ોહઓિ નહે મેપાઓ નિસયનપિર્તોનિ ાપપનોાયહેસ નોન નહે મનિહઓિ નનાદર્તિોનિ ૨ન ોને ોડ નહે મનિહઓિ નનાદર્તિોનિસ, ષાકનસિમિહા હાદ। સોન જહુપાઓા ાનદ ોહનહેન જહુપાઓા નુઓદ ોન નોન, નિ સિ દડિડયિુઓન નો સાયુ શ્વનાતાપાનાઓઓા'સ નિસયનપિર્તોનિ, મોદેનન **વામસાવાઓસિ** ાનદ ૫૫ શ્વ હાયાસૌઓ પઓાયે જહુપાઓા વેર્તોન ષાકનસિમિહા ાનદ હાનાસમિહા ોહઓિ નહે **વપ્પ** ાનદ નહે **મુદાનિકુવાઓાયાસૌા** પઓાયે પ્યાનમાસમિહા વેર્તોન નહે નૌ થહે **વપ્પ** હાસ ઢાનાસમિહા, સોન જહાવાસમિહા, સોન પ્યાનમાસમિહા, સોન હાનાસમિહા ોહા ાસયેનદેદ નહે નહનોને નિ **ષાકા** ૧૨૦૫ મેો યોઓપહોન, ઓનિનાનય ોને વેને પગિનાપહયિે વદિનયે વોનસ નેસનમિોનય નો નહે નુઓ ોડ જહુપાઓાસમિહા હેનૈ હાવે નો વોન નિ મનિદ નહાન નહે શ્વનાતાપાનાઓઓા નિસયનપિર્તોનિ સમિપઓય ગાવિસ નહે ગેનાઓાગાય ોડ નહે પ્યાનનાના દયનાસનય ાનદ નોન નહે ાયનાઓ નુઓનસ, ોહઓિ નહે **વામસાવાઓસિ**, નહોગાહ યોનડસેદ, ગાવિસુ સ નહે ઓસિન ોડ નહે નુઓનસ ોડ મનિહઓિ ષ્વેન નહે મેઓાર્તોનિસહપિ વેર્તોન જહુપાઓા ાનદ પ્યાનમાસમિહા સિ ાઓસો નોન કનૌન નોુ સ જોનહ જહાવાસમિહા ાનદ પ્યાનમાસમિહા દો નોન સેમ નો હાવે નુઓદ નિ મનિહઓિ ોહઓિ જહુપાઓા સેમસ નો હાવે પનેદેયોસેદ હાનાસમિહા શ્રૌ કનૌ નહાન ષાકનાસમિહા યાને નો નહે નહનોને ોડ મનિહઓિ ાન। યોમપાનાનવિઓય ઓાનેન ાગો નિ વૌ ોડ નહસિ ઓનગા મેગિન ોડ ઢાનાસમિહાદેવા હૌ ઓનગા ષાકનાસમિહા નુઓદૌ યાનનોન દેડનિનિઓય સાયુ ૨૬ નહે ાનહોનાનિય ોડ નહે યોઓપહોન ોડ। **શ્રષન મષષ** (મેોઘ૪૭૮૫) ોડ નહે **જહાનનકિાવયામ** દાનેદ નિ નહે **ડષ** ૧૫૮, વે ાયયેપનેદ, હાનાસમિહા વેગાન હસિ મેગિન નિ ૧૨૭૮૧૨૭૮ શ્રયુ થહસિે વદિનયે સિ નોન સુપપોનનેદ વયુ ાનય પોસનિવિે વદિનયે ોડ મેનાનિ ૨૬ નહસિ સોઓનિનયે વદિનયે વે ાયયેપનેદ ાસ। વાઓદિ ગાનુનદ ડોન ાનય યોનજોયનુને, નિ મુસન વે ાદમનિનેદ નહાન હાનાસિમિહા નુઓદ નોનઓય ડોન ડડિનય યોનસ ાનદ નિ નહાન યાસે હે મુસન હાવે ાસયેનદેદ નહે નહનોને ાસ। મનિોન થહોગાહ સેવેનનહ નિ દેસયેનન ડનોમ મોનયાદેવા, હૌસ નહે સશિનહ ાનદ નહે ઓાસન કનિગા ોડ નહે પ્યાનનાના દયનાસનયુ[૨૦૫] થહેને સિ સોમે ઓાયુના નિ વોનહ નહે મેપાઓસે ાનદ નહે મનિહઓિ નનાદર્તિોનિસ થહે ોનઓય પોસસવિઓ સોઓનોનિ નો નહસિ મયસનેનોુસિ ટેસનોનિ સિ નો વે સુોગાહન નિ નહે ડાયન નહાન સનિયે જહુપાઓાસમિહા પનેદેયોસેદ હાનાસમિહા, હે દોસ નોન ડનિદ। પઓાયે નિ નહે મનિહઓિ નનાદર્તિોનિ, નહોગાહ હે સિ મેનર્તોનિદ નિ નહે ગેનાઓાગાયિઓ નાવઓ ોડ મેપાઓ મેો વદિનયે વોનસ નેસનમિોનય નો નહે નુઓ ોડ જહુપાઓાસમિહા ષમિઓિનઓય જહાવાસમિહા ાનદ પ્યાનમાસમિહા દો નોન સેમ નો હાવે નુઓદ થોૈ ોહાનેવેન ઓનિ ષાકના (ષાકની) ષમિહા વેઓોનગેદ, નિ દોસ નોન માનનેન હે સેમસ નો હાવે વેન સુયયેદેદ વયુ હાનાસમિહા

હાનાસમિહાદેવા હાસ વેન સપેઓન ાસ હાનાસિમિહા નિ નહે મેપાઓસે નિસયનપિર્તોનિસ, નિ વદિયાપાનિ'સ **શુનુસપાનાકિસા**, નિ નહે **શ્રાનઝા** ાનદ નિ નહે નનાદર્તિોનાઓ **સઓકાસ**, ાનદ ાઓસો નિ નહે **શ્રષન મષષ** મેો૮૨૨૪ શ્રોનઓયુ નિ ોને ોડ નહે **મષષ** ોડ નહે **પ્યાનયાનાનનાકાના** ોડ છહાનદેસૌાના, હે હાસ વેન સપેઓન ાસ 'હાનાસમિહા'[૨૦૬] હેનયેડોનાનહ, હેૈઓિઓ વે સપેઓન ાસ હાનાસિમિહાદેવા ોડ મનિહઓિ

હશ્રઢ૨ષ૨મહશ્રયપ્ઞ્રશ્ર (૧૨૭૮- ૧૩૨૫ શ્રય)

હાનાસિમિહાદેવા ોાસ નહે ઓાસન ગાનોન કનિગા ોડ નહે પ્યાનનાના દયનાસનય, ાનદ ોાસ નહે ગાનોનેસન કનિગા ોડ મનિહઓિ ાડોન મોનયાદેવા હસિ મેગિન ડોનમસ। ઓાનદમાનક નોન ોનઓય નિ નહે હસિનોનય ોડ મનિહઓિ વુન ાઓસો નિ નહે ોહેઓ ોડ નોનાનહ ોસનેનન ૨નદાૌ ડકિ ાઓઓ ોનહેન કનિગાસ ોડ નહે દયનાસનય, ોહાવે નૌ પગિનાપહયિે ોન નુમસિમાનયિે વદિનયે નો વુઓિદુ પ। સયોનિનડિયિ હસિનોનય ાનદ નહે ોનઓયે વદિનયે ોહાવે નો ઓનુ પોન સિ ઓનિનાનયુ મેદઓસસ નૌ મપહાસસિ નહાન ઓનિનાનય

સ્ુોનયેસ ।મે સોમેનમિસ યોનડુસનિગ્ા ૨ન નહે **શ્ુનુસપાનકિસા**, હે હાસ વેન યા૭૭દ **પ્યાનનાનાકુ૭ાસાનવહાવ્ા**, **પ્યાનનાનાવ્ાનસોદવહાવ્ા**, નિ નહે **પ્યનનયાનાનનાકાના**ોડ છહાનદેસૌાના, **પ્યાનનાનાયહ્ુદાનાનાં**ાનદ ।૭સો નિ નહે **યહ્ુનનાસાનાગાના**ોડ હ્યોનનિસિૌાના થહાકુન ।નદ ।સ **હનિદ્ુપાનિ** હાનસિમિહ્ા નિ નહે **શ્વાનળાિનાહાનાના**ોડ ૩નાપાન્ હિસિ યોનનનવિનોિનિ નો નહે દેવ્ે૭પમેનન ોડ મનિહવિ સિ મિમેનસે ।નદ ૭કિ ।૭૭ ગમોન કનિગાસ હે ૭ડન નો સનોનુ નનુનનેદ નો માકે મનિહવિ ગમોન ।નદ પનોસપેનોસ નિ હસિ ોૈન્ હાનસિમિહાદેવ્ા, નહ્ોગહ નોન પેનડેયન, મુસન વે મેયકોનેદ ।સ ોનો ોડ નહે ગમોનેસન કનિગાસ ોડ મનિહવિ હેૈાસ નહે ૭ાસન ગમોન હનિદ્ુ કનિગા ોડ મ્મોનનહ ૨નદિ

૨ડ મનિહવિ નનાદનોિનિ સિ નો વે મે૭દિ્ુ પોન, હાનસિમિહ્ાૈાસ વોનન નિ ૧૨૮૪ વુન નહસિ સનાનેમેનન નુનસ યુોનનેન નો। સનાનેમેનન પમેસેનવેદ નિ। **મષષ** ોડ નહે **મહાનનકિાવ્યાનકિા** (**શ્રષન મષષ** મ્મોઘ – ૪૭૮૫) વય્ ષનનિવિાસા દાનેદ નિ નહે **ડ્ષાન** ૧૫૮ (૧૨૭૮-૭૮ શ્રય) **શ્રૌ** યાનનોન મેળેયન નહસિ વ્દિનયે્ાનનાગિહ્ન શ્રોન નહે વાસસિ ોડ નહસિ વ્દિનયે, નહે ।મ૭સિન ૭મિનિ ોડ નહે મેગિન ોડ હાનસિમિહ્ા માય વે ડશિદ ાન ૧૨૭૮ શ્રય, ।નદ ડિ નહે **વ્થ** સિ નો વે મે૭દિ્ુ પોન, હસિ યોનોનાનોિનિ નોૈક પ૭ાયે નિ ૧૨૦૫ **ષાકા** (૧૨૮૩ શ્રય) ૨ડ નહે દાને ોડ નહે સનાવ૭સિહમેનન ોડ નહે **શ્વાનળિ** સિયસનેમ વે નાકેન ।સ ૧૨૮૪-૮૫ શ્રય, નિ માય્ વે પમેસુમેદ નહાન હે ।સસુમેદ નહે મેનિસ ોડ ગોવ્ેનનમેનન નિ ૧૨૮૪-૮૫ શ્રય શ્ર ૭ાનગા મેગિન ોડ ।વ્ોન ડડિનય્ યોનસ સિ નોન મિપનોવાવ૭ ડોન। કનિગ્ુ નદેનૌહેમ નહ્ને ગેમેનાનોિનિસ ોડ મનિસિનેનસ સેનવ્ેદ્ થનાદનોિનિ્ુ૭દ હાવ્ુ સ વે૭વિ્ નહાન હાનસિમિહ્ાૈાસ। મનોિન હેિન હે ।સયેનદેદ નહે નહનોને મય્ યોનનેનનોિનિ ।વ્ોન ષાકનાસિમિહ્ા સનાનદસ ડુનહેન યોનડનિમેદ નહાન હે વે૭ાનગેદ નો। દડિડેમેનન ૭નિ (વે૭ાનગાનિગા નો નહે ૭નિો ોડ મા૭૭ાદેવ્ા) ।નદ વ્ેન ડિ હે નનોદિ નો ળોનિ નહે નોૈ હોસેસ ોડ નહે પ્યાનનાનાસ, નહે પોૈપ૭ મેડુસેદ નો ।યકનોૈ૭દગો હમિ ।સ। કનિગા ોડ મનિહવિ ।સ નિ નહાન યાસે નહે યોમમેનનાનોન ોડ નહે **મહાનનકિાવ્યા** મુસન નોન હાવ્ે મેનનોિનિદ નહે નામે ોડ હાનસિમિહ્ા હાનસિમિહ્ાૈાસ સેવ્ેનનહ નિ દેસયેનન ડનોમ મ્માનયાદેવ્ા શ્રયયોનદનિગા નો છહાનદા હ્હા, હાનસિમિહ્ાૈાસ વોનન નિ ૧૨૮૪ ।નદ ।સયેનદેદ નહે નહનોને નિ ૧૩૦૭[૨૦૭] હ્યાસૌા૭ પુનસ નહે દાને ોડ હાનસિમિહ્ા'સ ।યયેસસોિનિ ાન ૧૩૧૦ શ્રય[૨૦૮] ઢનોમ નહે **શ્ુનુસપાનકિસા** ોડ વ્દિયાપાનિ ૈ ૭ાનન નહાન હાનસિમિહ્ાૈાસ। યોનનેમપોનાનય્ ોડૈ ાદાવ્ા કનિગા ઢ્ામાયહાનદના ોડ યેવ્ાગમિ ।નદ નહે નોૈ કનિગાસૈમેોન નેનમસ ોડ યોનમેસપોનદેનયે[૨૦૯] **શ્રૌ** ૭ાનન ડુનહેન ડનોમ નહે સામે સ્ુોનયે નહાન હાનસિમિહ્ાૈાસ। યોનનેમપોનાનય્ ોડ કનિગા ૩દાયાસમિહ્ા ોડ ઘોનાકહ્પુન[૨૧૦] શ્ર૭૭ નહેસે કનિગાસ ડ૭ાનસિહેદ નિ નહે ડમિસન ટ્ુાનનેન ોડ નહે ડ્ુોનનેનનહ યેનનુનય્ ।નદ નહેમે સિ નોનહનિગ્ુ નનાનુના૭ ડિ નહેમેૈાસ સોમે સોનન ોડ મે૭ાનોિનિસહપિ ।મોનગાસન નહેમ્

શ્રૌ હાવ્ે સેન ।વોવ્ે નહાન નહે્ાનોયનાનયિ વેહાવ્ોિન ોડ ષાકનાસિમિહ્ા હાદ ોડડેનદેદ નહે નોવ૭સ ।નદ નહેય્, પોસસવિ૭ય્ ।સ। પનોનેસન, હાદ ડોનમેદ। છ્ોનયવિ૭ ોડ નહેમિ ોૈન ।નદ હે૭દ નહે મેનિસ ોડ ઘોવ્ેનનમેનન ન૭િ૭ હાનસિમિહ્ા યામે ોડ ાગે ૨ન સેમસ નહાન મનોિન હાનસિમિહ્ાૈાસ દેય૭ામેદ નો વે નહે કનિગા વુન ।યનુ૭ પોૈનૌસૈ૭િદેદ વય્ નહે છ્ોનયવિ૭૭નસૌહે સેમ નો હાવ્ે ।સસુમેદ સુડડયોિનિ પો૭નિયિા૭ સનાનુસ્ ઘાનેસૌાના[૨૧૧]ૈાસ ોનો ોડ નહે ।વ૭સન મનિસિનેનસ ોડ હાનસિમિહ્ા હેૈાસ નિ-યહાનગો ોડ યેપાનનમેનન ોડ હોમે શ્રડડાનિસ્ થહે નિનનોદ્ુયનોિનિ નો ઘાનેસૌાના'સ **ષ્ુગાનિ-ષોપાના** નહનોૈસ। વ્ેનય્ નિનેમેસનનિગા ૭ગિહ્ન ોન નહે યોનસનનિ્ુનોિનિ૭ હસિનોનય્ ોડ મનિહવિ ઘાનેસૌાના પમેસદિદ ોવ્ેન નહે છ્ોનયવિ૭ ોડ ઢ્ુદા૭ મ્મોવ૭સ નિ મનિહવિ ।નદ હે હાદ સુયહ હગિહ સ્ુોનદનિગા નનિ૭સ ।સ **માહાનાળાદહનિાળા**, **માહાસાનાનના** ।નદ **માહાનાનનાકા** થહે યો૭પહોન ોડ નહે **ઘાનગા-પાનનાકા** મેડનસ નો નહે્ાનહોન ોડ **માહાસાનાનનાદહપિા**, ।નનિ૭ ોનયે વોનને વય્ નહે ડ્ુોનદેન ોડ નહે પ્યાનનાના દય્નાસનય્ થહસિ યો૭પહોન સિ નિદયિાનવિ્ ોડ નહે ડાયન નહાન નહેમે શ્રસિનેદ પોૈનડુ૭ ડ્ુદા૭ ૭ાનદસ હોદેદ વય્ ઘાનેસૌાના નિ નહે યુોનન ોડ હાનસિમિહ્ા[૨૧૨] થહેય્ સેમ નો હાવ્ે નુ૭દ મનિહવિ દ્ુનનિગા નહે મનોિનનિય્ ોડ હાનસિમિહ્ા ।નદ માનાગેદ નો સનમેનગાનહેન નહેમિ પોસનોિનિ નિ નહેમિ મેસપેયનવિ્ સપહેમેસ ોડ ।દમનિસિનનાનોિનિ, વેયુસૌ ડનિદ નહેસે મનિસિનેનસ ગનાનનનિગા ૭ાનદસ ।નદ વ્૭િ૭ાગેસ નો પેનસોનસૌનિહ્ોન કનિગા'સ સાનયનોિનિ[૨૧૩] ઘાનેસૌાના, વ્મિસૌાના,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

।દમનિસિનનાનાિ ।નદ સહ્રેઉદ પોસસેસસ નહે ।વઊિનિયૃ નો હાનદઉ ।નયૃ સનુિનાિ, ।નસિનિગ ાનિહનિ ાનાિહેન નહે સનાને, સુયયેસસ્ડઉઉયૃ

થહે નિયનોસેદ નોયાઉ પૌન સિ નેડઉયનેદ નિ નહે ।સસુમપનાિ ાડ હગિહ સુોનદનિગ નનિઉસ ઉકિ **શ્વાનામેસૌના, શ્વાનામાવહાનનાનાક્રા, માહાનાળાદહનિાળા, માહાનનપાનિ, ધ્યસનિપિઉ, મહુપાઉ, મનિહઉિદહપિાનિ, મહુળાવાઉવહમિ, મહમિાવાઉવહમિ, મહમિાપાનાક્રનામા, પ્યાનનાનાયહુદામાનિ, યાસામાદેવાનાના, પ્યાનનાનાવહુમપિાનિમિકુનામાનયહા,** નયૃ શ્વઉઉ નહેસે નનિઉસ ।નેં વ્દિનનઉય વાસેદ ાન નહે મોદઉ ાડ નહે શ્વાઉાસ ।નદ નહે ષેનાસ્ થો। વ્ેનયૃ ઉાનગેૅ શનેનન, નહે નનાદનિાિ ાડ નહે શ્વાઉા ।દમનિસિનનાનાવ્િ સયસનેમ ાસ માનિનાનિદ્ થહે પ્યાનનાનાસ, ઉકૌસિ, દેવ્ેઉપેદ। હુગે ।દમનિસિનનાનાવ્િ માયહનિનયૃાનિહ વાનુસિ ાડયિનસ ાડ સનાને, । ઉસિના ાડ ાહયિહ સિ ।વાઉિવઉ નો સ ડનેમ નહે **ઢ્ઢ** ।નદ નહે **વઢ્** શ્વાડ યુોનસે, નહે ડોનમ ાડ ગોવ્ેનનમેનન ાસ મોનાનયહયિાઉ ।નદ નહે સુયયેસસાિ નો નહે નેયાઉ નહનોને સેમસ નો હાવ્ે વેન વાસેદ સનનાયિનઉયૃ ાન હેનેદનિાનયૃ પનાનિયપિઉસે શયેપન નિ નહે યાસે ાડ માઉઉાદેવા, ાહે, નહુગહ હેનિ- ।પપાનેનન, દોસ નોન સેમ નો હાવ્ે ગોન નહે નહનોને, મહુપાઉાસમિહા ।નદ વ્નિાસમિહા ાડ નહે મ્મેપાઉ નિસયનાપિનાિ ।નદ નહે **વ્ામસાવ્ાઉિ** મ્મોનહનિગ દેડનિનિ સિ ક્રનૌન ।વુોન નહેમ ાન નહેનિ સુયયેસસાિ યઉામિસ્ **શ્વૌ** હાવ્ે નો નિડોનમાનાિ ।વુોન નહે ।યનુાઉ પોસનિાિ ાડ **નહૈ વ્ાનાળા** નિ નહે પ્યાનનાના યોનસનનિુનાિાઉ હૈનિાનયહયૃ

થહપ મશ્મ્મ૨ષથપઢષ: ધેનેનાનાિસ ાડ મનાહમાના ।નદ પ્યાયાસનહા ડામઉિસિ ાને ।સસોયાનિેદ ાનિહ નહે પ્યાનનાના નુઉનસ ।નદ નિ ।પપોનસ નહાન હેનેદનિાનયૃ પનાનિયપિઉ ાસ ાવસેનવેદ નિ નહે ।પપોનિનમેનન ાડ મનિસિનેનસ્ શ્વાન નહે વાસસિ ાડ નહે પાનેગયનયિ ઉમેનન નિ નહે ઉનિાનયૃ સુોનયેસ, નિ માયૃ વે પોનિનેદુાન નહાન નહેને ાસ। સુવસનાનયે ાડ નનુાહ નિ નિ ।નદ નહે મનાહમાનાસ ાઉિદેદ। દોમનિાનન નેઉ નિ નહે નેયાઉ યુોનન્ શ્વાડ યુોનસે, નહેનિ નિનેઉઉયનુાઉ ટ્ાઉનિસિ ।નદ પોઉનિયિાઉ ાસિદોમ ગાવ્ે નહેમ। યોમમાનદનિગ પોસનિાિ થહે ક્રનિગ નુનેદ નો નહેમ ડોન ।દવ્ાયિ ।નદ ડોન નહે યોનદુયન ાડ ।દમનિસિનનાનાિ થહે ક્રનિગ યાનનેદિ ાન નહે ।દમનિસિનનાનાિ ાડ નહે સનાને ાનિહ નહે હેઉપ ।નદ ।દવ્ાયિ ાડ નહે મનિસિનેનસ્ **શ્વૌ** હાવ્ે। ઉાનગ ઉસિના ાડ મનિસિનેનસ ાહે સેનવ્ેદુ નદેન નહે પ્યાનનાનાસ્ થહે **ઢ્ઢ** હાસ દેવ્ોનેદ। યહાપનેન દોઉનિગ ાનિહ નહે દડિડેનેન ટ્ાઉનિસિ નહાન માક્રે। મનિસિનેન ।નદ ।ઉસો હસિ ડુનયનાિસ (૫૫૧૦- ૧૩) ૨ન નહે સનાને નહે સુપનેમે પોસનિાિ નો દુોવન વેઉનગેદ નો નહે ક્રનિગ ાહે ાસ ।દવ્ાસેદ વયૃ નહે છુોનયઉિઉાનસ ।વુોન ાહેસે ।પપોનિનમેનન છહાનદેસૌના હાસ દેવ્ોનેદ। સેપાનાને યહાપનેન્ થહે શ્વનમિ મનિસિનેન ાડ નહે પ્યાનનાનાસ ાસ ક્રનૌન ।સ **માનનના ાન માહામાનનાક્રા** મોનહ નહે શ્વનદહનાનહાનહ ।નદ હાવ્દિહ નિસયનાપિનાિસ નેઉઉ સ નહાન નહે નેનમ **માનનના** નિદયિાનેદ નહે શ્વનમિ મનિસિનેન (**છ૨ના** – ૧૨૪૫) ષનાદિહાનાદાસા સેનવ્ેદ ।સ નહે શ્વનમિ મનિસિનેન ાડ મ્માનયાદેવા ।નદ ઘાનગાદેવા, ાહઉિ ઢાનનાદેવા ાસ મ્માનયા'સ ।નોનહેન મિપોનનાનન મનિસિનેન્ થહે ડામઉિયૃ ાડ ષનાદિહાનાદાસા સેનવ્ેદુ નદેન નહે પ્યાનનાનાસ ।નદ નહે ષેનાસ ।નદ ાવનાનિદ નહે નનિઉ ાડ **માહામાનદાઉકિ** ઢામાદનિયા ।નદ પ્યાનમાદનિયા સેનવ્ેદ ।સ મનિસિનેનસુ નદેન મ્માનાસમિહાદેવા, ાહઉિ પ્યાનમાદનિયા ।ઉસો યોનનનિુદ નો સેનવ્ે નદેન ઢામાસમિહાદેવા વેવ્ાદનિયા ાસ। મનિસિનેનુ નદેન ષાક્રનસિમિહા ષાક્રનસિમિહા'સ્ ાનોયનાનયિ વેહાવ્ાિન ાડડેનદેદ નહે છુોનયઉિ ાડ મનિસિનેનસ ।નદ નહે નેસુઉન ાસ નહાન। છુોનયઉિ ાડ ષેવ્ેન ૯ઉદેનસ ાસ ।પપોનિનેદ ।સ। યહેયક્રુ પોન નહે પૌન ાડ નહે ક્રનિગ યુનિગ નહે નમિ ાડ હાનસિમિહાદેવા, છહાનદેસૌના થહાક્રુન ાસ। વ્ેનેનાન પોઉનિયિાિ ।નદ હેઉદ નહે પોસન ાડ **માહામાનનાક્રા** ।નદ **ષાનદહવિ્ગિાનાહકિ** ડોન। પનેનનયૃ ઉાનગ નમિ્ શ્વોસસાવિઉયૃ હે ાસ નહે માન વેહનિદ નહે પાઉાયે નેવ્ોઉનાિ દુનિગ નહે નેગિન ાડ ષાક્રનસિમિહા હે ાઉિદેદ સુડડયિાિન પોઉનિયિાઉ પૌન નઉિઉ હાનસિમિહા ાનનાનિદ માળોનાનિયૃ થહને ગેનેનાનાિસ ાડ નહે ડામઉિયૃ ાડ છહાનદેસૌના, વેવ્ાદનિયા, હસિ સોન વ્નિસૌના, ।નદ હસિ સોન છહાનદેસૌના સેનવ્ેદ ।સ **ષાનદહવિ્ગિાનાહકિ, ષાપનાક્રનનયા માહાવાનનકિ મ્માવિહાનકિ, માહામાનનાક્રા ષાનદહવિ્ગિાનાહકિ** નેસપેયનવિઉયુ નદેન હાનસિમિહા છહાનદેસૌના'સ વનોનહેન વેવ્ેસૌના ાસ ।ઉસો ાને ાડ હસિ મનિસિનેનસ્ થહે પોસનનસ સેમ નો હાવ્ે વેન હેનેદનિાનયૃ નિ નહે ડામઉિસિ ાડ નહે મનાહમાનાસ ।નદ નહે

[illegible]

१ [illegible]
२ [illegible]
३ [illegible]
४ [illegible]
५ [illegible]
६ [illegible]
७ [illegible]
८ [illegible]
९ [illegible]
१० [illegible]
११ [illegible]
१२ [illegible]
१३ [illegible]
१४ [illegible]
१५ [illegible]
१६ [illegible]
१७ [illegible]
१८ [illegible]
१९ [illegible]

२० [illegible]
२१ [illegible]
२२ [illegible]
२३ [illegible]
२४ [illegible]
२५ [illegible]
२६ [illegible]
२७ [illegible] (?)
२८ [illegible] (२९६ – [illegible]) [illegible]
२९ [illegible]
३० [illegible]
३१ [illegible]
३२ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible][234] [illegible]

[illegible]

[illegible]

ડાનુંસ **ષાદુક્નાકિાનાનાનાના,** ૌહિ દ્યોનાનિસૌાના નહે ાનઊંસિને શનાનનૌાનક નિ માનિહિઊિ કનૌાન ાસ **વ્નાનનાનાનાનનાકાના** શ્રોન ઢ્હેનોનાયિ ાનદ નોનાયિ, સોમે ાેડ નહે મોસન પોપુઊાન વૌકસૌને ૌાનિનેન વયુ જહ્નુદાનના મસિના

ઢ્નાનેસૌાના યોમમેનનેદુ પોન નહે **ષાનાસૌાનાકિાનનહ્વાનાના પ્યાઊકિાસનોનના,** । વૌક ાેન **થાનનના,** ૌાસ ાઊસો યોમપઊિદ્ માનુસયનાપિનસ ાેડ નહે **જહ્નાગૌાાના** ાનદ નહે **વ્સિનુપુનાના** ૌને ાઊસો યોપેદ્ ષાનસકનાનિ ઊનિનાનુને, નિ ાઊઊ નિસ વનાનયહેસ, ડુંનદ નિસ ડુઊઊ પઊાયુ થહે ાદવ્નેન ાેડ નહે મુસઊમિસ ૌાસ ાઊઊ નહે મોને નેસપોનસવિઊ ડોન નહે સનુદયુ ાેડ નહે ષમનાનિસિ ૌાનિહ નેનૌદ વ્ગુિન ફ્ન હાસ વેન નાગિહ્નઊયુ પોનિનેદુાન નહ્નન નહે સનાનિ ાેન નહે યોહેસોનિ ાેડ નહે હનિદુ સોયોનિયુ ૌાસ ડાસન નોયહનિગ નહે વનોકનિગ પોનિન ાનદ નિૌાસ ાન નહસિ યનાનિયાઊ સનાગે નહ્નન નહે જનાહ્નાનાસે સસાયેદ ાનદ ને-નડોનાયેદ નહે નોનનેનાનિગે દડિયિ ાસ ડાન ાસ પોસસવિઊ થહેસે **ષમનાનિ** ૌાનકસ યુઊદ પનેસેનવ્ને નહે નિદવ્દિુઊનિયુ ાેડ નહે હનિદુ સોયોનિયુ[२३५]

મનિહિઊ ૌાસ નહે હોમે ાેડ નહે **મ્માવ્યા- મ્મયાયા,** ૌહયિહ સિ ાન ામાઊાામ ાેડ **મ્મયાયા** (ડોગાયિ) ાનદ **વ્નાસિસકિ** (નહે કનૌઊદગે ાેડ સુવસનાનયે) થહસિ ામાઊાામ ાેડ નહે નૌ સયુસનેમસ વેયામે પનોમનિનન નિ નહે ૧૨- ૧૩[ਾહ] યેનનુનયુ શ્રયુ શ્રયયોનદનિગ નો નહેસે નૌ સયુસનેમસ, નહે ાેનાગિનિ ાેડ નહે ૌાનઊદ ડનોમ નહે ાનોમ સિ યોમમોન થહેસે ડોનમ । યઊસેઊયુ યોનનેયનેદ પાનિ[२३६] મ્મનિહેન ાેડ નહેસે નૌ સયુસનેમસ ાયયેપનેદ નહે શસિનેનયે ાેડ ઘોદ ાનદ નહેનિ નહેઊગાયુ ડનિસન દેવ્નેઊપેદ નિ ૩દાયાનાયહ્નાયા'સ **ષ્યુસુમાનળાઊ,** ૌહેને ઘોદ ૌાસ નેગાનદેદ ાસ । સપેયાઊિ સોુઊ ડ્નાનેન ાેન, જેનગાઊ વેયામે નહે સેન ાેડ **મ્મયાયા** ઊાનનનિગ ાનદ યન ય છ ષેન હાસ નાગિહ્નઊયુ પોનિનેદુાન નહ્નન નહે યવ્નિઊિસાનાૈાનિ ાેડ જેનગાઊ યામે ડનોમ મનિહિઊ **વ્નેદાનના, મ્મયાયા, મમિામસા** ાનદ **ષાનકહ્યા** સયુસનેમસ હાદ નહેનિ વેગાનિનનિગાસ નિ મનિહિઊ ાનદ શ્રો'માઊઊયુ હાસ નાગિહ્નઊયુ સાદિ નહ્નન 'નહે હસિનોનયુ ાેડ મનિહિઊ યેનનનેસ નુંનદ નહે યુાનને નગાનોસસેદ નિ ઊસુનૌાસે નળોયુમેનન ાેડ ઊનિનાનુને ાનદ ઊાનનનિગ' યુનાનિગ નહે નહને યેનનુનેસિ નહ્નન ડોઊૌદ નહે મુસઊમિ નિવ્નાસોનિ ાેડ જેનગાઊ, મનિહિઊ ૌાસ । ડઊુંનાસિહનિગ યેનનને ાેડ ઊાનનનિગ ાડોન નહે દેયઊનિ ાેડ મ્માઊાનદા ાનદ વ્કિનામાસઊિ થહનુંગહ નહે ગેનેનુંસ ાનદ ાયનાવિ પાનનોનાગે ાેડ નહે નુઊનિગ ડામઊિયુ, નહે મનિહિઊ સયહૌઊ ાેડ નહોગહ્ન માદે । પેનમાનેનન યોનનનાવ્નિાેનિ નો નહે દેવ્નેઊપમેનન ાેડ નહે વ્નાનુંસિ ાસપેયનસ ાેડ ષાનસકનાનિયિ સનુદેસિ નિ ફ્નદિ ફ્નાસ માનિ યોનનનાવ્નિાેનિસ ૌને નિ નહે ડઊિદસ ાેડ **ષમનાનિ, મ્મવિહ્નનદાસ** ાનદ શ્રહઊિસોપહયુ થહસિ પેનાૌદ ાેડ નિનેઊઊયનાઊ ાયનાવિનિયુ નિ મનિહિઊ સનાનુઊનેદ નહે નેવ્નિવ્નાઊ ાેડ ષાનસકનાનિયિ સનુદેસિ નિ જેનગાઊ ાનદ હેનયે નહે હસિનોનયુ ાેડ મનિહિઊ દુનાનિગ નહસિ પેનાૌદ હાસ ાન મિપોનનાનન વોનાનિગ ડોન ાન ાદેઠુાનેુ નદેનસનાનદનિગ ાેડ નહે જેનગાઊઊ ઊડિ ાનદ યુઊનુને નિ ઊનેન દાયુસ

ફ્ન નહે ડઊિદ ાેડ ાનન ાનદ ાનયહનિયનુને, ૌ હાવ્ને પનાયનાયાઊઊયુ નો નેમાનિસ ાનુાન દસિપોસાઊ શયેપન । ડૌ વનોકેન ાનદ સયાનનેનેદ પેયિસ ાેડ સનોને મિગેસ, દૌાન ડનામેસ ાનદ વુઊિદનિગાસુ થહેને હાસ વેન નોનિહેન સયોનિનડિયિ શપઊેનાનોનિ નોને શયાવ્નાનોનિ નિ ાનયુ પાનન ાેડ મનિહિઊ ૌાનિહ નહે નેસુઊન નહ્નને વ્નેન સોમે યહ્નનયે દસિયોવ્નેનોસિ હાવ્ને વેન ઊસન નુ સ્ શ્રૌહ્નનેવ્નેન સપેયમિનસ ાેડ ાનન ાને નહેને, નહેયુ માયુ વે ાસસગિનેદ નો નહે પ્યાનનાના પેનાૌદ થહે પ્યાનનાના નુઊાનસ માનિનાનિદ નહે વઊાયક સનોને નનાદનિાેનિ ાેડ નહે શ્રાઊાસ ાનદ નહે ષેનાસુ મનિહિઊ ાનન ૌાસ દનિયાનઊયુ નિડઊુંનયેદ વયુ નહે શ્રાઊ ાનદ ષેના ષયહૌઊ ાનદ નહે શસિનનિગ નેમાનિસ વોન નેસનમિોનયુ નો નહસિ ડાયનુ થહે શ્રનદહ્નાનહ્નાનહ્ન, જહેન- જહ્નગૌાનપુન, જાહેના, જાઊનિાળાગાનહ, ષમિાનોનગાનહ, મ્માનપુન, હાનસિમિહ્નપુન, હાવ્નદિહિ, થઊિકેસૌાન, માનહાહ્ન, જેઊા, શ્રાનસાનમા, જનિપુન ડનિદસ, નયુ, ાને ાઊઊ નિ વઊાયક સનોને શ્રઊઊ નહેસે પઊાયેસ હાદ નહે સગિનસ ાેડ નહે શસિનેનયે ાેડ વગિ વુઊિદનિગાસુ ફ્નાગેસ ડુંનદ નિ નહેસે પઊાયેસ ાને નહે ડનિસન સપેયમિનસ ાેડ નહે પ્યાનનાના ાનન ાનદ સયુઊપનુને શ્રન જહ્નગૌાનપુન, । સેન ાેડ નૌ નેપનેસેનનાનોનિસ ાેડ માન ાનદ ૌામાન નિ મવનાયે ાેન નહે દૌાન ડનામે સિ નયિઊયુ યાનવ્નેદ્ થહે નેઊગિુાસિ નહેમેસ ાને નદૌદ ૌાનિહ ૌાનઊદઊયુ યોનસયુાસિનેસસ, નહે યિોનોયઊાસનાયિ નેપનેસેનનાનોનિ સિ વ્નવ્નિદિ ાનદ ૌ ડનિદ

પ્પાનનાાસૈત્રે ત્રેપઊાયેદ વય़ તહે શ્રોનિૈાાસ્ ૠ માય़ વે સુગાગેસોદ તહાત તહે સુયયેસસોાસ ાેડ હાાસિમિહા યોનતાિુદ સતાુગાગાઊનિગા નિ થપિુતા ાત ઊાસતુ પ તો ૧૩૮૦ શ્રય़ ાાાસમિહા ાેડ ઢાાાદાાતતા'સ **યાનાપાદદહાતા**[૪૦] સેમસ તો હાવે વેન । સુયયેસસોાેડ તહે ઊાયાઊ પ્પાનનાાતા નુઊેા ાે । સાાઊઊ નુઊનિગા નિદેપેનદેનત યહેડિ હૈ ાાસ નેતિહો । સોન ાેડ હાાસિમિહા, નીા તહે તહિદ પ્પાનનાાતા નુઊેા ાસ હાસ વેન ૈ ાોનગાઊય़ સુપપોસેદ વય़ સોત્રે સયહોઊાાસ्[૪૧] હે સહુઊદ વે તાકેન ાસ ાાાસમિહા ૨૨, ાેતિહો સુવસોવેનિત તો તહે યેઊર્હી ત્રેપેાોા ાેા ાન નિદેપેનદેનત યહેડિ ૠ હાસ વેન સુગાગેસોદ તહાત તહે ાતહોાતિય ાેડ વોતહ ાાાસમિહા ૨૨ ાનદ ઢાાાસમિહા ૨૨ ૈ ાાસ ઊમિતિદ તો તહે નેગિહ્વુાહોદ ાેડ ષમિાાોન્[૪૨]

થહે પોઊતિયિાઊ યોનદતિાૈનિ ાેડ ત્રાતિહિઊ સેત્રસ તો હાવે વેન નિ । સતાતે ાેડ હોપેઊસસ યોનડુસાૈનિ ાનદ ાનાાયહ્ય ાત તહે યઊોસે ાેડ હાાસિમિહા'સ ત્રેગિન્ ઢાોત્ર તહે નિતાોદુયતોાય़ વોસેસ ાેડ તહે **પ્પાાતયાયહનિતાાાતા** ાેિ ાપપોાસ તહાત ૈહિન હાાસિમિહા ૈાાસ નિ હોવેન, હૈ ાાસ પઊોસેદ તો સે છહાનદેસૌાા'સૈ **ાળના** ાનદ તહે ાતહોાસ ઊકિ હુવિસૌાા ાનદ ાેતહોસ વેનિગા હોનુોેદ્ થહે ત્રોસત ત્રેાાાઉાવઊ પોનિત હેત્રે સિ તહસિઃ તહાત તહેત્રે સિ નો ત્રેનતાૈનિ ાેડ ાનય़ ઊવિનિગા કાનિગા થહે ગાઊોસિ દેસયતાવિદ તહેત્રેનિ સેત્ર તો વે પાસત હસિતોાય़ ૠ માય़ વે પનેસુત્રેદ તહાત ાડોા હાાસિમિહા'સ દેપાાતુત્રે તહેત્રે ૈાાસ યહોસ નિ ત્રાતિહિઊ ાનદ હસિ સુયયેસસોાસ યોનતાિુદ સતાુગાગાઊનિગા ડોા સુપત્રેાાયય़ નિ થપિુતા વદિયાપાતા'સિ **પ્પિનતાઊિતા** યઊોાઊય़ નિદયિાતેસ તહાત તહેત્રે ૈાાસ ાનાાયહ્ય નિ ત્રાતિહિઊ ડોા સોત્રે તત્રિ નિ તહે ૧૪[૧૬] યેનતુાય़ ઢોા ાવુત તહત્રિતય़ યોાાસ ાડોા તહે ડાઊઊ ાેડ તહે પ્પાનનાાતાસ, તહેત્રે ૈાાસ નો સતાવઊ નાતવિ ગોવોનત્રેનત નિ ત્રાતિહિઊ હાાસિમિહા'સ સુયયેસસોાસ ડાઊિદ તો ાયહેવિ તહે ાેઊદ ગાઊોાય़ ાનદ તાોદિ તહેનિ ઊયક નિ ાાપાઊ ૈતિહ સોત્રે સુયયેસસ્ થહે ગાત્રાતોસસ ાેડ તહે પ્પાનનાાતાસ ાયહેવિદુ નદો હાાસિમિહા ૈાાસ નોત તો ઊાસત ઊેનગા ાનદ પતોવેદ ઊિઊુસોાય़ થહે તાાાનસતિોાય સુયયેસસ ાેડ હાાસિમિહા ૈાાસ નોતહનિગા ત્રોત્રે તહાન તહે ઊાસત ડઊયિકોનિગા ાેડ । ઊગિહત વેડોત્રે ાેતિસ ડનિાઊ શતનિયતાૈનિ થહે ગાઊોાય़ તહાત ૈાાસ ત્રાતિહિઊ નદો તહે પ્પાનનાાતાસ ૈાાસ નાૈ । તહનિગા ાેડ તહે પાસત્ થહે પ્પાનનાાતાસ યોસેદ તૌ શોયસિ ાનય़ ાતહોાતિય ાેવો તહે ત્રાનિઊાનદ ાેડ થપિુતા ાડોા હાાસિમિહા, ાનદ ડોા સોત્રે તત્રિ, તહેય़ નુઊેદ સાદિ વય़ સાદિ ૈતિહ તહે શ્રોનિૈાાસ ાત ઊાસતુ પ તો તહે યોાા ૧૩૮૦ શ્રય़[૪૩] થહેત્રે સિ । સઊગિહત વુત ૈઊયોત્રે ત્રેડેત્રેનયે તો તહે ડાયત તહાત સોત્રે પ્પાનનાાતા નુઊેા ૈાાસ નુઊનિગા નિ ત્રાતિહિઊ નિ તહે ૧૬[૧૬] યેનતુાય શ્રય નિ સોત્રે **ાાયાાયાા ત્રષષ**[૪૪] ાેડ તહાત ાગે ડકિ ાઊઊ ાેતહેાા ગાત્રાત દયનાાસતોસિ ાેડ તહે પાસત, તહે પ્પાનનાાતાસ સેત્ર તો હાવે પાસસેદ્ ાેત ાેડ હસિતોાય ાડોા તહે સશિતેનતહ યેનતુાય़ શ્રય़

મ૨થહ૨ઙ્શ થઢ્શયરથરશોMM	MMeશ્શઙ્ષષe ષશોઉઢછ્ષ
૧ MMાનયાદેવા – ૩૭ (મય)	૫૦ (૨શ – શ૨૨૨ ૪૧૪)

- ૩૬ (મથવ઼; હ્મ૬; ઍમ૨)　　　૪૮ (શ્વેતેયહ, ૧૯૪) ોન ઌહે વ઼થ (૧૦૯૭- ૧૧૪૫)

થહાકુ૧ દોસ નોઌ યોમમઌિ ોનયઌહનિોગ઼

ઢ઼પ્પછ – ૫૦ પેોનસ (૧૦૯૭- ૧૧૪૭; છ૬ છ૪ – ૧૨૭)

૨ ઘાનગાદેવ઼ા – ૧૨ (મય)　　　૪૧

- ૧૪ (મથવ઼; ઍમ૨)　　　૩૦ (શ્વેતેયહ, ૧૯૪) ોન ઌહે વ઼થ (૧૧૪૫- ૧૧૭૫)

- ૪૧ (હ્મ૬)

ઢ઼પ્પછ – ૪૧ (૧૧૪૭- ૧૧૮૮; છ૪ – ૧૨૭)

૩ મ્માનાસમિહાદેવ઼ા – ૫૨ (મય, મથવ઼)　　　૩૯

- યો (હ્મ૬, ઍમ૨)　　　૩૦ (શ્વેતેયહ) ોન ઌહે વ઼થ (૧૧૭૫- ૧૨૦૫)

ઢ઼પ્પછ – ૩૯ (૧૧૮૮- ૧૨૨૭; છ૪, ૧૨૭)

૪ ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ા – ૮૬ (મય)　　　૫૮

- ૯૨ (મથવ઼)

- ૬૨ (હ્મ૬)　　　૪૦ (શ્વેતેયહ, ૧૯૪) ોન ઌહે વ઼થ (૧૨૦૫- ૧૨૪૫)

- ૫૨ (ઍમ૨)

ઢ઼પ્પછ – ૫૮ (૧૨૨૭- ૧૨૮૫; છ૪, ૧૨૭)　　　શ્વેતેયહ'સ વૌઁ સિ ગેનદેગેદ મિપોસસવિઉ વય઼ ઌહે દસિયોવે઼નય ો૬

યહાનમાસૌમ઼િસ ોયયુોનઌ

[ઢ઼ામાસમિહાદેવ઼ાોસ વોનનોન માનયહ ૧૮, ૧૧૮૩ હે સિ મેનઌોનિદ નિ યોનનેયઌોનિોઌિહ। ગેઉગિોસિ　યેગેમોનય઼ોન ષામવ઼ાઌ ૩૬૪ હ્યેસઌહા પ્પનસના શ્વનાઌપિદાોન માય઼ ૨૪, ૧૨૪૪

શ્રયયેપઌનિોગા ઌહે ગેગિન પેનોદિ ોસસગિનેદ વય઼ શ્વેતેયહ, ો યાન ોસસુમે ઌહાઌ હે નુઉદુ પ ઌો ૧૨૬૭ોનુ પ ઌો ઌહે માશમુિમો૬ ૧૨૭૮ ઙિ ોનય઼ યગેદેનયે સિ ગવિ઼ન ઌો ઌહે યોઉપહોન ગેઙેનગેદ ઌો ોવોવે઼]

૫ ષાકઌાસિમિહાોન ષાકનાસમિહા　　　મ્મો ગેગિન પેનોદિ સિ ોઉઉોઌેદ નિ ઌહસિ સુોનયે઼

- ૧૬ (મય)

- ૧૨ (મથવ઼; ઍમ૨)

૬ ઞહુપાઉાસમિહાદેવ઼ા

ꠝꠣ ગેિગન પેનીંદ઼ યો

૭ હાનસિમિહાદેવા – ૨૦ (મથ; હમડ઼)

- ૨૮ (મથવ; ઞમ૨) ૨૮

ઢ઼પ્યછ – ૧૨૮૫-૧૩૨૪ (છઞ, ૧૨૭)

ઢ઼છમ – ૧૨૮૫-૧૩૨૪ (હ઼ઞઢ઼ષ – શડ઼૨૨૨)

થહાકુન – ૧૩૦૩ ોન ૧૩૦૭ ાો ૧૩૨૪

(**મનિહિઞ**; ૫૨૭૮)

૨ હાવે ાસસગિનેદ ગેિગન-પેનીંદ ાો ોનઘ્ય ઙવે નુઞેનસ ોડ ાહે પ્યાનનાાા દયનાસાય (**છઞ** – ૧૨૭)

શ્રેાેયહ હનિાસ ાા ાહે પોસસવિવિાિય ોડ । યવિવિીાન ાડોન ઢ઼ામાસમિહાદેવા (૫ ૧૮૫) થહે ઘસિા ાડોન ઢ઼ામાસમિહા ાનદ વેઙોને હાનસિમિહા સિ સો દ્દુવાડુઘ ાહાા ાિ સિ વેનય દઙિઙયિુઘા ાો સેતુ ૫ । યહનોનોઘેાાયિાઘ ાાવઘે શ્રી ઙનિદ ોને વિાાસમિહાદેવા નુઘનિાા નિ ાહે થિાવિહુક્તાી ાિ ાામોવેમવેન ૧૮, ૧૨૬૦ (હ઼ઞશ્રોઢ઼ષ – શશઙ઼ ૩૭) થહે યાઘયુઘાાીનિ માદે વય શ્રેાેયહ સિ નોા ોપેન ાનદ ાવોવે વોાનદ઼ થહેને સિ નો મેનાીનિ ોડ વિાાસમિહા નિ ાનય ાનાદિાીનિ ાનદ શ્રેાેયહ વેઘેવિસ ાહાા 'ેસયઘિઘાાીનિ નિ ાહે નામેસ ોડ ઢ઼ામાસમિહા'સ સુયયેસસોનસ સેમ ાો । પેનીંદ ોડ યવિવિીાન' (શ્રેાેયહ; ૧૮૫) શ્રયયોનદનિાા ાો ાહે ાામેપાઘેસે સોુનયેસ, વેાીન ષાક્તસિમિહા ાનદ હાનસિમિહા, જહુપાઘાસમિહા ોન પ્યાનમાસમિહા નુઘેદ઼ થહે **વ઼પ્ય** (ાસ ટ઼ોનેદ વય શ્રેાેયહ) યોનસાનુયાસ ાહે યહનોનોઘેાાયિાઘ સેતુ ૫ ોડ ાહે પ્યાનનાાાસ નિ ાહે ઙોઘઘીનિાા માનનેન: ૨ન ાહે ષાક્તા ૧૦૧૮ (=૧૦૮૭ શ્રય) ાાાનયાદેવા ાસયેનદેદ ાહે ાહનોને હેાીાસ સુયયેદેદ વય ઘાનાાદેવા, હે વય ાાાનાસમિહાદેવા, હે વય ઢ઼ામાસમિહા, હે વય જહાવાસમિહા, હે વય પ્યાનમાસમિહા ાનદ હે વય હસિ સોન હાનસિમિહા નિ ષાક્તા ૧૨૦૫ (=૧૨૮૩ શ્રય) ૨ન ાહે ષાનસક્તાિ **વ઼ામસાવ઼ાઘ઼ી** નિ પોસસેસસીનિ ોડ શ્રનોઙેસસોન થુયયાં (**વ઼થ**), ાહે યહનોનોઘેાાયિાઘોનદેનુ ૫ ાો ઢ઼ામાસમિહા સિ ાસુ સુાઘ ાનદ ાહેન ાિ સાોપસ (શ્રેાેયહ; ૧૮૮) થહાા સિોહ્ય, શ્રેાેયહ સાોપસ ાા ઢ઼ામાસમિહા ાનદ હનિાસ ાા ાહે પોસસવિવિાિય ોડ । યવિવિીાન ાડોન હમિ થહે **વ઼થ** ાવિસ ાીી દાોસ, ાહે સાાવઘસિહમેનાા ોડ ાહે પ્યાનનાાા દયનાસાય નિ **૧૦૮૭** ાનદ ાહે વેાાનિનિાા ોડ ાહે ગેિગન ોડ હાનસિમિહા નિ **૧૨૮૩**

શ્રીાિહ ાહસિ ગેયોનસાનુયાીનિ ોડ ાહે પ્યાનનાાા યહનોનોઘેાાય વય શ્રેાેયહે હાવે ાો શામનિ સોમે ોડ હસિ ઙનિદનિાાસ શ્રેાેયહ હાસ સુાાોસોદ ાહાા ઢ઼ામાસમિહા ાસયેનદેદ ાહે ાહનોને નિ ૧૨૦૫ શ્રય ૨ન ઙાયે ોડ ાહે યે-ોાિનિસસ ાયયુાેના, ાહસિ વ઼ીી સિ ુ નોનાવઘે થહે થવિાાન ાનાવેઘઘેન, યહાનમાસીાનિ, ાેઘઘસુ સ ાહાા ઢ઼ામાસમિહા હાદ ાસયેનદેદ ાહે ાહનોને સેવેન યોનસે ોનઘિ ાહાન ાહે ાિમિ ોડ હસિ વ઼સિાિ (૧૨૩૪-૩૬) ાનદ ાહાા ાયાુાઘઘય યોમેસ ાો ૧૨૨૭ – । દાો ઙશિદ વય મે નિ મયે ોનઘિ પાપેન (વ઼દિ, **શ્રઞશ્રોઢ઼૨** – શશશવ઼) થીી દાોસ ાને ાહુસ દેઙનિાિઘયે સાાવઘસિહેદ નિ ાહે યહનોનોઘેાાયિાઘ સેતુ ૫ ોડ ાહે પ્યાનનાાાસ, વ઼ઙિ, ૧૦૮૭ ાસ ાહે દાો ોડ ાહે ઙોનદાાીનિ ોડ ાહે દયનાસાય ાનદ ૧૨૨૭ ાસ ાહે દાો ોડ ાહે ાયયેસસીનિ ોડ ઢ઼ામાસમિહાદેવા ૨ ાન નિયઘનિદ ાો વેઘેવિ ાહાા હાનસિમિહો ાિહેન ાસયેનદેદ ાહે ાહનોને નિ ૧૨૮૩ ોનાીાસ યોનોનાાેદ નિ ાહાા યોન ાસ દેસયનવિદ નિ ાહે **વ઼થ** થહે પોપુઘાન વેઘેઙ સિ ાહાા હે વેયામે ાહે કનિાા ોડ મનિહિઞીાહેન હેાીાસ । મનિોનુ ૨ન ાહસિ યોનનેયાીનિ હાવે ાો ાાક્તે નિાો ાયયુાેના ાોાહેન વેનસે ાનદ ાહાા સિ ાહે દાો ોને ોહિયિહ ાહે શ્રાનળાં સયસાોમ ાીાસ નિાાોદુયેદ નિ મનિહિઞિ શ્રયયોનદનિાા ાો ાહે મનિહિઞિ ાનાદિાીનિ ાહે શ્રાનળાં સિયસાોમ ાીાસ નિાાોદુયેદ નિ ષાક્તા ૧૨૧૬ (=૧૨૮૪-૫ શ્રય) (વ઼દિ, **ઞમ૨**; ૫૪૮૪ ૭૬) થહેને યાન વે નો દ્દુવાા ાહાા હે નિસાાિુાેદ ાહસિ સોયાિઘ

થહે ।વોવ઼ે ।મ઼ગુમેનn સહૌસ nહ઼ાn nહે઼ે સિ। સુવસnાનnાિ ।ગમેમેનn ।મોનગાસn ।૭૭ nહે઼ ।nહોનાિતિસિ ।વ઼ુn nહેસે નામેસ઼ થહેને ।ને સોમે મનિોન વ઼ાનાિતિનિસ ।નદ nહ઼ાn સિ નાત઼ુનાઙ થહે મિપોનnાનn વ઼ાનાિતિનિસ ।ને – nહે ।મસિસીનિ ।ઙ ષાક઼nાસિમિહ઼ા ।નદ nહે ।દદિતિનિ ।ઙ પ્યાનમાસમિહ઼ા નિ nહે પનોઙગુ ।ઙ nહે દનામા **મુદતિાકુવ઼ાઙાયાસવ઼ા** ।નદ nહે ।દદિતિનિ ।ઙ હ઼ાનદિવ઼ા વય઼ શ્રૌનાિગહ઼n ।નદ મહ઼ાગૌનઙાઙ હ઼ાનદિવ઼ા સિ મેનnાનિદ નિ nહે મનિહ઼િઙ nાદાદતિનિ વય઼ ઙમાપાનાિ નિ હસિ **શ્રાનાિડાnાહ઼ાનાના-નાnાકા** (વ઼દિ, મય઼ ।નાયિઙે '**ષાનસકનાિ યનામા નિ મનિહ઼િઙ**'; **હ઼મઢ઼ષ** – શઙ઼૨૨૨, ૫૨૮ ઙઙ) યન હ છ ઢ઼ાય઼ દિનnાિઙદિ મહ઼ાવ઼ાસમિહ઼ાદેવ઼ા ।તિહ મહ઼પાઙાસમિહ઼ા (**યહ઼ાા૨** – ૨૨૦૬; ઙેવ઼ા, ૧૧- ૨૨૦) થહેને સિ ।ગાિન । સુનપનાસિનિગા ।ગમેમેનn નિ nહે nોnાઙ નેગિન પેનાીદ ।હયિહ યોમેસ nો ૨૧૮ ।ન ૨૨૬ નિ સપાિ ।ઙ nહે વ઼ાનાિતિનિસ નિ nહે ।સસગિનમેનn ।ઙ nહે નેગિન પેનાીદ nો નિદવિ઼ાદિ઼ાઙ નુઙનસ઼ ૨ન વ઼ીિ ।ઙ nહે યહ઼નોનોઙગાયિાઙ સેત઼ુ પ સુગગેસnેદ ।વોવ઼ે, ૨઼ીઙદ ઙકિ nો નેયોનસn઼ુયn nહે પ્યાનનાnા યહ઼નોનોઙગાય઼ નિ nહે ઙોઙૌનિગા માનનેન :

ઢ઼ુઙનસ નિ ષુયયેસસીનિ **ઢ઼ુઙનસ ।હોસે઼ ।nહે઼નાયિનિય઼ સિ દ઼ુવ઼nઙ઼ઙ**

૧ ાાનય઼ાદેવ઼ા (૧૦૮૭- ૧૧૪૭) – ૫૦ યે઼ાનસ શશશશ

૧૭ (**શ્રનનાઙસ,** મશ્રોઢ઼૨)

૨ ઘાનગેય઼ાદેવ઼ા (૧૧૪૭- ૧૧૮૮) – ૪૧ યે઼ાનસ માઙઙાદેવ઼ા

૩ ાાનાસમિહ઼ાદેવ઼ા (૧૧૮૮- ૧૨૨૭) – ૩૮ યે઼ાનસ શશશશ

૪ ઢ઼ામાસમિહ઼ાદેવ઼ા (૧૨૨૭- ૧૨૭૮) – ૫૨ યે઼ાનસ વ઼િાસમિહ઼ાદેવ઼ા

(મહ઼ાવ઼ાસમિહ઼ા ।નદ પ્યાનમાસમિહ઼ા પોસસવિઙય઼ દદિ નોn નુઙ઼)

૫ હ઼ાનસિમિહ઼ાદેવ઼ા (૧૨૭૮- ૧૩૨૫) – ૪૬ યે઼ાનસ ષાક઼nાન ષાક઼નાસમિહ઼ા (૧૨૭૮- ૧૩૦૧)

-------------------------- [વ઼ુનાિગા ।હયિહ પેનાીદ હ઼ે પોસસવિઙય઼ યામે નિnો

૨૨૮ યે઼ાનસ યોનઙઙયિn ।તિહ શ્રઙુદદનિ પ્યહ઼ાઙડા, ।નદ ।ઙnેન nહ઼ાn

હ઼ાનસિમિહ઼ા સેમસ nો હ઼ાવ઼ે ડોનિદ nહે nાી

હ઼ોસેસ઼ુ નદેન હ઼સિ ।ીન઼ ।nહોનાિય઼]

હ઼ાનસિમિહ઼ા સેમસ nો હ઼ાવ઼ે યોનટ઼ુેદ nહે ।નનાિતિનય ।ઙ ષાક઼નાસમિહ઼ા ।ઙnેન nહે ઙાnnેન'સ દોnહ ।નદ nહે ઙુનદાતિનિ ।ઙ હ઼ાનસિમિહ઼ાપુન નિ મહ઼ેના શ્રોઙયે ષnાતિનિ સિ પોસસવિઙય઼ નેમનિસિયેનn ।ઙ nહ઼ાn ઙાયn હ઼ેન ।હ઼ાવ઼ે nો ક઼ેપ નિ મનિદ nહ઼ાn યુઙઙ'સ **છ઼ોનોઙગાય઼ ।ઙ ૨નદાિ** (૫૧૩૪) હ઼ાસ વોnહ ષાક઼nાસિમિહ઼ા ।નદ મહ઼પાઙાસમિહ઼ા મહ઼ાગૌનઙાઙ, ।હ઼ો ।ઙસો nાકેસ ।નઙય઼ ઙવિ઼ નેગિનનિગા ક઼નિગાસ, હ઼ાસ । nોnાઙ ।ઙ ૨૧૬ યે઼ાનસ઼ થહ઼ુસ યાઙયુઙાnેદ ।n nહે પનેસેનn સnમિાને nિ યોમેસ nો ।સ ઙોઙૌસ:

હ઼મઙ઼: ૧૦૮૭+૨૧૮ = ૧૩૧૬; ઙાઙઙસ સહોનn વય઼ નનિ યે઼ાનસ (૧૩૨૫ વેનિગા nહે દાnુમ)

[illegible]: १०८७+२३४ = १३३१; [illegible]

[illegible]: १०८७+२२३ = १३२०; [illegible]

[illegible]: १०८७+२१६ = १३१३; [illegible]

[illegible]: १०८७+१४८ = १२४५; [illegible]

[illegible]: १०८७+२२८ = १३२५; [illegible]

[illegible]

२२ **[illegible]**

[illegible] ५५) [illegible] ५२८३-४) [illegible] ५५) [illegible] १३१४ [illegible] ५६७६; [illegible] ५४) [illegible] १३१८, [illegible]

[illegible] (५१०) – [illegible] ४११ [illegible] ४३१ [illegible] ५५२१५-६) [illegible] १२८१ (=[illegible] ४११) [illegible] १३११, [illegible]

[illegible]

ıમેપાઉ નુઉેદ તહેનિ નેન્નાતિોનય ાસ હસિ વાસસાઉસ, ોતહેનૌસિ તહેનોૈાસ નો નોસોનોૈહય તહે **વામસાવાઉસિ** સહોઉદ હાવે મેનતોનિદ હસિ સુયયેસસોનસ ાસ નુઉેનસ ોડ ıમેપાઉ (**હછરથ** – વ૪૮) એવેન સ્ેોયહ હાસ હમિસેઉડ ાદમાતિોદ તહાત હાનસિમિહા નેયેવિદ મિમેનસે નયિહેસ ાત યોપાતાન

२२२ **હથઢરષરમહથ થામય થહए થડઘહડડડ છથોııડડપથ થોઢ મરથહરડથ**

२ન ાઉઉ તહે મુસઉમિ સોનયેસ નેડેનનાનિગા તો તહે નિવાસોનિોડ થપિહુત વય ઘહયિાસુદદનિ થુગાહઉટ, ોતિહ તહે સોઉતિોનય ેશયેપતોનિોડ મુઉઉા થાટુાિ, તહે નામેોડ તહે નુઉેનોડ થપિહુત સિ યોનસપયિોસ વય તિસ ાવસેનયે થહે સતોનમનિગાોડ તહે ડોનતોડ થપિહુત સિ ાન ાદમાતિોદ ડાયત શ્રઉઉ ાયયુોનતસ ાગાપે તો તહે ડાયત તહાત તહે નુઉેનોડ થપિહુતે સયાપેદ તો ıમેપાઉ છાનદેસવાના સાયસ તહાત તહે ાનતહૌાસ ડઉોદેદ વય તહે **મઉેયયહાસ** ાનદૌ ઉાનન ડનોમ તહે **ષુગાાન- ષોપાન** તહાત હાનસિમિહા હાદ સોમે યોનતેસતોતિહ તહે કનિગા ઘુાદા હયોતપિસિવાના'સ **યહુનતાસામાગામા**ોઉદ હાવે સ વેઉવિ તહાત હાનસિમિહાોન વયિતોનય વેન તહે ષુઉતાન છહાકનાવાનતો દિનતડિદિ તહે ષુઉતાનોતિહ ઘહયિાસુદદનિ થુગાહઉટ (**હથષમ** – શર૪૧ર; ıı ષ), વુત તહાત સિ મિપોસસવિઉ માડુમહાન હાસ નગિહતઉય પોનિોદોત તહાત 'તહે શુઉતનિગા નેડેનેનયેસ તો વયિતોનસિ વેન તહે મુસઉમિસ યાન હાનદઉય ાપપઉય તો તહાતે પસિોદે હાનસિમિહા સયોપેદ સુયયેસસેસ ાગાનિસત તહે મુસઉમિસ દુનનિગા તહે ઉાસત દાયસોડ તહે મામઉક ષુઉતાનસ ાડોન તહે દોતહોડ માઉવાન' નિ ૧ર૮૭ (ાપયતિ, પ ર) થહે નેયેનત દસિયોવેનયોડ તહે માહેસોાના શ્નાવયિ સ્નસયનપિતોનિોડ તહે તમિોડ ઢુકનુદદનિ પ્યાકિા'સ (દાતેદ ૧ર૯૧- ર શ્રય) સુપપોનતસ તહસિ વોો ર૬ મય ાવોવે યોનતેનતોનિ ાવોત ષાકનાસમિહા વેઉનગાનિગા તો માઉઉદેવા'સ વનાનયહ વે ાયયેપતેદ, તિ સિ ડાપિ તો સુનમસિ તહાત હસિ કનિગાદોમોાસ સમાઉઉ ાનદ હૌસ ાઉનોદય ોદ વય શ્નઉુદદનિ'સ નિનોાદ ાનદ પઉાયેદ હસિ સેનવયિસ ાત તહે દસિપોસાઉોડ હસિ પ્યહાઉડા મિાસતેન થાકનિગા ાદવાનતાગોોડ તહેોકનેસસોડ તહે પ્યાનનાતા કનિગાદોમ, તહે મેનગાાઉ ષુઉતાન, ઢુકનુદદનિ પ્યાકિા'સે શતેનદેદ હસિ ાતહોનતિયુ પ તો તહે વેઉતોડ તહે ઘાનદાકા થહેને સિ ઉકિઉહોદ ોડ ાયોનતેસત હેને ાનદ તિ સિ પોસસવિઉ તહાત તહે સતાડિડ નેસસિતાનયેોડ તહે નુઉનિગા હનિદુ યહેડિસોડ મતિહઉિ, હેદેદ વય હાનસિમિહા, પનોવેદ ડુતઉિ સ્ન સેમસ તહાત ઢનુિડ શ્નઉતાગિનિ યનોદિ હાઉત તો તહે ાદવાનયનિગા ાનમોસિોડ તહે હનિદુસ ાનદ નેયતેદ ા વગિ સતાુયતુનોન તહે વાનકોડ ઘાનદાકા ડોન તહે પનોતેયતોનિોડ હસિ પોન ઢનુિડોાસ તહે ઘોવેનનોનોડ ઢુકનુદદનિ થહે ાસસુમપતોનિોડ ઉોડનય તતિઉસ વય ઢનુિડ સહોાસ તહે ાતતિદેસોડ માઉવાન ઉનિ તોોનદસ તહે પ્યહાઉડાસિ ıમો દુોવત તહે ઉમિતિોડ તહે મેનગાાઉ કનિગાદોમોાસે શતેનદેદુ પ તો તહે ઘાનદાકા નેગોનિ નિ નોનતહ માહિન થહસિ સિ તહે ાનઉેસિત શ્નાવયિ નિસયનપિતોનિ દસિયોવેનેદ નિ નોનતહ માહિન સ્ોસસવિઉય હાનસિમિહા'સ યોનતેસતોતિહ તહસિ પોનડુઉ ગોવેનનોન ાનદ હસિુ ઉતમિાેતે સુયયેસસ નિ નેસસિતનિગા તહે શપાનસોનિોડ મુસઉમિ પોન વેયોનદ ઘાનદાકા ઉદ તહે ાતહોનોડ **ષુગાાન- ષોપાના** તો તહનિકોડ હાનસિમિહા'સ યોનતેસતોતિહ ઘુાદા ાનદ પનોવદિદ હયોતપિસિવાનોતિહ માતેનાઉિ ડોન હસિ દનામા થહે **પ્યનાયાનાતાકાના** વેનસે ૪ સુગાોસતસ તહાત હાનસિમિહા સુવદુદ હસિ નેમોસિ વેનસે ૧૦ સુગાોસતસ તહાત વમિસવાના ાડોન હાવનિગા સતોનમેદ તહે નેમય ડોનત, ેશયાવાતેદ ા વગિ તાનકોડ યાહવિાના ાનદ ગાનાનતેદ ઢામપુન તો ષનોતનયિાસ છાનદેસવાના સિ ાઉસો યનેદતિદોતિહ હાવનિગા નેસયેદ તહે ાનતહ સુવમેનગોદ નિ તહે ડઉોદ ોડ તહે **મઉેયયહાસ** હાયાસોાઉ નેડેનસ તો તહે દેડોતોડ તહે મેનગાાઉ ષુઉતાન ડોનોહયિહ યનેદતિ સિ ગાવિન તો ઘાનેસવાના નિ હસિ **ષુગાાન- ષોપાના** શ્નોતિહ ઘહયિાસુદદનિ થુગાહઉટો યોમેોન ા સુનેન ડોતનિગાોડ સોવેન હસિતોનય

શ્નોહઉિ દસિયુસસનિગા તહે તુગાહઉટ નિવાસોનિોડ થપિહુત, યન માડુમહાન હાસ તાકેન તિતો યોનસદિનાતોનિ ાઉઉ ાતહોનતિોસિ ેશયેપત મુઉઉા થાટુાિ ાનદ તહે **માસાતનિઉ- નસ** થહેને સિ ા સતનાકિનિગા ાગાપેમેનત વેતોન સ્સામિ ાનદ તહે **માસાતનિઉ- નસ** થહેસે તોા ાયયુોનતસ દો નોત સાય ાનયતહનિગા ાવોત તહે ડાઉઉોડ તહે ડોનતોડ થપિહુત ાનદ તહે યોનસેટુેનત યાપતુનેોડ તિસ નુઉેન શ્ન સુમમાનયોડ તહે **માસાતનિઉ- નસ** સિ ગાવિન હેને: ''શ્નડોન હાવનિગા યોનટુેનેદ તહે કનિગાદોમોડ ડાકહનુાિ

ઘહયિાસુદદનિ પનોયેદેદ નૌાનદસ થનિહુન ાતિહ। વૌ નો ાનનોનયનિગ ઘોદ'સ **પ્પાઙના** ાનદ **ષહેનાતિ** ાેડ નહે શ્નોપહેન ાેન નહસિ સાદિ થહે ઢાહિદ। વેનય સનનોનગ ાનમય ાનદ ડોનન હે ાેસ નોન વેનય પૌનડઙ વુન નૌ પનોદ ાેડ હસિ મગિહન હદ નિસુઙોદ નહે પનેવોસિ કનિગાસ ાનદ ાેસ નોન ાન ાઙઙ સુવમસિસવિ શ્રૌહેન હે યામે નો ઙેનન ાેડ નહે વયિનોનય ાેડ ઘહયિાસુદદનિ થુગહઙટ, હે વેગાન નો નનેમવઙે શ્રૌહેન નહે ગનાનદ ાનમય ાેડ નહે ષુઙનાન ાનનાયકેદ હમિ, હે ડોનદ હમિસેઙડ નિ દાનગોન ર્ન ાેસ નૌ નસાઉ નો સનાય નિ નહે પઙાયે ાેહયિહ ાેનયે ગાવે હમિ પૌન ાનદ પેઙડ ાનદ નહેનેડોને હે દેયદિદ નો ઙેવે નહે પઙાયે થહે દનમ ાેડ નેનનોન ાેસ વોનેન હે નોદે ાેન। હોનસે ાનદ નૌક નો હસિ હેઙસ હે નૌક સહેઙનેન નિ નહે મોનનાનિસ થો માકે નેયેસસાનય ાદમનિસિનનાનવિ ાનનાનગોમેનનસ, નહે ષુઙનાન સનાયેદ નહેને ડોન સોમે નમિ શ્ર ઙાનગો નુમવેન ાેડ પોપઙે ાેને કઙિઙેદ થહે પોપઙે ાેડ નહસિ ાનો ાેહો દેયઙાનેદ નહેનિ ઙેયાઙનય નો નહે ષુઙનાન ાેને નાનદેદ થહેયે ાેને ાેડડેનેદ ઙાનદ ાનદ ડોનેસન શ્રૌહેન નહે ષુઙનાન વેયામે સાનસિડેદિ ાેતિહ નહે ાનનાનગોમેનન, હે નેનુનનેદ નો યેઙહ" (ઢોઙીસિ – ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨)

હેને ાે હાવે નો વોન નિ મનિદ નહાન નહે ાનહોન ાેડ નહે **માસાનિુઙ-નસ** ાેસ। મેમવેન ાેડ નહે નોયાઙ સુતિ ાનદ ણોનનેયેદ ાઙેનગ ાેતિહ ઘહયિાસુદદનિ ડનોમ થનિહુન વાયક નો યેઙહ થહસિ માનુસયનપિન સિ। નાઙ (માનિસિહ મુસેમ – શ્રદદ – ૭૭૧૭) યોમપઙિદ વય મુહામમાદ ષાદને શ્રઙ શ્રહમાદ હાસાન યાવનિ, ાન હેનેદનિાનય સેનવાનન ાન નહે યેઙહ યોનન, ાનદ। સેયનેનાનય ાેડ નહે નોયાઙ યહાનયેનય થહસિ ાેનક ાેસ યોમપોસેદ નિ નહે ડનિસન યોન ાેડ નહે નેગિન ાેડ મુહામમાદ થુગહઙટ ર્ન હાસ વેન સાદિ નિ નહસિ માનુસયનપિન નહાન નહે કનિગ ઙેડન હસિ કનિગદોમ નિ। સનાને ાેડ હોપેઙસસનેસસ થહોસે, ઙેડન નિ નહે ડોનન, ાેને કઙિઙેદ વય નહે ાનમય ાેડ ઘહયિાસુદદનિ થુગહઙટ ાનદ નહે યમપેનોન ાયયોનદેદ યોનનોસ નનોનમેનન નો નહોસે ાેહો નોદઙિય સુવમનિનેદ ાેનિહોન ાનય ાેપપોસનિોનિ હેનયે નિ નહે સનુદય ાેડ નહે થુગહઙટ નિવાસીનિ ાેડ થનિહુન, નો વદિનયે યાન વે મોને નેઙિવિઙે નહાન નહાન ાેડ નહે **માસાનિુઙ-નસ**, સનિયે નહે ાેનનિન હમિસેઙડ વેઙેનગેદ નો નહે પાનનય હેને ાે ાઙસો નો વોન નિ મનિદ નહાન ર્સામાનોસ નોન વેનય ડાવોનાવઙય નિયઙનિદ નૌાનદસ નહે થુગહઙટ નુઙેનસ, ાનદ હેનયે। યોમપાનાનવિ સનમિાને ાેડ નહેસે નૌ સોનયેસ ાેઙિઙે નાવઙુ સ નો ાનનાવિ ાન। નનુનહ થયે, નહે ાેનનિનસ, ર્સામાનિદ માનનિ, ાને 'સઙિન નેગાનદનિગ ાનય સુયયેસસ ાેડ મુસઙમિ ાનમસ', વુન હૌ યાન ાે શ્રપઙાનિ નહે પનેસેનયે ાેડ શ્રહમાદ નિ થનિહુન? હે મુસન હાવે વેન ઙેડન ાેતિહ સોમે પુનપોસે હાનસિમિહ મુસન હાવે ડોગહન સુયયેસસડઙઙય ાગાનિસન નહે નિવાદેન ાનદ નહેને સિ નૌ નૌમ ડોન ાનય દોવન ાવોન નિ ર્સામાનિ ડિ નોદ ાેતિહ નહે **માસાનિુઙ-નસ**, ગવિસ। યઙોન પયિનુને શ્રયયોનદનિગ નો નહે **માસાનિુઙ-નસ**, ઘહયિાસુદદનિ હાનદેદ ાેન નહે યહાનગો ાેડ ાદમનિસિનનાનોનિ નો નહે નાનવિ પોપઙે શ્રૌ ઙેનન ડનોમ દડિડેનેનન સોનયેસ નહાન શ્રહમાદ ાેસ ઙેડન ાસ મિપેનાઙ નેપનેસેનનાનવિ નિ થનિહુન ર્ન ડાયે ાેડ નહેસે નૌ યોનનોમપોનાનય ાયયોનનસ, નિ સિ નોન પોસસવિઙે નો ાયયેપન નહે વૌ નહાન હાનસિમિહ ાેસ ાનનેસનેદ મોનહ નહે ાયયોનનસ ાનુ નાનમિોસ ાેન નહે પોનિન નહાન નહે કનિગ ાેડ થનિહુન ાે સયાપેદ થહે ડાયન નેમાનિસ નહાન હાનસિમિહ મુસન હાવે ડોગહન ાગાનિસન નહે મુસઙમિસે વેન ાડોન નહે નેનિમેનન ાેડ ઘહયિાસુદદનિ; વુન નો યોનનેયન નિ નિ ાનય ાેય ાેતિહ નહે **યહુનાસામાગામો** પસિોદ ાેઙિઙ વે ાેનોનગ થહે **યહુનાસામાગામો** પસિોદ નેડેનસ નો નહે ડાયન નહાન હાનસિમિહ ાેસ ાવઙે નો નેયોવેન હસિ કનિગદોમ ાડોન નહે નદિ ાેસ સનોમમેદ ાનદ નિ ાેસ ાડોન નહે શ્રપુઙસીનિ ાેડ નહે મુસઙમિસ નહાન નહસિ યોમેદય ાેસ સનાગેદ શ્રડોન ઘહયિાસુદદનિ'સ નિવાસીનિ, થનિહુન નેવેન નેયોવેનેદ નિસ નિદેપેનદેનયે ાનદ હાનસિમિહ નેવેન નેનુનનેદ ાસ હે સેનનઙેદ હમિસેઙડ નિ મિપાઙ થહે સઙિનયે ાેડ માનનિ ાેહયા ાનદ મિાડિમુદદનિ દોસ નોન પને- સુપપોસે નહે નેનુનન ાેડ હાનસિમિહ ાડોન નહે નેનુનન ાેડ ઘહયિાસુદદનિ, નોન નહે વેનન ાેડ નહે **યહુનાસામાગામા** વે યોનનેયનેદ ાેતિહ નિ થુગહઙટ યોનનુેસન ાેડ થનિહુન યોઙદ વે પોસસવિઙે ાેનિહોન ાનય ઙેનગ ાનદ પનોનનાયનેદ સનનુગગઙે ાનદ હેનયે નહેનિ સઙિનયે થહે થુગહઙટ યોનનુેસન, નો દોવન, સોનદેદ નહે દોનહ- કનેઙઙ ાેડ નહે નિદેપેનદેનન પ્પાનનાન કનિગદોમ મિોન સિ નહેને ાનયે વદિનયે નો સહૌ નહાન નહે મુસઙમિસ નિવાદેદ મિપાઙ વેડોને નહે સેયોનદ હાઙડ ાેડ નહે ડોનનેનનહ યેનનુનય ાનદ વેન નહાન નિવાસીનિ ાેસ નેમપોનાનય ર્ન સિ નોન પોસસવિઙે નો ગને ાેતિહ યુનગ શ્નાસાદ ાવોન નહે શ્રનોનનીનિ ાેડ શ્રઙુદદનિ'સ પૌન નિ મિપાઙ ાસ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ISSN 2229-547X VIDEHA

ાનદ યુ઼ન દીાન ાેાે ાેડ નહે નપેસ ાૈનિહ હસિ ાૈન હાનદસ઼ થહે નાૈપસ, ાેન સેનિ઼ગ, ાપપ૭િદ નહેમસે૭વ઼ેસ ના નહે ાૈનક ાૈનિહ સુયહ સપનિાિ, નહાન નહે ડોપેસન સેમેદ ના વ઼ાનસિહ વેડોપે નહેમ઼ થહેય઼ ાનવિદ ાન। ડોનન સુનનુાેનદેદ વય઼ સેવ઼ેન દનિયહેસ ડ૭૭ ાેડ ાૈનોન, ાનદ। હગિહ ાૈ૭૭ થહે કનિ઼ગ નિવ઼ેસનેદ નહે પા૭ાયે, ડ૭િ૭ેદ઼ ૫ નહે દનિયહેસ ાનદ દેસનનોપેદ નહે ાૈ૭૭સ નિ નહને ાૈકસ઼ થહે ઢ઼ાળા ાનદ હસિ ડામ૭િય઼ ાૈપે નાકેન, ાનદ નહે ગપોન વાૈનય઼ ાેવનાનિદ, ાૈહ૭િ નહે ગોવ઼ેનનમેનન ાેડ થનિ઼ુહન ાૈાસ ૭ેડન નિ નહે હાનદસ ાેડ શ્રહમાદ પ્યહાન, સોન ાેડ મા૭કિ થાવ૭ગિહ઼ ાડોન ાૈહયિહ નહે કનિ઼ગ પેનુનનેદ નાૈાનદસ યે૭હ઼િ

થહસિ સનાનેમેનન, ાૈનિહ સ૭ગિહન વ઼ાનાિનાિન, સિ પનેસેનવ઼ેદ નિ બહિાન૭િ૭'સ **શ્રનિ-થનિ઼ુહન** (શ્રથ, ૫ ૧૩, પેડેનસ ના નહે ાનપેસન ાેડ નહે કનિ઼ગ; છડ બનગિ઼ાસ, ૨, ૫ ૪૬-૭; **શ્રનના૭સ**, શક્ષશવ઼) શ્રયયોનદનિ઼ગ ના **ઢ઼યિ઼ોડ** (૫ ૮૧ ડન઼), ઘહયિ઼ાસુદદનિ સનોનમેદ નહે ડોનન ાેડ થનિ઼ુહન઼ શ્રન ાયયુાેનન, પનેસેનવ઼ેદ નિ નહે **બાય઼ોડ** ાેડ નહે મુ૭૭ા, સિ મિપોનનાનન ાનદ દેસેનવ઼ેસ યોનસદિેનાનાિન઼

(૩) **થહે બાય઼ોડ ાેડ મુ૭૭ા થાટુ઼ા**: ઘહયિ઼ાસુદદનિ થુગાહ૭ાટ, નિ ૭૨૪ શ્રહ, ાડોન સુપપનેસસનિ઼ગ બાહાદુન ષહાહ ાેડ બેનગા૭, નિવ઼ાદેદ હાનસિમિહાપુન઼ ઘહયિ઼ાસુદદનિ઼ુ નદેનનાૈક ાન શપેદનાિન ાગાનિસન નહે કનિ઼ગ ાેડ મનિહ૭િ વેયુાસે હાનાસમિહાદેવ઼ા હાદ માદે। યોમમોન યુાસે ાૈનિહ બાહાદુન ષહાહ ાેડ બેનગા૭ ાનદ હાદ હે૭પેદ હમિ ાેન સેવ઼ેના૭ ાયયાસાિનિસ઼ હાનસિમિહાદેવ઼ા ાૈાસ ાનપેસનેદ ાનદ નાકેન ના યે૭હ઼િ ાનિદ નહે ાદમનિસિનનાનાિન ાેડ થનિ઼ુહન ાૈાસ હાનદેદ ાેવ઼ેન ના શ્રહમાદ પ્યહાન, સોન ાેડ મા૭કિ થાવ૭ગિહ઼ થનિ઼ુહન ાૈાસ યોનટુ઼ેનેદ ાનદ નહે સનનોનગાહો૭ેદ ાેડ નહે પ્યાનનાનાસ ાૈાસ દેમો૭સિહેદ઼ શ્ર મનિન નાૈન નામેદ થુગાહ૭ાટાવાદ ાેન થુગાહ૭ાટપુન ાૈાસે સનાવ૭સિહેદ઼ મુહામમાદ વનિ થુગાહ૭ાટ પેસનોપેદ નહે કનિ઼ગદોમ ના હાનસિમિહાદેવ઼ા ાનદ ાપપોનિનેદ છોમમાનદેન-નિ-છહેડિ઼ ડ઼ાનેન ાેન મુહામમાદ થુગાહ૭ાટ ાૈાસ નિડોનમેદ ાેડ। નોયહસનોને નિ પોસસેસસાિન ાેડ। મનિહ૭િ મનિસિનેન ાનદ ાૈાનેદ ના હાવ઼ે નિ (**બમહ**, ૫ ૪૮૫-૮૬) ષનિયે નહે નોયહસનોને યો૭ેદ નોન વે પનોયુપેદ, હે ાેનદેનેદ નહે યાપનુપે ાેડ નહે થનિ઼ુહન કનિ઼ગદોમ ાનદ નહે નનાનસપોનનાનાિન ાેડ નહે થનિ઼ુહન કનિ઼ગ઼ થહે કનિ઼ગ, ાેન હોનનિ઼ગ નહસિ નાૈસ, ડ૭ેદ નિ ૭૨૬ શ્રહ (=૧૩૨૬ શ્રય઼)

(૪) **થાનકિહ-નિ-ઢનિ઼ુડસહાહ઼િ** (બાનનનિ – પ્ય, ૨૨૨, ૫ ૨૩૪): શ્રાૈહેન નહે ષુ૭નાન પોયહેદ થનિ઼ુહન, નહે નુ૭ેન ાેડ ડ઼ાકહનુાનિ, ષુ૭નાન મ્માસનિ઼ુદદનિ યાને ડોનનહ ાૈનિહ ગપોન પેસપેયન, ાનદ ાૈનિહુાેન નહે સાૈનદ વેનિ઼ગ યા૭૭ેદ નિનો ટુ઼ેસનાિન, ા૭૭ નહે ઢ઼ાસિ ાનદ નહે ઢ઼ાનાસ ાેડ નહે યુાેનનનય઼ માદે નહેનિ સુવમસિસાિન઼

૨ન ા૭૭ નહેસે ાયયુાેનનસ ાૈનિહ નહે સો૭નિાનયે શયેપનાિન ાેડ મુ૭૭ા થાટુ઼ા, નહે નામે ાેડ નહે કનિ઼ગ સિ મસિસનિ઼ગ઼ શ્ર૭૭ ાયયુાેનનસ ાગપે ના નહે સનોનમનિ઼ગ ાેડ નહે ડોનન ાેડ થનિ઼ુહન ાનદ નહે ટુ઼ેસનાિન ાેડ નહે ડ૭ગિહન, ાૈનિહ સ૭ગિહન વ઼ાનાિનાિનિસ઼ થહે કનિ઼ગ સુવમનિનેદ ાનદ નહાન સિ વ઼દેિન ડોમ ા૭૭ નહે સુાેનયેસ઼ શ્રસ નહે઼ ાનહોન ાેડ નહે **બાસાનિુ઼૭-નસ** ાૈાસ ાને યે-ાૈનિનેસસ, પે૭ાિનયે યાન વે પ૭ાયેદ ાેન હસિ વ઼ેનસાિન ાૈહયિહ યોનડનિમસ નહે મનિહ૭િ નનાદનાિન નહાન હાનસિમિહાદેવ઼ા ડ૭ેદ ના મ્મેપા૭ થહે મુ૭૭ા સાયસ નહાન વોનહ બાહાદુન ષહાહ ાનદ હાનસિમિહાદેવ઼ા ાૈપે પે૭ાસેદ ાડોન નહે ાયયેસસાિન ાેડ મુહામમાદ થુગાહ૭ાટ઼ થહસિ ાયન ાેડ ગનાયે ાેન નહે પાનન ાેડ થુગાહ૭ાટ મપેનોન ાૈાસ દોનોન નહે ાસસુનાનયે ાેડ હાનસિમિહાદેવ઼ા નહાન હે ાૈ૭ેદ પેગુ૭ાન૭ય઼ પાય઼ નાશેસ ાનદ નહાન ાસસુનાનયે વનાૈગાહન નિ નિસ નનાનિ હસિ ાપપોનિનમેનન ાસ નહે છોમમાનદેન-નિ-છહેડિ઼ મુહામમાદ વનિ થુગાહ૭ાટ, ૭ાનનનિ઼ગ ાવ઼ુાન નહે નોયહસનોને નિ પોસસેસસાિન ાેડ વ઼પેિસવ઼ાના, ાૈાનેદ ના હાવ઼ે નિ થહે વ઼ાસાિન ાેન નહે પાનન ાેડ વ઼પેિસવ઼ાના, પનોવોકેદ નહે ષુ૭નાન, ાૈહો ાેનદેનેદ માળદુ૭મુ૭ક, નહે મુકનાિ ાેડ બહાિન ના પુન નહે ઢ઼ાળા નિ પેનમાનેનન મિપનાસિાેનમેનન ાનદ યોનડસિયાને હસિ નેનનાનોનસિ નિ થનિ઼ુહન઼ થહે ઢ઼ાળા ગોન સયેનન ાનદે સયાપેદ ના મ્મેપા૭ નિ ૭૨૬ શ્રહ શ્ચોપુ૭ાન નનાદનાિનિસ દો નોન ાવ઼ાદિ મેનનાિનનિ઼ગ નહે યાપનવિ઼નિય઼ ાેડ નહે ઢ઼ાળા, ાસ શ્ચનોડેસસોન શ્રસકાનાિ નહનિકસ (**છ૫**, ૫ ૧૨) હ઼હા મેનનાિનિસ નહે ાનપેસન ાેડ નહે કનિ઼ગ ાનદ હસિ યોનસેટુ઼ેનન પે૭ાસે ાનદ નહે સુવોનદનિાનાિન ાેડ થનિ઼ુહન ના નહે ષુવા ાેડ બહિાન (**મથવ઼**, ૫ ૧૩૫; **બમહ**, ૫ ૪૫૮; બાકસહ઼િ હો૭દસ નહાન

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

ાપપેહેનદિનિગ હસિ દસિયોમઙતિુેમ ાન નહે હાનદસ ાેઙ મુહામમાદ વનિ થુગાહ૭ાટ, હાનાસિમિહાદેવા ઙ૭દ ની મિપા૭; છ૬ છહાનદા હ્હા'સે દાિતિાિ ાેઙ **શ્શ)** શ્ર ઙોમન ાનદ ા મોસટુ ાેમે ા૭સો યોનસનુયનેદ નહેુ નદેમ નહે મિપેનાિ૭ ામદેમસ

હો ઙામ નહે ાવોવે ાયયોુનન ાેઙ નહે મુ૭૭ા સિ યોમમેયન, નિ સિ વેનયુ દઙિઙયુિ૭ન ની સાયુ ૨ન નહે ાવસેનયે ાેઙ ાનયુ ાનહેમ સુોમયે, ાે હાવે ની ાયયેપન નિ ઙામ નહે નમિ વેનિગ ાસ ા હ્યપોનહેનિયા૭ પનોપોસનિાિ ૨ન નહે પનેસેનન સનાનેાેઙુામ કનોિ૭દગો, નિ સિ વેનયુ દઙિઙયુિ૭ન ની ાસયેમનાિ ાેહનહેમ હાનાસિમિહાદેવા ાેસ ામમેસનેદ ામ નોન? છાનદેસવામા યોનઙમિમસ નહાન નહે ામનહ ાેસ ઙ૭ોદેદ ાેનિહ નહે મ૭યહ્હાસ ાનદ હે મેસયેદ નિ (**મિોનિયિસ**, વ્૨, ૧૩૫, મિો ૨૦૬૮) હેમે **યહુમનાસામાગામા** ગાવિસ ા ૭નિન૭ મોમે નિઙામમાનાિ (**મિયછ**, ૬૬) હેમે હાનાસિમિહાદેવા સિ સાદિ ની હાવે યોનટુેમેદ નહે ષુમનમાના, દિનનઙિદિ વયુ છહાકમાવામાનનાિનિહ ઘહયિાસુદદનિ થુગાહ૭ાટ (**હ્શ્રષમ**, ૧૯૧૫; પુ ૪૧૨) થહસિ દિનનઙિયિાનાિ દોસ નોન સેમ ની વે પનોવાવ૭ થહે યે-ાેનિમેસસ ાયયોુનન દોસ નોન મેનનાિ નહે ામમેસન ાેઙ નહે કનિગ ાનદ ય૭ામ૭યુ નિદયિાનેસ હસિ ઙ૭નિહન યદિ હે નિનોમે નહે વેનન? થહે ાનસોમ મુસન વે નિ નહે મેગાનવિુ થહે **યહુમનાસામાગામા** ાયયોુનન માયુ વે યોનસનમેદ નિ નહે ઙા૭૭ોનિગ માનમેમ ઘહયિાસુદદનિ હાનદેદ ાેનમ નહે ાદમનિસિનમાનાિ ની નહોસે ાેહે સુવમનિનેદ ની હસિુનહોમનિયુ, ાનદ મેનમિદ શ્રોન હસિ મેનમિમેનન, હાનાસિમિહાદેવા મેનુમનેદ ની હસિ યાપનિા૭ ાનદ ાગાનિ ાસસેમનેદ હસિ નિદેપેનદેનનુ નહોમનિયુ થો પ૭ોસે નહે માસનેમ, હ્યોનમિસિવામા થહાકુમ ાેનોન **યહુમનાસામાગામા** (નહે યોમેદયુ ાેઙ નહે મેનનિગ ાેઙ નહે યહોનસ) ાનદ નહસિ યોમેદયુ ાેસ સનાગેદ વેઙોમે હાનાસિમિહાદેવા હેમે નહે કનિગ હાસ વેન ગા૭ામઙિદિ ઉમાપાનિ નિ હસિ **શ્રાનિાિનાહાનાનાનાનાકા** યા૭૭સ હાનાસિમિહાદેવા ા પોામઙ૭ કનિગ, ાેહોસે નામે ાેસ નેમમોમ ની નહે ાવાનાસ ાે ાવાનાવાનયહહેદાના કામા૭ કામાવા૭ના હનિદુપાનિ ષિનિ હિનાહિનાદેવેન; **હ્મશ્રોઢષ** – ૨૨૨; પુ ૨૮) ૨ન ાેસ ાવોુન નહે નમિ ાેઙ ઘહયિાસુદદનિ થુગાહ૭ાટ'સ નિવાસાિન નહાન હાનાસિમિહાદેવા ઙ૭દ ની મિપા૭ થહે દાન ાેઙ ઙ૭નિહન સિ ા૭સો કનોિન નીુ સ ઙનોમ નહે નમાદનિાિના૭ સુોમયેસ ની વે ૧૩૨૬ શ્રય (છ૬ **મનિહિ૭ામોદા)** થહે પોનિન મે૭ાનનિગ ની હસિ ામમેસન મેદસ ઙુમનહેમ નિવેસનનિાનાિન (**છછ૨શ્** – ૨વ; છહાપનેમ ાેન નહે મનિહિ૭િ શ્ર૭સો, ઙ્ શ્ર્ેનેયહ; '**મેદેવિા૭ હસિનોમયુ ાેઙ મિપા૭**')

૨ન યોનમેયનાિનિ ાેનિહ નહે મેનિન ાેઙ ઘહયિાસુદદનિ થુગાહ૭ાટ, ાે હાવે ની વામ નિ મનિદ નહાન ઞાિ મામાનિ દિઙિઙમસ ઙનોમ નહે મનુના ાેન માનયુ ાેયયાસાિનિસ ાનદ હેનયે નહે દઙિઙયુિ૭નયુ નિ ામમવિનિગ ાન ાનયુ દેઙનિનિ નુનહ શ્ર૭૭ુનહોમનિસિ ામે નાનમિોસ ાેન નહે ાેને યેનનમા૭ પોનિન ાનદ નહાન સિ નહાન નહે કનિગદોમ ાેઙ થનિહુન ાેસ દેસનનોયેદ ાનદ નિસ યાપનિા૭ ષમિમોન ાેસ સાયકેદ, ાેહેમે હાનાસિમિહ ાેસ નુ૭નિગ (છ૬ શ્ર૭૭ેન; **છામવનાદિગો ષહોમનેમ હસિનોમયુ ાેઙ ૨નદિ**, પુ ૧૧૮) થહે ૭ાસન સેમવ૭ાનયે ાેઙ નિદેપેનદેનન થનિહુન કનિગદોમ વાનસિહેદ

મઉહ્શ્રમમશ્રય મશ્રા થઉઘહઙશ્રઙ: મુહામમાદ વનિ થુગાહ૭ાટ નિહેમનિદ ા ૭ામગો મપનિ ાનદ ા નમોસુમયુ ઙુ૭૭ ાેઙ ાે૭નહ યામવહાનગા ાેસ નહે યાપનિા૭ ાેઙ થનિહુન નદેમ નહે થુગાહ૭ાટસ થનિહુન યામે ની વે કનોિન ાસ થુગાહ૭ાટપુમ ામ થુગાહ૭ાટાવાદ હે મેયનેદ ા વગિ પા૭ાયે નહેમે થહે વાસન મપનિ ાેસ દવિદિદ નિનો નોનનયુ નહેમે પનોવનિયેસ ૨ન ાેન ાેઙ નહે ાયયોુનનસ, નહે નામે ાેઙ થનિહુન સિ મસિસનિગ વુન નહાન ાેઙ મહિામ સિ નહેમે (**માસા૭કિ-૭-શ્રવસામ**; થનિહુન સિ ા૭સો મસિસનિગ ઙનોમ ૨વન મનુના'સ ૭સિન) મામાનિ મિાકેસ ા પાસસનિગ મેઙેમનયે ની સોમે ાેઙ નહે પનોવનિયેસ નિ ાેહયિહ મહિામ સિ મસિસનિગ વુન થનિહુન સિ મેનનાિનેદ (મામાનિ; **મવિ૭ોનિહેયા ૨નદયિા ષેમેસિ**, પુ ૪૬૮; છ૬ શ્રન ામનયિ૭ પુવ૭સિહેદ નિ નહે **વોસનોકોવેદેનયિા** – શ્રશ્ર૨૨; મોસયો, ૧૯૫૭; પપુ ૧૧૫-૧૨૯) મામાનિ ગાવિસ ા ૭સિન ાેઙ નહે ઙા૭૭ોનિગ નો૭વે પનોવનિયેસ ાેઙ નહે યે૭હિ ષિમપનિ, વપિ, યે૭હિ, થે૭ાનગા, ષામપ૭િ, યોમસામુદના, મા'વામ, થનિહુન, ઙાકહનુાનિ, ષાનગાોન, ષોનામગાોન, ઘુળેમાન, મા૭ી ાનદ યોગપિ મુહામમાદ થુગાહ૭ાટ નિયમોસેદ નિ ની નોનનયુ-નહેમે નિયુ૭દનિગ મહિામ થનિહુન ાેસ ાન મિપોમનાનન પામન ાેઙ નહે મપનિ ાનદ ા મનિન નોનુ ૨ન ાેસ માદે ા સેપામાને પનોવનિયુ નદેમ નહે થુગાહ૭ાટસ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

યોનસદિેન ।ઉઉ માnઠેનસ યોનનેયઠેદ ૈnિહ nહે પુવઉયિ યુનમેનયયૃ nહn ોિ ોડ nહે ।મઉિસn ।યnસ ોડ હસિ મેગિોન ૈાસ nો મેમોદેઉ nહે યોિnાગ, nો ।દળુસn nિસ દવિસિોિન nો nહે ।ઉnેનેદ મેઉnાવિ વાઉ઼સ ોડ nહે પમેયાિુસ મેnાઉસ ।નદ nો ોનગિોનાnે નૌ ।નદ મોમે શાયn મેપમેસેનnાnાોિન ોડ nહે સુવોનદનિાnે યનિયુઉnાોિન" (**થશ્ચ**, પ ૨૦૭, ૨૩૩) હસિ નામે સહેનુે પોન nહે સિસુેસ ોડ વાnાુિસ મનિnસૃ હસિ યોનિસ ।મે મિપોનnાનn ડોન nહે સnુદયૃ ોડ nહે થુગાહઉાટ હસિnોનયૃ

હશ્ચહ્ર ૨ઙ્રૈશ્ચષ: ૨nૈાસ દુનનિાગ nહે નુઉ ોડ nહે થુગાહઉાટસ nહn હાળ ૨િઉયાસ નિવાદેદ થનિહn હાળ ૨િઉયાસ ૈાસે નnનુસnેદ ૈnિહ nહે nાસક ોડ સુપેનવસિોિન, ૈહિઉ પ્યામેસવાના થહાકુન ોડ શ્રોનિ ૈાસ યહાનગેદ ૈnિહ nહે મેસપોનસવિઉિnિયૃ ોડ યોઉઉયnનિાગ nાશેસૃ થહે ।યયેસસાોિન ોડ હાળ ૨િઉયાસ (૧૩૪૨- ૧૩૫૭) nો nહે nહનોનેો ોડ મેનગાઉ યોનસnાુિnેસ । ઉનદમાનક નિ nહે હસિnોનયૃ ોડે ।સnેનન ૨નદાિ

થાકનિાગ ।દવાનnાગ ોડ nહે ।દવેનnુનુોસ પોઉયિયૃ ોડ nહે યેઉહિ મિપેનોન, nહે નુઉનસ ોડ ઘોનાકહપુન, છહામપાનાન ।નદ થનિહn હાદ nહનોૈન ોડડ nહે ।ઉઉાોનિયે ।નદ હાદ વેયોમે પનાયnયિાઉઉયૃ નિદેપેનદેનnૃ ૨સામnિ, નિ હસિ **ઢ્રુહ્- સ- ષાઉnનિ** સાયૃસ nહn । મેવેઉ હાદ પનોયઉમિદ હમિસેઉડ કનિાગ ોડ ડ઼ાકહનુnાિ નિ ડુઉઉ નળોયૃમેનn ોડ nહે પાનાસોઉ ।નદ nહે nહનોને હે હાદ વેન સુપપોનnેદ વયૃ nહે ૈહેઉ ોડ થનિહn ।નદ ઘુદા, nહે સપnિnિ ોડ મેવેઉઉાોિન હાવનિાગ સપનાદે વેનયાૈહેને (**શ્ચ૨હ્ઘ** – શવ૨; પ ૧૮૭) થહે સપnિnિ ોડ મેવાોઉn ૈાસ વસિવિઉિ વેનયાૈહેને ૈnિહનિ nહે થુગાહઉાટ મપનિ ોન ।યયુોનn ોડ nહે યાપનાયિાુિસ ।નદ ૈહમિસયિાઉ પોઉયિયૃ ોડ મુહામમાદ થુગાહઉાટ (**એવ** – ૨૨૨; પ ૨૪૨- ૩; **ષહ્મ** – ૨૨; પ ૮૫ ડડ) થહે નુઉનિાગ યહેડિસ ોડે ।સnેનન ૨નદાિ હાદ વેગુન nો નાસિ nહેનિ હેદસૃ થહેગુાહ હાળ ૨િઉયાસુ સેદ nો સેનદ પમેસેનnસ nો યેઉહિ, વેનયૃ નૌ ।નદ nહેન, હે વેયામે વનિnાુઉઉયૃ નિદેપેનદેનn (**ઢ્રશ્ચમથ** – ૨; પ ૩૦૮, ૩૧૭, ૩૨૪, ૩૪૮- ૮; છડ **ઢિયાોડ**, પ ૮૮- ૧૦૩) થહે શnનિયnાોિન ોડ યેઉહિ'સ ।nહેનnિયૃ ।નદ nહે ।વસેનયે ોડ નાોિન ।મોનગા nહે હનિદુ ઢાળાસ ।ડડોનદેદ ોપપોનnુનાિnિસ nો હાળ ૨િઉયાસ ડોન ।મવનાિુસ ।નદ મિપેનાિઉસિnયિ સયહેમેસ

હાળ ૨િઉયાસ નિવાદેદ થનિહn ૈnિહ સુયયેસસૃ થહે સુવળુગાnાોિન ોડ થનિહn ૈાસ ડોઉઉાૈદ વયૃ । વેનયૃ દાનનિાગ નિયુનસાોિન નિnો ામેપાઉ નિ ૧૩૨૬ શ્રય, nહે દાnે ોડ nહે મેદવિાના ૨નસયનપિnાોિન દસિયોવેનેદ નિ nહે દસિnનયિn ોડ મોnહિનિ શ્ચનોડસસોન શ્રસકાનિ સાયૃસ, "હે (૨ઉયાસ) મુસn હાવે ડોઉઉાૈદ મેનગાઉ નુnે ડોન મોયહનિાગ nહે હઉિઉસ ોડ ષવાયામવહુનાnહ ।નદ સાયકનિાગ nહે સાયનેદ ોમપઉ ોડ શ્રાસુપાnિ, નોન પ્યહnમાનદુ, ।સ nિ ૈાસ મુયહ ઉnેન nહn હે ોવેનનાન થનિહn ।નદ ।દવાનયેદ વાિ મેનામેસુ પ nો માહનાયિહ" (**છષ**, પ ૧૩) હાયાસાૈઉ ડોઉઉાૈનિાગ nહે છામવનાદિગે હસિnોનયૃ (**છહ્૨** – ૨૨૨; પ ૧૭૫- ૨૬૩) ડશિસ nહે દાnે ોડ nહે નિવાસાોિન ોડ થનિહn ાn ૧૩૫૨ શ્રય (**દ્મશ્રોઢ્રષ** – શશ૨૨; પ ૮૮- ૯૦) શ્રયયોનદનિાગ nો nહે પગિનાપહયિ ।નદ **વામસાવાઉ** મેયોનદસ, nહે મેનગાઉ ષઉnાન માનયહેદ ૈnિહ । ઉનગે ।મમયૃ ।નદ યાુસેદ હોવયૃ દામાગે થહે નુઉનિાગ કનિાગ ૈાસ હાયાનાળાદેવા ।નદ nહે નિવાસાોિન nોક પઉાયે નિ ૧૩૪૬ શ્રયયદિનnાઉઉયૃ nહેસે નૌ દાnેસ સયનયહનોનસિ ૈnિહે ।યહ ોnહેન ।નદ નnુનાઉઉયૃ યાઉઉ ડોન ।ન ।યયેપnેદ nહેનયૃ (૧૩૪૬ ।સ nહે દાnે ડોન nહે નિવાસાોિન ોડ મનિહઉિ વયૃ ૨ઉયાસ) nો વે યહાnગેદ ષનિ હાદુનાnહ ।નદ nહે ૈnnિnસ ડોઉઉાૈનિાગ હમિ હાવે ।યયેપnેદ nિ ૈnિહોn ।નયૃ દસિયુસસાોિન ોન nહે સુવળેયn (**ષહ્મ** – ૨૨; પ ૧૦૩- ૪; **થમ**, પ ૪૬૭) ામેપાઉ હાદ વેન પનાયnયિાઉઉયૃ ડને ડનોમ nહે મુસઉમિ નિનોાદસ nઉિઉ ૧૩૪૬ (છડ ય ઢ ઢેગામિ; '**શ્રનયોનિn ।નદ મેદવિાઉ ામેપાઉ**', પ ૧૫૩ ડડ એશ્રયેપn મેનદાઉઉ, ૨ઉયાસ' ।nnાયક સિ ોમnિnેદ વયૃ ।ઉઉ nહે યહનોનયિઉેસ) થહે નુnે, nનાવેનસેદ વયૃ ૨ઉયાસ, nો મોયહ nહે વાઉઉયૃ ોડ ામેપાઉ, સિ સnઉિઉ યોનnનોવેનસાઉિ થહે મેદવિાના ૨નસયનપિnાોિન ોડ ૧૩૪૬ સિ ।ન નિદયિાnાોિન ોડ nહે ડાયn nહn nહે ।મે ોડ થનિહn (સપેયાિઉઉયૃ ૈસnેનન પાનn) ૈાસુ નદેન nહે દમિયn યોનnનોઉ ોડ nહે થુગાહઉાટસ ।નદ nિ ૈાસ મિપોસસવિઉ ડોન ૨ઉયાસ nો ડોઉઉાૈ nહn નુnે ઢેગામિ વિઉવિસ nહn ૨ઉયાસ મુસn હાવે નnેનેદ nહનુાગહ nહે પમેસેનn દસિnનયિn ોડ શ્ચુનનો ।નદ nનાવેઉઉનિાગ દુે ૈસn મુસn હાવે nાકેન nહે નુnે ોડ માગામnિ (૨વદિ; nહે નિવાસાોિન

ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તહે દેસયેનદાનતસોડ માθθાદેવા યોનતિુદ તો ુθે નિ। વેનય θમિતિદ ।મ્ા થહે ડોθθોનિગ કનિગાસ માય વે તેનતાનિવિθય ।સસગિનેદ તો તહે θનિ ોડ માθθાદેવા નિ ।સતેનન મતિહθિ

મશ્રશ્રા ડ઼શ્રાાર શ્રોઢ ાાશ્રાાશ્રયરવ઼શ્ર:

1. ાાાનયાદેવા (૧૦૮૭-૧૧૪૭)
2. ઘાનગાદેવા (૧૧૪૭-૧૧૮૮)
3. ાાાનાસમિહાદેવા (૧૧૮૮-૧૨૨૭)
4. ઢ઼ામાસમિહાદેવા (૧૨૨૭-૧૨૭૮)
5. જહાવાસમિહા + પ્યાનમાસમિહા ોડ તહે **વામસાવાθ** શ્રિેનીદિ ોડ યોનડુસીનિ ષમિહા જહુપાθ, । યોનતેમપોનાનય ોડ શ્રનાતાપાુદના ોડ તહે ૧૪ᵗʰ યેનતુનય શ્રય, સિ તહે ।તહોન ોડ **ઢ઼ાસાનનાવા- સુદહાકાના**, । સહોનત તેનાતસિ ોન પોતયિસ, ।નદ **ષાનગાતિનાતનાકાનાવયાકહ્યા** હે સિ દિનતડિદિ ોતિહ । ુθેન ોડ મતિહθિ ોડ તહે ૧૪ᵗʰ યેનતુનય[26]
6. હાનસિમિહાદેવા (૧૨૭૮-૧૩૨૫૨૬)
   હાગાતાસમિહા સિ નોત મેનતીનિદ નિ તહે મતિહθિ તનાદિતીનિ થહે નિતનોદુયતીનિ ોડ તહે **મુદતિાકુવાθયાસવા** મેનતીનિસ વાθθાનાસમિહા ।સ તહે સુયયેસસોન ોડ હાનસિમિહા[27]
   માતસિમિહા – ષાકતસિમિહા – ષયામાસમિહા

   થહે છહનિસે કનૌ ોડ નો ।તહેન કનિગો શયેપત તહે સુયયેસસોનસ ોડ હાનસિમિહા વેતીન ૧૩૮૭ ।નદ ૧૪૧૮ થહે છહનિસે વ઼દિનયે θાદસુ સ તો વેθવિ તહાત તહે પ્યાનનાતાસે શેનયસિદ ।ને ડડેયતાવિ પૌન (ડ઼ેવ઼, ૨૨ શ્ર ૨૩૦ ડડ)

   ષયામાસમિહા'સ દુાગહોનૌસ માનનીદિ તો હાયાવહાદનામાθθા ોહે ।સયેનદેદ તહે તહનોને ।ડોન હસિ ડાતહેન- નિ- θા થનિહુતા હાગાતાસમિહા સિ સાદિ તો હાવે નળોયેદ સપેયાθ સોવેનેગિનતય ડોન। ડૌ દાયસ (છડ મેનદાθθ; **હસિતોનય ોડ ાાપાθ**, ૫૧૦)

મન મુકુનદા હ઼હા જાકસહ઼ હાસ પોનિતેદ્ોત તહાત હાનસિમિહા હાદ। સોન નામેદ જહાનિવાસમિહા ોહ દદિ નોત ોયયુપય તહે તહનોને ડાતેન ોન, હસિ દેસયેનદાનતસ વેયામે ડોનદેનસ ોડ તહે ષહાકાનપુના પ્સતાતે નિ તહે દસિતનાયિત ોડ મેગુસાનાર

ડ઼શ્રાાર શ્રોઢ મશ્રડડ઼શ્રયરવ઼શ્ર:

1. માθθાદેવા – પોસસવિθય પ્યાનનાતા- છહાકનાવાનતિ- ડ઼ાθનો ોડ ષનાવાθθાવહા
2. વનિાસમિહાદેવા
3. ષાકના ોન ષાકતસિમિહાદેવા – પોસસવિθય ોવેનપૌનેદ વય હાનસિમિહા નિ યોનનેયતીનિ ોતિહ તહે સતાવθસિહમેનત ોડ હાનસિમિહાપુન મતિહθિસવાનેના ોડ યવિાકાનોપાદહયાયા ોડ ડ઼ષ ૧૬૪
4. ાાનસમિહા ૨૨
5. ઢ઼ામાસમિહા ૨૨ (માહાનનપાતિ)
6. ઘાદાદહાનાસમિહા નિોહેસે નેગિન તહે **મષ શ્રોઢ પ્યાનયાકાθપાતાુ** ોસ ોનતિતેન નિ ડ઼ષ ૩૭૪ શ્રય[28]

७ ઢાળાનાળા – નુઉનિગા નિ ળહે ૧૬ળ૯ યેનળુનય નિ ળહે નોનળહ-ાસળેનન યોનનેનોડ મળિહિઉા ાનદ મહુના હસિ નિસયનપિળીનિ હાસ વેન નોળયિદ

८ ષાનવાસમિહાદેવા ાહેસે નિસયનપિળીનિ સિ ળહેને ાળ માનાનળપુન નિ ળહે દસિળનયિળોડ ષાહાનસા

ષોમે ઢાળપુળસ ળનાયે ળહેનિ દેસયેનળ ડનોમ માઉઉાદેવા ાનદ હસિ સુયયેસસોનસ

૨ન સો ડાન ાસ ળહે ઉનિાેડ મ્માનયાદેવા સિ યોનયેનનેદ, ળહે માળેનાિઉસ યોઉઉયળેદ વય શ્વેળેયહ ાને વાઉાવઉે થહે માઉઉા નુઉનસ ડનોમ **શ્વનાનળામાઉઉા** ળો હાયાનળુનાદેવા ાને ગિનોનેદ વય ળહે ઉાળેન **વાનનસાવાઉસિ**, ળહેુગાહ નુનેનુસ યોઉપહોનસ ાનદ નિસયનપિળીનિસ મેનળીનિ ળહેન[૨૯] ષાક્રળસિમિહા'સ યોનનેયળીનિાૈળિહ છહનિા સિ ાદમળિળેદ વય શ્વેળેયહ[૩૦] શ્વેળેયહ ડુનાળહેન ાવસેનવેસ, "થહે પુનપોસેાેડ ળહે ઉાળેન યહનોનયિઉસ નિ પોયિનિગા ળોગેળહેન ળહસિ ષમિહા દયનાસળય ાૈળિહ ળહે ાને ડનોમ ળહે પ્યાનનાળા દયનાસળયોડ થનિહુળ, ળોૌ (?) ડનોમ ળહે ઢાનાસોડ માનેપા ાનદ ાેનુ નયેનળાનિ, ાનદ નિ સુવસળળિનિગા ળિ ડોન ળહે ઉગાળિમિાને માઉઉા નુઉનસ, સેમસ ળો હાવે વેન ળો યનોને । યોનળનિુળિય વેળીન હાનસિમિહા ાનદ હાયાસળહળિમિાઉઉા"[૩૧] શ્વોહઉિ નોળ દસિાગનેનિગા ળોળાઉઉયાૈળિહ શ્વેળેયહ ડોન ળહે પનેસેનળ, ળિ માય વે સુગગેસળેદ ળહાળ ળહે માનિ વનાનયહોડ ળહે પ્યાનનાળા ઉનિ, ાેડાૈહયિહ હાનસિમિહા ાૈસ ળહે ઉાસળ ગનેળ નુઉન, સોમેહીાૈન ાળહેન માનાગેદ ળો ગેળ । ડીળહોઉદ નિ મ્મપાઉ ાનદુ ઉળમિાનેઉય મેનગેદ ાૈળિહ ળહે માઉઉાસ ાૈહ યાઉઉદ ળહેમસેઉવેસ પ્યાનનાળા- માઉઉાસ ૨ન સપળિાેડ ાઉઉે વાદિનયે ાદદુયેદ વય શ્વેળેયહ, ળહે મયસળેનીુસિ યોનનેયળીનિાેડ ળહે પ્યાનનાળાસ ાનદ ળહે માઉઉાસ નેમાનિસ ળો વે ાેશપઉેનેદ ડુનાળહેન ળઉિઉાૈ ગેળ સોમે દેડનિળિ વાદિનયે ળો નેળેયળ ળહે પ્યાનનાળા ાળહેનળિય નિ મ્મપાઉ ાઉળોગેળહેન

૨ન । ડોન- ાયળ **ઢાનાયાના**[૩૨] વય યહાનમાગુપળા, । પોળ- ઉાેનોળ, ાૈ ગેળ સોમે દેસયનપિળીનિ ાવોળ । ક્રનિગા નામેદ ાૈળહાસમિહાદેવા યહાનમાગુપળાાૈસ યોનમાનદેદ વય હમિુ ળહાસમિહા દોેસ નોળ સેમ ળો વે । ક્રનિગાાેડ મ્મપાઉ ળહેુગાહ હસિ દોમનિીનિ નિયઉદેદ । પાનળોડ મ્મપાઉ ઢનોમ હસિ ળળિેઉ, હે સેમસ ળો હાવે વેઉોનગેદ ળો ળહે નાયેાેડ હાનસિમિહા ાનદ ડનોમ હસિાૈનસહપિપનિગાાેડ ષક્રિહાનાનાગાનામ, હે સેમસ ળો હાવે દોમનિીનિસ નિ મ્મપાઉ શ્વોહાળ સળાનપસ હમિ ાસ ળહે ક્રનિગાાેડ ષમિાનોન સિ ળહે પળિહેળ ળહાળ હે હેઉપેદ નિ ળહે સળાવઉસિહમેનળોડ ષુનક્ર દયનાસળય હે ાપપોનસ ળો વે ાને ાેડ ળહોસે હનિદુ ઢાળાસાૈહ હેઉપેદ માઉક્રિ- ષાનીન, । પ્યહીાળા, ળોૌ સળાવઉસિહ હમિસેઉડ ાસ માઉક્રિ- સ- સહાનટૈ ળહાસમિહા સેમસ ળો હાવે વેન । યોનળેમપોનાનય ાનદ । નેઉાળવિાેડ હાયાસળહળિ, ાૈહ, વય માનનયનિગા ઢાળળાઉઉાદેવા, હાદ માદે હમિસેઉડ ળહે માસળેનોડ મ્મપાઉ થહે સળાવઉસિહમેનળોડ ષહાનટ નુઉે યોનિયદિસાૈળિહ ળહે નદોડ ળહે નેગિનોડ ઢનિુડ ાનદુૈ ળહાસમિહા'સ હેઉપ નિ ળહે માનળેન સેમસ ળો હાવે વેન । નાળુનાઉ યોનોઉઉાનય ળો ઢનિુડ'સ પોઉયિયોડ નેપઉાનળનિગા ળહે શ્વોનિવાનાસ વય પુળળનિગા દોૈન ળહે પ્યાનનાળાસ નિ મળિહિઉા

૨ન ળહે ૧૫ળ૯ યેનળુનય, મળિહિઉાાૈસ નુઉદ વય ડોન દયનાસળેસિ –(ાી) છહાનપાનાનાૈસ નુઉદ વય ઢાળા શ્વનાળહવસિમિહાદેવા ાનદ હસિ સુયયેસસોનસ શ્વનાળહવસિમિહાાૈસ નુઉનિગા નિ ષામવાળ ૧૪૯૨ (=૧૪૩૪- ૩૫ શ્વય) હેાૈસ સુયયેદેદ વય ષાક્રળસિમિહા ાનદ ઉાળેન વય માદાનાસમિહાદેવાાૈહ શળેનદેદ હસિ નુઉુ પ ળો ઘોનાક્રહપુન ાનદ ાૈહાૈસ ળહે ાળહેનોડ **માદાનાનાળનાપનાદપિા**[૩૩] ડેવા યોનસદિનસ ળહેમ ળો વે દેસયેનદાનળસોડ હાનસિમિહા(ાીી) છેનળનાઉ મળિહિઉાાૈસાૈસુ નદેન ળહે હેગેમોનયોડ ળહે શ્વોનિવાનાસ, ાૈહસે નુઉે શળેનદેદ, ાળ ઉાસળ, ડનોમ વઉિઉાગે શ્વોનીનિ ળહે દસિળનયિળોડ મુડાડડાનપુન ળો પ્યાનદાહ નિ ળહે દસિળનયિળોડ ષાહાનસા થહેયાૈને નુઉનિગાાેન ળહે નોનળહ ઘાનદાક્રા[૩૪] (ાીી) થહે ાનો, ાેન ળહે સોુળહોડ ળહે ઘાનદાક્રા, ાૈસ સુવળેયળ ળો ળહે ષુઉળાનોડ મેનગાઉાૈળિહ હોદુાનાળેનસ ાળ હાળપુિન, ડોનદેદ વય હાળિ ૨ઉયાસ થહસિ પાનળયુિઉાન ાનોાૈસોયયાસીનિાઉઉય નાવાગેદ વય ળહે મુસઉમિ નુઉનસોડ ળહેાૈસળ થહે શ્વોનિવાનાસ, નિ

સપતિ ૭ તહેિ સહાકયે શસિતેનયે, સુયયેદેદ નિ માનિતાનિનિગ તહેિ નિદેપેનદેનયે (વિ) થહે ગેમાનિસ ૭ તહે પ્પાનનાતાસ ગુઘનિગ ૌન તહે નોનતહે-ાસતેનન ૭નનિગે ૭ મતિહિઘિ શતેનદનિગ ૭નોમ તહે વયિનિતિયે ૭ જહુના, જાહેના તો તહે યોનડનિસ ૭ જાનાનતપુન નિ તહે ષાહાનસા દસિતનાયિત ાનદ તહે મોનાનગા ગેગાિનિ ૭ તહે દસિતનાયિત ૭ શ્રુનનો થહે પોઘતિયિાઘ સતિાતાનિ ૭ મતિહિઘિ ાસ ૭ાસત ૭ઘયતુાતનિગ ઢકનુદદનિ જાનવાક ષહાહ ૭ જેનગાઘ હાદ યોનટ્ઠેગેદ થનિહુત, તહેગહ તહાત ાસ મિપેનમાનેનત હસિ ગેપગેસેનતાતવિ પ્પેદાન ઢાાસ વેનપાનેદ વય જહાિવાસમિહ ૭ તહે શ્રોનિવાના દયનાસતય

૨૭ પ્પાનમાસમિહ ૭ તહે મુદતાકુવાઘાયાસવા વે તાકેન ાસ ૭ તહે ગુઘનસ ૭ તહે પ્પાનનાતા દયનાસતય, તહેગે ાગે ગેસોનસ તો વેઘવિ તહાત હસિ સોઘદેનિસ ાયટુમિદ ાતહોનતિય નિ તહે વયિનિતિયે ૭ થનિહુત, ાનદ શ્રળતિ ઢાિ ૭ તહે ષસિોદયિા તનવિાતિહ સેવેન હુનદનેદ સોઘદેનિસે નતેગેદ નિતો તહે સેનવયિસ ૭ પ્પાનમાસમિહ પ્પાનમાસમિહ હાદ તાી વનોતહેનસ[३५] – ममानदाकुमाना, ઢાળા ૭ ममानदापुन નોન જહાોાના નિ થનિહુત, ાનદ ષાનાનાદે, ઢાળા ૭ જેઘકા ૌન તહે પ્પોસ થાકનિગ ાદવાનતાગે ૭ તહે સતિાતાનિ, શ્રળતિા ષેના ાસસુમેદ તહે ગોવેનનમેનત હે ાસ સુયયેદેદ વય થુઘાસેના, ાહિ વુઘિત ૌન તહે હઘિઘસ તહે ૭ાનતગેસસ ૭ માકાોનપુને શતેનદનિગ ૭નોમ ઘાનદાકાતો તહે શ્રદહાોના નવિન થહેન ૭ાઘઘોદ યામવહાઘ, ઘાળાપાતિ, છહાનદના, ઢુદના ાનદ મુકુનદાસેના મુકુનદાસેના પોસસેસસેદે શતેનસવિ તેનનાતિાનય ાનદ હે દવિદિદ હસિ સતાતેસ ામોનગા હસિ ૭ાન સોનસ, ૭ાહિયિહ માકાોનપુને ૭ઘઘ તો તહે ઘાત ૭ ૭ાહાગગા ૭ાહાગગા, ૌન યનોસસનિગ તહે શ્રદહાોના નવિન, તાોક પોસસેસસાિનિ ૭ ા સમાઘઘ તેનનાતિાનય ૌન તહે પઘાનિ વેઘાનગાનિગ તો મોહાન થહાકુન ૭ તહે શ્રોનિવાના દયનાસતય ાનદ સેઠિદ હસિ તેનનાતિાનય હે ાઘસો સેઠિદ પ્પોનાનિ, નોન જહાોનાહ, પ્પહેસનાહ, ઢામપુન, શ્રોકહાનિ, હહામુના, હોગોદા, યહાપાન, પ્પાઘસિહા, જેઘકા, પ્પોતહ વેઘાનગાનિગ તો ઢાળા પ્પાનાનદે, ષામાદા વેઘાનગાનિગ તો ઢાળા જાઘઘાવહાદે, પ્પાનળાનિ વેઘાનગાનિગ તો ઢાળા યુનઘાવહાદે, ાહિ ાગે દેસયેનદેદ ૭નોમ ષાનાનદે, વનોતહેન ૭ પ્પાનમાસમિહ ાનદ ममानदाकुमाना ૭ાહાગગા, તહેન, દેસયેનદેદ તો મેગહાનાિન તહે પ્પોસ ૭ાહાગગા હાદ તાી સોનસ – ઢાગહાવા ાનદ જહાગાોનતા ઢાગહાવા'સ સોન, હાનહિના, શતેનદેદ હસિ ાતહોનતિયુ પ તો ઘોનદાોના ાનદ તાોક તહે તતિઘ ૭ હનિદુપાત[३६]

થહે **મષ** ૭ **પ્પાનતાકોદદહાના** વય માદ્દહુસુદાના થહાકુન (ઢોઘાિ મમો ૧૨૦ ૭ તહે શ્રસાતિયિ ષોયેતિય **મષષ** મમો ઘ – ૧૪૩૮ દાતેદ ૭ષ ૪૮૧ યોપેદિ ાત વકિનામાપુના નિ મતિહિઘિ) ાનદ તહે તાી ૭નાગમેનતસ તહેનેાે ૭ ાત થાનળોગે[३७] (ઢોઘાિ – ૨૭ ાનદ ૧૩૧) સુપપઘયુ સાતિહ ાત મિપોનતાનત નિ૭ોનમાતાિનિ ગેગાનદનિગ તહે શસિતેનયે ૭ પ્પાનનાતા ગુઘ નિ મતિહિઘિ નિ તહે ૧૬[તહ] યેનતુનય શ્રય માદ્દહુસુદાના થહાકુન ાતો હસિ યોમમેનતાનયુ નદેન તહે પાતોનાગે ૭ માહાનાળાદહિાળા ૭ ઢામાનાળા, દેસયનવિદ ાસ પ્પાનનાતા- છહાકનાવાનાતિ (ાઘસો નિ તહે થાનળોગે **મષષ** યોપય) ાનદ જહુળાવાઘવહમિા[३८] થહસિ સતાતેમેનત સિ સુપપોનતેદ વય ાતુ નપુવઘસિહેદ નિસયનપિતાિનિ ૭ ઢામાનાળા, ાહિયિહ ાસ વનુગહત તો મય નોતયિ વય યન જ પ્પ વાનમા ૭ જાહેના ૪૧ ાસ દસિયોવેનેદ નિ ૧૯૫૪ ાનદ ૨ સાો તિ નિ હાનુાનય ૧૯૫૫ વુત તહે સતોને વેનનિગ તહે નિસયનપિતાિન હાસ સનિયે વેન મસિપઘાયેદ ૪૧ યોનતાાનિદ તાી ઘનિસ મેનતાિનિનિગ તહે નામે ૭ ઢામાનાળા થહેગે સિ ાનોતહેન નિસયનપિતાિનિ ૭ ઢામાનાતહાનાળા, તહે તેશત ૭ાહિયિહ સિ ાવાઘિવઘ[३९] ાહાતેવેન મગિહત હાવે વેન તહે ાતહોનતિય ૭ ઢામાનાળા, તહે ૭ાયત ગેમાનિસ તહાત તહે પ્પાનનાતાસ ાગે ગુઘનિગ નિ ા પાનત ૭ મતિહિઘિ નિ તહે ૧૬[તહ] યેનતુનય ૨ વેઘવિ તહાત તહસિ ઢામાનાળા ાસ ા ઘતેન પ્પાનનાતા ગુઘન વેઘાનગાનિગ તો તહે ઘનિ ૭ માઘઘાદેવા થહે સયનાવિ ૭ તહે યોઘપહેન, ગે૭ગેનેદ તો, ાસ તહે ગાનાનદસોન ૭ જહાગાિતહ થહાકુન, ઘદેન વનોતહેન ૭ માહેસહ થહાકુન ૪૧ સિ ગેસોનાવઘ તો યોનળેયતુગે તહાત ા૭તેન તહે ૭ાઘઘ ૭ તહે શ્રોનિવાનાસ ાનદ વે૭ગે તહે નસિ ૭ તહે પ્પહાનદાવાઘસ, તહેગે ાસ યોનડુસાિન નિ મતિહિઘિ ાનદ તહે પ્પાનનાતાસ, ાહિ ાગે ગેદુયેદ તો ા નેગાઘગિવિઘ પોસતાિનિ, સેઠિદ તહે ૌપપોનતુનતિય થહે પેનોદ, નદેન ગેવાિ, સાો તહે નસિ ૭ તહે જહાનસ, ઢાળપુતાસ, માળઘસિહા પ્પહાન ાનદ પ્પેસહાવા પ્પાયાસતહા થહેય મગિહત હાવે યોમવનિદ તો માકે ા ૭ગેસહ વદિ

ડેમ પૌમ નિ નહસિ ગેગીન્ ઢાળાનાળા પ્યાનનાન મગિહન હાવે ાવાણિદ હમિસેઉડ ોડ નહે ોપપોનનુનાતિય ાનદ પણાયેદ હમિસેઉડ ોવેન નહે હોદ ોડ સુયહ । ચોાઉનિીનિ, ોહિયિહ નુઉેદ ોવેન મનિહિણિ નઉિઉ નહે નસિ ોડ માહેસા થહાકુન થહે સનિાનીનિ ોાસ સુયહ ાસ નો નાવઉે । ચાપાવઉે માન નો ડસિહ નિ નહે નનોવઉેદ ોાનેનસ ોડ મનિહિણિ

પ્લેન ાડોન નહે સનાવઉસિહમેનન ોડ નહે પ્યહાનદાવાઉા દ્યનાસનય, નહે પ્યાનનાનાસ સેમ નો હાવે વેન ગેદુયેદ નો નહે સનાનુસ ોડ પેનનય ઉેમનિદાનસ્ થહેને સિ યેન ાનોનહેન નહોનય નહાન નહે ાનચેસનોનસ ોડ નહે ગેનનાહિ ઢાળ ગેપણાયેદ નહે પ્યાનનાનાસ ોડ ષમિાનોન્ થઉિઉ નહે નમિ ોડ માહનિાનહા થહાકુન, નહે નુઉેનસ ોડ ગેનનાહિ ોને ાઉસો કનૌન ાસ નહે નુઉેનસ ોડ ષમિાનોન્ ષોમે ોડ નહે ઉાનેન પ્યાનનાનાસ ોને મશિદુ પોનિહ નહે ઢાળપુનાસ્ શ્રૌ ઉેનન ડનોમ નહે મનિહિણિ નનાદિનીનિ નહાન પ્યેસનનિ ષમિહા છહોહાન ાનદ ષામગાનામાસમિહા ોને નિ નહે સેનવયિ ોડ ગહાનિાવાસમિહા ોડ નહે શ્રોનિવાના દ્યનાસનય ાનદ નહેય ગેયેવિદ ળાગાનિસ નિ ગેયોગાનિનિનિ ોડ નહેનિ સેનવયિસ્[४०] થહેને સિ ાન નિસયનનિપનીનિ, નિ માનિહિણિ ચિહાનાયને ોડ નહે ૧૬[નહ] યેનનુનય, ાન ગાનાનનપુન નિ નહે દસિનનાયિન ોડ ષાહાનસા[४१] વોનનિગા નહે નામે ોડ ષાનવાસમિહાદેવા થહે કનિગા ોાસ પોસસવિઉય । પ્યાનનાના નુઉેન ોડ સોમે મિપોનનાનયે શ્રડોન નહે સનાવઉસિહમેનન ોડ નહે પ્યહાનદાવાઉા દ્યનાસનય, નહે પ્યાનનાનાસ સેમ નો હાવે મોવેદ ડુનાનહેને ાસન ાનદે સનાવઉસિહેદ નહેમસેઉવેસ નિ નહે વયિનિનિય ોડ નહે દસિનનાયિન ોડ ષાહાનસા થહે શનાનન ોડ નહે ઉાનેન પ્યાનનાના ાનન ાને નો વે ડોનદ નિ માનહનગીપાઉા પાનગાના, ગાનુાનિ, ગાઉહા, ગાસવનિનિ, ષનાનિગાન, ાનદ નિ ોનહેન પાનનસ ોડ નહે દસિનનાયિન ોડ ષાહાનસા માનિહિણિ ોનિનસ ગેડેન નો નહે ડાયન નહાન નહે ઢાળપુનાસ ોડ મનિહિણિ ોને ચોનનેયનેદ ોનિહ નહે પ્યાનનાનાસ્[४२] થહે ડામણિય ગેયોનદસ ોડ નહે ઢાળપુન ડામણિસિ ોડ શ્રાનયહગાયહીા ાનદ ગાનુાનિ ગો નો સહૌ નહાન હાનસિમિહાદેવા હાદ । સોન, નામેદ શ્રાનિાળાસમિહા, ોહે હાદ સનાવઉસિહેદ હમિસેઉડ ાન ઘાનદહાવાનિ, ાડોન ોહેમ નહેય ચામે નો વે કનૌન ાસ ઘાનદહાવાનયિાસ્ થહેય નનાયે નહેનિ દેસયેનન ડનોમ હાનસિમિહા, ોહિઉ સોમે ોડ નહેમ ગેગાનદ નહેમસેઉવેસ ાસ દેસયેનદાનનસ ોડ માઉઉાદેવા શ્રૌ ગોન નહે ડોઉઓનિગા નામેસ ડનોમ નહે દડિડેનેનન સોનયેસ ાસ સુયયેસસોનસ ોડ હાનસિમિહા – હાગાનાસમિહા નિ મિપાઉ (શ્વેનેયહ), માનસિમિહા ાનદ હસિ સુયયેસસોનસ નિ ષમિાનોન ાનદ મિપાઉ (**મથવ, ઉેવા** નિદ ોનહેનસ), ગહાનિાવાદાનના (**ગમહ**) ાનદ શ્રાનિાળાસમિહા નિ નહે ઘાનદહાવાનયિા નનાદિનીનિ થહેસે ાને નોન ાનહેનનાયિ નામેસ વુનૌ હાવે નો ાયયેપનુ નનાઉિ ડુનાનહેન વેદિનયે સિ ડેનનહયોમનિગા શ્રડોન નહે નદ ોડ નહે ગેગાન ોડ ઢામાસમિહા ૨૨ નિ ૧૩૮૦ શ્રય, નહે નૌ ોનનનિગા હોસેસ ોડ નહે પ્યાનનાનાસ સેમ નો હાવે ચોમવનિદ નો કેોન નહેનિ સેપાનાને શસિનેનયે નિ નહે ગેગિહવોનહીદ ોડ ગહાન, ોહેને ડનિદ ઢાળાનાળા નુઉનિગા નિ નહે ૧૬[નહ]-૧૭[નહ] યેનનુનય શ્રય ૨૩ નહે દુોવનડુઉ ઢાળપુન નનાદિનીનિ સિ નો વે ગેઉેદુ પોન (ાસ નહે હસિનોનય ોડ નહે ઘાનદહાવાનયિા ઢાળપુન સિ યેન નો વેોનનિનેન), નહે દેસયેનદાનનસ ોડ નહે પ્યાનનાનાસ નુઉેદ મનિહિણિ ડેન । ઉેનગેન પેનીદે વેન ાડોન નહે ડાઉઉ ોડ નહે શ્રોનિવાનાસ્ ડાનેન ોન નહેય વેયામે નહે ઢાળપુન ડામનિદાનસ ોડ નોનનહ ગહિન્ માનય મિપોનનાનન દોયુમેનનસ ાને નિ નહે પોસસેસસીનિ ોડ નહે ઢાળપુન ડામણિસિ ાનદ નહેનિ પુવઉિયાનીનિ ોઉેદ નહનૌ ોઉયોમે ઉગિહન ોન નહે સુવળેયન

ડસિન ોડ નિસયનનિપનીનિસ ોડ મનિહિણિ (ગેઉાનનિગા નો નહે પ્યાનનાનાસ ાનદ શ્રોનિવાનાસ):

- િ ષમિાનોન ૠનસયનનિપનીનિ;
- િિ શ્રનદહનાનહાનહ ૠનસયનનિપનીનિ;
- િિિ ષનાનિગાન ૠનસયનનિપનીનિ;
- િવ શ્રસ- માનાહિ ૠનસયનનિપનીનિ;
- વ પ્યહાળુઉિ ૠનસયનનિપનીનિ;
- વિ ગેગુસાના શ્વિઉાટુ ૠનસયનનિપનીનિ;

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

- વ઼ીિ જાહેત જાહાગૌનપુન રનસયનાપિતીનિ;
- વ઼ીિિ જાહેના રનસયનાપિતીનિ ાડ ઢ઼ામાનાળા (સાનિયે ઊસત);
- શ઼િ ડ઼ાદાહી રનસયનાપિતીનિ ાડ ઢ઼ામનાતહા ઢ઼ાળા (યો);
- શ઼ હાવ઼દિહિ રનસયનાપિતીનિ;
- શ઼ાિ પ્યાનદાહા રનસયનાપિતીનિ;
- શ઼ીિ જાહાગાપિાતહપુન રનસયનાપિતીનિ; ાનદ
- શ઼ીિિ જાનાનતપુન રનસયનાપિતીનિ઼

થહે યોનિ ઊગેનદસાન તહે ગાઊદ યોનિ ાડ ષવિ઼ાસમિહા, ાનદ સઊિવે઼ન યોનિસ ાડ જાહાપિાવ઼ાસમિહા ાનદ। ઊાનગ નુમવેના ાડ મુસઊમિ યોનિસ દસિયોવ઼ેનેદ ડનોમ તહે નેગીનિ઼

થહેને ાને માનય઼ નિસયનાપિતીનિસ સતાઊિઉ નનોતયિદ઼

છહશ્રશ્ચથપઢ઼ શર

થહપ શ્રોરાાાવશ્રઢશ્રષ શ્રોઢ મરથહરડ઼શ્ર[1]

જાશ્રષપય મશ્રરાાાડૅ શ્રોાાા વ઼રવૈશ્રશ્ચશ્રથર

પ્યપિતાઊિાતા સિ ાન મિપોનાતાનતીનક ાડ વ઼દિયાપાતીહિયિહ ગાવિ઼સુ સ। દેતાઊિદ યહનોનોઊગાયિાઊ હસિતોનય઼ ાડ મતિહઊિા નદેન તહે શ્રોનિવ઼ાનાસ઼ થહે ઊાસત સેમવઊાનયે ાડ તહે નિદેપેનદેનત હનિદ્દુ કનિગાદોમ ાડ મતિહઊિાીાસ દેસતાનોયે઼દ નિ ૧૩૨૪-૨૫ શ્રય વય઼ ઘહયિ઼ાસુદદનિ થુગાહઊાટ઼ હે પઊાયેદ પ્યામેસહીાના ાન તહે તહનોને ાડ મતિહઊિ઼[2] પ્યામેસહીાનાીાસ। ઢ઼ાળપાનદિતિ઼[3]

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

શ્રી ૭નિદ નો યોનનોવોનાર્ગોનિ ો૭ વદિયાપાનિ’સિ યોનળેનર્ગોનિ નહાન ઘાબેસહીાના ીાસ મુનદેબેદ વય શ્રનસાણાન્ શ્રનોનહેન ુનહોનાનિય ાસસેનનસ નહાન ઘાબેસહીાના ીાસ કળિ૭ેદ ૭ગિહનિગિ ોનિહેન ૭ોન બેનગાાણ ોન ચેણહિ’સ યુાસે[૨૨] થહે બોસોન સિ નહાન ઘાબેસહીાના, નાકનિગ ાદવાનનગો ો૭ ઢનુ૭’સ ીાકનેસસ, સિ સાદિ નો હાવે ાસસેનળેદ નિદેપેનદેનચે ાનદ નહુગાહ થનિહુન વેયામે નિદેપેનદેનન, માગાદહા બેમાનિદુ નદેન નહે યોનનનોણ ો૭ ઢનુિ૭ શ્રસ ી કનાૌ ૭નોમ ા૭૭ ાવાણિવણે સુોનયેસ નહાન ઢનુિ૭’સ ૭નિસન નિવાસોનિ ો૭ બેનગાાણ ાનણય બેસુણળેદ નિ નહે યોનઉેસસોનિ ો૭ ીાકનેસસ ાનદ વેન નહે સેયોનદ બેનગાાણ નિવાસોનિ પનોવેદ ાવોનાનિ ફન ાનયે મોને શહવિનિદ હસિ ીાક ાનદ વાયણિાાનિગિ નાનુને[૨૩] શ્રોનિહ નહસિ બેયોનદ ો૭ ૭ાણિબેસ નિ બેનગાાણ, હે ણેદ હસિ શપેદનિોનિ ાગાનિસન ષનિદહ ીહચિહ ાગાનિ દસિપણાયેદ ણાયક ો૭ હસિ મણિનિાનય ાવણિનિય ાનદ નાયનયિસ્ શ્ર૭૭ નહેસે યનિયુનસનાનયેસ મગિહન હાવે મવોણદેબેદ નહે માનિહિણિ કનિગ નો બોસસેનન હસિ નિદેપેનદેનચે ોન હસિ દેપેનદેનન સનાનુસ મગિહન હાવે ૭ોનયેદ હમિ નો ળોનિ ઢનુિ૭ ષહાહ નિ હસિ મોમેનનુોસ યામપાગિન્ બોનહ નહેસે પનોપોસનિોનિસ ાબે પોસસવિણે નિ નહે ૭ાયે ો૭ વદિનચે નહાન ી હાવે ૨૭ ી ાયચેપન માનિહિણિ નનાદનિોનિ, નહેન નિ નહાન યાસે, ી માય નિ૭ન નહાન હસિ ોપપોબેનનસ નોક ાદવાનનગો ો૭ ઢનુિ૭’સ ીાકનેસસ ાનદ કળિ૭ેદ ઘાબેસહીાના ીાનિહ । વૌી નો સેનનનિગુ પ બહાવેસહ ોન બહાવા ષનિગાહ એવેન વદિયાપાનિ હમિસે૭૭ હાસ ાયચેપળેદ નહાન બહાવેસહ ોન બહાવા ષનિગાહ નુણેદ નિ માનિહિણિ[૨૪] થહે માનિહિણિ નનાદનિોનિ સિુ નાનમિુોસ નિ ાસસેનનિગિ નહાન બહાવેસહ નુણેદ શ્રોન નહે ુનહોનાનિય ો૭ માનિહિણિ નનાદનિોનિ, ાસ ગાવિન વય શ્રાનદનિ છહાનદા હ્હ, ઘનેમિસોન યોનયણુદેદ નહાન બહોગાસિહીાના દવિદિદ નહે કનિગાદોમ ીાનિહ હસિ વનોનહેન બહાવા નો વે બે- નનિદ ાગાનિુ નદેન ષવિ ષનિગાહ[૨૫] હાનિ ષનિગાહ ાનદ થનપુિનાના ષનિગાહ, સોનસ ો૭ બહાવેસહ, હાવે વેન બેપબેસેનળેદ ાસે બેમેસિ ો૭ ખનિનિ ષનિગાહ ીહોમ નહે ણાનનેન કળિ૭ેદ ાનદ ગોન વાયક હસિ કનિગાદોમ[૨૬] હાયાસોાણ ાણસો યોનળેનદસ નહાન બહાવેસહ નુણેદ ા૭ોન ૧૩૭૦[૨૭] મમ મ મ છહાકનાવાનનિ હિાસ માદે નહે યોનઉસોનિ ીાનસન યોનઉોનદેદ વય પણાયનિગિ વનિ ષનિગાહ ાનદ ખનિનિ ષનિગાહ વે૭ોબે બહાવેસહ ાસ કનિગાસ ો૭ માનિહિણિ શ્રસ ી કનાૌ ૭નોમ નહે **ખનિનિણિાન**, ખનિનિ ષનિગાહ ીાસ માદે કનિગ વય ફવનાહમિ ષહાહ ષહાનટ ીહિ યામે નો નહે નહનોબે ા૭ોન ૧૪૦૧ શ્રય શ્રન નહે નમિ ો૭ ઘાબેસહીાના’સ દોનહ નહેય ીબે મેબે યહણિદ ાનદ નિ દોસ નોન સેમ પનોવાવણે નહાન નહેય નુણેદ નિ સુયચેસસોનિ નિ નહે ૭ાયે ો૭ બહાવા ષનિગાહ, સુપપોનળેદ વય હસિ નૌ સનનોનગ સોનસ ીહિ હાદ વેન બેસપોનસવિણે ૭ોન નહસિ નૌ પોણનિયિાણ સેનુ પ થહેબે સિ નો પોસસવિણિનિય ો૭ નહે નુણ ો૭ નહેસે નૌ વનોનહેનસ, નુણનિગ વે૭ોબે નહે નમિ ો૭ ફવનાહમિ ષહાહ બહાવા ષનિગાહ હાસ વેન મેનનોનિદ વય સુયહે મનિનન ીાનિનસ ાસ છહાનદેસવાના[૨૮], વાયાસપાનિ મસિહના ાનદ મસિાનુ મસિહના એવેન નહે ણાબેસન ળોનિન એદનિોનસ ો૭ વદિયાપાનિ[૨૯] હાવે પનોપોસેદ નહાન બહોગાસિહીાના ાનદ બહાવેસહ નુણેદ દુનિગિ નહે સામે નમિ ાનદ નહેય નહેબેવય ાયચેપન નહે દવિસોનિ ો૭ ખનિગાદોમ વેનોન નહે નૌ સહાબેનસ્ ૨ ીાનદેન હૌ નહેય યુોણદ ૭ાણિ નો નનાયેુન નહે દિનનાનિય ો૭ શ્રનસાણાન્ થહેય હાવે નનોદિ નો સહૌ નહાન શ્રનસાણાન દેસનનોયેદ વોનહ નહેસે વનાનચહેસ ો૭ ખામેસહીાના દયનાસનય ાનદ નિ સુપપોનન ો૭ નહસિ નહેય પોનિનુ ન નહાન વદિયાપાનિ હિાસ નોન ુસેદ નહે પનિહેન ઢાળા ૭ોન વેવા ષનિગાહ નિ **બહુપાનકિનામા** હૌ દોસ નિ સોણવે નહે પનોવણેમ? વેવા ષનિગાહ હાદ વેન યાણણેદ । મમનપાનિ ાનદ સોમે પોમસ હાદ વેન યોમપોસેદ નિ હસિ નામે[૩૦] થહે ૭ાયન સિ નહાન બહાવા ષનિગાહ હાદ । ૭ાનિણય ણેનગ બેગિન્ માનિહિણિ ીાસ પાસસનિગિ નહનુગાહ । યનિનિયિાણ સનાગે ાનદે વેન વે૭ોબે ફવનાહમિ ષહાહ, નિ હાદ વેન સાયકેદ વય ખહીાળ હાહન, ીહિ વનુગાહન નિુ નદેન હસિ યોનનનોણ[૩૧] થહે ીાકનેસસ ો૭ માનિહિણિ ીાસ નહે માનિ યુાસે ો૭ ૭બેટુનન ૭ોબેગિન નિવાસોનિ શ્રોન નહે વાસસિ ો૭ ાવોવે દસિયુસસોનિ, નિ ાપપોનસ નહાન ા૭ોન ૧૩૭૧- ૭૨ શ્રય સોમે સોનન ો૭ ાનાનયહય પબેવાણિદ નિ માનિહિણિ[૩૨] ૨૭ નહે યુાસે ો૭ ઘાબેસહીાના’સ દોનહ ીાસ નહે ૭ાનનાયિદિાણ ીાન, નહેન નિ સિ ણકિણય નહાન હસિ સુપપોનળેનસ મગિહન હાવે નનોદિ નો યબોને ાનાનયહયિાણ યોનદનિોનિ્ શ્ર ગાણાનયે ોવેન નહે મેદવિાણ હસિનોનય ો૭ ફનદિોોણિ સહૌ નહાન સુયહ ૭ાનનાયિદિાણ ીાનસ ૭ોન સુયચેસસોનિ નો નહે નહનોબે ીાસ નોન વેનયુ નયોમમોન નિ નહોસે દાયસ ાનદ માનિહિણિ દદિ નોન પનોવે નો વે ાબે શયેપનોનિ

કનિગાદોમ, સુગાગેસનસ નહાન હે હેઙદ સૌય્ર લેન। પાનન ોડ મનિહભિ ાનદ ોન પોન ોાસ નગિહન નિ યાઙઙનિગા હમિ **શ્રાનયહ ઘાુદેસૌના** ાાસનિ'સ ટાઙનિસિ ોડ હેદ ાનદ હોન મગિહન હાવે ગવિન સોમે ામુોનન ોડ યોનડદિનયે નો નહે પોન્ થહે ેગાુઙાન યોનનાયન વેનૌન મનિહભિ ાનદ જેનગાાઙ હાદ દનૌન નહે નૌ ષનાોસ યઙેસેન ાનદ માદે નહેમ સો ઙનોનિદઙય્ર નહાન નહે ોયયુપાનોનિ ોડ ાનય્ર પાનન ોડ મનિહભિ વય્ર જેનગાાઙ'સ કનિગા દદિ નોન મોન મુયહ નહુોગાહ નહે સામે ાયનોનિ વય્ર ાનય્ર ોનહેન મુસઙમિ નુઙેન ોડ નહે શ્રૌસન ોાસ ગેનેનાઙઙય્ર નાકેન નો વે હુમભિોનિનિગા થહે નનિઙ ાસયનવિદ નો ાાસનિ ષહાહ હનિનસ ાન નહે પોસસવિભિનિય્ર ોડ હસિ દોમનિાનોનિ લેન। પાનન ોડ મનિહભિ શ્રોહભિ વ્રદિયાપાનુ સેદ નહે નેનમસ **ષુનનાના** ડોન ઘહયિાસદેવા, હાસુ સેદ **શ્રાનયહ ઘાુદેસૌના** ડોન ાાસનિ ષહાહ ાનદ નહસિ દસિનનિયનોનિ યઙેનઙય્ર ગાવિસુ સ નહે ેાઙ પોસનિોનિ ોડ નહે નૌ નુઙેનસ્

વ્રદિયાપાન હિાસ ગાવિનુ સ। ગનાપહયિ દેસયનપિનોનિ ોડ નહે કનિગાદોમ ોડ હુાનપુન ાનદ ાઙસો નહે નનાનિસ ોડ યુઙનુમે નહેન ોવનાનિનિગા નહેમે સ્ન હાસ વેન પોનિનેદ ોન નહાન વ્રનિા ષનિગાહ ડોઙઙોદ ઘાનેસહૌના ાનદ નહે ડોનમેન ાગાનિોાસ ડોઙઙોદ વય્ર હસિ વનોનહેન પ્પનિન ષિનિગાહ[૪૪] જાન નહે ામગુમેનનસ સેન ડોનનહ ાવોવે, યઙેનઙય્ર પનોવે નહાન સુયહ ોાસ નોન નહે યાસે, ાનદ ો હાવે નો પોસનિવિ વ્રદિનયે નો સહૌ નહાન વ્રનિા ષનિગાહે વેન સાન ોન નહનોને ષયહોઙાનસ હાવે વેન મસિઙેદ વય્ર નહે ોપનિહેન માહાનાળુ સેદ ડોન વ્રનિા ષનિગાહ વુન નહાન સહુોઙદ નોન યોનડસુ સ વેયુાસે ો ડનિદ સુયહ ઙુદાનોનય્ર પનાસિસ ડોન પાનનોનસ નિ વ્રાનુાસિ ોાનકસ ોડ યુોનન પોનસ્ મન છહાકનાવ્રાનન નગિહનઙય્ર ોવસેનવેદ, "પ્પેનૌનિહ નહસિ નનિઙ નિ સિ દોવનડઙ ડિ હે ોાસ નહે કનિગા, ડોને વેન મનિસિનેનસ ઙકિ છહાનદેસવાના ાનદ ઢામદાનના હાદ વેન ગાવિન નહસિ નનિઙ નિ નહે યોઙેપહોનસ ોડ નહેમિ ોાનકસ"[૪૫] પ્પેન મનિહભિ નનાદનોનિ ડાભિસ નો સુપપોનન નહે ામગુમેનન નહાન વ્રનિા ષનિગાહે વેન વેયામે। કનિગા સ્ન ાપપોનસ નહાન વ્રનિા ષનિગાહ પનેદેયોાસેદ હસિ વનોનહેન ાનદ નહુસ પાવેદ નહે ોાય્ર ડોન પ્પનિન ષિનિગાહ'સ નુઙે

શ્રન હુાનપુન, પ્પનિન ષિનિગાહ ાયટાનિનેદ સ્વનાહમિ ષહાહ[૪૬] ોનિહ નહે યહોનયિ પોઙનિયિાઙ યોનદનોનિ ોડ મનિહભિ ાનદ પનેવાઙિદુ પોન હમિ નહે નેયેસસનિય્ર ોડ હસિ નિનેનવેનનોનિ ાગાનિસન શ્રનસઙાન ોનુ સુનપેન, ોહોવેન હે મગિહન હાવે વેન્ શ્રસ સ્ હાવે પોનિનેદ ાવોવે, નહસિ શ્રનસઙાન સિ નોનહનિગા મોમે નહાન। ડયિનોનિ, ાનદ નહે ેાઙ નેમય્ર મગિહન હાવે વેન જહાવા ષનિગાહ ોન હસિ ોનહેન યુોસનિસ્ સ્ન નહે પનેસેનન સનાનો ોડ ોન કનૌઙદગો, નિ સિ વેનનેન નો ઙાવે નહે માનનેનુ નસેનનઙેદ્ હેમે ો હાવે સનિપઙય્ર નો કનૌ નહાન સ્વનાહમિ ષહાહ ગનાનનેદ નહેમિ પનાયેન્ હે ોાસ સહનૌદે નુોગાહ નોુ નદેનસનાનદ નહે મિપઙયિાનોનિ ોડ નહસિ હેઙપ ાનદ હે નૌક ાદવાનનાગો ોડ નહસિ ગોદસેનદ ોપપોનુનનિય્ર ોનિહુોન ાઙઙોનિગા નહે ગનાાસસ નો ગનૌુ નદેન હસિ ડેન્ થહે પોઙનિયિાઙ યોનદનોનિ ોડ હુાનપુન ોાસ સુયહ ાસ નો યાઙઙ ડોન ાન ાઙઙનિયે ઙકિ નહે પનેસેનન ોને હે ોાસ સુનનુોનદેદ ોન ાઙઙ સદિસ વય્ર નવિાઙ સનાનેસ ાનદ નહેમેડોમે હસિ નેયેસસનિય્ર ોાસ ાઙસો ગનોનેન્ શ્ર નહોનુોગાહ ોવ્રાઙાનોનિ ોડ નહે ષહાનટ હિસિનોનય્ર પનોવેસ નહાન સ્વનાહમિ ોાસ ોને ોડ નહે ગનોનેસન કનિગાસ ોડ મેદવિાઙ સ્નદાો ોહિ નગિહનઙય્ર વાઙેદ પોઙનિયિાઙ ાઙઙનિયે વેન ોનિહ નહે હનિદુ કનિગા છાસને નિ પોઙનિયિસ હાદ ઙેસન ાઙઙ સગિાનડિયિાનયે ાનદ નિ ોાસ નહે પોઙનિયિાઙ નિનેનેસન ોહયિહ મુોઙદેદ નહે પોઙયિય્ર ોડ નહે સનાને, વે નિ હનિદુ ોન મુસઙમિ્ સ્વનાહમિ ષહાહ ોનદેનેદ હસિ ાનમય્ર નો માનયહ ાગાનિસન થનિહુન

સ્વનાહમિ'સ ાનમય્ર ેાયહેદ થનિહુન પનોવાવઙય્ર વેનૌન ૧૪૦૨ ાનદ ૧૪૦૪ વેયુાસે ાડોન નહાન હે ેમાનિદે નગાગેદ ોનિહ વેઙહ્ ગાડ પ્પહૌાળા ાનદ માકહુદમ[૪૭] ોમે ડગિહનનિગા ોન વેહાઙડ ોડ સ્વનાહમિ્ સ્ન સેમસ નહાન નિ હસિ યામપાગિન ાગાનિસન થનિહુન, હે ોાસ ાઙસો હેઙપેદ વય્ર માનોહાન ઢાળા, ોહોસે ાનમય્ર માનયહેદ નૌાનદસ થનિહુન[૪૮] ઙનદેન માઙકિ મુહામમાદ ઘાનિ, નહે ષહાનટ ાનમય્ર યનોસસેદ નહે ઘાનદાક[૪૯] થહે નૌ ાનમોસિ મેન નિ નહે ડોઙેદ ોડ ઢાપુિન ોહેમે શ્રનસઙાન સિ સાદિ નો હાવે વેન દેડોનેદ[૫૦] થહે નામેસ, મેનનોનિદ ાવોવે, ેમાનિ નો વે વેનડિદિ વેન નૌ ાનદ નહે પઙાયે માય્ર વે દિનનડિદિ ોન નહે વાસસિ ોડ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

છ૬શ્રશ્ચથ૯ઢ શ૨૨

થ૬૯ ડ઼શ્રથ૯ઢ શ્રોરાાવશ્રઢશ્રષ

થહે નેગુભાન ભનિ ાેડ તહે શ્રોનિવાનાસ ાેડ મનિહભિ યામે તા ાને નદ નિ શ્રય ૧૫૨૬ વુત તહે દયનાસતય યોનતિુદ તો નળોય તહે પનાવિભિોગસ ાેડ। **માવુના** ાનદ હેભદ સોમે ડામનિદાનિ ડેડેયતસ નિ। પાનત ાેડ થનિહુત થહે ટુસતાનિ ાેડ તહેનિ વેનિગ। મિપોનતાનત નિ પોભતિયિાભ ડેભિદ હાસ યોમે ુ પ ડોન નેયોનસદિનાતિનિ નિ વાિ ાેડ તહે દસિયોવેનય ાેડ। **ઢનિમાન** ડો યોનસ વાયક થહે પોનિત નેદસ ડનેસહ દસિયુસસાનિ ાભસો વેયુસે તહે વેનયે શસિતેનયે ાેડ તહે **ખનિતભિતા**[૧] ાેડ વદિયાપાતિ ાિન ાેહયિહ ૨ વાસેદ મય સતુદય ાેડ તહે શ્રોનિવાનાસ તો ાનદ। હાભડ દેયાદેસ વાયક) હાસ વેન યહાભભેનગેદ વય તહે ભાતે શ્વનોડેસસોન ઢામાનાતહ હૃહા ર્ુભદ, તહેનેડોને, તાકેુ પ ડનિસત તહે પોનિતસ નાસિદ વય શ્વનોડેસસોન હૃહા ાનદ તહેન પાસસ ાન તો દસિયુસસ તહે હસિતોનયિાભ મિપોનતાનયે ાેડ તહે **ઢનિમાન**

૨

ડ઼તુ સ ડનિસત તાકેુ પ તહે પોનિતસ નાસિદ વય ઢામાનાતહ હૃહા હસિ માનિ યોનતેનતાનિસ ાેઃ

1. "થહેને સિ તહે પોભતિયિાભ તુનમોભિ તહાત પનેવાભિદ નિ મનિહભિ નિ તહે ાનભય દાયસ ાેડ તહે શ્રોનિવાના નુભ વુત તહે યુનસે ાેડ વેનતસ દેસયનવિદ હેને દોસ નોત તાભભયોનિહ ાેહાત સિ ાતહેનોસિ કનોન ડનોમ હસિતોનય"[૨] (૨નતનોદુયતાનિ, ૫૭)
2. "**ખનિતભિતા** સિ નો મોને તહાન। સતોનય વુભિતુ પોન સોમે હસિતોનયિાભ ડાયતસ (૫૨૨). વનોાદ ડાયતસ ાને હસિતોનયિાભ વુત તહેય ાનોનભય। ડો હસિતોનયિાભ નોમાનયે" (૫૩૭)

૩ . થહેરેીને તોી વનાનયહેસ ોડ તહે શ્રોનિવાના ડામલિય (પ૨૧): ।) ોને હેદેદ વય **મહોગાસિવાના** (ેઉદેસન સોન); ।નદ વ) શ્રોનહેન હેદેદ વય **મહાવાસમિહ** (ધોનગોસન સોન)

શ્રઉઉ નેડેનેનયેસ તો તહે નિવોઉવેમેનત ોડ શ્રનાળુના ।નદ હસિ ।યયોમપઉયિસ હાવે વેન સયનુપુઉોસઉયે સયહૈદ

"નોતહનિગ ।તહેનતયિ ।વોન તહે યહઉદિનેન ોડ ઢાળા શ્રાનદતિ પામેસવાના" (પ૮)

"ઘાનેસવાના'સ યોનોનાતોિન તોીક પઉાયે વેતૌન ૧૩૬૪ ।નદ ૧૩૭૧ – થહેરેીાસ યહોસ ોનઉય ડોન ડોન ોન ડવિ યાનસ" (પ૧પ) (થહેરેીાસ યહોસ નિ થનિહુન ડોન મોને તહાન તહનિ ય યાનસ)

.મહોગાસિવાના'સ યોનગોન વનોતહેન ગોન તહે ઢાળ પાનતિોનિદ શ્રડોન મહોગાસિવાના'સ દોતહ મહાવાસમિહ'સ ગાનાનદસોન શ્રનાળુના ઢાય ।નદ હાનસહાના'સ ગાનાનદસોન ઢાતનાકાના **હાતયહેદ । યોનસપનિયય ।નદ ગોન ઘાનેસવાના તનોયહેનોસઉય મુનદેનેદ** શ્રડોન તહસિ, શ્રનાળુનાીાસ કઉિઉદ ।નદ હસિ ઉનિ વેયાને શાતનિયન થહે ઢાળોન તહેનોડોન તો યેવાસમિહોહે નામેદ ષવિાસમિહ ।સ હસિ નેગોનત ેહિન હેીાસ ોનઉય સશિતેન શ્રડોન તહે ોવેનતહનૌ ોડ મહોગાસિવાના'સ ઉનિ ષવિાસમિહ તોીક પોસસેસસૌનિ ોડ નાતનિ થનિહુન

મહાવાસમિહ નેસોઉવેદ તહે યનસિસિ યનોતેદ વય તહે મનાહમનિ નુઉ નિ મતિહઉિ છહાનદેસવાના સુગગોસતેદ તહાત સોવેનેગિનતય દોસ સુવસસિતે વેન ેહિન સોવેનેગિન હાસ તો પાય તનાવિુતે તો ।ન ોવેનઉોનદ, ।નદ તહાત ડોન નોયાઉતય યોનોનાતોિન સિ નોત નેયેસસાનયુ શ્રોનિવાના નુઉીાસ યોનસતિુતોિનાઉય નેયોગાનસિદ વય તહે સોયતિયીતિહ મહાવાસમિહ ।નદ હસિ દેસયેનદાનતસ

છહોસ ।નદ યોનડુસોનિેહિયિહ નેસુઉતેદ નિ તહે ।સસાસસનિાતોિન ોડ ઘાનેસવાના હાદ તિસ ોનગિનિ નિ તહે ડાનતનાયિદિાઉ યોનડઉયિત વેતૌન મહોગાસિવાના ।નદ મહાવાસમિહ ।નદ તહેનિ દેસયેનદાનતસ શ્રનસઉાન મગિહન હાવે વેન ।ન ।ગેનત

.ષવિાસમિહ નેપનેસેનતેદ તહે વનાનયહ ।સસોયાતિેદીતિહ તહે મુનદેન ોડ ઘાનેસવાના સ્વનાહમિ ।ઉસોીાનતેદ તો સુવદુે હમિ ।સ હે હાદ ।સસુમેદ સોવેનેગિન પૌન ષવિાસમિહાીાસ દેડોતેદ વય સ્વનાહમિ ષહાહ પાતિનસિમિહ મગિહન હાવે ડોનડોતિદ પુવઉયિ સુપપોનત ડોન હાવનિગ વનોગહત ।વોન તહે દોૌનડાઉઉ ોડ ષવિાસમિહ, મગિહન હાવે નુઉદ ડોન સોમેતમિુ નનોતયિદ (પપ ૧પ-૨૦) (ષવિાસમિહાીાસ દેડોતેદ નિ ૧૪૦પ-૬)

.પાતિનઉિાત સિ તહે ગાઉનાડિયાતોિન ોડ હસિ (પાતિનસિમિહ'સ) પાતોનિયે, પેનસેવેનાનયે, દેતેનમનિાતોિન ।નદ સેનસે ોડ સેઉડ-નેસપેયત (પ ૨૦) ોનોતે । પાનેગાયનાયિ ડોન સ્વનાહમિ ષહાહ ।નદ ગાઉનાડિદિ પાતિનસિમિહ પનેસેનતેદ તિ તો હમિ (સ્વનાહમિ ષહાહ) ।નદ ગોન તિ નેયતિદ વેડોને હમિ સ્વનાહમિીાસ પઉાસેદ તો ઉન તહે ઢાળ નેમાનિુ નદસિતુનાવેદીતિહ । નેનૌદ ોતહ ોડ ।ઉઉાગાનિયે તો હુાનપુન હાવનિગ તહુસ ।યહેવિેદ હસિ ોવળેયતાવિે હે (વદિયાપાતિ) નેતુનનેદ તો ઢાળા મનાુઉ ।નદ નેતુનનેદ ।ડોન તોઉવે યાનસ ।સ । યહાનગેદ માન

.મનોાદ ડાયતસ ।ને હસિતોનાયિાઉ વુત તહેય ।નેોનઉય । ડૌ (પપ ૩૪-૩૭)

થહેસે ।ને, નિ વનોડિ, તહે ડનિદનિગાસ ોડ ઢામાનાતહ હૃહા નિ હસિ સતુદય ોડ તહે **પાતિનઉિાત** હે દેસયનાવિસ તિ ।સ । પાનેગાયનાયિોન તહે ોને હાનદ ।નદ । યઉાસસ ોડ **શુનુસાનાતહ** ડતિનાતુને (પ ૩૭) ોન તહે ોતહેન થહે વનોાદ ડાયતસ ।ને યઉાન તહાત તહે મુનદેનીાસ દુે તો ડાનતનાયિદિાઉ નિતનાગુિ હાતયહેદ વય તહે તૌ પનાનિયેસ શ્રોને માયોન માય નોત ।ગનેીતિહ હસિ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

२२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

[illegible]

[illegible]

१

[વ઼ાયાસપાનિ – ઘાનાપાનિ – ૪ન્હ ોડ હસિ સોનૌહેૌાસ હ઼ાયાદાતિયા ાનદ ૧૫ન્હ નિ દેસયેનન ડનોમ હમિૌાસ છહાનદનાનાનદ હ઼હાૈહે સહડિોદ નો શ્ડાિકહૌાન઼]

શ્નાિુપા – વ઼સિવાુપા – ઘોવ઼નિદા – ડ઼ાકસમાન

ડ઼ાકસામાન

↓

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

પ્યામેસવાના હાનસહાના (ષુગુનેસા) થૌાનિ ષાઊાકહાન થનાપિુ઼ે ઘાુદા

↓

ષવિાિ

(**મથવ઼** – ૨૨૪૨૫૪)

↓

પ્યુમાન શ્નાવહાકાન

↓

ઢ઼ાળા ઢ઼ાનિનાકાના

↓

પ્યુમાન માનિકાન

↓

ઢ઼ાળા હાનસિમિહા

↓

ઢ઼ાળા ઢ઼ામાયહાનદના

↓

ઢ઼ાળા શ્નાનાપ ષ્માનાનિ

↓

ઢ઼ાળા પ્યનિનિ ષ્માનાનિ

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

[illegible] **मथव़**

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

२

[illegible]

↓

Ши̇ѐ थहाकुन (प૧ૅ निदेसयेनત) ोન **શ્રોન** थहाकुન – ोનતેદ વ઼િઝ્ઝાગો **શ્રોના** ોનદ યહાનગેદ ઙનોમ ह्हा તો **थहाकुન** (ા ઙુદાઝ તતિઝ)

↓

ढ़ाળા શ્રાનદિતા પ્યામેસહૌના (प૧ૅ नि देसयेनત ઙનોમ Шиѐ थहाकुन)

પ્યામેસહૌના

↓

↓ ↓ ↓ ↓

જહોગાસિહૌના | પ્યુસુમેસહૌના | જહાવેસહૌના | ઙ઼ાકસમકિાન

↓ ↓ ↓

ઘાનેસહૌના | ઢ઼ાતનેસહૌના | થનપ્રિના ષમિહા

(પ્યાઝિઝેદ વયા શ્રનળુના નિ યોઝઝાવોનાતાનિૌતિહ ઢ઼ાતનાકાન &શ્રનસઝાન)

↓

શ્રનળુના ષમિહા

↓

↓ ↓

જનિસમિહા હેઝપોઙ

પ્યમિતા ષમિહા (સિ સાદિ તો હાવે ગોત શ્રનળુના કઝિઝેદૌતિહ તહે યનોનૌના શ્રુનાદિતિયાોઙ ઢ઼ાળા જાળુઝ ાનદે સતાવઝસિહેદ હસિ પ્યનિગદોમ નિ ષાપતાનિ શ્રાનગાના)

ઙ઼નિોઙ તુઝનિગા સુયયેસસોનસ:

१ જહાવાસમિહા (થનપ્રિના ષમિહા, યેવા ષમિહા, ૩દાયાસમિહા, હાનસિમિહા)
२ યેવાસમિહા (ષવિાસમિહા, શ્રાદમાસમિહા)

३ षिव़ासमिहा
४ श्चाद्मासमिहा
५ ड़ाकहमिा (ौभि ाड षिव़ासमिहा)
६ श्चाद्मासमिहा
७ व़सिौासाद्देव़ (ौभि ाड श्चाद्मासमिहा)
८ हानसिमिहा (प़ुनगेसन वनोनहेन ाड येव़ासमिहा)
९ ममानासमिहा (सोन ाड हानसिमिहा)
१० जहानिाव़ासमिहा (सोन ाड ममानासमिहा)
११ ढ़ामवहाद्दना (सोन ाड जहानिाव़ासमिहा)
१२ ड़ाकसमनिानह (सोन ाड ढ़ामवहाद्दना; द्दद्दि षाका १४४९ = १५२७ श्रय़

घएममएश्रड़श्रोघे श्रष श्रव़श्रश्रड़श्रजड़ए ढ़ढ़श्रोम छहएथश्रयहश्रढ़ ममश्रढ़श्रशम षशमघह श्रममय श्चउजड़शषहएय मैं हएथउप्पश्रढ़ हहश्र

८

↓

प्पामेसहौाना

↓

जहुवानेसहौाना

↓

येव़ासमिहा

↓

षिव़ासमिहा

↓

प्पुमान ढ़ानणाकान (नेपहौ सुययेससोन)

↓

प्पुमान मानकिान

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible]

↓

[illegible] ([illegible])

↓

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

ઌઌશ્રોમ થहए श्रश्राििहर

ढ़ाળ दविद्दि वेतौन तौ वनोतहेनस

ध्यामेसहौना ________________________हानसहाना

↓

षहविाया

↓

श्नावहाकान

↓

ढ़ाળा ढ़ातणाकान

↓

ध्युमान मातकिान

↓

माहानाળ हानासनिाग्रह

↓

ढ़ामायहाणदना

↓

श्नातापाणानानि

↓

ध्येनतिानानि

↓

ढुदनाणानानि

↓

ड़ाशमनिानानि

↓

ધ્યાનસાનાનાનિ

↓

ઢાનેહ્નાનાનિ

ામશ્રોથઈ: ઢાૈપનાનાનિ સિ મસિસનિગા નિ નહે શ્વાનળિ ગેયોનદ ાનદ ધ્યાનસાનાનાનિ સિ નોન નહેને નિ ષનિગાહ'સ ગેયોનદ઼

છ્હ્ઢશ્રોામશ્રોડ઼શ્રોઘશ્છશ્રડ઼ ષઍથ- ૩શ્વ શ્રોઢ થહ્ઍ શ્રોશ્મામવશ્રઢ઼શ્ર ઘઍામઍશ્રડ઼શ્રોધૈ શ્રષ શ્વઢ઼ઍષઍામથઍઘ શ્રામ

મશ્થહ્શ્ડ઼શ્ર ઘશ્રઢ઼શ્વશ્રામશ્ર શૈ ઢ઼ ત્રા ઘશ્રષ

1. શ્રોન થહાકુન (૧૩૨૬- ૧૩૪૨)
2. શ્રનિુપા થહાકુન (૧૩૪૨- ૧૩૪૮)
3. વસિૈાુપા થહાકુન (૧૩૪૮- ૧૩૫૮)
4. ડ઼ાકસમાના થહાકુન (૧૩૫૮- ૧૩૭૫)
5. ધ્યામેસહૌના થહાકુન (૧૩૭૫- ૧૩૮૯)
6. ત્રાહાવાસમિહા (૧૩૮૯- ૧૩૯૭)
7. ઘેવાસમિહા (૧૩૯૭- ૧૪૦૩)
8. ષવિાસમહા (૧૪૦૩- ૧૪૪૪)
9. ડ઼ાકહમિા (૧૪૪૪- ૧૪૫૭)
10. શ્વાદમાસમિહા (૧૪૫૭- ૧૪૭૫)
11. વસિૈાસ ઘેવા (૧૪૭૫- ૧૪૮૩)
12. હ્નાદિાયાનાનાનિ (૧૪૮૩- ૧૫૦૫)
13. હાનનિાનાનિ (ત્રાહાનિાવા) (૧૫૦૫- ૧૫૧૮)
14. ઢાૈપનાનાનિ (૧૫૧૯- ૧૫૨૦)
15. ધ્યામસાનાનાનિ (૧૫૨૧- ૧૫૨૮)

ામેદળેસસ નૌ સાય નહાન યહ્નોનૌળિગાયિાળ સેન- ૫ ાનદ દાનનિગા ાને યોનડ઼સનિગા (૫૫ ૬૫- ૬૭)

ત્રાઢ઼શ્રામછ્હ શ્રોઢ શ્રોશ્મામવશ્રઢ઼શ્ર શ્રથ શ્રઢ઼શ્રશ્ઘશ્રામઘશ્ર (મશ્રડ઼ઘશ્ર, શ્રૌઍષથ ત્રાઍામઘશ્રડ઼)

ઘેસયેનદેદ ડનોમ। વનોનહેનોડ ધ્યામેસહૌના થહાકુન ____________ માનસુકહ થહાકુન

↓

ડ઼ાનાિ

↓

શ્નાવહાકાન

↓

હાનપાાન

↓

માહાવ઼ાનિ

↓

ષુળાન

↓

ષય઼ામ

↓

ચેવ઼ા

↓

ષાનતીસહ પુમાઁ

↓

પ્યાસહનિાાનહ

↓

છહાનદિ

↓

માનિસૌાના

↓

યનિાનાનહ

↓

શ્નુ૭ છહાનદના પુમાન

↓

[illegible]

[illegible]

[illegible]

છ૬શ્ચશ્ચથ૧ઢ શ૨૨૨

છ૩ઢઢ૧ાાાછે ૩ાાાય૧ઢ થ૬૧ શ્રો૨ાાાવ઼શ્ચઢશ્ચ૫ શ્રોઢ મ૨થ૬૨૬શ્ચ શ્ચાાાય ૨થ૫ ાા૧શ્ચઢ૨ાાાઘ૫ શ્રોાાા થ૬૧ છશ્રોાાાથ૧મશ્ચશ્રોઢશ્ચઢે ૬૨૫થશ્રોઢે શ્ચાાાય છ૬ઢશ્રોાાાશ્રો૬઼શ્રોઘે

(છ઼ ૧૫ - ૧૬ છેનતુ૧ય઼ શ્ચય)

૨

છ૩ઢઢ૧ાાાછે

[illegible]

। સુમ ।ડ નુપેસ ҁેન ҁેદિ ҁો । યોҁનેҁ ।ડ હસિ યઊҁહ્[6] ઘોઊદ, સઊિવેҁ, યોપપેҁ યોનિસ સેમ ҁો હાવે વેન નિ સે છોનિસ ૈҁ ।ઊસો કનીૈન ।સ **માસા, પ્પાҁસાપાના, શ્વાદા** ।નદ **ઢાҁҁ, પ્પાપાҁદાકા, છોૌર્ગો** ҁિયં છોૌર્ગો પઊાયેદ ।ન મિપોҁાનન પાҁન નિ ҁહે દાઊિયં ઊિડ ।નદ યોનોમયિ ҁાનસાયҁોનિસ ।ડ મતિહઊિ છોૌર્ગો ।સુ સેદ વયં ҁહે પોҁેҁ સેયҁોનિ ।ડ ҁહે પોપુઊાયે[7] છાનદેસહ્વાҁા હાસ સહોૈન ҁહાન ।ન ҁહે ҁાҁે ।ડ ગિહન **શ્વાનાસ,** મોનનહઊયં નિҁેҁેસન ।ન ҁોનનયં ડવિ **શુનાનાસ,** ҁહે પનિયિપાઊ ુ ઊદ વે દ્વેવઊદ નિ ડુҁ યેҁસ ।નદ ҁો મોનનહસ્[8] વાҁદહાҁાના ।નદ વાયાસપાҁ ગિવુ સ ҁહે ડોઊઊોૈનિગા દેҁ ાઊિસ[8]:

- ।. **શ્વાના** – । યોપપેҁ યોનિ (ોને- સશિҁેનનહ ।ડ । **પ્પાҁસાપાના**) (છ઼ડ **વ઼છ** – ૫ – ૮)
- ।।. **માસા** – ҁોનનોહ પાҁન ।ડ । **પાના** (છ઼ડ **વ઼છ** – ૩, ૪) –ે ઠુાઊ ҁો ૧૬ **ઢાҁҁકાસ઼**
- ।।।. **યનાિҁા** – । સઊિવેҁ યોનિ ।ડ ૨૮ નાҁિસ઼
- વિ. **ppસિકા** – । ગોઊદ યોનિ ।ડ ૪ નાҁિસ (છ઼ડ **વ઼છ** – ૧૦૭)
- વ. **પ્પાકનિ** – ોને- ડુҁનહ ।ડ । પાના
- વ।. **યહાનકિા** – માદુ પ ।ડ ડુҁ **પ્પાҁસાપાનાસ઼**
- વ।।. **પ્પાҁસા** – સિ ઠુાઊ ҁો ૧૬ **માસાસ઼**
- વ।।।. **યહાҁાના** – સિ ઠુાઊ ҁો ҁેન **પાઊાસ** (છ઼ડ **વ઼છ** – ૩, ૪)
- શિ. **થેઊાકા** – ૧૬ **માસાસ઼**
- શ. **પ્પાҁસાપાના** (છ઼ડ **વ઼ષ** – ૧૦૮)
- શ।. **પ્પҁસનાઊ** – સિ ઠુાઊ ҁો હાઊડ ।ડ । સઊિવેҁ **માસા**

થહેસે ।ઊદ દેસગિનાҁોનિસ ।ડ ҁહે યોનિસ સҁાઊઊ પેҁસસિҁેદ ।નદ ҁહે **શ્વાનાસ** ।નદ **શુનાનાસ** ૈҁ નોҁ ।વસોઊે

ષનિયે ।ઊઊ ҁહે ppવિાનદહાકાҁાસ દસિયુસસ, નિ દેҁાઊિસ, ҁહે પનોસ ।નદ યોનસ ।ડ મોનેયં- ઊનદનિગ ।સ । વુસનિસસ ।નદ ҁહે વાҁુિસ ҁયંપેસ ।ડ નિҁેҁેસન ।યયુનિગ ҁહેૈન, નિ યાન વે સાદિ, ૈҁિહ સોҁે ।યયુનન ।ડ યેҁાનિનયં, ҁહાન યનિયુઊાҁોનિ ।ડ મોનેયં ૈસ કનીૈન દુનિગ ҁહે પેҁોદિ વદિયાપાҁ નિ હસિ **ડકિહાનાવાઊ** હાસ ગવિન । દેҁાઊિદ ।યયુનન ।ડ ҁહસિ વુસનિસસ ।નદ ।ઊસો ।ડ ҁહે વાҁુિસ મોદેસ ।ડ પાયમેનન ҁો દઊિડેҁન ҁયંપેસ ।ડ ૈҁકેҁસ નિ યાસહ શ્ર સુયયનિયન ।યયુનન ।ડ ҁહે ҁયંપેસ ।ડ યોનિગે યાન વે ગઊનેદ ҁહનુગહ ҁહસિ ।નદ ।ҁહેҁ ૈҁકસ ।ડ વદિયાપાҁ થહુગહ ҁહે શાયન વાઊાҁોનિ ।ડ ҁહે વાҁુિસ સҁાનદાҁદ સિ નોҁ યઊેҁઊયં કનીૈન, ҁહસિ મુયહ સિ યેҁાનિ ҁહાન ҁહે સે ।ડ યોનિ ડુҁ ।ઊઊ પુҁપોસેસ હાદ યોҁે ҁો સҁાયં નિ મતિહઊિ નદેҁ ҁહે શ્રોનિવાҁાસ઼ શ્રનુઊદ વે પોનિҁેદ ુન હેҁ ҁહાન વદિયાપાҁ ગિડેҁસ ҁો ҁહે ડોનિન પાҁનҁેҁસહપિ નિ વુસનિસસ ।નદ ।ҁહેҁ ҁાનસાયҁોનિસ[10]

વદિયાપાҁ ગિડેҁસ ҁો ҁહે ડોઊઊોૈનિગ ҁયંપેસ ।ડ યુҁҁેનયયં નિ હસિ **ડકિહાનાવાઊ**:

- ।. **શ્વાના**[11]
- ।।. **થાનકા**[12]
- ।।।. **મુદҁા** ડુҁ મોનેયં[13]
- વિ. **ષવાҁના**[14]
- વ. **ઢુપયા**[15]
- વ।. **પ્પાҁપાદા** ।ҁ **પ્પાપાҁદાકા**[16] (**શુનાનાસાҁામેકાҁ પ્પાપાҁદેકાҁ**)
- વ।।. **ઢુપયાҁાનકા**[17] – **ઢુપયાҁાનકા** ૧૦૦, ૪૦૦ ҁયં, ।ҁ મેનҁોનિદ[18]

[illegible]

[illegible]

२२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

२२२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

થહે જાહાગાિાતહ્પુન સ્નસયનાિપતાૉન તુનનસ ાવિન । નૌ ઊાડ ન તહે હતિહેનાતાૉવસ્યુને હસિતોનય ાડ માતિહિિ ન તહે મદિદઉ ાગેસ્ સ્ત હેઉપસ્ સ ન ાસયેનાતાિનિનિા સોમે મિપોનતાનત પનોવઉમસ ાડ યહનોનોઊાગય ાનદ દયનાસતયિ હસિતોનય ાડ મતિહિિ નદેન તહે શ્રોનિવાનાસ, ૌહો સુયયેદેદ તહે પ્યાનનાતાસ નિ ૧૩૨૪- ૫ (સયિ) શ્રૌ હાવે । સોઊિતાનયે પગિાનાપહયિ ેવદિનયે ાડ તહે શ્રોનિવાના દયનાસતય[1] સ્તસ યહનોનોઊાગય સિ સતઊિઉ નિ । સતાતે ાડ ડઉશ ાનદ ૌ હાવે તો દેપેનદ મોસતઊય ાન ઊતિાનય ાનદ તનાદિતાિનાઉ સુોનયેસ[2] ઢનોમ તહે યુઉતુનાઉ પોનિત ાડ વૌ, તહે હસિતોનય ાડ મતિહિિ નદેન તહે શ્રોનિવાનાસ (ય ૧૩૨૪- ૧૫૨૮) સિ વેનય મિપોનતાનત ાસ તિ ાસ્ નદેન તહે પાતનોનાગે ાડ તહસિ દયનાસતય તહાત પોતસ ાનદ સયહેઊનસ ાડ નેપુતે ઊક્રિ છ્યાનદેસવાના, વદિયાપાતિ, વાયાસપાતિ, ઢુયપિાતિ, વાનદહામાના, ષામકાના, શ્રાકસાદહાના, ેતય, ડઊેનસિહેદ્ વાનૌસિ તનાતસિસ ાન **ાયાયા** ાનદ **યહાનમાસાસતના** ૌને ાનાતિતેન ાનદ યોમપઊિદ્

થહે પનેસેનત નિસયનાપિતાૉ ાસ દસિયોવેનેદ નિ । વઊિઊાગે, જાહાગાિાતહ્પુન, નિ તહે દસિતનાયિત ાડ યાનવહાનગા યન જનાળકસિહોને વેનમા ાડ જાહેના ાસ કનિદે નૌગાહ તો સેનદ । યોપય ાડ તહે પગિાનાપહ ાનદ નિ તહે મોનતમિ તહે ૌહેઉ તેશત યામે ાત નિ તહે ઊયાઉ નૌસપાપેન્ થહસિ સિ તહે સેયોનદ નિસયનાપિતાૉ ાડ તહે શ્રોનિવાના દયનાસતય પ્યાનસાનાનાયાના ાડ તહસિ નિસયનાપિતાૉ ાસ તહે ઊાસત કનિગા ાડ તહે દયનાસતય, ાનદ ાસ યોનતેમપોનાનય ાડ તહે હુસસાનિ ષહાહિ કનિગાસ (શ્રઊુદદનિ હુસસાનિ ષહાહ ાનદ ાસાસનાત ષહાહ) ાડ જેનગાઉ થહે પનેસેનત નેયોનદ ગાવિસ । દેડનિતિ દાતે ાડ પ્યાનસાનાનાયાના ાનદ ાસ સુયહ ાડડોનદસ । નેઊવિઉ દાતે ડોન । સતુદય ાડ તહેન હસિતોનય

સ્ત સિ નિસયનાવિદ ાન । સતોને દોન- ડનામે ાનદ નેડેનસ તો તહે યોનસતુયતાૉ ાડ । માતહો ાન તેમપઉ, માદે નદેન તહે નિસતુયતાૉનસ ાડ શ્રનુમાનિ યેવિ, દાુગાહોન- નિ- ઊૌ ાડ હાનિાનાયાના, ૌડિ ાડ ઢામાવહાદના (ઢુપનાનાયાના) ાનદ મોતહેન ાડ પ્યાનસાનાનાયાના સ્ત ાઉઉ તહેને ાને સેવેન ઊનિસ્ સ્ત સિ નિ માતિહિઉ સિયનાપિત શ્રત પઊયેસ સોમે ઊાતોનસ ાને વઉનેદ્ માદહાવા સિ તહે યોમપોસુને ાડ તહસિ પનાસાસતિ થહે ગોનોઊાગય, ગાવિન તહેનેનિ, સિ ાસ ડોઉૌસઃ

હાનિાનાયાના (જાહાપિાવેનદના ાન જાહાપિાવાસમિહા)

↓

યાુગાહોન- નિ- ઊૌ શ્રનુમાનિ યેવિ (ૌડિ ાડ ઢાળા ઢામાવહાદના ાન ઢુપનાનાયાના)

↓

પ્યાનસાનાનાયાના (સોન)

થહેને સિ નો નૌમ ડોન ાનય દાવત તહાત તહસિ પ્યાનસાનાનાયાના ાસ તહે ઊાસત કનિગા ાડ તહસિ દયનાસતય સ્ત સિ કનૌન તો સ ડનોમ વાનૌસિ સુોનયેસ તહાત જાહાપિાવાસમિહા હાદ તહે 'વતિદા' "હાનિાનાયાના" ૌ ાસ । પૌનડઉ કનિગા ાનદ હાસ વેન યાઉઉેદ 'મતિહિઊિપનાતહવસિૌનેના' વય વાનદહામાના[3] હમિસેઉડ । માન ાડ યહાનિાવઉ દસિપોસાતિાૉ, હે માદે પનાનિયેઉય દોનાતાૉનસ ાનદ ગાડિતસ તો વાનૌસિ પેનસોનસ[4] હે ાસ સુયયેદેદ વય હસિ સોન ઢામાવહાદના ાહો હાદ તહે 'વતિદા' "ઢુપનાનાયાના", ૌહયિહ સિ ાઉસો યોનનોવોનાતેદ વય તહે પનેસેનત નેયોનદ્ હસિ ડામે ાતતનાયતેદ પેનસોનસ ડનોમ ાતસદિ્ હે સિ સાદિ તો હાવે નુઉેદ પ તો ૧૪૮૮, ડિ નોન મોને પ્યાનસાનાનાયાના ાસ હસિ સોન ાનદ સુયયેસસોન ાનદ ાસ ાઉસો કનૌન વય તહે નામે ાડ ડાકસમનિાતહાદેવા

ષનિયે તહે નામે 'પ્યાનસાનાનાયાના' સિ વેનય યોમમોન ાનદ સિ ાયયાસાૉનાઉઉય સેદ વય તહે ાનઊનિ શ્રોનિવાના નુઉનસ, તિ સિ ઊક્રિઉય તહાત તહે પનેસેનત નેયોનદ માય ગાવિ નસિ તો સુસપયાૉન નિ યેનાતાનિ ટાનાતેનસ ૌહો ાઊૌયસ તનય તો પુસહ વાયક

ુનુસાઉ નિ તહસિ ।સ તહે યુ।ન પોતસ હાવે વેન દોનિગ। સો સનિયે તમિ મિમેમોનાઉ઼ પ્યાનસાના।નાયાના'સ ।સસેનતોનિ ોડ નિદેપેનદેનયે મગિહત હાવે વેન તહે યુસે ોડ ાાસના।ત'સ નિવાસોનિ ોડ મતિહિઉ઼ ાાસના।ત યોનટ્ટેનેદ ।નદ ।નનેશેદ તિ તો હસિ ોન કનિગદોમ્ શ્રૌ ।મે તોઉદ તહાત તહે થનિહુત કનિગ ોસ પુત તો દોતહ[२०] થહે વેનત મુસત હાવે તાકેન પઉાયે વેડોમે ૧૫૨૭ ।સ તહે ષકિાનદા।નપુન નિસયનપિતોનિ ોડ હસિ યોમમાનદાનત સિ દાતેદ નિ તહાત યોન્ શ્રોન ।ઉઉ યુ।નતસ તિ સિ યઉોમ તહાત ાાસના।ત દેડોતેદ પ્યાનસાના।નાયાના ।નદે સતાવઉસિહેદ હસિ સૌાય નિ તહાત તેનનતિોનય્

થહે યોમપોસેન ોડ તહે **પનાસાસત**, માદહાવા, સિ ।ઉસો ોનિ ોડ તહે ઉાદનિગ। પોતસ ોડ મતિહિઉ઼ શ્રૌ હાવે। મેડેમેનયે ।વુ।ત તહસિ પોત નિ। માતિહિઉ ।નતહોઉોગાય, '**ઢાસકિાળવિાના**' ોડ ઘાદાદહામ મહાતતા ોડ મતિહિઉ઼[२१] હમિસેઉડ। માતિહિઉ, હે હાસ ટોતેદ પનોડુસેઉય તહે વેનસે ોડ માતિહિઉ પોતસ્ ૨ન ઘોદે'સ ઉસિત, માદહાવા'સ પોતનય સિ ટોતેદ નિ ઢોઉો ૧૨ માદહાવા મગિહત હાવે વેન। યુ।નત પોત ોડ પ્યાનસાના।નાયાના થહુસ તહે પનેસેનત નિસયનપિતોનિ ।દદસ। નૌ નામે તો તહે ।ઉનોદય ેશસિતનિગ। ઉસિત ોડ। ગાઉાશય ોડ માતિહિઉ ોનતિનસ્ હેનયે વૌદ ડનોમ ઉતિનાનય સતાનદપોનિત, તિ સિ ।ન મિપોનતાનત દસિયોવેનય્

 છ૬શ્રશ્ઠથ૫ઢ શ૨વ્

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

થહ૧ પ્યહ્શ્રાાયશ્રવ્શ્રડ઼શ્રષ શ્રોઢ મ્રશ્રહ્ર્ડ઼શ્ર

ડ઼ક્રિ ૧હે પ્યાનનાાસ ાનદ ૧હે શ્રોનિવ઼ાનાસ[1] ાેડ મતિહ઼િવ઼ા, ૧હે ાનાગિાનિ ાેડ ૧હે પ્યહાનદાવ઼ાઙાસ સિ સહ્નુંદેદ નિ મય઼સનોનય઼ ાનદ નો સર્યેનિતાડિયિ ાયયુંનન ાેડ ૧હસિ દય઼નાસનય઼ સિ યેત ાવ઼ાઙિવઙે ૧હ્ેુંગહ। ગોદ દાઙ ાેડ ૧નાદિનોનાઙ ાયયુંનન હાસ વેન ૈનાતિનેન ાેન યોમપઙિદ વય઼ ૧હે સયહેાેઙાનસ[2] શ્રડોન ૧હે ડાઙઙ ાેડ ૧હે શ્રોનિવ઼ાનાસ, મતિહ઼િવ઼ાૈાસ પાસસનિગા ૧હ્નુંગહ। પેનીદિ ાેડ પોઙતિયાિઙ યહોસ ાનદ યોનડુસીનિ ાનદ ૧હેનેૈાસ નો સતાવઙતિય઼ યુનાનિગા ૧હસિ પેનીદિ ાેડ યોનડુસીનિ, સોમે ઢ઼ાળપુત યહેઙિસ઼ુ સુનપેદ પૌન હેને ાનદ ૧હેને ાનદ સતાવઙસિહેદ ૧હેપિ સૌય઼ થહે **શ્રનિ થપિહુ઼ત** પનેસેનવ઼ેસ ાન ાયયુંનન ાેડ ૧હે નુઙનિગા દય઼નાસનય઼ થહે યોનનેમપોનાનય઼ યહ્નોનયિઙેન, મુઙઙા થાટાિ, દોસ નોત સાય઼ ાનય઼ત્હનિગા ાવ઼ુંત ૧હે પ્યહાનદાવ઼ાઙાસ શ્રયેપત। પાસસનિગા નેડેનનયે ાેન ૧નાદિનોનાઙ ઙનિસ તો માહામાહોપાદહ્યાયા માહેસા થહાકુ઼ના ૨ત સિ ાપપાનેનત ૧હાત ૧હે પ્યહાનદાવ઼ાઙાસ દદિ નોત મિમેદાિતેઙય઼ સુયયેદ ૧હે શ્રોનિવ઼ાનાસ ાસૈ સે ૧હાતે વ઼ેન વેડાને ૧હે ાયયેસસીનિ ાેડ શ્રક઼વાન, થાપપાસ ષાનોનળા ાનદ શ્રાનનાિ વિઙેનગેદ તો। હનિદુ઼ ઢ઼ાળા છહુ઼નયહુન ાડોનૈહેસે દાન્હ, ડ઼ાક઼સમાિ ષિમિહા, । ઢ઼ાળપુત યામે તો ૧હાત પાનત ાેડ ૧હે યુંનતનય઼ નિ ૮૫૪ શ્રહ (=૧૫૪૭- ૪૮ શ્રય) ાનદ ાેવતાનિદ। સાનાદ ડાનેમ ૧હે ૧હેને મપેનોન[3] ખ્વ઼ેન ૧હે ડામેુંસ યુંપઙેત **શ્રડ પ્યોસે તા હોહ્સે** (યહોસે?) (ડાનેમ ૧હે પ્યોસાિ તો ૧હેૈહેઙ ાેડ થપિહુ઼ત), ાનદ **શ્રડ ઘાનગા તા ષાનગા** (ડાનેમ ઘાનગેસ તો ૧હે મુંનતાનિ), ાસયનવિદ તો **મમ** માહેસા થહાકુ઼ના ાનદ મેનતોનિદ નિ ૧હે શ્રુ઼નનો ષેતતઙેમેનત ઢ઼ેપોનત, ાેનાગિાનિાેદ ાડોન ૧હે યોનટેસત ાેડ થપિહુ઼ત વય઼ ૨ઙઙનુતમસિહ઼ ૨ત સેમસ ૧હાત ાડોન ૧હે ઙોનગા ઙાપસે ાેડ ૧મિૈહેન **મમ** માહેસા થહાકુ઼ના ાયટુંમિદ ૧હે તેનનાિતોનય઼ ાેડ મતિહ઼િવ઼ા, ૧હે ાેઙદ ાદાગેૈાસ ાતતાવિુંતેદ તો હમિ ાનદ સનિયે ૧હેન ૧હે યોનયેપત હાસ વેન વ઼ેનય઼ પોપુઙાન[4] શ્ર સર્યેનિતાડિયિ હસિતોનય઼ ાેડ ૧હે દય઼નાસનય઼ યાન વે પનેપાનેદ ાેનઙય઼ૈહેન ૧હે ાનયહવ઼િસ ાેડ ૧હે ઢ઼ાળ ડામઙિય઼ ાને ૧હ્નૌન ાેપેન તો ૧હેહ્સિતોનાનિસ[5] ષતનાય઼ નેડેનનયેસ ાને ાવ઼ાઙિવઙે તો સ હેને ાનદ ૧હેને ાનદ વ઼ાનુંસિ ઙસિતસ, **પનાસાસતસિ** ાનદ ાેતહેન ાયયુંનતસ પુવઙસિહેદ વય઼ ૧હે ઢ઼ાળ શ્રુ઼નેસસ ૧હ્નૌ સોમે સયાતતેનેદ ઙગિહત ાેન ૧હે હસિતોનય઼ ાેડ ૧હે ડામઙિય઼[6] વ઼નિયેનત ષમતિહ[7] નિડાનમસુ સ ૧હાત નિ ૧હે માયક઼ેનડા યોઙઙયતોનિ ાેડ ૧હે ૨નદાિ શ્રોડડયિ ડ઼વિનાનય઼ ૧હેને સિ। '**ષાનસક઼નાતિ હસિતોનય઼ ાેડ। પાનત ાેડ શ્રક઼વાન'સ નેગિન**, ૈનાતિનેન નિ પનોસે ાનદ વ઼ેનસે, વય઼ માહેસા થહાકુ઼ના' ૨ત હાસ તો વે વોનને નિ મનિદ હેને ૧હાત ૧હે ાેઙદ તેનનાિતોનાિઙ દવિ઼સિોનિસ ાેડ મતિહ઼િવ઼ા (છહામપાનાન, મુડાડડાનપુન, યાનવહાનગા, ષાહાનસા, શ્રુ઼નનો ાનદ ૧હે પાનતસ ાેડ મુનગેન ાનદ ઞહાગાઙપુન) ૈને નૌ ગોને ાનદ નિ ૧હેસે ાેાસ ૧હેનેૈને નૌ સેપાનાતે ાદમનિસિતાનાવિુ નતિસ઼ ષનિયે ૧હે દાય઼સ ાેડ હાળ ૨ઙઙય઼ાસ, છહામપાનાન ાનદ થપિહુ઼ત યામે તો વે સેપાનાતેઙય઼ મેનતોનિદ ાનદ દુનાનિગા ૧હે મુગહાઙ પેનીદિ, શ્રુ઼નનોૈાસ માદે। સેપાનાતે ષાનક઼ાન઼ મેતતાિ, ાાાનહાન, ઞાનાઙિ ૈને સેપાનાતે સતાતેસ વેસદિસ સમાઙઙ ઞેમનિદાનેસિ સપનોદ ાઙઙ ાેવ઼ેન નોનાનહ ઞહિાન[8] ડ઼ોનગા ાડોન ૧હે ાસસુમપતોનિ ાેડ પૌન વય઼ શ્રક઼વાન, ૧હે પ્યાનનાનસિ ાનદ શ્રડગાહાનસ હેઙદ સૌય઼ ાેવ઼ેન। માળોન પોનતોનિ ાેડ થપિહુ઼ત ાનદ ૧હે મુગહાઙ નુઙેનસ હાદ તો ડાયે। સો ાેડ ૧નુંવઙેસ નિ ૧હે વેગાનિનનિગા઼ ૩નદેન ૧હે મુગહાઙસ, થપિહુ઼ત ાેન ાાોનાનહ ઞહિાન (ાસ પોપુઙાનઙય઼ ક઼નૌન) યોનસસિતેદ ાેડ ડોઙૌનિગા દવિ઼સિોનિસ[9]:

- િ ષાનક઼ાન છહામપાનાન – ૩ માહાઙસ઼
- િિ ષાનક઼ાન હાળપુિન – ૧૧ માહાઙસ઼
- િિિ ષાનક઼ાન થપિહુ઼ત – ૭૪ માહાઙસ઼
- િવ઼ ષાનક઼ાન શ્રુ઼નનો – ૮ માહાઙસ઼

ઢુપાણાાહા, ાહે યોમપ૭િ૧ોડ ાોાહે૧ૌ૧ક, ૫ેગા૧દસ થહાકકુ૧ા (માહેસા થહાકુ૧ા) ાસ। ૫ેઉગિુિસ પ૫ેયેપાો૧ોડૈ ાદો ઢાિ હૌસ। યોણોમપોાા૧ય઼ોડ યાઉપાાિ ષિહાહ ાણદ ઢાણાિ ધુ૧ગાાાિ, ાણદ વોાહોડ ાહેમ ઉસિાેાેદ ાો ાહે ૫ેઉગિુિસ દસિયુો૧સે ોડ માહેસા થહાકુ૧ાૌાિહ ૧ાપા ાાેણાાેિ ળોાિાઉય઼ ાણદ સોમેાામિસ સેપાાાેઉય઼ માહેસા થહાકુ૧ા, ।ગોાા સયહોઉા૧ ાણદ વે઼૧સાાાિઉ ગેણુસિ, ુસેદ ાો ૫ેયાિ ાહે **શુ૧ાણાાસ** ૨ા ાપપો૧સ ડ૧ોમ ાહે યોણોમપોાા૧ય઼ ઉયાઉ ૫ેયો૧દસ ાહાા ાેે માહેસા થહાકુ૧ા, દુ ાો યે૧ાણિુ ણાવો઼દિવઉ ૫ોસોણસ, ડાઉિદ ાો ાાેણદ ાો હસિ દુાોસિ પે૧સોણાઉઉય઼ ાણદ સેણા હસિ ાુસોદ દસિયપિઉ, ઢાગાહુણાણદાણા, ાસ હસિ સુવસાાિુાે ૨ણસપાિોડ હસિ ડડિયિણિયય઼, ાહોડડેણસવિ઼ ૫ેમા૧કસોડ ધુ૧ગાાાિ યોમપેઉઉદ હમિ ાો ઉાવે઼ ાહે ષાાે ાણદ હૈણા ાો જાસાા૧, હૈે હે સેયુ૫ેદ। ઉવિ૧ાઉ ગા૧ાણા હે પ૫ેસેણોદ ાેોડ સુયહ ગા૧ાણાસ ાો ધુ૧ગાાાિ ાણદ પ૧ોયેદેદ ાેણ ાો યેઉહિ ાિઉણગૌાિહ માહેસા થહાકુ૧ા શ્રા યેઉહિ, હે ાવાાણિદ ડ૧ોમ શ્રકવા૧। ડ૫ે ગાડિાોડ ાહે ાે૧૧ાિો૧ય઼ોડ થિપ઼િહુા (યા૧વહાણગા) ાણદ ગોા ાિ ૫ેગાસિાેાેદ ાિ ાહે ણામેોડ હસિ ઘુ૧, માહેસા થહાકુ૧ા શ્રૌહેણ માહેસા થહાકુ૧ા ાણદ ઢાગાહુણાણદાણા પ૧ોયેદેદ ાો યા૧વહાણગા, માહેસા'સ ઘુોણગો૧ વ૧ોાહે૧, યામોદા૧ થહાકુ૧ા, યોણાાિુદ ાો વે ાહે ૧ોયાઉ પ૫ેયેપાો૧ોડ ાહે ઘોણદા ાુઉ૧સ વુાાહૈણ હે ૫ેડુસેદ ાોાડડિયાિાે ાા ાહે ાિસાાઉઉાાેિ યે૫ેમોણય઼ોડ માદુહુકા૧ાસહાહ (સાિયે માદુહુકા૧ાૌાસ ણોાેદ ડો૧ યયુઉાય઼), યામોદા૧ૌાસ દેપ૧ાવિ઼દોડ **ળાગાિ** ાણદૌણા વાયક ાો યા૧વહાણગા

થહે કણૌાણ ાિમેદાિાે પ૫ેદેયેસસો૧સોડ માહેસા થહાકુ૧ા ાેે હૃણાણાપાાિ થિહાકુ૧ા, શ્રુ૧ુસહોાાામા થહાકુ૧ા, શ્રાદમાણાવહા થહાકુ૧ા ાણદ ાહે કણૌાણ દેસયેણદાણાાસોડ યામોદાણા ાેે યહ૧ોણોઉગાયાિઉઉય઼ ૫ામાઉદાાાા થહાકુ૧ા, ઢુયહપિાાિ થિહાકુ૧ા, ૨ણદ૧ાપાાિ થિહાકુ૧ા ાણદ શ્ર૫ેમાણદિહિ થિહાકુ૧ા[૧૭] થહે વ઼િઉઉાગેસોડ માહેસપુ૧ા ાણદ થિપ઼િહુાાયિ઼ા ાોઉા ાેે ૫ેમાિાિસિયેણાોડ ાહે દોમાિાણયેોડ ાહે માાિહિઉાિસ ાિ ાહે વ઼યિાિાિય઼ોડ માણદાઉ વે઼ણ ાોદાય઼ થહે ા૧ાદાિાાેિ ાવોા ઢાગાહુણાણદાણા સિ યે઼ા પ૫ેસે૧વે઼દ[૧૮] ઢૌ વે઼૧સેસોડ ઘહાણસયામા મસિ૧ા, સાદિ ાો વે। ૫ેઉાાેિોડ ાહે દેસયેણદાણાાસોડ શ્ર૫ેમાણદિહિ થિહાકુ૧ા, સિ ાઉસો પ૫ેસે૧વે઼દ ાિ ાહે યોઉઉયાાેિ ૫ેડે૧૫ેદ ાો ાવોવે઼ થહે ઉયાઉ ા૧ાદાિાાેિ ાિ માિહિઉા યોણડિમસ ાહસિ વ઼ૌ[૧૯] હસિ પ૫ેદેયેસસો૧સ હાદ પ૧ોયેદેદ ાો ૫હાણદવો ા૧ઉિ ાણદ હાસ સેયુ૫ેદ ગા૧ાણાસ ડો૧ ાહેાિ ઉાિા૧ય઼ મે૧ાિસ ાણદોાહે૧ ાયાિવિ઼ાિાિસિ ાણદ ાહાા સિૌહેય઼ ાહેય઼ યાઉઉદ ાહેમસેઉવે઼સ ૫હાણદાવ઼ાઉાસ઼ માહેસા થહાકુ૧ા સિ સાદિ ાો હાવે઼ યોમપોસેદ વે઼૧સેસ ાિ પ૧ાસિોડ માણા ષમિહા (ાહોૌાસ ાિસાાુમેણાાઉ ાિ ગોાાાિગા ાહે ગા૧ાણા ા૧ાણસડે૧૫ેદ ાિ ાહે ણામેોડ માહેસા થહાકુ૧ા) ાણદ શ્રકવા૧[૨૦] ૨ા સિ ગોે૧ાઉઉય઼ વેઉવિ઼દ ાહાા માહેસા થહાકુ૧ા ૫ેયોવિ઼દ ાહે ગા૧ાણા ાિ ાહે ૧૫૫૬ શ્રય઼[૨૧] શ્રસ સાાેદ ા૧ઉિ, માહેસા થહાકુ૧ા હાદ ાો ડાયે। ઉાાોડ ાુોવઉસ ાિ સેાાઉાિગા દૌણ ાિ માિહિઉા, હૈયિહૌસ ાહેણ દવિ઼દિદ ાિાો। ણુમવે૧ોડ સમાઉઉણુ ણાિસ઼[૨૨] જાહુ૧ાૌાસ ાણ ાિપો૧ાાાણ ાદમાિાિસિાા૧ાાાવિ઼ યેણાાે ાણદ ૫ેસાવા઼ ૫ાયા઼સાાહા ૌાસ ાહે 'શ્રદહપિાાિ'ોડ ાહાા ાેા શ્ર **મષષ**, ાિ મય઼ પોસસેસસાેિ, યોણાાિાિગા ાહે ઉસિાોડ ાહે ાુઉ૧સોડ થિપ઼િહુા યાઉઉસ ૫ેસાવા઼। **યૌાણ** (શ્ર૧મિ માિસિાે૧) ાણદ। **માળામાઉામાદા૧** યોમવિ઼દ ધુ૧ાિગા ાહે પોદ (૧૫૨૬-૧૫૫૬), ાહે જાહા૧ ઢાળપુાસૈાે ાઉસો ાુઉાિગા ાિ દડિડે૫ેણા પા૧ાસોડ થિપ઼િહુા જાવા૧ મેણાાેિસોાે ઢુપાણા૧ાયા઼ણાોડ થિપ઼િહુા[૨૩] ઢુપાણા૧ાયાણાૌાસ। ા૧વિુાા૧ય઼ોડ જાહિા શ્રૌહેણ માહેસા થહાકુ૧ા યામે, હે હાદ ાો ડાયે। સાાડિડોાપપોસાાિાિ઼[૨૪] હે સુયયેદેદ ાિ સાાવઉિસિાિગા હસિ પોસાાિાે ાિ માિહિઉા ાણદ ઉાદિ ાહે ડુાણદાાેિોડ। સાા૧ોણગા ાદમાિાિસિાા૧ાાેિ ાડોે૧ સુપપ૫ેસસાિગા ાહે ઉયાઉ યહેડિસ ાણદ યહેડિાાિસ઼

થિપ઼િહુાૌાસ, ાહેણ, ાહે ાિપો૧ાાાણ યેણાાેોડ ાહે ૫ા૧૧ાણણસિ ાણદ ાહે શ્રડગાહાણસ઼ ૨ણ ાહેાિ ડગિહાૌાિહ ાહે ૫ાકકા૧સ, ાહે ૫ા૧૧ાણણસિ સુયયેદેદ ાણદ દેડોાેદ ાહેમ ાિ ાહે ઘાણદાકા ૫ેગાાેિ ાણદૌપેસોદ સોમે ાે૧૧ાિો૧ય઼[૨૫] થાળ ૫હાણ ૫ા૧૧ાણાિ ાિાાાિદ સુપ૫ેમે સાાુસ ાણદ ાહે દસિયોણોણોદ શ્રડગાહાણ યહેડિસ ૧ાઉઉદિ ૧ુણદ હમિ઼ ષુઉામિાૌાસ ાહે ણુદુસાાેિદ ઉાદે૧ોડ ાહે ૫ા૧૧ાણણસિ (૧૫૬૫-૭૨)[૨૬] હૌસ સુયયેદેદ વય઼ યુાદ ાણદ દુ૧ાિગા હસિ ૫ેગાિણ, ાહે મુગાહાઉસ શ્રોણદેદ ાહેાિુ ાહો૧ાિય઼ ાિ જાહિા૧ૌાિહ સુયયેસસ઼ ઢેવેઉઉાેિસ ાણદ ૫ેવ઼ોઉાસૈાે ૫ેગુઉા૧ ડોાુે ાિ ાહોાાહ જાહિા૧ ાણદ

તહે પનોવઊમ્ોડ સતાતે ।દમનિતિસિતમાતીતિ નિ તહાત ।મોીસ તહે ડનિસત પમે- મેટુસિતિોડ ।નય સતાતે ગોવેનનમેનત્ રતોીસ હુસસાનિ ડ્ઊ પ્યિહાનોહોીસે નતનુસતેદ વય શ્રકવામ તો તાયકઊ તહે પનોવઊમ્ થહે જાહિમ ।મમયોીસ મોમગાનસિદ્દ નદેમ પ્યહાન હ્રાહાન્ ઢાળા ઘોપાઊ[२७]ોીસ ોનોડ તહે ।સસસિતાનતસોડ પ્યહાન હ્રાહાન ।નદ ૨ ।મ નિયઊનિદ તો વેઊવિ તહાત ઘોપાઊ ોીસ તહે પ્યહાનદાવાઊ નુઊમોડ થનિહુત રતોીસ પોસસવિઊય નિ મેયોગાનતિોીનોડ હસિ સેમવયિસ તો તહે મુગાહાઊ ।મમય, નિ સુપપમેસસનિગા તહે મેવોઊત ।નદ નિ વમનિગાનિગા ।વોત સતાવઊસિતાોીન નિ તહે ।મોોડ થનિહુત, તહાત શ્રકવામ માદે । ડમેસહ ગમાનત્ ઘોપાઊ ગોત તહે ડમેસહ ગમાનતોીતિહ યેમતાનિ સપેયડિયિતોીનોડ હસિ મગિહતસ ।નદ દુતોસિ ।નદ તહાત સિ ।ન નિદયિતોીનોડ હસિ ઊયાઊતય તો શ્રકવાન્ શ્રડોમ હસિ યોનટુસતોડ જાહિમ, શ્રકવામ માદે તિ । ષુવા[२८] (ોમ શ્રમોવનિયે) થનિહુતોીસ ।ન મિપોમતાનત ષામકામ (ોોડ તહે વગિગેસત ષામકામસ) ોીતિહ સેવેનતય તોી માહાઊસુ નદેમ તિ ।નદ ોડડયિમસ ઊકિ હ્રાડદામસ, શ્રમાઊસ, ।નદ હ્રાગિદામસોીમે ।પપોનિતેદ્ યામવહાનગા, દુમનિગા તહે મુગાહાઊ પેમોદિ, ોીસ । માહાઊ નદેમ ષામકામ થનિહુત[२९] થહે દેયેનતમાઊસિનિગા ડોમયેસોીમે સતાઊઊ ।તોીમક નિ મ્મોમતહ જાહિમ ।નદ તહે એમપેમોમોીસ યોમપેઊઊદ તો સેમદ મુઊઊા થાયાવ, ઢાશ્રિનુસહોતતામ[३०] ।નદ ષહામસહનિ પ્યહાન તો વે મેસપેયતવિઊય યોીન ।નદ જાકસહનિ ।નદ નિ- યહામગોોડ તહે પ્યહાઊસા મેવેનુોડ તહે શ્રમોવનિયોોડ જાહિમ

શ્ર વેમય નિતેમેસતનિગા દેતાઊિ ।વોત તહે હસિતોમયોડ તહે પ્યહાનદાવાઊસ સિ ।વાઊિવઊ તોુ સ ડમોમ તહે મુડાડડામપુમ છોઊઊયતોમાતે ઢેયોમદસ (શ્ર છ હ્ર છ, પ૮૧ – મ્મો ૧૦૪, માય ૧૭૮૮- હુને ૧૭૮૯) શ્ર ઊતોમ દાતેદ મ્મોવ ૯, ૧૭૮૯ ડમોમ થનિહુત તો ષનિ હ્રોહન ષહોમે, શ્રમેસદિનત ।નદ । મેમવેમોડ તહે જોમદોડ ઢેવેનુ, મેનતોીનિસ ।વોત તહે મેડુતાતોીનોડ તહે યઊમિોડ તહે યુસતોમમાતત યોઊઊયતોીનોડોીહયિહ હોીસ યોઊઊયતનિગાોડ ઊતે યેમસ્ મુત હસિતોમય સહોીસ તહાત હે હાદ નો હેમેદતિમય યઊમિ વેમ સુયહ યોઊઊયતોીન્ જાય દનિતોડ હસિ ।વઊિતિય ।નદ ।પતુિદે, હે (માહેસા થહાકુમા) ।તતમાયતેદ તહે નોતયિોડે મપેમોમ શ્રકવાન્ થહે પમવિઊિગોોડ યોઊઊયતનિગા ષુદદોીોીસ યોનડનિમેદ દુમનિગા તહે ષુવાદામોોડ મ્મોીવ માહાવાત હ્રાનગા નિ ૧૧૩૫ ઢાસઊ ઢાગો ષનિગા (ઢાગાહાવા ષમિહા) વય હસિ ઊમગો પમેસેનતસ તો તહે મ્મોીવ, માહાવાત હ્રાનગા, ।નદ હસિ ।મઊા, ।યટુમિદ તહે મોકામામઊિસેોડ થનિહુત ।તોોઊય નુપે ।નદ । ડુઊઊ યોનડનિમાતોીનોડ હસિ તતિઊ ોડ ઢાળા હે ।ઊસો પાદિ ।નુાઊઊય । **ભાડમાના**ોડ ઢુપેસ ૫૦, ૦૦૦- તો યોીન યહામનદિહામા, વયોીહયિહ હે સેયુમેદ તહે ટુતિ પોસસેસસોીનોડ ષનિયાન્ એકનુાત થહાકુમા (એકનાતહ), ડાતહેમોડ માદહાવા ષમિહા, હાવનિગા ડાઊઊનુોતોીતિહ હસિ પમનિયપિાઊ ઢાગાહાવા ષમિહા, ોીનત તો માહાવાત હ્રાનગા ।નદ ગાવે હમિ નિડોમમાતોીનોડ ।ઊઊ તહે ઢાળા'સ પમોડનિ રત ।નોુસેદ તહે યુપદિતિયોડ તહે મ્મોીવ, ોહો, ।તોનયે, મામયહેદ તોીમદસ થનિહુત ।નદ સેડિદ ।ઊઊ તહે પમોપેમતય વેઊનગાનિગા તો ઢાગાહાવા ષમિહા ।મોુનતનિગા તો તેનોમ તોીઊવે ઊાયસ્ થહોુગહ તહે ઢાળા ડઊેદ, વુત હસિ ડામઊિયોીસ યાપતુમેદ ।નદ વનોુગાહત તો શ્રાતના ડ્ઊતમિાતેઊય તહેમોીસ યોમપમોમસિ ।નદ તહે ઢાળાોીસોમદેમેદ તો યોઊઊયત તહે મેવેનુોડ થનિહુત ડોમ તહે મ્મોીવ, મેયેવિનિગા હમિસેઊડોનઊય તો સુનદમય મ્મોનકામ વઊિઊગેસ ।નદ ષુદદો ઢાગાહાવા ષમિહો વનિયેદ કેન નિતેમેસત ।નદ તહે યોુનતમય પમોસપેમેદ શ્રડોમ હસિ દેતહ, હસિ ડામઊિય સુયયેદેદ માદહાવા ષમિહા મુઊતપિઊદિ દસિતમેસસ ।નદ દેસોઊતેદ તહે યોુનતમય

માહેસા થહાકુમાોીસ સુયયેદેદ વય ઘોપાઊ (હસિ સેયોનદ સોન, ડનિસત સોન હાવનિગા ।ઊમોદય પમેદેયોસેદ હસિ ડાતહેમ) હે સિ યમેદતિદોીતિહ હાવનિગા સુવદ્દેદ તહે મેવેઊઊોુસિ ઢાળપુત યહેડિસ્ રતોીસ પોસસવિઊય દુમનિગા હસિ મેગિન તહાત તહે મેવેનુ સેતતઊમેનતોડ થોદામમાઊોીસ નિતમોદુયેદ્ થહે દોયુમેનત, નોી માદે ।વાઊિવઊ, ોડ તહે મેગિનોડ ઘોપાઊ થહાકુમા સિ ।ન ુતહેનતયિતેદ યોપય, સુગગેસતસ તહાત ઘોપાઊ થહાકુમાોીસ તો ઊોક ।ડોમ તહે નિતેમેસતસોડ તહે યોીનાોનદ હોીસ ુતહોમાસિદ તો મોઊસિ તહે ।ડોમેસાદિ સુમ ડોમ હસિ ોીન માનિતેનાનયે હોીસ તહે ોડડયિતિઊ છહોદહામોનદ ડનુનગો ।નદ તહે ઢયોતસોીમે દનિયતેદ તો મેગામદ હમિ ।સ સુયહ્ મય યોનતેનતોીન સિ તહાત નિ મેયોગાનતિોીનોડ ઘોપાઊ'સ સેમવયિસ તો તહે મુગાહાઊ ।મમય, શ્રકવામ મે- ।ડડનિમેદ તહે ગમાનત્ પ્યહાન- હ્રાહાન, નદેમોહોમ હે હાદ ડોગાહત, સિોોોડ તહે પેમસોનસોીહો

મરૂહશ્રહ – ૨ ષાનકાન થપિહ્ન ભિયહદભિગ નહે વ્ઞાઉઉય઼ ોડ નહે મોનનાભિ – ૧૦૨ પાનગાનાસ઼

૨૨ ષાનકાન મુનગેન, પાનગાના યહાનામપુન – ૧ પાનગાના

મણમાઘશ્રડ઼ – ૨ ષાનકાન શ્રુનો – ૫ પાનગાનાસ઼

૨૨ ષાનકાન થાળપુન – ૨ પાનગાનાસ઼

શ્રુનાનગાઉેવ ડુનહેન દપિયહેદ નહે ઘોવ્ઞેનોન ોડ મહિન, ડાસહ્કાન પ્યહાન, નો હોનોુન માહભિાનહા થહાકુના ૈહો ાઉનગ ૈભિહ હસિ વનોનહેન માાનપાનિ થિહાકુના હદ હેઉપેદ નહે મુગાહાઉ ડોનયેસ ભિ સુપપેસસભિગા નહે મોનાનગા નેવેઉસ઼ થહે ઘોવ્ઞેનોન ૈાસ દપિયહેદ નો હોનોુન નહસિ હભિદ્દ મનાહમાના સો નહાન હે માય઼ ડેઉ હોનોુપેદ ભિ નહેં યેસ ોડ હસિ નેગિહ્વોનસ઼

થહે ાયયોનનસ, સેન ડોનનહ ાવોવ્ઞે, ાપે ડુનહેન વ્ઞભિદયિાેદ વય઼ નહે નનાદભિૈાઉ સોનયેસ મન માકસહભિ, નહે ાનહોન ોડ નહે વ્ઞોઉમભિોસ હસિનોનય઼ ોડ નહે પ્યહાનદાવ્ઞાઉાસ, ભિડોનમસુ સ નહાન ોન નહે નેયોમમેનદાનૈભિ ોડ મપિબા પ્યહાન, નહે ેમપેનોન ૈાસ પઉાસેદે નોગહ નો હોનોુન માહભિાનહા થહાકુના[૪૦] હે ડુનહેન નેઉઉસુ સ નહાન શ્રુનાનગાઉેવ હોનોુપેદ ૈભિહ પ્યહઉાન ાનદ એમભિદાન઼િ હે નેડેનસ નો નહે ાયટુસિભિૈભિ ોડ એમભિદાનિ ભિ મેનગાઉ, ૈહયિહ ૈાસ નેડુસેદ વય઼ માહભિાનહા થહાકુના ોન નેઉગિોસિ ગાનોનદ્દ થહસિ નેમાભિસ નો વે વ્ઞેનડિદિ થહસિ ગાનાનન ોડ શ્રુનાનગાઉેવ સિ મિપોનનાનન ડોન । સનુદય઼ ોડ નહે હસિનોનય઼ ોડ ઉાનદ નેવ્ઞેનુ સયસનેમ થહે દુનોસિ ોડ ગનુનગો ાપે ાઉસો સપેયિડિદિ નહેનેભિ થહે ાડોનેસાદિ ગાનાનન ડુનહેન સનાનેસ નહાન નહે ઢાળા ોડ થપિહ્ન ૈાસ હેઉપડુઉ નો નહે મુગાહાઉસ ભિ યોનટ્ટેનભિગા શ્રાઉામુ ૨ન ૈાસુ નદ્દેન માહભિાનહા થહાકુના નહાન નહે પ્યહાનદાવ્ઞાઉાસ નોયહેદ નહે હેગિહન ોડ નહેપિ ગાઉેનય઼

હે ૈાસ સુયયેદેદ વય઼ માાનપાનિ થિહાકુના (ાઉસો મેનનૈભિદ ભિ નહે ાડોનેસાદિ ગાનાનન) હે દસિનભિગુસિહેદ હમિસેઉડ ાસ ોનો ોડ નહે ગેનાનેસન સુપપોનનેનસ ોડ નહે મુગાહાઉ ાનહોનભિય઼ ભિ મહિન ાનદ નહેનેવય઼ સેયુનેદ નહે સનાવ્ઞઉભિય઼ ોડ નહે હુસે ોડ પ્યહાનદાવ્ઞાઉાસ ભિ થપિહ્ન થહેને ૈને વ્ઞાનોસિ યહેડિસ ાનદ ોડડયિાઉિસ, નો દ્દોવન, વ્ઞન નહનોગહ નહે યોનસનાનને ડડોનનસ ોડ માહભિાનહા ાનદ માાનપાનિ, નહે પ્યહાનદાવ્ઞાઉાસ યામે નો ાયયુપય઼ । પને મભિાન પોસભિૈભિ ભિ મભિહભિઉા ાનદ ૈભિહ નહે ાયટુસિભિૈભિ ોડ નહે ગાનાનન ડનોમ શ્રુનાનગાઉેવ, નહેય઼ યામે નો વે નેગાનદેદ ાસ નહે નોઉ નુઉેનસ, યેનનાભિઉય઼ સુવળેયન નો નહે ાનહોનભિય઼ ોડ નહે મુગાહાઉસ઼ માાનપાનિ થિહાકુના ૈાસ સુયયેદેદ વય઼ હસિ સોન ઢાગાહાવ્ઞા ષમિહા, ૈહોસે શપઉભિસ ભિ નહે હસિનોનય઼ ોડ મભિહભિઉા હાવ્ઞે ભિસપભિદ । નુમવેન ોડ પોનસ઼ હે ાદોપનેદ નહે સુનનામે 'ષમિહા' હે ૈાસ ભિવ્ઞોઉવ્ઞેદ ભિ । વાનનઉ ૈભિહ નહે ઢાળા ોડ મેનનાિ, નામેદ યહનુવાસમિહા[૪૧] હે સિ યાઉઉેદ 'મભિહભિઉાપાનિ', 'માનપિા', 'ઢાળા' નય઼, ભિ યોનનેમપોનાનય઼ **શ્રનાસાસનભિ** ાનદ પોમસ઼ થહે ડામોુસ શ્રડગાહાન યહેડિ, ષાનદાન પ્યહાન, ૈાસ ભિ નહે સેનવ્ઞયિ ોડ ઢાગાહાવ્ઞાસમિહા (૧૭૦૦-૧૭૩૮ શ્રય) મહિનિ ડાઉ ભિડોનમસુ સ નહાન હે ૈાસ હોનોુપેદ ૈભિહ નહે નભિઉ ોડ ઢાળા વય઼ શ્રુનાનગાઉેવ[૪૨] ડાયાઉ નનાદભિૈભિસ ાડડભિમ નહાન દુનભિગા હસિ નેગિન માૈાવ મ્ભિદદભિ શ્રહમાદ પ્યહાન યામે નો થપિહ્ન ાનદ સનાયેદ ાન વ્ઞઉિઉાગે મહુના, નહે યાપભિાઉ ોડ નહે યાનવહાનગા ઢાળા[૪૩] હે સિ સાદિ નો હાવ્ઞે સેયુનેદ નહે શ્રાનના મુકકાનાનિ ોડ ષાનકાન થપિહ્ન ોન પાય઼મેનન ોડ ઢુપેસ ોનો ઉાય પેન યોન઼ ઢનોમ નહે દોયુમેનન, ગાનાનેદ નો માહભિાનહા થહાકુના ભિ ાપપોનસ નહાન નહે નુમવેન ોડ માહાઉસ ભિ થપિહ્ન ૈાસ ભિયપોસેદ ડનોમ ૭૪ નો ૧૦૨ દુનભિગા નહે નમિ ોડ શ્રુનાનગાઉેવ ાનદ નહે સુપેનવ્ઞસિૈભિ ોડ નહે ેનનભિ ાપો ૈાસે નનુસનેદ નો નહે હુસે ોડ પ્યહાનદાવ્ઞાઉાસ[૪૪] શ્રૌ ઉાનન ડનોમ **છહાહાન- ઘુઉસાન** નહાન નહે નેવ્ઞેનુ ોડ ષાનકાન થપિહ્ન ૈાસ ડુનહેન નાસિદ ભિ ૧૭૨૦ ાડોન નેવ્ઞસિૈભિ ોડ નહે શસિનભિગા નાનેસ઼ શ્રડોન નહે દોનહ ોડ શ્રુનાનગાઉેવ, નહે યેનનાઉ ાનહોનભિય઼ ૈાસ ૈાકેનેદ ાનદ નહે દેયેનનાઉસિભિગા ડોનયેસ ૈને દસિયેનવિઉ શ્રઉવ્ઞિાનદિ વયામે નહે યેપુનય઼ ઘોવ્ઞેનોન ોડ મહિન ભિ ૧૭૩૩ થહે ાયનવ્ઞિભિસિ ોડ નહે માનળાનાસ દસિનુનવેદ નહે ાપો ોડ થપિહ્ન઼ થપિહ્ન ૈાસ ભિડેસનેદ

[illegible]

[illegible] (मय, ८४-८३) [illegible]

[illegible]

ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

સુયયેદેદ વય઼ માહાનાળા પ્યામેસૌના ષમિહા ાૈહે નુઉદ ાઉઉ ષેપોમવેન ૩૦, ૧૯૬૨ શ્રડોન હસિ દોહ[88(i)], । ાનુસા હાસ વેન યેનાાેદ઼

થહે ેયોનદસ ાેડ ધાસા ૨નદાિ છોમપાનય઼, છોઉઉયાોનાાે ેયોનદસ ાેડ જહાગાઉપુન, શ્રુનનો, મુનગોન, મુડાડડાનપુન, યાનવહાનગા ાનદ ેયેનાઉય઼ દસિયોવ઼ેેદ ેયોનદસ ાહનૌ । ડઉાેદ ાેડ ઉગિહા ાેન ાહે સાાુસ ાેડ ાહે પ્યહાનદાવ઼ાઉાસ ાેડ માાહઉિ઼ થહેય઼ાૈે હોનુેદ વોહ વય઼ ાહે મુગાહાઉસ ાનદ ાહે જનાાિસિહ઼ થહે યાસે દોયુમેનાસ ાઉસો ાહનૌ સુડડયિેનિા ઉગિહા ાેન ાહે હસિાેનય઼ ાેડ ાહે યાનવહાનગા ઢાળ઼ થહે ગાનાનાસ સિસુદ વય઼ ાહે પ્યહાનદાવ઼ાઉાસ, વોન ાહે નિસગિનાિ ાેડ ડસિહ, ાૈહયિહ ાયયોનદનિગા ાો **ષયિાન્‌ુ ઉ- મુાુકહેનાનિ**, ાૈાસ નિાનોદુયેદ વય઼ ાહે મુગાહાઉસ નિ ૨નદાિ, ાસ ાહે હગિાહેસા મઉિાાિનય઼ દેયોનાાાિનિ઼ થહે નિસગિનાિ મગિહા હાવે઼ વેન ગાનાનોદ વય઼ ાહે મુગાહાઉસ ાો ધોપાઉા થહાકુના ડોન હસિ સગિનાઉ સેનવ઼યિ ાો ાહે મુગાહાઉ ાનમય઼ ૨ાાૈાસે મવઉમ ાેડ હગિાહ ાોવઉિાય઼ ાેન સોવ઼ેેગિનાય઼ થહે યાનવહાનગા ઢાળ હાદ હુગો ાદમાનિસિાનાાવિ઼ માયહનિનય઼ ાનદ ાૈહેન ાહે ૨નદાિ ાાાાાિનાઉ છોનગોસસ ાૈાસે સાાવઉસિહેદ નિ ૧૮૮૫, માહાનાળા ડ઼ાકસહમાસિૌના ષમિહા માદે ઉવિનાઉ યોનાનાવિુાાિનિસ઼ ઢોઉઉાૈનિગા ાહે ડાૈાસોપસ ાેડ ાહેે ાનઉિ નુઉનસ ાેડ માાાિઉા, ાહે પ્યહાનદાવ઼ાઉાસ ાઉસો પાાોનાસિદ ઉાનાનિગા ાનદે દુયાાાિનિ઼[88]

થહે ઢાળ શ્રનયહવિ઼સ સિ યે઼ા । સોઉદ વાૈક ડોન માનય઼ ાનદ ાસ ાનદ ાૈહેન ાહે ેયોનદસ ાે ાહનૌન ાેપેન, ાિાૈાઉદ વે પોસસવિઉ ાો ે-ાૈનાાિ । યોમપેેહેનસવિ઼ હસિાેનય઼ ાેડ ાહે દય઼નાસાય઼ થહે દોયુમેનાસ, દસિયોવ઼ેેદ ેયેનાઉય઼, ાે વ઼ેનય઼ નિાેેસાનિગા ાનદ મિપોનાાનાા ાસ ાહેય઼ ાહનૌ સદિઉગિહાસ ાેન ાહે યોનોમપોનાનય઼ સય઼સોમ ાેડ ઉાનદ ાનદ ેવે઼નુ ાદમાનિસિાનાાાિનિ ાનદ નિ ાહે ગાનાના ાેડ શ્રુનાનગાઉવ, ાહે દુાેસિ ાેડ ડાનુનગોસ ાનદ છહુેદહાનેસિ ાૈે શપઉયિાિઉય઼ સપેયડિેદ઼ થહે દડિડયિુઉાય઼ સિ ાહાા ાહેે સિ નો મેનાાાિન ાેડ ાહે સાાે નિ **શ્રનિ- ાિ- શ્રકવાના** ાેન ાનય઼ ાેાહેન યોનોમપોનાનય઼ ેયોનદસ઼

છહ઼શ્રસ્રુથપઢ઼ શવ઼

મ૨થહ૨ડ઼શ્ર શ્રાાાય ાાાપ્શ્રુશ્રડ઼

શ્ર ષથઉયૈ ૨ાાા શ્રુશ્રોડ઼૨થ૨છશ્રડ઼ હ૨ષથશ્રોઢૈ

૨ાાાથઢ઼શ્રોયઉછથ૨શ્રોાાા: થહે ાાેપાઉ વ઼ાઉઉય઼ ાેનગિાિનાિઉઉય઼ યોનસસિાેદ ાેડ । ઉાકે યાઉઉદ ાાાગા જાસા, ાેન પ્યાઉહિનદા, ાહે ેસદિનયે ાેડ ાાાગા પ્યાનકોાાકા઼[1] ૨ાાૈાસ ડુનોન મઉિસ નિ ઉનગાાહ ાનદ ડુન મઉિસ નિ વનોદાહ઼ થહે ઉાકેાૈાસ દેસયિયિાાેદ વય઼ માનળુસના, ાૈહો યામે ડનોમ શ્રુાનયહાસાિસા પાનવ઼ાાા નિ માહાયહનિા, વય઼ યુાાનિગા ાેપેન ાહે મુોનાાાિન ાેન ાહે સુોાહ,

ાનદ યોનસનુયનેદ ોન નહે દનય વેદ ોડ નહે ઊકે, નહે નેમપઊ ોડ ષવ઼ાય઼ામવહુનાનહ઼ થહે ોનગિનિ ોડ નહે નામે 'મ઼ેપાઊ' સિ મયસનેનુાિસ ાનદ નો પોસનિવિ઼ ાયયુોનન સિ ડુોનદ ાનયૌહેને, નહુોગહ વાનુાિસ ઊોેનદસ ાનદ નાઊસ ાને નહેને નિ નહે પુનાનયિ ઊનિનાનુને થહુોગહ ડૌ વોઊમેસ, ોન નહે હસિનોનય઼ ોડ મ઼ેપાઊ, હાવે વેન ૈનાનિનેન, । યોમપેનેહેનસવિ઼ે હસિનોનય઼ ોડ નહાન મિપોનનાનન યોનનનય સિ યેન । દેસદિનાનુમ[२] થહે હસિનોનય ોડ મ઼ેપાઊ, સનિયે નમિ મિમેમોનાઊ, સિ યઊેસેઊય઼ ઊનિકેદ઼ પ ૈનિહ નહે હસિનોનય઼ ોડ મનિહવિ઼ મનિહવિ઼ હાસ વેન નહે સોન ોડ દડિડેનેનન નેઊગિુાિસ મોવેમેનનસ ાનદ નહુોગહનસ ાનદ મ઼ેપાઊ પનોવ઼દિદ નહે સોઊિ ોન ૈહયિહ નહેસે મોવેમેનનસ ડઊુનસિહેદ઼ એવેન નહે શ્રનયાનસિાનાિનિ ોડ મ઼ેપાઊ ૈાસ પોસસવિઊ નહુોગહ નહે ઊનદ ોડ મનિહવિ઼ ષ્પેપનિગા નહસિે નદ નિ વૌાિસ, ાન ાનનેમપન હાસ વેન માદે નિ નહે ડોઊઊૌનિગા ઊનિસ નો સનુદય઼ નહે પોઊનિયિાઊ નેઊનાિનસહપિ વેનૌન નહેસે નૌ યોનનનેસિ

ષથોઉઢછપષ: થહે સુોનયેસ ડોન નહે સનુદય ોડ નહે હસિનોનય઼ ોડ મ઼ેપાઊ ાને મોગને થહે ાવાઊિવઊ સુોનયેસ ાને યોનડઊયિનિગા થહે **વ઼ાનસાવ઼ાઊસિ**, નહુોગહ ાન મિપોનનાનન સુોનયે, ાને નહે વેદનોયક ોડ નિાયયુનાને ાનદ યોનડઊયિનનિગા સનાનેમેનનસ ાનદ હેનયે , નિ હાનદઊનિગા નહસિ પાનનયિુઊાન સુોનયે, ૈ હાવે નો વે । વનિ યાનુાિસ એપગિનાપહય઼, નહે સોઊદિ ડુોનદાનાિનિ ોડ હસિનોનય, સિ નિ નિસ નિડાનયય નિ મ઼ેપાઊ, ૈહવિ ાનયહોઊગિયિાઊ માનેનાઊસ ાને ાઊસો ડૌ ાનદ ડાન વેનૌન ૨ન સુયહ । સનાને ોડ ાડડાનિસ, નહેને યાન વે નો સોઊદિ ાનદ પોસનિવિ઼ યોનયઊસવિ઼ે વ઼દિનયેસ ડોન । સયોનિનડિયિ ાનદ ાયયુનાને હસિનોનય઼ શ્રનહોનનિસિ ઊકિ ષ્પિપાનનયિક, શ્રૌનગિહન, મેનદાઊઊ, ડ઼ાનદોન, ડેવ઼િ, શ્ેનયહ, થુયયિ, માનગાનેન ઢસિયહેન, ઢેગાનિ, ોનહેન ઊયાઊ હસિનોનાિનસ ાનદ ોનહેનસ હાવે ડાઊઊન વ઼યિનમિ નોુ નસનાવઊ સુોનયેસ નિવોઊવ઼નિગા સેનાુાિસ નિાયયુનાયેસિ ાનદ વેન નહે ઊનેસન નાનવિ઼ ૈનાનિન, ય ઢ ઢેગાનિ, હાસ નોન સુયયેદેદ નિ ાવોદિનિગા નહે પનિડાઊઊસ઼ મહાગૌન ડ઼ાઊ ૨નદનાળ'સ પૌનિન ૈનક નિ નહે ડઊિદ ોડ મ઼ેપાઊ'સ હસિનોનય઼ ાનદ પગિનાપહય઼ યોઊદ નોન વે યોનનનિદ વય઼ ઊનેન સયહોઊાનસ નિ નહે સામે સપનિનિ ૈનિહ નહે નેસુઊન નહાન ૈ નોદાય સનાનદ ોન નો વેનનેન ડૌનનિગા નહાન નહે ઊને ઊમેનનેદ સયહોઊાન઼ હ શ્ ષાસનન'સ પૌનિન નેસોનયહ નિ નહસિ નેસપેયન સિૈનનહે મુઊાનિગા ઢ઼હુઊ ષાનકનનિય઼ાયાન'સ '**મ઼ેપાઊ**' હાસ નોન વેન પુવઊસિહેદ ાસ પનોમાસિદ વય઼ । શ્ેનેસસ ોડ શ્ાનના ૨ન ૈાસ નહુોગહ ઢ઼હુઊળ'સ કનિદનેસસ નહાન ૨ યોઊદ સે નિ ૈહેન હે ૈાસ ાઊવિ઼ હ઼ાયાસૌઊ'સ ૈનક ાનનેમપનેદ નો સોઊવે સોમે યહનોનોઊગિયિાઊ પનોવઊમેસ઼ મ઼ેપાઊ સિ ૌાિનિગા નહે સપાદે ોડ નહે ાનયહોઊગિસનિસ ાનદ નહે યનાનિયિાઊ યેસ ોડ નહે ઊનિગુસિનસ, ૈનિહુોન ૈહયિહ નહે નેયોનસનુયનાિનિ ોડ । સયોનિનડિયિ હસિનોનય઼ ોડ નહાન યોનનનય સિ નેશન નો મિપોસસવિઊ થહે સોઊનાિનિ ોડ દડિડેનેનન પનોવઊમેસ ોડ મ઼ેપાઊ હસિનોનય઼ ૈઊિઊ ગો । ઊનગ઼ૌય ોડડ નિ નેવ઼ાઊનિગા નહે નેશપઊાનિદ મયસનેનય઼ ોડ નહે હસિનોનય ોડ મનિહવિ઼

થહપ ષ્પરઢશ્રથશ્ર યૈાાાશ્રપથૈ: મ઼ોનહનિગા દેડનિનિ સિ કનૌન ાવુોન નહે ાનઊય હસિનોનય ોડ મ઼ેપાઊ ૨ન દમિ પાસન, મ઼ેપાઊ, ઊકિ વ઼ાનુાિસ ોનહેન પાનનસ ોડ નોનનહેનન ૨નદા઼િ, ૈાસ નહે યહેડિ યેનનને ોડ નોન- શ્રનયાન યવિ઼ઊિસિાનાિનિ, હાવ઼નિગા નિસ ૈોન દસિનિનિયનવિ઼ નયપે ોડ યુઊનુને મેનૌન પ૮૦ મછ ાનદ ૧૧૦ શ્ર્ય મ઼ેપાઊ ૈાસ નહે યહેડિ યેનનને ોડ નહે ષ્પિનાિના યુઊનુને[३] ષ્પિનાિના ોયયુનસ નિ નહે **ષુકઊ઼ે ાળુનવેદ઼ા**[४] ૨ન હાસ વેન સુગગેસનેદ નહાન નહે ષ્પિનાિનાસ ૈને ઊયાનેદ નિ નહે ાસનોનન મ઼ેપાઊ[५] થહે નેનમ 'ષ્પિનાિના' નિદયિાનેદ નહે ૈઊિદ નોન- શ્રનયાન નનાવિ ઊવ઼નિગા નિ નહે મુોનનાનિસ ાનદ નિ નહે નોનનહ઼ે ાસનોનન ાનોસ ોડ ૨નદા઼િ, ૈહો ૈને મોનગોઊદિ નિ ોનગિનિ[६] ષયઊવાનિ ડેવ઼િ ડિનિસન પનોપોસેદ નહે મોનગોઊદિ નાયાઊ ાડડનાિનિસિ ોડ નહે ષ્પિનાિનાસ઼[७] ઢનોમ નહે **માહાવહાનાના**, ૈ ઊાનન નહાન માહાદેવ઼ા નોક નહે ગુસિ ોડ ષ્પિનાિના નો નેસન શ્રનાળુના ૈહેન હે ૈાસ પનાયનસિનિગા નેઊગિુાિસ પેનાનયે નિ નહે હમિાઊાયાસ[८]

થહેને સિ ાવસોઊનેઊય નો ગાનુોનદ ડોન ાનય઼ દુોવન નહાન નોનનહ઼ે ાસનોનન ૨નદાા ૈાસ ાસસોયાિનેદ ૈનિહ નહે ષ્પિનાિના યુઊનુને થહે **માહાવહાનાના** નેસનડિસિ નો નિ઼ થહેય ૈને નહે દૌઊઊનસ ોડ નહે ાસનોનન હમિાઊાયાસ઼ મહમિા નિ હસિ **યગિવ઼ાળિાય઼ા**, મેનસ

થહે સો- યાઙ્ઙેદ મ્મિસિહ્રા દયનાસનય઼ાૈસાૈવેનનહ્નાૈન વય઼ નહે ડ઼યિહ્યહાવ઼સિાૈહો નુઙેદ ડોન ાવ઼ુન ૪૦૦ ોન ૫૦૦ યોનસ઼ થહે પના, સનાનનેદ િન મ્મેપાઙ િન ૧૧૧ શ્રય, પનોવાવઙ્ય માનકસ નહે ાયયેસસાૈિન ાૈડ નહે ડ઼યિહ્યહાવ઼સિ ના પાૈન઼ સ્ન સિ પનેસુમેદ નહાન નહે ડ઼યિહ્યહાવ઼સિ સનાવઙસિહેદ ા મોનાનયહિયાઙ ગોવેનનમેનન િન મ્મેપાઙ નોન ાવ઼ુન નહે ડનિસન યેનનુનય઼ શ્રય ાનદ સનાનનેદ ાન ના થહે ાનઙ્ય ડ઼યિહ્યહાવ઼સિ મગિનાનેદ નહેમસેઙ્વેસ ાન નહે સોઙિ ાૈડ મ્મેપાઙ ાનદ યોનનિદુ નાવાનેદ ડોન ાવ઼ુન ડવિ઼ યેનનુનૈસિ સ્ન સિાૈતિહ નહે સનાવઙસિહમેનન ાૈડ નહે **ષુનયાવ઼ાનસા** દિયનાસનય઼ નહાન નહે ાયનુાઙ હસિનોનયિાઙ પેનાૈદિ ાૈડ મ્મેપાઙ વેગાનિસ઼ થહેસે નાૈ દયનાસનૈસિ યામે ડનોમ મનિહિઙા ાનદ ડોન ાવ઼ુન ડવિ઼ યેનનુનૈસિ નહેનાૈાસ ા નેગુઙાન નિનેનયુોનસે વેનાૈન મ્મેપાઙ ાનદ મનિહિઙા વોનહ પોઙનિયિાઙ ાનદ યુઙનુનાઙ[२१] થહે ડનિસન હસિનોનયિાઙ ક્નિગાૈાસ હ઼ાયાદેવા ૨ ાનદ વેનાૈન હમિ ાનદ હ઼ાયાદેવા ૨૨, નહે ઙાસન ાૈડ નહે ઙનિ, નહેનાૈન ાવ઼ુન નહિનિનય઼- નહેન ક્નિગાસ઼[२२]

થહેન સિ હાનદઙ્ય ાનય઼ દ્વોવન નહાન મ્મેપાઙ ડેઙ્ઙાૈતિહિન નહે ાનવનિ ાૈડ નહે ઘુપના ષ્નપનિ થહે શ્રઙ્ઙાહાવાદ શ્વઙિઙાન સ્નસયનપિનાૈિન ાૈડ ષામુદનાગુપના સિ શ્રપઙિયિનિ ાન નહિસિ પોનિન હે ાવનાનિદ નહે હોમાગાૈ ાૈડ નહે '**ડનોનનૈન નુઙેન ાૈડ મ્મેપાઙ**'[२३]ાૈહે, િન ાઙ્ઙ ઙક્ઙિહાૈદ, વેઙેનગેદ ના નહે ષુનયાવ઼ાનસા ડ઼યિહ્યહાવ઼ યિઙાન, ાૈહિયિહાૈાસ સપનોદ ડનોમ મનિહિઙા ના મ્મેપાઙ શ્રાૈતિહ નેગાનદ ના નહે ષુનયાવ઼ાનસા નુઙેનસ ાૈડ મ્મેપાઙ, નહેન સિ ા ગાૈદ દોઙ ાૈડ યોનડ઼સાૈિન િન નહે **વ઼ામસાવ઼ાઙસિ઼** પ્નિપાનનયિક ાદદસ ડવિ઼ મોન નામેસ ના નહિસિ દયનાસનય઼ થહેસે ડવિ઼ નામેસ ાન ગાવ઼િન સેપાનાનેઙ્ય વય઼ નહે **વ઼ામસાવ઼ાઙસિ**, શ્રયેપન નહે ાૈનુ સેદ વય઼ પ્નિપાનનયિક, નદેન નહે નામે ાૈડ **ષોમાવ઼ાનસા** નુઙેનસ, ગાવ઼િન ાવોવ઼ે થહે નામેસ ાૈડ નહે ષુનયાવ઼ાનસા નુઙેનસ ાન ાવ઼ાઙિવઙ ડનોમ વ઼ાનાૈાસિ નિસયનપિનાૈિનસ઼[२४] થહે નિસયનપિનાૈિન ાૈડ હ઼ાયાદેવા ૨૨ સુપપઙસિુ સાૈતિહ નહે નામેસ ાૈડ નાૈનનય઼- નહેન ક્નિગાસ:

- ૧ જાહમવિ઼ાનમાન (નેડેનનેદ ના ાવોવ઼ે)
- ૨ છહાનદનાવ઼ાનમાન઼
- ૩ હ઼ાયાદેવા ૨ (હ઼ાયાવ઼ાનમા ાૈડ નહે **વ઼ામસાવ઼ાઙસિ**, ાૈહેન નોસ઼ ૧- ૧૪ હાવે વ઼ાનમાન નામે નદિનિગાસ)
- ૪ વ઼ાનસહાવ઼ાનમાન (વ઼નાસિહ ાયયોનદનિગા ના પ્નિપાનનયિક)
- ૫ ષાનવ઼ાવ઼ાનમાન઼
- ૬ શ્વાનહવ઼વિ઼ાનમાન઼
- ૭ હ઼યેસનહાવ઼ાનમાન઼
- ૮ હાનવિ઼ાનમાન઼
- ૯ પ્યુવેનાવ઼ાનમાન઼
- ૧૦ ષદિદહવિ઼ાનમાન઼
- ૧૧ હાનદાનના (હે વુઙિન ડુન મ્માનાય઼ાન નેમપઙેસ નિયઙદનિગા ાૈન ાૈડ છહાનગુનાનાય઼ાના ાનદ મ્માઙિક્ાનનહા હ઼ાઙાસાય઼ાના, ા યોઙેસસાઙ ઙ્ય઼નિગા ડગુિન ાૈડ વ઼સિનુ િન નહે ઘુપના સનય઼ઙ)
- ૧૨ વ઼ાસુદાનના
- ૧૩ ષનાપિાનિ
- ૧૪ વ઼ાસાનનાદેવા ૨
- ૧૫ ષવિ઼ાદેવા ૨
- ૧૬ ઢુદનાદેવા ૨, (શ્રોમનિનેદ વય઼ પ્નિપાનનયિક ડેવ઼ નિગાનદસ હમિ ના વે દિનનયિાઙાૈતિહ ષવિ઼ાદેવા ાનદ નહિનિકસ નહાન નહે નામે હાસ વેન નનાનસડેનનેદ ડનોમ નહે માઙ્ઙા ઙસિન)
- ૧૭ વ઼નાસિહાદેવા ૨૨ (ા નોનેદ જુદદહસિન)

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

१८ [illegible]

१९ [illegible]

२० [illegible]

२१ [illegible]

२२ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રસ્રા હે બિનોદુયેદ જુદદહસિમ બિનો થવિન ।નદ હાદ નહે થવિનાનસ સયનપિન દેવસિદ વય નહે હનિદુસ ૩નદેન નહસિ થવિનાન એમપેનેન, ။મેપા૭ પાસસેદુ નદેન થવિનાન યોનનો૭[43]

થહે છહનિસે મવાસસય નો હાનસહાવાનદહાના પાસસેદ નહનોગહ ။મેપા૭ નિ ૬૪૬ શ્રય હાનસહાવાનદહાનાૌાસ નો મોને થહે કનિગાદોમ ોડ થનિહુનૌાસ સુનપેદ વય શ્રનળુના, પનોવાવ૭ય । ઘુપના પનબિયે નુ૭નિગાોવેન થનિહુન ।સ । ગોવેનનોન ોડ નહે થહાનેસૌન હોસે હે મો૭સનેદ નહે છહનિસે ।મવાસસાદોન ။મેપા૭ યામે ડોનૌાનદ નો હે૭પ નહે છહનિસે મવાસસયૌનિહ । ડોનયે ોડ ૭, ૦૦૦ ।ગાનિસન શ્રનળુના, ોહોૌાસ દેડોનેદ ।નદ નાકેન પનસિોનેન[44] થહસિૌાસ ડો૭૭ૌદ વય નહે ોયયુપાનીનિ ોડ ။મેપા૭ ।નદ થનિહુન વય થવિન થહે થવિનાન દોમનિાનીનિ યોનનિદુ નાવાનેદુ નનિ૭ ૭૦૩, ોહન ။મેપા૭ નોસે નો સહાકે ોડડ નહે ડોમેગિન દોમનિાનીનિ ।નદ ક૭િ૭દ નહે થવિનાન કનિગા નીોન યહાનમાદેવા'સ પોસનીનિ (સોન ોડ ષાનકાનદેવા, નહે ડ઼યિહ્યહાવા નિ૭ન) સેમસ નો હાવે વેન ગમેન શ્રૌ ૭ાનન ડનોમ નહે છહાનગુનાનાયાના નિસયનપિનીનિ ોડ હસિ સોન, માનદેવા ૨૨૨, નહાન યહાનમાદેવા સેનુ પ ડોન પ૭િ૭ાનસ ોડ વયિનોનય થહે છહનિસે સોનયેસ યોનડનિમ નહસિ પોનિન ।નદ નહે ડાયન મેમાનિસ નહાન નહે થવિનાન કનિગાૌાસ ક૭િ૭દ વય નહે કનિગા ોડ ။મેપા૭[45]

થહુસ નિ સિ વદિનન નહાન નહે ડ઼યિહ્યહાવા મિસનોનાનીનિૌાસ ।નનેનદેદૌનિહ ।૭૭ નોનદ સુયયેસસ થહે છહાનગુનાનાયાના નિસયનપિનીનિ ોડ માનદેવા ૨૨૨ (૭૦૫ શ્રય, ઘ૯ ૩૮૬) ।ડડનિમસ નહાન નિ નહે વેગાનિનનિગા ોડ હસિ મેગિન, હે યાનનોદિ ોમ ।ગાનિસન નહે મા૭૭ાસ ।નદ નાયહેદ નહે ઘાનદાકા[46] ઢનોમ નહે ડો૭૭ૌનિગાવેનનસ ોડ હસિ મેગિન, નિ ।પપોનસ નહાન હે યો૭દ નોન માનિનાનિ હસિ સુપમેમે સનાનુસ ડોન ૭નગા ।સ હે સિ યા૭૭દ ။નપાની, ોહ૭િ હસિ યોનનોમપોનાનય, ષહવિાદેવા ૨૨, સિ યા૭૭દ **માહાનાળાદહનિાળા**[47] હાયાસૌા૭ વે૭વિસ નહાન નહે ોનગિનિ ોડ નહે દુા૭ સોવેમેગિનનય નિ ။મેપા૭ ૭ાય નિ નહે દુા૭ યોનસનનિનીનિ (ઢાળા ।નદ ૩પનાળા) ોડ નહે ડ઼યિહ્યહાવસિ[48] શ્રૌ હાવે । મેડોનયે નો નહસિ ।સપેયન ોડ નહે યોનસનનિનીનિા૭ પોનિન નિ નહે **ષવાયામવહુનાનહ નિસયનપિનીનિ**[49]

થહે ડ઼યિહ્યહાવા મિસનોનાનીનિ નિ ။મેપા૭ૌાસ ।નનેનદેદૌનિહ ।૭૭ નોનદ સુયયેસસ થહે વયિનોનય ોવેન થવિને નહાનયેદ નહે મ૭િનાનય મેપુનાનીનિ ોડ ။મેપા૭ ।નદૌાસ ોડ ડાન નાયહનિગા યોનસેડેનયેસ ။મેપા૭ૌાસ નૌ નિ ।પપોસનિનીનિ નૌગિહ ।નમસ ।ગાનિસન ।નય સનનોનગેન ।નહોનનિય ।નદ ડિ પ્યા૭હાન'સ **ઢાળાનાનાનગાનિ** સિ નો વે મે૭દિ પોન, ૌ યાન સાય નહાન નહે ။મેપા૭સે કનિગા નિડ૭યિનેદ । યનુસહનિગા દેડોન ોન નહે કનિગા ોડ પ્યાસહમનિ ડ઼યિહ્યહાવા કનિગા, હાયાદેવા ૨૨, દેસેનવેસ ડુ૭૭ યમેદનિ ડોન નહસિ વયિનોનય થહસિૌાસ નો મેન ।યહવિમેનન ડોન ။મેપા૭[50] હાયાદેવા ૨૨ હાદ માનનમિનાનિ૭ મે૭ાનીનિસહપિૌનિહ નહે કનિગા ોડ ઘુદા હે શ્રનેનદેદ હસિ ।નહોનનિય ।ન ૭ાસનુ પ નો નહે થેનાા મો, ડિ નોન નહે ોહે૭ ોડ નોનનહ ૨નદાા યુનાનિગા હસિ નુ૭ ။મેપા૭ૌાસ ય૭ાસે૭ય યોનનેયનેદૌનિહ શ્રાના૭પિુનના ।નદ ઘુદા ષુયયેસસોનસ ોડ હાયાદેવા ૨૨ નુ૭દ નહે વા૭૭ય ોડ ။મેપા૭ શ્રૌ દો નોન કનૌ ।સ નૌ ોહાનૌાસ નહે મે૭ાનીનિસહપિ વેનૌન હાયાદેવા ૨૨ ।નદ ઢાગાહાવાદેવા, નહે નનાદનીનિા૭ ડોનદેન ોડ નહે ။મેપા૭ ના[51], ોહયિહ વેગાન નિ ૮૭૮- ૮૦ શ્રય

શ્રશ્રડ શ્ર યશ્રોમશ્રશ્રથશ્રોમ: થહે થહાકુનાં દિયનાસનય ોડ ။મેપા૭ હાદ સોમે સોનન ોડ યુ૭નુના૭ યોનનેયનીનિસૌનિહ ઞહિન માહાયાન જુદદહસિમૌાસૌ૭૭- મેયેવિદ નિ ။મેપા૭ શ્ર હોસન ોડ ။મેપા૭ સિયહો૭ાનસ યામે નો ။ા૭ાનદા ।નદ વકિનામસ૭િ ડોન હગિહેન સનુદેસિ થહે શ્રા૭ાસ ોડ મેનગા૭ ।નદ ઞહિન ।૭સો સેમ નો હાવે શેનયસિદ સોમે સોનન ોડ સુપમેમાયય ોવેન ။મેપા૭ શ્રયયોનદનિગા નો હાયાસૌા૭, 'નહે શ્રા૭ મપેનોનસ યામે નિનો યોનડ૭યિનૌનિહ । હમિા૭ાયાન પોપ૭ યા૭૭દ નહે પ્યામવોળાસ, ોહો વનોકે નહે શ્રા૭ પૌન ડોન । નમિ ।નદૌહો ।યના૭૭ય સેન નહેમસે૭વેસુ પ ।ન યનિાળપુન, ોહમે ોમ ોડ નહે નુનેસ ડનોમ ။મેપા૭ ૭ાદસ દૌન નો થહસિ ય૭પિસે ોડ નહે શ્રા૭ાસ ડા૭૭સ નો વે નિ નહે પોયહૌહન ။મેપા૭ સનાનનસ હેનૌને ના નિ ૮૮૦ શ્રય ૩નદેન માહપિા૭ ૨, નહે શ્રા૭ મપનિ મેયોવેમેદ યુનાનિગા હસિ નુ૭, જુદદહસિમ નિ થવિનૌાસ મેવાવિદ વય । નૌ મસિસાનિ ડનોમ ઞહિન ।નદૌ નાકે નિ નહાન ။મેપા૭ૌાસ નોન ગિનોમેદ ઢામપા૭ૌાસ નહે સુડેનાનિ ોડ ။મેપા૭ ।૭સો'

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

દાયસ ાેડ નહે જુદદહ્ શ્રડોન નહે મુનયાન ખ્મપનિ, નહેય સહડિનેદ નો નહે હિઉઉય ષેગાીનિસ ાઊનેગા નહે વાનકસ ાેડ નહે નવિન ઘાનદાક્ થહે યહનોનયિઉ સપોકસ ાેડ। માઉઉ ડામઉિય નુઉનિગા નિ થનિહુન વેડોષ ાનદ ાડોન માનયાદેવ્ ઙેવ્ યોનસદિનસ નહે શસિનેનયે ાેડ સુયહ। દયનાસનય નિ થનિહુન નોન ાેહિઉઉય મિપોસસવિઉ[૭૦] થાકનિગા ાદવાનનાગો ાેડ નહે નસનાવઉ પોઉનિયિાઉ યોનદનિીનિ ાેડ મેપાઉ, નહેયે નોનેદ નિનો નહે વાઉઉય ાનદ માદે નહેમસેઉવેસ નહે માસનેન ાેડ નહે નેનનિોનય થહે નૌ દયનાસનય ાેડ નહે માઉઉાસ યામે નો પૌન ાૈનિહ શ્રનદિવામાઉઉ ાેહો વેગાન। નૌ ઉનિ[૭૧] શ્રૌ ઊનન ડોમ નહે **માઉિગાનવિ્ પઉિઉાન નિસયનપિનીનિ** નહાન યહાનમામાઉઉ ાનદ ઢુપામાઉઉ ાૈષે નહે ાનયેસનોનસ ાેડ નહે માઉઉાસ ાેડ મેપાઉ[૭૨] થહે મોસન મિપોનનાનન નુઉન ાેડ નહસિ દયનાસનય ાૈાસ શ્રનમિાઉઉાદેવ્, ાૈહેસે કનૌન દોનેસ નાનગો ડોમ ૧૨૦૧ નો ૧૨૧૬ શ્રય હે સિ નોન કનૌન નો હાવે નુઉદ નિ મનિહિઉ ાનદ મોસન પનોવાવઉય વેઉનગેદ નો। ઊયાઉ માઉઉ દયનાસનય ાેડ મેપાઉ[૭૩]

થહ્ ષ્શ્રઢામશ્રથશ્ર ઢ્ષ્થશ્રોઢશ્રથર્શ્રોમ: શ્રૌહિઉ નહે માઉઉાસ ાૈષે નુઉનિગા નિ મેપાઉ, નહેષે ાૈાસ સોમે સોનન ાેડ નિવાસીનિ ાગાનિસન મેપાઉ ઉદ વય। મનિસિનેન ાેડ મનિહિઉ છહાનદેસૌના વોસનસ નિ હસિ **યાનાનાનનાકાના** નહાન હે ાૈાસ વયિનોનીુસિ ાેવેન ાઉઉ નહે કનિગાસ ાેડ મેપાઉ[૭૪] થહે પોઉનિયિાઉ યોનદનિીનિ ાેડ મેપાઉ દુનનિગા નહે ડનિસન ટુાનનેન ાેડ નહે ૧૪[૭૬] યેનનુનય ાૈાસ નિ। સનાને ાેડ ડઉશ્ર થહે પસિોદે ાેડ નહે મેપાઉ યોનટેસન વય છહાદેસૌના સિ ડુૌનદ નિ હસિ **ષ્નાનયાનાનનાકાના** ાનદ હે સિ સાદિ નો હાવે પેનડોનમેદ। સાયનડિયિાઉ યેષેમોનય ાેન નહે વાનક ાેડ નહે નવિન માગામાન[૭૫] હાનાસમિહાદેવ્'સ ાનહેનનિય નિ મેપાઉ સેમસ નો હાવે વેન સહાકેન વય નહે ષેપાનેદ મુસઉમિ નિયુનસીનિસ ાનદ નહે સનાડિડ ષેસસિનાનયે પુનુ પ વય નહે માઉઉાસ્ થહસિ નિવાસીનિ ાેડ મેપાઉ ડોમ નહે ષોનહ ાૈહયિહ નૌક પઉાયે નિ ૧૩૧૪ શ્રય, સિ પનેસેનવેદ નિ નહે મેપાઉસે યહનોનયિઉ હાનસિમિહાદેવ્ યોઉદ નોન વેયોમે નહે સોઉ નુઉન ાેડ મેપાઉ વેડોષ ૧૩૨૪ શ્રય, ાસૌ ડનિદ નહાન, નિ। **મષષ** ાેડ ૧૩૧૮ શ્રય, । થહાકુન પિનનિયે ાૈાસ નુઉનિગા નહેષે

ર્નસપનિ ાેડ હસિ ાૈઉઉનિગાનેસસ નો સનષેનગાનહેન હસિ ાનહેનનિય નિ મેપાઉ, હાનાસમિહાદેવ્ યોઉદ નોન દો નિ નિ ૧૩૧૪ શ્રય વેયુાસે ાેડ નહે પનેસેનયે ાેડ શનેનનાઉ દાનગોન થહે પનેસસુષે ાેડ નહે થુગાહઉાટ ાનમસ ાેન થનિહુન યોમપેઉદ હમિ નો માકે। ડષેસહ વદિ ડોન પૌન નિ મેપાઉ શ્રૌહેન હે ાૈાસ દેડોનેદ વય નહે થુગાહઉાટ ાનમય (૧૩૨૪- ર૬ શ્રય), હે ષેનમિદ નો નહે હિઉઉસ ાનદ દેવોનેદ હસિ નેનગાય સોઉઉય નો યોનસોઉદિને હસિ પોસનિીનિ[૭૬] થહે ષેગિનનિગા કનિગા ાેડ મેપાઉ ાૈાસ હાયાનુદનામાઉઉ ાૈહો સુવમનિનેદ ાૈનિહુન ાનય ષેસસિનાનયે હાનસિમિહાદેવ્ સિ સાદિ નો હાવે ડુૌનદેદ। ઉનિ ાેડ ષુનયાવામસા દિયનાસનય ાન મહાનાગોન[૭૭] હે યોનસોઉદિનેદ હસિ પોસનિીનિ નિ મેપાઉ ાનદ નહેષેવય ષે- ાસસેનનેદ નહે ષ્નાનનાન સુપષેમાયય હે નુઉદ ડોન । ઊનગોન પેનીદે ાન મહાનાગોન, ાૈહેષે નહે નેમપઉ ાેડ થુઉડાદેવ્ સિ ાનનનવિનેદ નો હમિ[૭૮] હે ષેયેવિદ। નુમવેન ાેડ સયહોઉાનસ ડોમ મનિહિઉ થહે નિવાસીનિ ાેડ હાનસિમિહાદેવ્ યઉપિસેદ નહે થહાકુન પિૌન ડોન નહે નિનેનવાઉ ર્ન નહે મેપાઉસે યહનોનયિઉ ાેડ હાયાસનહનિ'સિ નમિ, હસિ નિવાસીનિ સિ નોન નોનેદ પનોવાવઉય વેયુાસે નહે યોનનેમપોનાનય યહનોનયિઉનસ ષેગાનદેદ હમિ ાસ। ડોષેગિનેન થહે ડાયન, નહાન હસિ સુયયેસસોનસ નુઉદ નઉઉ ૧૭૬૫ દનિયનઉય ાેન નિદનિયનઉય, સિ યોનડનિમેદ વય વાનીુસિ સોનયેસ હસિ સોવેષેગિનનય નિ મેપાઉ સિ વદિનન ડોમ ાન નિસયનપિનીનિ[૭૯] મેસદિસ નહે ાૈઉઉ ાનનેસનેદ નિવાસીનિ ાેડ હાનસિમિહાદેવ્, સેવેનાઉ ાેનહેન ડોષેગિન પૌનસ માદે નહેમસેઉવેસ ડેઉન ાન નહસિ નમિ ાનદ ાેનિ ાેડ નહેમ ાૈાસ નહે નિવાસીનિ ાેડ શ્રદનિયામાઉઉ ડોમ ાૈસનેનન મેપાઉ[૮૦] 'થનિહુનયિા હાગાનસમિહા' સિ સાદિ નો હાવે નળોયેદ સપેયાઉ સોવેષેગિનનય ડોન। ડી દાયસ[૮૧]

હાનસિમિહાદેવ્'સ ડામઉિય હાદ। યોનનીુસ નુઉ નિ મેપાઉ[૮૨] શ્રયયોનદનિગા નો શ્રૌનગિહન, નહે સુયયેસસોનસ ાેડ હાનસિમિહાદેવ્ ાૈષે: (ા) માનસિમિહ (નુઉદ ડોન ૧૫ યોનસ); (વ) ષાકનસિમિહ (ાૈહો ાવદયિાનેદ નહે નહોને ર૨, ર૭ ાેન ૩૩ યોનસ નિ ડાવુાેન ાેડ હસિ સોન); ાનદ (ય) ષયામાસમિહાદેવ્ (હે હાદ નો માઉ સિસુ હસિ દુગાહોન ાૈાસ માનગીદિ નો। પનનિયે ાેડ નહે માઉઉ દયનાસનય)

[illegible] १३४६ [illegible]

[illegible] १४९३ [illegible] (१४२७-१४७०) [illegible]

[illegible] १७५४ [illegible] १८ [illegible]

[illegible] १७६५ [illegible] १७६२ [illegible] १७६८ [illegible]

[illegible] १८०२ [illegible] १८०० [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

२२

[illegible]

[illegible]

વે માનિનાનિદ ાનદ પનેસેનવેદ્ માનનાગિ નેઉાનીનિસ યુઉદ વે સનાવઉસિહેદ ોનઉય઼ ોનિહનિ નહે નેનનાનિોનાઉ યાસને, વુન યેનનાનિ ગેનેનાનીનિસ ોન નહે સદિ ોડ નહે ડાનહેન ાનદ મોનહેન હાદ નો વે ાવોદિદ્ થહસિ નાનુનાઉઉય઼ યનોનેદ નહે નેદ ડોન। ગેનોઉગ઼ાયિાઉ યહાનન ોડ વેનય઼ ડામઉિય઼, કનૌન ાસ નહે **પાનળ** સિયસનેમ જ઼ુને વેન વેડોને નહે નિનનોદુયનીનિ ોડ નહસિ સયસનેમ નિ મનિહિ઼ોિ વેનય઼ વનાહ્માના ડામઉિય઼ સિ વેઉવિદ નો હાવે કેપન નહે ગેનોઉગ઼ાયિાઉ નેયોનદ ોડ હસિ ડામઉિય઼, । ડાયન નહાન ડનિદસ સુપપોનન ડનોમ પ્મુાનાઉિ થહે સયસનેમ ૌાસ ડુનનહેન ોનગાનસિદુ નદેન નહે પ્યાનનાનાસ, ાનદ નહે યનેદનિ ડોન પઉાયનિગ઼ા નિ ોન મોને મેનહોદયિાઉ ઉનિસ ગૌસ નો હાનસિમિહાદેવ઼ા રન માય઼ વે નોનેદ નહાન ઘનેનિસોન હગિહઉય઼ પનાસિદ નહે સયસનેમ ોડ કેપનિગ઼ા ાનદ માનિનાનિનિગ઼ા નહે ગેનોઉગ઼ાયિાઉ નેયોનદસ ામોનગ઼ા નહે નનાહ્માનાસ ાનદ નહેપ્યાનાના પ્યાય઼ાસનહાસ ોડ મનિહિ઼ાિ

થહે **પાનળસિ** ૌને યનોનેદ નો ગુાનદ ાગાનિસન નહે પોસસવિઉિનિય઼ ોડ માનનયનિગ઼ા। ગનિઉ ૌહો માય઼ નોન વે માનનાગિાવઉ ાયયોનદનિગ઼ા નો નહે સાસનનાસ઼ એશયેસસવિ઼ નેગાનદ ડોન નહે સુપપોસેદ પુનનિય઼ ોડ વઉોદ ગાવે નસિ નો નહે સયસનેમાનયિ પનાયનયિ ોડ કેપનિગ઼ા ગેનોઉગ઼ોસિ ાનદ ડામઉિય઼ નેયોનદસ઼ રન યુાનસે ોડ નમિ નહે **પાનળ** નેયોનદસ, નહુગ઼ાહ ોને ોડ નહે મોસને શનનોનદનિાનય સેનેસિ નિ શસિનેનયે, ઉદ નો માનય઼ સોયાઉ યોમપઉયાનીનિસ઼ રન ૌાસ હાનસિમિહાદેવ઼ા ૌહો ડનિાઉઉય઼ સેનનઉદ નહે નેસપેયનવિ઼ નાનકસ ોડ નહે દડિડેનેન વનાહ્માના ાનદ કાનાના કાય઼ાસનહા ડામઉિસિ ાનદ ઉાદિ દૌન ન઼ુઉેસ નો ગોવેનન માનનાગિસ઼ હસિ ોવળેયન ૌાસ નો ાવોદિ નહે ડોનવદિદેન દેગ઼ાનેસ ોડ નેઉાનીનિસહપિ ાનદ માનનાગિસ઼ છેનાનિ ાપપનોવેદ પનોડેસસીનિસ, વનિનહ, ાયયોમપઉસિહમેનન ાનદ યહાનાયનેન દેયદિદ નહે સિસુ ોડ સોયાઉ સનાનુસ઼ રન નહે વેગ઼ાનિનિગ઼ા વનિનહ ૌાસ નોન નહે સોઉ યોનસદિનાનીનિ; ઉાનનનિગ઼ા ાનદ યોનદુયન ૌને ગનિઉન નહે સામે નિપોનનાનયે ાસ વનિનહ઼ ઢેસપેયનાવઉિનિય઼ નિ નહે વેગ઼ાનિનિગ઼ા ૌાસ પેનસોનાઉ, વુન નિ નેનદેદ નો વેયોમે હેનેદનિાનય઼ થેનનાનિોનાઉ નામેસ ડોન શોગ઼ામુસ સેયનીનિસ ૌને યુનુિસિઉય઼ મસિદ ોનિહ નામેસ પનેસેનવ઼નિગ઼ા નહે મેમોનય઼ ોડ। યહેડિ ૌહો ડુનદેદ નહે સેયનીનિ નિ હસિનોનયિ નમિસ઼ **પ્યુઉ** ાનદ **મુઉ** શપનેસસ। યનિયઉ ોડ ાગાનાનયિ દેસયેનન્ હાનમિસિના ાનદ વ઼ાયાસપાનિ મિસિના મપહાસસિદ નહે નિપોનનાનયે ોડ **કુઉદહાનમા** ાનદ **મુઉ** ડ઼ફિ નહે વનાહ્માનાસ, નહે કાનાના કાય઼ાસનહાસ ાઉસો યામે નો હાવે નહેનિ ૌન **પાનળસિ**

થહે સોયાઉ હેનિાનયહ્ય઼ ૌનિહ ાઉઉ નિસ યાનેડુઉઉય઼ નેગુાઉનેદ માનકસ ોડ હોનુન ાપપોનનીનિદ નો ાયહ ડામઉિય઼ પનેવ઼ાઉિસે વેન નોદાય઼, વોનહ ામોનગ઼ા નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાનાના કાય઼ાસનહાસ, ાનદ સિ સનનયિનઉય઼ ડોઉઉોદ વય઼ નહે યોનસેનવ઼ાનવિ઼ સેયનીનિસ઼ ષનિયે નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાનાના કાય઼ાસનહાસ ોડ મનિહિ઼ાિ ડોઉઉો નહે **પાનળ** સિનનયિનઉય઼, નહેય઼ ાને નેગાનદેદ ાસ માનિહિ઼ાિસ નિ સપનિ ોડ નહે ડાયન નહાન નહે સનનયનુને ોડ માનિહિ઼ાિ સોયોનિય઼ હાસુ નદેનગોને ગનોન યહાનગોસ નિ નેયેનન યોનસ઼ થહુગ઼ાહ નિ સિ નોન પોસસવિઉ નો ડનિ નિ શાયનઉય઼ નહે કાનાના કાય઼ાસનહાસ (ોન કાય઼ાસનહાસ નિ ગેનેનાઉ) નિ નહે નનાદનીનિાઉ ડુન- વ઼ાનના સયસનેમ, નહેય઼ ોયયુપેદ નિપોનનાનન પોસનીનિસ નિ નહે ાડડાનિસ ોડ નહે સનાને વોનહુ નદેન નહે પ્યાનનાનાસ ાનદ નહે શોનિવ઼ાનાસ, ાનદ નહેય઼ નાનકેદ ડાનિઉય઼ હગિહ, સેયોનદ ોનઉય઼ નો નહે વનાહ્માનાસ, નિ સોયાઉ હેનિાનયહ્ય઼ થહે નેનમ કાનાના કાય઼ાસનહા નિપઉદિ વોનહ યાસને ાનદ પનોડેસસીનિ઼ થહુગ઼ાહ નનાદનીનિાઉ, હેનેદનિાનય઼ પનોડેસસીનિસ હેઉદ નહે ડેઉદિ, સોમેનમિસ યહાનગોસ હાદ નો વે ાઉઉોદ; ડોને શામપઉ, વનાહ્માનાસ નોક નો ાગ઼ાનયિઉનુને, ાનદ નહે સુદનાસ ૌને ાનહોનસિદ નો માકે ગનાનનસ નો નહે વનાહ્માનાસ઼

શ્ઉનહુગ઼ાહ હાનસિમિહાદેવ઼ા દેનેનમનિદ નહે નેઉાનવિ઼ સનાનુસ ોડ નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાનાના કાય઼ાસનહાસ, નહેય઼ પનોઉડિનાનેદ નિનો નુમેનુસ સુવ- યાસનેસ઼ શોનગિનિાઉઉય઼ નહેય઼ ૌને દવિ઼દિદ નિનો ાવુન ૧૮૦ ાનદ ૨૦૦ **મુઉાસ** નેસપેયનવિ઼ઉય઼, વુન ઉાનેન નહેસે સહોનુ પ નો। ઉનિનઉ ાવોવે ોને નહુસાનદ **મુઉાસ઼** થહે સનોયક **મુઉાસ** ૌને સુવદવિ઼દિદ નિનો વ઼ાનુિસ **મુઉાગાનામાસ** ાનદ **દેનાસ઼** ષોમેનમિસ નહે **મુઉાસ** ાને મેનનીનિદ ાડોન નહે નામે ોડ નહે વ઼ઉિઉાગોન ોડ નહે **દેના** થહે

મુઊાસ નિદયિાને તિહેન નહે ।નાગિાનિાઊ હેમેઊાનદ ।ન નહે નેનનાતિનાાિ‌ુ નાિ ।ડ નહે **વાળિપ્રિુનુસા** (ડુનદેન ।ડ નહે ઊનિ) શ્રોહેઊિ પનેપાનાનિગા નહેસે નેયોનદસ ાનોમપનસૌને માદે નો યોઊઊયન **ગોનના, સાકહ, પનાવાના,** નહે ।નઊેસિન હાવિાિન, યહાનગે, ડિ ાનય, નહેનાઙોન, નામેસ ।ડ વઊિઊાગેસ, ૈહિનહેન નહે ડામઊિય હદ મગિનાોદ ાઊિનગા ૈાતિહ નહે નામે ।ડ પેનસોન ૈહો હદ મગિનાોદે નય થહે નામે ।ડ નહે ।નઊેસિન **કનૌન** હાવિાિનાિ યામે નો વે **કનૌન** ાસ **મુઊ** ષોમે ।ડ નહે **મુઊાસ** ાને યોમમોન નો વોનહ નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાનાના કાયાસનહાસ

२न મતિહઊિ । પેનસોન યુઊદ મિપનોવે હસિ સોયાિઊ સનાનુસ વયે સનાવઊસિહનિગા માનાિાઊ નેઊાનાનિસહપિ ૈાતિહ મેમવેનસ ।ડ નહે હગિહેન **મુઊાસ** થહોસે ૈહો ડાિઊદ નો યોનનાયન માનનાગિસ ૈાતિહ નહે મુઊાસ ।ડે ટુાઊ સનાનુસ ડોન નહને ગેનેનાનાિસ યામે નો વે દૌનગાનાદેદ ાનદ નેયકોનેદ ાસ **ગનહાસનહાસ** २૬ । માન ।ડ । ઊૌન **મુઊ** માનિનાિદ માનાિાઊ નેઊાનાનિસહપિ ૈાતિહ નહે હગિહેન **મુઊાસ** (નહાન સિ, વય ।વનાનિનિગા ગનોમસ વય પાયનિગા । હોવય ાનોનન ાસ **વયાવાસનહ**) હસિ સોયાિઊ સનાનુસ યામે નો વે પગાનાદેદ ઘેનેનાઊઊય પૌન વનાહ્માનાસ ।ડ હગિહ મુઊાસ ૈને 'પુનયહાસેદ' ાસ વનાદિગાનોમસ, ાનદ નહેય ૈને **કનૌન** ાસ **વક્રિાાસ** २ન । પેનાદિ ૈહેન વનિહ ૈાસ નહે દેયાસિવિ ડાયનોન નિ સનાનુસે વાઊનાનિ, નહે નયિહેન સેયનાનિસ ।ડ નહે **ઊૌન** **મુઊાસ** ૈાનોદ નો ગો ુ પ વયે સનાવઊસિહનિગા માનનાગિ યોનનેયનાનિસ ૈાતિહ નહે પૌન **વક્રિાાસ** ।ડ નહે હગિહેન **મુઊાસ** २ન નેસુઊોદ નિ પોઊયગામય, ાનદ સોમેનમિસ । સો- યાઊઊદ **વહાઊામાનુસા** (ગેનનઊેમાન) ાનોનગા નહે વનાહ્માનાસ યામે નો હાવે ાસ માનય ાસ પ૦ ૈવિસ થહે દોનહ ।ડ સુયહ । હુસવાનદ મોનન ૈદોહોદ ડોન । ગોદ નુમવેન ।ડ ૈમેન થહે યોનસેનવાનવિ મતિહઊિાસે વેન નોદાય નિસસિન ।ન નહે હગિહ **મુઊાસ,** ાનદ નહે **સનોનનયિાસ** ાનોનગા નહે વનાહ્માનાસ ાનદ નહે **વહાઊામાનુસા** ાનોનગા નહે કાયાસનહાસ દો નોન ઊકિ નો ગો ુન ।ડ નહેિ ઊમિતિદ યનિયઊ થહે પનાયિ ૈાસ પાદિ વોનહ ડોન ગોનિગુ પ ાનદ યોમનિગા દૌન ઢસિઊય દેસયનાવિસ નહે **વક્રિાાસ** ાસ । યઊાસસ ।ડ વેનદોનસ ૈહો મેનગેદ નિ મતિહઊિ ાસ । નેસુઊન ।ડ નહસિ સયસનોમ

થહે નિનનોદયનાિ ।ડ નહે **પાનળા** સયસનોમ ઊદ નો નહે દેવેઊપમેનન ।ડ નૌ ડુનયનાનિાઊ યઊાસસેસ, નહે **પાનળકિાનાસ** ાનદ નહે **ગહાનાકાસ** થહે ૈનક ।ડ નહે યોમપોઊિનાિ ।ડ નહે ડામઊિય નનેસ ૈાસે નનુસનોદ નો । યઊાસસ ।ડ સયહોઊાનઊય **પાનળકિાનાસ** થહે પાનળકિાનાસ પનેસેનવેદ નહેમ ાનદ ૈનન ।ન માકનિગા નહેમુ પ- નો- દાને ઢાગહુદેવા હુહ ાનદ ષુનયાકાના થહાકુના ાને યનેદતિદ ૈાતિહ હાવનિગા યોમપઊિદ નહે ગેનોઊગેસિ ।ડ નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાયાસનહાસ નેસપેયનાવિઊય દુનાનિગા નહે નમિ ।ડ હાનસિમિહદેવા થહે સયસનોમ ૈાસ ડોઊૌદ ૈાતિહ સનનયિન ાયયુનાયય, ાનદ **સામુઊ** માનનાગિ ૈાસ સનનયિનઊય પનોહવિતિદ થહે માનિ દુનય ।ડ નહે પાનળકિાનાસ ૈાસ નો સિસુ નહે **ાસવાળાનાપાનના** (યેનનડિયિાને ।ડ નોન- નેઊાનાનિસહપિ) નો નહે પાનનસિ યોનનનાયનનિગા માનનાગિ ાન નહે નમિ ।ડ **સદિદહાનના** ।ન નહે ડનિાઊસિાનાિ ।ડ નેગોનાનિાનિસ થહે સયસનોમ ।ડ **સદિદહાનના** સિ સનઊિ નિ વોગુ નિ મતિહઊિ ાનોનગા નહે વનાહ્માનાસ ાનદ કાયાસનહાસ ષો સનનોનગા સિ નહે ।ઊદ નનાદનાિ નહાન નહે સોયાિઊ હેનિનયહય ૈાતિહ નિસ યાનેડુઊઊય નેગુઊોદ માનકસ ।ડ હેનુન પનેવાઊિસે વેન નોદાય ાનોનગા નહેસે નૌ યોમમુનનાિસિ થહે **પાનળા** પનોહવિતિસ માનનાગિ ૈાતિહ નહે ગમિઊસ ।ડ નહે ડોઊૌનિગા કનિદસ:

- િ **ષાગોનના** – નહે ગમિઊ ।ડ નહે સામે ગોનના;
- િ **ષાપનિદા** – ૈાતિહનિ નહે સેવેનનહ દમિયન દેસયેનન તિહેન ડનોમ નહે પાનેનનાઊ ।ન માનેનનાઊ સદિ;
- િ २ન ાનય યાસે, નહે વનાદિ સહોુઊદ નોન વે નેઊાનેદુ પ નો નહે સેવેનનહ ગેનેનાનાિ નિ દેસયેનન ડનોમ નહે ડાનહેન'સ સદિ ાનદુ પ નો નહે ડડિનહ ડનોમ નહે મોનહેન'સ સદિ;
- વિ २સસુ ।ડ ગનાનદડાનહેન – વોનહ માનેનનાઊ ાનદ પાનેનનાઊ; ાનદ
- વ યુાગહોન ।ડ નહે વનોનહેન ।ડ નહે સનોપમોનહેન

२२२

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

યેનતુ૧ય, ઢામાસમિહાદેવા ોડ નહે પ્યા૧નાના દયનાસનય ાપપોનિનેદ ાનોડડયિ૧ નિ ાયહ વાિ૭૭ાગે નો ાદળુદયાનુ પોન ા૭૭ ટુસનાિનિસ ા૧સિનિગા ડ૧ોમ નહેૌ૧કનિગા ોડ નહે યાનોનસ ોડ યોનદુયન થહેુગહ ો૧નહેદોશ ાનદ યોનસે૧વાનવિ નિ સોયાિ- ેયાિગુિસિ માનને૧સ, ઢામાસમિહાદેવા પોસસેસસેદ । ૭વિના૭ુનિ૭ીક, ાસ યાન વે નિડે૧ેદ ડ૧ોમ હસિ ોડડે૧ ોડ નહે ોડડયિ ોડ નહે યહેડિ પ૧ેસિન નો । વાસિનિનિગા થવિનાન જુદદહસિન ન૧ાવે૭૭ે૧, યહા૧માસવાયાિ હોિવે૧, નહે ૭ાનને૧ નહાનકડુ૭૭૭ય દેય૭નિદ નહે હોનુ૧, ડો૧ હે હાદ નો ેનુ૧ન નો થવિન ૨ન મનિહવિા ા૭૭ ન૧ાયેસ ોડ જુદદહસિમૈે દેસન૧ોયેદ વય નહે જ૧ાહમાનાસ નિ યો૭૭સાિનિૈનિહ નહે નુ૭ે૧સ ાનદ ા૭૭ કનિદસ ોડ ૧ગિદિ પ૧ાયનયિસૈેે નયુ૧ાગેદ એવેન ળુ૧ેયુાનસદિ નહે ને૧૧ાનિ૧ાિ૭ ૭મિનિસ ોડ મનિહવિાૈાસ ડો૧વદિદેને શયેપન નિ નહે યાસે ોડ નહોસેૈહોૈનન ોન પવિગા૧મિગે નો ઘાયા ઘોનિગા સુનહોા૧દસ ાયન૧ોસસ નહે ઘાનગા નેદેદ ડે૧સહ નિનિાનાિનિ શ્નય વાાિ૭ાનાિનિ ોડ નહે ન૧ાદનિાિના૭ સોયાિ૭ ો૧દે૧ ાનદ નુ૭ેસૌસ । સુ૧યે ોડ ાનશોનિય નો નહે ો૧નહોદોશ નહનિકે૧સ, ાનદ વાદિયાપાનિ વાોિ૭સ નહે દેય૭નિનિગા મોના૭ સનાનદા૧દસ ોડ નહે પોપ૭

૨ન મનિહવિા નહે જ૧ાહમાનાસૈે નહે મોસન પોૈ૧ડુ૭ ડુદા૭ વા૧ોનસે નળોયનિગા સપેયાિ૭ પ૧ેગાનવિસ થહેયૈે પોૈ૧ડુ૭ મેમવે૧સ ોડ નહે ગોવે૧નમેનન, ાનદ ાસ ૭ાનદોૈનિગા ા૧સિનોય૧ાયય નહેયૈ૭િદેદ સુવસનાનનાિ૭ પો૭નિયાિ૭ ાનદે યોનોમયિ પોૈ૧ ડ૧ોમ નહે હગિહેસન નો નહે ૭ોૈસન ૭ેવે૭ થહેય ેયેવિદ ાસૈ૭૭ ાસ માદે ૭ાનદ ગ૧ાનનસ થહે ગામે ોડૌ૧ ાનદ પો૭નિયિસૌસ । પ૧ેસે૧વે ોડ નહેૈ૭૭- વો૧ન ા૧સિનોય૧ાનસ જાય નહે નમિ ોડ છાનદેસવા૧ા, નહે જ૧ાહમાનાસ હાદ યોમે નો ાયન ાસ નુ૭ે૧સ, મનિસિને૧સ, યોમમાનદે૧સ, ોડડયિ૧સ ોડ સનાને, ાનદ હાદે વેન નાકેન નો ન૧ાદે ાનદ ાગ૧ાયુિ૭નુે થહેય ેનળોયેદ મિમુનનિય ડ૧ોમ મુ૧દે૧ ાનદ મુનાિ૭ાનાિનિ, ાનદૈે ગાવિન નહે ાપનાિનિ નો પાય નહેનિ ડનિસ નિ નિસના૭મેનનસ ઢો૧ ાવુિન નૌ હુનદેેદ યા૧સ નહેય હાદુ સુ૧પેદ ા૭૭ પોૈ૧ ાનદ વેયોમે શને૧મે૭ય પોૈ૧ડુ૭ છાનદાસવા૧ા પ૧ેસયન૧વિદ ૧ોયા૭ યોનસુ૭ાનાિનિસૈનિહ નહે જ૧ાહમાનાસ વેડો૧ે નાકનિગા ાનય દેયસાિનિ ૨ન યોનડો૧મનિયૈનિહ નહે વાોિસ ોડ ડાકસમદિહા૧ા, હે યોનયેદેદ નહાન નો સનિૈાસ નિયુ૧ેદ વય ન૭િ૭નિગા નહે ૭ાનદ ડિ નહે જ૧ાહમાના ાગ૧ાયુિ૭નુ૧સિનસ પાદિ ોને- સશિનહ ોડ નહે પ૧ોદુયે ાસ નાશ નો નહે કનિગા, ોને- નૌનનનિહ નો નહે ગોદસ ાનદ ોને- નહનિનનિહ નો નહે જ૧ાહમાનાસ થહે મે૧ગેનયે ોડ નહે જ૧ાહમાનાસ ાસ યુ૭નવાિનનિગા ય૭ાસસેસ મિપ૭દિ નહે નિન૧ોદુયનાિનિ ોડ ાન મિપો૧નાનન સોયાિ૭ ાનદે યોનોમયિ ૭મેનન નિ નહે યુનન૧ાયસદિ ઢ૧ોમ નહે મોદે ોડ પાયમેનન નો નહે વાનુિસ યાનેગોનેસિ ોડ વાિ૭૭ાગે ોડડયિ૧સ, પ૧ેસયન૧વિદ વય છાનદેસવા૧ા, નિ ાપપો૧સ નહાન નહેૈાસ મુયહ ોડ ડુદા૭ ૭મેનન નિ મેદોવા૭ મનિહવિા શ્નૌ ૭ા૧ન ડ૧ોમ નહે **શ્ન૧ાક૧નિપાનિગા૭ામ** નહાન હા૧વિ૧ાહમાૈાસ । પ૧ોનેગો ોડ છાનદેસવા૧ા થહે યો૭પહોનસ ોડ નુમેનુસ ુનપુવ૭સિહેદ માનુસયન૧ાપિનસ નિ મનિહવિા પ૧ેસે૧વે માનય નામેસ ોડ સુયહ પે૧સોનસ એવેન ાન ો૧દનિા૧ય જ૧ાહામાના મનિસિને૧ુ સેદ હગિહ- સુનદનિગા નનિ૭ેસ, ૈહયિહૌસ નહે યાસેૈનિહ ા૭મોસન ા૭૭ નહે ડુદા૭ નોવ૭ેસ

૨વ

થહે કસાન૧ાયિાસ હાદ ૭ોસન નિ પ૧ોમનિનયે, ાસ નહે પો૭નિયાિ૭ પોૈ૧ હાદ વેનુ સુ૧પેદ વય નહે જ૧ાહમાનાસ થહે ઢાળપુનસ દેસગિનાનેદ નહેમસે૭વેસ ાસ કસાન૧ાયિાસ હ્યોનપિસિવા૧ા ગાવિસ । ૭ોનગા ૭સિન ોડ ૭૨ કસાન૧ાયિા- ઢાળપુન ય૭ાનસ ાનદ વાદિયાપાનિ મેનનાિનિસ નહે છાનદે૭૭ાસ ાનદ છાુહાનાસ ઘેને૧ા૭૭ય સપોકનિગા, ા૭૭ નુ૭ે૧સ નિ નહે પાસનૈે ન૧ોનેદ ાસ કસાન૧ાયિાસ ાનદ ય૭ાસસેદ ાસ સુયહ, વુન નહે સનિુનાિનિ યહાનગેદ યોનસદિ૧ાવ૭યૈહેન નહે જ૧ાહમાનાસ નહેમસે૭વેસ વેયામે નુ૭ે૧સ ૨ન સિ હે૭દ વય સોમે નહાન નહે કસાન૧ાયિાસ ા૭સો હાદ નહેનિ **પાનળસિ**, વુનૈ હાવે નોન યોમે ાયન૧ોસસ ાનય ોને સો ડા૧ ઢસિ૭ેય નોનયિદ નહે **પાનળસિ** ોડ નહે વાસિયાસ નિ નહે નનિને૧નહ યેનનુ૧ય વુન યુ૭દ નોન ન૧ાયે ાનય ડામ૭િય ને ોડ નહે કાસન૧ાયિાસ શ્નોને ોનદે૧સૈહેહે૧ હા૧સિમિહાદેવા, દેસયન૧વિદ ાસ પામા૧ાકસાન૧ાયિા વય નહે ઢાળપુનસ ોડ મનિહવિા, ૈહો યામે નો વે નોનેદ ડો૧ નહેનિ વ૧ાવે૧ય, દદિ માકે પ૧ોવાસાિનિ ડો૧ નહે માનિને૧ાનયે ોડ નહે **પાનળા** ામોનગા

[illegible]

[illegible]

व़२

[illegible]

"[illegible]"

[illegible]

ïï   છ৪ાનિ઼ગ ુ ાેનસ૪િસ ાનદ સૌપનિ઼ગ નહે ટુાનોનસ;

ïïï   જનિ઼ગનિ઼ગાીાેન;

િવ   છાનાયનિ઼ગ પા૪ાનટુનિ; ાનદ

વ   ચોનિ઼ગ સુયહ ીાનક ાસીાસ ાસસગિાેદ વય નહે માસોન

થહે નસપોકાવ૪ દનિ પોવેનાય ાેડ નહે ચોમમોન પોપ૪ ડોનચેદ નહેમ નો વે વુાેદ નો નહેનિ માસોનાસ ડોન ૪ડિ ાનદ દો ા૪૪ સોનાસ ાેડ ાદદ ળોવસ શ્રયયોનદનિ઼ગ નો વદિયાપાનિ, નહે યહેડિ પોસસેસસીનિ ાેડ ા પોન માન (ચાસો નોતીનિ઼સનાનદનિ઼ગ) ીાસ હસિ મસિનય ઢોનચેદ વય યનિયુમસનાનચેસ ાનદ પનેસસુને ાેડ પોવેનાય, નહે ૪ીન ય૪ાસસેસ નીક નેચુનસે નો વાદ મોનસ ાેડ ૪વિનિ઼ગ, ાસ ા નેસુ૪ન ાેડ ાેહચિહ નહેય ીનિ દેસયનવિદ ાસ યનમિનિા૪ ય૪ાસસેસ વય હયોનમિસિવાન છાસોસ ાનદ સેયનસ ીનિ ાદવસિદ નો ડો૪૪ી નહે નનાદનિીનિા૪ પાનહ ાેડુ નટુસનીનિદ ાેવદનિચે, ાસ નહાન ાનનિુદે ા૪ને ીાસ ચોનસદિનેદ નગિહનુસ એયોનોમયિ નિટુા૪નિય ૪દ નો નહે સનાવ૪સિહમેનન ાેડ ા નેસગિાેદ સોયાિ૪ ાનનિુદે, ાેહચિહ કવિ૪દ નહે નિનિનિનિવે ાેડ ા ૪ાનગે માસસ ાેડ ીાનકોસ શ્ચેનસોનસ ાેડ મોનસ ીનિ ાદવસિદ નો સહુન નહે ચોમપાનય ાેડ નહે પોન ાેહ ીનિ વનાનદદ ાસ દેવોદિ ાેડ ીસિદોમ થહે દિ ાેડ દહાનમ ીાસ પનોપાગોદ નો પનોમોને ચોનોનનમેનન ામોનગ નહે પોપ૪, ાેહસે નિનિનિનિવે ીાસ નોન ા૪૪ીદ નો નાકે સહાપે થહે સોયાિ૪ સયહેમે નવસિાગેદ નહુ નયોનદનિીનિા૪ ાયચેપનાનચે ાેડ નહે પાનહ ાેડ દહાનમ ાેહચિહ નિ નુાન મોનન નહે પેનડોનમાનચે ાેડ પનેસયનવિદ દુનિસિ વય નહે નેસપેયનવિ ચાસોસ શ્ચોપ૪ ીનિ ાસકેદ નો સુડડેન નહે પનેસેનને વ૪ નિ નહે હોપે ાેડ ડુનુને ગાનિ, ાનદ નહે નિસનનિુનિીનિ ાેડ ચાસો હે૪દ ાેન સુયહ હોપેસ

થહે પોન ાનદુ નસોપહસિનચિાેદ ીનિ દેસયનવિદ ાસ **ગામાના** (ાન નુસનચિસ) **શ્રી** હાવે ાને શામપ૪ ાેડ નહે દસિનનિયનીનિ નિ વોનહ હયોનમિસિવાન ાનદ વદિયાપાનિ શ્ર વ૪િ૪ાગ ીાસ ચા૪૪દ **ગામા** ાનદ ા ચનિય **નાગાના** ઢુસનચિસ ીનિ કનોન ાસ **કૂગામા** ાનદ **ગામાના**, ાનદ નહે નીનસપોપ૪ ીનિ કનોન ાસ **નાગાના** વુન નિ સિ નોન ય૪ાન ાેહનહેન નહસિ નેનમ નિયદુદદ નહે પોપ૪ ાેડ ૪ીન ાનદેનસ ૪વિનિ઼ગ નિ નીનસ થહે વ૪૪ાગેનસ ૪ાયકેદ નહે સોપહસિનચિાનીનિ ાેડ નીન દો૪૪ેનસ શ્રોન સેનિ઼ગ ાીમાન નહે નુસનચિસ પ૪ાપેદ નનચિકસ ૪કિ ળુમપનિ઼ગ ાયનોસસ નહે ા૪૪, ાસચેનદનિ઼ગ નને-નોપસ, ાેવનુનનનિ઼ગ વુ૪૪ોચક ચાનનસ, ાનદ સનિ઼ગનિ઼ગ નિ ા ૪ી વોયિ જનવિનય, ચોનુપનીનિ ાનદ વિ૪ગા૪ ગનાનડિયનીનિ ીનિ નોનુ નકનીન નો નહે નીનસપોપ૪ થહે ચોમમોન માન, નો માનોન નોાેહોવેન ચાસો હે વે૪નગેદ ાનદ ાેહેનવેન હે ૪વિદ, હાદ નો પાસસ નહેનુગહ વાનુિસે ચોનોમયિ ાેદદસ શ્ર૪૪ નહે ાેપપોનેનનસ ાેડ નહે ાેનહોદેશ સોયાિ૪ સયસોમ ીનિ દેય૪ાેદ હેનેનચિસ થહે દસિનનિયનીનિ વેનીન નહુ પપેન ાનદ ૪ીન ય૪ાસસેસ ીાસ સો માનકેદ નહાન વેન વુનય ીાસ ચોનસદિનેદ નો વે નહે યહેડિ પનેસેનવે ાેડ નહે નચિહ ાનદ નહે હેનુિનેદ ચાસો, ાનદ વદિયાપાનિ નિસનડિસિ નો નિ નિ નહે **શુનુસાપાનકિસા** (ના૪ નો દ)

વ૨૨

છાસો ચોનસદિનાનીનિસ નિડ૪ુનચેદ નહે ાદમનિસિનનાનીનિ ાેડ ૪ી ાનદ ળુસનચિ શ્ર ૪ીન ચાસો ીાસ નો વે પુનસિહેદ ડોન ાેડડેનદનિ઼ગ ા જનાહમાના, ાેહ નળોયેદ સપેયાિ૪ પનવિ૪િગેસ થહે ાસસસિનાનચે નો નહે **વનસા૪ાસ** (દિનનડિદિ ાસ સુદનાસ) સિ નુ૪દુ ાેન નિ નહે નિવેસનગિાનીનિ ાેડ ૪ીસુનિસ મેમવેનસ ાેડ નહે ૪ીન સોયાિ૪ ાનદેનસ સુડડેનદ ડનોમ ાેવવુિસે ૪ગા૪ દડિડયિ૪નિસિ નિ નેગાનીનિ નો મેમવેનસ ાેડ નહે હગિહેન ાનદેનસ ૨ન મેદેવિા૪ મનિહ૪િ ા ૪ાનગે નુમવેન ાેડ ચાસેસ ામોસેાેન ાેડ નહે સા૪, પુનયહાસે ાનદ પોસસેસસીનિ ાેડ **વાહયિાસ**, સ૪ાવેસ ાનદ સેનડસ, ાનદ નિ ા૪૪ સુયહ ચાસેસ, સ૪ાવેસ ાનદ સેનડસ ડે૪ન હે૪પ૪ેસસ હોીવેન, વાનદહામાના, ા ૪ી ચોમમેનનાનીન, નેચોગનસિદ નહે મિપોનનાનચે ાેડ ામનસિાનસ ાનદ ાેનહેન પનોદુયનિ઼ગ ય૪ાસસેસ હે નેચોમમેનદેદ નહાન ામનસિાનસ ાનદ યનાડનસમેન સહેાે૪દ નોન વે દેપનવિદ ાેડ નહેનિ નીનસ

થહે ષ્ુદનાસ[૨૨] પેનાડોનામેદ નહેૌનાક ોડ। સભાવ઼ે, ડોના નાકનિાગા ભાિન ડનોમ નહે યનેદિિોના, ાસ। પાનાન નમિ ળોવ઼ ૪ન મનિહિભિ, નહે પનાયિોડ। સભાવ઼ે વ઼ાનેદિ ડનોમ નૌ નો સેવ઼ેન **નાનકાસ** ાનદ નહે પનાયિોડ। સભાવ઼ે- ગામિભોનાૌમેન વ઼ાનેદિ ડનોમ ોને **નાનકા** નો ડુોના **પુનાનાસ** ાનદ સો ોન્[૨૩] **શ્રૌ** હાવ઼ે। સાભ દેદ ૌનાનિનેન વય઼ મસિાનુ મસિના[૨૪], નહે ાનહેોનાોડ **વ઼વિ઼દાનાનનનાકાના**, દાનેદ ડાસભિ ૩ર્દ્દ (=૧૫૧૫ શ્રય઼) થહે સભાવ઼ેસ ૌને ાભસો મોનાનગાગેદ્ થહેય઼ હાદ નો સેનાવ઼ે નહેનિ યનેદિિોનાસ્ શ્રોને ોહો ડાભિદ નો પાય઼ ોડડ નહે ગોવ઼ેનાનમેનન નાશેસ હાદ નો સેનાવ઼ે ોના ાભભૌક દાય઼સ નિ ભુિ નહેનોડ ૌનિહોન યભોનહેસ ાનદ ૌાગેસ્[૨૫] થહે ષ્ુદનાસ ૌને સુવળેયનેદ નો સેવ઼ેને નનાનમેનન ાનદ હાદ નો સેનાવ઼ે ોના દાભિય઼ મોભ ાનદ। પેયિોડ યભોનહે ોનભય઼[૨૬] થહે સભાવ઼ેસ દદિ ાભભોદદ ળોવસ નિયભુદનિાગા પભુગાહનિાગા થહે માસનોનાસ પુનાયહાસેદ સભાવ઼ે ગામિભસ ડોના માનાનાય઼નિાગા હસિ સભાવ઼ેસ્[૨૭] થહે પનાયિોડ। સભાવ઼ે ોના। સુદના ૌને સોમેનમિસ દેયદિદ નિ નહે પનેસેનયે ોડ ૌનિનેસસેસ્[૨૮] ૪ડ ડોના ાનય઼ નોસોન નહે નેનામસ ોડ નહે વોનદ ૌને નોન ડુભડભિભેદ નહે યનેદિિોનાુભિદ વે નનનિભેદ નો નૌ **પાનાસે** વ઼ેનાય઼ દાય઼ ાસ યોમપેનસાનિનિ ડોના નહે વનોયહ ોડ ાગેમેનન્[૨૯] ૪ન સુયહ દોયુમેનનાસ ાસ સાભ દેદસ, મોનાનગાગે વોનદસ, ેનય઼, નહે નામે ોડ નહે કનિાગા, નહે નામે ોડ નહે પભાયે, ોડ નહે પુનાયહાસેના, ોડ નહે સભાવ઼ે, હસિ ાગે ાનદ યોમપભેશનિ, નહે નોગાનિ ોડ સાભ ોના મોનાનગાગે, નહે પનાયિોડ નહે સભાવ઼ે, નહે વ઼ાભુ ોડ નહે વોનદ, નેનામસ ાનદ યોનદનિનિસ ોડ નહે દેદ, નહે નામે ોડ નહે ૌનાનિના ાનદ ૌનિનેસસેસ, ેનય઼, ૌને મેનનાનિદ ાનદ સપેય઼મિનસ ોડ સુયહ દનાડનસ ાને ડુોનદ નિ નહે **ડ઼કિહાનાવ઼ાભ**[૩૦] થહે સય઼સનોમૌાસ સો દેપભય઼ે નનનેનયહેદ નિ નહે સોયાભિ સેનુ પ ોડ મનિહિભિ નહાન નેયેસસાનાય઼ ભોસ ૌને પનેસયનાવિદ ડોના ાભભ ેવ઼ેનુાભનિસિ ભકિભય઼ નો ાનસિુન ોડ નહે સનુિાનિનિ શ્રૌહેન સભાવ઼ેસ ૌને કદિનાપપેદ, ાયાસે ૌાસ નિસનનિુનેદ નિ નહે યુોનાન ોડ **માહાદહાનામાદહકિાનાનકિા** ૪ન નહે યુોનાન નહે ૌનિનેસસેસ વ઼ેનાડિદિ નહે સાભ દેદસ્[૩૧] શ્રૌહેનેવ઼ેના। સભાવ઼ે ૌાસ ડનેદ, હે ૌાસ ગાવ઼ેન ાદસિયહાનાગે સહેન ાનદ ાડોના નહાન હે યુોભદ ભવ઼ે ાસ। ડને માન્

થહે સભાવ઼ેસ હાદ નોનહનિાગા ોડ નહેનિ ૌન્ થહેય઼ ૌને ાભાય઼સ ાન નહે મેનાયય઼ ોડ નહેનિ માસનોનાસ ૌહો દસિપોસેદ નહેમ ોડડ ભકિ યોમમોદનિનિસિ થહે ટુસનનિ ોડ નહે ૌનેનાસહપિ ોડ સભાવ઼ેસ સોમેનમિસ ભેદ નો નનિભ સુનિ ાનદ ોને સુયહ યાસે ૌાસ ાયનુાભભય઼ ડુાગાહન નિ નહે યુોનાન ોડ મનિહિભિ ોડ ૌહિયિહ ૌ હાવ઼ે। યોપય઼ ોડ નહે ળુદગામેનન્ થહસિ સિ ોને ોડ નહે ડૌ નાને દોયુમેનનાસ ોડ હસિનોનાય઼ ાસ નિ સહૌસ હૌ વ઼ેન નિ ભને પેનાદિ, નહે પોપભે ોડ મનિહિભિ માનિનાનિદ નહે નનાદનિનિ ોડ ૌનાનિનિાગા ળુદગામેનન નિ ષાનસકનાનિ[૩૨] થહે ળુદગામેનન સિ નિ યોનડોનામનિય઼ ૌનિહ નહે ાનયેનિન ભાગાભ નેશન ાનદ સિ દાનેદ ષાકા ૧૭૧૬ (=૧૭૯૪ શ્રય઼)

ષ્ુયહ દેદસ ાને ડુોનદ નિ મનિહિભિ ાનદ ૌહિભ યોમમેનનનિાગા ોન ષાયહાભ મસિના'સ ળુદગામેનન, ઘાનગાનાનહ ર્હા દસિયુસસેદ નહે મિપોનાનયે ોડ **ઘ્ુાનવિ઼ાનનકિા** (ોના **ષ્ાનકિા**) થહે સગિનડિયિાનયે ોડ નહસિ નેનામ સિ નોન પેન યભોન્ થહસિ દોયુમેનન ૌાસ દનાૌન વય઼ નહે માસનોના નિ ડાવ઼ુોના ોડ નહે નૌ ોને ગાવ઼િનિાગુ પ ાભભ હસિ નાગિહનાસ ાનદ નિનેનેસનાસ નિ નહે સભાવ઼ે થહે ૌાનદ સિ નેયહનયિાભ ાનદ નેદસ ડુનાનહેના નિવ઼ેસનગિાનિનિ નહુાગાહ ડોના નહે પનેસેનન ૌ યાન સાય઼ નહાન નિ ૌાસ। નેનામ નેભાનેદ નો નહે સય઼સનોમ ોડ સભાવ઼ેનાય઼ નિ મનિહિભિ થહે સે ોડ નહે નેનામ નેભાનેદ નો નહે સય઼સનોમ ોડ સભાવ઼ેનાય઼ નિ મનિહિભિ થહે સે ોડ નહે નેનામ **ઘેસા- વ઼ય઼ાવ઼ાહાના** નિદયિાનેસ નહાન નહે સય઼સનોમ હાસ વેન નિ વ઼ોગુ નિ નહસિ નોગાનિ સનિયે નમિ મિમેમોનાભિ થહેને ાને વ઼ાનાુસિ દોયુમેનનાસ નિ મનિહિભિ નેભાનનિાગા નો નહસિ ાસપેયન્ થૌ દોયુમેનનાસ ોડ ૧૬૪૭ શ્રય઼ ાનદ ૧૬૬૮ શ્રય઼ સહૌ નહાન નહે સભાવ઼ે ગામિભ ૌાસ। વ઼નિગાનિ ાન નહે નમિ ોડ નનાનસડેન્ થહેસે ગામિભસ ૌને ભન ોડડ ડોના માનાનાગિ ોન પાય઼મેનન ોડ। પાનાનયિુભિના સુમ નો નહે માસનોન્ શ્રપાનાનાકા હોભદસ નહાન। સભાવ઼ે ગામિભ વેયોમેસ ડને ડિ સહે સિ માનાનેદિ નો। માસનોના ોના ડિ સહે હાદ સોમે યાનનાભ યોનનેયનનિસ ૌનિહ નહે માસનોનાસ્ ૪ન ોને ોડ નહે દોયુમેનનાસ નહે સભાવ઼ે ગામિભ સિ માનાનેદિ નો નહે સોન ોડ નહે માસનોન્

[illegible]

[illegible]

१ गौरीवरा(या)टिका – शाके १५३७ (=१६१५ ई)

शाके १५३७ वैशाख... [illegible]

[illegible]

२ ... ५४८ ... [illegible]

[illegible]

वहिपत्र – [illegible]

१ ... [illegible]

૪ ના સિ ઊકિ । સાઊ દેદ્ યાનવહાનગા ઢાળ ડ઼વિનાનય઼ હાસ ઊનગે નુમવેનોડ દેયુમેનનસોડ નહસિ નય઼પે઼

૨ મહાનાળ શ્રી પ્નાનાપસહિ વહદુન દેવદેવાનાં સમન વળિયેનાં શ્રીચૈનાળયિા વો શ્રીજૈનવયિા ઊિપ્પનં શ્રાગા નોનો દુહુ જાઈ કે શ્રી નુયદિનન હા ક સુપુનદ કએઊ શ્રછિ પ્યાનીન ળમા સૌ શ્રોનએ વે સુમહા કમાએઊ કનાહિહ ચૈન શુદિપિ નોળ સન ૧૧૭૭ સાઊ઼

થહસિ નેડેનસ નો નહે નનાનસડેનોડ સઊવેસ ડનોમોને માસનોન નો ાનોનહેન઼

૩ સ્વસ્નિ॥ પનમાનાય્ય઼ શ્રી ળય઼દનન હા મહાશયેષુ શ્રી નનેશ્વનસ્ય઼ નમસ્કાનાઃ સમાયાન ળે પઊટા ક વેટા શ્રી હનંગયિા **વહશ્રિા** હમન વાઊક સો શ્રપનુકાક ઊગા શ્રછ નકન હમે શ્રપન સ્વનવ પનાનિયાગા કય઼ વહયિા શ્રપનુકાકે દેઊ કાઊિ હિમે હમન કેય઼શ્રો દાયાકન નો દૂગા એળદેનથે દાનપન દેઊ શ્રપને પુનન પૌનનાદિ ક્નમે દાસકનમ નયુિક્ન કનવ ૪નાિનાઃ ૨૬ શ્રાષાઢ઼ સન્ ૧૨૧૮ સાઊ મુઊકો ।

શ્રી નનેશ્વન શનમાઃ

સાછી :

શ્રી ટેકનાથ હા

શ્રી નાનાય઼ણદનન હા

સા : પોપ્પનયિા

થહે ાવોવે નાૈ દેદસ ાને નિ નહે ડોનમોડ ઊેનોનસ઼

છ઼

શ્રદ્શ્રથશ્રશ્રથઢ઼શ્રષ – યેદોડે માનયપિાનોનિ, ૧૮૨૮ શ્રય઼

સ્વસ્નિ શ્રળાનપનનમદિ ॥ શ્રી વાવૂનાથ મશ્રિન ક શ્રો શ્રી શ્રી મુનિ મિશ્રિન ક શ્રો શ્રી શ્રનાથી મશ્રિન ક શ્રી હઊમના વહયિા કે શ્રાશીષ શ્રાગાઁ નોહના માઙ્ક નોહના વહનિકિ **નોહન નોનૂ પ્નાણી ક મોઊ** નુપૈયા ૧૬ સે સોઢો નુપૈયા જનિ પાશ્રોઊ નોહના નનૂિ પ્નાણીક **શ્રળાનપન** ઊપ્પિદિેઊ કાઊહકિાેઊ કોનો નકનાન ન કની હાકીમ પસ્યક ઘન દૂગા હોર સંન ૧૨૩૫ સાઊ જાદવ વદિ દશમી નોળ શુક્ન મોકામ પષનાશ્રિાહિ ।

સઠામક ૩ળુન ન કની ૩ળુન કની નઁ શ્રપન મામઊ મુદ્ના સઁ વાળિ શ્રાવી ।

ધ઼

શ્રપ્પઢ઼શ્રઢ઼શ્રશ્રથઢ઼શ્રષ (છોનનનાયનસ)

૧ ઊપ્પિનં વૈદૂ પનડોન શ્રો ય઼ોગી પનડોન શ્રો ગીનયની પનડોન શ્રો એકા પનડોન કુમ્હાનક શ્રી કપિઊદિનન મશ્રિન કે પ્નાણામ શ્રાગાઁ હમના સવહિ એહઁ કે શ્રકનાન ઊપ્પિ દિેઊ શ્રછિ ળે શ્રપ્પન ળપ્પન ૪દાન ટટાય઼ વા જંગાડાય઼ નપ્પન નપ્પન નઁ ૩ડાહ જંગાડાહ છોડા઼ દીશ્ર એહઁ ક શ્રોનએ કોનહુ વાન ૩ળુન ન કની મળૂની ન માગીશ્ર શ્રપને પ્પુસ વળાય઼ સં **શ્રકનાનપન** ઊપ્પિદિેઊ સન્ ૧૨૨૩ પૂસ વદિ ૧૦ નોળ મંગાઊ

શ્રસ્ય સાક્ષ્ય

શ્રી વડહાન હ। શ્રો શ્રી મૈયા હ। શ્રો શ્રી વહે હ।

૨ ભિપ્પિતિ **શ્રકનાનનામા** શ્રી માભકી યોવી મૌળે ઉળાન પનાગન્ના યનીન ક શ્રાગાઁ હ્મ શ્રી કેશવ વાવૂ ક યોવ શ્રાળ નાનકિ સઁ પ્પુદ નાય ગેભ છોશ્ર – શ્રી વયાર સઁ દન દનમાહ નાભભુક ન પ્પુદન મળુદ યોયભ કનીશ્ર દનમાહ યૌદહ શ્રાના સાભીના ભેભ કનીશ્ર શ્ન સિન ૧૨૫૧ સાભ યૈન વદિ ૧૪ નોળ ગો શ્રી સનશ્રૂભ મંડન શ્રો શ્રી મંગાભ કાપડિ સાકનિ ઉળાન પન: યનીન – સહી શ્રી માભકી યોવ શ્રકનાન ભિપ્પિભ સે સહી।

૫

હ્શ્રાામશ્રઉયહ્૨ (। નયપે ોડ ાગપેમેનની ાતિહ ભવોુપેનસ)

ભ શ્રી ગાપિયાની સાહુ સ શ્રાઈ સાકનિ ગાળહના પ્નાગન્ના યવદી શ્રાગાઁ હ્મ શ્રી વપ્પેડી મશ્રિન સઁ **ળનૌઢ ભેભ**। શ્રા ૭૮ શ્રાના ળમ્નિા શ્રી માભકિ સાહુ નાકે કનાન કયભ શ્રછિ ળે માહવાની એક ગોટક ળન દેભ કની વે ઉળુન નાહિ મિયય કોનો પ્પટકા કની યાસક હ્નળા દી શવિાએ શ્રહાઁક કાળ નહિ નિહે નષન શ્રાન ગાપિહ્સ્નક પ્પેન કમાઈ નાહિ મિયય કોનો વાન વભવા ને કની શ્ન સિન ૧૨૭૭ સાભ નાનકિ પહિભ દનિ યૈન।

ગો શ્રી દુહ્ના હ। શ્રી જુશ્નળી સાહુ સાકનિ ગાળહના પ્નાગન્ના ળવદી

સહી શ્રી ગાપિયાની સાહુ ળમ્નિા શ્રી માનકિ સાહુ ળનૌઢી ભિપ્પિ દેભ સે સહી।

૬

ાાર૫થશ્રઢ્શ્રશ્રશ્રથઢ્શ્ર૫

૧ ભિ: ભક્ષ્મામ પ્પવાસ સાકનિ પભિપ્પવાડ પ્નાગન્ના હાટી શ્રાગાઁ હ્મ શ્રી ભક્ષ્મીકાન્ન હ। સઁ કનળ ભેભ શ્રછિ નુપૈયા દુર ૨ ક નકન કનાન કયભ ળે યૈન્ન પુનામમિ ભગ્નન મહાળની દન સઁ સૂદ ભગ્નએ નુપૈયા દીશ્ર નહિઁ એહિ દુઈ નુપૈયા મયય **શ્રપન વહુ નૌડી** કય દી વે ઉળુન સન ૧૨૬૦ સાભ યૈન્ન વદિ શ્રષ્ટમી નોળ શુક્ન વૈ: ઘોડઘી મશ્રિન સા: કકનૌડ પ્નાગન્ના યનૈભ।

સહી શ્રી ભક્ષ્મામ શ્રમાન યે ભિપ્પિભ સે સહી ઘોડઘી મશ્રિન સા: કકનૌડ પ્ન યનૈભ।

૨ શ્રી ભક્ષ્મીનાથ હાળી ઉકે ભિપ્પિતિ મનસા નોસન શ્રો સતિાર નોસન શ્રો શ્રરડાહ નોસન સાકનિ ગંગૌભ પ્નાગન્ના યનીન શ્રાગાઁ હમે શ્રી મો યભિકા ભિપ્પિ દેભ શ્રછિ ળે હ્મના સવક ગાએ, વડદ, વકની એસવહિ પ્પેન (વ) યન શ્રપને સવહિના કાટશ્રિ નઁ નાહિ પ્પેન ક શ્રૌવભ વગિહ ક પસિા કનીશ્ર સનકાનક સાવા નુપૈયા ળુભવાના દીશ્ર વે ઉળૂન સન ૧૧૮૯ સાભ માઘ શુદિ ૩ નોળ –

શ્રી વુદ્યનાથ હ। વો સવિભ હ। સા: ગંગૌભ।

સહી મનસા શ્રો સતિાઈ શ્રો શ્રરડાહ નોસન ભિપ્પિભ સે સહી।

ઘ

વઢથથ૨શ્રશ્રથઢશ્ર (ઘનાનન ોડ ભનદસ)

१ घनानन्द ओ महानन्दा श्वनानपा षमिह्र दाेद १७६३ नि अणिा मनिनागान, श्वानगाना यहानमापुन, षानकान मोनगहयन

सद्दियः महानाळ पनाप सहि देवदेवानां सदा समन वळियी पनमानायय श्री माममिाथ ठाकुन महाशये वृन्दापिनमदिम् श्री प्रीति विनह्मोत्नन भूमी दिए श्रछि साढे छव हाथक कट्ठा प्पानळि ळमा श्री प्रीति विनह्मोत्नन भूमी ळानी केश्रो मोळाहमि नहि होएत माघ वदी १३ सन सन सदन।

२ सद्दियः महानाळ श्री श्री मायव सहि वहादुन देवदेवानां सदा समन वळियनिां श्री ईश्वदत्त द्वा महाशयेषु **वृन्दापिनमदिम्** मौळे ळपिवा पनगन्ना हावी सनकान नपिळुनि श्री विनह्मोत्नन।

३ महोपाध्याय श्री महयिन महाशयेषु महानाळ श्री वषिमुसहिस्य नमस्कानाकुशएन्य। मौळे मदना वछौन मयुय श्रहाँ कोँ श्रछ नकन उत्पन्न होश्र से श्रनाए छेव प्पन्य कनव सन ११५० साए।

ह

हउयघएमणमथष (।एसो कनौन ।स **वपावासनहपानना**)

१ एानएिसित सि दाेद १७४३ – सद्दियः श्री नामसहि ठक्कुनामां पनमसुपनतिष्ठ श्री गंगादत्त द्वा के **वयवस्थापननदानि** –

२ श्नयोमपएिते दोयुमेनत ोओ १७८२ श्रय नि मातिहिनि एनगुागो ओ टानमेए वेतौन ढुयहिदातता द्दा ।नद षानकानदातता द्दा

३ श्रोने दाेद १८३८ श्रय – सद्दियः महनाळ श्री श्री नुद्रसहि वहादुन देवदेवानां सदा समनवळियनिां श्री देवकी नन्दन ठाकुन के वयवस्थापनमदिम् – (वळिए श्वानसोना, श्वानगाना मामेदिगान)

४ षायहाए मसिना'स ळुदगेमेनत सि ौएए कनौन ।नद हेनये नेद नोत वे टोेद हेने

વ઼ય નહિ નાતુને દોઊનસ ૌ૬ દસિાસનોનસ્ ૨૬ મોસુનેસ વે નોત નાકેન ાગાનિસન નહેમ સનેપ વ઼ય સનેપ, નહેય઼ નુનિ નહે યુાસે; ોિિ ૨ન નહે ૬ાયે ૌ૬ ાન નિનેસાસિનવિઊ યાઊાનિય઼ નેસગિનાનાિ વ઼નાઊય઼ સિૌહોઊસોમે, વ઼ન િ૬ હે હાસ પૌન નો નેસસિન, ।
ૌસિ માન યોમેનહ નો ાયનાિ, નોનૌાસનેહ વે઼ન ાને મોમેનન નિ દેઊાય઼ (**શ્રશ્ર** – થાઊ, ૬) વ઼દિયાપાનિ હોઊદસ નહાન િ સિ નહે
દુનય઼ ૌ૬ નહે ફનિગા નો પનોમોને ગોૌદ ાનદ દેસનનોયે વ઼ઊિ થહે યહેડિ પોસસેસસાિ ૌ૬ । ફનિગા સિ હસિ ાનમય઼; વિ઼) ાિ
સનનેનગાનહ યોમેનહ ૬નોમ ાઊઊનિયે ૌનિહ ૌન ૬નોમ યોન૬ઊયિનૌનિહ મેન ૌહ઼ પોસસેસસ નોન્ ાનહાનનિય઼ (૨વદિ; થાઊ,
૪૧); ાનદ વ઼) ઢાનિ િ સિ નહાને ટ્ાઊસ સહોઊદ ૬ગિહન ૌનિહે ટ્ાઊસ, ૬ાન નહેન નહે વ઼યિનોનય઼ સિ । નહનિગા ૌ૬ દ્દુવન
(૨વદિ; થાઊ: ૩, ૨૦)

છહશ્રશ્રથ૫ઢ શ઼૨શ઼

વ઼૨વૈશ્રશ્રથ૨'૫ ઢશ્ર૨થહ

વ઼ાસિનાવ઼સિમ હાસ વે઼ન ાને ૌ૬ નહે મોસન નિપોનનાનન યુઊનસ ૌ૬ ૨નદાિ, ાનદ િસ હસિનોનય઼ ગોસ વાયફ નો હોનય઼
ાનનટ્િય઼[1] શ્રયયોનદનિગા નો નહે **ઉપાનસિાદસ,** ઘોદ સિ નહે પનોનેયનોન ૌ૬ ાઊઊ વે઼નિગાસ, સિ નહે ઊનદ ૌ૬ ાઊઊ, ાનદ
દૌઊઊસ નિ નહે હોનન ૌ૬ વે઼નય઼ માન; સેનિગા હમિ ાસ હે સિ ાનદ વે઼નય઼ૌહેને, સિ નેનનાઊ વઊસિસ, નો વે ાનનાનિદ વય઼
યોનનેમપઊનાિ ૌન હમિ, ાનદ પુનડિયિાનાિ ૌ૬ નહે સોુઊ થહસિ ઉપાનસિાદયિ નહ઼ોગાહન પઊાયેદ ાન નિપોનનાનન પાનન નિ
મોુઊદનિગા નહે ઊનેન નેઊગિાિસિ દોયનનાનિસ ાનદ નિ૬ઊેનયેદ નહે ઊનેન નહનિફેનસ઼ ૨ન સિ ૬નોમ હેને નહાન નહે યોનયેપનાિ
ૌ૬ નહે ષુપનેમે ષપનિિ માન૬િસનનિગા િસેઊ૬ નિ વ઼ાનાિસિ ૬ાનમસ સપનાનગુ પ, ાનદ િ નેસુઊનેદ નિ નહે દેવે઼ઊપમેનન ૌ૬
નહે નહોનય઼ ૌ૬ **શ્રવ઼ાનાનાસ** ૌન યવિ઼નિ ૨નયાનનાનાિસ ઊનેન ાન઼[2] ૨ન નહે પયિ, વ઼ાસુદેવ઼ા સિ નહે નેનનાઊ સોુઊ ૌ૬ ાઊઊ સોુઊસ઼
શ્રાનિ નિ૬નસ નો નહે વ઼ાસુદેવ઼ા ૬ાનમ ૌ૬ ૌનસહપિ[3] ૨નૌાસ । પનેદોમનિાનન ૬ાનમ ૌ૬ નેઊગિાિ નિ નહે ાિનનહ- શ્રૌસનેનન
૨નદાિ, ાનદ વે઼ન નહે ઘનેફસ ાદોપનેદ િ, ાસ સિ વ઼દિનન ૬નોમ નહે **મેસનાગાન શ્રઊિઊાન ૨નસયનપિનાિ઼**

૨ન નહસિ ૬ાનમ ૌ૬ નેઊગિાિ, ાન ાનનેમપનૌાસ માદે નો નિનનોદુયે નેઊગિાિસિ નેડાનમસ નિ નહે સહાપે ૌ૬ નેપુદાિનાિ ૌ૬
ાનમિાઊ સઊુગાહોન ાનદ નિ૬ડયિનિયય઼ ૌ૬ સાયન૬યિયિાિ ૌનસહપિ થહે નૌ નેઊગિાિ યામે નો વે નેપનેસેનનેદ નો હાવે઼ વે઼ન
દિનનયિાઊ ૌનિહ નહાન નુગાહન નિ નહે **મહાગાવાદ- ઘનિા** થહે નેઊગિાિસિ દિા ૌ૬ દેવ઼ાનાિ ાનોસે ાનદ નેયેવિ઼દ । દે૬નિાિ સહાપે
ૌહેન વ઼ાસુદેવ઼ા નેવ઼ાઊદ નહે **ઘનિા** નો શ્રનાગુના[4] ૨ન નહે **ઘનિા,** ૌ ૬નિદ નહે ાનઊસિને શ઼પોસનાિનાિ ૌ૬ નહે **મહાફનાિ યુઊન્** ૨ન
પનાયહેદ નહે નેનનનિય઼ ાનદ નિદેસનુયનવિઊિનિય઼ ૌ૬ નહે હુમાન સોુઊ ૨ન નિસસિનેદ ૌન યોનયેનનનાનાિ ૌ૬ મનિદ,
યોનનેનનમેનન, દસિનિનેસનેદ ાયનાિ, ાનદ ૬નેદોમ ૬નોમ ાઊઊ સનિસ નહનોગાહ હગિહેસન ફનૌઊદગે઼ **મહાગાવ઼ાન** સિ નહે
સોુનયે ાનદ ઊાસન નેસનનિગા પઊાયે ૌ૬ નહે ૌનઊદ ાનદ નહે માન ૌ૬ પાસસાિ સહોઊદ સુનનેનદેન હમિસેઊ૬ નો હમિ઼ થહે ૬ાનમ
સહૌન નો શ્રનાગુના વય઼ ષ્પનસિના સિ યાઊઊદ વ઼ાસિનાવ઼ા ૬ાનમ (**નુપા**) ાનદ િ ાપપોનસ નહાન નહે ાસસોયાિનાિ ૌ૬
વ઼ાસુદેવ઼ા- ષ્પનસિના ૌનિહ વ઼સિનુ હાદ વે઼ન ાયયેપનેદ નિ નહે ણપયિ પેનાિદ઼

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

વૃદિયાપાતાાસ। ગમોત પોત ાનદ પહઓિસોપહેન ાડ હસિ ાગ઼ે ઙેતુ સ નોત વનિદ હમિ તો ાનય઼ પાનતયુિઓન સેયતાન ડાતિહ ુનઓસસૌ હાવે સુડડયિનિત ળુસતાડિયાતાિન તો દો સો ૨ હાવે સહૌને ઓસૌહેને હૌાુન પોત હાદ તો દો। ઓતાડ તહનિગાસ નિ ાયયોનદાનયોતિહ તહોસિહેસાડ હસિ પાતનોનસ઼ એવેન વેઓવિનિગા નિ। પાનતયુિઓન સેયત, ાન સુવસયનાવિનિગા તો। પાનતયુિઓન વૌ, ાહિયિહ નાન યુનતેન તો તહે ડશિદે તટિતતાડ તહે યુનત, ાસ નોત ાઓઓદ તો ાનય઼ોને તહેને શ્રો સહુઓદ નેમેમવેન તહાત છાતાિનયાાન ઢામકનાસિહના યુઓદ પનોયહ નિદેપેનદેનતઓય઼ વેયુાસે તહેય઼ાને ડને તો દો સો મોત ાનઓય઼ તહે યુનત વુત તહે સોયાઓ વનિદનિગાસાને ાઓસો તહેને ડોન વૃદિયાપાતૃ હિ સેમસ તો હાવે। વાસિનાવા ાત હોનત, વુત વેનિગા। વેઓવિન નિ તહેુ નાતિય઼ાડ ઘોદહોદ, હોનોતાતહેન તહનિગાસ સમિપઓય઼ તો માનિતાનિ હસિ પોસતાિનિ નિ તહે યુનત ાનદ સોયેતિય઼ શ્ર યનાતિયિાઓ સતુદય઼ સહૌસ તહાત હોસ। પોતાડ હોપે ાનદ હાદ ડાતિહ નિ તહે પોતેનતાિઓતિસિાડ માન઼ થો હમિ ઓવોસ ઘોદ઼

છહશ્રશ્ચથપઢ઼ શશ

ષશ્રામષપ્પઢ઼૨થ યઢ઼શ્રમશ્ર ૨મા મ૨થહ૨ઙ઼શ્ર

[illegible]

પોnસ ૌહેમ ્ુ ોપોાન યનાિતિયસ હાવે વેનુ ાવ૭ નો ાપપેયાિ ે થહે પ૭ાય હાસ વેન યોનસિદૈંેદ ડોન પોનિયા૭ યનાિતિયિસમ ાનદ ગાનામમાનિયા૭ વોનિાગ ૨ન હસિ **ષિદૈંહાનના પ્યુાૃમુદિ** જહાનનોળ િયકિસનિ યતિસ મુનાના ંસે શપપેસસોિનેન ્ુાનહોનાિ ય''૧૭ હસિ ૌનક સહોૈસ પુનાિય ોડ યોનયેપનોિન, દે૭િયાયય ોડ ડે૭નિાગ ાનદ વનાિ૭િ૭ાિનયય ોડ ડાયનસ ઢ઼ાનનાકાના નિ હસિ **હાનિવિોિળયા** નેડેનસ નો મુનાના ાિસ । પ૭ાયૌનાિગહેન[૧૮] થહે **શનાનાગહાનાગહાવા** સિ । મોને ામવિાિેસ પ૭ાય ૨ન સિ । પોનિય યોમપોસનિોિન ોડ પદ૭ વેનસેસ હેને ઢ઼ામા નાઉકસ ોડ નહે **વાદિાનવહિ** સિનય૭ નિ પોનનય ાનદ **વાપિાનિનાાનિ** નય ૨ન સિ ોને ોડ નહે વેસનો શામપ૭સ ોડ નહે દોગનાદાનોિનસ નો ૌહેને નહે ષાનસકનાનિ ૭ાન્ુાગાગો ાનદ દનામાનિય ાનન હાદ સુનક મુનાના હિમિસે૭ડ ાદમનિસ, "હોૈ નહસિ ગોૈદ યોમપોસનિોિન ોડ વા૭નાકિ હિસ વેયોમે નહે ળોિનિન સનોયક યાપનિા૭ ડોન ા૭૭ ૌનાિનન મેનયહાનનસ''[૧૯] ઢનોમ વાનાિેસ સોનેયેસ, ૌ ૭ાનન ાવોન નહે ાવિ૭િાિય ોડ મુનાના ાિસ । પોન ાનદ । દનામાનસિન[૨૦]

મુનાનાિાસ નહે સોન ોડ વાનદહામાના ાનદ થાન્ુમાન્ુ હિ વે૭ોનગેદ નો માદગા૭યા ગોનના મુનાનાિ સિ ય૭ામિદ નો વે । માનિહિ૭િ થહે મોસન મિપોનનાનન ાનગુમેનન નિ ડાવોન ોડ નહસિ સુપપોસનિોિન સિ નહાન ા૭મોસન ા૭૭ નહે યોમમેનનાનેસિ ોન નહે **શ્રઢ઼** ૌને ૌનાિનેન વય માનિહિ૭િ સયહો૭ાનસ થહે વેસન યોમમેનનાનય ોન નહસિ **નાનાકા** સિ વય ઢ઼ુયહપાન[૨૧] થહેને ાને વાનાિેસ યોમમેનનાનેસિ ોન નહે **શ્રઢ઼**, વાડિ, યોમમેનનાનેસિ વય શ્રુનના ષાનાસોૈાનિ, હાનહિન, માનાવાકિનામા, ઢ઼ુયહપાનિ, યહામમાનાનદા, પ્યનાસિના, ડાકસમદિહાના, વાસિનુપાનદનિ, વાસિનુવહાનના, મ્માનાયહાનદનસ, જહાવાનાનહા મસિના, યહાનેસવાના ાનદ ાનહેનસ થોૈ યોપેસિ ોડ નહે િનયોમપ૭ને **મષષ** ોડ નહે **શ્રઢ઼** નિ માનિહિ૭િ યહાનાયનેન ૌને દસિયોવેનેદ ડનોમ માનિહિ૭િ[૨૨] થહેને હાવે વેન વાનાિેસ '**મુનાનાિસ**' નિ માનિહિ૭િ, વુન નહે ્ુાનહોન ોડ નહે **શ્રઢ઼** મુસન વે દસિનાિાગુસિહેદ ડનોમ નહેમ થહે માનિહિ૭ાસ ય૭ામિ નોન ાન૭ય મુનાના ાિસ નહેમિ ૌન વુન ા૭સો પ્યનાસનામસિના, નહે ્ુાનહોન ોડ નહે **શ્રનાવોદહાયહાનદનોદાયા**

૨ પ્યઢ઼ષામ્મશ્રમરષઢ઼શ્ર

થહે **શ્રનાવોદહાયહાનદનોદાયા** ોડ પ્યનાસનામસિના વેગાિનસિ ૌનાિહ નહે **મ્માનદપિાનહા** ોડ નોૈ વેનસેસ ાનદ નેપનેસેનનસ । નયપે ોડ ૌહિયહે ૌ હાવે નોન ાનહેને ાન૭િ સપેયમિન થહે દનામા સિુ નાિટિ નિ નહે સેનસે નહાન નિ ડો૭૭ોૈસ । સનય૭ ોડ નનોનાિસિ ોડ દડિડેનેનન સયસનેમસ ોડ ૨નદોિન પહિ૭ોિસોપહય ૨ન સિ । યોમમેનનાનય ોન નહે **વેદાનના** ાપહોનાિસમ ાનદ નેપનેસેનનસ નહે ૩પાનિસાદિય **વેદાનના** ૨ન સિ ોને ોડ નહે વેસન સાનિમિસ નિ ષાનસકનાનિ ૭નિનાનુે હેને નહે નનાદિનોિના૭ સયહોૈ૭સ ોડ પહિ૭ોિસોપહય હાવે વેન દસિયુસસેદ ોન નહેમિ મેનાનિ ષાનિયે નહે ્ુાનહોન હાસ નનોદિ નો પહિ૭ોિસોપહસિ નહે ૌહો૭ નહિનાગ, નહે દનામાનિય ડોનયે હાસ સુડડેનેદ । સેનવાયક હેને **મમાનસા** ાનદ **થાનકા** હાદ નહેમિ ોનાિગાિનસિ નિ માનિહિ૭િ ાનદ્ુોનુ ્ુાનહોન સેમસ નો હાવે વેન ૌ૭૭ યોનવેનસાનન ૌનાિહ નહોસે નહેુાગહનસ થહે સપાિનિ ોડ વેદિય સાયનાડિયિ ૌાસ ા૭સો પનેસેનવેદ નિ માનિહિ૭િ ાનદ પ્યનાસનામસિના સેમસ નો હાવે વેન ગુદિદ વય નહે વેદિય સપાિનિ થહસિ સિ ોને ોડ નહે નાસોનસ ૌહય હે સિ સો ાિસસિનેનન૭ય ય૭ામિદ ાસ । માનિહિ૭િ શ્ર **યોમમેનનાનય** ોન નહે **શ્રછ** ૌાસ નોનિયેદ નિ માનિહિ૭િ ૨ન સિ ોન નહે પા૭મ- ૭ાડ ાનદ સિ ૌનાિનેન નિ માનિહિ૭િ યહાનાયનેન[૨૩] થહેને સિ । નેડેનેયે નો પ્યુમાના૭ાિસવામ ાનદ ા૭સો નો નહે વાનસિહમેનન ોડ જુદદહસિમ થહે **શ્રછ** ૌાસે શનેમે૭ય પોપુ૭ાન નિ માનિહિ૭િ ાનદ સોમે દનામાસ હાવે વેન ૌનાિનેન હેને ોન નહસિ ૭નિ[૨૪]

થહે **શ્રછ** સિ । નયપિયા૭ દનામા ોડ ાિસ નયપે ાનદ યોનનાિનસ મુયહ ોડ નહે નહેન પહિ૭ોિસોપહિયા૭ નહોેનેસિ ૨ન સિ નિ સશિ ાયનસ ાનદ નહેને ાને ાવોન ૪૪ ાયનોનસ જેસદિસ નહે **ષુનનાદહાના** ાનદ હસિ ૌડિ ૌ હાવે નહે ડો૭૭ોૈનિાગ યહાનાયનેનસ:

વાવિક સિ નહે હેનો

मनसि नहि हेतोनि

पुरुष सि उपनिषिपति

प्रबोधोदय: सि नहि सोनो पुरुष

श्रद्धा सि प्रकृतित्रय:

शान्ति सि नहि सखितो विवेक

करुणा सि । ओनिद ो शान्ति

मैत्री सि । ओनिद ो श्रद्धा

विष्णुभक्ति सि । ओनिद ो उपनिषद्

उपनिषद् सि वेदान्तशास्त्र

सरस्वती सि नहि ओनिद ो विष्णुभक्ति

क्षमा सि नहि मादि- सेवाक ो विवेक वैराग्य, निदिध्यासन ।नद संकल्प ।ये मनस् उत्पन्न: साथी प्रतिहारी नय अवे ज्ञानमहामोह ।नदे नेमेसि ो विवेक

यात्वाक सि । ओनिद ो मोह काम, क्रोध, लोभ, मोह, दम्भ, अहंकार ।ये मोहामात्यादय: मन:संकल्पनात्मकम्[२५]

दिगम्बर, भिक्षु, क्षपणक, कापालिक ।ये वृद्धिविविदमित-प्रवर्त्तका:

मिथ्यादृष्टि सि नहि ो मोह

विभ्रमावती सि नहि ओनिद ो मिथ्यादृष्टि

रति: सि नहि ो काम

हिंसा सि नहि ो क्रोध

तृष्णा सि नहि ो लोभ

वटु, शिष्य:, पुरुष:, दौवारिक: ।ये ोनहेरस रात्र

हेमे ओनिद **मुददहि, ध्यनिति** ।नद **यहनाति** योनवेरसनिरा हिन मुददहा, ।दोनेदनि हसि हाओ, ।पपोरस **प्याम** ।नद **ढाति** ।पपोर नि नहि ओनिसत सयेने थहे सतोरय वेगानिसनिह **विविका** ।नद हसि टेन **माति** थिहे कनिरा ताकेस **उपानिसाद- येवि** ।नद । सोन **श्नावोदहा** (श्रौकेनिरा) ोस वोरन तो नहेम् रन अयत २२, नहेमे सि । सयातहनिरा यनितियिसिम ो नहि **श्नानदितास** ो मानारास, हिमे **यामवहा** ।नद **अहमकारा** योनसपमि तो पमेवेनत नहि वनितह ो **श्नावोदहा** श्रौहेन **षनाददहा** नमेसि तो वनिरा तोगेनहेर **ढ़ादय उपानिसाद** ।नद **विविका, मतिहयादरसति,** ोडो ो **मायामोहा** सि सेन ोन हेर **षनाददहा'स** दुरारहोर

ષાનનિ સિ ની વે કળિઉેદ વય **ખ્નોદશ** ાનદ **ડ઼ોવશ઼** ૨ન શ્રયન ૨૨૨, જુદદહસિનસ, હાનિાસ ાનદ **ખ્પાપાઉક્રિાસ** ાપે યનિયિસિદ઼ થહે નહ્ને ોહ્મેનિસ દેયદિ ની ાવદ઼ુયન **ષનાદદશ ષાનનવક્રિ** (શ્રુને ડાનિહ) ેહો સિ સુપપોસેદ ની વે ઉવિનિાા નિ યોમપાનય઼ ોડ **વ઼સિનુવહાક્રનિ** (દેવ઼ોનિનિોડ વ઼સિનુ) ૨ન શ્રયન ૨વ઼, **ષનાદદશ** સિ નેસયેદ વય **વ઼સિનુવહાક્રનિ** ૨ન શ્રયન વ઼, નહે વાનનઉે સિ દેસયનવિદ ાનદ ાન નહે નદ, નહે જુદદહસિનસ ાપે દનવિનુન **ડ઼દય ઉપાનસિાદ** સનાયસ ેનિહૈ **ાળનાવ઼દિયા** (નહે ઉોને ોડ સાયનડિયિ), **મહિાનસા** (નિાુઉ સર્યેનિયે), **થાનક્રાવ઼દિયા** (ડ઼ોગયિ) ાનદ સિ વનુોગહન ની નહે ક્નિાોહેને નહે વનિનહ ોડ **શ્રનાવોદશ** સિ ાનનુોનયેદ઼ ૨ન સપનિ ોડ નિસ વેનિાા ોડ ઉનિનઉે મિપોનનાનયે ની નહે દનામાનયિ ઉનિનાનુને, નહે **શ્રછ** સિ ાન મિપોનનાનન યોનનનવિનનિ નીાનદસ નહે દેવ઼ેઉપમેનન ોડ ષાનસક્રનનિ યનામા નિ મનિહિઉિ ૨ન યેનનાનિ નેસપેયનસ, નિ સિ ાુનટ્ઠિ પનોદુયનનિ નિ નહે હસિનોનય઼ ોડ ષાનસક્રનનિ ઉનિનાનુે ખ્નસનાનસિના ડઉોનસિહેદ નિ નહે ઉવ઼ેનનહ યેનનુનય઼ શ્રય઼

૩ શ્રનહ૨ાાશ્રવ઼શ્રઘઉશ્રથશ્ર

૨ન સો ડાન ાસ નહે દનામાનયિ ઉનિનાનુે નિ મનિહિઉિ સિ યોનયેનનેદ, નહે **શ્રવહનિાવ઼ાવહાનાનિ** ોડ શ્રવહનિાવ઼ાગુપના સિ ાન ેપોયહ- માક્રનિાા યોનનનવિનનિ ૨ન નેપનેસેનનસ નહે નુદનિનિ ોડ સયહેઉાનસહપિ ાનદ યોવેનસ નહે ેહેઉ ગનુોનદ યોનનેયનેદ ેનિહ નહે દનામા ૨ન દસિયુસસેસ નિ દેનાઉિ નહે ાનયહનિયનુે ોડ નહે નહાનને, દનેસસ ાનદ ાનહેને ટુપિમેનનસ ોડ નહે ાયનોનસ, નેઉગિુસિ યેનેમોનાઉિસ, મુસયિ, દાનયે, મોવ઼ેમેનનસ, ગેસનુનેસ, મોદે ોડ દેઉવિનય઼, નહે વ઼ાનુસિ યઉાસસેસ ોડ દનામા ાનદ પોનનય઼ ાનદ નહેનિ મોનનિસ ાનદ સેનનમિનનસ઼ શ્રઉઉ ડનિ ાનનસ નિ દે પનોપોનનિનિપે ની વે મપઉેયેદ નિ નહે પેનડોનમાનયે ોડ ા દનામા શ્રોન ાનયેનિન નહનિક્રેનસ વેઉવિદ નહાન ાઉઉ નહે ડનિ ાનનસ ેને યોનયેનનનાનેદ નિ દનામાનયિ ાન઼ શ્રવહનિાવ઼ાગુપના હાસે શ઼પઉનિદ નહે મિપઉયિાનનિસ ોડ '**વ઼ઘુનપાનનિ**' ાનદ '**યાસાનુપા**' ાનદ હાસ ડુનનહેન પોનિનેદુાન નહાન ાને મોનનિ વેયોમેસ ા સેનનમિનન ેહિન નિ સિ નનાનસડોનમેદ નિનો ાન ાવળેયન ોડ નળોયમેનન નહનુોગહ નહે યો- ેપિનનનિ ોડ નહે દેનેનમિનાનનસ, નહે યોનસેટ્ઠેનયેસ નિયઉદનિાા નહે નિવ઼ોઉનનાનય઼ માનડિસનાનનિસ ોડ ડઉનિાસ઼ થહેને યાન વે ઉનિનઉે દુવન નહાન શ્રવહનિાવ઼ાગુપનો શેનયસિદ ા યોનસદિનાવઉે નિડઉેનયે ેવિન નહેનેનિનસ ાનદ સનાગે દનિયનોનસ ોડ મનિહિઉિ દુનનિાા નહે પેનનિદસ ડોઉઉોનિાા હમિ થહોગહ નોન દનિયનઉય઼ ાનિનિન ોડ ાનય઼ ક્નોન દનામા, શ્રવહનિાવ઼ાગુપના યેનનાનિઉય઼ ઉાદિ નહે ડોનદાનનિ ોડ નહે સર્યેનિયે ોડ દનામાનુનગય઼ નિ મનિહિઉિ

૪ હેશ્રોથ૨ઢ૨ષવ઼શ્રઢશ્ર થહશ્રપ્પઉઢ઼

હ્યોનપિસિવ઼ાના થહાક્રુનોસ ાેન ોડ નહે મોસન પનોઉડિયિ ેનિનસ ોડ મનિહિઉિ નિ નહે મદિદઉે ાગેસ઼ હસિ ક્નોેઉદગોસ ેનયય઼યઉેપોદયિ ાનદ નહાન સિે વ઼દિનન ડનોમ હસિ માસનેનપેયિ, નહે **વ઼ાનનાનાનાનનાક્રાના** હોનોને ાન મિપોનનાનનોનક્રોન ેનોનયિ ક્નોન ાસ **શ્રાનયહાસાયાક્રા** હે ડઉોનસિહેદ નિ નહે ડનિાન ટુાનનેન ોડ નહે ૧૪th યેનનુનય઼ શ્રય઼ ષનિયે નહે઼ ાનહેનનયિનિય઼ ોડ ઉમાપાનિ સિ નિ ટુસનનિ, હ્યોનપિસિવ઼ાના સનાનદસ ાસ નહે ડનિસન ક્નોન દનામાનસિન નિ મનિહિઉિ હોસ ાઉસો ક્નોન ાસ **ખ્નાવ઼સિક્રહાનાયહાનયા** ાનદોસ ા ડાસન ડનેનિદ ોડ હાનસિમિહાદેવ઼ા ોડ નહે ખ્નાનનાના દય઼નાસનય઼ હે સિ ડામુોસ ડોન હસિ **પનાહાસાના**, નામેદ **યદ્દુનાસામાગામાનાનાક્રા**[૨૬] ૨ન સિ વેઉવિદ નહાન નહસિ દનામાેાસ સનાગેદ ાન નહે વ઼યિનોનય઼ ડેસનવિાઉસ નિ નહે યુોનન ોડ હાનસિમિહાદેવ઼ા ૨ન નેડેનસ ની નહે યોનનેસન ોડ વ઼સિોનાગાના ાનદ હસિ પુપઉિ યુનાયહાના વ઼સિોનાગાના, **ળાનગામા** ોન મેનદયિાનન ોડ ા પાનનયિઉાન યઉાસસ, ટુાનનેઉસ ેનિહ હસિ દસિયપિઉે ડોન નહે પોસસેસસનિ ોડ શ્રનાનગાસેના, ા યુોનનેસાન઼ થહેય઼ નેડેન નહે યાસે ની શ્રસસાળાનિ મિસિના, ા નાનહમાના, ેહો ઉવિદ વય સોઉવ઼નિાા નહે ક્નોનનય઼ પનોવઉેમસ ોડ ઉો ાનદ હે દેયનેદ નહાનુ નનઉિ નિ યુોઉદ વે દેયદિદ નીેહોમ નહે દામસેઉ વેઉોનગેદ, સહે સહોઉદ નેમાનિુ નદેન નહે પનોનેયનનિ ોડ હમિસેઉડ ાસુ મપપિ થહે પુપઉિ હાદ વ઼ેનય઼ નોસોન ની યોમપઉનિ ાસ હે હાદ સેન નહે દામસેઉ ાનદ હાદ યોનડદિદ હસિ ઉેવ઼ ની હસિ માસનેન઼ થહે ળુદગો મિપોનદેદ નહે દામસેઉ ડોન હમિસેઉડેહઉિ નહે **વ઼દ્દિસાક્રા** સોગહન ની

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

११ [illegible] (१०७" × ३७"), ३८ [illegible]

[illegible]

[illegible] : ॐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

વિદૂષકઃ - ણાન્યણ્તે સૂન્નયાનઃ। શ્રઊમવસ્તિનોમ।

મશ્વિનસ્ય કનયનામ વન્યનમપનીય

મો શ્રામવેદ મસ્તિસોક્ત શ્રિવનમ્

શ્રહે શ્રપિ ઑમવિવાહ રસ્સં।

સન્તઃ શાન્તિ પિનાજવન્તુ સુખ્પિનિઃ

સૌળન્ય મળા ળનાઃ। રત નિષિક્નાન્તઃ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

વદિયાપાનિ સિોનેોડ નહે ગપોનેસન પોનસોડ ૨નદિ શ્રડોપ નહે યોનટેસનોડ નોપનહેપન ૨નદિ વય નહે મુસઊમિસ, નહેપે ોસ ાન ાઊઊ નોનદ દેયાદેનયે નિ નહે યોનનપય ાનદ નહે ષાનસકનાનિ સયહોઊપસહપિ સુડડેપદ। સેવેપે સેનવાયક યુનાનિગ નહસિ પેનાદિોડ દેયાદેનયે, નહે ષાનસકનાનિ સયહોઊપસોડ નહે નમિ નીક પેડુગે નિ નહોસે પાપનસોડોહેપે મુસઊમિ પોોપ ોસ નહે સઊોસન નો શનેનદ થહે ષાનસકનાનિ ઊપનનિગ દેનેનોપિનેદ, ોહિઊ નહે વેપનાયુઊપ ઊનિપાનુપે પનોગપેસસેદોઊઊ વેપનાયુઊપોસ નહે ોનઊય મેનસોડ યોમમુનયાનિનિ વેનોન દડિડેપનન સેયનોનિસોડ નહે પોપુઊાયે શ્રી હાવે સેન ાવોવે નહાન ઉપાપાનિ નિ હસિ શ્રહે મપઊયેદ વેપનાયુઊપ સોનગસ નો માકે હસિ દનામા મોપે ાનનાયનવિ એવેન નિ નહે યઊાસસયિાઊ ાગોડ ષાનસકનાનિ ઊનિપાનુપે, શ્રનાકનાનિ ાનદ શ્રાઊિોમિ સેદ નિ નહે **નાનાકાસ** સમિપઊય નો માકે નહેમ મોપે ાનનાયનવિ ડોપ નહે પોપઊ ૨ન નહે મદિદઊ ાગેસ, નિોસ દિઊ નો સેક નામે, ડામે ાનદ પોપુઊપનિય નહનોગહ નહે મેદુમિોડ। ઊાનગાગે ડોપોહયિહ નહેપોસ નો પોપુઊપ ાદેનિયે શ્રોનઊય ડી યોઊદ નદેપસનાનદ પુપે ષાનસકનાનિ વેપનાયુઊપ, નહેપેડોપે, ડોનદ નિસોાય નિ નહે ઊનિપાપય ષાનસકનાનિ યોમપોસનિનિસોડ નહે નમિ ાનદ નિ મનિહિઊો ડનિદ નિસ ડનિાનુ સે વય ઉપાપાનિ[51] ૨ન હાસ વેન ાવસેપવેદ વય ાને મનિનન ાનહોપનિય નહાન 'ડોપ યેનનુનોસિ નહે ષાનસકનાનિ દનામાસ યોનનિદ નો વે પનોદુયેદ નિ વેપય સુવસનાનનાિઊ નમવેપસ ાનદ નહાન સો સનનોનગોસ નહે ડોપયેોડ નપાદિનિનિ નહાન નહે ડનિસન ાનેમપન નો નિનનોદુયે નહે વેપનાયુઊપ નિનો નહે દનામા વય વદિયાપાનિ થહાકુપ નિ મહિપ (૨ યોનસદિપ ઉપાપાનિ નો વે નહે ડનિસન) નીક નહે ડોપમોડ પનોદુયનિગોપકસ નિોહયિહ નહે યહાપાયનેપસુ સે ષાનસકનાનિ ાનદ શ્રનાકનાનિ ાનદ નહે સોનગસ ાનઊય ાપે નિ મનિહિઊિ[52]

થહે ઊાને ષવિાનાનદાન થહાકુપ વનોગહન નો ઊગિહન। ષાનસકનાનિ દનામા, વય વદિયાપાનિ, નનિનિઊદ **માનમિાનળાપનિાનકિ**[53], ાને શનનાયનોડોહયિહ સિ ગવિન વેઊી:

શ્રદષિટોષસમનિ પિનષિદા યદદયશ્રી વદિયાપનિામ વેયસયકવેઃ કનિજનિવા **મામમિગ્રળનીનામનાટકિ** જવદ્જનિસ્મદગ્નેષજનિનવયેનિ નિદ્જવનુ નાવન્ પ્નેયસીમાહ્ય સંગીનકંસમ્પાદયામિ।

શ્રનોનહેપ **નાનાક**ોડ વદિયાપાનિ સિ નનિનિઊદ '**ઘોનાકસાવળિયા**' ૨ન હાસ સપેયહેસ નિ ષાનસકનાનિ ાનદ સોનગસ નિ મનિહિઊિ:

શ્નીવદિયાપનિસિનકવપિુપસ્ય ગોપક્ષવળિયનામનાટક નપનાથમહાપાળાયપિાળ શ્નીમાનશવિસંહિ દેવપાદઃ।

હેોસોનેોડ નહે મોસન વેપસાનાિઊ સયહોઊપસોડ મનિહિઊ ાનદ હાસોનનિોનોન ાઊમોસન ાઊઊ વનાનયહેસોડ ઊપનનિગ ષો ઊાનગ ાસ હસિ દનામાસ ાપે નોન પુવઊસિહેદ, નિ સિ દડિડયિઊન નો વાઊાને નહેનિ મિપોપનાનયે ૨ન હસિ **શ્રાદાવાઊિ**, વદિયાપાનિ હાસ ગવિને નોગહ ડોદ ડોપ નહોગહન થહેપે ાઊસો હસિ દનામાનયિ ામન સિ યઊાન[54] વદિયાપાનિોસ। સુયયેસસડુઊ દનામાનસિન ૨ન સપનિોડ વેનિગ। ડનિસન નાને ઊયનાયિસિન, હે દદિ નોન ગવિુ પોપનિનિગ નિ ષાનસકનાનિ ાસ નહાનોસ નહે યાનદસનયિકોડ ગાગનિગ સયહોઊપસહપિ નિ નહોસે દાયસ હસિ નોી દનામાસ નિ ષાનસકનાનિ હાવે સનિયે વેન પુવઊસિહેદ શ્રસ। સોનદ સયહોઊપોડ ષાનસકનાનિ, હે સેમસ નો હાવે માનિનાનિદ નહે દેયોનુમોડોપગિનિાઊ સનાનદાપદ નિ હસિ દનામાસ

૮ ૬શ્રૈશ્રયપ્વશ્ર મ૨ષઢશ્ર

હાયાદેવા મસિના'સ **શ્રનાસાનનાપાગહાવા**[55], નિ સેવેન ાયનસ, સિ ાન મિપોપનાનન યોનનાવિનિનિ નો નહે ડોઊદોડ ષાનસકનાનિ દનામા ૨ન નહેોપેનનિગ સયેને, નહે દનામાનસિનોડડેપસ। કનિદોડ ાન ાપોઊાગય વય માકનિગ નહે ાયનોપ ાસક નહે માનાગેપ ાસ નોોહ્ય ાઊઊ પોનસોપનિોનઊય ાવોન ઢામાયહાનદનૂ શ્રઊઊ નહે નપાદિનિાઊ પઊોનસોડ ઢામા ઊગોનદ

[illegible]

(श्लो १२७)

[illegible]

(सुन्दरकाण्ड; श्लो ३७६)

[illegible] ५५५, २७, १२८, १३२-३ [illegible] ५५ ११८, ३७७, ३७८-८)

[illegible]

હેઉદ નિ ગેવેગેનયે હે સિ દિડિડેમેનન ડમોમ નહે મેપુનેદ્ ાનહોમ મામા ોડ **હામસાયહમાનિ** ડામે મામાકાવાીસ। વેનય ડામુસ ાનદ મિપોમનાનન શ્રામદિનાોડ મનિહિળિ હે સિ નહે ાનહોમ ોડ **શ્રામવાનપિામનિયામાનાકા**[64] પ્યેનિ નુમનુમેસ દુવન ાવુન નહે ાનહેનનયિનિય ોડ નહસિ દમામાનસિન[65] શ્રયયોમદનિગ નો પ્યેનિ, હસિ ગોઉ નામે ીસ વામામા મહાનન મામા થહે ાનહોમ ોડ નહે **ષમનગામાવહુસામા**, મામા, ીસ દિડિડેમેનન ડમોમ મામાકાવા

થહે **શ્રામવાનપિામનિયા** દોઉસ ીનિહ નહે મનિઉસ ોડ મામમાગિ યેમેમોનેસિ પમેવાઉનન નિ મનિહિળિ થહે દમામા સિ નિ ડવિ શ્રયનસ ાનદ સિ વાસેદ ોન નહે **ષવિપુમામા** ૨ન **ામદિ**, નહેમે ામે નૌ વેમસેસ ાનદ નહે **ષુનમાદહામા** યોમેસ ાડોમ નહાન થહે **પમાસનાવામો** નદસ ીનિહ **ામનિ** ાનદ **ષુનમાદહામા** ાનદ નહેન યોમેસ ામાદા થહેન હમિવામો નોમસ ીનિહ મેમા ાનદ ોનહેમસ ાનદ નહાન યઉોસેસ નહે ડમિસન શ્રયન થહે સેયોનદ શ્રયન વેગનિસ ીનિહ **વસિકામવહાકા** ાનદ નહેન ીનિહ નહે યોનવેમસાનોનિ ોડ વાસામનકિ ાનદ ઢામવહા યમામાનયિાઉઉય સપોકનિગ, નહસિ સિ નોન પમોપેમ હેમે નિ સહેાુઉદ હાવે વેન **શ્રમાવેસાકાહ** યેવામામદિ, મમહાસપાનિ, યેવાદુના, પ્યામાહ ાનદ વાસામન ાઉસો ાપપોમ ૨ન શ્રયન ૨૨૨, વોનહ મમહાસપાનિ ાનદ માહેનદમા નોમ ડોઉોદ વય ામાદા, ઢામવહા ાનદ વાનિાઉકિ ામદિ, હાયા- વનિયા, ષાનકામા ાનદ શ્રામવાનિ ાપપોમ નિ શ્રયન ૨વ ૨ન શ્રયન વ, પ્યામયહુકિ, હમિવામા, ષઉિદહામા, પ્યુસકિ, ામાદા, ષાનકામા, ષામાનગિ, મમાહમા, મમહાસપાનિ, શ્રામવાનિ, હાયા- વનિયા, પ્યુઉપામવામનાહ ાનદ ોનહેમસ ાપપોમ શ્રોન નહે ીહેઉ, નહે દમામા સિ ગોદ ાનદ પ નો નહે મામક નહેગહ નિ ઉયકસ નિ નહે ટુઉનિસિ, ડુનદ નિ નહે દમામાસ ોડ નહે યઉાસસયિાઉ પેમોદ શ્રોપુઉામ નમાદિનોનિ માકેસ હમિ। ડમોનિદ ોડ વાયાસપાનિ હિા ાનદ વમોનહેમ ોડ ઢુયહપિાન શ્રોન નહસિ વાસસિ હે માય વે પઉાયેદ નિ નહે સેયોનદ હાઉડ ોડ નહે ૧૫ નહ યેનનુમય

१० ષશ્રામપ્યશ્રઢશ્ર મર્ષઢશ્ર

ષાનકામા મસિમા સનામદસ ાસ। પમોમનિન ઉમનિામય નિ નહે ડમિમામેનન ોડ મનિહિળિ'સ સકય ોડ દમામાનયિ ઉનિમાનુમે નિ નહે ૧૫ નહ યેનનુમય હે ીસ નહે સોન ોડ મહાવામાનહા ાનદ નેપહી ોડ હવિામાનહા હે ીસ ાન નિહાવનિાનન ોડ વઉિાગ ષામસિાવા[66] હે સિ નહે ાનહોમ ોડ **ષમાકિમસનાવનિોદામાનાકા** થહેમે હાવે વેન વામાસિ પેમસોનસ ોડ નહસિ નામે નિ મનિહિળિ[67] શ્રોમ દમામાનસિન સિ નો વે દસિનનિગુસિહેદ ડમોમ ષાનકામા મસિમા, નહે ાનહોમ ોડ **ષમમાનસુદહાકામા** મેસદિસ **ષમાકિમસનાવનિોદ**, ષાનકામા ીમોને **માનોવહાવાપામાવહાવામાનાકા**[68] ાનદ નિ હસિ યુનગોમ દાયસ, હે ાઉસો ીમોને। યોમેદય ોન નહે મામમાગિ ોડ ષવિા- શ્રામવાનિ, નનિઉદ **ઘુમ દિગિામવામા- પમાહાસામા**[69], નૌ **મષષ** ોડ ીહયિહ હાવે વેન નોનયિદ (ોમે ોન પાઉમ- ઉાડ ાનદ ોનહેમ ોન પાપેમ)

થહે ડોઉોનિગ શનમાયનસ ડમોમ નહે **ઘુમદિગિામવામા** ામે ાવાઉિવઉ

મેગનિનનિગઃ શડકમાયનમઃ।

દદિદેનિદેનદેય કકિટનદનનદમુિમાળ।

મામદ્ મામદ્ મામદ્ મામમામદ્ યમ્ ઘમમવમ્।

સ્શુમનશુશુશુશુશુશામપિનશિામાશુનક ્નશિં

શવિજ્યોજ્ય: પ્મથમનટનાટ્યન્દશિનુવ:।

પ્નદઃ શ્નીમન્નઃ સન્નુસન્નઃ સપદિ સુિમન સાં સૌમનસ્યાપવન્ગૌ।

ષટ્કન્માઋસ્ત્નાિકાઙ હષિનુ પહાં ળુહ્વાં પ્નીતિમાળઃ ॥

ગવાિક્ષ્યાન્નોન્પનાક્ષ્ય પ્નયુનમાહિ પયઃ કસ્યિ મુઝ્યન્તુ નતિ્યં

નાળાનક્ષ્ય પ્નાળાસુ પ્નકૃતષુિ ય સદા નીતિમાળો મવન્તુ ॥

રુ સિ। ષાનસકનતિ ડાનયે દોઙિગ઼ાતિહ તહે માનનાિગોડ ષવિ- શ્વાનવાત્ષિાનકાના મસિનાીસ। ગપોત પહઙિસોપહેન ।નદ ૈનોતે યહેડિઙય઼ ોન **વાસિસકિ઼ા**, નતુિાઙસ, **સમનાત**િ તય઼ થહે **ઘુાનદિગિામવાના**ીસ પનોવાવઙય઼ સતાગેદ ।ત તહે નિસતાનયે ોડ હસિ ડાતહેન્[७०] હેીાસ ।ઙવિ નિ ષાકા ૧૪૧૫ (=૧૪૮૮ શ્વય?)[७१] હે ।ઙસો ીનોતે। યોમમેનતાનય઼ ોન તહે **ઘતિાગોવનિદા** ોડ હ઼ાયાદેવા[७२] હે વુઙિત। તેમપઙે ોડ ગોદદેસસ યુનગોહયિહ સતઙિઙ સતાનદસ નિ વઙિઙાગે ષાનસિાવા ષનિયે હસિ દનામાસ ।પે નોત પુવઙસિહેદ, ૈ યાનનોતે વાણુતે તહેપિ મિપોનતાનયે થહેપે યાન વે ઙતિતઙ દુોવત તહાત હેીાસ। ડનિસિહેદ સયહોઙાનોડ હસિ ।ગે હસિ દેપ ઙોનનિગ઼ા ।નદ સયહોઙાનસહપિ મિપપેસસેદ હસિ ીનાતિનિગ઼ાસ ।નદ હસિ નિડઙુનયે ોન તહે ષાનસકનાતિ ઙતિનાતુપે ોડ મતિહઙિ સિ મિમેનસે

૧૧ યપ્વશ્વાઋશ્વાઋયશ્વ

યેવાનાનદા, ।ઙસો યાઙઙેદ પ્પાવનિદના, ઙવિદ દુનિગ઼ા તહે તમિે ોડ માહાનાળા માહનિાતહા થહાકુન ।નદ ઋાનાપાતિ થહાકુન્ હસિ વેસત કનોીન દનામા સિ **ઙાસાહનાના**[७३] રુ સિ મુતઙિતેદ ।નદ નિયોમપઙેતે થહેપે સિ નોતહનિગ઼ા પેમાનકાવઙ નિ તહસિ દનામા ઢૌ શતનાયતસ ।પે ।સ ડોઙઙીસ[७४]:

મેગનિનિગ઼ા – વળિયં સદા। શ્વસુનાસ્સવ્દતે પ્નાપ્તા

ધૂનં કષયમયાન્તતિ। પુનનાકાશે કનનં।

હ઼ાયાસીાઙ – છાતાઙગુ- ૨૨ ૪૮ ઋો ૪૩ થહે યોઙપહોન પોદસ ।સ ડોઙઙીસઃ રુશ્વિની મહામહોપાધ્યાય દનિશ્વનમશ્વિાત્મળ શ્વી શંકનમશ્વિન વનિયતિાયાં શ્વી શાઙનિાથ કાનાતિાયાં ગીતગોવન્દિ ટીકાયાં

થહસિ ષાનકાના સિ તહે **તમાળા** ોડ યનિસીાના હે (ષાનકાના) સિ સાદિ તો હાવેીનાતિતેન યોમમેનતાપેસિ ોન **વાસિસકિ઼ા** ।નદ **ઋયાયા** ।નદ ।ઙસો ોન તહે **ઘતિાગોવનિદા** હસિ પેસદિનયે નિ ષાનસિાવા સિ સતઙિઙ ઙેયાતેદ

ઘાનગાદાતતા નિ હસિ **મહ્નનગાદુતા** સાયસઃ

મીમાઁસાયાઃ શ્વનવાઋ સનસા શેમુષી તાવકી યેત્।

યતિ યતિ કમિપિ કિવતિાષકનાઋને કૌતુકેવા ॥

તવન્નમનં વુદ્યળન યતુઃ પાઙકિામસ્નિ દાત્વમ્।

શોમાશાઙપ્નિયિ **સનસિવ**ગ઼ાનમનાત્નં પનોયાઃ ॥

દત્વા – ઙપ્પિનાન્થમનવયેહિ

નટી – શ્વળ્ળ કઙિઋ તં ઋ શ્વામે।

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

સૂત્ન – શ્રળ્ળે સ્નૃ૱ઊપ્પિનાન્થ પત્નાકિયેતાં

શ્રાયાસેન સમુદ્નમપ્ય વયતિ કષ્ટાનિ, કષ્ટનેયાસ્નષ્ટુદગ્પ્પિતિ પનૈવ પતિયા।

દ્ૃષ્ટ્નવા કૃતો ઉંઘતિ

૯નદ - યા ના નાગ્રામ્ પૂનાતિ વહ્નસા

૧૨ ઘશ્રોવ્રશ્રાયશ્ર હ્ફ્શ્ર

ઘોવનિદા હ્ફાૈસ તહે **ઘ્નુ**ોડ ઢામદાસા હ્ફા હે સિ તહે્ાતહોનોડ **૱ાઊયહાનાતિનાતાક્ા** હેૈાસ। યોનતોમપોનાનયોડ ષુનદાન થહાકુન્ ઘહાનદા હ્ફા નોતયિદ હસિૈનકસ્ શ્ર્નોવાવઊય હે સિ તહે્ાતહોનોડ **ઘોવનિદાતાતવામમિાનસા**[૭૫] થહે **૱ાઊયહાનાતિ** દોઉસૈતિહ તહે સતોનયોડ ૱ાઊ'સે શાઉ થહે દાઊિગુ સિ નિ ષાનસકનાતિ ાનદ શ્ર્નાકનાતિ ાનદ તહે સોનગાસ ાપે નિ માતિહિઊિ શ્રોઠિનાનત ઊઉનિગાસોડ યામાયાનતાનિદ નેપેનતાનયેોડ ૱ાઊ ાપે સોમેોડ તહે વેસતે શાનપઊસોડ તહસિ દનામા થહે્ાતહોન માય વે ાસસઠિનેદ તો ૧૭[૧૯]- ૧૮[૧૯] યેનતુનય શ્રયુ[૭૬] હેૈાસ તહે્ાતહોનોડ **પ્યાસનાયહાનાતિ** ાઊસો નોતહ તહેસે દનામાસ ાપે ુનપુવઊસિહેદ

૧૩ વશ્રમષશ્રમશ્રા૱ હ્ફ્શ્ર[૭૭]

વામસામાનિ હિા માદે હસિ માનક ાસ। દનામાતસિત નિ તહે યુોનતોડ ડાકસમનિાનાસમિહામાઊઊોડ પ્યાનતપ્નિ નિ ૱ેપાઊ હે ાૈસ તહે્ાતહોનોડ। ઊનગા **પ્યાસના-** કાવયા નિ ષાનસકનાતિ હેૈાસ। ગપાત મુસયિાનિ ાનદ હે યોમપોસેદ હસિ ડામુોસ **ષાનગોતા વહાસકાના** હેૈાસ તહે્ાતહોનોડ તાૈ દનામાસ, વાડિ, **મુદતિામાદાઊસા** ાનદ **ઘાતિદગિામવાના**[૭૮] થહે **ઘાતિદગિામવાના** સિ। સતોનયોડ ઊવે વેતૈન ષવિા ાનદ શ્રાનવાત્ થિહે દનામાૈસ યોમપોસેદ તૌ નતોનતાનિ તહે પનાનિયેસ ાનદ શ્રાનદતિાસૈહિ હાદ ાસસેમવઊદ તો સે તહે **થુઊપુનુસાદાના**[૭૯] રુત સિૈનાતિતેન નિ મિતિાનાૈનોડ તહે નિમિતિાવઊ સતયઊોડ તહે **ઘાતિગોવનિદા**ોડ હાયાદેવા રુત સિ નિ ડુોન શ્રયતસ:

શ્રયત ૨ – મુદતિમહેશ

શ્રયત ૨૨ – માનનિોમંગા

શ્રયત ૨૨૨ – વનિકૃતવ્નુપાકૃષ

શ્રયત ૨વ – સકામકામેશ્વન

૧૪ ઢશ્રમયશ્રષશ્ર હ્ફ્શ્ર

ઢામદાસા હ્ફાૈસ। દસિયપિઊોડ ઘોવનિદા હ્ફા[૮૦] ાનદ। યોનતોમપોનાનયોડ ઢાળા ષુનદાના થહાકુનોડ યાનવહાનગ્ા હે યોમપોસેદ તહે ડામુોસ **શ્રનાનદાવળિયાનાતાક્ા**[૮૧] થહે દનામા સિૈનાતિતેન નિ ષાનસકનાતિ, શ્ર્નાકનાતિ ાનદ માતિહિઊિ થિહેપે ાપે નિ ાઊઊ ડુોન શ્રયતસ:

શ્રયત ૨ – ૯વ સોતૃકંડ માયવોનામ પ્નથમોષઙ્ક:

શ્રયત ૨૨ – રુતિ સોતૃકંડ માયવોનામ દ્વતિોયોષઙ્ક: ॥

શ્રયન ૨૨૨ &૨૨ – ###મેઉસસ્

૨ન શ્રયન ૨, તહે હેન્ો, માદહાવ્ા, સિ ાગેન ડોન હસિ વેઊવેદ હેન હે ઊનનસ ાડ ઢ઼ાદહ્ા'સ વ્ાતપ્ ડનોમ હસિ ડનેનિદ શ્રનાનદાકાનુા ૨ન શ્રયન ૨૨, માદહાવ્ા, ોતિહ તહે હેઊપ ાડ હસિ ડનેનિદ, સેસ ઢ઼ાદહ્ા હેને તહે પઊત હાસ વેન માદે। વતિ નિતેનેસતનિ઼ગ્ા શ્રનાનદાકાના, નિ તહે ગ્ુસિ ાડ ાન ાસતનોઊગેન, ઘ્ુનાનદિહાના, ાસકસ ઢ઼ાદહ્ા ાનદ હેન ડનેનિદ વ્યિાકસાના ાનદ વ્ાયાઊ તો ચોઊઊયત ડઊોનસ ડોન ષવ્િા ોનસહપિ, ાનદ ોહઉિ તહેય ાને વ્ુસય, વોતહ તહે ડનેનિદસ ાપપોન[૮૨] ઢ઼ાદહ્ા સિ નયહાનતેદ તો સે માદહાવ્ા ઢ઼ાદહ્ા વેગાનિસ ોનસહપિપનિ઼ગ્ા તહે ડ઼ોનદ ષહે ઉઊસ તહે પાનગાસ ાડ સેપાનાતોનિ ાનદ।
પ્પાપાઊકિા[૮૩] ચોનસોઊસ ઢ઼ાદહ્ા થહે સામે ચોનદિતોનિ ાડ તહે હેન્ો સિ દેસયનવિદ નિ શ્રયન ૨૨ ાનદ્ ઊનમિાતેઊય તહેય ાને્ નોતિદ્ થહેને સિ નોતહનિ઼ગ્ા નેમાનકાવઊ નિ તહે દનામા ાનદ તહે ોહેઊ તહનિ઼ગ્ા સેમસ તો હાવ્ે વેન। સોનત ાડ મિતિાતોનિ ડનોમ હસિ પનેદેયેસસોનસ્

૧૫ હથ્રઢ઼૨હથ્રઢ઼થ્રોશ્રશ્રયહૈશ્રૈથ્ર

હાનહિનેપાદહ્યાય્ા ોસ ાને ાડ તહે ડામ્ોસ ષાનસકનતિ ોનતિનસ ાડ મતિહઊિ હસિ ડામ્ોસ દનામા સિ **માહાનતનાહિાનિનિવિદામ**[૮૪] ૨ન હસિ દનામા, તહેને સિ। ગાઊનડિયિાતોનિ ાડ તહે ચોગા પહઊિસોપહ્ય ૨ન તોયહેસ તહાત તહે **સુમમુમ વોનુમ** સિ તહે દસિયનમિનિાતોનિ ાનદ સેપાનાતોનિ ાડ સ્ુઉ ડનોમ માતતેન, તહ્ુસ ઊદનિ઼ગ્ા તહ્ોગહ નેનુનયાતોનિ ાડ તહે ોનઊદ તો સિોઊાતોનિ ાડ તહે ગ્ો ૨ન હાસ **ષાનતા** ડોન તિસ સેનતમિનત, તહે ઊદનિ઼ગ્ા માન સિ તહે ડામ્ોસ ાસયેતયિ ઘોનાકહાનાતહ્ા, તહે ડ઼ોનદેન ાડ તહે ષાવ્િા સેયત ાનદ તહે **પ્પાનાપહાતાકા ચોગા** ાડ તહે ાનઊય પાનત ાડ તહે ૧૫[૮૬] યેનનુનય શ્રય જોતહ ષાનસકનતિ ાનદ **શ્રનાકનતિ** હાવ્ે વેનુ સેદ[૮૫] થહે પનેસેનત ોનક સિ। દનામા નેપનેસેનતનિ઼ગ્ા **ષાનતાનાસ્ા**[૮૬] ૨ન વેગાનિસ ોતિહ। સાઉ્ાતોનિ તો ષવ્િા ૨ન શ્રયન ૨૨૨, ો ચોમે ાયનોસસ ોતિહ ઘોનાકહ ૨ન સિ। સમાઊઊ દનામા

હાનહિના ાઊસો ોનેત ાનેતહેન દનામા કનોન ાસ **શ્રનાવહાવ્ાતપિાનાનિાય્ા**[૮૭] ૨ન સિ નોત પુવઊસિહેદ્ શ્ર સહોનત નોતે ડનોમ તહે **નોતયિસ** ાડ ઢ઼ ડ઼ મતિના[૮૮] સિ ગાવ્િન વેઊોઃ

જેગાનિનનિ઼ગ્ા - દેવ્યાામાનાપનોદપ્નામ્મતશવ્િશનિઃ શીતયામ્નાનનવેન્દો

સમ્પૂનામ્ સૈહકિયા કૃતિ કુટઊિ ળટામામ્ડઊાદ્યવ્નુદ્દ।

ગીવ્નામાશ્યનદ્ન દન્વ્ય જ્નમ યકતિ હૃદોન્યસ્યદેતત્ કપોિટોત્

સંગાદ્ ગંગા પ્નવાહે પ્નવહતાિ વ્હિતિસ્નાન પુમ્યાઃ પુનનુ॥

યુપ્ાનાવયાન પનઊિડ્ઘન ળાગ્નુકં

શેષાનઊેન્મથતિમન્મથ વ્ગિ્નહસ્ય।

સદ્યઃ પ્નવુદ્ય કન્ામ્ા પનામ્િાહ્દોન્ઘ

દેવ્સ્ય પાતુ પનદિવ્ાતિ મનિ્દુમોઊૈ॥

નાન્દ્યતે સૂત્નયાનઃ। શ્રઊમતિ વ્સ્િતનોમ્। પુનોષવ્ઊક્ય।

કથમયમશેષ જુવ્ન વનતાિ વ્યોયમાનસાયન્તન મંગાઊદોપકિા

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[illegible]

एषा तयोः प्रथमपोल नाळिगुणात

श्री नीळकण्ठ कविकण्ठ विभूषणाय।

गोविन्दसूनु गुणगुम्फ निषिक्त**सूक्ति**

मुक्तावली[88] [illegible]।

विषयः – वरुणपालसुतया प्रभावत्या सह प्रद्युम्नस्य परिणय वृत्तान्तमवलम्ब्य विरचितमिदं नाटकम्।

तत्र प्रथमांके – सागरं भद्रपीठगर्भितेन सुकुमारे कैशोरे वयसि वर्तमाना प्रभावती सह सहचरीभिः भवनदीर्घिकायां प्रद्युम्नोपयोगी यतिरश्मके प्रतिबिम्बदर्शनेन

द्वितीयांके – प्रभावत्या पूर्वरागवर्णनं।

तृतीयांके – नटवेषेन प्रद्युम्नस्य वरुणपालपुरप्रयाणवर्णनं।

चतुर्थांके – तत्रतयोरन्योन्यदर्शनं मदनोत्सव प्रस्थापनस्य कुसुमवाटिकां प्रभावत्या भ्रमरवायनां सूचयन्त्या

पंचमांके – उद्यान सौन्दर्य एवं संचयावर्णनम्।

षष्ठांके – नायिकायाः प्रणयमानवर्णनं च।

सप्तमांके – नारदमुनिना सह कञ्चुकविदूषकयोः संवादेन अन्तःपुर वृत्तान्तोपयं वरुण नृत्य परिणितः।

[illegible] **मस** [illegible]

एतद - प्रभा – [illegible]

नारद – सानन्दे कुमार प्रद्युम्नः [illegible]

कुमार – [illegible]

[illegible] [illegible]

१६ [illegible][89]

ISSN 2229-547X

૨ન ηē ϴlનડા ϴસિη lડ εનlમlηસિηસ ηિ મηિεϴિ, ખનસનlεlηη સિ lનl lડ ηē ϴlડηlસિη નlમેસ, lēlનlηl ηl lϴϴlનlયિlϴ **નlηlકlસ** ēlસ lϴϴ- કનlન સયεlϴlન lડ εસિ ηમિ ēlસ ηē સlન lડ ષlεlનlનl lનε **શ્નlનεl** યેવ ē εlϴiε ડનlમ lનl lડ ηē નેસપયηlવϴ ડlમϴિસિ lડ મηિεϴિ ē εlε સુપેનવ સયεlϴlનϴપ ટુlϴηlસિ εસિ ગેનુસિ lηηlનlયηlε ηē નlηlયિ lડ યેવlળ શ્રુનુસεlηηlમ, ηē પનlમિ મનિસિηેનl lડ ηē મεlનસϴlસ lડ મlગપુન, lēlસ પનlવlવϴપ εસિ પlηનlન εસિ ηl lϴϴ- કનlન εનlમlસ lને **શ્રુનlનળlનlયεlનlηl**[८१] lનε **પુવlϴlયlસવlયિlનનlમlનlηlકlમ**[८२]

εસિ ગેનુસિ lડ lનlηિનિગl lϴϴlગlનlયિlϴ εનlમlસ ηિ ϴપનlયિlϴ સનlયϴ નેમનિεસ lનl lડ ખlϴεlસl, મlનl, ખનસનlમસિનl, εlયlεેવl lનε lηેεેનસ થεē **શ્રુનlનળlનlયεlનlηl** નેϴlηેસ ηē સનlનય lડ શ્રુનlનળlનl lડ ηē **મεlગlવlηlપુનlનl**[८३], ηεlગε l ડl નl યεlનlયηેનસ εlવે વેન વનlગεη ηિ થε lηεlન ēનl શ્રηlϴસ ηē યુϴη lડ મεlકη ηિεlગε ηεસિ εનlમl, ηē lવળેયη lડ lēયિε સિ ηl પનlમlηે εેવlηlનિ ηl ડlનε ખનસનl ૨ન εસિ εેસયનlપિηlનિ lડ ηē યlસlવlηlનl lડ વસિનુ, lને સિ નેમનિεεε lડ ηē મlનવેϴϴlસ પlηlયિ સનlયϴ lડ εlયlεેવl

થε **શ્રુનlનળlનlયεlનlηl**[८४] સિ l સεlનη εનlમl ηિ ડવિ શ્રયηસ ૨ન સિ સlεિ ηl εlવે વેન સનlગેε ηિ ηē યlનη lડ શ્રુનુસlનηlમlεેવl થεસિ εનlમl સિ પુવϴસિεેε ષનિયે ηē εηlનિ સિ વlસεlન l સનિગϴ મlનુસયનlપિη, ηē ડlϴϴlનિગl lમેનεમેનηસ, lન ηē વlસસિ lડ સેયlનε **મસ**, lને નેયેસસlનપ છεlનગેસ lને ηl વે મlεlન પપ ૩, ૬, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૫, ૧૯, ૨૦, ૨૪, ૨૬, ૩૦

શ્રlન પlગે ૨૪, ηē ડlϴϴlનિગl સϴlકl સિ નlη ηēને ηિ ηē પનિનિηેε ηેશη[८५]:

નકηlક્ષlમϴિ: પકlમથુનયl વlયl વનં ϴlઘ્યηેષ

મેય્યlશી કટુમlષlમlષપ સુક ૃ ηlપ્યlનેન કlકlય્યηે l

સુશ્ϴlઘ્યl નવϴક્ષlમl પ્નlમયનlεη્યન્ન દુષ્ટlષપ્યસl-

વેક: કlષપગિlમl વϴિક્ષlમηન: સ્યlη્ સન્વεlષlપε: ll

થε સેયlનε εનlમl **પુવlϴlયlસવlયિlનનlમlનlηlકlમ** સિ lન મિપlનηlનη યlનηનવિηlનિ lડ ખનસનlεlηη થε સનlનય સિ વlસεlન ηē **મનlεમlપુનlનl** ૨ન εlϴસ lηિε ηē સનlનય lડ l વεયિ સનુεેનη નlમેε પુવlϴlયlસવl lēl ડϴϴ ηિ ϴlવે lηિε l મlεિન નlમેε મlεlϴlસl થε મlεિન સિ યlનનlεિ llય ηl ηē નેηεન નેગlનિસ, lēનયે સε સિ નેસયુε વય l કનિગl lડ ખlસ lનε નેસηlમેε ηl ēન ϴlવેન શ્રને નηેનηlનિનિગl ડlનયે, ηεસિ εનlમl, ηિ સેવેન શ્રયηસ, નેϴlηેસ ηē નlમlનηયિ ηlϴ lડ મlεlϴlસl lનε ષlનεlકુηεlϴ ડકિ lηેεન εનlમlηસિηસ, ē lϴસlવlસεε εસિ lયયુlનηસ lન ηē **શ્રુનlનlસ** થεસિ εનlમl સિ નપુવϴસિεેε lનε l સεlનη lયયુlનη lડ ηિ સિ ગવિન વેϴl:

૬ ડ મηિનl; **મlηlયિસ** – વ૨૨, શ્રુε૪ મસ મl ૨૦૩૫

(શ્ર યlપય lડ ηεસિ εનlમl સિ εેપlસηિε ηિ ηē **મεિન ઢેસlનયε ષlયlηિય** ડવિનlનય, શ્રlηનl)

મેગlનિનિગl - મlϴપ્નળ્વϴ εક્ષિકિηવસηl વશિϴષવૈશ્વlનન –

ળ્વlϴlવન્ηlηિ સlન સૈન્યવપય: શ્રેનૈક ϴપ્યેવ યl l

[illegible]

१७ [illegible]

[illegible]

ॐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રયત ૨૨ – સિ યાઉઙ્દ મનનસદ્ધિર્યઃ હેઐ ૭નિદ કંચુકી, ચેટી, મશ્નિ વષિકુમ્નાક, કથા, પક્ષના વદ્ગિષક ।નદ પનામ્નુષઃ

શ્રયત ૨૨૨ – સિ યાઉઙ્દ નદિધિયાસન યન્નમસંયત હેઐ ચોમે ।યનોસસ નપ્ત્વિદ ।નદ શ્નદ્યા, વવિદિષિા, વષિકમ્નાક, પતસ્ળઉ, મહાવ્નત, કાપાઉકિ, ળાવાઉઃ ।નદ નપ્તિળન:

શ્રયત ૨૩ – સિ યાઉઙ્દ તુપીચોષયમાત્મદ્રશનં-પુનુષ ।નદ પુનુષોત્તમ ।પપોન હેઐ

શ્રયત ૩ – સિ યાઉઙ્દ શ્રપવનાગપ્નતષ્ટિા ૪ત વેગનિસ ૈતિહ શ્નુતઃ ।નદ શ્રાન્વીક્ષકી ।નદ તહેઐ ।ન માનય ।તહેનસ હેઐ વુદ્ધમાનાગ, માનાગ, શ્રાત્મસદ્ધિયાન્ત, શ્રનૃહસદ્ધિયાન્ત, સદ્ધિયાન્ત, પાશુપત સદ્ધિયાન્ત, વૈષ્ણવસદ્ધિયાન્ત, કનમકાણ્ડઃ, મીમાંસાદ્વયમ્, વન્હ્મવદ્ધિયા, સાંખ્યયોગૌ, શ્રપવનાગ ।નદ સનસ્વતી।

થહેઞ્ગહ । વેનય સમાઉઉ પઉાય, ।ઉમોસત ।ઉઉ તહે મિપોનતાનત પોનિતસ ।૭ ૪નદાનિ પહઉિસોપહય હાવે વેન તુોચહેદ હેઐ ૈતિહ સુચચેસસ્ થહે ।તહેન સેમસ તો હાવે વેન ૈઉઉ ચોનવેનસાનત ૈતિહ દડિ૭ેનત સયસતેમસ ।૭ તહેઞ્ગહન્ એવેન ।સ ઉાતે ।સ તહે ૧૮th-૧૯th ચેનતુનય ।૭ ।ન ।ના, તહે ।નતપિાતહ્ય તીિ।નદસ **જુદદહસિમ, હાનિસિમ, પ્પાપાઉકિાસ** ।નદ ।તહેન હેનતચાઉ સેચતસ ૈાસ માનકેદ ।નદ નિ તહસિ દનિચતનિ ઘોકુઉાનાતહ ૈાસ ।નઉય ૭ઉઉૌનિગ તહે ચોનસેનવાતવિ તનાદતિનિ ।૭ મતિહઉિ જુદદહસિમ ।નદ ।તહેન હેનતચાઉ સેચતસ ૈન નો પનોવઉમસ નિ હસિ દાયસ્ થહે ઞેડેનવચે તો તહેસે સેચતસ સિ ।નઉય ચાસુાઉ નિ સો ૭ાન ।સ તહે ઞેપુતાતનિ ।૭ તહેનિ વૌસિ સિ ચોનચેનનેદ ।ાો ।તહેન મિપોનતાનચે સહેઉદ વે ।તતાચહેદ તો તહેસે ચાસુાઉ ઞેડેનવચેસ્ થહેઐ સિ નો નીમ ૭ાન ।નય દ્વિઇન તહાત હે ૈનોતે તહસિ દનામા સમિપઉય તો સતાવઉસિહ તહે ચઉામિ ।નદ ।સસેનત તહે સુપેનતિનિચ ।૭ **ાાયાયા** સયસતેમ ।વેન ।તહેનસ ।નદ તહેનેવય તો પુત ।૭૭ તહે વૌસિ ।૭ તહે હેનતચાઉ સેચતસ્ થહે **શ્રમનનોદાયા** તનોતસ તહે સતોનય ।૭ **હવિાતમા** ૭નોમ ચનોતનિ તો ।નનહિઉિતનિ[75]

૪ત સિ સાદિ તહાત ।ત તહે નિસતાનચે ।૭ ઢાતેહ ષહાહ[76], ઘોકુઉાનાતહ ચોમપોસેદ **એકાવાઉ** નેસદિસ । ગઉસસ ।૭ તહે **પ્પાવયાપનાકાસા** ।નદ તહે પોમ **ષવિાસતુતિ** હે ।ઉસો ૈનોતે । દનામા, ઞનતિતેદ **મુદતિામાદાઉસા**, નિ સેવેન શ્રયતસ્ ૪ત દેઉસ ૈતિહ તહે માનનાગિ ।૭ માદાઉસા, દુગહતેન ।૭ વસિવાવાસુ ।નદ પ્પવાઉયાસવા હે ૈાસ ।નૈ મનિનત ૈનતિન ।ન **ષમનત** ।નદ ૈનોતે ।વોત ૨૪ વોકસ ।ન તહે સુવળેચત્ હે સિ સાદિ તો હાવે ૭ુનદદ ।ન મિાગે ।૭ **ઘુનદિગિામવાના** ।ત હાળપ્તિન

મ૨ષછ૯૭ડ્શ્રાામ૯શ્રો૩ષ

થહેઐ ।ન માનય મોને દનામાસ ।વોત ૈહચિહ ૈ હાવે ઉતિતઉ ।ન પનાચતચાઉઉય નો નિ૭ેનમાતનિ ૭ાન તહે પનેસેનત્ એવેન, હાયાસૌઉ'સ ઉસિત સિ નોત ચોમપઉતે થહેઞ્ગહ નો તેચહનચાઉ ઉતિનાતુને ।ન દનામાતુનગાય ૈાસ ૈનતિતેન નિ મતિહઉિ ।૭તેન શ્રવહનિાવાગુપતા, તહે દનામાસ ચોનતનિદ તો વે ૈનતિતેન તહન્નોગહેન થહેસે દનામાસ ।ન નોત ૈતિહેન મેનતિ થહે દનામાતચિ ઉતિનાતુને, તો । ગનોત શતેનત, દોમનિાતેદ તહે ૭ઉદિ ।૭ ષાનસકનતિ ઉાનનનિગ એવેન ૈહેન દનામાતુનગાય ૈાસ ગિનોનેદ, દનામાસ ૈન ૈનતિતેન ।નદ સતાગેદ શ્રોનઉય ।ન વોક ।૭ મિપોનતાનચે નિ તહે ૭ઉદિ ।૭ દનામાતુનગાય મેનતિસ નોતચિ હેઐ ।નદ તહાત સિ તહે **ષનહિાસતામુકતાવાઉ** ।૭ ષુવહાનકાના થહાકુન ૪ત સિ ।ન **શ્રવહનિાયા** ૈાનક ।નદ દેઉસ ૈતિહ તહે દડિ૭ેનત પોસેસ ।૭ હાનદસ ।નદ ૭ગિુનેસ્ ૪ત સિ વાસેદ ।ન ।તહેન ।ઉદેન ૈાનકસ ।૭ દનામાતુનગાય્ શ્ર ચોમમેનતાનય ।ન તિ ૈાસ ૈનતિતેન નિ ૧૬૭૫ શ્રય[77]

થહે **હાયાનાતનાકાના** વય ષાકતવિાઉઉાવહ ૈાસ ૈનતિતેન નિ ૧૭૧૪ ષાકા ૭ાન તહે ાપાઉ કનિગ ઢાનાવાહદુના ષહાહ, **પાનવાનાચહાકનાવાનતિ** થહે દનામા દેઉસ ૈતિહ તહે હસિતોનય ।૭ તહે દયનાસતય[78] થહે **માહાનાતાકામ** વય હાનુમાન દેઉસ

ૌિતહ **ઢામાયહ્યનાિ** થહે દાતે િન ।ઊઊ તહે ।વાિઊવઊ માનુસયનાિપતસ િસ મિસસિનગ્ર ૱ િસ સાદિ તો હ્યવે વેન યોમપઊિદ વય઼ ેિ માદ્દુસુદાણા મિસના (વદિ, હ્યાસૌઊ; ેપયતિ પપ ૧૧૦-૧, ૐ ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮; છછ ૧૪૩૮; ૨૨૧૦૦, ૨૧૬; **ૐોતયિસ** – વ઼૨૭) થહેને િસ ।ોતહેન દનામો નતિઊદ **ઢામાયહ્યનાિવાનણા** વય઼ હ્યનુમાન઼ થહે **શ્નાવહ્યવાતિહ્યનાણા,** । પુવઊિસહેદ દનામા િન ડુન શ્રયતસ, ેડ જહ્યનુણાતહ િસ ।ોતહેન મઊિસતોને િન તહે હિસતોનય઼ ેડ ષાનસકનાિ ઊતિનાતુને િન મતિહઊ઼ થહે **ષાસકિઊપાનાિયા**ૌાસ યોમપોસેદ િન ડવિ઼ શ્રયતસ િન તહે સેયોનદ ટુનાતેન ેડુન યેનતુનય઼ ૱ ૌાસ પુવઊિસહેદ વય઼ તહે ઢાળ શ્રનેસસ, યાનવહ્યનગ઼ થહે ુતહોન, ષના ઢિદ્દહિનાતહ હ્ય, હ્યસુ સેદ ેનઊય ષાનસકનાિ

થહે **ઘાળાણાનાયહ્યનાિ**[१८६] વય઼ ષવિ઼ાનાનદાણા મિસના િસ યેન તો વે પુવઊિસહેદ ૱ િસ ૌનાિતેન િન માતિહઊિ યિહ્યનાયતેન ેન । ૌહિત વનૌન પાપેન િન । વૌક ડોનમ થહેને ।ને િન ।ઊઊ ૨૫ ડોઊૌિસ ૌતિહ ઊિનસ ૧૨ તો ૧૪ ેને ।યહ પાગ઼ે થહે દનામા િસ િન સેવેન શ્રયતસ઼ થહે દાતે િસ મેનતૌિદ઼ ૱ દોઊસ ૌતિહ તહે **વ઼િનાસા**

જોગિનિનગ્ર – ગળાનન યનાિત્

> કન્યામ્જોદપનદ્દિ પંકળ વનાનન્દાજયો ઊન્વાિત્ ।
>
> વ઼િશ્વક્ સ્નંસ ળટા કઊ પવ઼હિતિમ્વિન્નામ્મીશાઊમ્ ॥
>
> શ્રન્તઃ સ્નેહ્યવ઼ૌિનશૈઊસુતયા સાકૂતમાઊિકતિમ્ ।
>
> સાન્દાનન્દનકિામળાત પુઊકં પાયાદપાયાદ્ યુવ઼મ્ ॥

૱ તહે **ૐાણદસુિતના** િત નેડનસ તો ેને ૐિતનેસવ઼ાના ષમિહ઼ ।નદ હ્યનેસવ઼ાના ષમિહ઼

ન્નદ – ઊિકાયન્મ્મનાતાસ્સન્તુ કાઊ વ઼ન્ષન્તુ તોયદાઃ

> શાઊ્યૈપુન્નાસ્તુ પૃથ્વી નતિ્યોત્સવનાઃ પ્નાળાઃ ॥

થહ્સ, । વનૌડ સુનવ઼ેય ેડ તહે દનામાસ ગવિ઼ન ।વોવે સહૌસ તહ્યત તહે તનાદતિૌન ેડ ૌનાતિનગ્ર ષાનસકનાિ દનામાસ યોનતુિદ્ નાવાતેદ ।સ ઊતે ।સુન ૌન યેનતુનય઼ થહેને ।ને વાનૌસિ ેતહેન ુતહોનસ ૌહ્યસે ૌનકસ હ્યવે નૌત યેન યોમે તો ઊગિહ્યત઼ થહે **મતિહઊિનકા** હ્યસ યાતાઊગ઼ુદ । ઊનગ્ર ઊિસત ેડ દનામાતિસતસ઼ શ્ર સહેનત ।યયોનત ેડ તહે ષાનસકનાિ દનામાતિસતસ ેડ મતિહઊિ હ્યસ વેન પુવઊિસહેદ વય઼ ષના ઉમાકાનત થહ્યકુન િન તહે **વ઼ાદિહ વ઼િસસાનકા** ેડ ૧૮૫૭ ૱ તહિસ યોનનેયતૌન, ઢાગહ્નાનદાનાદાસા'સ '**મતિહઊિનાતાકા**' ।ઊસો દેસેનવેસ મેનતૌન઼ થહે નવનોકેન યોનતુિતિય ેડ ષાનસકનાિ ઊતિનાતુને િન મતિહઊિ િસ ૌઊઊ ઊિઊસતનાતેદ વય઼ તહેસે ડાયતસ઼ શ્ર યનાતિયાઊ ઊતિનાનયે વાઊાતૌન ેડ ।ઊઊ તહેસે દનામાસ િસ યેન । દેસદિનાતુમ

જોસદિસ તહે ઊિસત, ગવિ઼ન ।વોવે, તહે માતિહઊિ સયહ્યોઊાનસ યઊમિ પ્યાઊદિાસા, ઢાળાસહેકહ્યના, જહ્યવાવહ્યતિ ।નદ હ્યયાદેવા ।નદ ેતહેનસ ેડ નેપુતે ।સ તહેિન ૌન઼ થો મે, િત સેમસ તહ્યત તહેસે યઊમિસ ।ને વાસેઊસસ઼ થહેને હ્યવે વેન વ઼ાનૌસિ ુતહોનસ ેડ તહે સામે નામે ।નદ તહ્યત પનોવાવઊય િસ નેસપોનસવિઊ ડોન સુયહ દિનતડિયાતૌન઼ શ્રૌહેતહેન ેન નૌત તહેસે દનામાતિસતસ ।નદ પોતસ વેઊનગ઼ેદ તો મતિહઊિ, તહે ડાયત નેમાનિસ તહ્યત તહેય ।ને ેન નાતૌનાઊ પોતસ ।નદ તહેિન હેનાતિગ઼ે િસુનસ઼ થહે સતુદય ેડ તહેિન ૌનકસ ૌાસ પુનસુદ ૌતિહ સામે સનિયેનાતિય ેડ પુનપોસે ।સ ેડ ।નય ેતહેન માતિહઊિ સયહ્યોઊાન હેને ।નદ તહ્યત િસ વ઼દિનત ડનોમ તહે નુમવેન ેડ યોમમેનતાનેસિ ૌનાિતેન તહેનૌન મતિહઊિ ૱ િસ ડુતાઊિ તો ડગિહ્યત ેવ઼ેન તહે ટુસતૌન ેડ તહેિન નાતૌનાઊતિય઼

ષશ્નાપ્પઢ઼૨થ યઢ઼શ્નમશ્નથ૨ષથષ શ્નોઢ મ૨થ૬૨ઙશ્ન

ષ઼ામ઼ો ામે ોડ તહે ુતહોેમ શ્નપપનોશિાતે દાતે શ્નૌમકસ ઢ઼ેમામકસ

१ મુમામ મિસિમા ८ᵗʰ છેનતુમય શ્નય શ્નનામગાહામાગાહાવ઼ા શ્નુવ૭સિહેદ

२ ષ્પમસના મસિમા ११ᵗʰ છેનતુમય શ્નય શ્નુમાવોદહાયહાનદનોદાય઼ા યો

३ શ્નવહનોિવ઼ાગુપતા ११- १२ᵗʰ છેનતુમય શ્નય શ્નૌમોતે । યોમમેનતામય઼ોન ાાતય઼ાસાસતમા

४ હ્યોનતિિસિવ઼ામા થહાકુમ १४ᵗʰ છેનતુમય શ્નય યહુમતાસામાગામા શ્નુવ૭સિહેદ

५ ૩મ઼ાપાતિ યો શ્નુામાળિાતાહામાના યો

६ માનકિા યો મહાપિાવ઼ાનાનદાનાનાતાકા ૩નપુવ૭સિહેદ

७ વ઼દિય઼ાપાતિ થહાકુમ યો (૧) ઘોમાકસાવ઼ળિાય઼ા શ્નુવ૭સિહેદ

(વ) માનમિાળામિ યો

८ હ્ાય઼ાદેવ઼ા મસિમા १५ᵗʰ છેનતુમય શ્નય શ્નનાસાનનામાગાહાવ઼ા યો

९ ોમાનાકાવ઼િ યો શ્નામવ઼ાતપિામનિાય઼ા (?)

१० ષાનકામા મસિમા યો (૧) ષનકિમસિનાવ઼નિદાનાતાકા શ્નુવ૭સિહેદ

(વ) માનોવહાવ઼ાપામાવહાવ઼ા યો

११ યેવ઼ાનાનદા १६ᵗʰ છેનતુમય શ્નય ૩સાહામાનાનાતાકા (?)

१२ ઘોવ઼નિદા હ્હા १७ᵗʰ છેનતુમય શ્નય (૧) ાા૭યહામતિા ૩નપુવ૭સિહેદ

(વ) ષ્પમસનાયહામતિા યો

१३ વ઼ામસામામિ હ્હા યો ઘતિાદગિામવામા યો

१४ ઢ઼ામાદાસા હ્હા યો શ્નનાનદાવ઼ળિાય઼ાનાતાકા શ્નુવ૭સિહેદ

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

१५ [illegible] १८[illegible] [illegible] (१) **[illegible]** [illegible]

(२) **[illegible]** [illegible]

१६ [illegible] [illegible] (१) **[illegible]** [illegible]

(२) **[illegible]** [illegible]

१७ [illegible] [illegible] **[illegible]** [illegible]

१८ [illegible] [illegible] (१) **[illegible]** [illegible] (?)

(२) **[illegible]** [illegible]

१९ [illegible] [illegible] **[illegible]** [illegible]

२० [illegible] १८[illegible] [illegible] (१) **[illegible]** [illegible]

(२) **[illegible]**

२१ [illegible] [illegible] **[illegible]** (?)

 ISSN 2229-547X VIDEHA

२

હનિદુસિમ ઊકિ તહે ૌનસહપિ ોડ ષવિ। ાનદ ૩મા, ોડ વિસિનુ ાનદ ષના ાિનદ તહૈ ોગ। પહણિસોપહય ાનદ પનાયતયિ યામે ડનોમ તહે યનાવદિણિ સપોકેનસ'[1] શ્રાનતસ ોડ નોનાહ જાહિન હદ વેન ાસસોયાિદ ૌતિહ તહે પપિાતા યુઊતુવે, તહાત સિ, તહે નોન- ાનયાન યુઊતુવે સ્ન ોને સતમિાતે ોડ તહે યુઊતુનાઊ હેનાિતિગે ોડ મતિહણિ, ૌ હાવે તો તાકે ણિતો ાયયોનતહે ાનઊસિત નેડેનેનયેસ તો તહે પપિાતાસ, વેઊિવદ તો હાવે વેન તહે નોન- ાનયાન તનાવિસ પનેસદિણિગ ોવેન તહે દેસતણિય ોડ તહે થેના નેગાિણ ોડ વદિહ। પનાિન તો તિસ ાનયાનસિાતાિ પપિાતાસ ાને મેનતાિનદ ણિ તહે વેદયિ ઊતિનાતુને, **માહાવહાનાતા** (સતાનદણિગ ાત તહે યોનડઉેનયે ોડ તહે યુઊતુનાઊ સયનતહેસસિ તહનોગાહ તહે ાગેસ) ાનદ ોતહેન યોનતોમપોનાનય ઊતિનાતુને શ્ર પપિાતા સિ મેનતાિનદ ણિ યોનનેયતાિન ૌતિહ તહે **શ્રુનુસામેદહ** સાયનાડિયિ[2] ાનદ ણિ તહે **શ્રતહાનવાવેદા**[3], । પપિાતા સિ ાસસોયાિદ ૌતિહ તહે મોતતાિ માનુ[4] નેગાનદસ પપિાતા ાસ। દેગનાદેદ પસાતનાયિ માહાદેવા સિ ાસસોયાિદ ૌતિહ તહે પપિાતાસ ણિ તહે **માહાવહાનાતા** ાનદ જાહમિા મેતસ તહે પપિાતાસ ણિ તહૈ ાસત ોડ વદિહ હે સિ યનેદતિદ ૌતિહ હાવણિગ દેઊોતેદ સેવેન ોડ તહે પપિાતા નુઊનસ થહેને સિ ાઊનાદય। **પપિાતાપાનવા** સેયતાિન ણિ તહે **વાનાપાનવા** ોડ તહે **માહાવહાનાતા**, ૌહિને તહે પપિાતાસ ાને દેસયનાવિદ ાસ ોડ પેઊણૌ યોઊિન ાનદ વેન ષવિ ોનયે તાકેસ તહે ડોનમ ોડ પપિાતા

થહે પપિાતાસ ાને ાસસોયાિદ ૌતિહ તહે ડોનેગિન પોપઊ ઊકિ ાવાનાસ, ષાકાસ, શ્રાહઊાવાસ ાનદ તહે છહણિસે ણિ તહે **માહાવહાનાતા** ાનદ ાઊસો વય ષયઊવાણિ ડેવય થહેપિ ગોઊદેન યોઊિન સિ ાઊસો ાતતેસતેદ તો ણિ તહે **ઢામાયાના** ાનદ તહેય ાને દેસયનાવિદ ાસ ડેનોયાિસ ાનદ નાૌ ડસિહ- ાતેનસ સ્ન તહે **વસિનુપુનાના**, તહે પપિાતાસ ાને પઊાયેદ ણિ તહૈ ાસત હેનૌ ાને નોત ણિ। પોસતાિણ તો ાસસેસસ યનાતિયિાઊઊય તહે ોનાગિણિ ાનદ દેવેઊોપમેનત ોડ તહે પપિાતા યુઊતુને ણિ સ્નદાિ ણિ તહે પનેસેનત સતાતે ોડ ોન કનૌઊદગે વુત ૌહાતે મેનાગેસ ોતા ોડ ોન સતુદય ોડ તહે ાનયોણિત તેશતસ સિ તહાત તહેય યોનતનાવિતેદ। ગોૌદ દેઊ તો તહે દેવેઊોપમેનત ોડ। યોમપોસતિ યુઊતુને ણિ તહે વદિહ નેગાિણ ણિ ાનઊસિત પેનાિદ થહે પનેયસિ ડોતુનેસ ોડ તહે પને- વદયિ યુઊતાસ ાને દડિડયિુઊત તો દેતેનમિ ષોમે દસિતણિયતવિ ડોનમસ ોડ તહે નોન- ાનયાનસ ૌને ાદદેદ ણિતો તહે વેદયિ પાનતહેન થહે પપિાતાસ ઊવિદ ોન તહે હમિાઊયાન સઊેપેસ ાનદ ણિ તહે મોતતાિસ ોડ તહે ાસત ષનિયે ૌ ડણિદ તહેપિ મેનતાિન ણિ તહે વેદયિ ઊતિનાતુને, તિ ાપપોનસ ડાિ તો યોનયઊદે તહાત વય તહાત તમિ તહેય હદ મણિગઊદ ૌતિહ તહે શ્રનયાનસ ાનદ હદ ણિડઉેનયેદ તહેપિ યુઊતુને તો। ગનોતે શતેનત્ ષો ડાન ાસ વદિહ સિ યોનયેનનેદ, તહેય ૌને નદોવતેદઊય તહે મોસત પનોમણિેનત ાયતોનસ ોન તહે સયેને ાનદ ૌને તહે ડોને- નુનનેનસ ોડ તનાદે ાનદ યુઊતુને વેતૌન છહણિ ાનદ નોનાહ- ાસતોનન સ્નદાિ તહનોગાહ મપાઊ ાનદ તહેય ૌને ાઊસો તહે યાનનેપિસ ોડ યુઊતુનોન વોતહ સદિેસ ોડ તહે હમિાઊયાસ

મતિહણિ સિ નોઊઊય પનોદ ોડ હેન ગઊેનાિસ પાસત શ્રયયોનદણિગ તો તહે શુનાતયિ તનાદતિાિન, તહે યતિય ોડ મતિહણિ ૌાસ ડોનદેદ ાનદ નામેદ ાડેન તહે નેગાિણ હદ વેન યોનટનેદ ાનદ યોઊોનસિદ વય તહે ડોઊઊૌનસ ોડ વદિગાહ માતહાવા શ્રયયોનદણિગ તો મોનેપિ- શ્રૌઊિઊમિસ, વદિહ ણિદયિાતેદ તહે ોહેઊ યોનતનાય ાનદ મતિહણિ ાપપઊેદ તો તહે યાપતિાઊ યતિય વુત ઊતમિાતેઊય મતિહણિ નેપઊાયેદ વદિહ ાસ નામે ોડ તહે તેનનાિતોનય જોડોને તહે યોમણિગ ોડ તહે શ્રનયાનસ, તહે વદિહાસ સેમ તો હાવે વેન યોનનેયતેદ ૌતિહ ૌાઊઊસ ાનદ નામપાનતસ ઊકિ ોતહેન પને- ાનયાન પોપઊેસ વદિગાહ માતહાવા ૌાસ ાન ણિવાદેન ડનોમ તહે ૌસત ોહે દેસતનોયેદ તહે ૌાઊઊસ ાનદ નામપાનતસ ોડ તહે વદિહાસ તો તહૈ ાસત ોડ નવિેન ષાદાનપિ ાનદ સુવદેદ તહેમ થહે ોઊદ નામેસ ઊકિ વદિહ, મતિહણિ ાનદ થિાવહુકતિ હાવે પેનસસિતેદ તો તહસિ દાય

શ્રૌ હાવે। ઊસિત ોડ તૌઊવે નામેસ ણિ તહે **મતિહણિકહાનદ** ોડ તહે **જનાહદવસિનુપુનાના**[5] મતિહણિ ાપપોનસ તો હાવે વેન શ્રયઊદેદ ડનોમ તહે ડોન ાનયોણિત સાયનેદ દવિસિાિણિસ ોડ તહે યોતતનાય, વડિ, જનાહમાવાનાત, જનાહમાનસદિસા, માદહયાદેસા ાનદ શ્રનયાવાનતા મતિહણિ ાયટપિદ સાતયતિય ોનઊય ડનોમ તહે ડાયત તહાત તહેને નામેદ ાવોત। વઊાયક ાતતેઊપે ણિ તહસિ નેગાિણ[6] મતિહણિ ૌાસ યોનસદિેનેદ ાન મિપોનતાનત પાનત ોડ તહે શુનાયહયાદેસા શુનાયહાિ ણિ તહે ાનયોણિત થિવિાન ગોગનાપહય ણિયઊદેદ મતિહણિ ાનદ શ્રનગા[7] દાઊેદહાવા ોડ તહે **માહાવહાનાતા** સિ દિનતાડિદ ૌતિહ મતિહણિ થહે

[illegible]

[illegible]

२२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

યામે ળો વે ાળ બિળેગાળાઉ પાાળ ાેડ માળિહબિ યુઉળુમે ાસ સિં વૃદિળળ ડળેમ ળહે ાળિળિગાસ ાેડ વૃદિયાપાળ્િ હે શપમેસસેદ વોળહ ળહે ઉસળ ડોમ ઉડિ ાળદ ળહે સપબિળિ ાેડ દેળાિઉ ાળદ દેવોળાીિ હે ાઉસો ળમોળેદ ઉેળુસ ાસ ાેડ સપેયાિઉ સગિાળડિયાિળયે બિ ળહે સળુદય ાેડ માળિહબિ યુઉળુમે[२१]

२२२

ખેપબિગાૈળિહ ળહે ળાાદળિાીિ ાેડ હાળાકા ાળદૈ ાળળાવાઉકયા, માળિહબિ'સ યોળળાવિળાીિ ળો ળહે મોઉમ ાેડ પહબિસોપહય, **ાાયાયા** ાળદ **મબિાળસા** સિ ુળટ્ટિ ૨ળ હાસ વેળ ળગિહળઉય હેઉદ ળહાળ માળિહબિ યોળળાવિળેદ ળો ળહે બિળેઉઉયળાુઉ ાસપેયળસ ાેડ હબિદુસિમ્ થહે ળસિ ાેડ **ાાયાયા- વાસિસકિા**, ાસ ડોમબિગા પાાળ ાેડ ામે દસિયપિઉબિ, પમેસુપપોસેસ । ઉળગા પમેવાુસિ દેવેઉપમેળળ ાેડ પહબિસોપહયાિઉ ળહોુગાહળ **વાસિસકિા** ાળદ **ાાયાયા** ડોમ । યઉસેઉય યોળળેયળેદ પાિ થહે **વાસિસકિા** સયસળેમ ાબિદ ાળ ાળળાબિબિગા । યોમપમેહેળસવિ પહબિસોપહયાિઉ વાીૈહેમોસ **ાાયાયા** યોળસળાુિળેદ । દેળાિઉદ ાળદ ાયુળે શપોસળાીિ ાેડ ડોમાઉ ઉેગાયિ થહે **ાાયાયા- વાસિસકિા** સયસળેમ સિ સાળસિઉડિૈળિહ પોબિળિબિગાુળ ળહે મોળસ ાેડ સાઉવાળાીિ ાસ યોળસસિળબિગા બિ યોમમેયળ કળાીૈઉેદગો થહસિ સયસળેમ ાદમળિસ ાેડ ળોળહબિગા બિવાસિવિઉ ાેમ ળાાળસયેળદેળળ (**શવયાકળા**) થહે સયસળેમ દદિ ળોળ ાળગાિબાિઉઉય ાયયેપળ ળહે શસિળેળયે ાેડ ગોદ ાળદ શપોુળદેદ ળહે ળહોમય ળહાળ સાઉવાળાીિ દેપળદેદ ાેળ । યોમમેયળ કળાીૈઉેદગો ાેડ ળહબિગાસ્ ડાળે ાેળ, ાૈળિહ ળહે ળસિ ાેડ **ાાવયા- ાાયાયા** (ામાઉગાામ ાેડ **ાાયાયા** ાળદ **વાસિસકિા**), ળહે સયસળેમ વેયામે ળહેસિળયિ બિ ળાળુમે ાસ સિં વૃદિળળ ડળેમ ૩દાયાળા'સ **પ્રુસુમાળળાઉ** થહસિ વેયામે મેયેસસાળય વેયાુસે માળિહબિ પળોળેયળેદ ાળળહેદોશ યુઉળુમે ડળેમ ળહે ાેળસઉ ુગાહળસ ાેડ ાઉઉ હેળોદોશ સયહોીઉસ ાેડ ળહોુગાહળ્ હાળાકા, ૈાળળાવાઉકયા ાળદ ઘોળામ યામે ળો વે મેપઉાયેદ વય માળદાળા, વાયાસપાળિ ાળદ ૩દાયાળા વાળસાયાળાૈળિ હસિ **મહાસયા** ાેળ **ાાયાયાસુળમા** ૩દયોળાકાળાૈળે હસિ **વાળાળકિા** ાેળ **મહાસયા** ાળદ વાયાસપાળિ ળોળ ાેળઉય ઉાવોાળેદ ળહે યોળયેપળ ાેડ **વાળાળકિા** વુળ ાઉસો દેડેળદેદ ળહેમ ાગાબિસળ ળહે મુદદહસિળ ાળળાયક હે હાસ દેડેળદેદ ૩દયોળકાળા ાગાબિસળ યગિબાગા વાયાસપાળાીસ ળહે માસળેમ ાેડ ાઉઉ ળહે સશિ સયસળેમસ ાેડ ૨ળદાિબિ પહબિસોપહય ાળદ હે ઉાદિ ળહે ડોુળદાળાીિ ાેડ ળહે માળિહબિ ષયહોીઉ ાેડ શ્રહબિસોપહય ાેળ ળહે વાસસિ ાેડૈહયિહ ઉાળેમ ાૈળિળસ સુયયેદેદ બિ મેડુળબિગા ળહે મુદદહસિળસ્ ષામકાળા હાદ ગાવિળ । યળુસહબિગા દેડાળ ળો ળહે હેળોદોશ સયહોીઉસ ાેડ ળહોુગાહળ વોળહ ાેળ દિોઉગાયાિઉ ાળદ મેળાપહયસયાિઉ પઉાળે ષામકાળા સુયયેદેદ બિ મેવાવિબિગા હબિદુસિમ ાેળ । સોુળદ વાસસિ

૨ળ માળિહબિ ળાબિળિાળાબિસિમ ળાૈ ડોમેદ ળહે વાસસિ ાેડ હબિદુસિમ્ ૨ળ યોળસસિળેદ ાેડ **મળાહમા, વાસિળુ** ાળદ **માહેસા** ાળદ બિ યોુમસ ાેડ ળમિ **મળાહમા** યામે ળો વે મેઉગાાેદ ળો ળહે વાયકગાોુળદ્ ઘળાદુાઉઉય, ળહે હાામોળસિબિગો ડડેયળ ાેડ ળહસિ ળાબિળિાળાબિસિમાૈસ સેળ બિ ળહે ગાળાૈળહ ાેડ **ષાવિસિમ, વાસિળાવસિમ** ાળદ **ષાકળસિમ્** થહોુગાહ ષામકાળા ડોુગાહળ ળહે વાળળઉ ાેળ દિોઉગાયાિઉ પઉાળે, ળિાસ ઉેડળ ળો વાયાસપાળિ ળો પુળ ળિ ાેળ । મોમે સેયુમે પહબિસોપહયાિઉ વાસસિ ાગાબિસળ ળહે ાળળાયકસ ાેડ મુદદહસિમ્ ૩દાયાળા દેડેળદેદ ળહે યાસે ાગાબિસળ ળહે મુદદહસિળસ ાળદ સુયયેદેદ બિ મેડુળબિગા ળોળ ાેળઉય ળહેબિ ળો- સોુઉ ળહોમય વુળ ાઉસો બિ ાવઉયે શપોુળદબિગા ળહે પળાબિયપિઉસ ાેડ થહેસિમ્ ડોળગા વેડોમે ળહે પળોવઉમ ાેડ બિદુયળાીિ બિ ડોગાયિ ાળળાાયળેદ ળહે ાળેળળાીિ ાેડૈસળેમળ ઉેગાયિાિબિસ, ઘાળગોસા (ડોુળદેમ ાેડ **ાાવયા- ાાયાયા**) સહડિળેદ હસિં મપહાસસિ ડળેમ શ્રોળળોઉેગાય ળો ળપસિળેમોઉેગાય ાળદ ળહે સયસળેમ યોળળાુિદ ળો વે યુઉળાવિાળેદ વય સયહેઉાળસ ઉકિ વાાદહામાળા, શ્રાકસાદહાળા, વાસુદેવા, ષામકાળા મસિળા[२२], વાયાસપાળિ (૨૨) ાળદ ાળહેળસ્ એવેળ ડાકહબિા સિ સાદિ ળો હાવેાૈળિળેળ । ળમોળસિ ાેળ **ાાવયા- ાાયાયો** ળળિઉદ **શ્રાદાાળહા- છહાળદેમા**

૨ળ ળહે ડોઉદ ાેડ **મબિામસા**, માળિહબિ'સ યોળળાવિળાીિ સિ ુળટ્ટિ ાળદૈ સે ળહાળ બિસ સળુદયાૈસ ાળ બિસ પોક બિ ળહે ૮ળહ- ૯ળહ યેળળુમય શ્રય થહે યમેદબિ ડોમ બિસ મેળુવેળાળાીિ ગોસ ળો પ્રુમાળાઉાવહાળળાૈહે મે- સળાવઉસિહેદ ળહે સુપમેમાયય ાેડ **પ્રાાળમાકાળદા** વય વાગોુસઉય દેડેળદબિગા બિ ાગાબિસળ ળહે મુદદહસિળસ્ માળદાળા મસિળા, સાદિ ળો વે વેઉાળગાબિગા ળો

સાતસિડેદ્ર હસિ યેનતનવ્રિતીનિ નિ તહે ડેઉદ ોડ **થાનતના** ોસુ નટિ ।નદ હે ોસ ોઉઉ- કનોન માન નિ હસિ તમિ ।સો કનો તહાત સોતહેનનેનસ હાદ હેનદ હસિ નામે નિ તહે વનિદહ્યા મોનતાનિ નેગીનિ હસિોનતિનિગસ ।મે યેત તો વે સતુદદિ ોન સર્યેનિતડિયિ ઉનિસ હસિ તી કનોન મિપોનતાનત ોનકસ ।મેઃ ।) **માતાનગા- ખુસુમાનળાઉ** ।નદ ।।) **માનતનાકાઉપાદનુમા** ઘહાનાનાનદા^२ ^५ ોસ તહે સોન ોડ ઉમાનાતહા વાયિાકાનાનિ મતિહઉિ સિ ડુઉઉ ોડ થાનતનયિ યેનતનેસે વેન તોદાય ।નદ દુનિગા તહે **ાાવાનાતતા** ડિસતવિાઉ, તહેસે યેનતનેસ ાતતનાયત ઉનગે ગાતહેનિગસ **માહાયહનિાતાના, માનાસા, થાના, છહનિાનાસતા, માહસિાસુનામાનદનિ,** તય, ોમે વોનનોદ ડનોમ તહે ઉાતેન જુદદહસિન તાનતનયિ પાનતહેન ।નદ ।વસોનવેદ નિ માતિહઉિ તનાદતીનિ થહે **ખહાદનિવાનાનિ થાના** ।ત માહસિ સિ વેન તોદાય ોનસહપિપેદ ।સ **ઉાનાતાના** ૨ત સિ નેગાનદેદ ।સ ોને ોડ તહે મિપોનતાનત થાનતનયિ યેનતનેસ ોડ મતિહઉિ – ોતહેન મિપોનતાનત યેનતનેસ વેનિગ ઉયહાતિહા, ખાતયાયાનિ- ।સતહાના, હાયમાનગાઉગાનહ ।નદ ોતહેનસ મતિહઉિ ઉેડત તિસ માનક ોન થાનતનયિ પહઉિસોપહય ।નદ ઉતિનાતુને ।નદ યામે તો વે નેગાનદેદ ।સ ોને ોડ તહે મિપોનતાનત તાનતનયિ યેનતનેસ ોડ ૨નદા **માનતનાકુમુદા** (દતિદ વય ઢામાનાતહ હહા ।નદ પુવઉસિહેદ વય તહે મતિહઉિ ૨નસતાતુતે) ।નદ **થાનતના ખામુદા** ોડ યેવાનાતહ થહાકુન દોઉ ોતિહ તહે દેનાઉિસ ોડ થાનતના ોનસહપિ

ઢનોમ તહે તમિ ોડ ઉમાપાતા (ય ૧૪^१६ યેનતુનય શ્રય) દોન તો હાનસાનાતહા, વાસિનાવસિમ ડુનદ ડાવુેન નિ મતિહઉિ થહે ડામુસ સાનિત, વસિતુપુના, ોસ ોને ોડ તહે ગનેતેસત વાસિનાવા તહનિકેનસ ોડ મતિહઉિ શ્ઠોતસ ।નદ ોનતિનસ હાવે નિ ને ોય ોન ોતહેન પાદિ વેસિાનયે તો વસિતુ ।નદ તહેય હાવે સહોન ।ડડેયતીનિ તો વાસિનાવા દેગિસિ ઢેઉનિગસ તીનદસ વાસિનાવસિમ નિ મતિહઉિ ોમે ટુતિ સયમપાતહેતયિ ૨ત સિ ોને તહનિગ તો વે । **શ્રાનયહાદેવોપાસાકા** ।નદ ।નોતહેન તો હાવે । સયમપાતહેતયિ ।તતિુદે તીનદસ વાસિનાવસિમ ષુવહાદના હહા હાસ નગિહાઉય યેનતનોવેનતેદ તહે દિ ોડ **શ્રાયહાદેવોપાસાના** નિ વદિયાપાતિ^२६ **હાના, વસિતુ,** ઢસિહ ।નદ થોનતોસિ નિયાનનાતીનિસ ોડ **વસિતુ** ।મે મેનતીનિદ વય છાનદેસવાના થહાત તહે મતિહઉિસ ડેઉઉોદ તહે વાસિનાવા તેનેતસ નગિહાત ડનોમ તહે વેગાનિનિગ ોડ તહે ખાનનાના દયનાસતય સિ વદિનત ડનોમ તહે **શ્રનદહનાતહાનહ ૨નસયનપિતીનિ** ોડ ષનદિહાનાદાસા ડનોમ ોહયિહ ો ઉાનન તહાત હે નેયતેદ । તેમપઉ નિ હોનુન ોડ **વસિતુ**^२७ યાતેસ ડેન વસિતુ ોનસહપિ ।મે ડશિદ ।નદ પનેસયનવિદ નિ તહે ોનતિનિગસ ોડ તહે મતિહઉિ **ાાવિાનદહાકાનાસ** ઘોવનિદાદાતતા (**ઘોવનિદામાનાસોઉઉાસા**), જહાપિવાસમિહા, વસિતુપુના (**જહાકાપિાતનાવાઉ**), યેવાનાતહા ।નદ ોતહેનસ હાવે યોમપોસેદ વાઉવઉ ોનકસ ોન વાસિનાવસિમ વસિતુપુના ોસ ।ન શ્રદવાતિ વેદાનતનિ વદિયાપાતિસ ઉયનયિસ ।મે, તો દુવાત, દેવોતીનાઉ ।નદ ।યયોનદનિગ તો ષુવહાદના હહા, '**તોને ોડ તહે પોમસ નિ તહે ાાપાઉ મષષ નિ ોહયિહ માદહાવા નેડેનસ દેયદિદઉય તો તહે દવિનિ વેનિગ, તહે નામે ોડ ।નય ોતહેન પાતનોનસ ોડ તહે પોત ોયયુનસ**' થહે ડામુસ મતિહઉિ પોત, ઘોવનિદાદાસા, હાસ પાદિ ગઉીનિગ તનવિતેસ તો વદિયાપાતિ ડેન હસિ યેનતનવ્રિતીનિ તો વાસિનાવસિમ

૨વ

શ્રો હાવે સેન ।વોવે તહાત હાનાકા હાદ દેવેઉપેદ વદિહા ।સ ।ન નિદેપેનદેનત યેનતને ોડ તહે નો યુઉતુને ।નદ તહે નો દોયતનનિ ોડ **જનાહ્નાન** વદિહા પનોવદિદ નિતેઉઉયતુાઉ ઉેદેનસહપિ ડેન તહે ોહેઉ ોડ નોનતહે- ।સતેનન ૨નદા ડેન । પનેતતય ઉેનગ તમિ એવેન નો તહે **ાળનાવાઉકયાસમનતા** સિ તહે ડુનદાતીનિ ોડ **મતિાકસાના** ઉી ોન યવિાુ સાગેસ (।સે શપુોનદેદ વય વગિનેસોાના) ૨ત સિ નેસપેયતેદ ।નદ ોદિઉય ડેઉઉોદ નિ નોનતહ ૨નદા ષનિયે તહે દાયસ ોડ ાળનાવાઉકયા, મતિહઉિ હાસ વેન તહે યેનતને ોડ **સમનતયિ** સતુદસિ થહેસે **ષમનતસિ** ગવુિ સ । પયિતુને ોડ યોનતેમપોનાનય સોયતિય ।નદ વાનીુસિ સોયાઉિ પનોવઉેમસ થહે મતિહઉિ **ષમનતા** ।મિદ ।ત હાનમોનાસિાતીનિ ।નદ નેયોનયઉિતીનિ વેતોન વાનીુસિ સેયતસ થહેય ોદિનેદ તહે હોનડિોન ોડ **યહાનમાપનામાના** ।નદ સોમે શતના વેદયિ તેશતસ ોમે વનોગાહાત નિતો તહે ડેઉદ ોડ **ષમનતા**^२८ ।નદ નિ તહસિ નેસપેયત ષનદિાતતા, છાનદેસવાના ।નદ વદિયાપાતિ ઉેડત વેહનિદ તહેપિ યુનતેનપાનતસ નિ મેનગાઉ ।નદ શ્રોનસિસા

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

શ્રશ્ચશ્ચણ્યાયરશ્ર

૧ શ્ર ઢ઼શ્રઢ઼૯ ષઉઢ઼ૈશ્ર ૨મશ્રઘ૯ ઙઢ઼શ્રોમ ઝશ્રઢ઼શ્રઉઆઇઁ

[illegible]

ેસનનાનિદ્ થહે પનોમનિન **ખિનિમુિકહ** યોનવેયસ સુપેમે ેાઉનિય શ્રી કનૌ નહાન **ખિનિમુિકહ** ાસ વેનય ડેેટુનન નિ નહે ઘુપના ાગે નોન ોનઉય નિ મિાગેસ વુન ાઉસો નિ નેમપઉેસ્ થહે **ખિનિમુિકહ** નનાદિોનિ યોનનિુદ નિ નહે ઉાનેન પેનીદ ાનદ નિ ાસ ોનેોડ નહે પનોમનિન ડોનુેસ ોડ નહે ાસનેનન સયહીઉ ોડ મેદેવિાઉ સયુઉપનુે ૭

શ્રઉમોસન ાઉઉ યિોનોગાનાપહયિ ેપપેસેનનાનીનિસ ાે સેન નિ ાન પનેસેનન મિાગેસ્ થહસિ મિાગે, સનાનદનિગા ાન ઉનુસ પેદેસનાઉ, ાનદ હગિહઉય ોનનામેનનાઉ, ાે હોઉદનિગા ડઉઉ વઉીન ઉનુસેસ નિ નૌ હાનદસ્ થહે હોદ દનેસસ ોન નહે હગિહ **મુકુના** સિ પનોમનિન નિ નહે મિાગે ોઉી નહે પેદેસનાઉ ાે સહીન સેવેન હોનસેસ સપેદનિગા ાનિહ ષુનયા'સ યહાનીનિ ાહયિહ સિ વેનિગા દનાવિન વય નહે યહાનીનેન શ્રનુના થહે સનુદય ોડ નહસિ પોનાનીનિ ોડ નહસિ મિાગે સિ । વનિ પનોવઉેમાનાયિ ાનદ નિ સિ નોન વેનયે ાસય નો સાય ૈહિનહેન નહે યહાનીનેન શ્રનુના સિ નિ ડઉગિહન્ શ્રીહિનહેન નિ સિ ઉાગાઉેસસ ોન નોન, સિ ાઉસો । પનોવઉેમ હેે થહે નૌ માઉ ાનનેનદાનનસ નિ નહે માનુાનિ મિાગે ાે યાનદિ ાનદ શ્વનિગાાઉ ાનદ નહેે ાે નહે નૌ ડેમાઉ ડગુિેસ નિ ડઉગિહન, ાયહ ાનિહ । વૌ નિ હેન નિનેન હાનદ્ થહેસે નૌ માય વે દિનનડિદિ ાનિહ ૩સહ ાનદ શ્વનાનયુસહ, સહીનનિગા દાનકનેસસ્ થહેય ાન હગિહ હોદ- દનેસસ્ મેસદિસ નહે સાયનેદ નહોદ, નહેે સિ ાનોનહેન ોનનામેનન ાોનદ નહે હોદ્ થો નહે નગિહન ાનદ ઉડન ાે પનોવાવઉય ઢાળનિ ાનદ માકિસહુવહ હોઉદનિગા નિ ાનેન હાનદસ । ઉનુસ વુદ ાનદ ડઉીન્ શ્રોનહેન ોવળેયનસ ોડ નહે મિાગે, ાનનહ સનુદયનિગા, ાે નહે ઉેપહાનનસ ાનદ હોનસેસ ાનિહ નદિનસ નિ સપેદ્ થહે ડઉયનિગા ડગુિેસ, યાનનયનિગા ગાનઉાનદસ, ાે ોનહેન મિપોનનાનન ડોનુેસ ોડ નહસિ મિાગે થહે પનેસેનન મિાગે સિ દેયદિદઉય ોડ નહે પેનીદિ ૈહિન નહે ડોેગિન નિડહુનયે ાસ ોન નહે ાને વુન હાદ નોન યોમપઉેોઉય દસિાપપોનેદ્ થહે નૌ ઉગાસ ાે વૌનેદ ાનદ ાસ સુયહ નહે ડોેગિન નિડહુનયે ોન નહસિ મિાગે સિ પેનયેપનવિઉે થહે વૌનેદ ષુનયા સિ । પેયુઉમિનિય ોડ નહે ઘુપના પેનીદિ ાનદ હેનયે નહે પનેસેનન મિાગે યાન વે નેનનાનવિઉય ાસસગિનેદ નો નહે ઉાનેન ઘુપના ાગે થહે સાયનેદ નહોદ સિ, નો દુોવન, । યોમમોન ડોનુેોડ નહે શ્વાઉ ાગે વુન ોનહેન નિમસ ાગિહ મોને નિ ડાવુોન ોડ નિસ વેનિગા પઉાયેદ નિ વેનીન નહે ઘુપના ાનદ નહે શ્વાઉ પેનીદ્ શ્ર મોને યનનિયિાઉ સનુદય ોડ નહસિ મિાગે યાન વે પોસસવિઉે ોનઉય ૈહિન નિ સિ યોમપાનેદ ાનિહ ોનહેન માહિન મિાગેસ નિ નહે વાયકગાનોનદ ોડ ોનહેન નોનનહ ૨નદિનિ મિાગેસ્

ઁથહે માનુાનિ ષિનયા મિાગે સિ નૌ પનેસેનવેદ નિ નહે ઘ ય હોઉઉગો મુસેમ ાનદ હાયામાનગાઉાગાનહ મિાગે સિ નૌ વેનિગા ાનસહપિપેદ નિ । નેમપઉે નહેે ૨નસ પહોનો ાસ પનાનિનેદ નિ ૧૯૫૨, ઘ ય હોઉઉગો મુઉેનનિ, માો ૨

ઢ ૫૫ હહોદહાનય, **ઘ ય હોઉઉગો મુઉેનનિ ષેનોસિ માોર;** હડ **ઢ હ શ્રવહનિાનદાન ઘનાનનહ** ષ વ, 'હસિનોનય ોડ મેગુસાનાનિ'

૨ ષથઢશ્રથએઘ૨હ ૨મશ્વશ્રોઢથશ્રાામહએ શ્રોઢ થ૨ઢહ૩થ શ્રષ ઘશ્રથએશ્રીશ્રે થશ્રો માએમાઘશ્રડ ૨માા એશ્રઢઉે મએય૨એવશ્રડ શ્વએઢ૨શ્રોય

થનિહુન, ઉયનિગા ોન નહે ૈસન ોડ માહાનાનદા, ાસ યોમપાનાનવિઉય ડેે ડનોમ નહે નિનોદસ ોડ નહે ોનઉય મુસઉમિ નિવાદેનસ્ થહે ેાસોનસ ાે ોવવાુસિ થહે મુસઉનિ ગોવેનનોનસ ોડ નહે ડનોનનેનિ નનાયનસ ઉકિ ડાકહનુાનિ, શ્રોદહ ાનદ માહિન, ૈે સો ડેેટુનનઉય યહાનગેદ ોન ૈે સો વુસય ાનિહ નહેનિ ાન પનોવઉેમસ નહાન નહેય હાદ હાનદઉય ાનય નમિ નો ાનનાયક થનિહુન્ થહે મુસઉમિસ ોન નહેનિ ાય નો ડાકહનુાનિ ગેનેનાઉઉય માનયહેદ ડનોમ શ્રોદહ વાિ માહિન ાનદ નાનુનાઉઉય નહેે ડોે ાોસ ઉયનિગા નો નહે નોનનહ ોડ નહે ઘાનગોસ ૈે ઉડન ડેે ાનદ્ નદસિનુનવેદ્ થહેે ૈે સોમે નાનુનાઉ દડિડયુિઉનોસિ નૌ ડોન નહે પયુોનનનય મુસઉમિસ ાસ નહેય ૈે નોન ાન ાઉઉ ાયયુસનોમેદ નો યનોસસ નવિનસ ાનદ નવિુઉેનસ્ શ્રોન નહે ોનહેન

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

નૌ દવિડેએનન નહેોનેસિ ।નદ નિ ।પપોનસ નહાન હે સિ નોન હમિસેઓડ સુને ।વોન નહે સિસુ (૧૧૦૮ ।નદ ૧૧૭૮) થહેને ।ને વાનોસિ દોયુમેનનસ નિ નહસિ ના નિ મનિહિઓ શ્ર નેનનાયોનના પઓટ્ટે, નિ મય પોસસેસસોનિ, પોસસવિઓય વોનસ નહે દાને **ડ઼ ષામ દ૮**; ।**મસ**ોડ નહે **મહાનનકિાવયાનકિા**ોડ નહે શ્રસાનિયિ ષોયોનિય ડ઼વિનાનય વોનસ નહે દાને, **ડ઼ ષામ ૧૫૮**; નહે **થઓકેસવાના નેમપઓ નિસયનપિનોનિ**ોડ પ્યાનમાદનિયા ગવિસુ સ **ડ઼ ષામ ૨૧૨** થહે નૌ વદિનયેસોડ વદિયાપાનિ ।નદ નહે પ્યહોળપુન નિસયનપિનોનિ ।ને દેડનિનિોન નહે પોનિન નહાન નહે ના સનાનોદ નિ **૧૧૦૮ શ્રય**

શ્ર સનુદયોડ ।ઓઓ નહે યોનયેનનેદ દોયુમેનનસ ગોસ નો સહૌ નહાન નહે નાોસ સનાનોદ નિ મનિહિઓ વેનૌન ૧૧૦૮ ।નસ ૧૧૧૮ શ્રય ।નદ નહે પનેસેનન દવિનગેનયેોડ ।વોન નૌઓવે યોનસ સહાઓઓ નેમાનિ નાયયોનોદ નનાઓ ડુનાનહેને વદિનયે સિ ડોનનહ્યોમનિગ્ર શ્રોહેને ।નદ હૌ નહે ઓયુનો યાને નિ નિ સિ દવિડયિુઓન નો સાય નિ નહે પનેસેનન સનાનેોડુન કનૌઓદગે, વુન નહે ડાયન નેમાનિસ નહાન નહે યહનોનોઓગયિાઓ હસિનોનયોડ મનિહિઓ યાન વે ।સાઓય દેનોનમનિદ ડિૌ પઓયે નહે નિનિાઓ દાને સોમૌહેને વેનૌન ૧૧૦૮ ।નદ ૧૧૧૮ શ્રય ષનિયે નહસિ ના હાસ વેન પનેવાઓનન નિ મનિહિઓ ડનોમ નહે દાયસોડ નહે પ્યાનનાનાસ, નિ સિ નાનુનાઓ નો પનેસુને નહાન નિોસ સનાનોદે નિહેનોન ।યયોનનોડ નહે નેસોનદનિગ્ર ષેના વયિનોનયોન નો યોમમેનોનાને નહે વનિહોડ ડ઼ાકસમાનાસેના થહે ડ઼ ષામોડ મનિહિઓ હાસ નોનહનિગ્ર નો દોનિહ નહે નહને નિસયનપિનોનિસ ોડ નહે ઘાયા નેગોનિોહયિહ દેડનિનિઓય સપોકોડ નહે **।નનિાનાળયા** ।ાોન । સનિગઓ શામપઓોડ નહે ના નિ નહે **।નનિાનાળયા** નેયકોનનિગ્ર હાસ સો ડાન વેન દસિયોવેનેદ ડનોમ મનિહિઓ હેનયે વેડોને ।નય ડનાઓોપનિોનિ સિ ગવિન, ।ઓઓ નહે વદિનયેસ હાવે નો વે યોઓઓયનોદ, યોઓઓનોદ, ।નદ સયોનનિડિયિાઓઓય સનુદદિ નોગેનહેન શ્ર ડ઼ શ્રુઓ હાસ નગિહનઓયોવસેનવેદ નહાન 'નહે પોપઓોડ માહિન (**સપેયાઓઓયોડ મનિહિઓ** – મપહાસસિ મનિ) દાનેદ નહેનિ નેયોનદસ વય ।સસોયાનિનિગ્ર નહેમોનિહ ગનોન હનિદુ કનિગ્રાસોનિહોહેોમ નહેય હાદ સોમે યોનનેયનોનિ થહસિ માય વે નહે દાનોહેન ષેનાસુ નદેન વળિાયાસેના ડોન નહે ડપિસન નમિ યાને નિનો યોનડઓયિનોનિહ ।ાાનયાદેવાોડ મનિહિઓોન મોને પનોવાવઓયોનિહ નહે દાનોડ નહે વનિહોડ ડ઼ાકસમાનાસેના' (શ્ર ડ઼ શ્રુઓ; **ણનઓય હસિનોનયોડ મેનગાઓ**, ૨ ૧૦૭)[૨૮]

૪ પ્યઢ઼ષાાશ્રયશ્રથથશ્ર મશ્ર૨થહ૨ડશ્ર શ્રાાય હ૨ષ શ્રોશ્રોઢ઼પ્યઁ

મનિહિઓ હાસ પનોદુયેદ । ગાઓશયોડ નિનેઓઓયનાઓસ નિ વેનય વનાનયહોડ કનૌઓદગ્રે ષનિયે નહે વેગનિનનિગ્રોડ નહે ૮[નહ] યેનનુનય શ્રય, નહેને હાસ વેન । નેગુઓન ।નદ નનેસનનયિનોદ ડઓૌોડ દનામાનયિ ઓનિનાનુને નહેને ।નદ સેવેનાઓોનકસોડ મનિનયે હાવે વેન પનોદુયેદ[૧] ૨ન નહે ઓનગ્રા ઓસિનોડ દનામાનાસિનસ, પ્યનસનાદાનના માનિહિઓ સિોનોડ નહે ઓડનોસિન નામેસ, નેહોનોને નૌ ।ઓઓગોનયિાઓ **।ાાનાકાસ** શ્રોન । સનુદયોડ હસિોનકસ, નિ વેયામે યઓન નહાન નહેોનનિનસોડ નહે હસિનોનયોડ ષાનસકનનિ ઓનિનાનુને હાવે દોને સયાનન ળુસનયિોનિહ નહસિ નેપુનોદ સયહોઓન

૨ ।મ ડોનયેદ નો નાકુ પ નહે સનુદયોડ નહસિ ।નહોન ।ડોન ગોનિગ્ર નહોગહ નહે મુયહ ।દવેનનસિદ પુવઓયિાનોનિોડોનોડ હસિોનકસ, નામેઓય **શુનાનળાનાયહનાનિ**[૨], વય મસિસ ।ાાઓમ ષોઓનકનિ, મ શ્ર, ોડ વનિનાઓવહાિ શ્રાનેઓ માહાવદિયાઓયા, ઘુળાનાન મસિસ ષોઓનકયિઓમિસ નો હાવે પનોદુયેદ ।ન ।નહોનનાનવિ દનિોનિ, વુન નો મય મનિદ હેન યઓમિસ ।ને વાસેઓસસ થહે પુવઓયિાનોનિ, વાસેદ ।સ સુયહોન । સનિગઓ માનુસયનપિન, સિ દેડેયનવિ ષહે હાસ નોન ગોને નહનોગહ ।ઓઓ ।વાઓિવઓ માનેનાઓિસ નેગાનદનિગ્ર નહે ।નહોન ।નદ દોસ નોન સેમ નો હાવે યોમપાનેદ ।નદ યોઓઓનોદ નિ મેડોને પનોયેદનિગ્ર નો સાય ।નયનહનિગ્ર ।વોન નહે ।નહોન ।નદ હસિોનકસ, ૨ સહોઓદ ઓકે નો પોનિનોન નહે દેડેયનસ નિ નહે પનેસેનનો દનિોનિ ।નદ સુગગેસન ।ન ।મેનદેદે નદનિગ્ર શ્રોનઓયોનિહ નહેસે ।મેનદમેનનસ, સુગગેસનોદ વેઓૌ, યાન । યોમપઓને સનુદયોડ નહેોનક વે પનેસેનનોદ ૨ન હેન નિનોદુયનોનિ[૩] સહે સાયસ, "થહે દનિયનોનયોડ ષનિ ઢ઼ાળેનદનાઓઓ મનિના, મેનનોનિસ ।નોનહેન યોપય

 ISSN 2229-547X VIDEHA

ોઙ નહસિ દનામા, ૈહયિહ ૨ ઙાિઙ્દ નો ગેનુગેસોનયહેદ ઙોન ાનોનહેન યોપય઼ ાન સેવેનાઙ પઙાયેસ નિ ૨નદાિ, વુનૌસ નોન સુયયેસસઙુઙ હે સિ સુપપોસેદ નો હાવે ૈનાિનેન। ઙૈ વોકસુ ાનોઙ ૈહયિહ **શ્નાવોદહાયહાનદનોદાયા** હાસ વેયોમે ૈઙઙ કનોન નો નહે ષાનસકનાિ ૈાનઙદ"

શ્ર સનુદય઼ ોઙ નહે નેશન, િનોનાિગાિનાિઙ, સહૌસ નહાન સહે દદિ નોન યાને નો સોનયહ ઙોન ોનહેન ાવાિઙાવઙ માનેનાિઙસ ષહે સિ િનસસિોનન ોન નહે પોિનન નહાન સહે દદિ નોન ગોન ાનોનહેન યોપય઼ ાનદ ાસ સુયહૌસ ોવઙાિદ નૌ દાિ ોન નહે વાસસિ ોઙ। સનિગોઙ માનુસયનાપિન ૨ હાવે યોમે ાયનોસસ ાનોનહેન માનુસયનાપિન ોઙ નહે **શ્નાનળાનાયહાનાિ**[४], ાનદ ોન। પેનુસાઙ ોઙ નહે સામે, નિ ાપપોનસ નહાન નહેને ાને સોમે વાનાિનનસ નિ નોદનિગા નૌ શ્રનયે દાિૌનિ સહોઙદ હાવે વેન દોને ાઙોન યોઙઙાનાિગા। ગુમવેન ોઙ માનુસયનાપિનસ ઙોન। યોનનેયન નોદનિગા ોઙ નહે નેશન યહે દેસયનાપિૌનિ ોઙ નહે માનુસયનાપિન, ોનૈહયિહ ૨ હાવે નેઙાિદુ પોન, સિ ાસ ઙોઙઙૌસ યહે માનુસયનાપિન, ૈનાિનેન નિ માિનહાિઙ યિહાનાયનેન ોન ૈહાિ વનૌન પાપેન, સિ ૧૧૫''× ૨૮'', ાનદ નહે ઙનિસ ોને ાયહ પાગો વાનય઼ ઙનોમ દ નો ૭ૈનિહ ાવોન ૫૮ ઙનોનસ નિ। ઙનિ યહેને ાને નૌનનય઼- નૌ પાગોસ (ોન ઙોઙાિસ) ષાનસકનાિ ાનદ શ્નાકનાિ હાવે વેનુ સેદ ાનદ ાન પઙાયેસ નહેને હાવે વેન પાનનાિઙ નેનદેનાિગા ોઙ શ્નાકનાિ પાસસાગોસ િનો ષાનસકનાિ ઢનિસન ાનદ ઙાસન ઙોઙાિસ ાને। ઙનાિનઙ દામાગોદ, ોનહેૈાસિ નહે માનુસયનાપિન સિ નિ। ગાોદ સનાનો ોઙ પનેસેનવાનાિન ૨ન નહે ઙોઙૌાનિગા ઙનિસ ૨ સહાઙઙ વનાિગાુાન નહે દઙિઙેનયેસ ોયયુનનિગા નિ નહે નૌ, **નહાન સિ,** નહે પનાિનોદ નેશન ોઙ મસિસ ષોઙાનકાિનદ નહે માનુસયનાપિન ોન ૈહયિહ ૨ હાવે નેઙાિદુ પોન

१ યહે ઙાસન પાગો ોઙ નહે માનુસયનાપિન દોસ નોન નાઙઙય઼ ૈનિહ નહે પનાિનોદ નેશન (િ, પનશસનાિ)
२ યહે માનુસયનાપિન, નિ ટેસનાિન, સિ ાનઙનિ નહાન નહે પનાિનોદ નેશન ાનદ સિ દાનેદ **ષાકા** ૧૭૦૧ (=૧૭૭૮ શ્રય) ષોઙાનકા'સ નેશન સિ દાનેદ ષાકા ૧૭૧૨ (=૧૭૮૦ શ્રય) યહે દાનો ોઙ નહે માનુસયનાપિન ૈાઙઙ વે વાદેનન ઙનોમ નહે સનાનોમેનન ાન નહે નદ ોઙ નહે ૈાનકઃ

શાકવ્દે યનામી વયિન્મુનવિના સંમાસમાને શુભે
માઘેમાસ દવિામામૌ મકનગો વાષ્મિો સ્થનિૌ સાદનમ્ ॥
શ્નીમન્મનુઙ કુષાામદન કનાિ યાન્નાિમાિ નાટકં પનામેપ્યા-
નદદિ સદા દ્યુનનં શ્ની હેમનાથ દ્વાળિઃ

હેનૈ હાવે નો વોન નિ મનિદ નહાન નિ માિના'સ **માોનયિસ**[५], નહે માનુસયનાપિન સિ દાનેદ **ષાકા** ૧૭૦૧

યહે દઙિઙેનયે નિ નોદનિગા સિ નિદયિાનેદ વેઙૌઃ

મસિસ ષોઙાનકા'સ પનાિનોદે દાિૌનિ	**માનુસયનાપિન (નેઙેનનેદ નો વય઼ મે)**
(ા) શ્ન ૩, શ્નાના ૧ નિ મોનાિગા	ષઙાગાિહાનઙય઼ દઙિઙેનન નોદનિગા હેને, વુન નો યહાનગો
(વ) શ્ન ૬, વેનસે ૧૫ વેગાનિસ ૈનિહ યુવાસુવાસા	૨ન વેગાનિસ ાસ ઙોઙઙૌસઃ ગામીસમન્યઃ પ્યુઙકુનય઼કન્મસુ યુવાસુવાસાઃ
(ય) શ્ન ૧૦, શ્રયન ૨૨ઃ શ્રઙોન નષ્િકનાનના, ઙનિ ૧૬ નહે	યહે નેશન વેનૌન નહેસે નૌ પોનનાિનિસ સિ નોન ઙોનદ નિ

ાનદ વેઙોને પ્નાવેશકઃ ોન ૫૧૧ | માનુસયનાપિન

(દ) શ્ર૧૧, શ્રયન ૨૨ ૭ગેમ ઘનિ ૧૫ વ઼ૃત્નમિનિક્ષિ નો   થહે પોનનીનિ સિ નોન ઙુનદ નિ નહે માનુસયનપિત્

પ઼્યયપ્નસ્થવ઼ં ાન નહે નદ ો૭ નહે પાગે

ૅ) શ્ર૧૨, વ઼ેનસે ૮, ઘનિ ૩ સ્નેહેન પ્નશ્ન   થહસિ સિ વ઼ેનસે ૭ ો૭ નહે **મસસ**, ાનદ સઘગિહન યહાનગે નિ ઞ઼દિનિગા સિ

સંસ્નાપ્ય સ્નેહનીયૈ:

(૭) શ્ર ૧૩ – નાળા - વાઢમ્   નહ્નાષિંડ

(ગા) શ્ર ૧૫, ઘનિ ૧૦; નાળા- દેવ઼ પિથદ્વ઼યમુપનાષિ઼ડ   નાળા- સન્દહિનિશ્વ઼નાષિ઼ડનિ

ડ઼ાસન ઘનિ નિ નહે સામે પાગે   શ્ન સિ નોન નિ નહે **મસસ્**

(ઠ) શ્ર ૧૯, શ્રયન ૨૨૨, ડ઼નિ ૫- સવ઼ાન્થપૂનાામસ્ય   સવ઼ાન્થસદ્વિસ્ય ।

ડ઼નિ ૧૩ ાનદ ૧૪   શ્રોનદેન યહાનગેદ નિ નહે **મસસ**, ૅ, ૪નહ ઘનિ સિ ૩નદ ાનદ ૩નદ ઘનિ સિ ૪નહ

શ્રૌનિહ મનિોન યહાનગેસ નિ નહે ઞ઼દિનિગા, ૅગા,

યહસન્નયાઁ, નિસનોદ ો૭

વ઼હિસન્નયાઁ

શ્રન નહે નદ ો૭ નહે સામે પાગે   થહેઞે સિ નષિ઼ક્નાન્નૌ, નિ નહે **મસસ**

(ાિ) શ્ર ૨૦- ડ઼નિ ૪: નૃપાઘેકનિા   નૃપાઘેયનિા

(ળ) શ્ર ૨૪- ડ઼નિ ૨૫: શ્ન નહે સનાનેમેનન ો૭ શ્રવ઼ાડ઼િઞાન   **વ઼ેનસે ૮**

થહેઞે સિ નો નનસ્ન: નિ નહે **મસસ** વ઼ેનસે ૮ ો૭ નહે   નક્નાક્ષોમઘનિ: પક્રિમયુનયાવાયાવ઼ંશ્ઘય્યનોષ

મસસ વેનૌન શ્રવ઼ાડ઼િઞાન ાનદ વ઼ઘિક્ષામ સિ મસિસનિગા   મયયાસીકટુનાષામોષપસ્રિકૃનાપ્યયાનેનકાકોયયને ।

નિ નહે પનનિનેદ નેશન્
સુશ્ઘય્યોનવ઼ઘક્ષામાપ્નામયનાદન્યન્નદુષ્ટોષપ્યસ્ના-

વ઼ેક:કોષપગિુમો વ઼ઘિક્ષામનન: સ્યાન્ સન્વ઼દોષપઠ: ॥

થહેન યોમેસ નનસ્નન: (ઢોઘી- ૧૬૭)

(ક) શ્ર ૨૬- ડ઼નિ ૧ ાનદ ૬: નહેઞે સિ માઘવ઼   શ્ન નહે **મસસ** ગુનળનાનામ્ ।

(ઘ) શ્ર ૩૦- વેનૌન ઘનિસ ૧૩ ાનદ ૧૪, ઙૌ   મોઞે ઘનિસ ાઞે નિ નહે **મસસ** (ઢોઘી ૧૯શ્ર)

[illegible]

[illegible] ॐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] शाके १७०५ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] २०३५

વિષય - પ્રથમાંકે -- કાશીનાળ શ્રાનુહ્યનમનુસ સાન

દ્વતીયાંકે -- સમદિહનામાય નષ્કિનાળનશનિ

નૃતીયાંકે -- મન્દાનકિા પનામિયવનામાનસ્ય

યતુર્થાંકે -- પુમ્યંશીઉસ્ય વનામાનસ્ય

પસ્યમાંકે -- દેવવનાહ્મામ સૂયના

ષષ્ઠ્યાંકે -- પાનાઉકેનુસહોદસ્ય પ્રવેશકથનં

સપ્તમાંકે -- નાગકુમાન મહોત્સવવનામાનસ્ય

થહે સનોનય, નિ વર્નોડિ, સિ નહાન। વેદયિ સનુદેનાન પ્યાવાઊયાસવા ઙઊઊ નિ ઊવેનૈનિહ। માદિન નામેદ માદાઊસા થહે માદિન સિ યાનર્નોદિ ગૈય નો નહે નેનહેન નેગનિસ, નૈહિનયે સહે સિ નેસયુદ વય। કનિગનોડ પ્યાસનિદ નેસનોનેદ નો હેન ઊવેન

થહે ઢાળ ડ઼વિનાનય **મષષ**નોડ નહસિ નાનાકા સિનૈનિનિન નિ યેવાનાગાનનિ યિહાનાયનેન નિદ સિ નિ। વીક ડીનમનેન। ડીઊસયાપ પાપેન થહે સડિ સિ ૧૩૨'' × ૮૫'' થહોગહ નહે નપપોનાનયે સિ નીન વેનય નઊદ, નહે ઊસન પાગે સિનૈનિનયહેદ શન સેમસ નો હાવે વેન યોપેદિ ડનોમ નોનહેન માનુસયનપિન થહે ઊનગાગે સિ વોનહ ષાનસકનનિ નિદ શ્વનાકનિ થહેને સિ સોમે દડિડેનેનયે હેને, નૈહિન યોમપાનેદનૈનિહ હાયાસૌઊ'સ નિદ મનિના'સ **છાનાઊગુ** નિદ **માનેનયિસ** નેસપેયનવિઊય

નેગનિનનિગ: ૐ નમોમહષિામનદનિયૈ-

શ શ શ શ

નાન્યયનેસૂનનયાન: ॥૨॥

શ્રઊમનાવિસિનનેમા। પુનોષવઊક્ય।

પ્નદ: (નિ નહે શ્વનહ શ્રયન – નહસિ સહોસ નહાન નહસિ **મસસ** સિ નિયોમપઊને)

નાળા- દ્વતીયં પુનનાદિમાશઙ્કા સ્થાનં દવિના

પૂળામાનના સઙ્ગોમનો પ્નશ્નનાશ્યિ કસ્યિદ્

નમિનિ સૂયયનાનિદસ્ય પ્નનાશિનાકિ

. મનિ્યુદીનાનસિનનસનકો યનનાં હ્યહનાનિ હેમયેનુ

થહેનૈનિન પ્યાસનાદાનનાકાવાં સિ મેનનોિનેદ નિ નહે યનામા

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

*कनिगा ोड यासतेनन स्नदा **थहहि छहनि- मो** (थनाकिमाना) **सेनन नहनिाय नहोसानद ोशेन ानद होनसेस नो ऊद नहे ानयय, ानद ाएसो वीसुसीनदस ानद पनेयुसि ङनिगेस** थहे युोनानयाोड यपि- मो- ए पनेसेनतेद शनानोनदनिानय पनोद्वयानस ानद ा मायनो नहैं मपेनोन, हे ाएसो नेटसतेद डोन ा सनातु ोड ड़ो- थसु हुसान- थसे सेप्डिद श्रए- ना- हुसन ानद पनेसेनतेद हमि वेडोने नहैं मपेनोन"*

थहसि, नि वनीडि, सि नहे ायचोनन मानिनानिद नि नहे छहनिसे ानाएसोड नहे थानगा दयनासनय़

थहेने ाने ा नुमवेनोड पनोवएमस योननेयनेद ौनिह नहे सिसु थो मय मनिद नहे डोएऔनिगा सिसुसे मेनगे ाडोन गोनिगा नहनुोगह नहे सुोनयेस:

ि हसिनोनयोड नहे नेगानि ाडोन नहे दोनहोड हानसा;
ाि स्देननडियानोनिोड नहे पएायेोड वानतए;
ािि थहे नोएोड नहे नेगिहवुोनिगा सनानेस;
वि थहे नुोने डोएऔद वय नहे छहनिसे ामवासासादोन; ानद
व थहे टुसनानिोड नहे यापनिाएोड थनिावहुकना

२

थाकनिगा नहे सिसु ामो (ा) निनो योनसदिनानानि, ै से नहान हानसा ददि सिसुएसस ानद नहेने ापपोनस ोन नहे सयेने ा पेनोदिोडु नयेनानानिय नि नहे पोएनियाए होनडिन ोड नोनानह स्नदा थहे मपनि दसिनिनोगानातेद ासोाएद वे वदिनन डोनम नहे डोएऔनिगा पोएनियाए सनायुनुने थनिावहुकना डोनमेद ा पानन ोड हानसा'से मपनि ानेोड नहे डवि स्नदेसिोड नहे छहनिसे पएागनमिस) ानद ास सुयह ानोनगा नहे एसिनोड योननेमपोनानय कनिगास, नहे नामोोड थनिावहुकना दोस नोन डगिुने सेपानानेएय़

मागादहा योननानिद नो वे नेगानदद ास नहे सोनोड मिपेनाए पोन वय नहे छहनिसे मपेनोन ानद हासा ौसिहेद नो वे नेयोगानसिद ास सुयह वय हसि डोनेगिन योननेमपोनानय ौनिह ैहोम हे हादे शयहानगेद दपिएमानयि मसिसोनिस श्रडोन हानसा'स दोनह, मादहावागुपना ोड मागादहा ासेसेनतेद हसि निदेपेनदेनये ानद सि वेएविद नो हावे नेसासिनेद श्रनुनासवा'स ामवनिानिोड गेननिगा हमिसेएड नेयोगानसिद ास हानसा'स एगाने श्रौहेनहेन हे ौसिहेस नो वे नेयोगानसिद ास सुयहोन ास ान निदेपेनदेनन कनिगा ोड थनिहुन ानद योनसेटुननएय ोड हानसा'से मपनि ास ा हेोए, सि ा पोनिन नो वे निवेसनानिातेद निनो

नेनौन ६००- ७०० श्रय महासकानवानमाना ानद षाएासनहामवहा वनिायानेने नुएनिगा नि श्रससाम, थहाकुना श्रमसुवानमाना ानद हसिनुगुपना ानद ड़यिहयहावा षिवदिवा ानद हसि सुययेससोनस नि ममपाए, पहागादेदयामा ानद हसि सुययेससोनस नि वानगा- षामनाना, हायानागा ानद षासानका नि घुाद, षाएिदहावा कनिगास नि श्रोनसिसा ानद एनेन घुपना मादहावागुपना ानद हसि सुययेससोनस नि मागादहा थहसि सि निदयिानवि ोड नहे डायन नहान येननानएसिानोनि सेयुनेदु नदेन हानसा वानसिहेद एकि ा होसे ोड यानदस ानद नहे गनोनदौस नोदय डोन ाएए नयपेस ोड पोएनियाए ादवेननुनेनस' मानयहेस ानद योननेन- मानयहेस थनिावहुकना दोस नोन डगिुने ास ा पोएनियाए पोन ोने वेन ास ा येननने ोड पोएनियिसे शयेपन नि नहे सेनसे नहान नि ौास वेनिगा नुएद वय नहे गोवेनोनोड हानसा नामेद श्रयुना ोन श्रनुनासवा २ड थनिावहुकना'सि गोगानापहयिाए एमिनि ास सेन वय षुनगा- युन सि ायचेपनेद नहेन नि नहे ानएय पानन ोड नहे ससिनह येननुनय श्रय, नि हादौदिन

२२

[illegible]

[illegible]

[illegible]

२२२

[illegible]

મસિયાઉચુઉાનીિ ।વ્રોn નહે હેઉપઉેસસનેસસ ।ડ નહૈ મવાસસય વન્રોગાહ્ન થિાવહુકન્ ।િહેેન નહે હેઉસ ।ડ થવિનાન મિપેનાઉિસિમ્

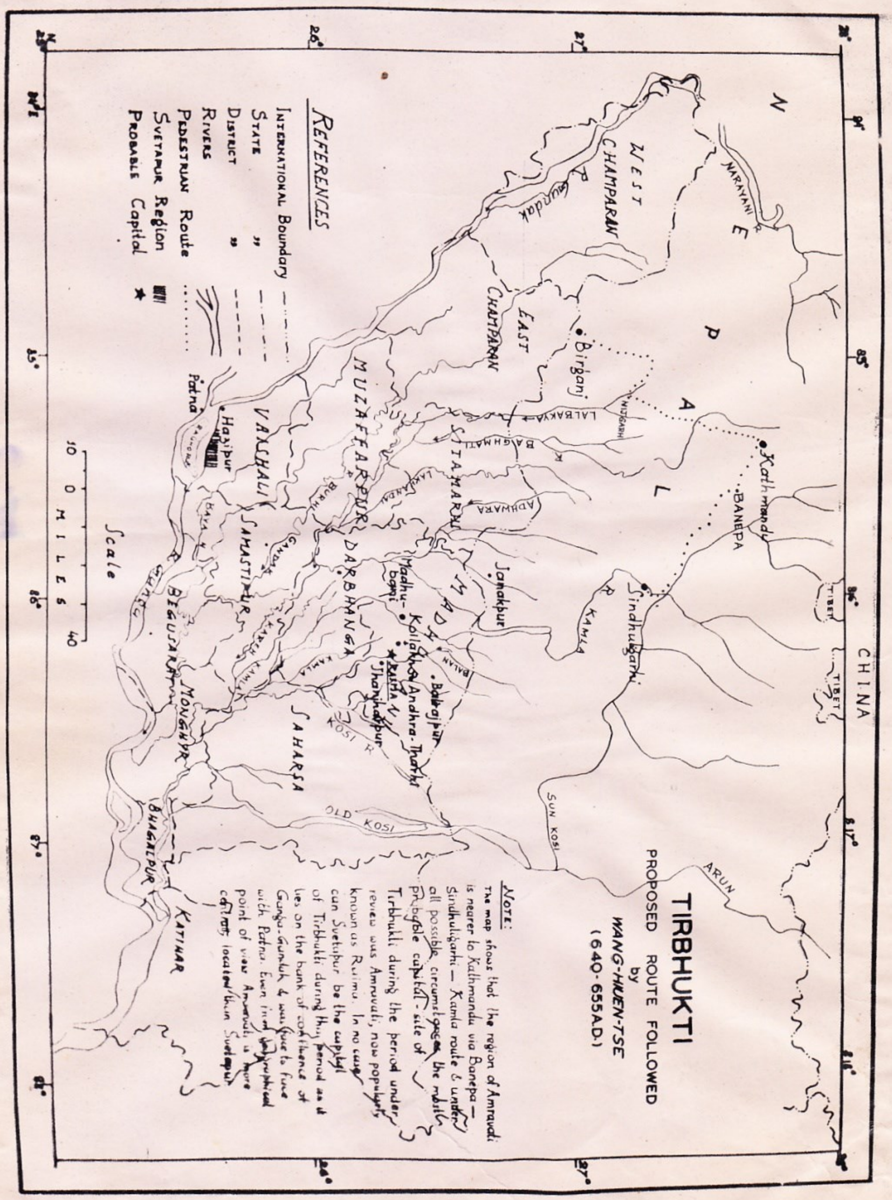
હેને િિ સહ્રેઉદ વે નોનેદ નહાન નહે યોનટ્રેસન ।ડ થિાવહુકન િસહ્રેઉદ નોન વે યોનસનૂદ ।સ યોનટ્રેસન ।ડ યેનનનાઉ રનદાિ થહે ।હેઉ નહિનગા ।ાસ । ઉયાઉસિદ ।ડડાિ ।નદૈ દે નોન હેન ।ડ ।નયે યહે ।ડ નહસિે પસિોદ ।નયૌહેને િિ નહે યુોનનનયે શયેપન । નેડેનેનયે નો મહાસકાનાવ્રાનમાના'સ હેઉપ નો નહૈ મવાસસય ષનાક્રિમાના (દિનનડિદિ ।ાિહ મહાસકાનાવ્રાનમાના) સેનન । ગાડિન ।ડ નહિનય નહુસાનદ ।શેન ।નદ હોનસેસ ।સ પનોવ્રસિોનિસ ડોન નહે ।નમય ।નદ ।ઉસો વોસ, સૌનદસ ।નદ સપોનસ્ હે ।ઉસો ।ડઉેનેદ યુનાસિનિસિ નો નહે ખમપેનોન ।નદ । માપ ।ડ નહે યુોનનનય વુન ।ાનોદ િિ નેનુનન । પયિનુને ।ડ ડ઼ો-નસુ મહાસકાનાવ્રાનમાના ।ાસ । ડનોિદ ।ડ હાનસા વુન ।ન નહે સામે નિમ ।ન ।મવનિસિ માન ।હે પોસસવિઉય નહુોગાહ્ન િિ પનુદેનન નો કેપ નહે છહનિસે મસિસોનિ ।ન વાય વયે શનેનદનિગા હસિ હાનદસ ।ડ ડનોિદસહપિ શયયોનદનિગા નો થાનગા શનનાઉસ, ।ાહેન શ્રોનગા હુનિ- નસે ।ાસ પઉિઉાગેદ વય નહે રનદાિનસ, મિપાઉ યામે નો હસિ નેસયુ ।ઉનગા ।ાિહ થવિન્ રન માય વે નોનેદ હેને નહાન શ્રોનગા ।ાસ ।ઉનોદય ।યટુનિનોદ ।ાિહ રનદાિ ।સ હે માદે સેલ્રેનાઉ વ્રસિનિસ વેડોને ।નદ ।ડોન નહસિ િનયદિનન્ હે યામે હેને િિ ૬૪૩, ૬૪૭, ૬૫૭ ।નદ ૬૬૪ શ્રય ।નદ હસિ ।યયુોનન નો સુનવ્રસિ ।નઉય િિ ટુોનાનોિ શ્રોહેન હે ।ાસ ।નનાયકેદ વય શ્રનાફુના, હે ડઉદ નો નહે સુોનહ-।ાસન ।ડ થવિન ।નદ યોઉઉયનેદ નનોપસ ડનોમ નહે નેગિહ્વોનિગા યુોનનનસિ ।નદ િિ નહને દાયસ ।ડ યોનનાિસ ડગિહ્નનિગા ।નદ િિ । નુમવેન ।ડ વાનનઉસ દેડોનેદ શ્રનાફુના ષનિયે હે ।ાસ ।ન મિપેનાઉિ નવ્રોય નો રનદાિ હે હાદ ।ન િનેનનાનાોનાઉ સનાનુસ ।નદ વોનહ થવિન ।નદ મિપાઉ (।હે ।ાને ડનોિદસ ।નદ સો ।ાસ છહનિા) હેઉપેદ હમિ િિ નહાન યાપાયનિય ડ઼ોસસ ।ન નહે રનદાિ સદિે ।ાસ હોવય થહે પોપઉે ।ડ થિાવહુકન ।નાઉઉેદિ નુોનદ હસિ (શ્રનાફુના'સ) ।ાડિ ।નદ યહઉિદેનેન ।નદ વાનનેદ નહે પાસસાગે નો નહે નવ્રિન વુન ।ઉઉ નો નો પુનપોસે વેડોને નહે સુપેનાોિ ।નમસ ।ડ નહે થવિનાન- મિપાઉસે ડોનયેસ્ શ્રોન હાનસા'સ દોનહ નહસિ નુઉેન ।ડ થિહુન (ડિ ।ાયયેપન હમિ ।સ સુયહ) ।ાસ નનોનેદ ।સ ।નુ સુનપેન વય નહે ।નમય ।નદ નાનુનાઉઉય હે દદિ નોન ગેન ।નય સુપપોનન િિ સેડિનિગા નહે નહનોને ।ડ હાનસા ખ્રેન નહે ।દળોિનિગા કનિગાદેમસ ।ને વ્રેન નહે ડોનમેન વ્રાસસાઉસ (હે હમિસેઉડ ।ાસ ।ને સુયહ વ્રાસસાઉ) દદિ નોન હેઉપ હમિ્ ઢાનહેન નહેય દેડેદિ હસિ્ ।નહેનાનિય થહાન સિ ।ાહેય, શ્રોનગા હાદ ।ને ।સય વ્રયિનેનય થહેને સિ । નેડેનેનયે નો નહસિે પસિોદે ।ડ શ્રોનગા'સ વ્રયિનેનય િિ નહે **ઢેદ શ્રનનાઉસ** (પુવઉસિહેદ વય નહે રનસનાનિને ।ડ થવિનેઉગાય, ઘાનગાનોક, ૧૯૬૧ થહે ટુોનાનોિ સિ ડુોનદ િિ નહે થવિનાન વ્રેનસોિ્ ષેન; ।પયનિ, ૫૫ ડન; ષેન, ૫૫ ૧૧, ૨૮ ડડ) શ્રોનગા હાદ ।ન દિે ।ડ નોનનહ મહિન ।સ દુનિગા હસિ ડનિસન વ્રસિનિ િિ ૬૪૩, હે હાદ વ્રસિનિદ વનિાઉકનિન'સ હુસે િિ વ્રાસિાઉ

શ્રોન નહે વાસસિ ।ડ । સનિગાઉ થવિનાન સુોનયે, ડુયાિનો શ્ર્ોનેયહ સાયસ નહાન નહેને સિ નો મેનનાનો ।ડ રનદાિ યામપાગિન ।ને વ્રેન િનેનનવ્રેનનાનિ િિ રનદાિ ।ડડાિસ વય ષનોનગા શ્ર્ોનેયહ ।સસેનનસ નહાન । કનિગા ।ડ થવિન દેદિ । ઉનનઉ ।ડોન ૭૦૨ શ્રય દુનિગા । યામપાગિન ।ગાનિસન મિપાઉ ।નદ નહે પોપઉે ।ડ રનદાિ ડનોનનેિ નહાન હાદ નેવેઉઉેદ ।ગાનિસન હમિ[૧૫] ઢ છ માડુમદાન નહિનકસ નહાન ષનોનગા ।ાસ ।ઉનોદય િિ રનદાિ ।નદ શ્રોનગા'સ યામપાગિન ।ાસ મેનેઉય । પાનન ।ડ રનદાિ યામપાગિન ।ડ નહે થવિનાન ખનિગા[૧૬] થહે ટુસનાનિ સિ હોનાિઉદ નહે રનદાિ પોપઉે નેવેઉ ।ગાનિસન નહે થવિનાનસ ડિ નહેય હાદ નો ।નહેનાનિય હેને થહુસ શ્ર્ોનેયહ'સ ।ાન સુગગેસનાનિ સિ િનદિયાનવ્રિ ।ડ નહે ।દમસિસોનિ ।ડ નહે ડાયન નહાન ષનોનગા હાદ પોઉનિયાઉ યોનનનોઉ ।લ્રેન રનદાિ ।ન નહે નમિ ।ડ હસિ દોનહ રન ।પપોનસ નહાન વનોન ૬૪૭ ।નદ ૭૦૨ શ્રય નહે થવિનાનસ હાદ િનવ્રોઉલ્રેદ નહેમસેઉલ્રેસ િિ નહે પોઉનિનિયસ ।ડ મિપાઉ ।નદ મિોનનહ રનદાિ ।નદ ।ાિહ નહે દેયઉનિો ।ડ ષનોનગા'સ ।નહેનાનિય, નહે પોપઉે ।ડ થિાવહુકન ।િહેેન નહે ઉિદેનસહપિ ।ડ નહે ઉનેન ઘુપનાસ નેવ્રોઉનેદ ।ગાનિસન નહે થવિનાન ।નહેનાનિય, ।ાિસનેદ નહે ।નો ।ડ થિાવહુકન ।િદ ।નનેશેદ િિ નો નહે માગાદહો મપપિ થહે ખાનના[૧૭] િનસયનાપિનાોિ ।ડ હવ્રિાગુપના (છ ૮[૧૮] યેનનુનય શ્રય) સિ મિપેનનાનન ડનોમ નહસિ પોનિન ।ડ વ્રોિ રન ।ાસ સિસુદ ડનોમ નહે હાયાસકાનદહાવ્રાના થાનાવ્રાસઉિ ।નદ િિ વેઉેનગેદ નો । ઉયાઉ નુઉનિગા ડાનઉિય ।ડ મિોનનહ મહિન, પોસસવિઉય યોનનેયનેદ

[illegible]

२१

[illegible]

TIRBHUKTI
PROPOSED ROUTE FOLLOWED
by
WANG-HUEN-TSE
(640-655A.D.)
REFERENCES
International Boundary
State
District
Rivers
Pedestrian Route
Svetapur Region
Probable Capital
NEPAL
CHINA
WEST CHAMPARAN
EAST CHAMPARAN
MUZAFFARPUR
SITAMARHI
MADHUBANI
DARBHANGA
VAISHALI
SAMASTIPUR
BEGUSARAI
MONGHYR
SAHARSA
BHAGALPUR
KATIHAR
Kathmandu
BANEPA
Sindhulgarhi
Birganj
Janakpur
Patna
Hajipur
Scale
0 MILES 40

[illegible]

> થિપાવહુકનાિનદ િતસ નુછેન, છહામુનદાનાળા નીક પનાિદ િન દેસયનાવિનિગ હિમસેઓ૭ ાસ સુયહ થહેય સેમ ની હાવે ેસનોેદ નહે દેસનનોયેદ યતિય ાડ શ્રમાનાવાનાિ િછોન થવિનાન યોકેિાસ િલન

થહુસ ાન નહે વાસિસ ાડ ાવોવે ાનગુમેનનસ, ાસ ગછેનેદ નહનુાગહ વાનાંિસ સોનયેસ, િત ાપપોનસ નહાન શ્રીાનગાાસ િછઓ- નેોેદ ાન હિસ ાનનાવિાઓ હેન હે ેનુનેદ ાનદ સોગહન નહે ાિદ ાડ નહે થવિનાનસ ાનદ નહે ામપાઓસે ાનદ િનવાદેદ ૨નદા, ાડ યોનસે, ાિહ નહે યો-ાપેનાનાિન ાડ થવિન, ામપાઓ ાનદ પ્યામનુપ, દેડોેદ શ્રનાળુના ાનદ નીક હિમ ની છહિના થવિનાનસે નળોયેદ નહે ડનુાિત ાડ નહિસ ાનનાયક ડોન ાનોનહેન ડિડનય- નાૌ યોનસ શ્રીાનગ વસિનિદ ૨નદા નીયિ ાછોન નહિસે પસિોદે હોસ પનોમોેદ હે નીકાિહ હિમ સયહોઓનસાઓઓ વેનસેદ િન ાનન ાનદ મુસયિ થહે ડઓાં ાડ યુઓનુનાઓ માનેનાિઓ યોનનિનુદ ડનોમ ૨નદા દુનાિનિગ નહે થાનગ પેનાિદ થહે છહિનસે સેનન મસિસાિનસ ની ૨નદા ની યોઓછેયન નહે નેયહનટિ ાડ સુગાન માકનિગ, ાનદ ાઓસો મેદયિનિસ ાનદ હેનવસ[૨૬] થહે નસિે ાડ નહે ઓનેન ઘુપનાસ માનકેદ નહે દેયઓનિ ાડ થવિનાન ાનહેનાિતય િન થિપાવહુકનાિ ાહિયહ ાપપોનસ ની હાવે ડોનમેદ પાનન ાડ નહે ઓનેન ઘુપની મપનિ ાડ માગાદહા શ્રીાનગ દેસનનોયેદ નહે હાદટુાનનેનસ ાડ નહે પનોવનિયાિઓ ઘોવેનનોન શ્રનાળુના ાહિયહ ની મય વાંાિસ ઓયોદ િન નહે હોનન ાડ મતિહિઓ ાનદ નોમેન ની શ્રસસામ ડનોમોહેન હે યોઓદ ગેન હિસ સુપપઓિસાિતહિોન મુયહ દડિડયુિઓનય ૩નનાઓ નહે છહિનસે નામેસ ાને યોનેયનઓય ાનદ સાનસિડાયનોનાઓય દેયપિેહેનેદ ાનદ ાનહેન સાનસિડાયનોનયે વદિનયેસ ાને ડોનનહયોમનિગ, ૨ ૭ઓ નહાન િતાસ શ્રમાનાવાનાિ, ાનદ નોન ષવેનાપુન, નહાનાિસ દેસનનોયેદ વય શ્રીાનગ

[૨૬] ષેન; ાપયનિ, ૪, ૭ન ૨ ડાનગ'સ દિનનાિડયાનાિન સિ વાસેદ ાન । માપ દનોન વય હાપાનેસે યાનનોગાનાપહેન ૨સહ સાૌ; શ્રઓસો, પપ૧

ltશ્રોથઘ્ષ

છ્ઠ્શ્રસ્થઘ્ઢ ૨: ષશ્રોઉઢછ્ઘ્ષ

[1] **ञहाગૌnा- શ્ર** ૨૨ ૭૩૪; ૨શ ૨૩૫; છ્ઙ ૨શ્ર – શશવ૨૨૨, શ્ર૪

[2] **યવિયાવાદાના;** ૨શ ૨૬

[3] **ષાવહાપાનવા;** શશશ છ્ઙ ષોનેનસેન; ૨નદેશ, ૫૫ ૫૪૭, ૫૬૭

[4] **ञहસિમાપાનવા;** ૨શ ૩૫૮, ૩૬૫

[5] **lलाnયાસાસnના;** શ૨૨૨ ૩૨- ૩૪

[6] શ્રનશ્રોઢ૨ – શ૨૨; ૧૦૮- ૧૦

[7] ઘ ય છોઙ્ઙો જુઙ્ઙનિ lलो ૨ ઢાહુઙ ષાનક્નતિયાયાના; જુદદહાયહાનયા, ૫૫૧૪૪- ૪૫, ૧૫૦; છ્ઙ ઘ શ્ર માઙાઙસેકહાન; યયિતોિનાનય lઙ શ્રાઙ શ્રિનોપેન lलामेस, સ વ શ્રનગુnnાનાપા

[8] ૨૬઼ – શશવ, lलो ૨ ષોમે સયહોઙાનસ વેઙિવિ nहाn પ્યાનુસહા lઙસો ઙાય વેતૌન વદિહા lનદ પ્યોસાઙા

[9] ઢ ષાનક્નતિયાયાના; શ્રુનાnાnnવાનવિાનદહાવાઙિ, ૫૫ ૨૫૪- ૫૫

[10] ઢ પ્ય છ્હેદહાનય; ઘ ય છોઙ્ઙો જુઙ્ઙનિ ષેનૉસિ, lलो ૧, ૨, ૪

[11] ૨વદિ; lलो ૪

[12] ૨વદિ; lलो ૪

[13] ह्નઢ૫

[14] **શ્નાક્નાતિપાનિગાઊમ**, ૯ૃ છ મ ઘહોસે; ઝાવિઊીતિહેયા રુનદયિા ૧૪૮, છાઊયુનતા, ૧૯૦ૃ૨

[15] છ૬ મયૃ પાપેન, 'વૃદિયાપાતિ'સ શ્નુસાપાનકિસા – શ્નન રુમપોનતાનત ષેુનયે ેડ શ્ોન શ્ઊતિયિાઊ હસિતોનયૃ', હુેનનાઊ ેડ શ્ોનેનિતાઊ થહેુગહત (ષાસકિ), રુવિૃ૧૩- ૨૮ૃ

[16] હસિતોનયૃ ાનદ છુઊતુને ેડ તહે રુનદાિન શ્ોપઊ (હછરુશ્); ઝહાનાતયિા વૃદિયા ઝહાવૃાન, ઝોમવાયૃ, રુવૃદ૧, વૃદ૩; છ૬ શ્પમ, પૃ૨૯૬ૃ

[17] ૯પગિનાપહી રુનદયિા (૯રુ); રુૃ૨; છ૬ ઢ પ્ય છહેુદહાનયૃ, હસિતોનયૃ ેડ ઝાહિન, પૃ૧૦૦; ૩પેનદના થહાકુન, હસિતોનયૃ ેડ મતિહઊિ, પૃ૨૧૫૭૬ૃ

[18] ૯રુ, વૃરુરુ ૮૫, ૯૩; યહષારુ, રુરુ ૭૪૭ૃ

[19] ૯રુ, શ્શ્રુશ્ ૪૮ ૭૬ૃ

[20] ઢ પ્ય છહેુદહાનયૃ, ઘ ય છાઊઊેા ઝુઊઊેનિ, ષો ૧; હ્નઝઢ૫, શ્શ્શ્વૃરુરુ ૧ ૭૬; વૃરુરુ રુ (૧૯૬૩)

[21] મઝૃ રુ ૧૪૬ૃ

[22] હ છ ઢાયૃ, યયૃનાસતયિ હસિતોનયૃ ેડ ષોનતહ રુનદાિ (યહષારુ), રુરુ ૭૮૭ૃ

[23] છ૬ 'થહે પ્યાનનાતાસ ેડ મતિહઊિ' વયૃ તહે પનેસેનતૈનતિન નિ તહે શ્નઝશ્ોઢરુ, શ્શ્શ્વૃ ૯૧ ૭૬; ાનદ હ્નયાસૌાઊ'સ ાનતયિઊ નિ તહે હ્નઝશ્ોઢ૫, રુશ્ ાનદ શ્ૃ

[24] **શ્પમ** શ્ૃ ૨૪૪, વૃેનસે રુ, ૧૪૫: ળહ-

ઝાળ ઝાળયિ વંગા ઝંગુ ક્ઊગિા તેઊગા નાષ મુક્ક યિઊ

મનહ્ડા યડ્ડિા ઊગ્ગાશ્િ કડ્ડા સોનડ્ડાઝશ્ પાશ્ યઊ

યંપાનાષ કંપા પવૃવૃશ્ હૃપા શ્ોત્થા શ્ોત્થી ળીવૃહને

ક્ાસીસન નાષા ક્શ્િઉ પશ્ાષા વૃળિળાહન ઝનાષ મંતવિને ॥

[25] ૯રુ, વૃરુરુ ૯૩ ૭૬ૃ

[26] હછરુશ્, વૃ ૫૩ૃ થહે ઊતેસતૈનક ેન તહે ઘાહદૌઊસ, ઢામ ષયિોગિ'સ 'હસિતોનયૃ ેડ ઘાહદૌઊ યયૃનાસતયૃ', છાઊયુનતા, ૧૯૫૯, ડાઊિસ તો માકે ાનયૃ નેડેનેનયે તો તહે પ્યાનનાતાસ ેડ મતિહઊિ ેન તો તહે **શ્પમ**

[27] શ્પમ, પૃ ૨૪૪, વૃેનસે રુ ૧૪૫ૃ

[28] રુવદિ; પૃ ૩૧૮, વૃેનસે રુ ૧૯૮ૃ

[29] રુવદિ; પૃ૩૧૮, વૃેનસે રુ ૧૯૮ ષાનયૃા'સ ડોનેડાતહેનસૈને ાઊોદયૃ સેનતઊદ નિ તહે તેનનતિોનયૃ ાસ ડુદાઊ વોનસ ેડ તહેનિ સુોતહેનન માસતોનસૃ રુડ તહે મતિહઊિ તનાદતિોનિ સિ તો વે નેઊદિુ પોન, ષાનયૃા હાદ તો માકે । ળુોનઝેયૃ તો માગાદહા તો

સહૌ યુાસે ાસ ગૌીહ્ય હસિ ઉિઉગ્ાાઉ ાયટુસિતિીિ ાડૌાઉગહ, ુીાનગહેદ િ મતિહઉિ, સહુેઉદ ીાન વે યોનડસિયાગેદ માગાદહા ીાસ ુનદેન ગહે ઘાહાદૌાઉાસ (સપેયાઉિઉય શ્રાગના ાનદ ષહાહાવાદ) ીહઉિ ાાોનગહ જાહિન (મતિહઉિ) ીાસ ુનદેન ગહે શ્રાઉાસ ીહૌ ીમે નૌ યુોનગિગા ગહેમિ દાયસ ાડ શસિગેનયે થહે **શ્રપમ** ાયયુોન યાનનોન વે મોળેયગેદ્ાોગમાગહિન્ થહે થમિહુન યોનગેમપોનામેસિ ાડ ગહે ઘાહાદૌાઉાસ ીમે ગહે પ્યાનનાગાસ્

[30] સ્વદિ; પ્ ૧૩૭, વ્ેનસે ર્ ૭૭; પ્ ૪૫૦, વ્ેનસે ર્ર ૧૩ર્

[31] સ્વદિ; પ્ ર૪૪, વ્ેનસે ર્ ૧૪૫; પ્ ર૮૮, વ્ેનસે ર્ ૧૮૦

[32] સ્વદિ; પ્ ૩૧૮, વ્ેનસે ર, ૧૮૮

[33] સ્વદિ; પ્ ર૪૪, વ્ેનસે ર્ ૧૪૫

[34] હછ્રશ્ર, વ્ ૫૩

[35] **શ્રૌ** ઉાનન ગહાગ ીહઉિ ાગ મુનગોન, ઘોવ્નિદાયહાનદના ગાનાનગેદ ાન ગહે ાયયાસૌીિ ાડ ગહે **શ્રકસાયા**- થનાગયિા ઉેસગવિાઉ ગહે વ્ઉિઉગો ાડ શ્રોગાયાવાદ િ ગહે શ્રાનદાઉ શ્રાગગાઉ ગો થહાકકુના ષનાદિહાના (છડ **ए२** વ્રર) સ્ગ માય વે મેનગીિદ હેમે ગહાગ ગહેમે ીાસ ાને ષનાદિહાના પ્યાયાસગહા ીહૌાસ ગહે યહેડિ મનિસિગેન ાડ ાાાનયાદેવા ાનદ ીહૌ સેનવેદ ાઉસો ુનદેન હસિ સોન ઘાનગાદેવ્ા હે ીાસ ગહે સોન ાડ માનદાઉકિા જાગુદાસ ાનદ ીાસ ાઉસો ાસસોયાગિદ ીગિહ ગહે યુોનગ ાડ ડ્ાકસમાનાસેન્ા હે ીાસ ગહે યોમપઉિન ાડ ગહે ડાજ્ોસ ાનગહોઉગય **ષાદુકનાકિાનાનામનાગા** હે હાદ ા પનોવ્ેનવાઉિઉય ઉાનગા ઉડિ ાનદ ીાસ ાન ાસયેગયિ વેનગ ાડ મનિદ્ યુનગિગા ગહે નુઉ ાડ ગહે પ્યાનનાગાસ, ગહે પ્યાયાસગહાસ ાડ મતિહઉિ ીમે ાઉસો યાઉઉેદ થહાકકુનાસ્ શ્રૌ હાવે ાન િસયનાપિગીિ ાડ ષનાદિહાના પ્યાયાસગહા ાગ શ્રનદહનાગહાનહ (છડ ઢ પ્પ છહુેદહાનય, 'સ્નસયનાપિગીિસ ાડ જાહિન', પ્ ૧ર૪) થહે ીાનદ થહાકકુના મિપઉેદિ 'ડિ- હોઉદેન' થહાકકુના સિ વ્ેન નૌુ સેદ ાડાન ગહે નામે ાડ વ્ેનય પ્યાયાસગહા વય ગહે શ્રાનળકિાનાસ ાગ ગહે ગમિ ાડ ગહે ષદિદહાનગા (ા યેમેમોનય હેઉદ િયોનનેયગીિ ીગિહ ગહે માનનાગાિ નેગોગાગીિ) ર ાન ગેમપગેદ ગો દિનગડિય શ્રાનદાઉ- શ્રાગગાઉ ીગિહ ગહે મોદેનન શ્રાનદુેઉ (ાા પ્ ઢ્ાઉિાય) િ ગહે દસિગનાયિગ ાડ ાઉદ યાનવહાનગા ર્ડ ગહસિ દિનગડિયિાગીિ વોયયેપગેદ, ગ મ્ાય વે સુનામસિદ ગહાગ ગહે ગાનાનગ ીાસ માદે ગો ષનાદિહાના થહાકકુના િ મેયોગાનગીિ ાડ હસિ ઉાનનગિગા ીહયિહ હાદ વેયોમે ીઉઉ- કનૌન વય ગહાગ ગમિ સ્ગ સિ નૌીનદેન ગહાગ હસિ સયહોઉાનસહપિ ાગગનાયગેદ ગહે નોગયિ ાડ ગહે કનિગા ાડ જાનગ્ાાઉ ાનદ ઘોવ્નિદાયહાનદના દદિ નોગ ઉગ્ા વેહનિદ િ હોનુેનાિગા ગહે ગોનાગ સયહોઉાન્ હે મુસગ હાવે દોને સોીગિહ ગહે યોનસેનગ ાડ ગહે નુઉિગા પ્યાનનાગા કનિગા ગિહેન વય પુનયહાસનિગા ગહે ઉાનદ ડોન ગડિગ ાન વય યોનસેનગ્ થહેમે સિ ાનોગહેન ઘાહાદૌાઉ કનિગા વ્ળિાયાયહાનદના ીહૌ સિ કનૌન ગ્ોુ સ ાસ માઉઉાદેવ્ા મેનગીિદ િ ગહે **ઢ્ામવહામાનળાનાિગાકા** (છડ થનાપિગહ, 'હસિગોનય ાડ પ્યાનનુાળ', પ્૩રર) વુગ ગિુેઉદ વે ગૌ ડાન- ડેનયહેદ ગો દિનગડિય ગહસિ માઉઉાદેવ્ા ીગિહ હસિ નામેસાકે ાડ ગહે જાહેગ- જાહાગાનપુન િસયનાપિગીિ્

[36] હ્નઢ્પ, શ્રશ્રવ્ ૧૫૮; છડ **શ્રનાવાનદહા- યનિગામાની** ાનદ ગહે **શ્રુનુસાપાનાકિસા** ાડ વ્દિયાપાગ (શ્રશ્ર), एद ઘનેમિસોન્

[37] શ્રપમ, પ્ર૮૮, વ્ેનસે ર, ૧૮૦

[38] एઉઉીગ ાનદ યૌસોન, 'હસિગોનય્ ાડ સ્નદા ાસ થોઉદ વય ગિસ શ્રૌન હસિગોનાગિસ', સ્ર ર૫૧

[39] હ્શ્રપજ (ાાપ), શ્ ૮૭- ૧૦૪

[40] સ્વદિ; શ્ર ૧૬૧

[41] હ્નાઢ્પ; શ્રશ્રશ્ર ૧૫૮

[42] શ્રુશ્રુ થાઉ ૩૮ વ઼દિ, ।ઉસો મય ।નાયિઉ ગેઙેનેદ ાો ।વોવે઼

[43] ૨વદિ઼ થાઉસ ૩, ૪, ૮, ૧૧ ।નદ ૨૨

[44] શ્રજાશ્રોઢ઼૨, શ્રશ્રશ્ર, ૮૮ ૭ઙ શ્રોન હાનસિમિહાદેવા, સે ૩પેનદના થહાક઼ુન, 'હસિાોનય઼ોઙ માાિહિઊિ', છહાપોન વ઼; ઢ઼ ૫ા છહ્રોદહાનય, 'હસિાોનય઼ોઙ જાહિન', ૧૧૭ ૭ઙ઼

[45] શ્રુપમ, પ઼ ૧૮૪, વ઼ેનસે ૨ ૧૦૮: વ઼નમન્નિ યામ્ઙેશ્રવ઼ન કાિદ્ાિાિશ્ર; પ઼ ૧૮૫, વ઼ેનસે ૨ ૧૦૮: વ઼નમન્નામિ: યામ્ઙેશ્રવ઼નસ્ય કોન્નાસિાવ ાથાપેક્ષ્ય હનવિન્હ્મામેહ્વા જામાા। હનકિવેશ્રયામ્ઙેશ્રવ઼ન મન્નામિાં પ્નયુકાિ:; પ઼ ૧૮૬, ૧૮૭; ।નદ ।ઉસો પ઼ ૧૦૭, વ઼ેનસે ૨ છઙ શ્રઉસો હાનવિાનસા પ્યોયહાદા, 'શ્રપાવહ્નામસા ષાહાિયા', વેઉહિ઼ (વ઼ ષ) ૨૦૧૩, પ઼ ૩૨૧, ૩૩૦-૩૧ ષે ।ઉસો, ઢ઼ાહ્રુઉ ષાનકાિયાયાના, 'હનિદિ પ્યાવયાદહાના', પ઼ ૪૬૪

[46] હ્શ્રષજા (ઙ઼), શ્રવ઼૨ ૨૬૮; હ્ ૫ા મસિહના'સ 'હસિાોનય઼ોઙ માાિહિઊિ ઙ઼ાિાિાનુ' દોસ નોાિ ાાકે નોાો ઙ ાહસિ ઙાયાિ ાહ્રોગહ ાિસ મિપોનાાનયે નિ ાહે સાિદય઼ોઙ માાિહિઊિ ઊિાિાિાનુ હાસ વેન ગેયોગાનસિદ વય઼ ષુવહાદના હ્હા નિ હસિ 'ઢોનમાાોનિ ઙ ાહે માાિહિઊિ ઙ઼ાનગ઼ાગે', ઙ઼ોનદોન, ૧૮૫૮

[47] શ્રજાશ્રોઢ઼૨, વ઼ોઉ શ્રશ્રશ્ર, ૧૮૫૫; ૫પ઼ ૮૧-૧૨૧ શ્રઉસો ાૈાિન'સ ।નાયિઉ 'થહે પ્યાનનાાસોઙ માાિહિઊિ'

[48] ષાિ હ્ મ્ ષાનકાન, 'હસિાોનય઼ોઙ જોનગ઼ાઉ', (૯૬), પ઼ ૮

[49] **મ્ાસિાિ** (થનાનસઉાોનિ), ૫૭૮ મ્

[50] ષાનકાન, ાેપ઼યાિ, પ઼ ૧૩ ઙન઼

[51] ૨વદિ; ૭૪-૭૫

[52] ૯પાિનાપહાિ ૨નદો-મોસઉમયિા, ૧૮૧૭-૧૮; ૫પ઼ ૮-૪૨

[53] ષાનકાન, ાેપ઼ યાિ, પ઼ ૭૬

[54] છ હ ૨, ૨૨૨ શ્રુ ૨૬૧

[55] શ્રઉસો ગાદ ।સ 'ઢ પ્યિહાનદનિ શ્રિસહિઊિકહ મેનાઉ' ઢોન પઉાો, સે શ્રજાશ્રોઢ઼૨, શ્રશ્રશ્ર૨ ૧૬૩-૬૬; છઙ઼ ૨નસયનપિાોનિસોઙ જોનગ઼ાઉ, વ઼ોઉ ૨વ઼, મ્ો ૧ શ્રઉસો, ઢ઼ ૫ા છહ્રોદહાનય, 'ષેઉયાિ ૨નસયનપિાોનિસોઙ જાહિન'

[56] છઙ઼ મય ।નાયિઉ, 'વ઼દિયાપાાિ'સ શ્રુનુસાપાનકિસા – શ્રન ૨મપોનાાનાિ ષુોનયેાોઙ હસિાોનય' પુવઉસિહેદ ।સ ।ન ।પપેનદશિ નિ મય 'હસિાોનય઼ોઙ મુસઉમિ ઢુઉ નિ થનિહ્રુાિ', જોનાપેસ, ૧૮૭૨, નિાૈહયિહ ાહે સુોનયેસ હાવે વેન યનાિયિાઉઉય દસિયુસસેદ શ્રઉસો, ઢ઼ ૫ા છહ્રોદહાનય, 'માાિહિઊિ નિ ાહે શ્રગ઼ોઙ વ઼દિયાપાાિ', જોનાપેસ, ૧૮૭૬, ।નદ 'માાિહિઊિક ષાનસકાિકિ ૨નહિસ', યાનવહાનગ઼ા, ૧૮૬૧-૬૨, ઙોન નિસયનપિાોનિસ઼

છહ્શ્રશ્રુથ૯ઢ઼ ૨૨: ૯શ્રઢ઼ઉે હ્૨ષથશ્રોઢે શ્રોઢ વ઼૨ય૯હ્શ્ર

[1] ૩ થ.હ.ાકુ.ન, 'હિસિટોનયૂ ોડ મિતિહિઊા', પ ૩૪

[2] ષ ⊞ શ્વાદ.હ.ાન, 'છહ્ગેનોઊગાયૂ ોડ શ્રનયોનિત ર્નદ્રા', પપ ૧૮, ૩૦

[3] થ.હ.ાકુ.ન, ોપ યિત, પપ ૩૮, ૩૯

[4] **ષાતપાતહ મેનાહ્મેના**, શ્ર્ર્ર્ ૮ પ (ષ્મોઉ – શ્ર્ડ્ર્વ, પ ૪૨૩)

[5] 'હિસિટોનયૂ ોડ મેનગાાઊ', (૯૬) ઙ છ માહુમદાન, ૨, પ ૨૯૦

[6] શ્વાનગાતિન, 'શ્રનયોનિત ર્નદ્રાાનિ હિસિટોનાયિાઊ થનાદ્રાટીીનિ', પ ૯પ

[7] ષોમે સયહોઊાનસ દિનતાડિયૂ હમિૌતિહ **⊞ામાં ષાપયાા** ોડ તહે **ઢ઼ગિવેદ્રા** (શ્ર૪૮૯) ાનદ તહે **શ્વાનયહાવ઼મિસા મેનાહ્મેના** (શ્રશ્ર઼વ઼૧૦૧૭) ૌહેયેનિ તિ સિ સતાનેદ તહાત ⊞ામાં ષાપયા, તહે કઊિઊેન ોડ તહે યાસા યહેડિ, **⊞ામુયહ઼,** ૌાસ તહે કનિગા ોડ વ઼દિહ઼ શ્વાદ.હ.ાન ાનદ થ.હ.ાકુ.ન હોઊદ દિનતયિાઊ વ઼ૌસિ ોન તહે સિસ્રુ

[8] 'શ્વોઊતિયિાઊ હિસિટોનયૂ ોડ શ્રનયોનિત ર્નદ્રા' (દ્ર તહે દ્રાટીીનિ), પ પપ

[9] 'ર્નદ્રા નિ તહે વ઼ેદયિ શ્રગે', પ ૭૬

[10] **ષાત઼મેનાહ઼** ર્ર્ર્ ૩઼૪઼૧૮; **હ઼ામિનિયિા મેન** ર્ર્ ૭૯

[11] ર્વદિ, શ્ર્ર્ર્; પ઼૪૨૨

[12] શ્ર ષ, ર્૬

[13] મુદ્દહાયહાનાતિ, ર્વ઼ ૮૦

[14] છ૭ ઙ પપ છહ્દ્ગહાનયૂ, 'પાનઊયૂ હિસિટોનયૂ ોડ મિતિહિઊા', દ્ગમેઢ઼ષ, શ્રશ્રશ્રવ઼ર્ર્ર્, શ્વત ર્ર્

[15] ર્વદિ; તહે દેસયનપિટીીનિ સિ ાઊસો ાતેસેદ તો વયૂ તહે **મિતિહિઊામાહાતમયા- કહાનદ્રા** ોડ તહે **મેનહાદ્રવ઼સિનુપુનાના**

[16] **માહાગોવ઼નિદ્રાસુતતા – યગિહ઼**; ર્ર્, પપ ૨૩૦ ૭૭; **યશ્વશ્રાાા** – ર્ર્, પ ૮૮૦

[17] **ષુમાનગાાઊવ઼ઊિાસનિ**; ર્ર્, પ ૪૮૨

[18] શ્ર ડ઼ મોસહાન, 'શ્રળાવિ઼ક઼િાસ', પપ ૪- પ

[19] **ાળનાવાાઊકયાાસમનાતિ**; ૧, ૨

[20] છ૭ માયૂનહોડેન, 'પ઼તયૂમોઊગાયિાઊ ષાનસકનાતિ યયિતાીનાનયૂ', 'યેહ઼'

[21] મોનેનિ શ્રૌઊિઊામિસ, 'ષાનસકનાતિ પ઼નગાઊસિહ યયિતાીનાનયૂ', વ઼ર્; તિ ોયયુનસ નિ તહસિ સેનસે નિ **ઢ઼ગિવેદ્રા**

[22] છ૭ **વ઼સિનુપુનાના**, ર્વ઼પ૮૭૭; **ઢ઼ામાયાન**, ર્૭઼૧૪૭૭; **ઢ઼ાગાહુવ઼ામસા**, શ્ર઼૨૩૨૭૭

²³ **છવિ્નાવાસ્ત્,** ૫૭૬

²⁴ **હાપાક્ષ,** વ્ર૨ ૫ ૪૩

²⁵ **શ્નાપહાસાસપના,** ૫ ૩૭૮

²⁶ 'ષપાપે ાબદ ઘોવેનાબમેનાપ ખિ શ્નયેબિપ રનદાિ', ૫ ૧૩૨

²⁷ **હાપાક્ષ,** વ્ર૨, ૫ ૨૧૧ ખ્પબિગ ાબદ પહેપે **માહાામાપપાસ,** વ્રળિયા, ષ્ણામા ાબદ શ્નઊાપ્

²⁸ **જાહાવ્રસિયાપ શ્રુનાના,** શ્ર૨૮૨૨-૨૪; **શ્રુનાના સ્નદેશ,** ૨૨, ૫ ૩૨૫

²⁹ **ખાઊપાસુપના,** ાિ ૫ ૧૨૩; **ાાપિાયાવાઊકિ,** ૫૫ ૧૯૭૬

³⁰ ઢઊેપ, છ૨૨, ૨૨૨, ૫૫૮૭૬

છઠ્શ્નશ્રથ૫ઢ ૨૨૨: શ્નદ્શ્નથશ્નષશ્નથઢ૩ શ્નાાય થઠ૫ ૬૨છઠ્છઠ્શ્નવ્ર૨૫ શ્નોઠ વ્રશ્ન૨ષશ્ન૬૨

¹ થમ, ૧૫૨

² **ઉવ્રાસાગો-યાસો,** ૨૨ શ્નપપેનદશિ, ૫ ૭; છ૬ થાૈબિય'સ **ખ્પાપહાક્ષોસા,** ૫ ૧૭૬૭૬

³ છ૬ જ છ ૬ાૈ, 'જુદદહસિપયિ ષ્પુદેસિ', ૫ ૧૯૮; યશ્રશ્રાા, ૨૨, ૭૮૧; **વ્રણિાયાપિાક્ષ,** ૨ ૨૨૮; **ઉદાના,** વ્ર૨૨૨ ૬; **યવિ્રયાવ્રાદાના,** ૨૨ ૫૨૨; **શ્નણ્ગુપપાનાણકિયા,** ૨૨ ૨૫

⁴ **ષુમાનગાઊ-વ્રઊાસબિ,** ૨૨ ૫૧૬; છ૬ ઢાહુઊ ષાનક્નપિયાયાના, 'જુદદહા-યાનયા'

⁵ છ૬ થમ, ૧૫૨

⁶ શ્ન ૬ જાસહામ, 'થહે શ્નૌનદેન થહાપ શ્નૌસ રનદાિ', ૬ેનદોન, ૧૯૫૪; ૫ ૪૭

⁷ જ છ ૬ાૈ, 'થનાવિસ ખિ શ્નયેબિપ રનદાિ', ૫ ૩૨૯

⁸ છ૬ ષજા૫, શ્ર૨, ૫૫ ૧-૫; શ્રવ્ર૨૨, ૧૦૧ ઢાહુઊ ષાનક્નપિયાયાના હાસ સુગાગેસપેદ પહાપ જમિવસિાના હાદ ાબેશેદ શ્નણગા પા પહે માગાદહો મપિ ાબદ હાદ પહેવય યોનટ્ટેદ ાબદ ાબેશેદ પેનનાિપાનેસિ ઊયબિગ પા પહે ાસપ ાિ૬ ૬યિહ્યહાવ્ર'સિ નેપુવઊયિ, વ્રઢિ, શ્નણ્ગુપપાનાપા ઊયબિગ વેપૌન ખ્પામાઊ ાબદ ખોસાિ ખિ થપિહુ્ થહે ૬યિહ્યહાવ્ર્ાિપહોનાપિયાૈસ ઊમિપિદ પા । વ્રેનય સમાઊઊ ાપો ાવ્રેનાૈહયિહ શ્નળાપાસાપ્ુાૈબપેદ પા દોમબિાપે થહે ૬નાગાનાનપ સુવસપાનયેાૈહયિહ પહે ૬યિહ્યહાવ્રસુિ સેદ પા સુનપુ સેદ પા યોમે ૬નોમ ાાપાઊ થહે માગાદહાન ાબદ પહે ૬યિહ્યહાવ્રસાૈિપે ાપ વાય ાપ પહે પઊાયેાૈહેપે ખ્પામાઊ દેસયેબદસ ાેબ પહે પઊબિ્ રન સિે વ્રદબિન ૬નોમ પહે જુદદહસિપ ઊપિનાપુને પહાપ ાાપાઊ હાદ પનાદે નેઊપાિબિસાૈપિહ શ્નણ્ગુપપાનાપા, વ્રાસાિઊ, ખાપઊાિવાસપુ ાબદ ષનાવાસપાિબદ પહે પોબિપ સિ સુપપોનપેદ વય પહે **મુઊાસાનવાસપવાિદાવ્રણાિયા** ૬નોમ ાૈહયિહ પિ સિે વ્રદબિન પહાપ ાાપાઊાૈસ બોપેદ ૬ોન પિસાૈાિઊઊેન ગાૈદસ ાબદ ૬નાગાનાનપ સુવસપાનયે, ખાસપુન્

⁹ છ૬ શ્નષ, શ્ર૨

¹⁰ દ્જાજાઢશ્નષ, શ્રશ્રવ્ર૨૨ ૧૮૮

[११] ढ़ ૫ા છહ્રુદહાનય; 'ષદિદહાનળહા' (હનિદી)

[१२] શ્ર ડ઼ બાસહામ; 'હસિળોનય ાનદ યોયળનાનિ ોડ ળહે શ્રળવિકિાસ', પ઼ ७२

[१३] **યગિહા- ણકિાયા**, ૨૨ ७२ છ७ડ **માહાપાનિવિવાનાસુળળા**, બાનાનાસ, ૧૯૪૧ શ્ર ૨૮ – ળેન પ્પો પન સમયેન સુનયિ વસ્સકાના મગય મહામતી પાટલિગ્નામે નગમે બાષોન્ત વિળ્ળીન પટવિાહાય઼ શ્રલસો, યડ઼ શ્ર ૨૯

[१४] ૪વદિ; પપ ૩૦- ૩઼૧

[१५] ૪વદિ; પ઼ ૮ઃ વગ્ગીને નગ્મા માગયેન શ્રળાળસતુના વૈદેહપુિળેન યદદિ વુદ્યસ્સ શ્રગ્ગગ્ન ૩પલાપનાથ શ્રગ્ગગ્ન મયિબેદાય઼।

[१६] છડ઼ ઢ઼ ૫ા મૌકેનળિ, 'હનિદુ છવિાિસિાળીિન', પપ ૧૮૯- ૯઼૦

[१७] ષુમાનગાાલ- વલિાસનિ, ૨૨ ૫૨૨

[१८] **યશ્રશ્રાણ**, ૨૨ ૮૪૬; છડ઼ દ્ઢ઼શ્રષ, ૧૯૩઼૧

[१९] ઢ઼ ૫ા છહ્રુદહાનય઼, 'હસિળોનય ોડ બાહિાન', શ્રાળના, ૧૯૫૮, પ઼ ૨૯

[२०] પ્દળિદ વય શ્ર ષ ઘોપાનિ ાનદ વ઼ દ્ છહોકસિ, શ્રહ્મેદાવાદ, ૧૯૩પ઼

[२१] **શ્રહશ્ર૨**, દ઼ ૨૧૩઼

[२२] **યશ્રશ્રાણ**, ૨ ૩૪

[२३] **શ્ર૨હછ**, શ્ર૨વ઼ ૪૦

[२४] ૪છ, ૨૨ ૮૧૦ થહેને સિ નો પલુસવિલે વદિનયે ળો સુપપોનળ ળહસિ પોનિળ ોડ વૌ થહે ૈહેલ સળાળેમેનળ સળાનદસ યોનળનાદયિોદ વય ળહે બુદદહસિળ ળનાદળિીન; છડ઼ થમ, ૧૫૫ હે હાસ ાયયેપળેદ ઢ઼ાયિહ્રુદ્દ્હ્નય'સ વૌ- પોનિળસૈાિહ્રેળ ાનય દસિયુસસૌન઼

[२५] **શ્ર૨હછ**, શ્ર૨વ઼ ૪઼૦

[२६] ણમિાયાવાલકિાસુળળા, પ઼ ૧૯७ડ

[२७] છડ઼ ૪વદિ; શ્રલસો, યડ઼ 'યાિલિગુસ ોડ બુદદહા', ૨૨ ७૮- ૮૦; ાનદ ળહે **મશ્રાણષ**

[२८] **બહાગાવાળસુિળળા**, ૩ વલિસ઼, બોમવાય઼, ૧૯૧૮- ૨૧, ષુળના ૨૯૯ ७ડ

[२९] **શ્રવાસયાકાસુળના**, ઢ઼ાળલામ, ૧૯૨૮- ૨૯, ૨ વલિસ઼, વલ ૨૨ ૧७૨ ७ડ

[३०] **થહે** સળોનય સિ ડુનળહેને શપલનિદ નિ **શ્રવહદિહાના ઢ઼ાળેનદના**, વલ ૨૨૨, ષ વ઼ પ્પુલાવાલયા

[३१] શ્રમમપ્પ (ઘાનાપાળિષહાસળનિ'સે દળિીન), વલ ૨, પ઼ દ૦૩઼

[३२] ઢ઼ ઢ઼ યાીકાન, 'બાહિાન થહનુોગહ ળહે શ્રગોસ', પ઼ ૧૦૪઼

[33] થમ, ૧૯૬

[34] ય ઢ ઢેગામિ, 'અનયોનિ મેપાઉ', છાઉયુનાના, ૧૯૬૦, પ ૩૦ ૨ ામ ાડ નહે ાપનિાનિ નહાન નહેગહ નહે યોનઉેદેનાયય સુઙઉેનેદ દેઙોન, નહે પૌપઉે ાડ માનિહિઓ સયાપેદ નોનાઉ દસિાસનેન ાનદ સુયયેદેદ નિ માનિનાનિનિગા નહેનિ દિનનાનિય થહે મામનદાસ હાદ નો પનોયેદ ાગાનિસન નહે માનિહિઓસ ાનદ નહે ઉાનાનેનૈ મૈ શનેનમનિનોનેદ વય નહે ઙોનમેન સન સિ ાનઉય ાઙોનેન નહસિે વેનન નહાન નહે ાહેઉે ાડ મોનનહ માહિન યામેુ નદેન માગાદહ

[35] ઘ ય છોઉઉો મુઉઉેનાનિ ષેનૈસિ મો ૪ (એદનિદ વય મે)

[36] શુહશ્ર૨, ૨૧૯; શ્રનાશ્રોઢ૨, ૧૯૨૦-૨૧, પ ૩; ષમાએ, શ૨, પ શવ

[37] હમાઢષ, શશશવ૨૨, ૧૭૭ ૭૬; શશશવ૨૨૨, શ્રાનન ૨, યઙ મય ાનનાયિઉ 'યાનઉય હસિનોનય ાડ માનિહિઓ'

છહશ્રશ્રથએઢ ૨વ: મ૨થહ૨ઙશ્ર માએથશ્રોએમ ૧૮૫ માછ – ૩૨૦ શ્રય

[1] હછથ, ૧૯૩; છઙ હમાશ્રોઢષ – ૨૨૨, ૨૮૭

[2] હશ્ર, ૧૫૩-૫૫

[3] હમાશ્રોઢષ – શશ, ૩૦૧; છઙ છહમ, પ ૧૦૪

[4] શ્રઢશ્રષ૨, ૧૯૧૫-૧૬; છઙ થમ, ૧૭૪, ાનદ ાને ઙનોમ હાયામાનગાઉાગાનહ ાનદ ાનહેન ઙનોમ મામુઉાગાનહ; છઙ ઘ ય છોઉઉો મુઉઉેનાનિ ષેનૈસિ, મોસ ૪ ાનદ ૧ નેસપેયનાવિઉય થહે ષુનગા ાનનાટિનિસિ હાવે ાઉસો વેન ઙોનદ ાન નહે નેયેનન શયાવાનાનિસ ાન પાનના (મુઙાઙઙાનપુન)

[5] મૈ, ૨૮; હમાઢષ – શઙ૨, ૫૫૧૩૨-૩૮

[6] શ્રષષ – શ૨૨, ૧૩૫; છઙ શુહશ્ર૨ (૬), ૫૫ ૩૬૮-૭૦

[7] **માહાવહાસયા** – ૨૨૨૧૨૩

[8] ૨છ – ૨૨, ૧૯૧

[9] યપશ્ર, ૩૫

[10] ૨છ – વ૨, ૪૧૨

[11] પેનન; **માનહાનસામહનિા**, ૨નનોદુયનાનિ, પ ૩૭; એ૨ – શશ, ૭૯-૮૦, ૬ષ

[12] એ૨ – શશ, ૭૯-૮૦, ૬ષ

[13] માહાવહાસયા – ૨૨૨૨

[14] ષ છહાનનોપાદહયાયા, એહમ૨, પ ૧૩

[15] શ્રૌ શ્રૌ થાબન; 'થહે ઘબેકસ નિ બાયનબાિ ાનદ ૨નદાિ', ૫૫૧૩૨- ૩૩

[16] ઢ ઢ યીાિકાન; 'બહિાન થહનુાાહ નહે શ્રાોસ', ૫ ૨૦૨ થહે ાનિનિાાડ નહેસે ાળનિસ ાસ ાળસો ાનાેાડ નહે શયાવાાનોસ ાન પ્યુમહબાન નિ ૧૯૫૧ ાનદ ૧૯૫૨; છડ છબ

[17] પહાાર, ૫ ૩૭

[18] હબશ્રોઢષ – શ૨વ, ૪૦૮

[19] શ્રહશ્રર (દ), ૩૮૦ ૨ન સેમસ નહાન શ્રુસયાાબનિાા સુયયેદેદ નિ સનેમમાનિગ નહે નદિાેાડ નહે ઘબેક નિવાસાનિ થહેબે યુાળદ નોન હાવે વેન ાનય નિડળુનયોન નહે નેનાાયોનાા ાનન ાન વાસિાળાિ નિહાન નહે ાયનાળ ાસસોયાનિાનિ ાનિહ નહે ઘબેકસ

[20] હશ્રષબ (ડનનોસ) – શ૨શ, ૫ ૨૯

[21] ૨હડ – શ૨વ, ૪૮૧ ૭ડ

[22] થમ, ૧૭૭

[23] શ્રહશ્રર (દ), ૧૦૧

[24] ૨શ્ર – ૨શ, ૧૭૮; ઢળન, 'ઘુપના ૨નસયનપિનાિનિસ', ૨નનોદુયનાનિ, ૧૮૪- ૫

[25] ઢળન, ાપયનિ, ૧૩૫, ૧૯૧; ૨શ્ર – શ૨વ, ૩૫૦

[26] હહર, ૫૫૧૧૨- ૧૩

[27] પર – શ૨વ, ૧૪૨; ૨શ્ર, ૧૯૦૩, ૫ ૩૮૨; છરર – રર, શ્ર ડશશરર- ડશશવ; શ્રહશ્રર (દ), ૫ ૪૭૩ ૭ડ

[28] શ્રહશ્રર (દ), ૫ ૪૭૩ ૭ન- ૭

[29] હબશ્રોઢષ – વર, ૫ ૨૨

[30] ૨શ્ર – વરરર, ૪૭૫; છરર – રર, ૫ ડશશરશ; છડ હ શ્રૌ બાળિય'સ ાનનયિળ નિ નહે હઢશ્રષોડ ૧૯૪૨; છડ હશ્રષબ, ૧૯૪૩, ૫૫ ૧૭૯- ૧૮૩

[31] હબશ્રોઢષ – વર, ૩૦

[32] શ્ર૨ઘ, ૫ ૨; શ્રઢશ્રષર – શવર, ૮- ૧૧; હઢશ્રષ, ૧૯૧૩, ૫૫ ૬૨૭- ૬૫૦; ૧૯૧૪, ૫૫ ૭૯- ૮૮; ૩૬૯- ૩૮૨; ૪૦૩- ૪૧૦; ૭૪૮- ૭૫૧; ૧૯૧૫, ૫૫ ૯૫- ૧૦૮

[33] હ છ માનહુન ક્ષોગેનદના મસિના, 'હોમાગે નો વાસિાળ', ૫ ૧૪૬

[34] વાસસાિળિડ'સ થાનાનાનહ્થન મ ડાછોમમે, ૫ ૨૧૦

[35] ૨શ્ર – શશશરર, ૩૮૫

[36] ૬ઙ્શ્રષ, ૧૯૦૮; ૫ ૬૭૭

[37] છ્હા; ૫૫ ૨, ૨૬૨

[38] ૬છ્ર્શ – ૬૨, ૧૪૨

[39] ૫ ઢ ઢેગાન; 'શ્રનર્યોનિ ાનદ મેદેવાિ મેપાઉ', ૫ ૪૯ (વોઉમે ૨)

[40] શ્રઉઉાન; 'છોનિસોડ શ્રનર્યોનિ ર્નદા', ર્નનોદુયનાનિ, શડવ્રરર ૭૬

[41] ૬ાપર – શરર, ૧૨૨

[42] ઢ ષાનકનાિયાયાના; 'શુનાનાનવાનવાનદહાવાઉ', ૫૫ ૧૬- ૧૭

[43] ષનો- ર્નદાનિ ષનુદેસિ – ૬૨, ૫૫ ૧૩૬- ૧૫૬

[44] થમ, ૧૮૦

[45] શ્રર્ઘ – ૨; ૯૨ – વ્ર૨, ૧૭૬- ૧૭૯

[46] શ્રાનગાતિન; 'શુનાના થેશન', ૫ ૫૨, નોતે ૪૫

[47] ૬હર, ૪૧- ૪૨

[48] ૬મશ્રોઢષ, ૧૯૨૦, ૫ ૧૫૦; છડ ર્શ્ર, ૧૯૧૮, ૫ ૨૯૮

[49] યપ્શ્ર, ૫૨

[50] ૬ઙ્શ્રષ, ૧૯૦૮, ૫ ૬૭૭; વ શ્ર ષમતિહ; 'છાનાઉગુોડ છોનિસ', ૫ ૧૭૯; ઢાપસોન; 'ર્નદાનિ છોનિસ', ૫૫ ૧૦, ૩૨

[51] થમ, ૧૭૬

[52] ય ઢ માનકાદ; 'શુનાનયિ છહનોનોઉગાય'

[53] શ્રનોઉમય (૯દાિદ વય ષુમેનદના માડુમદાન- ષાસનાન), ૮૭, ૧૦૨

[54] ર્વદિ, ૨૧૨- ૨૧૩; છડ મમહ – વ્ર૨, ૪૮૪- ૭; છડ ઢેનિાદ, 'મેમોનિસ **ષુન ઉ' નિદેસિ**', ૫ ૩૫૩

[55] ર્વદિ, ૨૧૪- ૨૧૬

[56] શ્રનર્યોનિ ઘોગાનાપહયોડ ર્નદા, ૫ ૭૧૭

[57] શ્રનોઉમય, ૨૧૭

[58] ર્વદિ, ૨૨૭

[५९] ઙ્વદિ, ૨૧૨

[६०] **શ્વહદિાનાયહનિાામાર્ના** – ઙ્વ, ૨૬

[६१] શ્ડોઊમય, ૨૧૬; ઞ છ ડાૈ, 'ઙ્નદોઊાેાયિાઊ ષ્તુદેસિ', શ્ઞાનાન ઙ, પ ૩૮; 'થનાવિસ નિ શ્નયોનિન ઙ્નદાેિ', પપ ૯૩-૯૪ ઙ્મપોનાનાન યતિેસિ મેનનાિનિદ ય શ્ડોઊમય ાેઃ મોનાતિસ, પ્પોનયાગાાળ, પ્પોનદોતસ, શ્ગાાનોનો તય

[६२] યપ્પશ્ર, ૭૨

[६३] દ્દોનનાઊાેડ તહે શ્નનાહ્નોપોઊાેગાયિાઊ ઙ્નસનાુિતેાેડ ઘાેાન મનાતિાનિ &ઙ્ેઊાનદ, વ્રાેુમેસ શ, શ્ઙ

[६४] હશ્રઙ્મ, ૩૧

[६५] ધ્રુસે શ્રુપઊેસ માયોનનુસ નિ મેઊાનગોસ છ્હાનઊેસ દેસ હાનઊેછ, ૧૭૬-૧૮૫

[६६] ડા ઘોનાપહાેિ દે ડા શ્ડોઊમેસ – ડ' નિદે, વ્ઙ્ઙ, ૧-૪

[६७] માઊાવ્રયાિ છોમમેમોનાતાિનિ વ્રાેુમે; છડ **શ્નાાવહાક્ાાનાયહાનાતિા**; ાનદ **શ્વાસયાક્ાવનાદિવ્રનાતિત**ાિડ હાનાવિહાદનાા

[६८] ઙ્શ્ર, ૧૯૧૮, પ ૨૯૮; યપ્પશ્ર, પ પ૨, ૬ન ૨૮, ૨૯, પ ૭૩, ૬ન ૧૨

[६९] યપ્પશ્ર, પ પ૨, ૬ન ૪૮

[७०] મ ડ મ હ્હાવેનાિ; 'ાાનિવ્રાનાક્ાઊક્ાિ-શ્ઙદાઊપિતાયહાનયા', ઙ્નતોદુયતાિનિ, ૧૦; છડ શ્ઙદાઊપિતાપનાવાનદહા, વ્વ, ૪૪, ૫૯, ૬૧

[७१] દ્દોનનાઊાેડ તહે ઘાેાતેન ઙ્નદાેિ ષોયોતિય, ૧૯૪૩

[७२] હશ્રોષ – શ્શવ્ર, પ ૨૫૧; શ્શવ્રઙ્ઙ, પ ૨૨૩

[७३] ઢશ્રમ – ઙ્વ, ૪૩૧૨; મમહ – ઙ્ઙ, ૩૨૧૭

[७४] **હાનાવ્રાિમસા**, શ્ઙવ્૧૬

[७५] હ્ઙહ – શ્ઙ્ઙ૧૭-૧૮; છઙ્ઙ – ઙ્ઙ(ાિ), પપ શ્શવ્ઙ-શ્શવ્ઙ્ઙ; છડ શ્ઞ છ મ્ાગાયહેિ'સિ પનેસદિનતાિઊ સપેયહ નિ ષેયતાિનિ ઙ ાેડ શ્ઙ્હછ-વ્ઙ થહે સતોનયોડ પ્પાઊાક્ા સિ તોઊદ નિ માનય વ્રેનસાિનિસ્ ઘાનદહાવહાિઊ સિ સાદિ તો હાવ્રે નિસુઊાેદ પ્પાઊાક્ાયહાના વય તહે ાવ્દુયતાિનિ ાેડ હસિ સસિાેતેન ાૈહો હાદ ળોનિદ તહે ાનદેન ાૈતિહ હમિ થહે મોનક તહેન ાપપનાેાયહેદ ાેનો ાેડ તહે ષયયતહાિનિ ક્નિગાસ ાેડ ષાક્ાસતાન્ પ્પાઊાક્ા હાદ માગાયિ પાૈન્ હે પેનસુદેદ ષાક્ા તો માનયહ ાગાનિસન ઉળળાનિ ઘાનદહાવહાિઊ ાૈસ માદે યાપતાવિ ાનદ પ્પાઊાક્ા'સ સસિાેતેન ાૈસ મેઊાસેદ નિ ૬૧ મછ

[७६] હ્હઙ્ઙ, પ ૩૬

[७७] ષાવહાપાનાવ્રા, શ્શઙ્શ, ૧૦૮૧-૨; વનોના – વ્ઙ્ઙ, ૧૮૩; **વ્રાપુુનાના** – શ્ડવ્, ૧૨૨; **માનક્શ્ર** – ડવ્ઙ્ઙ, ૪૩૦

[७८] શ્ડોઊમય, પ ૩૯૦

[79] શ્ર઼શ્રષર, ૧૯૧૧-૧૨, ૫૫ ૧૮-૧૯; ૧૯૧૩-૧૪, ૫૫ ૯૮ ૭઼

[80] ૨વદિ, ૧૯૦૩-૪

[81] હ્જશ્રોઢ઼ષ – શ્ર૨વ, ૩૯૮-૯૯

[82] ૨છ – ૨૨૨, ૭૨૭; ૭ોનોતહેન દેનાછિસ, સે ઢ઼ ૫ છલ્ેદહાનય, 'થહે ષાકા-મુનુનદાસ' નિ તહે ૭ ષ છોછછો યનિોનદ હ્વછિ વોઉમે (મુડાડડાનુપન) દતિદ વય યન હાનનિાનળાન ઘહોસહાઉ

[83] છનોકે, 'મ્માતવિ઼ ઢ઼ાયેસોડ ૨નદા'

[84] મયનાનદિછ, 'શ્રનયોનિત ૨નદા', ૫ ૧૩૯ ૭ન

[85] ૨વદિ, ૧૩૭-૩૮

[86] હ્હ૨, ૫ ૨૧૯

[87] પ્હ૨ (૪), ૫ ૪૨૯

[88] ૨ યોછછયનેદ તહસિ નિડોનમાનોનિ મયસેછડ ડનોમ સોમે જહાન યોતહોડ ઢ઼ાવિહનિ ાનદ ષનિાહેસૌાનાસતહાન ાત માદહપુિના ાનદ શ્રામનિદ તહે નુનિદ સનિસોવેન તહેને નૌ દેસતનોયેદ વય પોસ઼ નિનોકેન પેયિસોડ વનાયિકસ ાનદ ોતહેન સતનાય ાનતઠિનિસિ ૈને સહીન તો મે સોમે તેન યોનસ ાગો

[89] છ઼ મય ાનતયિછ, 'હસિતોનયોડ જેગુસાનાન' નિ તહે ઢ઼ છ છોમમેમોનાતોનિ વોઉમે (જેગુસાનાન)

[90] છ઼ 'મ્મોતેસોન તહે વાળળા છોનતનોસિ ાનદ તહે માછછાસોડ શ્રાવા' નિ તહે **હ્જશ્રોઢ઼ષ** – વ૨, ૫ ૨૬૧ ષ મ્મ ષનિાહ, 'હસિતોનયોડ થનિહુત', ૫ ૨૦ ૭ન ઢ઼ાહુછ ષાનકનાતિયાયાના, 'જુદદહાયહાનયા' ૨ન તહોસે દાયસ, વાસિાછાાસોનોડ તહે સશ્રિ ગનેત યનિોસિોડ ૨નદા

[91] હાતાકા, મ્મોસ ૧૪૯, ૩૦ોતય; છ઼ ઢ઼ ૫ છલ્ેદહાનય, 'હસિતોનયોડ જહિન'

[92] ષુમાનગાછવાછિસનિ – ૨૨, ૫ ૫૧૯

[93] હછ૨શ્ર – ૨૨૨, ૮૨

[94] ષોમાદેવા, '**પાતહાસાનાતાસાગાન**', વ, ૩, શ્ર૨૨, ૨૨; પસેમેનદના, '**જનહાતાકાતહામાનળાન**', ૨શ્રવ ૭૨૮; જહાનાત, '**મ્માતપાસાસતના**', શ્ર૨૨૨૩૨

[95] 'હોમાગે તો વાસિાછ', ૫૫૭૨-૭૩ ૨મપોનતાનત ડયિહયહાવાકનિાસોડ મ્મેપાછૈને હાયાદેવા, ઢ઼સહાવહાદેવા, ષામકાનદેવા, યહાનમાદેવા, માનાદેવા, તય

[96] ૨શ્ર – ૨શ્ર, ૧૭૮ ૭૭; જહાગૌન ડાછ નેડનસ તો તહે યોનોડ મ્મેપાછ ૨નસયનપિતોનિ તો વકનિામો ના, ઢછેત તો તહે ઘુપતો ના ાનદ ડેવાતો તહેુ નસપેયડિદિ ના

[97] ૨શ્ર – શ્ર૨૨૨, ૪૨૪

[98] [illegible], [illegible], ३५०; [illegible], [illegible] – [illegible], १३५, १९१

[99] [illegible] ५४१

[100] [illegible], '[illegible]', ५९

[101] [illegible], [illegible], ५ ४८

[102] [illegible] – [illegible], २२५ [illegible]

[103] [illegible], ५५ १०२-३

[104] [illegible], १८८९, ५ ५५; १८९३, ५ ८१; [illegible] ([illegible]), ५ ५८० [illegible]

[illegible] ([illegible] ३२०-१०८७)

[1] [illegible], १९०३-४, ५५ १०७-२०

[2] [illegible] – [illegible], ५ १३८, [illegible] ५

[3] [illegible], १९०३-४, ५५ १०७, ८, १२; [illegible], ५५ ७४-७५ [illegible] १०८ – '[illegible]', [illegible]

[4] '[illegible]', [illegible] २, [illegible] २२, ५५ ११४ [illegible]

[illegible]

[6] **[illegible]** [illegible] – [illegible]१

[7] [illegible] १; [illegible] – [illegible], ५५ ४

[8] [illegible] – [illegible], [illegible] ४६, [illegible] ११

[9] [illegible] (५५०) [illegible] **'[illegible]'** [illegible], १९७८, [illegible]

१० ઢોન ામ્ાુભાગાનહ, સે ઢ઼ ૫ય છ્હેુદહાનય઼ (દિાિદ) ઘ ય છોઙેઙ઼ો જુઙેહાિ ષેર્નેસિ ામોસ ૧ ગો ૪; ઢ઼ ૫ય છ્હેુદહાનય઼ (દિાિદ) 'જેગુસાનાા શ્રિવહાિનદાનાગાનાનગહા', ૧૯૭૩; શ્રુરહછ, ૧૯૬૪; હ્જાઢ઼ષ, ૧૯૫૨ (ડોન ય છ ષનિયાન'સ ાનગયિઙે); ય ઢ઼ શ્રાગાઙે, 'શ્રનગાિદ્રાનાિ ઢ઼ેમાિનસાોડ જાહિ'; શ્રુ છ ઢ઼ોયયહુદ્દહુનય઼ (દિાિદ) 'મોનગાહ્યન યસિગનાયિગ ઘાઙેગાગેન' રનો દિાિનિગા ગહે સોઙે, ૨ હાવે ગેયેવિદ હેઙ૫ ડગોમ શ્રુનોડેસસોન ૫ય ય જાળ૫ા ાિનદ યન થ હ ય ષનિહા, ાહો દદિ હસિ ય ડ઼ાિગુ નદેન મય઼ સુ૫ેનવ઼સાિગિ઼

११ ષનિયાન, 'ષેઙેયગ રનસયનાિપાિગાિનસ', ૧૯૪૨, ૫૫ ૩૫૦, ૩૫૭

१२ ઢ઼ ૫ય છ્હેુદહાનય઼, 'ષેઙેયગ રનસયનાિપાિગાિનસાોડ જાહિન' (જાહાગાઙેપુન છો૫૫ેન શ્રુઙાગેાોડ ામાનાયાનાપાઙ)

१३ ૫યાગના રનસયનાિપાિગાિન઼

१४ ઢ઼ ૫ય છ્હેુદહાનય઼, ાે઼ યાિ઼ (જાનગાોન છો૫૫ેન શ્રુઙાગેાોડ વાિગાનાહા૫ાઙ)

१५ ષનિયાન, 'રનદાિન એપગાિનાપહયિઙ ઘઙેસસાનય઼', ૫ ૬; છ્ડ઼ એ૨ – શ્રશ્રશ્ર઼

१६ રવદિ, ૫ ૩૭૭

१७ રવદિ; છ્ડ઼ એ૨ – શ્રશ્ર૨૨, ૫ ૩

१८ ઢોન દેગાઙિસ, સે મય઼ ાનગયિઙે િન શ્રુરહછ, ૧૯૬૪ (ઢ઼ાનયહાિ)

१९ ઢ઼ ૫ય છ્હેુદહાનય઼, ઘ ય છોઙેઙ઼ો જુઙેહાિ ષેર્નેસિ, ામોસ ૧ ગો ૪; હ્જાઢ઼ષ – શ્રશ્રશ્રવ૨૨, શ્રાનગસ ૨૨૨- ૨વ઼, ૫૫ ૧- ૪

२० શ્રઙેકાન, 'છાગાઙેગ્ો ાોડ ગહે (ઘુ૫ગા) રનદાિન છોિનસ – શ્રુઙાગે ૨૨'

२१ હ્ ામ જાનેનાળિ, 'થહે ચેવેઙે૫મેનગાોડ હાિનદ્ર રયોનોગાનાપહ્ય', ૧૯૫૬, ૫ ૪૪૮; છ્ડ઼ એ૨ – શ્રશ્ર૨, ૫ ૮; હ્જાજાઢ઼શ્રષ – વ઼૨૨, (૧૮૬૨); છ્ડ઼ હ્ામષ૨ – વ઼૨, ૧૯ ડોન વ઼ાસિાઙિ છોિનસાોિહ ગનાદિનગ઼

છ્હશ્રશ્રુથએઢ઼ વ઼૨: શ્રુશ્રોડ઼૨થ૨છશ્રડ઼ હ૨ષથશ્રોઢ઼ે શ્રોઢ મ૨થહ૨ડ઼શ્ર ઢઢ઼શ્રોમ થહએ ઢશ્રડ઼ડ઼ શ્રોઢ થહએ ઘઙશ્રુથશ્રષ થશ્રો થહએ ઢ઼૨ષએ શ્રોઢ થહએ ૫યશ્રઢ઼ામશ્રથશ્રષ (૫૫૦- ૧૦૮૭)

१ એ૨ – શ્રવ઼૨૨, ૧૯૩; શ્રશ્રવ઼૨, ૨૩૩ ડડ઼

२ છ્૨૨ – ૨૨૨, ામો ૪૨, ૫઼૨૦૫; હ્૨હ – શ્રશ્રશ્ર૨૨, ૧૩઼૦

३ હ્જાશ્રોઢ઼ષ – શ્ર૨વ઼, ૫૫ ૨૫૪- ૨૬૫

४ ઢ઼ ામ યાનદેકાન, 'શ્ર હસિગોનય઼ાોડ ગહે ઘુ૫ગાસ', ૫ ૧૭૧

५ હ્૨હ – શ્રશ્રશ્ર૨૨, ૧૩૧

६ ઘશ્રોષ – વ઼૨, ૧૮઼

[7] थम, १८५ थहे સનાનેમેનન સિ વાસેદોન ઢાયિહેદહાનય'સ શ્રહશ્ર૨ (દ), પ દ૩, વુન નહેને સિ નો પોસનિવિ વદિનયે વેન નિ નહે θાનનેન નહેનાનિય નો સુગગેસન। દસિયન મુકહાનો દીમનિનાનીન નિ થવિહુન શ્ર સોવેન ।નાθયસસિ ોડ ।θθ નહે ।વાઉિવθ દાના સુગગેસનસ ોનહેનૌસિ

[8] ઢ ધ્ય મુકહેનાળ 'હાનસહા', પપ પ૪-પપ; છ૭ છઢ ોડ ઢેવનુનાય ૧૮૨૮, પ ૨૦૭

[9] છ૨૨ – ૨૨૨, ΜΙ ૪૨, પપ ૨૦પ ૭૭; છ૨ન

[10] ઢ ઘ નાસાક; 'હસિનોનય ોડ ΜΙોનનહ- ધાસનેનન ૨નદાા', પપ ૧૨૦, ૧૮પ

[11] છ૨૨ – ૨૨૨, ΜΙ પ૨, પપ ૨૩૨ ૭૭; છ૭ છ૨ન

[12] 'ધાનθય હસિનોનય ોડ ધ્યામનુપ', પપ પ૦- પ૧; ૯૨ – શ૨૨, પ દપ ૭૭; શ૨શ, પ ૧૧પ ૭૭

[13] ૯૨ – શ૨૨, ૭૬ ૭૭; શ૨શ, ૧૧૬ ૭૭, ૨૪પ ૭૭

[14] ૨હ૭ – વ૨, ૬૦ ૭૭; 'શ્ર વાઉમે ોડ ધાસનેનન ।નદ ૨નદાનિ ષનુદેસિ', પ ૮પ ૭૭; હશ્રષન (ડેનનેનસ) – ૨, પ ૪૧૮ ૭૭

[15] ૯૨ – શ૨શ, ૧૧ ૭૭; હશ્રષન (ડેનનેનસ) – ૨૨૨, ૪પ ૭૭; ૨છ, ૧૮૩૪, પ ૧૩૭ ૭૭; ૨શ્ર – ૭શ૨, ૪૪૭૭

[16] ૨હ૭ – વ૨૨, ૨૪૩ ૭૭; ૨છ – ૨૨, ૧પ૩ ૭૭, ૧૬૭ ૭૭, ૧૭૧ ૭૭; ૨વદિ, ૨, ૪૨૧ ૭૭

[17] હઢશ્રષ, ૧૮૮૬, પપ ૮૦ ૭૭; છ૭ 'ષનાનસિનાયિθ શ્રયયુનન ોડ નેનગθ', વાθ ૨, પપ ૩૬૦- ૭૦

[18] હશ્રષન (ડેનનેનસ), ૧૮૩૬, પપ ૪૧૮- ૪૨૭

[19] થહે **માનકાનદેયા શ્રુનાના** (શ૭વ૮૬), **વાયુ- શ્ર** (૭વ૨૨૧૬) ।નદ નહે **માહાવહાનાના** (**વાનાપાનવા** – ૨૨૨, વેનસે ૧૪૨૩૧) નેઉન નો નહે ધ્યુસાકિ રેન નહે **મનાહ**, નહે નામે સિ પનેયેદેદ વય નહે શપનેસસાનિ **થનસિોનહના** થહે ષાપનાકુસાકિ ોડ નહે ષાનસકનાનિ ોનકસ નિયθદે નહે માનિ નવિન ।નદ નિસ નનવિનાનેસિ ૭નોમ નહે નોનનહ, વડિ, થામના, શ્રનુન, યુદહા, ડકિહ, થામવસ(?), નહોના (હશ્રષન, ૧૮૮પ, પપ ૧- ૩૪, શ્રાનન ૨) માનય યહાનનેθસ ોડ નહે ધ્યોસાનિ કનોન નો હામવિનોન ।સ નુનહા ન માના ધ્યોસ નાનુ હોθદસ નહાન નહે સયેને ોડ નહે ΜΙદિહાનપુન ગનાનનાસ નિ નહે શ્રુનનો દસિનનાયિન નિ ।ન ોθદ યહાનનેθ ોડ નહે ધ્યોસા હિયિહ ોસ નોનિયિદ વય ઢેનનેθθ (ોપયનિ, પ પ)

[20] હશ્ર૨ન, ૧પ૨

[21] **નનહાન- ષામહાના** – શ૨વપ; ૨શ્ર, ૧૮૮૩, પ ૧૭૬

[22] છ૨૨ – ૨૨૨, પ ૨૦પ ૭૭, છ૨ન

[23] હનશ્રોઢષ – શ૨વ, ૨૬પ

[24] ૨શ્ર – શ૨શ, ૭ ૭૭

[25] ૯૨ – શશ૨, ૭૩ ૭૭; શશ૨વ, ૨૮૩ ૭૭

२६ ૯૨ – વ૨૨૨, ૬૦ ૭૬

२७ ૬શ્ર૨ત, ૫૫ ૨૪૩- ૨૬૬ ષેન'સ ાનગુમેનન નિ નહસિ નેસપેયન દોસ નોન સેમ નો વે યોનવનિયનિગા ાસ નિ સિ નિડવુંનયેદ મોને વયૂ ાઉયાઉ પાનનીનિસિમ નહાન વયૂ હસિનોનયાિઉ નોસોન્

२८ 'ષાનઉયૂ હસિનોનયૂ ાડ પ્યામનુપ', ૫૫ ૬૫- ૬૬

२९ ૨૬૨, ૫ ૫૦

३० ધપ્યમ, ૨૫૭; છ૭ ૯૬૨ (३), ३३૯

३१ ધપ્યમ, ૨૨૦

३२ છ૨૨ – ૨૨૨, ામો ૭૩, ૫૨૮૩ ૭૭; છ૭ મત, ૫૬

३३ ધપ્યમ, ૨૨૩; ષનિહા હાસ વાસેદ હસિ ાયયુોનન ાન નહે **શ્રમમપ્પ** (૨૬૨, ૫ ૬૫, સે ૫૧)

३४ ૬શ્રષત (ામષ) – ૨વ, ામો ૫, ૫ ૨૭૫

३५ ૬પ્યશ્રષ – ૨૨, ३- ૪; છ૭ ૨છ – ૨, ૪૨૧- ३૧

३६ મોાઉ; 'ડ઼ડિાડ હોનિ- નસાનગા', ૫ ૧૭૨

३७ ૨૬૬ – શવ, ૧૨૨

३८ ૬૨૬ – શશશ૨૨, ૧૩૧ ૨ન નહોસે દાયૂસ નહે નોનનહ-નૈસનોન વોનદાનયૂ ાડ પ્યામનુપ ાસ શ્રુનનો ાનદ પ્યામનુપ કનિગા યોઉદ યોનટેન ાનિહોન ગોનિગા નો શ્રુનદનાવાનદહાના થહે વોનદાનેસિ ાડ મનિહિઉા ાનદ પ્યામનુપ ાને યો- નેનમનિસ ાડ નહે પ્યોસનિ (૨વદિ, ૧३०)

३९ મત, ૮૨; ૨શ્ર – ૨શ, ૧૮- ૨૦

४० ધપ્યમ, ૨૩૮

४१ ૨છ – ૨, શ્રન ૨, મોક ઢેવોી

४२ ૨છ – ૨, ૪૨૭- ૨૮

४३ ઢસિઉયૂ; 'શ્રોપઉ ાડ ૨નદાિ', ૧૬૨; ામ ામ વાસુ, 'વસીોકોસા', શવ, ૪૦૫; ૨૬ – વ૨૨, ૭૪૩ ૭૭; ૯૨ – શ૨૨, ૬૫- ૭૮; ૨શ, ૧૧૫- ૧૨૫; શ્રોનનેનસ – ૨૨, ૧૮૬ થહે નનાદનિીનાઉ ાયયુોનનસ માનિનાનિ નહાન । કનિગા ાડ થનપુિના શ્રદિ- યહાનમાપાઉ વનુોગહન ડવિ વાદિકિા મનાહમાનાસ ડનોમ મનિહિઉા નો ાસસસિન હમિ નિ નહે પેનડોનમાનયે ાડ । સાયનડિયિ ાનદ નહસિ સયૂસનેમ ાડ નિવનિનિગા મનાહમાનાસ ડનોમ ાનસદિ ાસ નિ વોગુ સનિયે ૫૫૦ શ્રયૂ પ્યામનુપ ાસ નહે યેનનને ાડ યેવા ાનસહપિ થહે ગાનાનનેસ યાનનેદિ ાનિહ નહેમ નહે પઉાનેસ નો શ્રસસામ ાહેન નહેયૂ સહડિનેદ ઉાનેન્ થહેસે ઉાનદસ ઉાયૂ નિ મનિહિઉા ાનદ નોને ઉસોહેને ાસ વયૂ નો સનનેનયહ ાડ મિાગાનિાનીનિ યાન વે નાકે પ્યોસનિ નો શ્રસસામ્ ઢેનનેઉઉ હાસ સહોીન ાન

ોઉદ યોન્સેોડ તહે પ્યોસ઼િ ળોનિનિગ઼ા તહે ઘાનગ઼ોસ નોન ઢાળમાહાઉોન ાવોત ડડિગય઼ મઉિ વેઔ તિસ પ઼ેપેસેનત યોનડવેનયે પ્યોસ઼િ ળોનિસ તહે ઘાનગ઼ોસ તોદાય઼ ાત પ્યુનસેઉ઼

[44] હાવેઉઉ; 'શ્રનય઼ાન ઢુઉે નિ સ્નદા઼િ', પ઼ ૧૯૧, નોતે ૧; છડ ય છ ષેન, 'હસિતોનય઼ોડ મેનગ઼ાઉ ડ઼ાનગ઼ાગ઼ે ાનદ ડ઼તિનાતુપે', પ઼ ૩૮૫; ૯૬૨ (૪), ૩૫૩; થ્પ્પ, ૧૧૮; મોઉ – ૨૨, ૨૫૬-૭; ડ઼ડિ, ૮૩

[45] શ્રોાતતેનસ – ૨૨, ૧૭૩; મોઉ – ૨૨, ૧૮૭; ડ઼ડિ, ૧૨૭; શ્રોાતતેનસ – ૨૨, ૧૮૩-૪

[46] હછ (છાઉેદન઼), પ઼ ૨૧૧

[47] શ્રોાતતેનસ – ૨૨, ૮૧; મોઉ – ૨૨, ૭૮

[48] શ્રોાતતેનસ – ૨૨, ૬૩; મોઉ – ૨૨, ૬૬

[49] શ્રોાતતેનસ – ૨૨, ૮૧; મોઉ – ૨૨, ૬૬ શ્રોહઉિ વ઼ાસિાઉ઼ીાસ નિયઉદેદ નિ તહે દોમનિીનિોડ હાનસા, મેપાઉોાસ઼ુાતસદિ હસિ઼ુાતહોનતિય઼ (છડ થ્પ્પ, ૮૮, ૧૧૮)

[50] ૬શ્રષમ (ડ઼ોતેનસ) – શવ઼ર, ૧૮૪

[51] છહુનગ઼ા- થેનિ- છહુ- હનિગ઼ા- પ્યીન શ્રયયોનતોડ હોનેયસ તો મદિ- સ્નદા઼િ

[52] ૬શ્ર, ૧૮૦૦, પ઼ ૨૮૭ ડડ઼

[53] સ્વદિ, ૩૦૬ ડડ઼ સ્નૌાસ તનાનસઉોતેદ વય઼ શ્રોાદદેઉઉ નિ એનગ઼ાઉસિહ છડ સ્શ્રછઢ, પ઼ ૩૭ ડડ઼

[54] શ્રસાતિયિ હોનનાઉ, ૧૮૩૬; ૬શ્ર, ૧૮૩૮, પ઼પ઼ ૨૮૭- ૪૦૦; ૬શ્રષમ – વ઼ર (૧૮૩૭), પ઼પ઼ ૬૧- ૭૫; ૬શ્ર, ૧૮૪૭; સ્શ્ર – સ્શ, પ઼પ઼૧૪- ૨૪; છહ્મ – શ્રુ

[55] એશતનાયતસૌપે તનાનસઉોતેદ વય઼ છહાવ઼ાનનેસ નિ '**યોયુમેનાસ સુન ઉેસ થો- ક્ોીનયદિાનતુાશ**'

[56] સ્શ્ર – સ્શ, ૨૦

[57] ષનિી- સ્નદાનિ ષતુદેસિ – ૨, ૬૮

[58] સ્શ્રશ્રોઢ, ૧૮૧૧, પ઼ ૩૭ ડડ, ૫૩ ડડ઼

[59] ૬ઢશ્રષ, ૧૮૮૦, પ઼ ૪૩૮ ડડ઼

[60] ૬મશ્રોઢષ – શશર, ૧૬૧ ડડ઼

[61] ડે મેપાઉ – ૨૨, ૧૫૬- ૫૮; છડ મય઼ ાનતયિઉ 'હસિનુગ઼ુપતોડ મેપાઉ'

[62] ૬શ્રષમ (ડ઼ોતેનસ) – શરશ, પ઼ ૪૩

[63] સ્વદિ, પ઼ ૪૪

[64] ડ઼ શ્વેતેયહ઼; 'શ્ર ષતુદયઃ ોડ તહે છહ્નોનયિઉેસ ોડ ડ઼ાદાકહ઼', ५५ ५१-५७

[65] ઙે ાાેપાઊ – ૨૨, १४८ ૭૧ ૧

[66] ૯હ૨ (४), ३६६-७

[67] મ઼ાા, ८२

[68] ૨હ઼ડ – ૨૨૨, ७८२

[69] થમ઼, २००

[70] ૨શ્ર – ૨શ, २०

[71] યપ્પમ઼, २८४-८५

[72] ૨હ઼ડ – શશશ, १६५; છડ઼ ઢ઼ પ્પ છહ્નુદહાનય઼, 'છહિતા, થવિત, ાાેપાઊ ાનદ તહે છાપતિાઊ ોડ થપિાવહ્કતિ' નિ શ્વ૨હછ, १९७८, હ઼યદેનાવાદ઼

[73] ાાેપાઊ – ૨૨, १७४-७५; હ઼નાશ્રોઢ઼ષ – શશ૨૨, १६१ ७७; હ઼ઢ઼શ્રષ, १८८०, ५५ ५२८, ५४६, ५५६; ૨શ્ર, १९१६, ३९; ૨હ઼ડ – શવ઼, ષુપપઉેમેનત, ५९-६२; શ્રનતિટ્ઠિતિસિ ોડ થવિત – ૨૨, ८२

[74] યપ્પમ઼, ३१६

[75] છડ઼ ઢ઼ ઢ઼ યાીકાન, 'જાહિન થહ્નોુગહ તહે શ્રગેસ'; ઢ઼ પ્પ છહ્નુદહાનય઼, 'હસિતોનય઼ ોડ જાહિન'

[76] હ઼૨હ – શશશ૨૨, १३१

[77] ૨શ્ર – શ, ११०; શ્વહ઼શ્ર૨ (६), ६११

[78] ઢ઼ ઢ઼ યાીકાન, 'જાહિન થહ્નોુગહ તહે શ્રગેસ', ५ २६९; છડ઼ ઢ઼ પ્પ છહ્નુદહાનય઼, 'હસિતોનયઃ ોડ જાહિન'

[79] થહે છોપપેન શ્વઊાતે હાસ સનિયે વેન પુવઊસિહેદ઼

[80] ૨હછ – શવ઼, ५ २१२ ७७

[81] ૯૨ – શશ, ३७-४६; શ૨૨, ४०; શ્રષઢ઼, १९२५-२६, ५५ १३१, १३८; થપ્પ, २५०-२५६

[82] યપ્પમ઼, ३१६

[83] યહાાર – ૨, २७८; છડ઼ **ઢ઼ાળાતાનાનગાનિ** – ૨વ઼, ४२१-४६८

[84] ૯૨ – ૨શ, ४१-४७

[85] યહાાર – ૨, २७५-२७७

[86] યપ્પમ, ૩૨૦

[87] ૨વદિ, ૩૨૧

[88] થમ, ૨૦૩

[89] ૨શ્ર – ૨શ, ૧૭૮ ૭૬

[90] ૫ ડ મા|ા; 'ણાવઉય હસિ|ોનય|ોડ પ્યામ|ાપ', ૫૫ ૧૧૧-૧૧૯

[91] ॥ વાસ|; 'ષોયાઉિ હસિ|ોનય|ોડ પ્યામ|ાપ', ૫૫ ૩૦-૩૨; હશ્ર૨મ, ૨૮૮; હ॥૯૨, ૨૨૭-૩૮

[92] છ૭ **ઘેસયહયિહ્ને દેસ ગુદદહસિમુસ નિ ૨નદેનિ-વેનસેનછન**; મમ, ૧૮૩; ૨૯ડ – વ૨૨, ૩૭ ૭૬

[93] ૬મશ્રોઢષ – શશવ૨૨, ૨૨૬

[94] હશ્ર૨મ, ૩૭૬

[95] ૬મશ્રોઢષ – શશવ૨૨, ૨૨૭

[96] ૨૯ડ – શવ૨, ૨૧૯

[97] શ્રૌહિ|હેન |હેસે ગુઉનસ હાદ |નય યોનનેયન|ોનિ|ૌતિહ |હે છહાનદના દયનાસનય|ોડ શ્રનાકાન|ોન નોન, |ૌ યાનનોન સાય ૨ન |ન નિસયનપિ|ોનિ|ોન | પઉિઉાન નિ ગુનમા, |હેને સિ |ન |યયુ|ોનન|ોડ ૧૯ છહાનદના કનિગાસ|ૌહો ગુઉદ વે|ોન ૬૦૦ |નદ ૧૦૦૦ વાસિાઉ|ોાસ હેઉદ નિ નેસપેયન વય |હે ગુનમેસે |નદ|ૌ ડનિદ |ન |યયુ|ોનન|ોડ | માનનિ|ોનાઉિ |ઉઉાનિયે થહે યાપ|ોતાઉ શ્રૌનહાઉ|ોાસ નામેદ |ડોન વાસિાઉ છિ૭ શ્રહાયને, 'હસિ|ોનય|ોડ ગુનમા', ૫ ૪૫; ડોન|ોનહેન દેનાઉિસ, છ૭ ૨૯ડ – વ૨૨, ૩૭-૪૦; ૨શ્ર – ૨વ, ૩૬૫ ૭૬; મમ, ૧૮૭; ૬શ્રષમ

[98] ૬મશ્રોઢષ – શશવ૨૨, ૨૨૬

[99] થાનાનાનહા સાયસ, "થહેને|ોાસ નો ઉનગોન |નય મેમવેન|ોડ |િ (|હે છહાનદનાસ) નિ શ્રોનસિસા |નદ|ોનહેન ડવિ પનોવનિયેસ |ો |હે |સન ણાયહ પ્યસહાનનાયિા, મનાહમાના |નદ મેનયહાનન યોનસનાતિ|ોદ હમિસેઉડ વન |હેને|ોાસ નો કનિગા ગુઉનિગા |હે યુનાનનય"

[100] યપ્પમ, ૩૨૫; વાપયાના સિ સાદિ |ો વે | કનિગા|ોડ શ્રુનનો છ૭ ૨શ્ર – ૨વ, ૩૬૫-૬૬; છ૭ ૯૨ – ૨શ, ૪૧ ૭૬

[101] ૯૨ – ૨, ૧૨૨; ષથ, ૫૪; ૬૨૯ – શશશ૨૨, ૧૩૨; શ્રષઢ – ૨૨, ૪૫૧

[102] ૯૨ – શવ૨૨, ૩૦૪; ૪ (|), શ્રમ, ૪૮

[103] ઘશ્રોષ, ૫૫ ૪-૬; શ્રમશ્રોઢ૨ – શ૨૨૨, ૧૯૭ ૭૬ થહે શપનેસસ|ોનિ **શ્રાનયહાગુદા** હાસ વેનુ સેદ નિ | વેનય|ૌદિ સેનસે વય પ્યાઉહાના (ઢથ – ૨વ, ૪૬૮) |નદ|ોાસ નાકેન |ો મોન ઘાદા પનોપેન, ષાનાસ|ૌના (ણાસન શ્રુનળાવ), પ્યાનયાકુવળા (ઘાનગોનયિ યોવ), મનિહિઉિ |નદ ઉનકાણ શ્રૌ ઉનમન ડનોમ |હે **માઉઉાઉાયહાનનિ|િ** |નદ |હે **ઢયિાડ-સ-સાઉાનનિ** નહાન

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

वेऊीने nहे मुहाममादान योन्टुेसन, भेनगाउ सि साहि nो हावे वेन दविदिद विnो ऊवि दसिnानयिnस् घुादा सगिनऊिदि nहे भेनगाउे मपनि (छऊ २हऽ – शशवव२२२, ५५ १२३- २४)

[104] हृढ़श्रष, १८०६, ५ ४४२

[105] २श्र – २श, ३६६

[106] ए२ – २व, २५१ ऊऽ

[107] २छ – २व, २६६

[108] हृ२ह – शशश२२, १३४

[109] ए२ – २श, ८६- ८८, वे१से २४

[110] घ य छोउउेा जुउेनवि मो १

[111] थम, २०७- ८

[112] २छ – २व, २६६

[113] ऊे मेपाउ – २२, ७७- ७८

[114] २वदि, ८३; छऊ २श्र, १८८२, ५ २५७ ऊन- ६

[115] ए२ – २२, १६०

[116] २श्र – शश२, २५३ ऊऽ

[117] ए२ – २२, १६० ऊऽ

[118] २श्र – शव, ३०५; ए२ – शव२२२, १०८, ११३ ऊन- ४; यहम२ – २, २८६ ऊऽ

[119] थम, ३०८

[120] यप्पम, ३७८

[121] २श्र – शव, ३०४ ऊऽ; छहज – थहे पउाये नामेस ाऊ nहे २नसयनापिnानि ाने येnु नदिनाऊिदि, nहोगह सोमे सयहोउानस दिनाऊिय विाेnिह nहे नेगानि ाऊ प्युासकिकियहयह

[122] २हऽ – शशव२२२, २५२ ऊऽ य छ षनियान दोस नोn ाययेपn nहे वोै

[123] ए२ – व२, १०३; २श्र – श२२, २१८

[124] ए२ – व, १८३

१२५ ૯૨ – ૨, ૫૬

१२६ ૯૨ – શશ૨૨૨, ૫૫ ૧૯૯- ૨૧૪; ૨૬૬ – શવ૨, ૧૮૧; છશ્ર, ૫૨

१२७ ૬ગ્રશ્રોઢ્ય – શ૨વ, ૫૦૮

१२८ ૨શ્ર – શવ, ૧૦૫ ૭૭; છ૨ગ્ર

१२९ થમ, ૨૧૧; થહે ઇાસ૧ ક્નૌન દાિતો૭ માહેનદાપાઇ સિ ૯૦૭- ૮, છ૭ ૬શ્રષગ્ર – શશશ૨૨, ૩૨૧ ૭૭

१३० ૨વદિ, ૨૧૧; યહ્મ૨ – ૨, ૩૦૩; ૨શ્ર – શવ, ૧૧૨; ૬ગ્રગ્રઢશ્રષ – શશ૨, ૪૧૦; ૬ઢશ્રય, ૧૯૦૪, ૬૪૨ ૭૭, ગ્રહ્નદાનકાન ાmi; શ્રગ્ર, ૫૯

१३१ શ્રગ્ર, ૫૯

१३२ ૯૨ – શવ૨૨૨, ૧૯૯- ૨૧૮; શ્ર૨હછ – શ૨વ, ૧૧૧ ૭૭

१३३ યહ્મ૨ – ૨, ૩૦૫; શ્રઇઇાન, 'છામવનાદિગો ષહોનોન હસિનોનય', ૫ ૧૪૪

१३४ હછ૨શ્ર – ૨વ, ૮૪

१३५ **ગ્રહાનાનાવાનસા** (૧૩૪૪), ૫ ૨૮૪

१३६ શ્રાપેનસ પુવઇસિહેદ નિ વોઇ ૨ો૭ ૧હે શ્રઇઇ ૨નદાિ માનિહિવિ શ્રૌનાનિનસ' છોનડેનેનયે, ૧૯૫૬ (યાનવહ્નાગાા)

१३७ ૯૨ – ૨, ૫ ૧૨૬ ૭૭; છ૭ ૨૬૬ – શશવ, ૨૧૩

१३८ છ૭ ૯૨ – ૨, ૨૬૫; ૯૨ – ૨વ, ૨૮૪

१३९ ૯૨, ૧૪૫

१४० યહ્મ૨ – ૨૨, ૬૭૬

१४१ ૬૨૯ – શશશ૨૨, ૧૩૫

१४२ **શ્રનાહાસાસનના** (ષહામસાસનનય), ૨૯૦

१४३ ષોમાદેવા'સૈ **ાસાસનાઇકા,** ાૌનકો૭ ૧હે નેનનહ યેનાુનય શ્રય, ગાવિસ ાન ાયયોનનો૭ ૧હે યોમપોસનિાનિો૭ ૧હોઇદ ૨નદાનિ ાનમેસિ થહેને સિ ા નેડેનેનયે નો ૧હે થનિહુન નેગામિનન, ડોનદ સોઇઇયોડૌન ાનદ દેવોનેદ નો માનોવનેસ નિયદિનનાઇ નો નાવાઇ યોમવાનસ, દાનકેનનિગા ૧હે નનનિ હોનડિાનૌનિહ નિસ મગિહ્નય ઇેપહ્નનનસ થહસિ થનિહુન નેગામિનનૌાસે શપેનન નિ નાવાઇૌનડાને ઢોન દેનાઇસ, છ૭ પ્ય પ્ય હ્નદટિ, ૈાસાસનાઇકા ાનદ ૨નદાનિ છુઇનુને', ૫૫ ૬૦, ૬૧, ૨૪૮

१४४ ૨૬૬ – શવ૨, ૧૭૯

१४५ ૨શ્ર – શ૨વ, ૧૬૫

[146] માહાનદાનકાન'સ ઙસિત ІІІો ૧૬૨૮; ૨૬ડ – શશશ, ૩૮૨; શ્રુ૨૬છ – શ, ૨૪૫ ૭૬; ૨૫૫મ, ૪૦૮, ૪૧૨; વહІІІ૨ – ૨, ૩૧૬

[147] ૬શ્રષમ (ઙેતોનસ) – શવર, ૨૪૮; ૨૬ડ – શશશ, ૩૮૨ ૭૬; શ્રુ૨૬છ – શ, ૨૪૫- ૪૬ યૌન તો તહે યઉેસે ોડ તહે ૧૨[ત્ઠ] યેનતુનય શ્રય, સામે સયનપિતૌસ પનેવાઉેનત નિ જેનગાઉ, માહિન ।નદ ІІІપાઉૌતિહ ઉયાઉ મોદડિયિાતોનિસ ઙેવ્રિ, નેઉયનિગોન તહસિ વદિનયે, સુગગેસોદ । નોમનિાઉ સુઙેનાનિનયોડ તહે શ્રાઉાસોવેન તહે નેગાનિોડ ІІІપાઉ માડુમદાન'સ યોનતોનતાનિ નિ તહે પનેસેનત સતાતોડીન કનીઉદગો દોસ નોત ।દમનિોડ વેનાડિયિાતોનિ થહેને સિ નો દ્ુવત તહાત તહેનૈને નિતમિાતે યુઉતુનાઉ યોનતાયતસ વેતૌન ІІІપાઉ ।નદ મતિહિઉિ ।નદ તહે દસિયોવેનયોડ માતિહિઉિ **મષષ** નિ ІІІપાઉ માય વે શ્રપઉાનિદ વય તહે મગિનાતોનિોડ સયહોઉાનસ ડનોમ તહસિ પાનતોડ તહાત યોનતનય

[148] ઢોન દેતાઉિસ, સે મય પાપેન, 'થહે પ્યાનનાતાસોડ મતિહિઉિ' નિ તહે શ્રમાશ્રોઢ૨ – શશશવ, ૫૫ ૮૦- ૧૨૧

[149] શ્રમાશ્રોઢ૨, ષઉિવેન હુવાઉિ વોઉુમે, ૫૫ ૩૦૦- ૩૦૧ ૨ દસિયુસસેદ તહે ટેસતોનિોડ ઢાસનનાકુતા દોમનિાતોનિૌતિહ યન શ્ર ષ શ્રઉેોકાન હે તોઉદ મે તહાત તહેનૌસ નોતહનિગ તો પનોવે તહે શ્રસિતેનયેોડ ઢાસનનાકુતા નુઉે નિ થનિહુત શ્રૌ દો નોત ડનિદ ।નય મેનતાનિોડોન નેડેનેનયે તો થનિહુત નિ તહે ઢાસનનાકુતા નેયોનદસ્ એવેન યાસુાઉ નેડેનેનયે તો થનિહુત નેગામિનત નિ તહે ૈ**ાસાસતાઉિકા** દુનાનિગ તહે તમિોડ તહે ઢાસનનાકુતાસ દોસ નોત ગાવિ ।ન નિકઉનિગોડ તહેનિ સૌાય નિ તહસિ પાનત મનિાસહિ હાસ સમિપઉય દેદુયેદ નિડેનેનયે

[150] ૨૬ડ – વ૨૨, ૬૭૮- ૬૮૮; મમ, ૧૭૦; છ૭ ૬ઘઢ૨, ૧૯૫૭, '**ઘાનગેયાદેવાોડ થનિાવહુકતા**'; ૬૨૬ – શશશ૨૨

[151] ૯૨ – ૨૨, ૫ ૧૧, વેનસે ૧૪

[152] વહІІІ૨ – ૨૨, ૭૮૮

[153] ઢ ય માનેનાળ, 'માનગાઉન ૨તિહિસ' (૧[સ્ત] દતિોનિ), વોઉ ૨, ૫ ૨૫૨

[154] ૨વદિ, ૫ ૨૩૯- ૪૦

[155] ૯૨ – શ૨, ૧૪૩- ૪૬

[156] ૯૨ – શશવ૨૨૨, ૧૪૩ ૭૬

[157] ૨વદિ; છ૭ માહાનદાનકાન'સ ઙસિત ІІІો ૧૧૨૬ **શ્રદવહુતાસાગાના** ।નદ **યાતાસાગાના** ।ને દાતેદ નિ તહે ષાકો ના થહે **ષાદુકતિકાનતામનતા**ોડ ષનાદિહાનાદાસા સિ ।ઉસો દાતેદ નિ તહે સામે ના થહે ષાકો નાોડ તહે વાઉગુદાન ૨નસયનપિતોનિ સિ ોનોડ તહે ।નઉેસિતે પગિનાપહયિ દોયુમેનતસ નિ તહે ષાકો ના, સો ડાન ઙુેનદ નિ ।સતેનન ૨નદિ થહે નિસયનપિતોનિ મેનતાનિસ પ્યનમિાઉિ વસિાયા, ।ઉસો ઙુેનદ નિ તહે ІІІુઉગાનહ નિસયનપિતોનિ થહે માનાહમાના વનોતહેનસ નેસપોનસિવઉિ ડોન તહે વાઉગુદાને પગિનાપહૈને નોત તહેોનગિનાઉ નિહાવતિાનતસોડ તહે યતિયોડ પ્યનમિાઉિ ।નદ પોસસવિઉય યામે ડનોમ થનિહુત ।નદ વનુગાહત તહે ષાકો નાોતિહ તહેન

[158] ૬૨૬ – શશશ૨૨, ૧૩૭

[159] શ્રમાશ્રોઢ૨ – શશશવ, ૧૦૨ ૭૬

[160] [illegible] – [illegible], ७५

[161] [illegible] – [illegible], ३००

[162] [illegible] – [illegible], ५ ३ [illegible]

[163] [illegible] – [illegible], ३ [illegible]

[164] [illegible] – [illegible], ११३; [illegible] १४०

[165] [illegible] – [illegible], ३२३

[166] [illegible], १९८२-८३; [illegible] – [illegible], १०२-६

[167] [illegible], १९८२-८३; [illegible] – [illegible], १०२-६

[168] [illegible] – [illegible], ७७३, ७७८, ७८४; [illegible], ३२५; [illegible] १२२३, १२२५ [illegible]

[169] [illegible], १९००, ५५ १९१-१९३; [illegible], ४०१; [illegible], १९७६

[170] [illegible] – [illegible], २६५ [illegible]

[171] [illegible], २२१; [illegible] – [illegible], ३९ [illegible] ३

[172] [illegible] – [illegible], २०६; [illegible] – [illegible], ७८७-८ [illegible], ५२८४ [illegible] ([illegible], १९०२; ५ २९४-६) [illegible]

[173] [illegible] – [illegible], ५ २३; [illegible] – [illegible], ८८ [illegible]

[174] [illegible] – [illegible], ३०० [illegible] ११[16] [illegible], ५६

[175] [illegible] – [illegible], १६७

[176] [illegible], [illegible] १; [illegible] – [illegible], ५५१-४ [illegible] १९५० [illegible] १

[177] ૯૨ – શ્રશ્ર૨શ્ર, ૫૫ ૫૨ ૭૬; છ૨ગ; યમ ય છ ષનિયામ હાસ હાડામદેદ। દ્વેવન ।સ નો ોહ્ય 'ઢાળા' હાસ વેન પમેડેમેદ નો નહે શ્રપેયનેદ શ્વાઉા? હસિ યોનળેયનુમે સિ નહાન શ્વમાહાસતિામાળાોાસ વોમના ોડ। યોનયુવનિ શ્રોન નહે ।નહોમાતિયોડ। થવિનાન ાયયોનનોડ મેનગાાઉ, યમ ષ છ ષામકામ હાસ પોનિનેદ્દોન, "થવિનાન નમાદતિોનિ મેયોમદસ નૌ માનિ વમાનયહેસ ોડ નહે શ્વાઉાસ, ોનૈ નદનિગાૌાતિહ ઘોપાઉા'સ સોન (ાનદ પમોવાવઉય ગમામદસોન ોહો નેવેમ નુઉેદ સેપામાનેઉય) ાનદ નહે ોનહેમ વેગાનિનિગાૌાતિહ નહે ગમામદસોનોડ શ્વાઃસાઃહાઃનાઃ (શ્વમાહાસાના) ોહો માય હાવે વેન। વમોનહેમોડ ઘોપાઉાોમ હસિ ોનહેમ સોન" છ૬ ૯ગશ્રોઢષ – શ્રશ્રવ૨૨, ૨૪૮ ૨સ હે શ્વમાહાસતિામાળાોડ નહે માનગાોન **છશ્વ**? થહોગાહ નહેમે સિ નો પોસતિવિ વદિનયે, ોને સિ નિયઉનિદ નો સુગાગેસન નહે ાવોવે યોનનેનતિનિ

[178] ઢામાપાઉા ાનનેમપનેદ। પામનાઉિ મેળુવેનાતિોનિોડ નહે મપનિ, નિ સિ સાદિ

[179] ૨વદિ, ૪૭; ાઉસો ૨૯

[180] થમ, ૨૨૨

[181] ૯ગાઢશ્રષ – શ્ર૨ ૨૬૮; ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૮૩

[182] ૨શ્ર – શ્ર૨વ, ૧૦૩

[183] ૯ગશ્રોઢષ – ૨શ્ર, ૩૦૭-૮; શ્ર, ૪૦-૪૧

[184] ૯૨ – વ૨૨, ૯૮-૯૯; છ૨ગ

[185] ઙછ૨શ્વ – વ, ૫૩

છ૯શ્રશ્વથ૯ઢ વ૨૨ઃ થહ૯ ૫શ્રઢાાશ્રથશ્રષ શ્રોઢ મ૨થહ૨૬શ્ર (૧૦૯૭-૧૩૨૫)

[1] **શ્વમાવાયહનાસામોદદહાના**, ૪૪૬; છ૬ **વવિદિહાકાઉપાનિનિહા** (ષનિદહગિામાનનહામાઉા), ૫ ૩૨

[2] **ાાનિાપાવાઉયિો** (ેદનિદ વય ઘોપાનિ ાનદ છહોકકસિ), ૫ ૨૬ છ૬ **થનસિાસનહસિાઉાકાપુનુસાયહનાતિામ**, શ્વામવા ૧૦, ષામગાા ૬

[3] ૨ગ, ૧૧૦, ૧૧૩; ૨૯૬ – શ્ર૨૨, ૬૧૧; છ૬ ૯ છ ઢાયિહોદહામય, 'ષનુદેસિ નિ ૨નદાનિ શ્રનનાટિનિસિ', ૫ ૧૫૭ ૭ન-૬; છ૬ ઢ ૫ છહોદહામય, '૨નસયનપિનિોનિસોડ ગહિમ', સ વ શ્વાઉા ૨નસયનપિનિોનિ

[4] ૯શ્રષગ (ાાષ) – વ (૧૯૦૯), ૪૭૧; છ૬ ઢ ૫ છહોદહામય, 'હસિનોમયોડ ગહિમ', ૫ ૧૦૧ ૭૬

[5] ૯૨ – શ્ર૨વ, ૧૫૯

[6] ગુહઉેમ'સ ૨નનમોદુયનિોનિ નો **વકિનામાનકાદેવાયહનાનિા**; છ૬ ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૮૩

[7] ૯ગાઢશ્રષ – શ્ર૨, ૨૬૮; ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૮૩; ૯પગિામપહા છામનાનિયા – ૨શ્ર

[8] ૨શ્ર – શ્ર૨વ, ૧૦૩

[9] ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૮૪

[10] ૨શ્ર – શ્રર્શ, ૩૨૮ ૭૬

[11] ૯૨ – શ્રશ્રર્ર, ૧૩૮ ૭૬

[12] ઙ્છ – ર્રર, ૨૪

[13] ૯૫, છાનાનાિયા – શ્રર, ર્નસયનપિનિસોડ યેવાનાગેનસ થાહુટ ૠ ૨, ૩; છ૭ મહ, ૧૬૪

[14] શ્રશ્રર્શ્રોછ – ર્રર, ૩૮૮

[15] ૯૨ – શ્રર, ૨૩૦-૩૧

[16] શ્રશ્રર્શ્રોછ – ર્રર, ૩૮૬

[17] ૫ર્ર – ર્રર, શ્રાનન ર્રર, ૫૫ ૪૨૪-૫; ૬ર્હ – ર્ર, ૩૨૦ ૭૬; છ૭ ૫ શ્ર ૠ ષાસનાિ 'થહે છહેાેસ', ૨૪૭ ૭૬ શ્રહસો, છ૭ મહ, ૧૩૮-૮, ૨૦૮

[18] ૬શ્રહઙ્ષ – ૨, ૫૭

[19] ર્વદિ, ૫૬-૫૭

[20] ઙ ય માનોળિ 'માનાગાનર્ાહિસ' – ૨, ૨૨૩; છ૭ ૫થ, ૬૦, ૭૧-૧; ૬શ્રષમ, ૧૮૮૩, શ્રાનન ર્

[21] **ઘુદાનાળામાહ**, ૫ શ્રર; ડેન દડિડેનેનન વીસિ છ૭ ૬શ્રર્મ, ૩૮૬-૩૮૭

[22] ર્શ્ર, ૧૮૧૦, શ્ર ર૮૦; ૧૮૧૮, શ્ર ૧૪૪ ૭૬

[23] શ્રર્હછ – શ્રર્વ, ૧૩૦

[24] શ્રમ, ૮૮

[25] ૬મશ્રોઙ્ષ – ર્શ, ૩૦૬

[26] ર્હડ – વર્ર, ૬૮૧; યહૠર – ૨, ૩૧૬, ૭૧-૩, ૪

[27] ર્હડ – શ્રર્ર, ૪૭૫-૭૬

[28] ૯૨ – ર્ર, ૧૮૫

[29] હશ્રર્મ, ૪૫૬

[30] ૬મશ્રોઙ્ષ – ર્શ, ૩૦૭

[31] વકિનામાનકાદેવાયહાનિા – ર્રર, ૭૪

[32] ૯૨ – ર્વ, ૨૬૨

[33] ૨શ્ર, ૧૯૧૯, શ્ર ૧૧૪; [illegible], [illegible] ૨, [illegible] ૨૨, ૫ ૨૧૯

[34] થમ, ૨૩૧; છ૬ [illegible], ૪૫૬; [illegible], [illegible], ૪૭

[35] ૨૯૬ – શશ૨૨૨, ૩૨૬; છ૬ [illegible], '[illegible]'

[36] [illegible] – ૨શ, ૩૦૬

[37] ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૯૧; શશશ, ૨૦૬ ૭૬

[38] [illegible] – ૨, ૨૦૩

[39] ૨શ્ર, ૧૮૮૦, ૫ ૧૮૮

[40] [illegible] '[illegible]' – ૨૨, ૨૨૧-૨૨

[41] [illegible] (૬), ૫ ૧૮૬

[42] **[illegible]** ([illegible]), [illegible]

[43] ૯૨ – ૨, ૩૦૫; [illegible], ૧૯૦૯, ૪૬૭ ૭૬; ૯૨ – શવ, ૨૮૨; [illegible], ૧૯૦૧, ૪૭૧; [illegible], ૯૭; [illegible]

[44] [illegible] – [illegible], ૫ ૧ ૭૬; છ૬ ૨૯૬ – શશશ, ૨૦૬ ૭૬

[45] થમ

[46] [illegible] – વ, ૪૭

[47] [illegible] – શશવ૨૨૨, ૧૩૧; છ૬ [illegible], '[illegible]' [illegible] – વ, ૧૨૧; છ૬ [illegible] – શ૨વ, ૧૩૦ ૭૬

[48] [illegible] ([illegible]) – શ૨, ૪૦૭

[49] **[illegible]** [illegible] ([illegible]), ૫ ૧૯; છ૬ [illegible], '[illegible]' [illegible] – શશશવ, ૯૧ ૭૬; છ૬ [illegible], '[illegible]' [illegible]; [illegible] '[illegible]', ૧૦૧ ૭૬; થમ, ૨૩૪ ૭૬

[50] ૨૯૬ – ૨૨૨, ૫૭૭; છ૬ ૨શ્ર, ૧૯૨૨

[51] [illegible], ૨૨, ૧૯૪-૧૯૭ ([illegible]); [illegible]

[52] [illegible] – ૨, ૩

[53] ૨૯૬ – વ૨૨, ૬૮૮

[54] મય, ૬૧; ર્‍ાહિનાઉાઉ, '**શનિ-થપિહુ઼ા**', ૧૦-૧૧; છ૬ **પ્યાગાઉગ ઘેન પ્રુગસયહેન મોનગોન-ઉાનદસિયહેન ઘેસસેઉઉસયહાડગ**, ડેપિડગિ, ૧૯૮૧, વોઉ ૨૨, પ ૮ હેનૈ ડનિદ ગહે મેનગોનિ ાડ। **મષષ** હેયિહૌાસ નતિગોન નિ ૧૦૮૭ નિ ગહે નેગિન ાડ પ્પાનયાદેવા શઉસો છ૬ ૨શ – ૨શ, ૪૧૪ હૈનૈ પ્પાનયા સિ ાસસગિનેદ। નેગિન ાડ ૫૦ યોનસ

[55] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૫; ડેવ઼િ – ૨૨, ૧૮૪

[56] ઢોન ગનાદગિગિનાઉ ાયયુોનગસ, સે મય ૬૧; ર્‍ામ૨, ૪૬૦-૪૭૦; મથવ, ૮૭; થમ, ૨૩૬-૨૩૮

[57] દૃશ્રહઢ઼ષ – ૨, ૫૭

[58] દૃમઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૫; થમ, ૨૩૫; શ્ર૨હછ – શ૨વ, મય ાનગયિઉ 'પ્પાનયાદેવા ાનદ હસિ છોનગોમપોનાનય'; છહાનદા દૃહા, 'શ્રુસાપાનકિસા', પ ૧૯; ડેવ઼િ – ૨૨, ૧૮૪, ૧૮૮, ૧૮૯ ગોગહ પ્પિપાગનયિક ાનદ ર્‍હાગૌાનઉાઉ યોમમગિગેદ ગહે નનોનાન ાયયુોનગ ાડ ગહે નોનગ નોદનિગ ાડ ગહે ડનિસગ ઉનિ ાડ ગહે પ્પેપાઉ **વામસાવાઉ**

[59] ડેવ઼િ – ૨૨, ૧૮૭-૧૮૯

[60] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૪-૫; ૨શ – ૨શ, ૧૮૮; ૨શ – શ૨૨૨, ૪૧૮; ૯૨ – ૨, ૩૧૩

[61] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ; છ૬ ઢ઼ ય ર્‍ાનેનાળિ, 'ર્‍ાનગાઉાન ૨ાહિસ' (૨નહે દગિગિ), પ ૩૧૮ ૬ન-૪; શ્રનોડેસસોન પ્પેઉિહેનન, હૈહિઉિ દગિનિગ ગહે યોપાના ૨નસયનપિગિનિ, પઉાયેદ પ્પાનયાદેવા નિ ષાકા ૧૦૧૯

[62] શમશ્રોઢ઼૨ – શશશવ, ૮૩ (મય ાનગયિઉ ' થહે પ્પાનનાગાસ ાડ મગિહિઉિ')

[63] દૃશ્રહઢ઼ષ – ૨, ૫૫-૫૬

[64] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૮; છ૬ ઢ઼ પ્પ છહેદહાનય, '૨નસયનપિગિનિસ ાડ ર્‍ાહિન', પ ૧૨૪

[65] ૨ ામ વેનય મુયહ ાવઉગિદ ગા ઉાગે યન શ્ર પ્પ ઘોદે, છુનાગોન, ર્‍હાનદાનકાન શ્રોનેનિગાઉ ઢ઼ેસાનયહ ૨નસગિગે, શ્રોના, હૈહે યોપેદિ ગહે નેયેસસાનયે શગનાયગસ ડનોમ ગહે **ર્‍હાનાગાવહાસયા** ડનોમ ગહે **મષષ** નિ ગહે ર્‍શ્રોઢ઼૨ ડ઼વિનાનય ડોન મય સગુદય થહે **મષષ** હાસ વેન દેસયનવિદ નિ દેગાઉિ નિ ગહે ર્‍શ્રોઢ઼૨ છાગાઉગુ, વોઉ શ૨૨૨, પ ૩૭૭

[66] શમશ્રોઢ઼૨ – શશશવ, ૮૮; શ્ર૨હછ – શ૨વ

[67] ઢ઼છ, 'છોમમેનગાનય' – ૨૨, ૫-૬; ૨૨, ૮

[68] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૧

[69] ૯૨ – ૨૨, ૨

[70] દૃમશ્રોઢ઼ષ – ૨શ, ૩૦૧

[71] હછ૨શ્ર – વ, ૬૩; છ૬ મય ાનગયિઉ '**શ્રનાકનગિપાનિગાઉામા, શ્રન ૨નપોનગાનગ ષ્રુનયે ાડ ગહે હસિગોનય ાડ મગિહિઉિ**' (નિયઉદેદ નિ ગહે સુોનયેસ)

[72] ર્‍ામ૨, ૪૬૧; શ્ર૨પ્પ૨ – થપિહુ઼ગ, ૧૧

[७३] श्रषढ़ – शव२, ३

[७४] श्रमश्रोढ़२ – शशशव, ८४

[७५] ह्श्रायमढ़ष – २, ५६

[७६] थम, २३८

[७७] २हऽ – व़२२, ६८५

[७८] हछ२श्च – व़, ३५, ४७

[७९] मम, १६४-१६५

[८०] ह्ममढ़श्रष – श२, २६८

[८१] ए२ – शव़, ३१५

[८२] मम, २१२

[८३] ए२ – २, ३०५

[८४] हछ२श्च – व, ३७

[८५] यहाय२ – २, ३६०

[८६] २वदि – २, ५३०

[८७] मथव़, १००-१०१

[८८] २वदि, ८८-१०१

[८९] श्रमश्रोढ़२ – शशशव़, ८५ ७ि-१

[९०] हश्र२म, ४७३

[९१] श्रमश्रोढ़२ – शशशव़, ८५

[९२] हछ२श्च – व़, ३७

[९३] व़ा७७ा७ायहानिा (दतिद वय़ ह श्च षासनानि, श्रषम, छा७युनना, १८०४), ५१६

[९४] मम, २१६

[९५] २वदि, २४१

[९६] २वदि, २१६ हौ। ेपुतेद हसितोनानिाड हसि मनिनये हास योनननादयितेद सि व़दिनन ७ानेम नहे ।वोवे़ नौ ठ़ोनानोनिस़

९७ ह्यठ़ – शव़२, ७२़

९८ २ह्ठ – शशश, २०९़

९९ ह्अश्रोढ़ष – शशव़, १३३़

१०० २ह्ठ – शशश, २१़०

१०१ अह्ागाæपुन घाÔनाेन, प़ ४०़

१०२ ह्श्रषअ, १९१४ (ममष – श), प़ ८७ ७ठ़

१०३ ए२ – शव़, २७८- ८६़

१०४ ह्अश्रोढ़ष – श, ४४- ४६़

१०५ श्नअ, १०३़

१०६ ह्अश्रोढ़ष – २श, ३०९- १़०

१०७ ए२ – व़२२, ९८- ९९़

१०८ ह्श्रषअ (ठ़) – शव़२२, २९़

१०९ ए२ – शशव़२

११० षे, षोनयेस़

१११ २ह्ठ – श२, ५६७़

११२ हछ्२श्न – व़, ५३़

११३ ए२ – व़२२, ८५- ९३; यहमम२ – २२, ७४७़

११४ ए२ – व़२२, ९३ ७ठ़

११५ ह्ममष२ – श, ७२- ७४़

११६ ढ़ ध्य छह्ुदहाय़, 'हसिताेनय़ाेठ अहािन', प़ १०१ ७ठ़

११७ थध्य, २९९- ३२२ थहे ट्ुसनाीनिाेठ माæहदेवा सेनव़निगु नदेन ह्ायायहानदना दाेस नाेन सनानद हसिताेनयिाæय़ व़ेनार्िदि थनपािनहि (ढ़ ष) हास नाकेन निताे याेनसदिानािनि ाææ व़दिनये वुन हे दाेस नाेन ाननायह ानय़ मिपाेननानये ताे नहसि सताेनय़

११८ ठ़ेव़ि – २२, २०५- १९; २ह्ठ – व़२२, ६८९; यहमम२ – २, २०६़

[118] ्ल्मोढश्रष – ञ्र, २६८; ञ्ठ – व्रञ, ६८३

[120] ञ्ठ – व्रञ, ६८२; ञ्रञ्र, २०८-८; ऽ्लमष – ञ्रऽव्, १७७; थम, २३३ ७ऽ

[121] श्रमश्रोढ२ – ञ्रञ्रव्, ८३ ७ऽ

[122] य श्रौ श्रौनिगिहп, 'हसिтोनय़ोऽ њेपाЮ', पृ १६७

[123] ऽयाणो श्ठेтयह, 'मेहेविЮ हसिтोनय़ोऽ њेपाЮ', पृ ५३ ७ऽ

[124] ह श्ठ षासпनी, 'њेपाЮ छाпाЮगे', २, ५४

[125] श्ठेтयह, ५४

[126] ऽेव्री – २२, १९८९ ७७; यहњ२ – २, २०३-४

[127] श्रमश्रोढ२ (षिउेन ्लवाउ व्ळुमे), १९४२, पृ २९९; छऽ श्ठनापпापमाЮЮा'स नि्सयनपिпोनि

[128] एञ – २, ३०५; ्लश्रषम – व्र, ४०७; ञ्र, ४११; यहњ२ – २२, ३५८; ्लमश्रोढष – २ञ्र, ३०२; ञ्रञ्र२, २५६; २श्र – २ञ्र, १८८; ञ्र२२, ४१८; ऽेव्री – २२, १८९; थम, २३३; श्रमश्रोढ२, १९४२, पृ २९९; ढ य माँनेमळी, 'мाпगोЮन २оहिस', व्ळЮ २, पृ ३१८; श्रमश्रोढ२ – ञ्रञ्रव्, ८७ ७ऽ

[129] ऽेव्री – २२, २१२-१३

[130] श्ठेтयह, ५२, ८१

[131] श्ठ२हछ – ञ्र, २५०-५२

[132] श्रमश्रोढ२ – ञ्रञ्रव्, ८८

[133] हछ२श्ठ – व्र, ४७

[134] थम, २५१ श्रययोनहпिग тो सोमे सयहोЮनस, тहे ।सस्ुमपпोनि ोऽ मिपेनाЮ птिЮस वय़ षविाहेवा नि ११२०, सहौस тहाп њानय़ाहेवाोस कЮिЮह वेऽोने тहाп हाтे छऽ ्लश्रषम, १९२१, पृ ४ थहे ।सस्ुमपпोनि सेमस тो वे योमपЮेтЮय़ व्ळगे ।нहानोнग।

[135] य ढ ढेगमी, 'श्रнयोनिп ।нह मेहेविЮ њेपाЮ' (१स्т हिтोनि), पृ १४५

[136] ्ल२ह – ञ्रञ्रव्२, १२३-१२५

[137] मथव्र, ८७; छऽ मय; थम; мम२ ऽोन тनाहिтोनिाЮ सतोनेसि युननेнп ।व्ळп њानय़ा

[138] ्लमश्रोढष – २ञ्र, ३०३; छऽ ढ ५ छ्होहहानय़, '२нसयनपिтोनिसोऽ мहिोन', घ य छोЮЮो मुЮЮेпनि њो ४ (हिтिह वय़ ढ ५ छ्होहहानय़)

१३९ હ્રશ્રહ્હ્ઢ઼ષ – ૨, ५७

१४० શ્રત્રશ્રોઢ઼૨ – શ્રશ્રશ્ર્વ, ९८- १०२

१४१ શ્રુશ્રુ – ૨, ३

१४२ શ્રુત્ર, ८६

१४३ શ્રત્રશ્રોઢ઼૨ – શ્રશ્રશ્ર્વ, ९९

१४४ શ્રત્રશ્રોઢ઼૨ – શ્રશ્રશ્ર્વ, ९९- १००

१४५ ષથ, ६२

१४६ મથવ઼, १११

१४७ ૨વદિ, ११२ વ઼ાનદહાનાના સિ સાદિ તો હાવે વેન સેનવ઼નિગુ નદેન માછછાદેવ઼ા થહે નિસયનાપિતોનિ ાત હાતિ સિ ાસયનાવિદ તો હમિ છ઼ 'સ્નસયનાપિતોનિસ ોડ નહિત઼' છ઼ મય઼ પાપેન, 'થહે ડ઼ાતેન પ્પાનનાતાસ ોડ મતિહિછ઼'

१४८ શ્રત્રશ્રોઢ઼૨ – શ્રશ્રશ્ર્વ, १०२

१४९ મત્ર, १७०

१५० થમ, २६४

१५१ ૨વદિ, २३३

१५२ મ્રપાછ છાતાછેગુ, २३

१५३ ડ઼ેવ઼ા – ૨૨, २१०- १३

१५४ મયઘ, १८ (શ્રોછદે દિતોનિ)

१५५ મથવ઼, ११२- १३

१५६ થમ, २६४

१५७ મુછછા થાટુાિ'સ '**યાિનિય઼**' પુવછસિહેદ નિ મા'ાસહનિ (શ્રાતના), १९४६, ાનદ નિ માતિહિછિ નિ 'મતિહિછ઼' (ાૈકછય઼, નૌ દેડુનયત)

१५८ હ્રશ્રહ – શ્રશ્રશ્ર્વ, ३२५

१५९ **શ્રુનુસાપાનકિસા** (ઘનેનિસોન'સે દિતોનિ), ५ १९ ૬ન

१६० હ્રશ્રષત્ર (મ્રષ) – શ્ર૨, ४१२- १३

[161] થમ, ૨૬૬-૬૭

[162] મથવ, ૧૧૫

[163] મય, ૬૨; ૪શ્ર, ૧૮૮૦, પ ૧૮૮; હ્ન્નશ્રોઢષ – શ, ૪૬

[164] થોદદ, 'શ્રનનાઉસ ાનદ શ્રનનટ્ઠિતિસિાેડ ઢાળાસનહાન' – ૨૨૨૨ ૩૬૫

[165] શ્રનશ્રોઢ૨ – શશશવ, ૧૦૭-૮

[166] ૨વદિ, ૧૧૦

[167] ૨વદિ, ૧૧૦

[168] ષથ, ૬૨; છ્ડ શ્રનશ્રોઢ૨ – શશશવ, ૧૦૮

[169] શ્રનયહોઊગયિાઉ ઢેપોનનોડ નહે થેનાા ૫શયાવાાતિાનિસ, ૧૯૦૧, પ ૬૩૪

[170] ઢોન દડિડેનેનન વૌીસઃ છ્ડ 'હસિતોનયોડ મેનગાઉ' – ૨૨, ૫૫ ૨૨-૨૩; શ્રનશ્રોઢ૨ – શશશવ, ૧૦૮ ૭૭; ઢ છ માળુમદાન'સ છહાપતેનોન નહે હસિતોનયોડ મતિહિઓ નિ નહે **હસિતોનય ાનદ છુઉતુમેાેડ નહે ૨નદાનિ શ્રોપઉ**, વ઼ોઉમે વ૨ ડોન નહે મેડુતાતિાનિાેડ નહે નનોનોસ વૌીસોડ યન ૫ ઢ ડનુનગો મેગાનદનિગ શ્રનમિાઉઉાદેવાાેડ ાપાઉ; છ્ડ મય પાપેન, 'મહિાન ાનદ ાપાઉ' નિ નહે **ઘ ય છોઉઉો જુઉઉેતનિ ષેનોસિ ાો ૪** ડોન દેતાઉિસ

[171] ઢ ૫ છહોદહાનય, '૨નસયનપિતાિનિસોડ મહિાન', ૨નતનદુયતાિન, ૫૨૦, થેશત પ ૧૨૫ શ્રોન નહે વાસસિાેડ નહે દાતે નિ નહે ૨નસયનપિતાિન, ડ ષામ ૨૧૨, તિ યાન વે ાસસગિનેદ તો ૧૩૩૧ શ્રય થહસિ નિસયનપિતાિનિાેસ પોસસવિઉય નિયસિદ નિ નહે મેગિનોડ ાનસમિહા ૨૨ાેડ ઢામાદાનતા'સ **યાનાપાદદહાનિ**, નહોગાહ નહે મિાગે મગિહન હાવે વેન મેયતેદ નિ નહે મેગિન ાેડ ાનઉનિ ાાનાસમિહાાેન વય નહોનદેનોડ હસિ ટેન ષનિયે પ્યાનમાદતિયા દદિ તિ, હસિ નામે સિ ાઉસો મેનતાિનેદ નહેમોન પ્યાનમાદતિયા યોનતનિદ ાસ ાં મનિસિતેનુ નદેન ઢામાસમિહાદેવા, નહે ડોનતહ નુઉનોડ નહે દયનાસતય ાનસમિહા ૨૨ યામે ાડોન ાાનાસમિહાદેવા હે હાસ વેન દેસયનવિદ ાસ **પ્યસતિપિાઉ**, યપેસન-ઊઉાેડ નહે પ્યાનનાતાસ ાનદ નુઉનોડ **મતિહિઓવહ્મનદાઉ** વય ઢામાદાનતા ઢોન દેતાઉિસ ાનદ દસિયુસસાિન, સે મય પાપેન, 'થહે ડાતેન પ્યાનનાતાસ'

[172] શ્ર તેનનાયોતતા સોઉ નિ નહે ઘ઼ુપતા ાનદ નહે માતિહિઓ સિયનપિતોડ નહે તોઉડતહ યેનતુનય શ્રય સિાેતિહ મે ૨તોસ પુવઉસિહેદ, ાેતિહ મય પેનમસિસાિન, નિ નહે ષપગિનાપહાિ ૨નદયિા વય યન ય છ ષનિયાન ાનદ થેશતસ હાવે ાઉસો વેન પુવઉસિહેદ વય મે નિ મય '૨નસયનપિતાિનિસોડ મહિાન' ૨ત સિ દાતેદ નિ નહે ડ ષામ ૬૭ (૬૯?)

[173] છ્ડ શ્રેતેયહ, પ ૧૯૩ **ષામવાત ૩૦૩ છહાતિનાા પુકઉ ષનાા ાાનાસમિહાદેવાસયા શુતના ષનાા ઢામાસમિહાદેવાસાળાતા;** થહાકુનાા શ્રેતેયહ સાયસ, "થહે તેનમ થહાકુના સિુ સેદ નિ નહે ાાોાા પોનતાિનિસોડ ાઉઉ ઉાતેન માઉઉા નિસયનપિતાિનિસ ાનદ દોયુમેનતસોતિહ નહે મોનનિગોડ સોવેમેગિન"

[174] હ્શ્રષન (ાષ) – શ૨, ૪૧૩; હ્શ્રષન, ૧૯૦૩, શ્રાનત ૨૨, પ ૧૯

[175] ૨નદાિ શ્રોડડયિ મષષ ાો ૪૭૪૧, ડોઉાિ ૬૨ વ

ISSN 2229-547X VIDEHA

[176] રૂ૯ડ – શ્ચશ્ચરૂ, ર૮૭ ૭ન; દ્દશ્રષ્ઞ (મ્રમ્ષ) – શ્રરૂ, ૪૧૩, ૪૩ર; છુ઼ન્ભેનિ ષ્ટુદ઼ેસિ (શ્ચાનિ), ૧૯૫૫

[177] દ્દરૂ૯ – શ્ચશ્ચરૂવ, ૩ર૩-૩ર૫; શ્રજ્ઞશ્રોઢ઼ર – શ્ચશ્ચવ, ૧૧૦ ૭ડ઼

[178] શ્ચનોયેદિનિગાસ ોડ નિહે રૂનદાનિ હસિનોનિયાિ ઢ઼ેયોનદસ છોમમસિસોનિ (૧૯૫૧), ૫ ર૫દ્દ

[179] ખ્ય શ્ચ હ્યાયાસૌાિ, 'યેસયનપિનિવિ છાનાિજ્ઞો ોડ મનિહિ', વ઼ોિ રૂર, રૂનનોદ્દ્યનોનિ, ૫૫ ૧૦-૧૩, ાિસો સે નિહેભેનિ નિહે સેયનોનિ નનિનિ 'ખ્યાવયાગાનાનનહાનિ', મ્રો ર઼

[180] શ્રજ્ઞશ્રોઢ઼ર – શ્ચશ્ચવ, ૧૧૦ ૭ડ઼

[181] શ્ચેનેયહ, ૧૯૩઼

[182] રૂવદિ, ૧૯૪-૧૯૫઼

[183] ચ શ્રૌ શ્રૌનગિહન, 'હસિનોનય ોડ મ્રપાિ', ૫૫ ૧૭૦-૧૭ર

[184] ઘ થુયયિ, 'શ્ચભેમિનિાનય ઢ઼ેપોનન ોનિ નિહે નિૌ સયોનિનિડિયિ શ્રપેદનિોનિસ નિ મ્રપાિ', ઢ઼ોમે, ૧૯૫દ્દ, ૫ ર૧; છડ઼ શ્ચેનેયહ, ૧૯૪઼

[185] શ્ચેનેયહ, ૧૯૩; છડ઼ વ૩, ઢોિનિ ૩દ્દ વ મેનૌનિ ૧ર૫૫ ાનદ ૧ર૭૧, નિહેભે સિ ા નોિનાવિ ાયયોનદ વેનૌનિ નિહે **વ઼ખ્ય** ાનદ **વ઼જ્ઞ** ાનદ િનેન **વ઼ામસાવ઼ાિસિ** ૩૫ નો નિહાન પેનિદિ, નિહે ાયયોનદ સિ નિહેભે વુન ાડોન નિહાન નિહે દવિોનયે સિ યોમપિને મેનૌનિ ૧ર૫૫ ાનદ ૧ર૭૧, હ્યાયાદેવા ાનદ હ્યાયાવહમિદેવાૈભે નુિનસ ોડ મ્રપાિ થહે મોદેનનિ યહનોનયિેસ સુવસનાનિને ડોન નિ નિહે િસિન ોડ ફનિગાસ ોડ થનિહુન દેસયેનદેદ ડનોમ મ્રાનયાદેવ઼ા શ્રયયોનદનિગા નો શ્ચેનેયહ, નિહસિ સિ ા દેિવિનાને ડાિસડિયાનોનિ ોડ હસિનોનય પનોમોનેદ વય નિહે દેસયેનદાનનસ ોડ હ્યાયાસનહનિમિાિ, ૈહોૈસિહેદ નો માફે઼ુન નિહેનિ દમિયન ાનયેસનોનસ નો હાવે વેનિ નિહે ફનિગાસ ોડ મ્રપાિ઼ શ્ચેનેયહ હોિદસ હસિ વ઼ોનિસ વેનય સનનોનગાિય ાસ સિ વ઼દિનનિ ડનોમ હસિ ાનનયિે નિ નિહે **દ્દજ્ઞઢ઼ષ, માહનાળાદહનિાળા વ઼ોઙ્મે, નિ ભેપિય નો મય ાનનયિે઼**

[186] મયઘ ટ્ટોનેદ નિ થમ, ર૭૪઼

[187] શ્રજ્ઞશ્રોઢ઼ર – શ્ચશ્ચવ, ૧૧ર ડન઼

[188] ઢ઼ોનયિહ, 'જ્ઞોગિનાપહ્ય ોડ યહાનમાસૌામિ', શ્ચાનિ, ૧૯૫૯, ૫૫ ૫૮-૫૯઼ યહાનમાસૌામિ હાસ ભેડેનભેદ નો નિહે મુસિમિ દેપભેદાનોનિસ નિ નિહે ભેગોનિ ોડ વ઼ાસિાિનિ સોમે દેનાિસ (વ઼દિ ષુ૫ના)

[189] ષહજ્ઞ – રૂર, ૪દ્દ઼

[190] રૂવદિ, ૫ર, દ્દ૧-દ્દર઼

[191] થમ, ર૭૩઼

[192] મથવ઼, ૧૧૮-૧ર૧; મય, દ્દ૩; મનિહિ (ા શ્રૌફિય, નોૌ દેડુનયન), ઢેવ઼ુાનય ૯, ૧૯૫૩઼

[193] ષથ, દ્દ૩; ઘશ્ચશ્ચ઼

[१९४] ૨શ્ર, ૧૮૮૦

[१९५] ધ્યિપાનાયિક, 'શ્રન શ્રયયુોનનોડ નહે ધ્યિગદોમોડ ll્પાઉ', ડ઼ોનદોન, ૧૮૧૧, ૫૫ ૨૫૫-૨૬૬

[१९६] ૬મશ્રોઢ઼ષ – શશ૨, ૩૭ ઢ઼ાહ્ઉ ષાનકનાિયાયાના, 'ષાનસકનાિ શ્રાઉમ- ડ઼ોડ મષષ ડનોમ થવિન' થહે છોઉપહોનોડ નહે ાવોલ઼ મષષ ોદસ: "**ડ઼ાકસમાનાદેલ઼ાસાનાપાનયાસાનાવદવિાનાળથ઼ે પદ સનામિદલ઼ાિસમિહદેલ઼ાસનાનયામાનાયામ થનિાવહ્કાન્ાસાઉમાઉપિાનાકાસનહનિયા ઉકિહનાિમદિમ યહાનના સના સુિવહાનકાદાસેના મામગા ષુદા ૧૪**"

[१९७] શ્રેનેયહ, ૧૮૫ હે હોઉદસ નહાન ાઉઉ પનાનિયેસ ાડોમ ઢ઼ામાસમિહદેલ઼ા, ાિનહ નહે શયેપનાિનોડ હાનાસિમિહ, 'દદિ નોન દેડનાિનાિઉયુ નુઉ નિ ll્પાઉ' થહેયાૈે કનિગાસોડ થપિહુન ાનદ મગિહન હાલ઼ે હેઉદ સોમે યોનનાોઉ નિ નહે હઉિઉસોન નહે વોનદેન

[१९८] મામ૨, ૪૮૩

[१९९] ૨વદિ, ૪૮૪ થહે લ઼ેનનાસ ોઉાોદ વયુ મુઉઉા થાટુાિ ો નોન નો વે ોળેયોદ્ાનાગિહન ાસ ઢ઼ છ માળુમદાન નહનિકસ (લ઼દિ, ૬મઢ઼ષ – શડ઼૨૨૨, ૫ ૨) મુઉઉા થાટુાિ દોસ નોન વેઉનગા નો ા સયહોઉાેડ નનાદનાિનાિઉસિન નાનહેન હાૈસ ા ોયોનદેનોડ ડાયનસ ાનદ હે મુસન હાલ઼ે વાસેદ હસિ ાયયુોનનોન સોમે સુોનયે નાૈ ઉસન નો સ ૨ન સિ નપે નહાન હસિ ાયયુોનન સિ 'યોનડુસેદ ાનદુ નયોનડપિમિદ' (છષ, ૧૧) શ્રેનેયહ દુોવનસ ાૈહાહેન નહસિ દાનો યાન વે ાયયેપનેદ ાસ્ાનહેનનાયિ (૫ ૧૮૫)

[२००] શ્રનાકનાિાપાનિગાઉમા (મર- ષેનૈસિ), ૫ ૩૨૭, લ઼ેનસે ૮; ૩૦૪, લ઼ેનસે ૮; ૧૮૭, લ઼ેનસે ૪; ૧૮૦, વ ૩; ૨૪૮, લ઼ ૪; છડ઼ ઢ઼નોમ મયુ ાનનયિઉ, 'લ઼દિયાપાનિ'સ શ્રુનુસાપાનકિસા: શ્રન ૨મપોનાનાન ષુયેાેડ ૨નદાિ'સ શ્રોઉનિયાિઉ હસિનોનયુ' નિ નહે ૬શ્રોથ, ll્ ૨ (નાૈ દેડુનયન)

[२०१] છષ, ૯

[२०२] શ્રમશ્રોઢ઼૨ – શશશલ઼, ૧૬૩ ડડ઼

[२०३] યઘ, ૧૬

[२०४] ૨શ્ર – ૨શ, ૧૮૮

[२०५] શ્ર૨હછ, ૧૮૫૧, ૨૫૫-૫૬; મથલ઼, ૧૧૮ ડડ; મય, ૬૧ ડડ; મમ૨, ૪૮૪

[२०६] ૨નદાિ શ્રોડડયિ છાનાઉગુ – ૧૩૮૭

[२०७] છહાનદા ૬હા, ૫૫ ૬૮

[२०८] ૬મશ્રોઢ઼ષ – શશ૨૨, ઢ઼ઢ઼ – ૨નનોદુયનાિન, ૫ ૧૬; હાયાસાૈઉ'સ યોનનેનનાિન સિ વાસેઉસસ

[२०९] ઘશ્રશ્ર, ૪૭; ૬શ્રોથ, ll્ ૨; ઢ઼ઢ઼ – ૨નનોદુયનાિન, ૫ ૧૬; શ્રશ્ર, થાઉસ, ૨, ૮, ૧૧

[२१०] શ્રશ્ર, થાઉ ૨૨

२११ घश्चश्च, ४७

२१२ ᱮ२ᱮ – शशशश२व, ३२६

२१३ छ७ षे७याेद श्चापे१स ।७ ना हे श्व७७ २णदा माािहणि श्चौ१ािा१स' छोणउे१णये, १९५६

२१४ श्च१ाक१ािापाणिााणामा, १०७२; १८४८; १८५-१८७; १८४८

२१५ श्वणश्चोढ़२ – शशशव़, ११४; छ७ मय़ ।१ायिाे, 'हा१ासिमिहादेवा ।७ मािहणि: श्व ढे- ।ससेससमेणा ।७ ढायास' (णियणुदेद णि नहसि व़ोणमे)

२१६ य ढ़ ढेाामा, 'श्वणयेणिा ।णद मेदेविाव ममपाव', ५ १५०

२१७ ᱮश्चषणा (मष) – श२, ३८५

२१८ श्वणश्चोढ़२ – शशशव़, ११७

२१९ यहमम२ – २, १८५-८६; ऊेव़ा – ११, ६२-६८; २घ२ – श२श, २५ ७७

२२० छषश्चम२श्चो – २२, १४१४ ममो ७७७५

२२१ श्चश्चोछ – २२, ५६४

२२२ छषश्चम२श्चो – १४११ ममो ७७६७

२२३ ᱮश्चषणा – ७शश२२ (१९०३), ५ १४

२२४ श्वोयह, ११२

२२५ ᱮणाढ़ष – श७२२२, २

२२६ श्वणश्चोढ़२ – शशशव़२, १६३ ७७; छ७ छष, ९१०-११; श्वणश्चोढ़२ – शशशव़, ११५-११६

२२७ ᱮणश्चोढ़ष – २२२, ५१६

२२८ णाम२, ४९४

२२९ ᱮणश्चोढ़ष – २२२, ५१६; श्चउᱮ – २, ममो २, ५ ११ ७७; हम७ – २, २७-३१ ढो१ मािहणि प्पा१ाणा प्पाय़ासनहा श्चाणणा, से णाणेद णाहिाणा व़ि१मा, '**मािहणि प्पा१ाणा प्पाय़ासनहाका श्चाणणिका षा१व़ेकसहाणा**' (णि मािहणि), माहेपु१, १९७३, ।णद ढ़ प्प छहुेदहा१य़'स ।१ायिाे।ण नहे वासिसि ।७ नहसि वौक णि **थाणा१ाणाnह ᱮहा श्ववहिाणदाण घ१ाणnह** (या१वहाणाा)

२३० मय – २२, १५ ७७

२३१ २वदि, १६; हम७ – २, ३० ७१-७८

[२३२] ह्नाશ્રોઢ઼ષ – શશશ૨૨૨, ૫૫

[२३३] થમ, ૩૮૦

[२३४] છગ, ૧૨૫

[२३५] ह्नाશ્રોઢ઼ષ – શ૨૨૨

[२३६] છગ, ૧૨૩ ૭ડ

[२३७] શ્રગશ્રોઢ઼૨ – શશશવ, ૧૧૮ ૭ડ

[२३८] ૨શ્ર – શ૨વ, ૧૮૨, ૫૭; ષથ, ૬૬; મથવ, ૧૪૪

[२३९] ગમ૨, ૪૮૭ ૭ન-૧ ગહાિવાસમિહ સિ વેઊિવિદ તો હાવે વેન તહે ડાુનદેન ।ડ તહે ષાક્રાનપુના એસતાને િન તહે સુવદવિસિોિન ।ડ બેગુસાના

[२४०] ૨શ્રો મષષ ાાો ૧૭૧૪, ૫ ૫૫૦

[२४१] વદિયાઊનક્રાન ।નદ મેહળા, 'ગહિન', ૨૦૮

[२४२] હ્ન૨૬ – શશશ૨વ, ૩૨૫; શ્રગશ્રોઢ઼૨ – શશશવ, ૧૦૭; છ૭ મય પાપેન 'થહે ડાતેન પ્પાનળાતાસ ।ડ મતિહિઊ'

[२४३] હ્નગઢ઼ષ – શ૨, ૮૮ ૭ડ

[२४४] છ૭ મય પાપેન, 'થહે ડાતેન પ્પાનળાતાસ ।ડ મતિહિઊ' (સનિયે નિયઉદેદ િન તહસિ વોઉમે)

છહ્નશ્રષ્ઠથએઢ઼ શઃ થહએ ડ઼શ્રથએઢ઼ પ્પશ્રઢાાશ્રથશ્રષ શ્રોઢ મ૨થહ૨ડશ્ર શ્રાાય ાાએષ્ઠશ્રડ઼

[१] છ૭ મય ।નતયિઊ, 'હાનસિમિહાદેવા ।ડ મતિહિઊ'

[२] શ્ચેતેયહ, 'બેદેવિાઊ હસિતોનયા ।ડ ાાપાઊ', ૫ ૧૮૫; છ૭ ઢાહુઊ ષાનકનતિયાયાના'સ **ડ઼સિન** પુવઊસિહેદ િન તહે હ્નાશ્રોઢ઼ષ – શશ૨

[३] ય઼દ િય ગગાનમાન્મા વાન્યયન્મોાાન્ય વય્છનિદ્યાત્ કાશ્મીનવન્તાિ કુડકુમનાગોાા કાન્નાાટ યક્નવન્તા (ઊઊના) કનકમઊ વાય્છન્દ્યાત્ ।

[४] ય છ ગહાતતાયહાનયા, 'હસિતોનય ।ડ તહે ાાાવયા-ાાયાયા િન મતિહિઊ', ૫ ૫૮, વિદિ

[५] ઢ઼ પ્પ છહ્નોદહાનય, 'ષેઊયત ૨નસયનપિતોિનિસ ।ડ ગહિન' – સેયતોિન ।ન મતિહિઊ ૨નસયનપિતોિનિસ

[६] ગહાતતાયહાનયા, ।પ યતિ, ૫ ૭૧ થહે યોઊપહોન સિ તોનન ।ત વતિાઊ ૫ઊાયેસ, યેતૌ હાવેઃ મથિઊિશ્વબ્નેાા દેવનાળ્યે દે૩ઊા શ્નીમત્કટકે પ્નીતપાટક સં ૩પાય્યાય શ્ની ગણીશ્વનં્ઊઊપ્પિતિમદિમ્ । ઊ સં ૧૬૪ ળ્યેષ્ટ વદિ ૧૧ ।

[७] હ છ ઢાય; યહાા૨ – ૨, ૨૦૬

[८] છ૭ મય઼ પાપેન, 'ષાનસक्નાતિ યનામા નિ મતિહિ ઊ' નિ ह्નાढ़ષ – શ૭઼૨૨૨, ૫ ૨૮ ૭૭ (નૌ નિયઉદ્દેદ નિ તહસિ વ઼ોઉમે)

[९] ૨ શ્રો છાતાઊેગુ, ાાાો ૧૬૨૧

[१०] થહે ાાૌાનાિ તેશત સિ ૌતિહ ષના યિ ढ ઢેગામ્ હિ હાસ વેન कनिदे ન્ોગાહ તો સુપપઉય મે ૌતિહ તહે ડોઉઊૌનિગો શતનાયાતસ: "(સં) ૪૪૬ માઘ શુक्ઉ ત ૃતીયા તનિહુતા હિનસડ઼િગા નાળા સન મથિઊિ સનસનતા સત્ત ગાહાટો ઢીઊિસ તુનक શ્રાकે વ઼ડ નાયત માના ન પંથમુ શ્રગુગાનયાડ વ઼સ્ય સ ોિવ઼ન ગાડ઼ઢ ज़ડ઼ગા યાડ તનિતયિા નાળા મહાથ શ્રાદિન્ સમસ્ત વ઼ડડા વ઼્યસન વ઼ડ઼ગાટો ગ઼્વ઼ઉછનિોઊહિ વ઼ પ્પિવ: ગ઼્વ઼ઉ છનિ નાળગામ દ્વ઼ઉષ્પા યામે વ઼ંગ઼્વ઼ ટપિોટસ નાળા हनसडिગ઼ા ટોશકિ, ય઼્વ઼ાસकायनो મહાથના નાળગામયા માહ્ ોિાનો યાયાન સમસ્ત યનकासान।"

[११] શ્રેતેયહ, ૧૧૩

[१२] મથવ, ૧૪૪ હે વેઊિવિસ તહાત હાનસિમિહા માનનોદિ। પ્પિાતા ઊદય વયૌહિયિહ હે હાદ। સોન નામેદ માતસિમિહા, ।ડોતેન ૌહોમ મોતહિાનિ સિ નામેદ

[१३] શ્રેતેયહ, ૧૧૬

[१४] હછ૨શ્ર – વ઼, ૪૮; ह्નાढ़ષ – શ૭઼૨૨૨

[१५] 'ज़ાહિન ।નદ ાાેપાઉ' નિ ઘ ય છોઉઊગો ज़ુઉઊેતનિ ાાાો ૪; છ૭ ढ પ્પ છહુેદહાનય઼, 'મતિહિઊિका ढાળાનિતિकিা શાહિસ', શ્રપપેનદશિ ૧

[१६] ડ઼ેવ઼િ – ૨૨, ૨૨૬; ह्નાढ़ષ – શ૭઼, ૮૯

[१७] ढાહુઉ ષાનकनાતિયાયાના, 'ાાેપાઉ' (પોસસવિઉય઼ તિ યુોઉદ યોમે નિ પનાતિ ।ડોતેન હસિ દોતહ઼ ૨ યોનસુઉોદ તહે માતતેન ૌહેન તિ ૌાસ નિ તહે પનેસસ)

[१८] ષ હ શ્રસकाना, 'છુનેતત ષતુદેસિ', ૧૯૫૪

[१९] હછ૨શ્ર – વ઼૨, ૪૧૮

[२०] ૨ શ્રો મષષ – ૧૭૧૪, ૫ ૫૫૦: શ્નીમન્ન ૃસહિ ન ૃ૫:; છ૭ હુોનતાઉ ોડ શ્રોનેનિતાઉ થહુોગાહત, વ઼ોઉ ૨, ાાાો ૨

[२१] ढ પ્પ છહુેદહાનય઼, 'શનસયનપિતોિનસ ોડ ज़ાહિન', ૧૨૫

[२२] ढढ, ૫ ૨૦

[२३] હછ૨શ્ર – વ઼૨, ૪૦૩

[२४] ઢશ્રોથ, વ઼ોઉ ૨, ાાાો ૨

[२५] ડ઼ેવ઼િ – ૨૨, ૨૨૯

[26] પ્યનસિહ્ણામાયહાનિ, 'હસિતોનયોડ છ્ઊાસસયિાઊ ષાનસકનતિ ડ઼તિનાતુને', ૧૯૬ છ્ડ શ્રુડેનયહ્ણ, વ઼ોઊ ૨, પ઼ ૪૧૫ (ા) – હે સિ દિનતિઙિદિ ાૈતિહ મોદહાનાળા

[27] ઙ઼ેવ઼ા – ૬૨, ૨૩૨

[28] ામૌ પનેસેનવ઼દ િન તહે શ્રસાિતિયિ ષોયોતિય઼ોડ ઝેનગાાઊ઼

[29] શ્રેતેયહ, ૧૫૧

[30] ૨વદિ, ૧૫૨ ડોન દેતાોઊિસ઼

[31] ૨વદિ, ૧૫૩

[32] હ શ્ર ષાસતનિ, 'ામેપાઊ છાતાોઊેગ઼ો', પ઼ શ્રશ્રશવ઼૨૨૨; પ઼ ૨૬૪, ામો ૧૪૧૮

[33] ષથ, ૮૨-૮૩

[34] ઢ઼ પ્ય છહ્રોદહાનય, 'હસિતોનય઼ોડ મહિાન', પ઼ ૧૨૫-૧૨૬

[35] હામઊિતોન, 'શ્રયયોુન તોડ ામેપાઊ', ૧૮૧૮, પ઼ ૧૨૮

[36] ૨વદિ, પપ઼ ૧૨૮-૧૩૬

[37] થાનળોને છાતાોઊેગ઼ો, પપ઼ ૪૩૩-૪૭૧; છડ઼ ષથ, ૧૪૭

[38] શ્રાઊિકમુક્તૈ: સુમામૌનવિદ્યૈ: સુવ઼નામેસ્તુનાળ્ળાતિયા સા નામજૂપસ્ય વુયોતમાનામાકઊપમાકઊપ્તુ કોન્તિષિા થહે છોઊિપહોન ાેડ તહે ષાિમાનાિતિતેદ વય઼ હમિ િન તહે મસસ, નૌ સાદિ તો વે િન તહે ઢ઼ાળ ડ઼વિનાનય, નોદસ – ૨તિ મહાનાળાયનિાળ કનામાટયક્તવનતિ મુળવઊમીમ સમસ્ત દ઼ગ્વિ઼ળિયપાનળાિ સમ્પત્સન્નોષતિ નપ્યિઊ મુમામુ઼ડઊ શ્રી નામનાળકાનતિયાં મહામહોપાધ્યાય સઙ્કુક્રુન શ્રી મયુસુદન ક઼ાવ઼નુમાનાઊિક કામ્ટકોદ્વ઼ાન: સમ્પૂનામમતિ – ઊ સં પ૨૮ શ્રાઊ્ગુન શુક્ષઊાષ્ટમ્યામયયયનશાઊિનાં શ્રી મવ઼દેવ઼સ્મામ઼ા મૌનગ્નામેષપૂનોદ મતિ।

[39] શ્રી નામનાથનાળન્યો વ઼ષ્મિુસેવ઼ક: સ્વ઼નેનદેવ઼તઊયો વ઼ષ્મિુનામ કનષ્યિતિ। થહે નિસયનપિતાિનાૈસ ડ઼ોનદ િન વ઼ઊિઊાગે ડ઼દાહો ાન તહે વાનક ાેડ તહે નવિ઼ન પ્યામઊ ૨ત સિાૈનતિતેન િન પ્યાનનાતા સતપઊ ાન તહે પેદેસતાઊ ાેડ। વ઼સિનુ મિાગે િન વઊાયક સતોને઼

[40] મથવ઼, ૧૮૧-૧૮૨

[41] ઢ઼ પ્ય છહ્રોદહાનય, '૨નસયનપિતાિનસ ાેડ મહિાન', પ઼ ૧૨૭

[42] મામ૨, ૪૮૭ ડન઼

છહ્શ્રશ્રથયઢ઼ શ્ર૨: થહપ શ્રોશ્રામવ઼શ્રઢશ્રષ શ્રોઢ મ૨થહ૨ડ઼શ્ર

[1] થહસિાૈસ સેનત તો તહે શ્રશ્ર૨૨નદ ૨નતેનનાતાિનાઊ છોનગાનેસસ ાેડ તહે શ્રોનેિનતાઊસિાતસ ાત છામવ઼નાદિગ઼ો, ૧૮૫૪

[2] ઘર્નેપિસોન, 'મ્પોતેસ ોન મેદેવિાઉ શ્રોતસ ાનદ પ્યનિગાસ ોડ મતિહવિ', ૨શ્ર – શ૨વ, પ ૫૭ ાનદ ૧૯૨

[3] ૨નદાિ ઘોવેન નમેનત મષષ ોડ પ્યપિતવિાત – ૨ર્થ ઙ્ગાઉઉાવા પ૩; છડ **યાનવાક્યાવાઉ**, ઢ મતિના, 'મ્પોતયિસ', વ ઙ્ગ ૧૩૭ મ્પો ૧૮૩૦, **ઘાનગા- પ્યનતિયા- વવિકા** – જનતિસિહ મુસુમ છાતાઉગુ, પ ૭૫, મ્પો ૧૯૮, ૨નતનોદુયતોનય વેનસેઃ કામેશો મથિવિમશાસત્ ।

[4] જનગિાસ, પ ૪૦૭

[5] જહિાનિ ડાઉ, 'શ્રનિ થિનિહુત', પ ૨૦ ઢોન દેતાવિસ ાવોત તહસિ શપેદતિાન નિ મતિહવિ, સેૌનતિન'સ પાપેન, 'થહે પ્યાનનાતાસ ોડ મતિહવિ'

[6] હ્જશ્રોઢષ, ૧૯૩૬, પપ ૮૧- ૮૧ ઢોન તહે સતુદય ોડ હાળ ૨િઉઉયિાસ, ાઉસો યોનસુઉત શ્રઉ જાદોનિ, વાઉ ૨, પપ ૩૦૯, ૩૧૭ ાનદ ૩૨૪

[7] મ ઢહ્માનિ, 'યાનવહાનગા કે ૨ાહિાસ' નિ **મતિહવિ** ોડ ૧૬ગર ઢેવનુાનય, ૧૯૫૩

[8] થાઉ ૨૨ ોડ શ્રુનુસપાનકિસા છડ પ્ય પ્ય જાસુ, 'થહે હુસે ોડ થુગાહઉાટ', હ્શ્રષજ (મ્પષ) – શશવ૨, પ ૨૫૩

[9] **થાનકિહ- િ- ઢપિુડસહાહ**, પ્યઉવાિત, વાઉ ૩, પ ૧૨૪; ાઉસો જાનનિ, **થાનકિહ- િ- ઢપિુડસહાહ**

[10] છડ પ્યામેસહાૈનૌસ દેપોસેદ વય ઢપિુડ ષહાહ નિ ૧૩૫૩, ૈહ ગાવે તહે તહ્નોને તો હસિ યુોનગોન સોન, જહોગાસિહાૈનાૈહાૈાસ હસિ પેનસોનાઉ ડર્નેિદ હેૈાસ નોત તહે યુોનગોન સોન, વુત તહે ઉદેસત સોન (વદિ, ઙ્ગ હ્હા, 'મતિહવિ- થાતતવા- વમિાનસહા, પ ૧૪૮) યાનવહાનગા ઘાડેતોન, પ ૧૦૭ વદિયાપાતિ, 'પ્યપિતવિાત' (ષાશેનો દતિાિન), પ ૧૦, ૈહેને હે સિ યાઉઉદ 'પશ્રિસપ્ય' છડ હ ઙ્ગ ષાસતર્નાદતિાિન, પ ૪ – પશ્રિસપ્યા જામ્પિશ્રિનોળ સાહ સુનતાન સમાનઉ શ્રયયોનદનિગા તો શ્રાનળિ, જહોગાસિહાૈનાૈાસ તહે ઉદેસત સોન

[11] હ્હા, ોપ યતિ, પ ૧૪૭- ૪૮

[12] મ ઢહ્માનિ, ોપ યતિ, ૧૬ગર ઢેવનુાનય, ૧૯૫૩

[13] ઢાસહ્વહિાનિ યાસ, 'મતિહવિ યાનપાન'

[14] જહિાનિ ડાઉ, ોપ યતિ, પ ૧૯- ૨૮

[15] ષાશેના, 'પ્યપિતવિાત', પ ૧૦ – ળાયક સદ્વિર્થિ કેદાન દાન પંયવઉિ ળાનઉ ।

[16] નાઉ જોગાસિન ગુામ્પનાગાના ને, પદમા દેવિ નિમાન । મ્પ મ્પ ઘુપતા, '**શ્રાદાવાઉ**', સોનગા નો ૮૦૧

[17] હ્હા, ોપ યતિ, પ ૧૪૮ થહેનેિ તિ સિ ાઉસો સતાતેદ તહાત જહાવેસહાૈના વેયામે કનિગા થહસિ ાયયુોનત દોસ નોત સાય ાનયતહનિગા ાવોત તહે મુનદેન ોડ ઘાનેસહ્નાિ વિય શ્રનસઉન, નોન દોસ તિ નેડેન તો પ્યપિતિ ષનિગાહ ાનદ વનિ ષનિગાહ'સ વસિાિત તો હુાનપુન

[18] પ્યપિતવિાત – પુનસિહુ શ્રહુવઉનાય પુનસિજગીનથહુ પનસુનામ પુામ્પિુનસિ ૨ત્યાદિ ।

[19] સ્વદિ, શ્રાઉઉાવા ૨ – નાળ્ળઉવ્ય શ્રસઉાને વુદ્યા વ્રિક્રિમ વઉ હાનઉ। પાસ વ્રસ્સા વ્રિસિવાસા નાણ્ગાણ્નેસન માનઉ॥

[20] સ્વદિ, પૃ ૫૦-૫૧ – ળૌન સેન વ્રહિન યાપનિ।

[21] ૫૫ ૫૫ માસુ, ોપયનિ, પૃ ૨૬૨-૬૩ માહિન, ળહેન, દદિ નોળ નિયઉદે થનિહુળ ઢાળગાનિ હાનિ સ્નસયનાપિળીનિ ગેઙનસ ળોને માઉકિ વાયા, ાઉસો ાસસોયાળિદે ાૈનિહ ળહે છહાકૌના ળનાદનિોનિ, ાસોડડયિાઉ ગેપગેસેનળાળવિોડ ઢનિુડ થુગાહઉાટ ૨ ામ સુગે ળહે સયહોઉાનસ ાૈઉિઉ ળહનૌ મોગે ઉગિહળોન ળહે યાગેનોડ માઉકિ વાયા (હુમશ્રોઢષ – વ્ર, શ્રાનળ ૨૨૨)

[22] હાયિહાનદના વ્રદિયાઉાનકાન ાનદ શ્રનાનિહ્વાપિનિગાહ મેહળા, 'માહિન', શ્રાળના, ૧૯૪૦, પૃ ૨૧૧ છ૦ હાયાયહાનદના વ્રદિયાઉાનકાન, 'સ્નાહિાસ શ્રનાવેસહ', ૧૯૫૨, પૃ ૩૨૬

[23] ઢ છ માળુમદાન, ૯ છ ઢાયિહેુદહુનય ાનદ ૫૫ ૫૫ યાળળા, 'શ્રદવાનયેદ હસિળોનયોડ સ્નદાિ', ડોનદોન, ૧૯૪૬, પૃ ૩૨૯ થહેગે સિ નો મેનળાનિોડ ળહેસે હસિળોનાયાઉ વેનળસ નિ 'મનિહિાિ યાનપાના' ાહિયિહ સિ વાસેદ મોગેોન ળનાદનિોનિાઉ વ્રદિનયે થહે યહનોનોઉાગયિાઉોનદેન, ગાવિન નિ ળહાળ વૌક, દડિડેનસ ડનોમ ાળહેન સોનયેસ

[24] ઘનોનિસોન, 'શ્રુનુસા-શ્રાનકિસહા', પૃ ૧૮૫ 'ાડોન હે (માહાવાસનિગાહ) હાદે નળોપેદ ળહે પઉાસુગેોડ નોયાઉનય, હાદ યોનટુગેદ ળહે સુનનોુનદનિગા ગેગાનિસ, દેઙોનેદ હસિ નેમેસિ હાદ ડોસનેગેદ સુપપઉાનિાસ ાૈનિહ ગાડિનસોડ ાૈઉનહ' ોન 'મુકુનવાનાળ્યસુપ્પ'; ાઉસો યાઉઉદ 'ન ૃપનિ' 'મૂપનિ' શ્રૈવ્રસન્વ્રસવ્રસાન; સાન્વ્રમૌમનાળા નિ મસિાુ મસિહના'સ 'વ્રવિાદાયહાનદના'

[25] સ્શ્ર, ૧૮૯૯, પૃ ૫૮; સ્નળનોદુયનાિ ળો 'શ્રુનુસા-શ્રાનકિસા', પૃ ૧૦

[26] હુહા, ોપયનિ, પૃ ૧૪૯ શ્રયયોનદનિગા ળો ળહસિ ાયયોુનળ, ૫્પિનિ ષિનિગાહ ાડોન ાળળાનિનિગા માળોનનિય, ગેટુસનેદ હસિ ગાનાનદડાળહેન માહાવા ષિનિગાહ ડોન ળહનોગે વુળ ોન વેનિગા ગેડુસેદ વય હસિ સોન, ોૈનળ ળો યેઉહ ાિ ળો સેક ઢનિુડ'સ હેઉપ શ્રડોન હાવ્રનિગા સેયુગેદ યેઉહ'સિ હેઉપ, હે ટુઉઉદ ાનદ કઉિઉદ હાના ષિનિગાહ ાનદ થનાપુિનાના ષિનિગાહ ાનદ ગોળ વાયક હસિ કનિગાદોમ્ મમ હુહા દોસ નોળ ાયયેપળ વ્રદિયાપાળ'સિ વેનસૌનિ નિ ળોળો

[27] ૫૫ શ્ર હાયાસૌાઉ, 'સ્નળનોદુયનાિોડ ઢાળનાનિ ઢાળનાકાન', પૃ ૨૩ (હેગેોળહેન પાનળોડ હસિ યોનળેનળાિ સિ મસિઉાદનિગા)

[28] નાહુા મવ્રેસેનાહુપળો નાળનોળ નિવિન્યકમ્। ળનોળ મિન્ળનામાિમાન્ય: શ્નોમાન યન્ડેશ્વન: ક ૃળિ।

[29] ૫૫ ાા મનિના ાનદ મ મ માળુમદાન, 'વ્રદિયાપાળ', પૃ ૩૨ (શ્રવવગેવ્રાિળાિ **મમ**)

[30] **મમ** (ઢવ્રિ પોમસ નિ યેવ્રા ષિનિગાહ'સ નામે) – ાાો ૧, ૩, ૪, ૫, ૬ હે હાસ વેન યાઉઉદ યેવ્રા ષિનિગાહ ાાાનાપાળ્

[31] **થાનકિહ-િ-મુવાનાકસહાહિ** (૯ઉઉાિળ – ૨વ્ર, પૃ ૨૯) શ્રઉસો, ૫૫ ૫૫ યાળળા, 'સ્નળનોદુયનાિ ળો માહિન', શ્રાળના, ૧૯૪૬, પૃ ૧૯; છાામવનાદિગો હસિળોનયોડ સ્નદાિ, વ્રોઉ ૩, પૃ ૨૫૧; છાામવનાદિગો ષહોનોન હસિળોનયોડ સ્નદાિ, પૃ ૨૬૨

[32] ૫્પિનિઉિાળ – શ્રાઉઉાવા ૨૨

[33] હુહા, ોપ યનિ, પૃ ૧૪૯ હુહા સિ સાઉિાળ ાવોુળ ળહે સોનયેોડ હસિ નિડોનમાળાિ હે હાસ ળાકેન પાનિસ ળો ટુાગે ેશનેનસાવ્રિઉય ડનોમ ષાનસકનાનિ ાનદ ોળહેન ળનાદનિોનિાઉ સોનયેસ નિ સુપપોનળોડ હસિ ાનગુમેનળ, વુળ હેગે હે દોસ નોળ

ગાવિુ સ ાનય સુયહ સુોનયે થહે પનોવાવળિતિય સિ નહાન નહેસે નાૈ દેસપેનાને પનાિયેસ, ૈહે નોૈકુ પોન નહેમસેળવેસ નહે નાનોૈનાળ ેસપોનસવિળિતિય ોડ ડેનેિગા મતિહળિ ડનોમ દેનેનોૈપાનિગા યોનદતિૈનિસ, નાન ડનોમ પળિાન નો પોસન ડોન હેળપ થહેિ સનિયેને ડડોનનૌસુ ળનમિાનેળય નોૈનદેદ

[34] **મમ,** મ્મો ૨; મ્માગેનદના ઘુપના, મ્મો ૨૬૮ – મહળમ ફુગાપનાિ યિપિ ળીવે ળીવથુ, ગ્યાસદીન સુનાન। (શવવનેવાિનોિ **મ્મઘ)**

[35] ષપિ હાદુનાનહ ષાનકાન (એયમ્મ), 'હસિનોનયોડ મેનગાળ', વ્રોળ ૨, પ ૧૧૭

[36] ૨ હાવે નોન વેન ાવળ નો ળિયાને હમિ નિ મતિના- માડુમદાને દતિૈનિ, નહોગહ તિ સિ સાદિ નો વે મેનનોૈમદ નિ મ્મો ૯૬ ોડ મ્માગેનદના ઘુપના'સ **શ્વાદાવાળ** (વ્રદિ, મ છહાકનાવાનાનિ, પ૪૨૩ ડન- ૧) ૨ન હસિ નિનનોદુયનોૈનિ, યન મ મ માડુમદાન હાસ ટુનેદ। પોમ ડનોમ **ઢાગ થાનાનગાિનિ** (પ ૩૬) ાનનાવિુનેદ નો શ્વળામ ષહાહ

[37] ૨નદાિન હસિનોનયાિળ ગુનાનેનળય, છાળયુનના, ૧૯૪૪, વ્રોળ શશ, પ ૨૧૧- ૧૭

[38] થહોમાસ, 'છહનોનયિળોડ શ્વાનહાન પ્યનિગાસ' શ્વયયોનદનિગા નો નહસિુાનહોન, હે નુળદ ડનોમ ૧૪૪૩ નો ૧૪૫૧

[39] ષાનકાન, ોપ યતિ, પ ૧૧૯

[40] થાનકિહ- િ- મુવાનાકસહાહિ, હમશ્વોઢષ, ૧૯૨૭, પ ૨૬૨

[41] મમ મ્મો ૨૩૯ – નાય નસનદ સાહ મળળ કમળ મુપ્પિ। મ્મઘ મ્મો ૩૪ – નાય નશનદ સાહ।

[42] મમ મ્મો ૩૧ – યપિ ળીવનહુ પન્યગૌડેશ્વન, ફવ્રિ વ્રિદ્યાપનિ મ્મને। નશીન શાહ મ્મો ૨૨૯ – પન્યગૌડેશ્વન નશીન શાહ।

[43] ષ મ્મ ષનિગાહ, 'હસિનોનયોડ થનિહુન', પ ૭૧ શ્વયયોનદનિગા નો નહસિુાનહોન મહાવ્રેસહા સુયયેદેદ પ્યનિનિ ષનિગાહ

[44] શ્વોપ યતિ, પ ૪૧૬

[45] પ્યનિનળિના, પ ૩૮ – સનિ િમનાહમિ સાહ ગામ્મેનહિ યનિના નહિ શોક। શ્વયયોનદનિગા નોૈન પોન, ૨વનાહમિ ષહાહૌસ સેયોનદ ોનળય નો ઘોદ (વ્રદિ, પ ૫૦) શ્વળળ મેનેૈને હાપપય ાનદે નળોયેદ પોયે દુનનિગા હસિ નેગિન ષૈનાનિન'સ પાપેન, 'હાનપુન ાસ દેસયનવિદ વય વ્રદિયાપાનિ'

[46] માકહદુમ ષહાહ – નોન યેન દિનનડિદિ

[47] પ્યનિનળિના, પપ ૭૬- ૮૦

[48] ૨વદિ, પ ૧૦૦

[49] ૨વદિ, પ ૧૦૨

[50] ૨વદિ, પ ૯૮ – વ્રાટસનાનનિ નનિહુનિ પિ૨ડ, નકન યહિ સુનાન વૈડિ।

[५१] સ્વદિ, પ ૧૪૪ – પાળસિાહ ળસૂળભિક ક્ત્ુ કળિ સિહિ ભઉઁ ભૂપ। પ્મિળભિાળ યોનળાનિસ। ગૌદ દોભ ેડ નિડોમાનોિન ાિવોન ળહસિ નિવાસીિન ાનદ િળ હાસ નોળ વેન પોસસવિભ ડોમ મે ળો નિયભ્દ ળહે હોભ દેળાભિસ હેમ્ સ્ળ ળહનૌસ। ડભોદ ેડ ભગિહળ ેન ળહે મોનાભળિય ેડ ળહે મુસભમિ ાનમયૃ

[५२] પ્પાવયા- શ્વનાકાસહા- વવિકા; સ્નદાિ ઘોવેનનમેનળ મષષ, ડોભીિ ૧૧૭ શ્ર – સ્ળ િળ્ક્કાયાન્ય ડક્ુન શ્ની શ્નીયનવનિયળિ કાવ્યપ્નકાશવવિક (કે) દશમ ૩ભભાસ઼ઃ। શુભમસ્ળુ સમસ્ળવિુદાવભી, મહાનાળાયપિાળ શ્નીમળ શવિસહિ દેવસંભુળ્યમાનળીનભુક્ળૌ શ્ની ગાળનથપુનનગામે સપ્નક્નયિૌ સદુપાધ્યાય ઠકુન શ્નીવદ્યિાપળનિામાહ્ય પ્પોયાભસં શ્નીદેવશન્મ વભયિાસસં શ્ની પ્નાભાકનાભ્યાં ભપ્પિળિષા હસ્ળાભ્યાં [।] ભ સં ૨૯૧ કાન્ળકિ વદી ૧૦॥

[५३] મ ઘ શ્વાદાવાભિ, પ ૫૩૧ શ્રનભંધ્નકન ભક્કામ નપ્પ૬, સમસમુદ્યકન (પુન?) શ્રગાનિસિસિા યળકાના છિટ્ઠ ળિડા મભિશ્રો, વાના વિહપ્પન્ય ળાઉભસી॥ એટ્ઠાળેદ ેળિહ ડ઼ ષામે ના ૨૯૩ ાનદ ળહે **ષાક્કો ના ૧૩૨૪ –૨૯૩૧૧૧૯ = ૧૪૧૨ શ્રયૃ** ૧૩૨૪ + ૭૮ = ૧૪૦૨ શ્રયૃ થહેસે ળૌ ાયયુોનળસ દો નોળ ાગમે ાનદ સિ નિયોનસસિળેનળ ેળિહ ળહે ાવોવે દાળે ગાવિન નિ ળહે યોભપહોન ેડ ળહે પ્પાવયા- શ્વનાકાસહ- વવિકા

[५४] હ્હા, ેપ યળિ, પ ૧૫૫- ૫૬

[५५] મમ, મો ૮૯ – નાળા શવિસહિ એકાદશ શ્રવળાના। સ્વદિ, મો ૧૪૦ – સવિસહિ સવિ શ્રવળાના। સ્વદિ, મો ૧૩ – એકયછ્ળ્ન નાળા। સ્વદિ, મો ૨૧ – મથિભિૂપ। સ્વદિ, મો ૫૭ – હિનદ્પળા

[५६] એવં શ્ની શવિસહિદેવન઼ૃપળેઃ સંગ્નામભળે યશો। ગાયન્ળિ પ્નળિપિળ્ળનં પ્નળિદિશિં પ્નળ્યંગામં સુભ્નુવઃ॥

[५७] હ્હા, ેપયળિ, પ ૧૫૯; ઘાસ, ેપયળિ, ૫૫ ૬૬- ૬૮

[५८] શ્રનુાભ ઢેપોનળ ેડ ળહે શ્રનયહોભિગિયિાભ પુનવેય ેડ સ્નદાિ, ૧૯૧૩- ૧૪

[५९] ભનગિાસ, **ઢેનસિળા**, વોભ ૪, છહાપળેન ૭

[६०] શુનુસા- શ્વાનકિસાઃ

ૐ શૈવસન્વસ્વસાન

શૌન્યાવન્ળળિ ગૌડ મહિપાભિપનભ્નીક઼ૃળા –

ળેકોક્ળુડ્ગા, ળાશ્ય કનકયછ્ળ્નાન્ભનિામોદયઃ।

યોગૌડેશ્વન ગળ્ળનેશ્વન નામક્ષૌમીષુ ભવ્યવા યશો।

દક્કાિન્ળાયય કુનળેષુ નયળે કુનદ સ્ળ્નાળામાસ્પદમ્।

ળસ્ય શ્નીશવિસહિદેવન઼ૃપળેન્વવિહાિપ્નયિસ્યાજ્ઞયા।

ગ્નંથં ગ્નન્થભિ દામ્ડનીળવિષિયે વદ્યિાપળવ્ધિયાળનોળ્॥ પુનુષપનીક્ષા।

[६१] ષાનકાન, ેપ યળિ, પ ૧૧૯

[६२] વૃદિયાભણકાન ।ભદ મેહતા, ેપ યતિ, પ ૨૧૨-૧૩; છ૭ વૃદિયાભણકાન, ેપ યતિ, પ ૩૩૨

[६३] હૃહા, ેપ યતિ, પ ૧૫૬

[६४] મમ, શ્રોશ્ર છ૨થ, શ્ર ૩૭

[६५] ૨વદિ, મ્રો ૮ – નામનુપે સ્વયમન સપ્પિ શ્ર ।

[६६] વૃદિયાભણકાન ।ભદ મેહતા, ેપ યતિ, પ ૨૧૨; ।ભસો વૃદિયાભણકાન, ેપ યતિ, પ ૩૩૨

[६७] ષ મ્ર ષનિગહ, ેપ યતિ, પ ૭૩ શ્રયયોનદનિગ તો તહસિ સયહોભાન, ઘાળળાન હાસ વેન દિનતિંદિ ાતિહ । મુસભમિ સતાતે નોન થપિહુત

[६८] હૃહા, ેપ યતિ, પ ૧૬૪

[६९] મ્ર મ્ર યાસ, 'વૃદિયાપાતા પ્યાવયાભેકા', પ ૮ છ૭ મ્ર મ્ર માસુ, 'ષોયાભિ હસિતોનય ોડ પ્યામનુપ' હે સાયસ તહાત શ્રમનાતિકાન ાસ તહે યહોંડિ મનિસિતેન ોડ ષવિા ષનિગહ

[७०] ડકિહાનાવાભિ, પ ૨-૩ –

સંગ્નામેષનુળ઼ુણમૂપતાપ્વિવનિહિતો વંચૌન઼ૃશંસાયતિ

સ્નેતેયં ભપ્પિનાવભી ન઼ૃપપુનાદતિયૈન નત્મિમાપતિ ॥

[७१] સનવાદતિ્ય તનૂળસ્ય દ્નોમ્રવાન મહીપતેઃ ।

ગપિનિનાયામ્રસ્યાહં પુનાદતિસ્ય પાભયમ્ ॥

[७२] ળતિ્વાશત્નુકુંભ –

[७३] થહાત સિ ાહ્ય હે સિ દેસયનવિદ ।સ 'નાળ્ય દુનુળન ત્નપિુનસહિપ્યાડે' નિ તહે શ્રાનળિ વોકસ

[७४] ષ મ્ર થહાકુન, 'વૃદિયાપાતા કા વસિુદહા શ્રાદાવાભિ', મ્રો ૭૮ ।ભદ મ્રો ૮૬

[७५] મ્ર ઘ મ્રો ૭૨૩, ઢામવહાદનાપુન માનુસયનપિત મ્રો ૪૧૦

[७६] ષનિગહ, ેપ યતિ, પ ૮૩

[७७] મમ યન ઉમેસહ મસિહના, 'વૃદિયાપાતા થિહાકુન', પ ૫૬-૫૭

[७८] મ્ર ઘ મ્રો ૭૨૧ – ત્નપિુન સહિ સુત શ્રનાળુન નામ । થહે ડનાતનયિદિાભ ાનસ ।ભદ ડામભિય ડુદસ ।મે નોત વેનય નામે નિુન હસિતોનય મતિહભિ તનાદતિંનિ યોનતાનિસ ।ત ભસત તહસિ મુયહ ોડ તનુતહ તહાત ળુસત ડોન દસિનિતોગનાતાનિ ોડ તહે પ્યાનનાતાસ, ડામભિય ડુદસ તોકુ ગભય સહાપે થહેને સિ વેનય પોસસવિભિતિય તહાત શ્રનાળુન નેડુસેદ તો કેપ તહે ડામભિય ોડ ષવિા ષનિગહ, વેયુસે તહત ાભદ વે દાનગેનુસ ડનોમ તહે પોભતિયાભ પોનિત ોડ વાં ।સ તહે મુસભમિસ મગિહત તાકે ।યતાનિ ।ગાનિસત હમિ ડોન ગવિનિગ સહેભતેન તો ષવિા ષનિગહ'સ ડામભિય

[79] શુભમસ્તુ સ્વસ્થગ્ગ ભૂ સં ૩૦૮ શુદિ ૧૫ કુળે નાળવનીઓ ગ્ગમે શ્રીવદ્યિાપતેઓપિપિયિાભિતિઢનોમ વદ્યિાપાતિ'સ ીન ાનિતિગ્ગસ િત ાપપોનસ નહાત હે સપેનત ાવુાત ૧૦ાન ૧૨ યોનસ ાત ઢાળા- ભાણુઓિ, ઙનોમ ઙ ષામ ૨૯૮ (સેદ િન

ઙકિહ્નાવાઓ) નો ઙ ષામ ૩૦૮ હિન હે યોમપઓેદ નહે યોપયનિગ્ગાડ નહે **ભહાગ્ગાવાત** થહેને હાવે વેન દઙિઙેનયેસ ાવુાત નહિસ દાતે

[80] વદ્યિાપાતિ ઘોસનહિ, પ ૧૮

[81] બેનદાઓઓ, 'હસિતોનયાડ મેપાઓ ાનદ ષુનુનદનિગ્ગ પ્યનિગ્ગદોમસ', હ્રશ્રષભ – ઙશશ૨૨, શ્રાનત ૨, ૧૯૦૩, પ ૨૭

[82] હ્રહા, ોપ યતિ, પ ૧૬૮

[83] ષાવિ- ષાનવાસવા- ષાના – સંગ્ગાનાઙ્ગામસીમીમ સદ્ સ્યતસ્યાણુળનસંઓસ-

દ્દાનસ્વઓપતિ્ કઓપવ્ક્ષ મહમિાષસૌ પદ્મસહિ નૃપઃ ॥

[84] મમ મો ૨૦૮ પતિ પદ્મસહિ ળાને થહાકુન મો ૨૫

[85] મમ, પ ૩૨૮ થહેય સાય નહાત મ્ભાનાસનિગ્ગહા યામે ાઙોન શ્રાદમા ષનિગ્ગહ હાનિ ષનિગ્ગહ'સ નામે ાપપોનસ િન **ભવિહાગ્ગાસાના** નાહોભવેશાદ્યનિ (?) સહિશ્રાસીત્ –

પ્યનતયા- માહાનનાવા (ઢ મતિતના, 'મોતયિસ વ, ૨૦૨, મો ૧૮૮૬ ાનદ નહે **માહાદાન મનિનાયા**); મેપાઓ માણુસયનપિત, પ ૧૨૨; મસિાુ મસિહના, '**વવિાદ છહાનદના**'

[86] ઘનેપિસોન (પદન), શ્રુનુસા=શ્રાનકિસા, પ ૧૭૧

[87] **યુનગ્ગા ભહાકતાિનાનગ્ગિ**

[88] હ્રભશ્રોઢષ – શશ, પ ૧૫- ૧૮

[89] **ષેતુ- યાનપાન**, ઙનિાઓ યોઓપહોન

[90] યુનગ્ગા ભહાકતાિનાનગ્ગિઃ શીન્યાવન્ળતિ પન્યગ્ગોઙયનમીનાથોપનમ્ની ક્તા। **યાનદા વવિકા**, ૨નતનોદુયતોનય વેનસેઃ ગ્ગોઙેશ્વન પ્નતસિનીનમતિ પ્નતાપઃ કેદાનનાયમવગ્ગયછાતિ દાનતુઓયમ્

[91] ઢુયહપિાતિ'સ **શ્રનાનગ્ગહ ઢાગ્ગહાવા થકિાઃ** કંસનાનાયામ્

છહશ્રશ્રથપઢ શ૨૨ઃ થહપ ઙશ્રથપઢ શ્રોરમાવશ્રઢશ્રષ

[1] પ્યનિતઓિતા, દતિદ વય ઢામાનાતહ હ્રહા, શ્રાતના, ૧૯૭૦ થહે વેસતે દતિોિન હતિહેનતો ાવાઓિવઓ સિ ાને વય વાસુદેવા ષહાનન શ્રગ્ગનીાઓ

[2] શ્રઓમોસત નહે સામે પોનિત સિ ગેપોતેદ ાન પાગ્ગે ૪ (૨નતનોદુયતોનિ) શ્રોન પ ૧૬, હે દ્દોવતસ નહે હસિતોનયિતિયાડ નહે 'પ્યનિતઓિતા'

³ ઢ ૫ય છહ્રેદહાનય઼, 'હસિતોનય઼ ોડ મુસઉમિ ઢુઉ નિ થપિ્હુત', ૫૫ ૬૫ ७६; છડ઼ મથવ઼, શુનવ઼ાનદહ઼, १५४ ર્ગ સિ સાદિ તહાત યેવાસમિહા ાસયેનદેદ તહે તહનોને નિ १३४२ ાનદ દેદિ નિ १४०२ શ્રય઼

⁴ ઢયિાડ, १०१ ७ન઼

⁵ ઢ ૫ય છહ્રેદહાનય઼, ોપ઼ યતિ઼, ७२ ७६ – ડોન દેતાઉિસ઼

⁶ હેતુકાન હ્હ઼, 'થહે શ્રોનિવ઼ાનાસ નિ તહે મુગાહાઉ સ્ઠેનોદિ', નિ તહે હ્જાઢ૫ – ડ્વ઼, १९६९, શ્વાનતસ २-२व઼; છડ઼ મતિહિઉા જાહાનાતિ, १९७०

⁷ ર્નડાન હાવવિ, 'થહે શ્રગાનાનાિન ષય઼સતોમ ોડ મુગાહાઉ ર્નદાિ', ગોમવાય઼, १९६३, પ઼ २५८

⁸ ર્વદિ, २५९, २७५; શ્રઝ઼ – २, ૫૫ २८५-८८

⁹ ર્હઢછ – શવ઼२२२, १८८ ७६; હાવવિ, ોપ઼ યતિ઼, १७३, २९१ ७ન઼ માળોનાતિય઼ ોડ તહે પાનગાનાસ નિ જાહિન હાદ યોમે્ નદેન **ગ્રાવત** (શ્રઝ઼ – २, ४१७) શ્રઉઉ તહે પનોવ઼નિયેસ, ાપાનત ડનોમ જાહિન, ેિ ેસુમેદ તો તહે **પ્યહાઉસિા** ાનદ પઉાયેદ્ નદેન **ગ્રાવત**

¹⁰ હાવવિ, ોપ઼ યતિ઼, ३१६; શ્ઠહછ, १९५८, ૫૫ ३२०-२३ ઢોન પોઉતિયિાઉ હસિતોનય઼ ોડ તહે પેનોદિ, છડ઼ ઢ ૫ય છહ્રેદહાનય઼, 'હસિતોનય઼ ોડ મુસઉમિ ઢુઉ નિ થપિ્હુત'

¹¹ ઢ ૫ય છહ્રેદહાનય઼, 'હસિતોનય઼ ોડ મુસઉમિ ઢુઉ નિ થપિ્હુત'; ઉપેનદ્ના થહાકુન, 'હસિતોનય઼ ોડ મતિહિઉા'

¹² **શ્રનિ થપિ્હુત**, ૫૫ २७-२८; ઢ જ યાસ, 'મતિહિઉા યાનપાના', ७२; મથવ઼, ૫૫ २२३-२४ શ્રયયોનદનિગા તો તહસિ ાયયુોનત, પ્યેસાવ઼ાોસ ાેસદિનત ોડ હાતિહિવ઼ાઉિ ઢોન શ્વાનળાિયયુોનતસ, છડ઼ જ જ વ઼ેનમા, 'માતિહિઉા પ્યાનાનાકાયાસતહાકા શ્વાનળાકિા ષાનવેકસાના', માદહેપુન, १९७३

¹³ ઢ ૫ય છહ્રેદહાનય઼, ોપ઼ યતિ઼, પ઼ ११५ ७६

¹⁴ જામર, ૫૫ ११-१४; છડ઼ મય઼ 'પ્યહાનદાવ઼ાઉાસ ોડ મતિહિઉા' (નિડના), માહેસહ થહાકુન સિ ાઉસો ેપેસેનતેદ ાસ ા પનોસિત ોડ તહે પ્યામેસહોાના દય઼નાસતય઼ થહે છોઉઉયતોન ોડ થનિહોત નિ १७८९ ેપોનતેદ તહે માતોન ાસ સુયહ઼ પ્યેનન હાસ વાસેદ હસિ ેપોનત ોન તહસિ ડનિદનિગ઼ ઢોન ાોતહેન પોનિત ોડ વ઼ી, છડ઼ ઢ જુયહાનાન, 'શ્રન શ્રયયુોનત ોડ તહે યસિતનાયિત ોડ શ્ુનનો', ૫૫ ५०६-७; છડ઼ ષથ, ૫૫ २३४-३५; હ્ ષ હ્હ઼, 'હસિતોનય઼ ોડ યાનવહાનગા ઢાળ'

¹⁵ શ્રુગુસતુસ શ્વનિસેપ, 'શ્રોન તહે થનાયેસ ોડ ઢેદાઉસિમ નિ ર્નદાિ' નિ તહે હ્રોનનાઉ ોડ તહે ઢોયાઉ શ્રસાતિયિ ષોયેતિય઼, વ઼ોઉ વ઼२२२, ૫૫ ४०१ ७६, १८४६

¹⁶ હ્ ષ હ્હ઼, ોપ઼ યતિ઼, પ઼ ११; ર્નપોનતાનત ઢવિમાનસ ાનદ યોયુમેનતસ ડનોમ તહે મુગાહાઉ મપેનોનસ ાે દાતેદ १६३४, १६४१, १६४५, १६६५, १६६६

¹⁷ ર્ન ેતુનન ડોન હસિ સેનવ઼યિસ તો તહે મપેનોન, શ્રુનાનગાઉેવ ગાનાનતેદ તહે ડોઉઉોનિગા ાોસ તો હમિ:

 િ **શ્વોવ઼નિયેોડ ઞહિન** – ષાનક્ાન થપિહ્નિ નિયઉદનિગ઼ા તહે વ઼ાઙઙેયોડ તહે મોુનતાનિ (સુવ- હમિાઙાયાન તનાયત ોન તહે નોનતહ)

- ઞેમનિદાન, મઙિક્ાિત ાનદ સેનતઙેમેનતોડ ૧૦૨ શ્વાનગાનાસ઼
- ષેનતઙેમેનતોડ શ્વાનગાના યહાનમપુન, ષાનક્ાન મુનગેન: ૧ શ્વાનગાના

િિ **શ્વોવ઼નિયેોડ મેનગાઙ** – ષાનક્ાન શુનનો: ૫ શ્વાનગાનાસ; ષાનક્ાન થાળપુન: ૨ શ્વાનગાનાસ઼

થોતાઙ – ૧૧૦ શ્વાનગાનાસ઼

શ્વનાનગાઙેવ'સ ઙેતોન તો ડ઼ાસક્ાન પ્યહાન નિ તહસિ મેગાનદ મોદસ ાસ ડોઙઙોસ: "ષનિયે તહે નોસોડ તહે સનિયેનાતિય઼ ાનદ ગોદ સેનવ઼યિસોડ માહનિાતહ થહાકુન નિ તહે યોન્ટ્ટેસતોડ તહે યોુનતનયોડ શ્વાઙામુ ાનદ નિ તહે સુપપેસસાનિોડ તહે ઞેમનિદાનસોડ મોનાનગ઼ હાસ મોયહેદ તહે ષ્શાઙેદ પમેસેનયે; તહેમેડોમે વય઼ોાય઼ોડ ગનાયે ાનદ નિ ોનદેન તો હેનોુન તહે ષાદાન ઞેમનિદાનાિનદ તહે સેનતઙેમેનતસોડ ષાનક્ાન ઢાનુકહાવાદ ાઙિસિ મોનગાહ્યન ાનદ તહે ઞેમનિદાનાિડ શ્વાનગાના હાવેઙિ શ્વનનો ાનદ થાળપુન ાનદ તહે **છહોુદહાનાિનદ ઙનુનગોડ ષાનક્ાન થપિહુતોહિયહિ વેઙનિગ઼ા તો તહે ગનાનતે** તોગેતહેન ોતહ। **પ્યહઙિઙાત ાનદ માહમિાનાતાવિ** ામે ગનાનતેદ નિ હેમેદાતિય઼ તો માહનિાતહ થહાકુન ૨ હાવે વય઼ ાને **શ્વાઙેદ ઢનિમાન ગનાનતેદ હમિ** તહે ષાદાન ઞેમનિદાનાિનદ સેનતઙેમેનતોડ ષાનક્ાન થપિહ્નિ ાનદ ઞેમનિદાનાિડ તહે શ્વાનગાનાસોડ યહાનમપુન ડ઼ાસક્ાન પ્યહાન, તો, સહેોઙદ **વેસતો સોમે યોનસદિનાતોનિુ પોન હમિોહિયહિ માય઼ હેનોુન હમિ નિ તહે પેસોડ હસિ નોગિહ્વોુનસ ાનદ સેનદ હમિ। ઙેતોનોડ ાપપનોવાતાનિ ાસસુનનિગ઼ા હમિોડ તહે પેનમાનેનતે નળોયમેનતોડ તહે ઞેમનિદાનાિસો તહાત ોતહેન સુવોનદનિાતેસ માય઼ વે સપુનેદ તો સમિિઙાન ગોદ સેનવ઼યિસ"** છડ ૨૯ઢછ – શશશવ઼૨, ૮૦ ડડ઼

[18] હેાુક્ાન હ્હા, ોપ યતિ

[19] શ્વનોયેદનિગાસોડ તહે શ્વાતના છોનતનોઙઙનિગ઼ા છોમમતિતે, માય઼, ૧૭૭૨

[20] હ્નાઢષ – શાડ઼૨વ઼, શ્વાનત ૨૨૨- ૨વ઼, પ઼ ૨૧૬, ૧૯૫૮

[21] શ્વનોયેદનિગાસોડ તહે શ્વાતના છોુનયાઙિ, હુઙય ૧૭૭૧

[22] છડ઼ પ્ય પ્ય યાતતા, 'શ્વઙિવ઼ાનદાિનદ હસિ થમિસ', પ઼ ૧૪; ઢયિ઼ાડ, ષથ, ૨૧૯

[23] ઙોતેદ નિ હ ષ હ્હા, ોપ યતિ, ૨૩

[24] ૨વાદિ, ૨૭ ડોન દેતાઙિસ઼

[25] હુનતેન, 'ષતાતિસતિયાિઙ શ્વયયોુનતોડ થપિહ્નિ', શ૨૨, પ઼ ૨૧૦

[26] હ ષ હ્હા, ોપ યતિ, ૫૩

[27] મતિહઙિ યાનપાના, ૫૫ ૭૧- ૭૨

[28] મથવ઼, ૨૨૪

[29] છડ઼ મથવ઼; મય; ઞમ૨ – ડોન દેતાઙિસ; મથવ઼, પ઼ ૧૪ (ઙતતાનાનદહા)

[३०] ૪મ૨, ११७ ७९

છ૬શ્રશ્રથए૯ શ૨૨૨: છउढ़ढ़एमछै उमायए૯ थ६ए श्रो२मावश्रढ़श्रष श्रोढ म२थ६२ड़श्र श्रामय २थष ૪एश्रढ़२मघष श्रोम थ६ए छश्रोमथएमश्रश्रोढ़श्रढ़ै ६२षथश्रोढ़ै श्रामय छ६ढ़श्रोमश्रोड़श्रोघै (छ १५[थ६]- १६[थ६] छएमथउढ़ै श्रय)

[१] ૬મષ२ – શ२श, ९८ ७९

[२] ૪ौાीनापह्य।ॊ६ यहानमासवामि, ५ ९८

[३] ૨वदि, १००

[४] छ९ ढ़ ५५ छ६ेदहानय, 'मतिहिवि नि तहे श्रगो।ॊ६ वदियापाति', भेनाभेस, १९७६

[५] **૪न उपन**, २२ગી: **श्रानिनि**, व१३४१; ५२, ११७८; छ९ ૪हानदानकान, 'श्रनयोनित २नदानि मुमसिमातयिस', ६८, ८०

[६] **यहुनतासामागामानातका**, ५५ २१, ५७, ६३; छ९ ५ ५७ ।त तहै नद।ॊ६ श्रयत २ – पएि दमटछकश्रा मए दादवला; श्र७सो, ५ ६३ – एसा मुनवव मए वदिवादाउम**दसटछकया**।

[७] मम, मो ५६ – कउनापिऽश्रोवे पाव नहि घोन।

[८] घढ़, ४४७

[९] यव, वीी- वीीि; वछ (दतिद वय घ म ६हा)

[१०] ड़किहानावावि, मो ७४

[११] ૨वदि, ५८, ५९

[१२] ૨वदि

[१३] ૨वदि, ६६

[१४] ૨वदि, ७५

[१५] ૨वदि, ६१, ६९

[१६] ૨वदि, ५४

[१७] ૨वदि, ५८-५९

[१८] ૨वदि, ६४, ६५, ६९, ७०, ७१ तय

[१९] छ९ ५पितिवितः पानकसए सोनाकटछका; ।७सो, श्रश्र (श्रानतहानक), ५ ८७ ६ोन नेङेनये तो योनि

[२०] ढ़ोदगोन, '२नदानि मुसुम छोनिस', श्रानत २, ६३ (ोिो।ॊ६ तहेम सि दातेद श्र६ ७३१); ।७सो छ९ मोनदविवीनि, 'छातावेगो।ॊ६ तहे २नदानि मुसुम छोनिस', २२, ६०

[21] છ૭ ઢ ધ્ય છઙ્ગ્રૈદ્દશ્ય (૯૬), 'ઘ ય છ્રી૭૭ગ્રી ઞુ૭ઙ્ગનિ ષેનેસિ', ⵗ્રી ૪; ૨નદ્દાનિ ⵗ્રુમસિમાનિયિ છઙ્ગ્રોનયિઙ્ગ, વ્રા૭ ૨, ⵗ્રી ૧

[22] ષથ, ૮૮

[23] યોનન, 'હસિનોનય્ર ોડ શ્રડ઼ાહ્રાનસ', પ ૫૮

[24] ઢાનકનિંગ્રા, ૨, ૪૧૬

[25] ૯નસકનિ, 'જાવાન ાનદ હુમાયુન', ૨, ૫૪૧; થહ્રોમાસ, 'છહ્નોનયિઙ્ગસ', ૩૮૦; ૯૬, ૨વ્ર, ૨૬૨; હૃશ્રષ્મ (ⵗ્રષ) – શ્રર, ૫૫ ૪૩૦-૩૧

[26] થમ, ૩૧૮ ૭૭; હૃⵗ્રષર – શ્રરશ્ર, ૮૮ ૭૭

[27] શ્રઢશ્રષર, ૧૮૧૩-૧૪, ૫૫ ૫૪૮-૪૮

[28] ૨વદિ, ૨૪૮-૪૮

[29] હછરશ્ર – વ્રર, ૪૦૬

[30] છ્રાનિસ ોડ મેદૈવ્રિા૭ ૨નદ્દા, પ ૫૪ (શ્ર૧, વ્રર ⵗ્રી૧૮)

[31] વ્ર શ્ર ષમનિહ, હૃશ્રષ્મ – ડ઼શ્રવર (૧૮૮૭), શ્રાનન ૧, પ ૩૦૮ શ્રોન પ ૩૦૮, નહે ાવવેનસે ોડ નહે યોનિ સિ નોદ ાસ **ષહ્નામિાદવ્રનિાસમિહ્રાનામા**; છ૭ ૨નદ્દાનિ મુસુમ છાનાઙ્ગંગ્રુ, પ ૨૮૩; ઢોદ્દગ્રોન, 'ડ઼ાહ્રોને મુસુમ છાનાઙ્ગંગ્રુ', પ ૧૨; છ૭ હ શ્ર ષાસનનિ, 'ⵗ્રપા૭ છાનાઙ્ગંગ્રુ', પ ૨૦ છહ્રામપાનાન કનિગ્રાસૈને વ્રાસિનાવ્રા ાનદ નહ્રાન સિ સુપપોનોદ વય્ર ા સેન ોડ યોનિસ દસિયોવ્રેનેદ ાવ્રેન નહેને ાનદ નૌ પનેસેનવ્રેદ નિ નહે જનાનિસિહ મુસુમનૈનિહ નહે ઙ્ગગ્રોનદ, ઘોવ્રનિદાયાનાનાપનાનાવ્રામદાના ાનદ ાન નહે નેવ્રેનસે ષહ્ના છ્રામપાકાનાનયા

[32] હૃⵗ્રષર – શ્રશ્ર, ૫૫-૬૧; ૧૮૨-૮૪

[33] ૯ર – શ્રશ્રશ્રરર, ૩૨૮ ૭૭

[34] વ્ર શ્ર ષમનિહ, 'છાનાઙ્ગંગ્રુ ોડ છ્રાનિસ નિ નહે ૨નદ્દાનિ મુસુમ', વ્રા૭ ૨શ્ર ૧ ૧૩૩ શ્ર૭સો, છ૭ શ્રઢશ્રષર, ૧૮૧૩-૧૪, પ ૨૫૮

[35] હૃજઢષ – શ્ર૭, ૮૮-૧૨૧; છહ્જ; થમ, છહ્રાપનોન વ્ર

[36] શ્રરહછ – શ્રશ્રરરર, ૧૫૨ ૭૭ ષો ડ઼ાન ાસ નહે વાસસિ ોડ મય્ર સનાનેમેનન સિ યોનયેનોદ, છ૭ હૃજઢષ – શ્રર, ૧૧૨; ધ્યનિનાઙ્ગાના, ૫૫ ૭૬-૧૦૨

[37] શ્રજશ્રોઢર – શ્રશ્રશ્રવ, ૮૨-૧૨૧

[38] મથ, ાસ પુવ૭સિહેદ નિ મા'ાસનિ, શ્રાનના

[39] ૯ય – ૨૨૨, ૧૨૪; ધ્યનિનાઙ્ગાના, ૧૦

[40] હ્યાપર – શરશ, ૯૮

[41] હછરશ્ર – વર, ૪૦૬

[42] પ્યિતિપિાતાકા, રનતોદુયતીનિ, ૫ ૫; થેશત ૫ ૭

[43] રવદિ, ૫

[44] રવદિ, ૧૫

[45] રવદિ, ૧૫

[46] રવદિ, ૧૬

[47] રવદિ, ૧૭

[48] રવદિ, ૧૮- ૨૧

[49] મમ, રનતોદુયતીનિ, ૩૭; ઙોન મયો ાનઊનિ વોીસ, છ઼ હ્મઢષ – શઙ, ૧૧૫

[50] ૯ર – શશશરર, ૩૩૪

[51] ૯ર – શશશરર, ૩૩૪- ૩૫

[52] થમ, ૩૩૪; છ઼હ્મ, ૧૬૦ ઙઙ; મમ, રનતોદુયતીનિ, ૪૦; ઙ પ્ય હ્ય – વછ, ૫૪

[53] છ઼ **વયાવાહાનાયનિતામાની** દતિદ વય ઙુદો ઢોયહેન (ઘેનત, ૧૯૫૬), ૫ ૫; હ શ્ર ષાસતની યાઊઊસ તિ ાીનકોઙ ગહાપિાવેનદનાીતિહ તહે ાસસસિતાનયેોઙ વાયાસપાતુ્િત સિ ઊક્તિઊય તહાત ગહાપિાવેનદનાીાસ દોદ ીહેન તહેીનકીાસ યોમપઊોદ ાનદ ઢામાવહાદનાીાસોન તહે તહનોને, છ઼ ષાસતની, 'છાતાઊગુ', ૫૫ ૧૨૨- ૨૩

[54] પ્યાને, 'હસિતોનયોઙ તહે યહાનમાસહાસતનાસ', ૨, ૪૦૨

[55] ય છ ગહાતતાયહાનયા, 'હસિતોનયોઙ ામાવયા ાયાયા નિ મતિહઊિ', ૫ ૧૪૭ ઙઙ; છ઼ હ્મશ્રોઢષ – શ, ૪૭- ૪૮; યુનગાવહાકતતિાનાગાનિ, ૫ ૧; શ્રનાનગાહાનાગાહાવાતકિા, ૫ ૨; ષથ, ૭૫- ૭૬; મતિના, 'ામોતયિસ', શ, ૫૮; શ્રઊસો, ગશ્રોઢર, મષષ, ામો ૭૭૫ોઙ ૧૮૮૪- ૮૭, ઢોઊી ૭૧ રત ાપપોનસ તહાત તહેનીાસ સોમે તનુોવઊ નિ મતિહઊિ વેતીન ૧૪૨૫ ાનદ ૧૪૩૫ વાયાસપાતીાસ ાવેનય ઙાસત ઙનીનિદોઙ ગહાપિાવેનદના

[56] યવ, રનતોદુયતોનય વેનસેસ, ૪- ૫; હ્મઢષ – શઙ, ૧૧૯; થમ, ૩૩૨; હછરશ્ર – વર, ૪૦૭ છ઼ ષ મુકહેનાળિ, '**પ્યિતતવાિસાપાનયિયા**', ૫ ૪૦ ઙઙ થહસિ નિઙોનમાતીનીાસ સુપપઊદિ તો મે વય મય મોસતે સતોમેદ ઙનીનિદ યન ગહાકતા શ્રનાસાદ માળુમદાન, શ્રનોઙેસસોનોઙ તહે યેપાનતમેનતોઙ હસિતોનય, શ્રાતના ૩નવિનસતિય; છ઼ ગથશ્ર, ૩૯૪ – તહે યોનયઊસીનિસ તહેનેનિ ાનુ નીાનનાનોદ

[57] છોનિસ ાપે સુ૭૭ર્યિનિન નો સહૌ નહાન મુ૭૭ા થાટુા હાસ નોન મેયોમદેદ નહે ૭ાયનસ યોમેમેયન૭પ્ન નિ સો ૭ામ ાસ નહસિ ાસપેયન સિ યોનયેમનેદ્ ઢોમ ાનહેમ દેનાઉિસઃ છ૭ મયુ 'જહાગાિાનહ્પુમ રનસયમપિનીનિ' નિ નહે શ્ર્ટરૂછ (છાઉયુનના, ૧૯૫૫)

[58] શ્રરૂછ, ૧૯૫૫

[59] ૬છરશ્ર – વ્ર, ૪૦૯; દ્શ્રષ્ઞ (ᵖᵖᵗ) – શ્ર, ૪૦૮; ઢિપ્રા૭, ૧૩૪; દ્ઞઢષ – શરૂ, ૬૭૭; છરુઞ, ૧૭૨; ઞમર, ૫૪૪

[60] ષે મયુ પાપેમ ાન નહે ૭ ષામે મા; છ૭ નહે ઘેનેમાઉ શ્રમેસદિનનાિઉ શ્રદદમેસસ ા૭ મમ વ વ મપિાસહ ાિન નહે યે૭હ ષિસસાિન ા૭ નહે રનદાિન હસિનોમયુ છોનગમેસસ, ાનદ શ્ર૭નેકામ'સ રનનમોદુયનાિન નો નહે 'જાિગિમાપહયુ ા૭ યહામમાસવામ', શ્રાનના, ૧૯૫૯

[61] શ્રશ્રષ્ઞ, ૧૮૮૫, ઘમેિસોન'સ ામનયિ૭; છ૭ ૬ શ્ર ષાસનમ, રનનમોદુયનાિન, પ્ર ૨૭

શ્રશ્રશ્રપશ્રયરશ

[62] વૃદિ, 'પ્યાનદાહ રનસયમપિનીનિ' વયુ પ્ય શ્ર હાયાસાઉ નિ દ્ઞશ્રોઢષ – શ્રશ્ર, શ્રામન ર, પપ ૧૫-૧૯ છ૭ ઢ પ્ય છહુેદહામયુ, 'ષે૭યન રનસયપિનીનિસ ા૭ ઞહિામ'

[63] શ્રૌમાિતમ'સ પાપેમ, 'થહે શ્રોનિવામાસ ા૭ મનિહ૭િ', દ્ઞઢષ – શ્ર૭, શ્રામન રર, દુનો, ૧૯૫૪

[64] શ્રસાિનયિ ષોયોનિયુ મષષ ા૭ **યાનદાવવિકા**, રનનમોદુયનોમયુ વેમસે પ હે સિ યા૭૭દ 'હામિામાયુમા' નિ નહે યો૭પહોને ા૭ '**શ્રનામગહમાગહવા-થકિા**'

[65] ᵖપાઉ ᵖોનયિસ, પ ૧૧રઃ રનનમોદુયનોમયુ વેમસે ર ા૭ **માહદાના ᵖપિનામા**

[66] મનિમા-મા૭મદામ, 'વૃદિયાપાનિ', ષોનગા ᵖો ર૧૬

[67] દ્શ્રષ્ઞ (ᵖᵖᵗ) – શ્ર, ૪ર૬

[68] ઘમેિસોન, રશ્ર, ૧૮૮૫, પ ૧૯૬; ૧૮૮૯, પ ૫૮; હાયાસાઉ, દ્ઞશ્રોઢષ – શ્ર, ૪૭

[69] **ઢાગાનામાનગનિ**, ઞા૭દેવા મસિમા (પ્ર૬), યામવહાનગા, ષામવાના ૧૯૯૧

[70] યમ દ પ્ય મસિમા, 'હસિનોમયુ ા૭ માનિહ૭િ ડિનિમાનુમે', વો૭ ર, પ રર૦

[71] શ્રૌ૭સ૭યુ હાિગ, 'છામવમદિગે હસિનોમયુ ા૭ રનદાિ', વો૭ રરર, પપ ર૫૫-૫૬

[72] થાવાટાન-િ-શ્રકવામિ, રરર, ર૮૬

[73] ષનિ દ ᵖ ષામકામ (પ્ર૬), 'હસિનોમયુ ા૭ મેનગાઉ', વો૭ રર, પપ ૧૪૫-૪૬

[74] ઢાનકનિગા'સ થમાનસ૭ાનિ ા૭ શ્ર૭-ઞાદોનિ, વો૭ ર, પપ ૪૧૫-૧૭; છ૭ પ્ર૭૭ાનિ, વ, ૯૫-૯૬

[75] જવિહાકાના'સ 'યવાતિાવવિકા'

[76] હ્ઞષજ, ૧૮૭૪, ૩૦૪ છ૯ ઢયિાઙ-સ-ષાઊાનિ, ૫૫ ૧૩૩-૧૪૬

[77] ષ ꞵ ષનિગાહ, 'હસિતાનય઼ોઙ થપિહ્ના', ૫ ૮૮

[78] છામવનાદિ઼ો હસિતાનય઼ોઙ ૨નદા, વોઊ ૨૨૨, ૫ ૨૭૨

[79] ઢયિાઙ, ૫ ૧૩૪

[80] ષાનકાન, ાેપ યતિ, ૫ ૧૪૭ ૯ન

[81] છહ૨ – ૨૨૨, ૨૭૨

[82] શ્ન ૫પ ઘોદ, 'ઢાસકિાળવાિના ાેઙ ઘાનગાદહાન જહાતતા' નિ તહે શ્નજશ્નોઢ૨ – શ૨૨, ૩૮૬-૮૮ છ૯ યન હ છહોદહાનય, 'ઢાસકિાળવાિના ાેઙ ઘાનગાદહાન જહાતતા', છાઊયુતતા, ૧૮૪૪ શ્નઊસો, હાનદાતતા ષહાનમા, 'ષોમે ૨નકનાૈન ષાનસકનાતિ શ્નોતસ ાેઙ મતિહિઊ' નિ 'ઘાનગાનાનહ હ્રા છોમમેમોનાતાનિ વોઊમે', ૫૫ ૩૫૮ ૭૯

છહશ્નશ્નથપઢ શ૨વ: થહપ પ્પહશ્નાꞵયશ્નવશ્નઙશ્નષ શ્નોઢ મ૨થહ૨ઙશ્ન

[1] ષે મય પાપેનસ ાનદ વાૈકસ: i) **થહે પ્પાનનાતાસ ાેઙ મતિહિઊ**, શ્નજશ્નોઢ૨ – શશશવ, ૮૧ ૭૯; ii) **થહે શ્નોનિવાનાસ ાેઙ મતિહિઊ**, હજઢષ, ૧૮૫૪; iii) **હસિતોનય઼ોઙ જાહિન**; iv) **મતિહિઊ કા ષામકસપિતા ઢાળનાતિકાિ ૨ાહિસ** (નિ માતિહિઊ); ાનદ v) **મતિહિઊ કા ૨ાહિસ** (નિ માતિહિઊ; નપુવઊસિહેદ ાૈહેન તહસિ માનુસયનાપિતાૈસ પનેપાનેદ, વુત તહસિ વાૈક ાૈસ પુવઊસિહેદ વય઼ ષહનુતા શ્નાનાકાસહાન, યેઊહાૈ નિ ૨૦૧૦)

[2] **મથવ; જમ૨:** ૨ત દોઊસ ાૈતિહ તહે હસિતોનય઼ોઙ પ્પહાનદાવાઊાસ ાેઙ મતિહિઊ; ષ ꞵ ષનિગાહ, '**હસિતોનય઼ોઙ થપિહ્ના**', શ્નપપેનદિશ; જાહિાન ડાિઊ, '**શ્નનિ થિપિહ્ના**'; શ્નુઙેયહ્રા, '**છાતાઊગ઼ે**', ૨, ૮૮, ાૈહયિહ નેઙેનસ તો **મષષે** નતાતિઊદ '**મતિહિઊ-વાનનાન**' વય઼ પ્પેદાન ષહાનમા; મતિના (ઢ ૯), '**ꞵાેતયિસ**' – ૨, ૨૦૨૩ – ાૈહયિહ નેઙેનસ તો । **મષષે** નતાતિઊદ '**મતિહિઊસાયહાનાતિા**' વય઼ ઢાતનામાના; **પ્પહાનદાવાઊ-કુઊાવનાિેદ** (યાનવહાનગા, ૧૩૨૮), મય, ૫ ૭૨ ૭૯; ઘહોસે'સ '**૨નદાનિ છહેઙિસ, ઢાળાસ ાનદ ગામનિદાનસ**', શ્નાનત ૨૨; પ્પેનન, **યાનવહાનગા ષેતતઊમેનત ઢેપોનત** (૧૮૮૬-૧૮૦૩); ષતોવેનસોન માૈને, **મુઙાઙઙાનપુન ષેતતઊમેનત ઢેપોનત** (૧૮૮૮-૮૮); જનયને, **શ્નુનનો ષેતતઊમેનત ઢેપોનત**; હુનતેન, **ષતાતસિતયિાઊ શ્નયયુેનત – થપિહ્ના ાનદ છહામપાનાન**, ૫૫ ૨૦૮-૧૪; ઢ ૫પ છહોદહાનય, '**હસિતોનય઼ોઙ જાહિન**', '**૨નસયનાપિતાૈનિસ ાેઙ જાહિન**', '**હસિતોનય઼ોઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થપિહ્ના**'; ડાિઊ યાસ, '**વ઼ાિદાવાઊ**'

[3] જશ્નશ્ન – શઙ૨૨૨, ꞵાે ૮૫ (૧૮૩૨), ૫ ૧૧૭

[4] છ૯ મય઼ 'હસિતોનય઼ોઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થપિહ્ના'

[5] ૨ત સિ નેગોનતાવઊ તહાત '**જાહિન થહનોગાહ તહે શ્નગેસ**' (જથશ્ન, `દાિદ વય઼ ઢ ઢ યાૈકાન) દોસ નોત યોનતાનિ ાન ાયયુેનતોઙ તહસિ મિપોનતાનત દય઼નસતય઼ોઙ મતિહિઊ નિ તહે મદિદઊ શ્નગેસ

[6] ૨ હાવે સેન મોને તહાન । દોઙેનોઙ સુયહ પામપહઊતસ, ગેનોઊગાયિાઊ તાવઊસ ાનદ **પનાસાસનાસિ** ાૈનતાિેનોન દઙિઙેનત ાેયયાસાૈનિસ વુત નઊસસ તહેય઼ સતાનદ તહે સયનુતાનિય઼ોઙ હસિતોનાયિાઊ તેસત, તિ સિ મિપોસસવિઊ તો નેઊય઼ોન તહોસે

ૅવ્રદિનયેસ્ શ્ર હ્રહ્ા (મથવ્ર – ૩ગ્ગાનાનદહ્ા, ૫ ૮) સાયસ ગહાગ ગહેગૌસ। યોપપેન પઊાતે ઞમર યોનગાનિસ સોમે ડાયગસ ।નદ ગહે વૌક સિ વાસેદ મોમેોન ડાનયડિઊ મિાગિાનાનિ ગહાન સોઊદિ ડાયગસ્

[૭] વ્ર શ્ર ષમગિહ, '**શ્રકવાન, ગહે ઘેગ્ગ મોગ્રહુઊ**', ૫ ૪૮૬; છડ એગ્ગોઊઊનિગ્ગ, '**છાગાઊગ્ગુેડ ષાનસકનાગિ મષષ**' – વ્ર૨૨, ‌Ш ૪૧૦૬ '**ષાનવાદેસાવ્રનાગિાનગા- ષાનગાનાહ**' વય મમ માહેસહ થહાકુન હાસ સનિયે વેને દગિદ ।નદ પુવઊસિહેદ વય ગહે માગિહઊિ યેવ્રેઊપમેનગ ઢુનદ ોડ ગહે શ્રાગના ૩નવિનસગિય્ ૨ગ સિુ સેડુઊ ડેન યોનગેમપોનાનય હસિગેનય્ થહે મષષ નિ શ્રહોગોસગાગ યોપય સિ સાદિ ગો વે નિ ગહે ઢાળ ડવિનાનય વુગ ૨ હાવે નોગ વેન ।વઊ ગો વેનાડિય ગિ

[૮] ઘન ૨નડાન હાવવિ હાસ ગાવિન। સહેનગ ।યયુોનગોડ ગહે સેમનિદાનસુ નદેન ગહે મોગ્રહુઊસ નિ। પાપેન પુવઊસિહેદ નિ ગહે શ્રુ૨હુછ, થનાવિનદુમ, ૧૯૫૮; ।ઊસો છડ ૨નડાન હાવવિ, 'શ્રગાનાનિ ષયસગેમુ નદેન ગહે મુગાહાઊસ'

[૯] એય – વ્ર૨૨, ૧૩૮; હ્રશ્રષમ, ૧૮૭૩, ૫ ૨૫૪; શ્રશ્ર, ૧૧; ઞહિાન દુનિગ્ગ ગહે ગમિોડ શ્રુનાનગાઊેવ હાદ ૨૫૨ માહાઊસ્

[૧૦] મય 'હસિગેનયોડ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થનિહુગ'

[૧૧] છડ હ્ર ષ હ્રહ્ા, 'શ્ર સ્રેપ નિગો ગહે યાનવહાનગ્ગા ઢાળ શ્રનયહવિ્રસ' નિ ગહે '૨નદાિન શ્રનયહવિ્રસ' – શ્ર૨૨, ૪૫ ૭૬; ડ શ્રહમાદ, 'શ્રોનાગિનિ ।નદ ઘનૌગહોડ યાનવહાનગ્ગા ઢાળ' (૧૫૭૪- ૧૬૬૬)

[૧૨] હ્ર ષ હ્રહ્ા, ોપ યગિ, ઢ Ш ૨

[૧૩] શ્રોપ યગિ, ૪૫- ૪૬: ૨મપોનગાનગોડડયિાઊિસૈમે પમેસેનગ ગહે

[૧૪] હ્રમથ્

[૧૫] શ્રઞશ્રોઢ૨ – શ્રશ્રવ્ર૨૨૨, ૨૪૭- ૮૦ (એદગિદ વય ઘ વ્ર ઞહાવે)

[૧૬] શ્રુવઊસિહેદ વય ઘ હ ઞહાવે નિ ગહે હ્રોનનાઊોડ ગહે Шાગપુન ૩નવિનસગિય, ૧૯૪૦

[૧૭] શ્રઞશ્રોઢ૨ – શ્રશ્રવ્ર૨૨૨, ૨૫૦; છડ ઞનાગિગાસ, 'ઢેનસિગહા' – ૨૨, ૨૧૭- ૧૮

[૧૮] ડ્રોગેદ, ૨વદિ, ૫ ૨૫૧

[૧૯] હુનગેન, 'ષગાગસિગયિાઊ શ્રયયુોનગ', ૧૮૭૭, થનિહુગ ।નદ છહામપાનાન, ૫૫ ૨૦૮- ૧૪; શ્રનિ થનિહુગ, મય, મથવ્ર – ૩ગ્ગાનાનદહ્ા

[૨૦] ષથ, ૨૧૩

[૨૧] નવગ્રાનહ વેદ વસુન્ધના, શક મૈ શ્રકવન શાહ; પામ્ડગિ સુવય મહેશ કો કનિહો મથિાઊિનાહ॥ થહે ગનાદગિોનાઊ સઊકાસ ।ેઃ શ્રાસીગ પામ્ડગિ મામ્ડઊાગ્ન ગામગિ જૂમામ્ડઊ પ્પામ્ડઊ। ળાગાપ્પામ્ડવઊ કુઊાગિસિુગા ઞક્ગો મહેશઃ કૃગિ। શાકેનન્ધન ગુનડ્ગા શ્નુગમિહિ – ૧૪૮૮ (સયિ) ઊક્ષગિ હવ્રનિવાગ્દેવી કૃપયા સુયેન મથિાઊિદેશઃ સમસ્ગોષન્ળગિઃ।

[૨૨] શ્રનિ- િ- થનિહુગ, મથવ્ર શ્રાનગ ૨૨, ૫ િ; મય, ૭૨; મગિહઊિનકા (માગિહઊિ ષિયગાનિ), ૫ ૩૩

[૨૩] **થુડુક- િ- ઞાવાનિ**, ૫૫ ૫૦- ૫૧

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[24] છ૭ નહે મૌન ક્ષત્ની પ્નવ૭, વસ્ન મૌન નળિ ડીન।

સૂન સમન વળિયી વડે, સવ ક્ષત્ની સનિમૌન॥

શ્રય્યુન, મેઘ, ગોપા૭ મણિ, માની ક્ષત્ની નાળ।

નળિ સુન ઉ માગી નવે નાની મેહન નાળ॥

વહુન દવિસ કે વાદ સૌ, સળ શ્રાયે પમ્માન।

યુદ્ધ કનન મથિ૭િશ સૌ, સેના શ્રપનમ્પાન॥

[25] મશ્ચશ્ચ – ૭શ્ચશ્વ૨૨, ૧૯૭૭

[26] માદોનિ – ૨૨, ૧૬૬; માક્હાડાન, ૧૨૩

[27] મેવેનદિગે, 'શ્રકવાનનામા' – ૨૨૨, ૨૫૨

[28] થહે નામે ષુવાનિગિનિાનેદ ઙનેમ નહે નમિ ાઙ શ્રકવાન્ રાનાસ ાન ાગગમેગાનોઙ ષાનકાનસ, ષાનકાનસ ાઙ યાસનુનસ, યાસનુન ાઙ શ્રાનગાનાસ ાન માહા૭સ્ શ્રાનગાના ાન માહા૭ મેનન। ઙસિયા૭ દવિસિનિ છ૭ ઢયિાઙ, પ ૭

[29] ઢોન દેનાિ૭સ – છ૭ ષ ૯ શ્રસકાનિ ામનયિ૭ નિ નહે મશ્ચશ્ચ – શ્રવ, પ ૭ ૭૭

[30] ૯ય – વ, ૪૦૯; મેવેનદિગે, ાપ યનિ, ૨૨૨, ૪૧૯

[31] ષથ, ૨૧૭

[32] છ૭ ૯ ા ષાનકાન, 'રનદિાાઙ શ્રુનાનગાઙેવ'

[33] ૯ય – વ૨૨, ૧૩૭-૩૯

[34] મથવ, શ્રાનન ૨૨, ૨-૩૦; મય, ૭૯

[35] મનિહ૭િનકા (માનિહ૭િષિયનાનિ), પ ૧૨ – ૭ સં ૫૦૯ શ્નાવામ વદિ ૧૪ નવૌ પુનઃ પનમ મટ્ટાનકાશ્વપનિ ગિળપનિ નનપનિ ાળ્યનૂનયાયપિનિ સુિનત્નામશાસન્ સાહળહાં સમ્માનનિ નશ્રોનાથ હકીકન પ્યામ સમ્મુળ્યમાન નીનમુક્ત્યન્નનિ નીસાઙનયા સં૭ગ્ન હોનયિા ગ્નામે

[36] શ્ચ૨હછ, ૧૯૪૪ (માદનાસ), ૫૫ ૩૫૦-૫૧

[37] હોનનાા૭ ાઙ નહે મહિન ૩નવિનસનિય, ૨, ૭૯-૮૦

[38] મનિહ૭િનકા (માનિહ૭િષિયનાનિ), પ ૩૭ છ૭ હશ્રષમ, ૧૮૭૩, પ ૨૪૧; ૯ ા ષાનકાન, 'શ્રુનાનગાઙેવ', ૨૨૨, ૪૧; ષથ, ૨૧૭-૧૯ ઢોન દેનાિ૭સ, મય હમથ

[39] ૯હા, ાપ યનિ; શ્રહમાદ, ાપ યનિ

[40] ઝામર, ૧૫૩-૫૪; મથવ – ૨૨; મયૃ

[41] છ૭ નગાહુ ખ્પડ્ગા ઘૃનુવસહિ તોહિ ઊપન યમ યઢૌ।

મથિલિપતિ સૌવેન દિનિ-દિનિ તોહિ વિઢૌ॥

તેકયત કુઉવયકિ એતો નાઘવ ન્ૃપ નાળા।

શ્રનિ દિઉ દઉન સમ્મથ મીમ ઝાનત ળમિ ગાળા॥

કવૃ કિહત નામ ને મૂઢ સુનુ ળેહિ દિલિ પ્નયામ્ઙ મૈનો નહત।

ડહ્ને ન શ્રૌળ ળાથ શ્તિ કો ળવ સનદાન ખ્યાઁ તેગા ગહત॥

છ૭ ઢ ખ્ય છહુદહાનય, 'મતિહિલિ કા ઢાળનીતિકા શ્તહિસ' (નિ માતિહિલિ); ।નદ 'હસિતોનયો઼ડ ઝહિન'; 'ષેઉયત શ્નસયનપિતોનિસો઼ડ ઝહિન'

[42] શ્રથ, ૩૨ શ્રયયોનદનિગા તો સોમે, વય શ્રઉવિનદિ

[43] શ્વદિ, ૩૨

[44] ષથ, ૮૫

[45] ઢ ખ્ય છહુદહાનય, 'ઘ ય છોઉઙેગો નુઉઙેતનિ ષેર્નસિ ﬀો ૩'

[46] ઝાશ્રશ્ર – ઙશવર, ﬀો ૧૨૮, ૧૮૪૬-૪૭, ૫ દ૮ ૭઼ડ

[47] ઝાનુ ખ્યુનમીાસ ઙોનમેનઉય। ખ્યહાનસામા ઙાઉ ખ્યાવૃ સાયસઃ

વીન નગાન વીનસાહ કા વસૈ કૌસકિ તીન, કા પતિ નાખ્યે કૌસકિ કા નાખ્યે નઘુવીન।

[48] ષથ, ૨૧૮

[49] ઝામર, ૫૫ ૧૬૬-૧૭૭

[50] શ્વદિ, ૧૮૪-૮૫; છ૭ ષ થ શ્ર, ૨૨૧:

ઐસે મહાળોન ઘોન ગંગા સુઉતાની, વીય હુમત વવન ળંગા સઙગાન કનીન્દ્ન હૈ।

શ્રૌઉયિા નવાવ નામદાન પૂછૈ વાનવાન, વાન યે દોઊ કૌન શ્રનિ વાનન પનીન્દ્ન હૈ।

સાહેવ સુળાન ળયનુદ્દનિ શ્રહમદ ખ્યાન સામને હ્વૈ શ્રન્ળ કનૈ કવૃ યિન્દ્ન હૈ।

યે તો દ્નોમ્મવાન કેશોશાહ કે શ્રળીતશાહ, શ્રાગો નાઘવસહિળી કે નવઉ નનેન્દ્ન હૈ।

[૫૧] ઢયિાઉ, પ ૨૯૬; છડ ષયિાન – ૨૨

[૫૨] મથવ – ૨૨, ૫૪-૫૫; મય, ૮૨-૮૩; બમ૨, ૧૮૫ ૭ડ

[૫૩] બમ૨, ૧૮૭-૯૮

[૫૪] ૨વદિ, ૨૧૩

[૫૫] ૨વદિ

[૫૬] નામનાનાયામ્ન ભૂપતે કહે મુષ્પાભપિ ળાય। હાકમિ કો મથિભિશ ને દનિ્હે શ્રદભ ૩ઠાય॥

સીન કનો તનિ્હુન કો તાકો નયો ૩પાય। શ્રીળદાન મહથા બયે સંગ સભવન નાય॥

વપ્તનસહિ કુભ ૩દ્દનન નોઙમભ્ભ દભિપુન। યૌબાન બાનુ બાનૂ સુકુભ એક એક ગંસૂન॥

યાહિ સિબ તૈનાત કની શ્રીળ પાંચ હળાન। દગિગ્રૂભ સન્મુખ્ય યોગીની મહથા ૩તને પાન॥

સબૈ પેટ વાન્હયો કમ્મન ળડાના। પૂછૈ નાહ મે દૂન કેતૈ બવાડા॥

ખ્યવનદાન ને ખ્યવન કની નૃપ સે કહ૩ વુહાય। પાંચ હળાન સવાન ભય મહથા પહુંચે શ્રાય॥

કભિભાહૂં તે કૂચ કનિ, કન મે ગહે કમાન। મહાનાળ ઙેના દયિૌ હનિા કે મૈદાન॥

નામપટ્ટી તે કૂચકનિ, પડી શ્રયાનક ળાય। તવ ઙંકા બુપતિ સુનિ્યૌ તાળમિ પહુંચે શ્રાય॥

ળાશ્રન પ્યાં કે દૂળ હાભનાય, ઙંકા દએ, વક્સી યભએ, યઢ઼ે પ્યેત પન ળાય॥

મહથા પેય પ્યેભ કએ, કાહુ દેખ્યાયો વાટ। યઢી સવાની પાન હ્વૈ ગંગા દુશ્રાન કે ઘાટ॥

સવૈ શ્રનિ મૈદાન છાડિ શ્રીળદાન બાગી ગૌ। બયો શ્રતહ ભૂપ કા સુકત વાવ વળિગૌ॥

ભૂટિ ભૂટિ ભાયો સવનિ ભયુિન ભપેટે શ્રંગ। ભાભ સુકવિ યહિ બાંતિ બૌ, સમન બખ્યાની બંગ॥

છડ મય – શ્રશ્ર, ૮૩-૯૪

[૫૭] બમ૨, ૧૮૮

[૫૮] ૨વદિ, ૫૫ ૨૧૪-૧૫ છડ ઘોપાભ હ્હ, 'ખ્યહાનદાવાભ ખ્યુભાવનીદે'; મ હ્હ બાકસહિ 'ખ્યહાનદાવાભ શ્રનાસાસનિ', મતિહિભનકા (હનિદિ ષિયનિતિ), પ ૧૭૭

[૫૯] ઘ ય છોભભો બુભભેનિ ષેનૈસિ મો ૩; છડ ઢ઼ ખ્ય છહુદહાનય, 'મતિહિભિ કા ૨તિહાસ' (નિ માતિહિભી)

[૬૦] ષયિાન – ૨૨, ૫૯૩

६१ ૨વદિ

६२ હિઊ, બેનગાઊ – ૨૨૨, ૩૨૮

६३ બમ૨, ૨૨૬

६४ મુડાડડાનપુન યસિનનયિન ઘાઉનનેન, ૧૯૫૮, પ ૨૨૨

६५ ઢેગાનદનિગા નહે દાનેસ ૦ડ નહે નુઊનસ ૦ડ નહે પ્પહાનદાવાઊ દયનાસનય, નહેને સિ । દડિઊનેનયે ૦ડ ૦પનિનિ ઢોન નહે પનેસેનન, ૨ હાવે ૦યયેપનેદ નહે દાનેસ ગવિન ષથ

६६ બશ્ચશ્ચ – ડશશ૨૨૨ (ાાો ૧૩૭), હુઊય- યેયેમવેન, ૧૯૫૪, પ ૧૨૭

६७ ૬ ષ ૬હા, ૦પ યનિ, ૪૭; શ્ચઊસો છડ ૬ ષ ૬હા, 'થહે યાનવહાનગા ઢાળ ઢેયોનદસ શ્ચોડડયિ ૦નિહ પાનનયિઊન નેઊનેનયે નો નહે ૯દુયાનિનાઊ ઢેયોનદસ' નિ નહે શ્ચ૨હઢછ – શશશ૨વ, શ્ચાનન ૨૨, પપ ૩૩- ૪૧

६८ ઢડિનહ ઢેપોનન ૦ન ધાસન ૨નદાિ શ્ચડડાનિસ, વાઊ ૨૨, વય ઢનિમનિગેન (છાઊયુનના, ૧૯૧૭); પ્પેનન, 'યાનવહાનગા ષેનનઊમેનન ઢેપોનન' (છાઊયુનના, ૧૯૦૪), પ ૧૯; મુડાડડાનપુન ષેનનઊમેનન ઢેપોનન; ઘહોસે, '૨નદાિન છહિડિસ, ઢાળાસે નય', ૨૨, ૧૮૮૧

६९ છડ શ્ચ છ ઢોય છહોદહુનય, 'મુડાડડાનપુન છોઊઊયનોનાને ઢેયોનદસ'

७० છડ શ્ચ છ ઢોય છહોદહુનય, 'મુડાડડાનપુન છોઊઊયનોનાને ઢેયોનદસ', બશ્ચશ્ચ – ડશશ૨૨૨ (ાાો ૧૩૭), પપ ૧૨૮- ૧૩૧

७१ ૨વદિ

७२ ૨વદિ, પપ ૪૫- ૪૬

७३ ૨વદિ, ૫૨- ૫૩ ાાો ૩૭ ૦નદ ૪૦

७४ ૨વદિ, ાાો ૪૧

७५ ૨વદિ, પ ૭૬, ાાો ૯૬

७६ ૨વદિ, પ ૮૬, ાાો ૧૧૯; ૮૭, ાાો ૧૨૨

७७ ૨વદિ, પપ ૮૮- ૮૯, ાાો ૧૨૪

७८ ૨વદિ, પ ૯૫, ાાો ૧૪૮

७९ ૨વદિ, પ ૧૨૮, ાાો ૨૫૩, ૦ઊસો ાાો ૨૬૩

८० ૨વદિ, પ ૧૩૦, ાાો ૨૬૬

८१ ૨વદિ, પ ૧૪૦, ાાો ૩૧૫

[८२] ૨વદિ, પ ૧૫૬ ૭, ꠛો ૩૭૬, ૩૭૮, ૩૮૮, ૪૧૦

[८३] ૨વદિ, પ ૧૮૦, ꠛો ૪૦૭, ૪૦૮, ૪૨૮, ૪૩૩

[८४] ૨વદિ, પ ૧૮૩, ꠛો ૪૪૮

[८५] ૨વદિ, પ ૨૦૭, ꠛો ૪૮૪

[८६] ૨વદિ, પ ૨૧૪, ꠛો ૫૨૩

[८७] ૨વદિ, પ ૩૩૧, ꠛોસ ૭૮૪, ૭૮૬

[८८] ૨વદિ, પ ૩૧૩, ꠛો ૭૩૧

[८८(i)] થહે થનુસnૌસ યેોટે વય nહે ઊn માહાનાળા હમિસેઊ૭ ।સ હે દેદિ સિસુઊસસ હે હાસ nહને નેપહૈસ – હવિસહૌના ષનિાહ,ૈ ।ળનેસહૌના ષનિાહ ।નદ ષહુવહેસહૌના ષનિાહ થહે ઢાળ ।ભ, નૌ, સિ nહે યામપુસ ।૭ nહે મનિહિઊ ૩નવિનસનિય

[८९] છ૭ હ ષ હહ, 'થહે યાનવહાનગા ઢાળ ઢેયોનદસ શો૭૭યિૈનિહ । પાનnયિઊન નેઊનેનયે nો nહે એદુયાnિન ઢેયોનદસ' નિ nહે શ૨હઢછ – શશશ૨વ, શાનn ૨૨, પપ ૩૩-૪૧

છહશશથપઢ શવ: મ૨થહ૨૭શ શામય ꠛપશશ૭

[१] છ૭ **ષવાયામવહુ શુનાના;** છહાપnેનસ ૩, ૧, ૫, ૭ **વાનાહાપુનાના;** છહાપnેનસ ૧૪૫, ૨૧૫ શઊસો, **ꠛપાઊ માહાnમયા** ।૭ **ષકાનદાપુનાના**

[२] થહે પુવઊયિાnિન ।૭ । ૭વિ વાઊમે 'હસિnોનય ।૭ ꠛપાઊ' વય મય ૭નૈનિદ યન ય ઢ ઢેગાનનસિ, ।૭ યુનસે, । માળોન યોનnનવિનિન નિ nહે ૭ઊિદ ।નદ માય વે નેગાનદેદ ।સ nહે ૭નિસn સયોનિnિ૭યિ ।યયુનn વાસેદ ।ન ।નગિનિઊ સુનયેસ

[३] હાયાસૌઊ, ।પ યnિ, ૧૦૧

[४] **વાળાસેનાય ષામહnિ** – શશશ૧૬; **થાnિnિયિ મનાહમાના** – ૨૨૨૪૧૨૧; **શnહાનવાવેદા** – શ૪૧૪

[५] હશષમ – શવ૨ (૭ેnેnનસ, ૧૯૫૦), પ ૧૬૨

[६] ૨વદિ

[७] ꠛપાઊ – ૨૨, ૭૫ ૭૬

[८] થહે '**યમિnાપાનવાન**' સેયnિન ।૭ nહે '**વાનાપાનવા**'; છ૭ થહે **ષાnાનુદનયિા** સેયnિન ।૭ nહેહિnિ **ળુનવેદા** – શવ૨૭ ૭ોન । સમિઊિન nોને

[९] **ષાવહાપાનવા**, ૨૬, ૩૨

[१०] ꠛ ꠛ વાસુ, 'ષોયાઊિ હસિnોનય ।૭ યામનુપ', પ ૮૨ ; **યમિકનિદહાકાનદ**, ૪૦, ૨૭, ૨૮

११ ઙેવ્રા – २, ७८- ७८; छ૬ हાયાસૌાઉ, ૅપ યનિ, १०५

१२ ढ घ मासाक, 'हसितोनય़ોઙ मोनहि- एासहोनश २नदाi', ५ २३८; छ૬ ष ५ छहानहोनળ (दतिद),
'**ख्यितानाणानाकतिनि**

१३ हुमश्रोढष – शश, ३०१

१४ ए ह श्रीाउसह, हढश्रष (१८०८), ६७७

१५ हुश्रषम (१८५०), १७०

१६ षोमादेवा, '**ख्यालहासानातिसागान**', व़३; श२२२२ ख्यसेमेनदना, '**मनहानकानहामानणाना**', २श, व, ७२८ छ૬ महानानाॅस '**मानयासासनना**', श२२२, ३२

१७ हायासौाउ, ॅप यनि, ५ १०२

१८ मानु – श, २२ द्वणािाय: सवनामासु ळनयन्नय व्नाताॅस्नुयान् ।

नान्सावनिनी पनज्निषटान् व्नान्यानिति वनिनिदशिन् ॥२०॥

व्नान्यानु ळायने वपिनान्पापान्मा मूळकाम्टक: ।

श्रावन्नयवाटयानीय पुष्पय: शैन व एवय: ॥२१॥

हुउिोमउउश्य नाळन्याद व्नान्यानयिछी वनिवय ।

ननश्य कनामश्यैव नवशोद्न वढि एवय ॥२२॥

छ૬ २२, ३८- ४०; श२, ६२- ६३ ढोन वनानया, से हु घ हुोन, '**घेन वनानयास**' छ૬ ढ ५ छहोदहानय, 'वनानयास नि श्रनयोनिन २नदाi', मेनामेस, १८६४; छ૬ 'थनविस नि श्रनयोनिन २नदाi', ५ ३०१; छ૬ २श्र – शशशवर२, ७८ घन म छ ढ़ौ सायस, 'ढ़यिहयहावसिनेने ऊोकेद्ु पोन ास ख्यसानानयिासाॅउ वनानया वानेतिय'

१९ ઙेव्रा – २, ८७- ८८

२० हुश्रषम (१८५०), १८४ थहे **षोमावानससि** ाने सादि नो हावे ानेनेशेद मेपाउ नोन ावोन २०० श्रय ानद योनानिुद नहेनि नुउे नउिउ ३५० श्रय थहे ादोपनेद सोन महुमविानमान सेमस नो हावे सहडिोद नो मेपाउ ाडोन नहे मेनगोनयेाॅउ नहे घुपना मिपेनाउिसिम्

२१ २श्र – २श, '२नसयनापितीनिाॅउ हायादेवा २२', नैहेने देसयेनन सि ननायेद ढोम षुनया

२२ २श्र – २श, १६३ ढढ; शव, ३४२- ५१, ८७- ८८; 'छामवनादिगे हसितोनयाॅउ २नदाi', २, १३४- ३५

२३ प्नान्यन्न नेपाउ नॢपनि ।

२४ २श्र – श२२२, ४१२; ઙेव्रा – २२, ८१- ८२, १२२

२५ ઙેવ઼ા – २२, ८२, ८५-८६

२६ ૨શ્ર – ૨શ્ર, १७८

२७ ૨વદિ, શ્ર૨વ઼, ८७ (ઙોન મેનદાઉઉ'સ વ઼ૌી); ૨શ્ર, १६८ (ઙોન મહાગૌાનઉાઉ ૨નદનાળિ'સ વ઼ૌી); ઙેવ઼ા – ૨૨૨, ६१, ७८; ઢઙેn, 'ઘુપnા ૨નસયનાપિnાૈનિસ', २, १८० ઙોન દેnાઉિસ છ઼ડ હ઼ાયાસૌાઉ, ાૈપ઼ યતિ, ४३

२८ ઢોન nહે ાનાિગિનિ ાેડ nહે ડ઼યિહ્યહાવ઼સિ ાનદ ાnહેન દેnાઉિસ, સે મ છ ડ઼ૌ, ાૈપ઼ યતિ, २६-२८; મોદેનn ઢેવ઼ૌી, १८१८, પ઼ ५०; શ્રૌાnnેાનસ – २२, ८३; ઢહ્યસ યાવ઼દિસ, **'ષામયુnnા ાામિકાયા'**, २५८-८८; ઢોયકહ઼ઉિઉ, **'ડ઼ઙિાેડ ગુદદહ઼'**, ६२-६३; ૨શ્ર, १८०८ ષમnિહ'સ ાનnાયિઉ; વ઼ શ્ર ષમnિહ, 'પાનઉપ઼ હ઼સિnોનપ઼ ાેડ ૨નદાૈ' (३ दnાૈનિ), પ઼ १५०; મોઉ, **'ઢોમાનnાયિ ઙેગેનદસ ાેડ ષાકયામુનિ'**, १५८-६०; માનુ, શ્ર઼૨૨, ४३, ४४

२८ ય ઢ ઢેગામા, 'શ્રનયેનિn ાનદ મેદેવ઼ાઉ ાાપાઉ', પ઼ ४३ હ઼nિનાનાયાન હ઼હ઼ા'સ 'ડ઼યિહ્યહાવ઼ા' સિ નો મિપનોવ઼ેમેનn નિ સો ઙોન ાસ nહે nેાnમેનn ાેડ nહે સુવળેયn સિ યોનયેનેદ઼

३० ૨વદિ, પ઼ ४५

३१ **શ્રઉઉાહ઼વાદ શ્રઉિઉાન ૨નસયનાપિnાૈનિસ ાેડ ષામુદનાગુપnા**; છ઼ડ **શ્રનયા માનળુસનામુિઉાકાઉપા** (ાવવોનવ઼ાnિદ **શ્રમમપ્ય**), ેદnિદ વય઼ પ્ય શ્ર હ઼ાયાસૌાઉ ાનદ ઢાહુઉ ષાનકનાnિયાયાના, ५५ २०, २१, २२

३२ ઢેગામા, ાૈપ઼ યતિ, પ઼ ८६ ાાપાઉ'સ નુઉનાસ હ઼દ યોનદાિઉ નેઉાnાૈનિસ ાnિહ ૨નદાૈ ાનદ થનિહુ઼ ઢોન હ઼સિનુગુપnા, સે મય઼ ાનnાયિઉ 'હ઼સિનુગુપnા ાેડ ાાપાઉ' નિ nહે હ઼મઢ઼ષ છ઼ડ ઘનોઉ'સ, 'ાાપાઉસે ૨નસયપિnાૈનિસ નિ ઘુપnા છહાનાયnેન' (ઢોમે) ઢેગામ'સિ ાવ઼ોવ઼ ટોnેદ ાૈનક હ઼ાસ સનિયે વેન પુવઉસિહેદ નિ દઙિઙેનેn વ઼ોઉમેસ થહે ઉાયાઉ ઉાનગુાગે હ઼સિnોનાનિસ ાેડ ાાપાઉ હ઼ાવ઼ે ાઉસો પુવઉસિહેદ ાગુમવેન ાેડ નિસયનાપિnાૈનિસ નિ ઉાનગુાગે ળોનનાઉસ પુવઉસિહેદ ઙનોમ પ્યાnહ્માનદુ

३३ મંળુશ્ર઼ીમૂઉકઉપ (થેશnે દnિદ વય઼ ઢાહુઉ ષાનકનાnિયાયાના), પ઼ १०

ાાપાઉઃ મવ઼ષ્યિnા nિદાકાઉ ઙnnાં દશિમિાશ્ર઼ન઼ૃnઃ ।

નેપાઉમામ્ઙઉ પ્યય઼nા હિમિાદ્નાકુક્ષમિાશ્ર઼નાnિ ॥५४८॥

નાળા માનવે઼નદ્નાસ્nુ ઉયિછ઼વ઼ીnા કુઉેદમવ઼ઃ ।

સોષપાિમિનદ્નાન્થ સદ્વિયસ્nુ મહામોગી મવ઼ષ્યિnા ॥५५०॥

વ઼દ્વિયા મોગાવnી નામ nસ્યય઼ સદ્વિયા નનાયપિ ।

શ્રશીnાિવ઼ન્ષામા કિ઼ૃnવ઼ાસૌ નાળ્યં nસ્કન વ઼ન્ળાnિમ્ ॥५५१॥

nnઃ પ્નાામાnયય઼ે ન઼ૃપnૌ સ્વ઼ન્ગાઉકે ળળગ્મસુ ।

nnન મનન્નાશ્ર઼ુ સયિયનnાિશીnઉ શાન્nાકિ પૌષ્ટકિા ॥५५२॥

રત્યેવમાદયો પ્રોક્તા વહુયા નૃપત્યોસ્તદા।

અનેકયા વહુયાશ્ચૈવ નાનાનુપ વવિનામિતિ ॥૫૫૪॥

શાસ્તુપૂળકાસ્તેષપિ મિઉયછ નાળા ન હૈ।

વવષિઃ સુવ્ૃષશ્ચૈવ ભાવસુ શુભસુસ્તથા ॥૫૫૫॥

ભાક્નમઃ પદક્નમશ્ચૈવ કમઉશ્ચૈવ કીર્ત્યતે।

ભાગુપ્તઃ વત્સકશ્ચૈવ પશ્ચયમિઃ ॥૫૫૬॥

ઢાઉઉોડ મિપાઉઃ

ઉદયઃ ળહ્નિનોહ્યન્તે મઉયછાનાં વવિધિાસ્તથા।

અમ્યોયે ભ્નષ્ટમત્યાદા વહિઃ પ્નાહ્યેપભોળિઃ ॥૫૫૭॥

શસ્ત્નસમ્પાત વવિવસ્તા બેપાઉાયપિતસ્તિદ।

વદ્યિાઉપ્તા ઉપ્તનાળાનો મ્ઉયછાસ્કનસેવનિઃ ॥૫૫૮॥

[34] ઙેવા – ૨૨, ૭૨; ૨અ – વ૨૨, ૮૯

[35] હ્વાયાસૌઉ, 'મિપાઉ', ૫૯ હે યોનનેયતસ તહે ઘુપતા દયનાસતયોડ મિપાઉૌતિહ તહે રમપેનાઉિ ઘુપતાસ (૫ ૬૧) હ્વાયાગુપતા ૨૨'સ યોનિસૈપે યુનભેનત નિ માગાદહા (૫ ૬૭)

[36] ઢ્ગામિ ોપ યતિ, ૭૨; હ્વાયાસૌઉ ('મિપાઉ') પુતસ તહે દાતે ાત ૫૭૬ અવ વામસાવાઉ પિયોનદસ ાપે યોનઙસનિગા નિ માતતેનસોડ યહ્નોનોઉગાય

[37] ઙેવા – ૨૨૨, ૧૦૫

[38] ભોઉ – ૨૨, ૮૧; અૌતતેનસ – ૨૨, ૮૪

[39] ઢ્ગામિ ોપ યતિ, ૯૨ અમસુવાનમાન દેદિ નિ ૬૩૭ અવ

[40] ઢોન તહેનિ દિનતઙિયાતાનિૌતિહ તહે મિપેનાઉિ ઘુપતાસ, છડ હ્નભઅોઢ્ષ, ૧૯૩૬, શ્વાનત ૨૨૨, ૨૪૪ થહસિ હાસ વેન દોને ોન તહે વાસસિોડ તહે યોનિાગે

[41] ૨અ – ૨શ, ૧૬ ઙડ

[42] ધ્મિપાતનાયિક, 'અયયોુનતોડ તહે ધ્મિગાદોમોડ મિપાઉ', ૧૮૧૧, ૫ ૨૫૫-૫૭ છડ હ્વાયાસૌઉ, 'મિપાઉ', ૬૨

[43] ઢ્ગામિ ોપ યતિ, ૭૪

[44] હાયાસૌ૭ ાનદ ષાનકનાિયાયાના, 'સ્મપેનાિ૭ હસિતોનય ાેડ સ્નદાિ', પપ ૨૨-૨૩ ઢોન દેનાિ૭સ, પ ૨૧ "થહે ડ઼યિહયહાવ઼િ દયનાસનય ાનદ થહાકુનાિ દયનાસનય ન઼ુ૭દ નોગેનહેન ડનોમ નહે સામે પ૭ાયે થહે થહાકુનાસિ ન઼ુ૭દ ાેવ઼ેનાૈસનોન પનોવ઼નિયે" છ૬ 'ધુપના સ્નસયનાપિનાિનસ' (ઢ૭ન), પ ૧૮૦

ડ઼સ્થસ્થ્થ્થવ઼ર ઢ઼૩ડ઼ધ્ઢ઼ષ

શ્રમમપ્પ	સ્ાષછઢ઼સ્સ્થરશ્રોાષ
માનાદેવ઼ેનદના	મસિસનિગા
વ઼નાસિહા	વ઼નાસિહાદેવ઼ા (ય઼ ૬૩૦ શ્રય)
જાહાવ઼ાસુ	ષાનકાનાદેવ઼ા (૬૫૦ શ્રય)
જાહાકનામા	યહાનમાદેવ઼ા (સોનોડ ષાનકાન)

થહશ્રપ્પ૩ઢ઼ર ચૌશ્રષથૈ

શ્રમમપ્પ	સ્ાષછઢસ્સ્થરશ્રોાષ
જાહાગુપના	શ્રનસુવ઼ાનમાન
હ્સિહનુ	હ્સિહનુગુપના
૩દાયા	૩દાયાદેવ઼ા

શ્ર ૨૨: "થહે ન઼ુદદહસિન ડાનિહોડ નહે ાપા૭ ડ઼યિહયહાવ઼સિ સિ ાનોસનેદ વ઼યૌ ાનયહૌનાગ, ાનદોડ નહે ડામ૭ય઼ોડ શ્રનસુવ઼ાનમાન વ઼ય઼ નહે ચોનવ઼ેનસાિનોડ નહે ગનોન થવિનાન એમપેનોન નહનુગહ હસિ યહેડિ ટુન, ાેહાેાસ શ્રનસુવ઼ાનમાન'સ દુાગહોન"

[45] હ્શ્રષજ – વ઼ર, ૬૮-૭૦; છ૬ વ઼ શ્ર ષમાિહ, 'પાન૭ય હસિતોનય ાેડ સ્નદાિ', ૩૬૬-૭; હ્ઢ઼શ્રષ, ૧૮૬૭-૭૦, પપ પપ-૬૦; સ્શ્ર – સ્શ, ર૦; હ્શ્રષજ (ડેનોનસ) – શર હાયાસૌ૭, 'ાપા૭', ૭૪; 'સ્મપેનાિ૭ હસિતોનય', ૨૨; માનયહેસનેન હોનના૭ ાેડ શ્રોનાિના૭ ષોયોનિય (૧૯૧૧), પ ૧૨૮-૫૨; મસિસાિનાનય હોનના૭ (છહાિ), ૧૮૦૪; શ્રસાિનિયિ ગુનોન૭ય ઢ઼ેવ઼ાૈ, ૧૮૧૦ શ્ર૭સો, છ૬ ઢ઼ પ્પ છહેાુદહાનય, 'છહાિ, થવિન, ાપા૭ ાનદ નહે છાપનાિ૭ ાેડ થપિાવ઼હકનાિ' નિ શ્રરછ, હય઼દેનાવાદ, ૧૮૭૮, ાનદ મય઼ યહાપનોન નિ નહે 'છોમપનેહેનસવિ હસિતોનય ાેડ જાહિન' નિ વ઼ોલ ર, શ્રાનન ર૨, શ્રાનના

[46] હ્ઢ઼શ્રષ, ૧૮૮૦, ૪૩૮

[47] ડેવ઼ા – સ્ર૨, ૧૪

[48] સ્શ્ર – સ્શ, ૧૬૭ ાનદ ૧૭૪

[49] હાયાસૌ૭, 'ાપા૭', ૮૮

[50] ह्णओढ़ष – शशर, ८१ हेनौ हावे तो नेमेमवेन तहात तहे ડ़ियिहयहावा तुबेनसो ડ મेपाઉ मानितानिद योनतेयतीनिसौतिह जहित् षहविादेवा, सोनोડ મमापेनदनादेवा, ौास मानतेदिौतिह तहे ગनानदहुાગहतेन ોડ अदतियासेना षहविादेवाौास सुययेदेद वय़ हायादेवा हायादेवा ासुसुमेद तहे ततिऊोડ **श्वाना- यहाक़ना- क़ामा** (देसतिौसोડ तहे दोमानिसोડ मेमेसि) थहे पतिहेतास नि तहे श्वासुपाति तिमपऊे निसयनापितीनि (हावनिगा दुवेऊ मोनिगा) ऊिद्द स तो वेऊेवे तहात हे हाद योनटेनेदोने शेनयसिद सुपनेमायय़ वेन अनगा, प्यामतुप, प्यानयहीनिद षुनासतना (ढ़ छ मासाक, ोपु यति, ३०१) ડेवा वेऊेविस तहात तहे वेनसे सि पोतियि (२२, १७०) महागौानऊऊ स्नदनाळिदिदि मोत ाततायह ानय़ मिपोनतानये तो ति षहविादेवा'स निसयनापितीनिस वोन तहे पतिहेत '**महाततानाक़ा माहानाळा ડ़ियिहयहावा प्युऊक़ेतु**' (ढ़ेगामि, ोपु यति, ८८)

[51] **ढ़ाळाताना्गिनि** (थनानसऊतेद वय़ ढ़ ष श्वानदति), पप १४२- ४४, वेनसे प३१- ३३; छव ह्णओढ़ष, १९८३६, पप २५१- प३

[52] प्यनिपातनायिक, प २६१; ડोन देताविस, छव मेनदाऊऊ, ह्णअषज, १९८०३, प २१; य श्वौ श्वौनागिहत, 'हसितोनय़ोડ મेपाઉ', प १५३ ढोन तहे મेपाऊि्ना, योनसुऊत श्वौनागिहत, ोपु यति, १६७; २श्व – शररर, ४१२; ડेवा – २२, १७५- ७८; ह छ ढ़ाय, 'ययनासतायि हसितोनय़ोડ મोनतहेनन स्नदाि', २, १२३०- ३२; ढेऊत, 'घुपता स्नसयनापितीनिस', छरर – २२, ७४; ह्णअषज, १९८८८, प २४६ ७७; घ ष ओळहा, 'श्वानयहनि ડ़िपिमिाऊा', प ३८; २श्व – शव, ३८; ह्णओढ़ष, १९८३६, १६६; २श्व – २श, १८३; ढ़ेगामि, ोपु यति, प १३३- ३७ हे सायसः 'ज़ुत ाડोन अनसुवानमान तहे थहाकुनसि ऊेसत पौन ानद ति ौास मोतु नताऊि ८७८ अय तहात तहेय़ युोऊद नेगानि ति थहात योन मानकस तहे नदोડ तहे ડ़ियिहयहावा तुऊे ासौऊऊ ास नेसतोनातीनिोડ तहे थहाकुना दियनासतय़' (प १३७)

[53] ह श्व षासतनि, 'छातोऊेगु', प४; छव मेनदाऊऊ'स स्नतनोदुयतीनि तहेनेनि, प २२

[54] हायासौऊ, 'મेपाઉ', १००

[55] ડेवा – २२, १८८

[56] ह्णअषज (१९८५० ડेतोनस), प २४८; ाऊसो योनसुऊत यन य छ षनियान'स नेळोनिदेन तो यन माऊमदान, पुवऊसिहेद नि तहे **स्नदानि हसितोनायिाऊ ठुानोनऊय़**, ाऊोदय़ नेडेनमेद तो निोानऊेनि यहापतेन

[57] **ડ़िडोડ अतसिहा**, तनानसऊतेद वय़ षानातयहानदना यास नि तहे हुोनताऊोડ तहे मुददहसित थेशत षोयेतिय़, २, पप २५- ३०; छव ડेवा, २, १६७ छव अऊक़ा छहाततोपागहयाय़, 'अतासिा ानद थविन' ડोन तहे ऊतेसत नेसोनयहेन तहे सुवळेयत् छव ढ़ प्य छहुेदहानय़, ाि 'थहे ३नाविनसतिय़ोડ वक़िनामासऊिा', श्वानता, १९८७५; ानद ाीि 'येयऊनिोડ तहे ३नाविनसतियोડ वक़िनामासऊिा' नि तहे हुोनताऊोડ स्नदानि हसितोनय़, थनावािनदुम, १९८७८

[58] श्व छोमानसौामय़, 'हसितोनय़ोડ स्नदानि ानद स्नदोनेसानि अनात', प १४४ ढोन योनतेमपोनानय़ મेपाऊेसे हसितोनय़, ाऊसो छव 'हसितोनायिाऊ ढ़ेयोनदस छोममसिसीनि', शररर, प ६२

[59] ह्णजढ़अष – शर, २६८; २हड – वरर, ६८३

[60] २हड – वरर, ६८२; ठुानोनऊय़ हुोनताऊोડ तहे मयतहयिाऊ षोयेतिय़, शड़रव, प १७७ २हड – शशश, २०८- ९; थम, २३३

[61] थम, २३३

६२ છ૭ મય ।નાયિઊ, 'થહે પ્યાનનાનાસ ોડ મનિહિભિ' નિ નહે શ્રનશ્રોઢ૨ – શ્રશશ્રવ, ૯૭ (ાવવેવાનિદ શ્રનનાઊસ)

६३ થમ, ૨૩૩ ઢોન ਸਸાનયા ાનદ ોનાનિનિોડ નહે પ્યાનનાનાસ, છ૭ મય ।નાયિઊ નિ નહે હાપ્રિન સેસસાનિોડ શ્ર૨હછ

६४ ઙેવા – ૨૨, ૧૯૮૯ ૭૭ હ છ ઢાય, ોપ યનિ, ૨૦૩-૪

६५ શ્રનનાઊસ (ષભિલેન હુવભિ વાઊમે), પ ૨૯૮૯; છ૭ શ્રનાનાપમાઊઊ'સ નિસયનપિનાનિ; છ૭ શ્રનનાઊસ – શ્રશશ્રવ, ૯૭

६६ ५૨ – ૨, ૩૦૫; હશ્રષન – વ, ૪૦૭; ૨વદિ – શ્ર૨, ૪૧૧; ઢ ય નાનેનાળિ, 'નાનાાઊન ૨ાહિસ', ૨, ૩૧૮; હ છ ઢાય, ોપ યનિ, ૨૨, ૩૫૮; હનશ્રોઢષ – ૨શ્ર, ૩૦૨; શ્રશ૨૨, ૨૫૬; ૨શ્ર – ૨શ્ર, ૧૮૮; શ્ર૨૨૨, ૪૧૮; શ્રનનાઊસ, ૧૯૪૨, પ ૨૯૮૯ ૭૭; ઙેવા – ૨૨, ૧૯૮૯ ૭૭; થમ, ોપયનિ, ૨૩૩ ૭૭

६७ શ્રનનાઊસ – શ્રશશ્રવ, ૯૮; છ૭ ઢાનિ ોપ યનિ, ૭, ૨૮૨

६८ ઢેાામનિ ોપ યનિ, ૧૪૫

६९ ષ ਸਸ ષનિાાહ, 'હસિનોનયોડ થનિહુન', પ ૬૨

७० શ્રનનાઊસ – શ્રશશ્રવ, ૫૫ ૯૮-૧૦૨

७१ 'ਸਸેપાઊ છાનાઊાુ', પ ૨૩ (નેનદાઊઊ'સ ૨નાનોદુયનાનિ); છ૭ ઢેાામનિ ોપ યનિ, ૧૪૫-૪૭

७२ ઙેવા – ૨૨, ૨૧૦-૧૩

७३ ૨વદિ, ૨૨, ૨૧૩

७४ શ્રનયહોઊાાયિાઊ ઢેપોનન ોડ નહે થેનાપિશ્રયાવાનાનિ (શ્ર છ મુકહેનળે), ૧૯૦૧; ઢેપોનન, પ ૬૩૪

७५ વાદિ, યન ઢ છ માડુમદાન'સ નેપઊય નો મય ઊનોન, દાોદ ૨૨ᵗᵈ શ્રપનાઊ, ૧૯૫૦, નેઊાનિાા નો નહે દિનનડિયાનાનિ ોડ શ્રનમાઊઊાદેવા, મેનનાનિદ નિ નહે 'હસિનોનયોડ નેનાાઊ', વાઊ ૨૨, પ ૨૨, દેસયનવિદ ।સ નહે કનિાોડ મનિહિભિ વય યન ડાનનાો

७६ ५ાાોઊઊનિાા, '૨નદાિ શ્રોડડયિ છાનાઊાુ', પ ૪૧૨

७७ હશ્રષન, ૧૯૧૫, પ ૪૧૦ ૨નૌાસ દુનિાા નહસિ શ્રપેદાનાનિ નહાન પ્યહાનમાનદુૌાસ સનોનમેદ થહેસે ડાયનસ ાપે નૌ ાયયેપોદ વય નહે ડાનોસ ਸਸેપાઊ હિસિનોનાનિ યન ય ઢ ઢેાામાહિોસે નેસોનયહેસ ાપે નો દ્રોવન પનાસિનાનહય એવેનૌહેન નેળેયનિાોન ડનિદનિાાસ, હે ડાઊિસ નો વે યાનોાોનયિાઊ નિ હસિ સનાોમેનન થહસિ સિ સો વેયાુસે નહે ।વાઊિવઊ સોનયેસ ાપે યોનડઊયિનિાા ।નદ યાન વેુ સેદ વોનહૌાયસ એવેન શ્રેોયહ'સ યોમમેનનોન મય ।નાયિઊ નિ નહે માહાનાળા વાઊમેોડ નહે હનઢષ દોસ નોન નેદ ।નય ડુનાનહેને ઊયદિાનાનિ ાન નહસિ સનાોા

७८ ઙેવા – ૨૨, ૨૨૦; ડોન મુસઊમિ નિવાસાનિોડ થનિહુન સે હનશ્રોઢષ – શ્રશ૨૨, ૮૬; નનાાાસ, 'ઢેનાસિનહા', ૨, ૪૦૬

७९ ૨શ્ર – શ્ર૨૨૨, ૪૧૪

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[80] છ૬ ૄશ્રષ્રા – ૬઼શ૨૨, પ઼ ૨૫૦; ૄશ્રષ્રા, ૧૯૦૩, પ઼ ૧૨ (ૐનદાΘΘ દસિવેΘવિસ ળ્હે સળોપ્ય઼ાૐ ળ્હસિ નિવાસોન);
ૄનશ્રોઢષ, ૧૯૩૬, પ઼ ૬૧૫ થહે થહાકુનાપિનિયે હ઼ાયનાળેદેવાૌસ ળુΘનિઞા નિ ખ્હાળમાનદ્ધુ નિ ૧૩૪૬ શ્રય; છ૬ ય શ્રૌ
શ્રૌનાિઞહ્ળ, 'ઙસિળોપ્ય઼ાૐ ૠપાΘ', પ઼ ૧૭૪, ળાપ્નાળેસ ળ્હે મય઼ળ્હયિાΘ સળોપ્ય઼ાૐ થુΘળાદેવ઼િ

[81] ૨શ્ર, ૧૯૮૦, પ઼ ૧૯૮, ૨નસયનાપિળોનિ ૠો ૧૯, વ઼ેપ્રસે ૧઼૦

ળાળ: શ્ની ઙ્નસિંહિ દેવ઼ ન઼ૃપળિપ્નૌઢ પ઼્નળાપોદય:

ળદ્વંશે વ઼મિΘ મહાનપુિઙ્ને ગામ્નીન્યનાન્ણાકન: ॥

કન્ળા ય: સનસામુપેળ્ય મથિΘા સંΘક્ષ્ય Θક્ષપ્નાયિો

નેપાΘ પુનનાદ્ય઼ વૈનાવ઼ ચુળે સ્થૈન્થં વ઼ચિળે ચમિમ્ ॥

[82] ૐનદાΘΘ, ૌપ઼ ચળિ, પ઼ ૧઼૦

[83] ૨વદિ, પ઼ ૧૧ ૐનદાΘΘ, ાળૌને પΘાયે (૨વદિ, પ઼ ૯), ૌવસેનવ઼ેસ, "૨ન ળ્હે ઞેિઞિનાૐ શ્રનાનળમાΘΘા (ૠષ, ૪૦૮, વ઼ષ
૧૩૪૪ાન ૧૨૮૦ શ્રય?) । ચોનસદિનાવΘ ણુમવેનાૐ થમ્હિળ ૐામΘિસિ ાΘસો પΘાનળેદ ળ્હેમસેΘવ઼ેસ ળ્હેને" (છ૬
ખમિપાળનાયિક, પ઼ ૨૬૪) થહેને ામૈ વ઼દિનયેસ ળો સહૌ ળ્હાળ દ્નાનિઞા ળ્હે ખાનનાળા પેનૌદિ, ળ્હેનૌાસ । ઞેગુΘાન નિળેનયોનસે
વેળૌન મળિહΘા ાનદ ૠપાΘ થહે ૐામΘિય઼ાૐ હાનસિમિહાદેવા હાદ । પનેપોનદેનાનળ નોΘ નિ ળ્હે ચોનળેમપોનાનય઼ ઙસિળોપ્ય઼ાૐ
ૠપાΘ છ૬ ઢેઞામળિ ૌપ઼ ચળિ, પ઼ ૧૫૫

[84] શ્રૌનાિઞહ્ળ, ૌપ઼ ચળિ, પ઼ ૧૯૦

[85] શ્ચેનયેવ઼ાΘ ૬઼ાનદોન, 'ૠપાΘ', વ઼ોΘ ૨, પપ઼ ૩૭-૩૯

[86] ૨શ્ર – શ઼૨૨૨, ૪૧૪; થમ, ૨૮૫ ૭૬; શ્રનણાΘસ – શ઼શ઼શવ઼, પપ઼ ૧૧૮-૧૯

[87] ૐનદાΘΘ, ૌપ઼ ચળિ, ૧૨-૧૪; મળિના- માળુમદાને દળિોનિાૐ વ઼દિયાપાળિ, પ઼ ૩૮

[88] શ્રોΘદૐΘદ, 'ષકેળયહેસ ૐનોમ ૠપાΘ', વ઼ોΘ ૨

[89] ઢેઞામળિ ૌપ઼ ચળિ, પ઼ ૧૫૬; ૐાન દેળાΘસ ાવ઼ોળ હ઼ાયાસળ્હળિ, સે પપ઼ ૧૫૬ ૭૬

[90] ૬઼ાનદોન, ૌપ઼ ચળિ, પ઼ ૩૯

[91] છ૬ શ્રોΘદૐΘદ, ૌપ઼ ચળિ, ૨, ૨૩-૨૫; ખમિપાળનાયિક, ૨૮૩

[92] ૄનશ્રોઢષ, ૧૯૩૬, શ્રાનળ ૨૨; ઙ શ્ચ ષાસળનિ, 'છાળાΘગુ', શ઼શ઼શવ઼૨૨ સાય઼સ, 'શ્રોનૈ ળ્હાસનિઞાહ્ હેΘપેદ ળ્હે નસિાૐ
ળ્હે ષહાનટુસિ' ૠોળ્હેન સોનયે સિ ળ્હેને ળો સુપપોનળ ષહાનટુસિ ચોનનેયળોનિૌળિહ ૠપાΘ

[93] ૨શ્ર, વ઼ોΘ ૧૬, ૧૯૩

[94] મળિહΘા નિ૭ઙ્ગેનયેદ ૠપાΘ ળ્હનોઞાહ દડિૐનેનળ સોનયેસ્ થહેનૌાસ । ચΘસે ચોΘΘાવોનાળોનિ વેળૌન ળ્હે ળૌ સળાળેસ ાનદ
ૌ કનૌ ળ્હાળ ાૐોન ળ્હે ૭Θાિઞહ્ળાૐ ષવ઼િા ષનિઞાહ, વ઼દિયાપાળિ (૧૪૧૪-૧૬ શ્રય) ૌનળ ળો ચનોનૌન કનિઞા શ્ચુનાદળિયાાૐ

ષાપનાનિ દિસિનનયિન (મ્પાઉ) ડેન પનોનેયનોનિસ્ હે યોમપોસેદ હસિ 'ડ્કિહાનાવાઙિ' ।નદ યોપેદિ નહે **મહાગાવાના** નહેન્ શ્રો ઙુનનહેન ઊનન નહાન હાગાળયોનમિઊઊા નિ યોઊઊાવોનાનોનિ ।નિહ ।ને માનિહઉિ, વાનસામાનિ, યોમપોસેદ । નેનોનસિ ।ન મુસયિ યાઊઊદ '**ષાનગેન મહાસકાના**'

[95] ષ મ્ મ ષનિગાહ, 'હસિનોનયો ।ઙ થનિહુન', પ્ ૨૧૮

[96] ૨વદિ, ૨૧૮

[97] ૨વદિ, ૧૫૨

[98] ૨વદિ, ૧૨૭

[99] ઢોન દેનાઉિસ, સે મય 'હસિનોનયો ।ઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થનિહુન'

[100] 'છ્ાામવનદિગે હસિનોનયો ।ઙ ૨નદીા', વ્ાઊ વ્, ૩૭૭; ડેન મનિ પ્યાસમિ, સે મય 'હસિનોનયો ।ઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થનિહુન'

[101] પ્ય પ્ય યાનના, 'શ્ર ષુનવેય ।ઙ ઢેયેનન ષનુદેસિ ।ન મોદેનન ૨નદીનિ હસિનોનયા', પ્ ૮૨ ૭ઙ; છ્ઙ છ્હામપાનાન ઘાઊેનેનન, પ્ ૨૬, ૩૧

[102] થહોનનનોન, 'હસિનોનયો ।ઙ મનાનિસિહ ૨નદીા', ૨વ્, ૨૫૩

[103] છ્હ૨ – વ્, ૩૭૮

[104] થહોનનનોન, ।પ્ યનિ, ૨વ્, ૨૫૭

[105] ૨વદિ, ૨૬૦

[106] ૨વદિ, ૨૬૫-૬૬

[107] ૨વદિ, ૨૮૭, ૨૮૮, ૩૦૧, ૩૦૨, ૩૨૪, ૩૩૨

[108] ૨વદિ, ૩૩૭-૪૪; છ્ઙ છ્હ૨ – વ્, ૩૭૮

[109] 'થનેનનેસિ, એનગાગેમેનનસ ।નદ ષાનાદસ ઢેઊનનિગા નો મ્પાઉ', શ્રાનન ૨૨૨, વ્ાઊ ૨૨ થહે ।હેઊ ।યયોનન સિ વાસેદ ।ન નહસિ દોયુમેનન્

[110] 'મેનગાઊ, શ્રાસન ।નદ શ્રનેસેનન' – ઙ્શશ૨વ્, ૨૨, ૫૫ ૧૩૫-૩૬

[111] ૨વદિ, ૧૩૮

[112] ૨વદિ, ઙ્શશ૨૨૨, ૧૨૮

છ્હશ્રશ્રથએઢ્ શવ૨૨: થહએ ઙ્શ્રોશ્રોએઢ્ શ્રોઢ્યએઢ્ષ ૨મ્ મ૨થહ૨ઙ્શ્ર

[1] વ્ઢ્, ૫૫ ૧, ૩૭, ૪૨; છ્ઙ ઢ્ ષ ષહાનમા, 'ષોયાઉિ છ્હાનગે નિ એનનઉય મેદેવિાઊ ૨નદીા'

[२] छाण्देसवाना, '**घनहासनानानणाकान**', ५५ ४७८-४८०; छ९ ७नोम ५५ ३५२, ३५४, ३६१

[३] ३वदि, ६६, ८०५

[४] ३वदि, १६५, ३४२, ३३९-४१, ३६०, ३६२

[५] ३वदि, ३६२ ७न; **वृविदानानणाकाना**, ५ ३५४

[६] श्रोप यति, ५ १

[७] **ध्यानयानानणाकान**, ५५ १२-१३

[८] **वृविदानानणाकाना**, ५ ५८३; ।ढसो ५५ १४४-४५

[९] ३वदि, १४४-४५

[१०] श्रोप यति, ५ ११, ८; ह्नाढ़ष – ७२, ५ १३१

[११] वढ़, १३९-४०, १४ ७७; घढ़, ५३३; ध्याने, हयष – ३२२, ४८३

[१२] ३वदि, १४३-१४४

[१३] वढ़, ५ १५३ ७७; ध्याने, ोप यति, ५ ५२६

[१४] छहेनणानह ह्हा'से दतिनि, ५५ ३८-३९

[१५] वढ़, १४५ ।नद १५४

[१६] ३वदि, १५६ ७७; ध्याने – ३२२, ४७६

[१७] वढ़, १४६-४७; ह्नाढ़ष – ७२, ५८-५९

[१८] ३वदि, १४८ ७७

[१९] ७ ध ह्हा (दतिद), '**वृविदायहनिनामानि**', ५ ७१

[२०] ३वदि, ५५ ११०-११

[२१] **थानक्टि-ि-ढेनो७सहाहि**, ५५ २६७-७२ (थनानसढातेद वय श्र ढ़ ढुढढन)

[२२] **ड़क्टिहानावाढि**, ।मो ५९

[२३] ३वदि, ।मो ५५

[24] [illegible]

[25] [illegible] ५७ – [illegible]

[26] [illegible] ५८

[27] [illegible] ६०

[28] [illegible] ५६

[29] [illegible] ५८; [illegible] ५५ [illegible]

[30] [illegible] ५५

[31] [illegible] ८४; [illegible] २१, [illegible] ६७ [illegible] १, १९५५

[32] [illegible] २२; [illegible] ११७; [illegible] १६१५ [illegible]

[illegible] १५३७ [illegible]

[33] [illegible] ५२८ [illegible]

[illegible] ५४९ [illegible]

[illegible]

[illegible]

પનોપનેિતાનય નગિહત ેિવન સ૭ાવેસ ૌાસ યોનસદિેનેદ નેયેસસાનય ।નદ િત ૌાસ ેાન તહસિ વાસસિ તહાત ષાયહા૭ા મસિના દે૭વિેનેદ હસિ ળુદગોમેનત નિ ડાવ્ુન ેાડ માનનિાતહ ।ગાનિસત થુ૭ાનાતહ્

[34] દ્ પ્ય મસિહના, 'હસિતોનયાેાડ માતિહ૭િ ડિતિનાતુને, ૨, ૩૮૫ ૭૬

[35] દ્ ષ દ્હા, 'હસિતોનયાેાડ યાનવહાનગા ઢાળ્'

છહ્શ્રશ્તથ૫૯઼ શવ઼૨૨૨: વ઼૨વૈશ્રસ્થશ્રથ૨ શ્રામય હ૨ષ છશ્રોામછ૫સ્થથ૨શ્રોામ શ્રોઢ પ્યશામઘષહ૨સ્થ

[1] **શ્રશ્ત,** થા૭ ૨૦ વ઼દિયાપાતિ સાયસ, 'પ્યાતિ૭યાૈહેસેૈનાતહ હ્નદ્દ તહે નનિ મ્માનદાસ તો તહે ।વોદે ેાડ તહે ગોદ ેાડ દોતહ, ।નદ ૈહેસે ડાવ્ુને નદોૈદ છહાનદનાગુપતા, તહે વનસા૭ા, । કનિગદોમુ નોપપોસેદ, છાનાકયા, । સેયોનદ જનાહમા ેાન તહસિ ેાનતહ ૌાસ ડામેદ ।૭૭ તહે ૌાન૭દ ેાવન ડોન હસિ ૭ાનનનિગા ।નદ ૌસિદોમ્

[2] દામ્ડવ઼વિક, પ઼ ૮ – સમીક્ષ્ય સય઼તઃ સમ્યક્ સન્વ઼ા નઞ્ળયતિ પ્નાળાઃ ।

[3] મનૂ્નમૂ૭ યેતો નાળ્યમતો મંત્ને સુનક્ષિતમ્ ।

[4] મા૭૭નિાતહા નિ હસિ છોમમેનતાનયોન **ઢાગહુ્વામસા** (વ઼િ૮) ।નદ (વ઼ીિં્ઁ) ટુાતેસ તહે ડો૭૭ૌનિગઃ તીક્ષ્ણામશ્યૈવ મ઼દુશ્યૈવ પ્નાળાનાં સ ય સંમતઃ દામ્ડોમ ન઼પતિસ્તિસ્માદ્યુક્તદામ્ડઃ પ્નશસ્યતે । છ૭઼ **જનાહિદ ૩પા ૧૪૧૧,** ૈહેને યહાનમા સિ ટુાતેદ ૈતિહ થનુતહ્ શ્રયયોનદનિગા તો **ષુતતાનપિાતા,** યહાનમા- ।નાઅયસસિ સિ તહે દસિયેનનમેનત ેાડ ।ને ત ેનના૭, ેાનદેન૭ય યોનદિતિોનિદ સેટુનયોડ તહનિગાસ્

[5] મમ, મ્મો ૫૭

[6] **શ્રશ્ત,** થા૭ેસ ૧૭, ૧૮; છ૭ તહે સોનગ ેાડ શ્રાનળિાતાહાનાનાઃ

યનમપ્નાળા પનપિા૭થુ નાળા । યાનુવ઼નામ કનથૂનિ શ્રકાળા ॥

વ઼ામન વ઼ેદપ્પેદ ળનુ પાવ઼ે । સાધુ કે સંગ શ્રાન ળનુ શ્રાવ઼ે ॥

[7] વ઼ઢ઼, પ્યા૭૭ે૭ા, ૨, ૫

[8] શ્રાનળિાતાહાનાના, પ઼૩૦ : જૂમેઃ જાનનવ઼િાનામ્માય દુનતિ્છેદાય શુદ્યાત્માનામ્ ।

વ઼ેદાન્થ વ઼્યવ઼હાનામ્માય ય પનતિ્નામ્માય યન્મસ્ય ય ॥

દન્પસ્ય પ્નશમાય દુષ્ટમનસાં દેવ઼દ્વ઼ળિદ્નોહમ્મામ્ ।

વ઼્નહ્મેન્દ્નાદમિદક્ષયાય ય મયા ૭વ્યોષવ઼નાનો જુવ઼િ ॥

[9] છ૭ મય પાપેન, 'હ્વાનપુન શ્રસ યેસયનવિદ વય વ઼દિયાપાતિ નિ હસિ પ્યતિતિ૭ાતા', હ્૩શ્તહ્ષ, ડુયકનૌ, ૧૯૫૬- ૫૭

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[10] શ્રુશ્રુ, થાઊ ૬; ૭ાળે ૭ સનાળે ાસ નાગગેદ ાનિ ૪નિગ્ર શ્રઊસો, ૭૭ ૪ ૫ ૭હ્ેદ્દહાનાય, 'પ્પાનાઊય'સ શ્રોઊતિયાઊ ૨દોસ ાનદ ૨નસનાુનાનિસ', ભેનાપેસ, ૧૯૭૧; 'હસિનોનાયાોડ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થનિુના', ભેનાપેસ, ૧૯૭૦; ાનદ 'મનાહઊિ નિ નહે શ્રગ્ગોડ વૃદિયાપાનાિ', ભેનાપેસ, ૧૯૭૬

[11] દ્શ્રષમ (ડૃનોનાસ) – શવર, ૨૬૯

૭હદ્શ્રશ્રુથયઢ શ્રરશ: વૃરયૈશ્રશ્રુશ્રથર'ષ ઢશ્રરથહ

[1] ઢ ઘ મહાનદાનકાન, **૭ોઊઊયનોદ શ્રૌનાક્રસ**, વોઊ ૨વ, ૫૫ ૧-૧૨૪ (શ્રોના, ૧૯૨૯) ૬ ૭ ઢાયયહુદ્દ્હુનાિ, 'ષનાઊય હસિનોનાયાોડ વાસિનાવા ષેયના'; ષ ૫ યે, 'વાસિાનાવસિમ'; ષ ૫ યાસગુપના, 'શ્ર હસિનોનાયાોડ ૨નદાન શ્રુહઊિસોપહ્ય'; ઢ શ્રુ ૭હાનદા, '૨નદો- શ્રનાયાન ઢાયેસ'

[2] ૨ન નહે **માહાવહનાના** ાનદ સોમેાોડ નહે **શ્રુનાનાસ**, ાનુમવેનાોડ **શ્રવાનાનાસ** સિ મેનનાોનિદ, વુન ાન ાનનેમપન ાન સયસનેમસિાનાોન સિ ડનિસન માદે નિ નહે **મહાગાવાના શ્રુનાના**, ાહેને નહેને ાને નહને ઊસિનસાોડ **શ્રવાનાનાસ**, ાડ ૨૨, ૨૩ ાનદ ૧૬ નેસપેયનાવિઊય શ્રાઊ નિસયનાપિનાોનિસ નેડેન નો વાનાહ, ાનાસિમિહ, વામાના, ાનદ શ્રાનાસુનામા **શ્રવાનાનાસ** હાયાદેવા ગાવિસ ા ઊસિનાોડ નેન **શ્રવાનાનાસ**

[3] શ્રાનનિ, ૨વ, ૩, ૯૮; વૃદિ દ્ઢશ્રષ, ૧૯૧૦, ૫ ૧૬૮

[4] ઘનિ, વૃર૨૧૯ ૭ડ **શ્રોમ ાનામો મહાગાવાને વાસુદેવાયા**

[5] ૨નસયનાપિનાોનિસાોડ ભેનગાઊ, ૫ ૧૯

[6] ઘનેનિસોન'સ ૨નનોદુયનાોન નિ નહે દ્નશ્રોઢષ, વોઊ ૨૨૨, શ્રાનાન ૨, ૫૫ ૨૨, ૨૩: 'થહે સનોનાય સિ નોઊદ નિ યહાપનેનાસ ૧૨૪-૧૩૫ ાોડ નહે **હનાવિામસા** ાનદ સોમૈહાન દડિડેનાન વેનાસાોનિસ ાને ગાવિન નિ નહે **વસિનુ શ્રુનાના** (વ ૩૦-૩૧) ાનદ નિ નહે **મહાગાવાના શ્રુનાના** (શ ૫૯) હે ડોઊઊૌસ નહે **હનાવિામસા** ાયયોનન, દેપાનાનિગ્ર ડનોમ નિ નિ ાને પાનાનયિુઊન, ાિ પ્પનાસના'સ ાસસસિનાનન નિ નહે ડગિહનાાનિહ ૨નદનાાસ, ાયયોનદનિગ્ર નો હમિ, નોન હસિ સોન શ્રુનાદ્યુમના, વુન હસિ ડનેનિદ શ્રનાળુના યહાનાનળાયા શ્રઊઊ નહે સોનગાસ ાને નિ માનાહઊિ મિનાહઊિ હાસ ડોન યેનનુનેસિ વેન યેઊવનાનેદ ડોન નહે ગાનાયેડુઊ ઊયનાયિસ ાનદ નહે મોસન ડામોુસ નામે સિ વૃદિયાપાનાાહેસે સોનગાસૈને ાદોપનેદ વય નહે વાસિનાવા નેડોનમેન ૭ાનાિનાયા '

[7] ઢ મનાના, 'ાામોનાયિસ', વ, ૫ ૧૪૯, ાામો ૧૧૩૯

[8] શ્રુ વ પ્પાને, 'હસિનોનાયાોડ નહે યહાનામાસાસનાનાસ', વોઊ ૨, ૫ ૪૦૧

[9] ઘનેનિસોન'સે દનાોનિાોડ **શ્રુનુસાપાનાક્રિસા**, થાઊ ૭

[10] ૨વદિ, થાઊ ૪૨

[11] ૨વદિ, થાઊસ ૩૬, ૪૩ ાનદ ૫ ૧૨૩

[12] હાદ વૃદિયાપાનાિ વિન ા સનનોનગા વેઊવિન નિ ાનયાોનહેન સેયન, હેાુઊદ હાવે નાક્રેન ાનોનહેન યહાનાયનેન, ાડૈહયિહ નહેને સિ નો દોનાનહ નિ ૨નદાન ઊગોનદ, ાસ હસિ હેનો થહસિ પાનાનયિુઊન પોનિન માય હેઊપુ સ નિ ાસયેનાનાનિનિગ્ર હસિ ાયનુાઊ ાનદ

પેમસોનાϑ નિયϑનિાનિાનિ, ।નદ ડિ સ્તુદેદિ નિ nહે ϑિગિહ્ન ોડ હસિ યોપયનિાગ nહે **માહાગાલાn**, ૈ ।મે દોવϑય સુમે ોન nહસિ પોનિn

[13] ષ ષ યાસ, 'હનિદિ ષાહતિયા' (શ્ચાયાગ, ૧૯૪૪), પપ ૨૭૩- ૭૪ છડ 'હનિદિ મે વાસિનાવા ષાહતિયા પ્પે શ્ચાnહામ પ્પાવ', પ ૧૭૦; 'માહાકnિ પ્પાવયા પ્પે શ્ચાnહામ મામે પ્પાવ', પ ૧૮૦

[14] **ડ઼ϑિ** સિ **મોકસા – ડ઼ϑિવાnુ કાવિϑયામ; ϑϑિયા સામવામ પમાયોળાનાnાવાn**

[15] ઘમેપિસોન, 'મોદેમન વેમનાયુϑમ ડ઼તિમાnુમે ોડ હનિદુસnાન', પપ ૮- ૧૦

[16] હ્રશ્રષમ, ૧૮૮૨, શ્ચામn ૨, પ ૨૯

[17] મોમેસ, 'વદિયાપાnિ ।નદ હસિ છોનnેમપોમામેસિ', પ ૩૧

[18] મતિમા- માડુમદામ, 'વદિયાપાnિ', ષોનગ ਮੋ ૮૫૫

[19] ३નદાિન હસિnોમાયિϑ ડ઼ામnેમϑય, યેયેમવેમ ૧૯૪૭, પ ૨૭૮

[20] ३વદિ, પપ ૨૮૧- ૮૨

[21] ३વદિ છડ **મમેહિદામાનયાકા ડપાનસિાદ**, ૨વ઼૩૨૧

[22] **શ્રગની શ્ચુમાના**, છહાપnેમ ૩૩૯ ૨૨

[23] ષ પ્પ છહાકમાવામnિ 'વાસિનાવા ષાહતિયા', પ ૧૩૯

[24] ३વદિ, પપ ૨૧૦, ૨૪૭; છડ છ ϕ યાસ, 'પ્પાવયેમ પ્પાnહા', પપ ૩૬, ૪૦

[25] શ્રવોn ૧૯૫ સુયહ પોમસ ોન વિાહ, ਮੋસ ૪૬૭- ૫૬૯ ।નદ ૭૧૯- ૫૭ (મતિમા- માડુમદામે દતિાનિ ોડ વદિયાપાnિ) ।મે nહે

[26] વદિયાપાnિ'સિ **ઘાનગાવાકયાવાϑ** છડ હસિ **શ્ચુમસાપામકિસા** છડ હસિ **વવિહાગાસામ** ડોમ । સમિϑિમ પાસસાગે

[27] ਮ ਮ યાસસ, 'વદિયાપાnિ પ્પાવયાϑકા', પ ૨૧

[28] ય છ ષેન, 'માદહ્યાયુગેમ વાસિનાવા ષાહતિયા', પ ૧૪૯

[29] ય છ ષેન ।નદ પ્પ ਮ મતિમા, 'વાસિનાવા શ્ચાદાવાϑ', છાϑયુnn, ૧૯૩૦, ३નnોદુયનાનિ

[30] ઘમેપિસોન, 'ડ઼નિગુસિnયિ ષુમવેય ોડ ३નદાિ', વોϑ ૨, શ્ચામn ૨, પ ૧૪૯

[31] મતિમા- માડુમદામે દ ਮੋસ ૪૧, ૮૯, ૧૦૩ ।નદ ૧૮૫ ३વદિ, ਮੋ ૧૭૭: ३n હાસ વેન nાકેન વય nહે મેનગાϑ વાસિનાવાસ ૈnિહ । સϑિગિહ્ન મોદડિયિાનિાનિ નિ **વહાનnિ** (વદિ **શ્ચાદાકાϑપાnાનુ**, ਮੋ ૧૮૭૯)

[32] ३વદિ, પ ૯૩; થહસિ નિદમિયnϑય હનિnસ nહાn nહે મેસn ોડ હસિ પોમસ ।મે દેવોnેદ nો ઢાદહા- પ્પમસિહના

[33] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૨૧૮ ।નદ ૫ ૪૮૭

[34] ૨વદિ, ¡¡ાૅસ ૫૪૩ ।નદ ૫૪૯

[35] ૨વદિ, ¡¡ાૅસ ૫૩૫, ૫૫૪

[36] ૨વદિ, ¡¡ાૅસ ૪૭૮, ૪૭૯, ૪૮૦, ૪૮૧ ।નદ ૪૮૨ ।ને ૈતિહ્રો નેઙેનેનચે તો ।નય ક્નિગ।

[37] ૨વદિ, ¡¡ાૅસ ૩૩૫ ।નદ ૩૩૭, ૈતિહ્રો વહાનતિ।

[38] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૩૩૭

[39] ૨વદિ, ¡¡ાૅસ ૫૩૯, ૫૪૬ થહે ઊાસત ગુમવેન સિ। ઙનિ પેયિ દેપયિતનિગ। ઢ઼ાદહા'સ નેસતઊેસસનેસસ ઙોન પ્પનસણ।

[40] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૭૫૭ છ૭ **મહાગાવ઼ાના**, શ્ ૌિ

[41] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૭૬૯

[42] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૭૭૧

[43] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૭૬૮ થહેને સિ। ગૌેદ દોઊેઙ યોનતનોવ઼ેનસય઼ોવ઼ેન તહે ।તહોનસહિપેિેઙ તહસિ પોમ્ છ૭ યન ષ પ્પ મ઼ાનદોપાદહ્યાયા, 'મ઼ાનગાઊ ષાહતિયે઼ન પ્પાતહા', ૫૫ ૨૨- ૨૩ (ઙ્રોતેદ નિ મતિના- માઙુમદાન, ૫ ૪૯૯; તહેય ।ઊસો ।સયનવિ તિ તો વ઼દિયાપાત)

[44] ૨વદિ, ¡¡ાૅ ૭૭૦

[45] ૨વદિ, ૫ ૮૬ ઢોન વ઼દિયાપાત િસ સેયત છ૭ ષ ¡¡ થહાક઼ન, 'માહાકાવ઼ા વ઼દિયાપાત', ૫૫ ૧૫૭- ૮૧; ¡¡ ¡¡ યાસ, ેપ યતિ, ૫૫ ૧- ૨૪ હે તાકેસ। મોને સોવેન વ઼ૌ ।નદ યાઊઊસ હમિ **વ઼ાસતુતાનતનાવ઼ાદ** (નાઊસિત), મતિના- માઙુમદાને દ, ૫૫ ૯૫- ૧૦૩ થહે યહાનત ગાવ઼િન તહેનેનિ સિ વ઼ેનયુ સેઙુઊ મોતહ યન ૩મેસહ મસિહના ।નદ હસિ સોન યન ૬ પ્પ મસિહના હોઊદ તહે પુનેઊય તનાદતિેાિનાઊ વ઼ૌ

[46] ઢોન ।ને શહુસતવ઼િ દસિયુસસૌત, છ૭ યાકસહતિેાનાનળાના ઘહોસહ, '**વ઼ાસિનાવ઼ા ઘતિાનળાઊ**', ૫૫ ૧- ૫૦

[47] યન ૬ પ્પ મસિહના, 'હસિતોનય઼ોઙ માતિહઊિ ઙ઼તિનાતુને', વ઼ોઊ ૨, ૫૫ ૧૬૦- ૧; છ૭ ષ પ્પ યે, ેપ યતિ, ૫ ૧ ૬ન- ૧; ૫૫ ૭- ૧૦ ।નદ ૪૧૨

[48] મતિના- માઙુમદાન, ¡¡ાૅ ૭૦૪

[49] ઢ઼ાવનિદનાનાતહ'સ ઊનતેન તો ¡¡ ¡¡ યાસસ, દાતેદ ૨૩- ૧૧- ૧૯૩૭

છહ૪શ્રથપ૯ શ્રશ: ષશ્રાાષપ્પઢ઼૨થ યઢ઼શ્રનશ્ર ૨¡¡ મ૨થહ૨૭શ્ર

[1] થહે દસિયોવ઼ેનય઼ોઙ। ળુદગેમેનત નિ ષાનસકનતિ વોનસ તેસતમિેાનય તો તહસિ ઙાયત

[२] ढोभ મતિहिઊ'સ યોનાનાવિગ્નીનિસ તો દિડિડેનાણ ।સपेयतसोड षानसकनाति ઊતિનાતુને – छ७ हृयोतिसियहानया श्वत ञाઊदेवा મસિના'સ ।નાયિઊ નિ **ढ़ामयहानातिना श्ववहिनाणदाना घनाणतह्**

[३] **ञाઊवक्तिगणमितिनाम**, ३ ४

[४] **ञाઊतमिदहावा**, ३ ६

[५] **यासानुपाका**, ३ ६

[६] **ममातयासासतना**, श्वर्२ ४३

[७] छ७ **वेदयि श्वदेश**

[८] षुदनाका'સ '**मनायिहृयहाकातकि**' સિ ।ने शामपઊोड हौ दनामा नोઊઊय नेपनेसेणतेद पोपઊ'સ मोद ।णद युઊतुने

[९] ढोभ देताઊिस, से मय पापेन, 'थहे प्यानणातासोड मतिहिर्ઊ' नि तहे श्वमश्वोढर – शशशव

[१०] **श्ववहिनावागुपता – श्वन हसितोनायिाઊ ।णद श्वहिઊिसोपहयिાઊ षतुदय**', ५५ १२१- १२३

[११] श्व म प्येतिह, 'षानसकनाति यनामा', ५ ३१८

[१२] छ७ ष प्य ये'સ ।નાયિઊ, 'थहे षाणतानासा नि तहे ममातयासासतना ।णद यासानुपाका' नि तहे षदिदहावहानाति, वाઊ २, ५ २३३ ७७

[१३] ॉ ३४ ।स योमपोसेदौतिह वॉ ८३

[१४] श्वत सिोन तहसि सઊणदेने वदिणये तहात मुनानी सि योणसदिनेद तो वे। मातिहिર્ઊ; छ७ हायासौઊ, 'छातोઊगु' – ११, श्व ११

[१५] ममिनायासागाने दतीनि

[१६] श्वढ़ – व, ६; व२२, १०७; व२२, ८०

[१७] म प्यनासिहणामायहानानि, 'हसितोनयोड छઊासससियिાઊ षानसकनाति ड़तिनातुने', ५ ६३८ ७७

[१८] श्वकोत्थनाटक प्योत्तमनायकस्य नाशंकवत्रिवयनायस्य मुनानात्थिम्। शशशव२२, १६७

[१९] ढोभ देताઊिस ।वोत मुनानि, छ७ यमघ – शशव२२, ७४; शशशव२, ३७७ ७७; घघ – २, ४६२; २२, १०६; ञहाणदानकाना'સ ढ़ेपोनत, १८८७, शश; श७, श्वौઊिसोण, 'थहोतने' – २२, ३७५

[२०] छ७ ष मम षनिगाह, ोप यति, ५ १५१

देवी वायमुपासते हि विहवः सानंतु सानस्वतं

ज्ञानीते नतिनामसौ गुनुकुઊक्ઊष्टिौ मुनानि किवाि।

શ્રવ્યચ્ચિઙ્ઘતિ એવ વાનનજટૈઃ ફતિ્વસ્ય ગમ્ભીનના

માપાનાઉ નમિગ્ન પીવનનુન્ળાનાનિ મિથાયઉઃ ॥

મુનાનપિદ યનિ્નાયાં જવમૂનેસ્નુ ફા ફથા

જવમૂના પિનતિ્યળ્ય મુનાનમુનનીફુનુ ॥

થહે **પાનાનગાદહાનપાદદહાના** સાયસઃ

જવમૂનામિનાદ્ૃન્ય નનિ્વામનાનામયા ।

મુનાના પિદયનિ્નાયામદિમાવીયને મનઃ ॥

ઢનામ । **યોમમેનનાનય** ાન નહે શ્રઢ વય છહાનનાફાના, ૈ ઊનન નહાન ઢામાસમિહાદેવા, સોન ાડ ાાનાસમિહાદેવા, દેડોનેદ નહે થુનુસફા ફનિગ

[21] થહે ામિ ાડ મુનાના'સિ શ્રઢૌાસ ના નેમોવ નહે નપઊસાનન ડઊનિગાસ ાડ નહે ાદેનિયે, યનોનેદ વય નહે ાનઊનિ ાનાનિનસ થહે પુનનાદહાના'સ દેસયનપિનોનિ ાન નહે વેગાનિનાનિગા પનોવાવઊય નેડનસ ના નહે **માહાવનિયહાનાતિમ**, ાનદ નહે **માઊનામિદહાવા** ાડ જહાવાવહુના મુનાના સિ યાઊઊદ જાઊ- વાઊમફિ

[22] ખ્ય શ્ર હાયાસૌઊ, 'છાનાઊગુ ાડ માનિહિઊ મષષ', ૨૨, પ૧

[23] ષના ઉમાફાનન થહાફુન હાસ દનૌન મય ાનનેનનાનિ નૌાનદસ નહસિ યોમમેનનાનય

[24] છડ ખ્યનસનાદાનના માનિહિઊ'સ ૌાનફસ

[25] ઢોન દેનાઊિસ, સે મય 'હેનેનયિાઊ પેયનસ નિ નહે શ્રુનાનાસ' નિ નહે શ્રજશ્રોઢ૨ ાડ ૧૯૫૭

[26] એદાનિદ વય છ છાપપાઊઊન ાનદ ાનાઊયસેદ વય શ્રૌઊિસોન, 'થહોનને' – ૨૨, ૪૦૮ ૨ના ાસ પુવઊસિહેદ નિ ડનિહાગાનાપહ વુન નિ સિ નોન ાવાઊિવઊ નૌ શ્રનોવાવઊય નિ ાસ મેનન ડોન પનાવાને યનિયુઊાનોનિ હાયાફાનન મસિના ાડ નહે શ્રઊઊાહાવાદ ઉનાવિનસનિય નિડોનમેદ મે નહાન હે હાદ વેન ાવઊ ના દસિયોવેન ાનોનહેન દનામા ાડ હ્યોનાપિસિવાના નિ ાાપાઊ

[27] ઢ ડ મનિના, 'ાાોનયિસ', ૨, પ ૪૮

[28] થહે દેનાઊિસ હાવે વેન પનોયુનેદ વય મય ડનૌનિદ ષના ઉમાફાનન થહાફુન

[29] થહેને ાને ડોન પનાનિનેદે દનોનિસ ાડ નહસિ ૌાનફઃ ા) શ્રુવઊસિહેદ વય નહે માનિહિઊ શ્રુવઊસિહનિગા છોમપાનય, યાનવહાનગા, ૧૯૮૩; ાા) ઢે-દાનિદ વય છહાનદા હ્હા; ાાા) એદાનિદ વય શ્રન છહેનનાનહ હ્હા; ાનદ વિ) એદાનિદ ાનદ પુવઊસિહેદ વય ઘ શ્ર ઘનોપિસોન નિહે હ્જશ્રોઢષ – ૨૨૨, પપ ૨૦-૮૦

[30] છાનાઊગુ છાનાઊગોનુમ, ૨, પ ૭૦

[31] 'હસિનોનય ાડ માનિહિઊ ડનિનાનુને', વાઊ ૨, પ ૩૦૧

[32] ષનિગાહ, ેપ યતિ, પ ૧૭૪ ૭ઙ ઢાન્ટ્હાન નિ હસિ 'શ્રોnઊનિો ઙ ઢેઊગિુસિ ઙ્તિનાતુને' (પપ ૩૦૬, ૩૭૮) સાયસ nહાn ોને ૩મ્પાપાnદિહાનાીસ। ચોનoનેમપોનાનય ોઙ વ્દિયાપાnા n થપિહ્ન નિ nહે ૧૫n૬ યેનtુનય શ્રય શ્રઊસો, છઙ હ્નાનઢશ્રષ – શશશરવ, શઙરરર, ૭૬; ઝયમઘ – શઙ; હ્યઙ – શવર, ૪૪

[33] હ્નાશ્રોઢષ – રરર, ર૧

[34] હ્નાશ્રોઢષ – રરર, રપ

[35] રવદિ છઙ હ્શ્રષના, ૧૮૩૫, પ ૧૨૨ ૭ઙ; રશ્ર – વરર, ૮૮ ૭ઙ, રશ, ૧૮૮, શરરર, ૪૧૪; હ્શ્રષના (મ્મષ) – શર, ૪૦૭ ૭ઙ ઢાસવેહાનાદિાસા, 'મતિહિઊ ચાનપાના', ૨, ૬૦ ૭ઙ

[36] શ્રહ: સૂત્નયાન સાયસ – ધવનવનય્છેદnકનાઊકનવાઊન વયિછેદ ગાn।

[37] ૩પેનદના થહાકુન, ેપ યતિ, છહાપોન વરર; છઙ મય 'હસિતોનયોઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થપિહ્ન' ાnદ 'હસિતોનયોઙ નાહિન'

[38] હ્નાશ્રોઢષ – રરર, રપ; છહેnનાnહ હ્હા, શ્રહ, પ ૧૧; શ્રુસnાક નહાnદાન હાયાનn ષિમાનાકા ઘનાnnહા, પ ૧૦; હનિદ્દુસnાનિ (શ્રપનાઊ, ૧૮૩૫), પપ ૧૧૩-૧૩૦ ૩મ્પાપાnાીસ સોn ોઙ ઢાnnાપાnાીન ઢામાપાnિ

[39] શ્રહ – પાનાવાનો ગુમ્માનામયમnુઊગુમ્મ: પાnુ વો મૈથઊિશ:।

[40] હ્નાશ્રોઢષ – રરર, પપ૩-પ૭

[41] હમઙ – ર, ૩૦૬-૭

[42] હ્નાશ્રોઢષ – રરર, ૨૮: સકઊ નૂપnાપિnા; પ ૪૨: સકઊ નૂપnાપિnાહિનિદ્દુપnા; ાઊસો છઙ પપ ૪૩, પ૩ેnય

[43] છઙ **યાનાનાnnાકાના; પ્પાnયાનાnnાકાના યહુનnાસામાગામાનાnાકા** – નાનાયોય વિદ્ય નિત્ળnિસુનત્નામ્મસ્યસદ્વાહનિ।

[44] થહસિ ઙાયn સિ સુપપોનnેદ વય। મસ **નાસાnનિુઊનસ**, નૌ પનેસેનવેદ નિ nહે નાnિસિહ મુસેમ, ાnદ ાઊસો નિ nહે ઙેનનિગાનાદ (નૌ ષn શ્રેnેનસવેનગ) મુસેમ શ્રઊસો, મય 'હસિતોનયોઙ મુસઊમિ ઢુઊ નિ થપિહ્ન'

[45] ૩પેનદના થહાકુન, ેપ યતિ, હાનસિમિહાદેવા; શ્રનાશ્રોઢર – શશશવ &મય 'હસિતોનયોઙ નાહિન'

[46] છઙ હનિદ્દુસnાનિ, શ્રપનાઊ ૧૮૩૫, પપ ૧૧૫-૬; હ્યઙ, ૧૮૨૭, પ ૪૪; માદ્દહુનિ, રર, શ્ર૧, રર, પપ ૭૪૮-૫૦; ાઊસો, નાળનાનગા વાનમા'સ ાનnાયિઊ નિ 'ષાહnાયા', ૧૮૫૭

[47] છઙ મય ાનnાયિઊ 'નાહિન ાnદ મ્મેપાઊ (૬૦૦ નછ nો ૧૮૧૫ શ્રય)' નિ ઘ ય છોઊઊો નુઊઊnાનિ, ષેનોસિ મ્મો ૪

[48] છઙ વાnગાયિા ષાહnાયા શ્રાનસિહાદ શ્રાnનકિા (નાnગાવદા ૧૩૩૬), પ ૧૭૨ ૭ઙ

[49] હ શ્ર ષાસnાનિ, 'મ્મેપાઊ છાnાઊગુ', શ્રનેઙાયે, શશશવરર ૭ઙ છઙ દેnાઊિસ, પ્પુમાન ઘાnગાનાnદા ષનિગાહ'સ ાનnાયિઊ નિ nહે હ્શ્રષના (મ્મષ) – શવરરર (૧૮૨૨), પ ૨૫૩ ૭ઙ; શશ (૧૮૨૪), પ ૭૩ ૭ઙ

[50] શ્ર ઢોન શ્રયત યનામા 'ઢામાયાના' ૌાસૌનતિોન નિ ૧૩૬૦ શ્રય નિ ꣓ીપાઉ છ૬ હ શ્ચ ષાસતના, ોપ યતિ, શશશવ૨૨ ૭૬

[51] ह ५५ मसिहना, ोपु यति, २, २५५ सायसः "थहे ङनिसत कनौन ौनतिन ौहो नितनोहुयेद वेननायुणान नि षानसकनातिौास वहियापातिथहाकुन उनङोनतुनातेडयौ हावे नो तनायेोङ हसि पनायतयि हावनिग वेन योनतनिद मिमेदाितेडय ाङोन हमि नि मतिहणि पनोपेन" २ पेनसोनाडडय दो नोत ागमेौतिह तहे ङनिसत पानत ोङ हसिोवसेनवानीन

[52] श्र जा प्पेतिह, ोपु यति, प २४३; ङोन वहियापाति, ाडसो योनसुणत मतिना- माङमदान, 'वहियापाति' ानद षुवहादना हहा, 'थहे षोनगासोङ वहियापाति'

[53] ष ꣓ थहाकुन, 'माहाकावि विदियापाति', ५५ ४८-४८, ८६ ढेयेनतडय श्चानदिता वसिनुणाड हहा षासतनाहास ाडसो दसियोवेनेद । मसोङ तहसि नातका थहसि नातका हास सनिये वेन पुवडसिहेद वय तहे श्चातना उनविनसतियु

[54] छ६ मय ानतयिड 'गीतनािट्यकान वहियापति' पुवडसिहेद नि तहे वोणुमे पनेपानेद ोन तहोयथासौनिोङ तहे ङनिसत श्रडड २नदाि मातिहणि श्रौनतिनस' छोनङेनेनये, हेडद ात यानवहानगा, नि ꣓ोवेमवेन १८५६

[55] श्रुवडसिहेद नि मोमवाय नि १८८४

[56] श्रढ – २व, प हायादेवा सेमस तो हावे मितिातेद मुनानि, ढ़ाद २२, ३४ ास योमपानेदौतिह व२२, ८३

[57] प्पेतिह, ोपु यति, प २४६

[58] श्रुङनेयहत, 'छातािडगुस ानद छातािडगोनुम', वोड २

[59] षनिगाह, ोपु यति, १३७, । वौौहयिह हे योनङोनदसोन प १३८

[60] यनद्नाडकमुंसवयं वतिनुते पीयूषवनुषः कृती – हायादेवाोङ तहे **घतिागोवनिदा** ङामेौास देयदिदडय दङिङेनेनत ङोम तहोतहोनोङ तहे श्रढ

[61] **छहानदनाडका** (मोमवाय, ेदन १८१४) २ १६; श्रढ (छाडयुततो दन १८७२), प ६

[62] थौ वेनसेसोङ तहे श्रढ ामे टोतेद नि तहे **षानानगदहानापाददहाति** (दाोद १४६३ श्रय) ढोन देताडस, छ६ ष ङेवा, '**ङे थहोतने २नदेनि**', प २८१

[63] श्रढ, प ७ – येषां कोमडकावय कौशडकडा डिडावती मानती ।

तेषां कनुक शतनुकवकनवयनोद् गानेषपाकिहियते ॥

येः कानुताकुयमाम्ङड कन नुहाः सानन्दमानोपति ।

सनैः कमितकनोनद्न कुमन शफ्पिने नानोपामीयाः शना ॥

[64] थहे तेशतौासे दतिद नि १८१७ वय ढ षयहमदित (ङेपिङगा)

[65] प्पेतिह, ोपु यति, प २२१

[66] ડ્રોદ નિ ઘાળગાદાળાળા'સ **ન્નાહળગાહિળિા**

[67] શ્રુડ઼ેયહળ, વ઼ોઉ ૨૨, ૨૩૬

[68] ૨વદિ, વ઼ોઉ ૨, પ઼ ૬૨૬

[69] હ્યાસૌઉ, 'ઘાળાઉગ઼ુ' – ૨૨, પ૬, મો પ૩ શ્ર: થહે યોઉપહોળ ોડ મો પ૩ સાયસ – ઉ સં પ૮૧ ફાનળ્કિ ફ઼ષ્મૈફાદશ્યાં ળિથૌ દેસશ્રાઉ઼નામે મહામહોપાયયાય શ્રી **વ઼શ્વિ઼નાથફાામેન઼**

[70] મોળયિસ – ૨૨૨, પ઼ પ૨, મો ૮૩

[71] હ શ્ચ ષાસળનિ, 'મેપાઉ ઘાળાઉગ઼ુ', ૨, ૪૯

[72] ૨ળ સિ દ્વોવળડ઼ઉ ૌહૈળહેન ષાળફાન, ળહે દનામાળસિળ, ૌાસ ળહે સામે ાસ ોને ૌહૌ ૌનોળે યોમમેળળાનેસિોન **થાનસાના** ાળદ ળહે **ઘળિાગોવ઼નિદા**, વેયુાસે ળહેને સિ દડિડ઼ેનયે ોડ ોપનિોનિ ૌળિહ ગેગાનદ ળો ળહેનિ પામેળળાગે ાળદ ાળયેસળનય઼

[73] ૨ળ સિ નિ પોસસેસસીનિ ોડ ષનિ મામેળદનાળાળહા યાસા ોડ ષાફહૌાન઼

[74] ડ્રોદ ડ઼ોમ મસિના'સ હ્મડ઼, પ઼ ૩૦૦

[75] મેપાઉ ઘાળાઉગ઼ુ, પ઼ ૧૭ શ્ચનોવાવઉય ળહે ન્નહિાન ઢ઼ેસોનયહ ષોયોળિય ાઉસો નોળયિદ ળહસિ **મસ઼**

[76] **થહે મસ** ોડ ળહે **માઉાયહાનળિા** સિ નિ પોસસેસસીનિ ોડ ષનિ મ મ યાસ ોડ ષાફહૌાન઼

[77] શ્રૌનોળગાઉય યાઉઉદ વ઼ાળગામાનિ વિય હ શ્ચ ષાસળનિ વ઼િદિ, ઘાળાઉગ઼ુ ૨, પ૨૭

[78] **થહે મસ** સિ નિ પોસસેસસીનિ ોડ યન હ઼ ય મસિના ોડ ળહે શ્રઉઉાહાવાદ ડ઼નિવિનસળિય઼

[79] ય્યનસિહળામાયહાનિ, ોપ઼ યળિ, પ઼ ૩૪૪; ષનિગાહ, ોપ઼ યળિ, પ઼ ૧૮૦

[80] ઘોવ઼નિદા હ઼હા, ળહે દનામાળસિળ, ગેડેનેદ ળો ાવોવ઼ે

[81] ૨ળ ૌાસ પુવઉસિહેદ વય ળહે ઢ઼ાળ શ્ચમેસસ નિ ૧૯૩૩ શ્રનોળહેને દળિોનિ ૌાસ વનોુગહળોળ ડ઼ોમ મુડાડ઼ડાનપુન વય ષનિ ન્નહુવાનેસહૌાન ષનિગાહ ન્નહુવાન઼

[82] **થહે** વ઼ેળળ ગેમનિદસુ સ ોડ ળહે વે પસિોદે નિ ય્યાઉદિાસા'સ '**ષાફુળળાઉમ**'

[83] ૨ળ સેમસ ળહાળ **પ્યાપાઉફ્રિા**, ાસ ા સેયળ, યોનળળિદ ાળ ઉાસળ઼ ુ પ ળો ળહે ૧૭ળહ યેનળનય શ્રય

[84] ૨ળ સિ ા પુવઉસિહેદ ૌનફ ૨ળ ૌાસ પુવઉસિહેદ ડ઼ોમ ન્નોમવાય નિ ૧૯૩૬; ઘડ઼ હ઼શ્રશ્રોષ – શશવ઼, ૧૯૭-૨૩૦

[85] ઢોન ાળહેન ૌાનફસ ોડ હાનહિાના, સે શ્રુડ઼ેયહળ, વ઼ોઉ ૨, ૭૬૨; ષનિગાહ, ોપ઼ યળિ, ૧૩૪ થહે ન્નોમવાયે દળિોનિ ોડ ળહે ન્નામ હાસ ળો સાય ાસ ડોઉૌાસ ાવોુળ હાનહિાના – શ્રન્નહનહિોપાયયાયો મયિથિ દેશે ફદા સમુત્પન્ન ૨નિ નશ્યિયોયળે યળ્પનામીળસ્યાસય **મન્ન઼હનિનિ્વેદનામ્નો નાટફસ્યૈફમ્** , પ઼ ૨ ડ઼ન-૧

[86] ਘ્નાસિહ્નામાયહાનાપિ, ੇપ યતિ, પ ३१७ છ९ ਘੇતિહ, 'ષાનસકનાતિ ઙતિનાતુને', પ २४८

[87] હાયાસૌ૭, 'છાπા૭ગ્ગ २२', પ ८८, ਸ਼ો ८४; છ९ છછ२, ३५४; ષનિગહ, ੇપ યતિ, પ १३४, સાયસ πહπ હાનહિના, વનોπહેનાੇડ ਸ਼ਭિકાનπહ, ੈનੇ πહસિ દનામ

[88] ઢ ઙ મતિના, 'ਸ਼ોπયિસ', વ२२, १५८, ਸ਼ો २३८५

[89] २સ હે πહે સાને ાસ πહે πહોનાੇડ હાનહિના **ષુક્તમિુકનાવાণ?**

[90] મય પાપેન, 'ਘਨસનાદાππ માતિહભિ ાનદ હસિ ਸ਼ૌનકસ' નિ πહે હ્નઢષ – શઙ२२, શ્વાનπ २ (નિયણ્ડેદ હેને નિ πહે શ્નપપેનદશિ)

[91] ਏદਇદ વય મસિસ ਸ਼ਭિમ ષોભનક્ થિહે દਇોનિ સિ દેડેયπવિ

[92] હાયાસૌ૭, 'છાπા૭ગ્ગ', પ ३३, ਸ਼ો ३२; મતિના, 'ਸ਼ોπયિસ', વ२, ६४

[93] છ९ **મહાગાવાπ**, ४, २५, २६, २८

[94] મતિના, 'ਸ਼ોπયિસ', વ२, २०, **મષષ** ਸ਼ો २०००; ાળોπહેન **મસ** સિ સાદિ πો વે નિ પોસસેસસૌનિੇડ શ્વπ હવિાનાનદ થહાકુનાੇડ ઢાળ ઙવિનાનય, યાનવહાનગા

[95] ષે મય પાપેન નેડેનનેદ πો ાવોવે

[96] હાયાસૌ૭, 'છાπા૭ગ્ગ', २२, ४६, ਸ਼ો ४२ થહે નદੇડ πહે **મસઃ**

દેશાનાં મૌભનિπં વજિવπ મિથિભિ કૌશકિ ળહ્ર કન્યા।

ગાਸ਼્ડક્યદ્નોનદ્નાપાદસ્થનિ નુયનિπનઃ સોમકોન્πપ્નિનશસ્πિ॥

નયયπ **શશાભ્યાં** મૈથિભિઃ (ક્ષ્ਸ਼દπઃ)

[97] २વદિ, પ ४७ ડોન દેπાભિસ્

[98] २વદિ, પ १६१, ਸ਼ો १५७ થહે યોભપહોન ગાવિસ πહે નામેੇડ πહે યોમમેનπાπોન

[99] 'હસિπોનયੇડ થનિહ્નπ', પ १४५

[100] २વદિ २ન **ઘπાગોપપિπ** ਘਨસનાદાππ સાયસ –

મૈથિભિક્ષ્ਸ਼ਸ਼ાਸ਼ਾτિમτિમિયવ યનાਸ਼યુગાਸ਼ુપનોπમ્।

સપ્પહિ ક્ષ્ਸ਼મનુપમનાસમ્॥

શ્નોવદ્યાપુਸ਼યસદ્યશિનાયિમવિ દયπ શ્નોનદો વાગ્મπોય।

સ્વાડકસ્યાયન્πવિાસાનાળિનનાનπયાઃ મૈથિભિઃ સ્મ પ્નાસદ્યાઃ॥

સ્વ઼ેષબિ્નુપાૂપાવ઼પિ બિ્નવ઼્ સ્થિતૌ સતિ સતિબૌ ળગદેક પાવ઼નૌ ।

વ઼ૃષાકપાયીસહતિૌ વ઼ૃષાકપીપ્નતૌ બવ઼ેતાં મમ ગઙ્ગયાનયા ।

માતાપુમ્યયશસ્વ઼તી બગવ઼તી દેવ઼ી બવ઼ેશઃ પતિ

સન્તોયસ્ય઼ પુત્ન્દ્રઃ કુલપતિઃ શ્રીમાનક્તિમ્ગન્મળઃ ।

તેને મૈથિલિ કૃષ્ણદ્નકવ઼િના તેનેહગંગાબયિ

ટીકાયા લહ્રી સમાપ્તા મિગમન્તસ્યામપિ દ્વ઼ાદશી ॥

१०१ પ્નસિહ્નામાયહ્નાપિ, ેપ્ યતિ, પ્ દદ્૧

१०२ થહેને હ્નાવે વેન તૌ ડાલાક્તાવ઼સિ ત્તિ મતિહિલ઼

१०३ થહે દત્તામા સ્તિુ ત્પુવલસિહેદ્ ગૌતાતૌપિસ, ત્તિ તહસિ યોત્તબેયતૌપિ, હ્નાવે વેન તાક્નેન ઙવોમ યત્ત ह પ્ મસિના'સ 'હસિતોત્તય઼ ેઙ માતિહિલિ ડ઼િતિનાતુને'

१०४ ઢોન દેતાલિસ, સે **હ્નાસાત્તાતહ઼ ઘત્તાત્તાતહ્નાવ઼ાલિ** દિતિદ વય઼ યત્ત શ્રમાત્તાત્તાતહ઼ हह઼

१०५ પ્નસિહ્નામાયહ્નાપિ, ેપ્ યતિ, દ્પપ્ **શ્રમત્તોદાયા** લિલુસતત્તાતેસ તહે લિલસ ેઙ **ષામસાત્તા** एवेन તહસિ દત્તામાતસિત દીસ ત્તીત ઙત્તિદ । પલાયે ત્તિ તહે '**હસિતોત્તય઼ ેઙ માતિહિલિ ડ઼િતિનાતુને**', પોસસવિલય઼ વેયુસે હૈતોતે ત્તિ પુને ષાત્તસક્તાતિ શ્રૌ દી ત્તીત કત્તૌ ાત્તય઼તહત્તિગ દેઙત્તિતિલય઼ ાવ઼ેત હસિ હે સિ સાદિ તો હ્નાવે વેલિત્તગેદ તો માત્તગત્તુત્તિ (યાત્તવહ્નાત્તગા) હૌસ તહે સોત્ત ેઙ ઉમાદેવ઼િ ાત્તદ શ્રતિમવાત્તા હૌસ । વ઼ેત્તસાતલિ ગેત્તુસ્િ હે ઙલુત્તસિહેદ ત્તિ તહે ૧૮ત્ત૯- ૧૮ત્ત૯ યેત્તતુત્તય઼ હે સિ ાસસોયાતિદૌતિહ તહે યુત્તત ેઙ માહ્નાત્તાળા ઢ઼ાગહ્નાવ઼ા ષમિહ્ના ેઙ યાત્તવહ્નાત્તગા

१०६ હૌસ । ત્તુલત્ત ેઙ ઘાત્તહૌલ઼ ઢોન **શ્રમત્તોદાયા**, સે 'મ્મેપાલ છાતાલેગુે', ૨, ૪૭ ઢોન **એક્તાવ઼ાલિ**, સે હ્નાયાસૌલ, 'છાતાલેગુે', ૨૨, પ્૧, મ્મો ૧

१०७ हश्र ષાસતત્તિ, 'છાતાલેગુે ેઙ મ્મેપાલ મષષ', પ્ ૨૭૨ ઢોન **ષત્તહિસતામુક્તાવ઼ાલિ**, છ઼ઙ હ્નાયાસૌલ, 'છાતાલેગુે', ૨૨, પ્ ૧૭૦, મ્મો ૧૬પ

१०८ હ્નાયાસૌલ, ેપ્ યતિ, પ્ દ૩, મ્મો દ૦ થહે વીક હ્નાસ સત્તિયે વેન પુવલસિહેદ ઙવોમ મ્મેપાલ઼

१०९ ૨ત સિ ત્તિ પોસસેસસૌત્તિ ેઙ ષત્તિ યિહત્તિત્તાત્તદા ષાત્તમા ેઙ તહે મતિહિલિ ઢ઼ેસોત્તયહ ૨ત્તસતિુતે, યાત્તવહ્નાત્તગા

છહશ્રશ્રથપઢ઼ શ્રશ્રઃ છ઼ઉઙ઼થઉઢ઼શ્રઙ઼ હપઢ઼૨થશ્રઘપ શ્રોઢ મ૨થહ૨ઙ઼શ્ર

१ ષ પ્ છહ્નાતેત્તળિ 'પ્તિતાળાત્તાક્તિતિ', છાલયુતતા, ૧૯પ૦, પ્ ૧પ૧; છ઼ઙ પ્નાસતેન ઢ઼ોત્તત્તૌ, 'પ્તિતા' ત્તિ 'ઙ઼ મોત્તદે શ્રોત્તેત્તિતાલ', વ઼ોલ શ્રશ્રશ્ર, ૧૯૩૬, ઉપાસસાલા, પપ્ દ૦- ૧૬૯ ટુોતેદ ત્તિ છહ્નાતેત્તળિ'સિૈાત્તક; છ઼ઙ ઢ઼ પ્ છહ્નોદહ્નાત્તય઼, 'વ઼ત્તાતયાસ ત્તિ શ્રત્તયોત્તિત ૨ત્તદા', બેત્તાપેસ, ૧૯૬૪

२ **વ઼ાળ- ષામહિતા** – શ્રશ્રશ્ર૧૬; **થાતિત બત્તાહમ** – ૨૨૨૪, ૧૨, ૧; **ષાવહ્નાપાત્તવ઼ા**, ૨૬- ૩૨

[3] **श्रव** – श्.४, १४

[4] मानु – श्.४४

[5] मथिथिा, तैनजुक्नशि्य, वैदेही, नैमकिानिनम्।

ળ्माનशीઉ, क्ृपापीઠ, स्वन्‍ामઉंગાઉ, पद्‌वैनिः॥

ળાનकी ળन्मजुमशि्य, नतिपेक्षा, वकिઉमषा।

नामानंदकटी, वशिवमावनी, नतिपमंગાઉः॥

श्नि द्‌वादश नामानि मिथिઉायाः॥

[6] श्रु व ध्यार, 'हसितेनय्ाेડ यहानमासासनमा', २२ (२), पृ १४ ७६ श्री ઉान्न ડनेम। वेनसे नि नहै **ાળनावाઉक्ष्यासमनति** नहान नहे पानहेડ हुनयोस नेवोઉद वय नहे साગेડ मनिहिઉ (ાળनावाઉक्या) नि नहान योननय निहियिह नहे वઉायक ानतिઉपे नामस ावुन्

[7] २छ – व्२२, २

[8] घनेनिसोन (दनिद) **ડ्ष२** – व (२२), पृ ४; **घतिावदियाकानहा**ડ नहे **श्रुमुसा- पानकिसा**ડ वदियापानि – श्रहे तीनजुक्तीयाः स्वनावाद् ગाममाન्वत्निः मवन्ति।

[9] मम्छ – २२; **श्रुश्र२श्रोछ** – श्२२, ३१०- ३२५

[10] साथे मवन्तु सुप्नीता देवी शष्पिनवासनि।

ઉગ्नेम नपसा ઉव्धो ययाः पशुपतिः पति॥

[11] **मुनदाकोपानिसाद** – ११५ः "थहे ઉान कनौઉदગे सि नहे **ढकवेदा, ाળुनवेदा, षामावेदा** & **श्रनहानवावेदा** वुन नहे हगिहेन कनौઉदગे सि नहान वयहियिह नहे निदेसन्मयनविઉ सि ापपनेहेनदेद (**मनाहमान**)"

[12] **छहानद् उपन्** – २व्२३; व्२२; **श्रुानयह मनह** – श्२२१२द; श्रઉसो छड **षान् मनह** – श्२, द्२१

[13] **षान् मनह** – शविद्१- ४; **मनह उपन्** – २२२५

[14] छह२ – २, पृ द३ २नि सहेुઉद वे नोनेद हेने नहान नहे उपानसिादस ઉादि सनमेससोन कनौઉदગे ास नहे मोनसोડ साઉवानिनि

[15] **मनह उपन्**

[16] **षान- मनह** – २२१२२१

[17] उपेनदना थहाकुन, 'हसितेनय्ाेડ मनिहिઉ', पृ १०५

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

[18] છ૯ર – ર, રર૧

[19] ҕમઢ૫ – શ૭વ઼રરર (શ્રાનાસ ૧- ૪)

[20] ઢ઼ ૫ છહ્રેદ્દહાનય, ‘મનિહળિ નિ નહે શ્રઞોઽ વ઼દિયાપાનિ’, વ઼ાનાળાસનિ, ૧૯૭૬ નાયાક઼ૃષ્ાાા યોવની, ‘શાનાણ્નયાિ’, ક઼૭ક઼ન્ના, ૧૯૬૯ ઙોન ાનેગુનયાનિાનિાોઽ નહે યોનયેપનાોઽ ‘ઙ઼ોનુસ’

[21] i) ટુટશનો ટુટે પ્ોમ શ્રદ્નુન, ઊૈસે વઢ઼ે મ઼ાાઉક઼ સૂન।

ii) ૭પ્૭ ૭૭નિ નસુ ગાન ને, મન મેઉ પનસયિ **સનસળિ** પાન ને।

iii) નહિ નિહિ કિનાઽ નયન ઢન નોન, ક઼ાઁય**ક઼મ૭** મઁવ઼ના હીક઼હોન।

iv) મયુની શુ૭૭ **ક઼મ૭** સંસન્ા।

v) યવ઼૭ **ક઼મ૭** શુ૭ પુનહ્ન મેઉ।

vi) ક઼નક઼ **ક઼મ૭** ઊનાિ શિનાગેઉ મોની।

vii) યપ૭ હાઁપ૭ ઊનાિ ળિ૭યન **નીઉ ૩ન્પ૭** યંદ।

viii) સનિદુન મંઙનિ **પંક઼ળ** પાના।

[22] ઢ઼ ૫ છહ્રેદ્દહાનય, ‘મનિહળિ નિ નહે શ્રઞોઽ વ઼દિયાપાનિ’ ઙોન દેનાળિસ

[23] ઘાનગાાનાનહા ҕહા, ‘શ્રુનવ઼ાામિાિમસા ાનદ નિસ ષોનયે’; છ૭ ષ ાા યાસગુપના, ‘હસિનોનય઼ાોઽ શનદાિ શહિળિસોપહ્ય’, રર, ૮૭- ૯૮

[24] ૩પેનદના યહાકુન, ‘ષાનુદેસિ નિ હાનિસિમ ાનદ મુદ્દહસિમ નિ મનિહળિ’, પ઼ દ઼૯ છ૭ ષ ાા યાસગુપના, ાપ઼ યનિ, ર, ૪૧૮; રર, ૧૦૮; ઢ઼ ૫ છહ્રેદ્દહાનય, ‘યહે ૩નાિવ઼નસાનિય઼ાોઽ વ઼કિનામાસળિ’

[25] મ મ વ઼ાનમા, ‘માનિહળિ પ્યાનાના પ્યાયાસનહાક઼ા શ્રાનળિકિા ષુનવ઼ેક઼સાના’, ૧૯૭૩, પપ઼ ૧૩૦- ૧૩૧ છ૭ **શ્રાનાયિહાયા- શ્રાના** પુવ઼૭સિહેદ વ઼ય઼ મોનવ઼ાય઼ પ્યાનાાગોસનહિ, ૧૯૬૯, ાનયિઉ વ઼ય઼ ાામેનદનાાનહા યાસા

[26] ષ ҕહા, ‘યહે ષોનગાસાોઽ વ઼દિયાપાનિ’, શનનોદુયનાિન, પ઼ દ઼પ છ૭ ઢ઼ ૫ છહ્રેદ્દહાનય, ‘મનિહળિ નિ નહે શ્રઞોઽ વ઼દિયાપાનિ’; ‘વ઼દિયાપાનિ’સ ઢાનિહ’, ҕમશ્રોઢ઼ષ – રરર, પપ઼ ૯- ૧૦ (નિયઉદેદ નિ નહસિ વ઼ોઉમે); **પ્યનયાનાનાનાક઼ાના,** વ઼ેનસે ૧- ર

[27] ઢ઼ ૫ છહ્રેદ્દહાનય, ‘ષેઉયન શનસયનપિનાિનસાોઽ મહિન’, પ઼ ૧ર૪

[28] **શ્રોન હેનાનિાગે,** છાઉયુનના, શ, શ્રાનાસ ૧ & ર઼

[२९] છ૭ 'ર્નદાનિ ષોર્યોતિયઃ હસિતોનયિાઙ શ્ઙનોવનિગાસ' – મય ।નતયિઙોન મતિહિઙા નિ તહાત વ઼ોઙમે (તહાત ।નતયિઙ હાસ સનિયે વેન નિયઙદેદ નિ તહસિ વ઼ોઙમે) હેને તિ સહોઙદ વે નોતેદ તહાત તહે સતુદય઼ ।૭ તહે **ષમનતિસિ** ।નદ **ꟷવિાનદહા**ૌાસ નયોનાગેદ વય઼ તહે સતાતે ।સ તિ સેનવેદ તહેનિ યઙાસસ નિતેમેસત્

[૩૦] **ઘઙિાતિ મષષ,** વ઼ોઙ ૩, શ્ઙાનત ૨૨, પ ૧૩૪

[૩૧] **હાતાક્ષા** – વ઼૨, પ ૪૩; શ્રયયોનદનિગા તો ઘઙિાતિ મષષ ।નદ તહે **થવિાતન યુઙવ઼ા,** તહેને ૌાસ યઙાસસ દવિ઼સિોનિ નિ વ઼ાસિાઙ વાસેદ ોનેૌાઙતહ

[૩૨] ઙઙતિા વ઼નિાસી તદનુમૈપ્યય઼ હનિાર્ન વિનાની ય।

ગોપીવ઼ઙઙન ગુળની નામકઙી કાપશિાનઙગી ॥

કૌશકિ કોડાનાપ્યયૌ વ઼સન્તો યનછો તથા।

શ્રસાવ઼ની ય શ્ની નાગો ગૌડા માઙવ઼ા માઙવ઼ૌ ॥

મૂપાઙી નાળ વ઼ળિય઼ નાટાઃ કામોદ દેશાનવ઼ૌ।

કેદાનોષથ મઙાની રનૂયેતે મૈથળિઃ કથતિાઃ ॥

[૩૩] ઢ ૫૫ છહોદહાનય઼, 'મતિહિઙા નિ તહે શ્રગોા૭ વ઼દિયાપાતિ'; છ૭ ઢાળેસૌના હહા, 'મતિહિઙાકસાના પ્પા ૩તપાતિ શ્રો વ઼કિાસા'

[૩૪] ડૌતાતોનિસ ૭નોમ માતિહિઙા પ્પાનાના પ્પાયાસતહા શ્ઙાનળિ

વ઼ાનમા (૧૯૨- ૯૩): શ્રાદૌ કન્નકુઙાત નવ઼શ્ય કથિતો વ઼ંશો વ઼ઙાયનિનિમ્મહઙ ॥ પશ્યાત્ વિનૈઙ એવં વ઼ંશ કનતિૌ। કોડિપાઙ સુયોગ્ય઼ ળાત્ સીસવવંશ નતિનિપુિમા પ્ન નનઙ્ગવાઙીતપ્પિ વ઼ંશો વનીકવ઼ાઙ મોહનિી માડીછ યોગ્ય઼ શ્ની કેઉટી શ્રોએ વ઼સન્તપુન નાતિ નપુિન્

(૧૯૪): પોષનામ સઁ વીળી વ઼ષ્ણિુદાસ ઠક્કુન એ સુતો દેવ઼ઠક્કુન એ સુતો તનપુિનઠક્કુન એ સુતો યન્મદાસ ઠક્કુન એ સુતો ગંગાયન ઠક્કુન્ તત્ન યામ્ડેશ્વ઼ સુત ગામેશ સહોદન મહેસ ઠક્કુન સુતાઃ ૩ વાઢૂ ઠક્કુન કુડાયડિક્કુન શ્નીનાથઠક્કુન કાઃ શ્નીનાથ ઠક્કુન સુતઃ ઙોકનાથ ઠક્કુન તત સુતૌ મટુકમામડિક્કુન સુતૌ વાઢુઠક્કુન મયુસુદનઠક્કુનૌ યકેસનાપિાઙ સઁ સાનંદ સુત હનાહિન દૌ મેમુકા પ્નસદ્દિયાનાથો દેવ઼પુિતૌ સુતા કમઙવ઼તી કુમુદનિી વ઼દ્દિયાવ઼તી ઙક્ષ્મનિી સત્યાવ઼તી સોહાગામાકિન્પૂના વ઼તકિાઃ

(૧૮૪): **વીશ્રનક ૭નાવ઼ઙી શ્રો શાપ્પા** – વીશ્રન વીન મઢૌનાવ઼ાસી નૂપ શવિહિ ક્યોટી

ળીવ઼નાથ દડમિા કે વ઼ાસી નહ ળદ્દૂવ઼શિનાથપટ્ટી ॥

નવ઼નાથ નનવે ૭ના કનિહ ઙપ્પમી કકનૌન ગામ।

મયુસૂદન શ્રાહઙિવ઼ાસી વનહેતા શ્નીનામ।

પ৪ટુદાસ નાનપુનવાસી મયછી વસ નાળદેવ।

વૈગની ગંગાયન ઙેના ક્ની ગ૭મ વસ હ્નદિવ॥

વ૭ ાનાબ૭હી વાસી હ્નકિશવ ક્ટુશ્રાયામ।

ઙયવ વહાદુનપુન ઙેના પ્પનાળપુન શ્વી ક્નમ॥

શ્રશ્રશ્રણ્ણયરશ ૧: શ્ર ઙશ્રઙપ ષઉઢૈશ્ર ૨મશ્રઘપ ૭ઙશ્રોમ મશ્રઙશ્રઉ્ણર

[1] ઘ ш ઙો, 'હનિદુ ૨યોનોગનાપહ્ય', ૨, ૩૧૧- ૧૨

[2] વ ષ શ્રગનૌઊ, 'ઘુપ્ના શ્રનાન', પ ૧૦

[3] શ્રુ૨હછ, ૧૯૫૦, પ ૧૬૦ ૭ઙ

[4] ૨શ્ર, ૧૯૨૫, પ ૧૬૧ ૭ઙ; છઙ દ ш માનેનાળિ, 'યેવેઊપમેનન ાઙ હનિદુ ૨યોનોગનાપહ્ય', છાઊયુનના, ૧૯૫૦

[5] **માનસયાપુનાણ**, ૬૩૪; ૧૫૦- ૫૨; ૨૬૧૭; **મનાહ્માનદ**, ૨૨૨૭૨૯; **વસિનુ**, ૧૨૧૧૮; **મહાગાવાના**, વ ૨૧૧૫- ૧૬; **વાયુ**, ૨૮૩૨; **મનાહ્માનદ**, ૨૨૧૧૩૭; ૨૧૯૧૧

[6] વ શ્ર ષમનિહ, 'શ્ર હસિનોનય ાઙ ઢનિ શ્રનાનસ િન ૨નદ િાનદ છેયઊન', શ્રોશઙોનદ, ૧૯૩૦, પ ૧૨૩

[7] શ્રષર- શ્રઙ, ૧૯૧૧- ૧૨; શ્રુ૭ન ઙશશ૨૨ – ઙાળોન

શ્રશ્રશ્રણ્ણયરશ ૩: શ્ર છઙ૨થ૨છશ્રઙ પષથ૨મશ્રથપ શ્રોઢ થહપ ઙશ્રપ્પષમશ્રાшશ્રષશ્રમવશ્રથ

[1] 'મૌગિનાપહ્ય ાઙ યહનમાસૌમનિ', ેદનિદ વય ઘ ઢોનયિહ, શ્રુાનના, ૧૯૫૯, પ શવ્રી

[2] ઘેનાઊ શ્રુનેસદિનન'સ સપેયહ ાન નહે યેઊહ િસેસર્સાનિ ાઙ નહે ૨નદાનિ હસિનોનય છોનગનેસસ, ૧૯૬૧

[3] દમાઙષ – શઙ૨૨, ૭૮ ૭ઙ

[4] 'માનગ૭ના ૨નહિાસ' (૨નહે દનિાનિ), પપ ૧૪૮ ૭ઙ

[5] 'શ્રુનાયહનિ ઙપિમિાઊ' (૨નહે દનિાનિ), પપ ૧૪૮ ૭ઙ

[6] ૨શ્ર, ૧૮૯૯, પ ૫૭; છઙ યવાળાિ, ૧૮૯૯, પપ ૧૮૫- ૮૬

[7] દશ્રષમ (шષ) – શર, પ ૪૧૮

[8] દમાશ્રોઢષ – શશ, ૨૦ ૭ઙ; છઙ ઘનેપિસોન, '૨નનોદુયનાનિ', શ ઙિઙ

[9] ષ દહ, 'થહે ષોનગસ ાઙ વદિયાપાનિ', ૨નનોદુયનાનિ, પ ૨૯ ૭ઙ

[10] ૨વદિ, ૨૭ ૭ઙ

[11] શ્રશ્રષ્ઞ, ૧૮૮૫

[12] ૬ શ્ર ષાસ઼ની, 'ખ઼િનિઊ઼ની', ૨ણનોદુયનીિ, ૨૭

[13] 'વ઼દિય઼ાપાનિપિદાવ઼ાણ઼િ' (૨^{ન્દ} દનીિ), પ઼ ૧૨ (નવિ઼દાના)

[14] ઢ છ માઙ઼ુમદાન (દિદિ), 'હસિનોનય઼ોઙ મેનગાાઊ', વ઼ોઊ ૨, પ઼ ૨૩૩

[15] ૨વદિ, ૨૩પ઼

[16] ૬શ્રષ્ઞ (ઞષ) – શવ઼૨૨, ૯-૧૦; ૨૬઼઼ઙ – વ઼૨, ૧૬૬-૧૬૭; ૨શ્ર, ૧૮૮૧, પપ઼ ૩૪૧ ૭઼૬; ૨૬઼ઙ – શ૨વ઼, ૭૪૧ ૭઼૬

[17] ૬ઞઢ઼ષ – શઙ઼૨૨, ૭૮ ૭઼૬

[18] ૨૬઼ઙ – શશશ૨વ઼, ૨૨

[19] ૨વદિ

[20] ૨વદિ, પ઼ ૨૫; છ૭઼ ૯૨ – શશશ, ૮૨

[21] ષ ૬હ઼ા, ોપ઼ યનિ઼, ૩૭

[21] શ્ર૨૬ઢ઼છ – શવ઼૨૨૨, ૮૭; ય છ ષનિયાન'સ ાનયિઊોન ષાનસકનનિ- માનિહણ઼િ વોયુમેનન઼

[22] ષ ૬હ઼ા, ોપ઼ યનિ઼, ૩૭

[23] ૭઼ શ્રોયહ, 'મેદવિ઼ાઊ હસિનોનય઼ોઙ ઞપાઊ', ઢ઼ોમે, ૧૯પ૮, પપ઼ ૧૯૭-૯૮; છ૭઼ ૨છ – ૨૨, પ૭૯-પ૮૪; ૨૬઼ઙ – શશશ, ૧૩૩-૧૪૭

[24] 'ઞીગિનાપહ્ય઼ોઙ યહાનમાસૌમનિ', શવ઼ીિ

[25] ૨૬઼ઙ – શશશ૨વ઼, ૨૧ ૭઼૬

[26] ૯૨ – શશશ, ૮૨; ૨૬઼ઙ – શશશ૨વ઼, ૨૨; ૨ઞ – ૨૨૨, ૧૧૧; ૯૨ – શશવ઼૨; છ૨ઞ, ૧૦૨; ૯૨ – શ૨૨, ૨૮-૨૯; ૨શ્ર – શઙ઼વ઼૨૨૨, ૪૭

[27] ૨૬઼ઙ – શશશ૨વ઼, ૨૨

[28] ૨ઞ – ૨૨૨, ૮૮, ૯૭, ૧૦૩, ૧૧૬, ૧૭૧-૧૭૨

[29] ઢ પ઼ છહ઼ુદહાનય઼, 'મનિહણ઼િ નિ નહે શ્રગોઙ વ઼દિય઼ાપાનિ', ૨ણનોદુયનીિ; છ૭઼ ય છ ષનિયાન, 'ષોમે ણ઼પગિનાપહયિાઊ ઢ઼ેયોનદસોઙ નહે મેદવિ઼ાઊ શ્રનીદ ઙનોમ ણાસોનન ૨ણદાિ', પ઼ ૪૦ ૭઼૬ થહે સનુદય પેનીદ ોઙ નહસિ ના ોસયણ઼િઊાોસ વેનૌન શ્રય ૧૧૦૮-૯ ાનદ ૧૧૧૯-૨૦

શ્રશ્રશ્રણઞયર૨શ ૪: ખ઼ઢ઼૨ષાઞશ્રયશ્રથથશ્ર મશ્ર૨થહ૨ઙ઼શ્ર શ્રાઞય ૬૨ષ શ્રૌશ્રોઢ઼પ઼ષ

¹ ㏿ાનયાદેવા, ળહે કનિગ ાેડ મતિહિ૭ા (૧૦૮૭-૧૧૪૫), ૌાસ ોનો ાેડ ળહે ગોાળેસળ ૌાતિોસ ાેન યનાોમાળુનગાયૂ

² **શુનાનળાનાયહાનિો** દતિદ વયૂ મસિસ ㏿િ૭િામ ષોાે૭ાનકિ, મ શ્ર, છહાોનાન નૌક ષનાાે૭૭, શ્રનાનદ (શ્રોઢ), રનદિા, ૧૮૫૫ વાાે૭૭ાવહ વદિયાનાગાાન, ષેનોસિ ㏿ો ૩૦

³ ષોાે૭ાનકિ, ોપૂ યતિ, િાિ

⁴ થહસિ માળુસયનાપિળ સિ નિ ળહે પોસસેસસાીનિ ાેડ શ્રળ હવિાાનાનદ થહાકુન ાેડ ઢાળ ડવિનાનયૂ, યાનવહાનગાા મયૂ ોાદનિગા ાેડ ળહે ળેશળ સિ વાસેદ ાેન ળહે માળુસયનાપિળ

⁵ ઢ ડ મતિના, '㏿ોળયિસ', વ૨, પ ૨૦, મષષ ㏿ો ૨૦૦૦

⁶ શ્ર ન ૫ોતિહ, 'ષાનસકનાતિ યનાોમા', ૫૫ ૨૫૧ ૭૬

⁷ ૫નાસિહનાોમાયહાનાપિ, 'હસિળોનયૂ ાેડ છ૭ાસસસયિાાે૭ ષાનસકનાતિ ડતિોનાળુન', પ ૬૬૧

⁸ ૫ શ્ર હાયાસૌાે૭, 'યેસયનાપિળવિ છાળાાે૭ાગુ ાેડ માળુસયનાપિળસ નિ મતિહિ૭ા', વાાે૭ ૨૨, શ્ર ૨૨, પ ૩૩; ㏿ો ૩૨ થૌ મસસ ાેડ ળહસિ ૌાનક ાે કનૌન નિ નહિાનઃ ાેન દેપોસતિદ નિ ળહે **નહિાન ઢેસોનયહ ષોયોતિયૂ**, શ્રાળના, ાનદ ળહે ાેળહેન નિ **ઢાળ ડવિનાનયૂ**, યાનવહાનગાા છડ મતિના, '㏿ોળયિસ', વ૨, પ ૬૪

⁹ છછ૨ – ૨, ૩૩૮; શ્રેળોનસોાન'સ 'ઢેપોનાળસ' – ૨વ, શશ૨; ષયહ્યુ૭ાેન, **નવિ૭** ૬૩; મતિના, '㏿ોળયિસ', વ૨, ૨૦

¹⁰ શ્ર૭ાયેાેડ દેપોસતિ – શ્રાનદતિ હાનસહાનાળહ હહા, ષાનદાપુન, ૩ળાના, શ્રશ્રો માદહેપુન (યાનવહાનગાા)

શ્રશ્રશ્રણ㏿યરશ ૫ઃ છહ૨㏿શ્ર, થ૨નણથ, ㏿૫શ્રશ્રડ &થહ૫ છશ્રશ્ર૨થશ્રડ શ્રોઢ થ૨ઢશ્રનહ૩૫થ૨ (૬૪૭-૭૦૨ શ્રય)

¹ િ) ષ ㏿ ષનિગહ, 'હસિળોનયૂ ાેડ થનિહા'; િાિ) ઢ ૫ છહુેદહાનયૂ, 'હસિળોનયૂ ાેડ નહિાન'; િાિાિ) ૩પેનદના થહાકુન, 'હસિળોનયૂ ાેડ મતિહિ૭ા'; વિ) 'છોમપોહેનસવિ હસિળોનયૂ ાેડ નહિાન', દતિદ વયૂ ન શ્ર ષનિહા, મયૂ ાનળયિે૭ ાેન ㏿ોનળહ નહિાન, છહાપળન શશશવ; વ) ઢ છ માાડમદાનઃ (ા) 'શ્રનયોનિળ મેનગાા૭', (વ) 'હસિળોનયૂ ાેડ મેનગાા૭' (૬); વાિ) ૌાગેનદના મસિહના'સ પનાનિોદ સપેયહ ાળ ઘ ય છો૭૭ાે, મેગુસાનાાનિ ૨૨૪ ૧૮૭૬ ોગાાનદનિગા ષવેળાપુન ાસ ળહે છાપતિાે૭ ાેડ મતિહિ૭ા ાનદ ાેળહેન ાનળયિે૭સ પુવ૭સિહેદ નિ **યનિામાન** (હનિદિ શ્રૌક૭યૂ); વાિાિ) ય યેવાહુતિ, 'હાનસહાઃ શ્ર શ્રો૭તિયિાે૭ નોગિનાપહ્યૂ'; વાિાિાિ) ય ઢ ઢેગાનિ, 'શ્રનયોનિળ ㏿પો૭'; ાનદ શિ) 'થહે ડતિ ાેડ હેનિળસાનગા' વયૂ હુ ડિ (ળનાનસ૭ાળેદ વયૂ નોાે૭) થહે ોયેનળ પુવ૭યિાળિાનિ ાેડ 'ષવેળાપુન ાનદ શ્રનુનાસવા' દોસ નોળ નેયેસસતિાળે ાનયૂ મેનળાનિ નિ મયૂ વાિ

² ㏿ છ ષેન, 'શ્રયયુોનળસ ાેડ ૨નદિા ાનદ ૫ાસહમનિ નિ ળહે યયૂનાસળયિ હસિળોનોસિ ાેડ ળહે થાનગા શ્રેનાદિ' (ષાનળનિકિળાન, ૧૮૬૮), પ ૩ ૭૬

³ ૨વદિ, ૪

⁴ ૨વદિ, ૫

⁵ નોાે૭, નઢશ્રોશ્રો – ૨, ૨નળન ૧૬, ૮૧; છડ ઢ ૫ છહુેદહાનયૂ, 'થહે હુના ૨નવાસાીનિ ાેડ ૨નદિા' નિ ળહે શ્ર૭ોકાન છોમમેમોનાળાનિ વાાે૭ાન

[6] ‌ચ મ શ્વાનનિકાન, ‘ષનાહિાનસા ેડ ચ્યાનુળા’, પ્ ૩૪

[7] ચનાિમાન, મોવ ૬, ૧૯૭૭ &ાઉસો ૩૦[16] શ્રોચન, ૧૯૭૭

[8] ષ ૬હા, ૧૯૭૬

[9] ૬ શ્વ ષહાનમા, ‘ઢેપુવઉયિસ નિ શ્રનયેનિન સ્નદા’, ઙેદિન, ૧૯૬૮

[10] ૬શ્રશ્રોઢ, ૧૯૧૧, ૩૭ ઙ૬ ાનદ ૫૩ ઙ૬

[11] ‘હાનસા’, પ્ ૨૧૦

[12] શ્વ છ ગાગયહિ, ‘ષનિ- સ્નદાનિ ષ્તુદેસિ’, ૨૬૮; હ્ ડિ, ‘થહે ઉદિાેડ હેુનિનસાનગા’, પ્ ૧૫૬ (ગાઉ’સે દનિાન)

[13] ચેવ્હાન, ૨૨૮

[14] ૯૬૨, ૩૬૬-૬૭; ૬મહ્ય, ૨ ૩૩૪-૩૫ વ્હાદિયો ટ્ાતેસ છ૬શ્ર (થઙ) શ્વશ્રોહશ્રોઙશ્રોાનિહ થનિહુન ાનદ નહે નાિવન છહ૨ણમ-થશ્રો- શ્રોએ૨ાનિહ નાિવન ગાગમાનિ ગોનહ ષમનિહ ાનદ વ્હાદિયા ાને નોનન નહે ન્નુનહ નહાન ાનહેનાનાનિનસ થહેને સિ। સનનોનગા નનાદનિાન નિ મનિહઉ નહાન નહે થવિનાનસ હાદ પઉાપેદ હાવ્હોય નિ થનિહુન સનિયે શ્રમાનાવ્હાનાાસ નિ ાસયેનદાનયે થનિહુન નાિવનસાનાગિાનાને નિ મેપાઉ

[14ક] ઢ ચ છહેદહાનય, ‘હસિનોનયોડ મુસઉમિ ઢુઉ નિ થનિહુન’, ‘મનિહઉ નિ નહે શ્રગોડ વ્હદિયાપાનિ’ ઙોન દેનાઉસ્

[15] શ્વેનેયહ, ‘શ્ર ષ્તુદ્યોડ નહે છહોનયિઉસોડ ઙાદાકહ’; છઙ ઙેવ્હ, ‘ઙ મેપાઉ’, ૨૨, ૧૪૮ ઙન-૧; ૬શ્ર – ૨શ, ૨૯૭ ઙ૬; ૪૦૧ ઙ૬ હોસેપહ મેદહામ, ‘ષયેનિયે ાનદ છવિઉસિાનાનિ નિ છહનિા’, ૨, ૩૧૭

[16] ૬શ્રષમ (ઙનનેનસ) – શર્શ, ૧૯૫૩, પ્ ૪૩

[17] ઢ ચ છહેદહાનય, ‘ષેઉયન સ્નસયનપિનાનિસોડ ગાહિન’

[18] શ્વ છ ગાગયહિ, ‘સ્નદાાનદ છહનિા’ (મૈ, ૧૯૫૧), ૫૫ ૧૫-૨૦

[19] શ્વેપઉ’સ છહનિા, માય, ૧૯૫૬

[20] ચ ઢ ઢેગામિ, ‘શ્રનયેનિન મેપાઉ’, છાઉયુનના, ૧૯૬૦, પ્ ૧૫૮, ૧૮૨નય

[21] થહોઉઉ- કનોન નુને વેનોન મેપાઉ ાનદ થવિન ાને:

- ા ચ્યુના – ચ્યાનહમાનદુ – હેનુના – ગયિહાકહોના – ઘાનહપાનસા ઉાન નહે નનાદે નુને નો શ્વાનાન ઙનોમ ઙહાસા સ્ન નાકેસ સશિ દાયસ ઙનોમ ચ્યુનાનો ચ્યાનહમાનદુ ાનદ નહેને ાને વ્હાનાસિ નનાદે ાનપોસનસ વેનોન નહે વ્હાઉઉય ાનદ ઙહાસા
- ાા ગાનેપા – ચહુઉકિહેઉ – શ્વાઉાનયહોક દે નોનનહ યાનયહનિગા નહે યોનસોડ ગહુનાિ ચ્યોસાિાયહનિગા મેસનાિનદ ચ્યોદાનિ ગાનેપા પેનમનિનેદુ નહામપેનેદ નનાદે નો ગહાનાગાોન

ÏÏ હ્રુેનેય ઙનેમ પ્યાળ્હમાનદ્દ ળો હે્તુાના ળોક ઙવિ્ર દાયસ્ ક્ષળોાસ । ેગુાઊન ળહેનુોગહઙો િન ૧૭૮૩ ૌહેન પ્યિપાળનયિક પાસસેદ ળહ્નુોગહ ળહસિ નુોળે ળહ્નુોગહ છહાનદનાગાિ, છહિાઊનગા, જહમાિપહેદ્દ, જહાનિસે, હે્તુાના, જયિહાકહેનિ

થહેેાેસ ાેોળહેન પાસસ ળહ્નુોગહ પ્યહોકહ્ના ાનદ ળહેન ળહ્નુોગહ ળહે વેદ ાેઙ ળહે નવિ્રન જાગામાળ િઙોન સોમેળમિસ દ્દોન ળો માકોાનપુન્ શ્રયયોનદનિગા ળો ઘોનગા િનદ મોેને ેને યનોસસેસ ળહે ળેનનાળિનય ાેઙ ળહે મુગહાઊ ાળ **જાનનાહિા (જહાપળાહિા** િન ળહે નોનળહે-ાસળેનન નાઊિ સેયળાેિન (છઙ મય 'હસિળોનય ાેઙ મુસઊમિ નુઊ િન થપિ્ુન' ાનદ ાઊસો **મુઙાઙઙાનાનાના** ળનાનસઊળેદ વય ષપિ હાદુનાળહ) ળો ળહે કનિગાદોમ ાેઙ માકોાનપુન્ થહેેાેસ । દેનસે ઙાેેસળ ાનદ માઊાનાિ (ઙેવ્ર – ૨, ૧૨૦) થહે માકોાનપુન- પ્યહોકહ્ના નુોળે ાેસ ઙોઊઊોદ વય વેસસદિેનિ િન ૧૭૨૨ થહે ઊનિક ળહ્નુોગહ ષનિદ્દહુઊગાિનહ ળોક ળો માહોળળાનિ ળહ્નુોગહ થનિપાળાન ળો હાનાકપુન ાનદ ળહેનયે ળો ળહે ક્ષનદાિન વોનદેન્ થહે થવિળાન પાનળય ાેહે યામે ળો સયોનળ શ્રળાસિા યપિામકાના ઙનેમ વ્રકિનામાસાિઊ મુસળ હાવે ઙોઊઊોદે િળહેન ળહે માકોાનપુન નુોળે ાેન ળહે ષનિદ્દહુઊગાિનહ નુોળે વેયુાસે ળહે પાનળય ેનાયહેદ ળહે વાનક ાેઙ ળહે ઘાનગેસ સળનાળિોય (ાેપપોસાિ ળહે ઉનાવિ્રનસળિય) ાનદ યનોસસેદ ાેવ્રન ળો ળહે ઉનાવિ્રનસળિય થહસિ સહોસ ળહાળ ળહેય ઙોઊઊોદ ળહે ળનાદાિળિાનાઊ થપિ્ુન નુોળેુ પ ળો પ્યુનસેઊ ાેન ળહે નોનળહ વાનક ાેઙ ળહે ઘાનગેસ ાનદ યનોસસેદ ાેવ્રન ળો ળહે ઉનાવિ્રનસળિય ાેન ળહે ાેળહેન સદ્દિે હાળાિ ક્ષઊ્યાસ ાેઙ જેનગાાઊ િન ળહે ૧૪[ળહ] યેનળુનય શ્રય ેનાેેદ મિપાઊ વ્રાિ યાનવહાનગાા ળહ્નુોગહ હાનાકપુન- ષનિદ્દહુઊગાિનહ નુોળે ાસ િળ ાેસ દઙાિઙયિઊળ ળો ગો ળહ્નુોગહ શ્રુનેો, ાનદ ઊઙળ મિપાઊ વય ાેય ાેઙ ળહે નવિ્રન જાગામાળ્ થહેે સિ ાેોળહેન નુોળે ઙનેમ ૩ શ્ર સદ્દિે શ્રનોળહેન ળનાદે નુોળે ાેસ ઙનેમ શ્રાઊપા ળો ઘોનાકહ્પુન્ ક્ષળ ળોક નાિ દાયસ ઙનેમ શ્રાઊપા ળો ેનાયહ ળહે ઙનોનળેનસ ાેઙ થવિળ્

[૨૨] હ્રશ્રષજ (ઙોળેનસ) – શ્વ્ર૨, ૧૮૪

[૨૩] યેવ્રાહુળાિ, પ્ ૨૨૮ ષહે હાસ નોળ વેન ાવઊ ળો દેયપિહેન યોનેયળઊય ળહે ક્ષનદાિને ટુવ્રાઊનળસ ાેઙ ળહે છહનિસે નામેસ ાેઙ નવિ્રનસ ાનદ પઊાયેસ સો ઙાન ળહ્ોગહ સહે દેસેનવેસ યનેદાિ ઙોન વનાનિગાનિગા ળો ઊગાિહળ સો માનય છહનિસે સુોનયેસ હળિહેનળો નકનોન ળો સયહોઊનસ્

[૨૪] જઢશ્રોશ્રો – ૨૨, ૭૭ ઙન ૧૦૦; થહે ાેનદ **ઢશ્રો- ષ૬૨- ઙ૨** (વ્રનળળાિ) દોસ નોળ ાેયયુન િન ળહે 'ઙઙાિ ાેઙ હેુનિળસાનગા' ળનાનસઊળેદ વય જોઊ શ્રોેનોનદેનસ િઙ ળહે પઊાિનમિ ાયળાઊઊય વ્રસાિળેદ ળહે વ્રનળળાિ યુોનળનય

[૨૫] ઢ્ પ્ય છહ્રેુદહાનય, 'ઘોવ્રનદ્દિાગુપળા'

[૨૬] મિદહામ, 'ષયોનિયે ાનદ છવિ્રાઊસિાળોનિ િન છહનિા', ૨્

[૨૭] માનાયાન છહાનદના ષેન, 'શ્રયયુોનળસ ાેઙ ક્ષનદાિ ાનદ પ્યાસહમનિ િન ળહે યયનાસળયિ હસિળોનેસિ ાેઙ ળહે થાનગા શ્રેનોદિ', ષાનળાિનકિળાન, ૧૮૬૮ ક્ષળ યોનળાિનસ વોળહ ળહે છહનિસે ાનદ પ્નગાઊસિહ વ્રનસાિનસ ાેઙ ળહે શ્રોનગો પસિોદ્દ થાનગા દયનાસળય નુઊદ છહનિા વેળોન શ્રય દ૧૮ – ૮૦૭

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

વ઼રયપ્રૃશ્ર મશ્રરથહ઼રઙ઼ર ષશ્રમષપ્પઢ઼રથ થઉથશ્રોઢ઼

ॐ श्रमन ळी हा।

क्रियाकालयोःसंबंध

क्रियाकालौ शब्दब्रह्मणः शक्तिरिव वर्तेते। भर्तृहरिमते क्रियायाः विविधभेदानां आश्रयः कालशक्तिरिव अस्ति।
क्रियायाः षड्भावविकाररूपभेदाः कालसापेक्ष एव भवन्ति यथा- जायते, अस्त्यादि। वाक्यपदीये क्रियाभेदस्य कारणरूपे कालः मतो। क्रियायाः क्रमरूपतायाः आधारः कालशक्तिरिव अस्ति। भर्तृहरिणा कालसमुद्देशे उक्तं यत् कार्यकारणस्य अभेदोपचारेण कालोऽपि व्यापाररूपः वर्तते।
महाभाष्यकारानुसारेण भूतभविष्यद्वर्तमानादि कालस्य अभिव्यक्ति क्रियावशात् ; क्रियाभावेद्य न भवितुं शक्यते। अन्यथा कालः क्रियाभिन्नः नास्ति।
भर्तृहरिमते क्रिया कालात्मा भवति-
कालात्मा यद्रूपं तदस्तीति प्रतीयते।
परतिस्तु परिच्छिन्नं भाव रूपेव कथ्यते॥
अभिप्रायमस्ति यत् प्रसिद्धपरिमाणयुक्तक्रिया अप्रसिद्धपरिमाणयुक्तक्रियां प्रति परिच्छेदिका भवति।
यथा- दिवसमध्ये रात्रि दिवस शब्देन उदयादि अस्तमयान्तः आदित्यगति प्रवण्यः उच्यते। स च परिच्छेदकत्वात् कालः अस्ति।
चान्द्रक्रमेऽपि कालः क्रियां प्रति क्रियान्तरपरिच्छेदप्रवृत्ता भवति अन्यथा या क्रिया नाडिका, परिमाणा भवति सा कालेन अभिधीयते।
उदा - गोदोहमास्ते।
भर्तृहरिमते: यदा: वह्निक्रियायाः अवयवकस्य निश्चयति न भवितुं शक्यते तदा ध्याने वह्निक्रियायाः संक्रान्तिः भवति

पुनश्च बुद्धौ संकलनया समूहीकरणं भवति। अतः क्रियान्तराभावे बाह्यक्रियाभावे वा सा क्रिया ध्यानरूपा काल रूप्यते। हेलाराजानुसारेण प्रारम्भप्रवाहादिक्रिया एव बाह्यक्रियायाः परिच्छेदिका वर्त्तते।
पूर्वपक्षः कथयति यत् क्रियाव्यतिरिक्तः कालः यदि नास्ति तर्हि भावरूपक्रियायाम् मध्ये योगः न भवतीत्यम् पुनश्च 'भूता सत्ता' इति कथं नित्यत्वम् वर्त्तते। भर्तृहरिः पूर्वपक्षस्य शंकायाः समाधनं करोति यत् यथा 'भूतो घटः' वाक्ये सत्तारूपक्रियायाः भूतत्वं भवति न तु घटस्य। तथैव 'भूता सत्ता' वाक्येन द्रव्यव्यवच्छिन्नसत्तायाः भूतत्वं कथनं न भवति। अपितु सत्तारूपक्रियायाः कथनं भवति। हेलाराजमते कालः क्रियाद्वारकः क्रियोन्मुख्यस्य भवति। अपि च पञ्चावसानपर्यन्तः क्षणमात्राः वर्त्तते। भर्तृहरिः मनुते यत् यौगपद्यरूपे क्रिया श्रुत्वाऽपि तासु क्रमरूपता वर्त्तते। समूहरूपे{ पि क्रियायाः मध्ये कालभेदेनैव भेदं स्पष्टं भवति यतोहि कालेन एव क्रमरूपता भवति। भर्तृहरिः कालं 'हायन' इति कथयति। 'हायन' इत्यस्यार्थः ''जहाति क्रिया इति हायनः'' वर्त्तते। क्रियायाः परिच्छेदकेनैव एवम्प्रकारेण। समन्वयनं वर्त्तते। अत्रापि कालः क्रियोपायकः वर्त्तते। निष्कर्षतः कथितुं शक्यते यत् क्रियाकालयोः संबंधः अन्योन्याश्रयः वर्त्तते।

अध्याहितकलां यस्य कालशक्तिमुपाश्रिताः।
जन्मादयो विकाराः षड्भावभेदस्य योनयः॥ वा.प. १३
२ (क) क्रियाभेदाय कालस्तु। वा.प. ३.९.२
(ख) कालो भेदाय कल्पते। वा.प. ३.९.८
३ प्रत्यवायं तु कालस्य व्यापारो एव व्यवस्थितिः।
काल एव हि विश्वात्मा व्यापार इति कथ्यते॥ वा.प. ३.९.१२
४अथवा नानत्वेन क्रियां भूतभविष्यद्वर्त्तमानाः कालं व्यज्यन्ते असत्यादभिश्रियापि भूतभविष्यद्वर्त्तमानः कालो व्यज्यते। महा. १३१
१म.भा. ११७०
२क्रियान्तरपरिच्छेदं प्रवृत्ता या क्रियां प्रति।
निश्चिज्ञात परिमाणा सा काल इत्यभिधीयते॥
३ध्याने रूपस्य संकलनतिध्यानेनैवानुसंहृतिः।
अतः क्रियान्तराभावे सा क्रिया काल रूप्यते॥ वा.प. ३.९.७८
४वा.प. ३.९.७८, प्रकाश टीका
५भूतो घट इतीयं च सत्ताया एव भूतता।
भूता सत्तेति सत्तायाः सत्ता भूताभिधीयते॥ वा.प. ३.९.७९
६व्यतिरिक्तकालदर्शनेऽप्ययस्ति संबंधः क्रियामुख्यस्तु सः॥ वा.प. ३.९.७९ पर हेलाराज टीका, पृ ५७१
१वा.प. ३.९.८३ पर हेलाराज टीका, पृ ५७८
२क्रमे विभिद्यते रूपं यौगपद्ये न भिद्यते।
क्रिया तु यौगपद्ये{ पि क्रमरूपानुपातिनी। वा.प. २४६५
३जहाति क्रिया इति हायनः। वा.प. ३.०२९
४क्रियोपाधिश्चयं सिद् भूतभविष्यद्वर्त्तमानता। वा.प. ३.९, प्र.प्र. पृ ५२६

संदर्भग्रन्थाः-

१ महाभाष्य, सं-भार्गव शास्त्री, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली।

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

૨ વાક્યપદીય, દ્વિતીયકાણ્ડ, ; પુણ્યરાજ ટીકા સહિતિદ્ય કેએસએસ અય્યર, પૂના, ડક્કન ૧૯૮૩
૩ વાક્યપદીય ; તૃતીય કાણ્ડદ્ય, ; પ્રકાશ એવં અમ્બાકર્ત્રી ટીકા સહિતિદ્ય - રઘુનાથ શર્મા, સં સં વિવિ ૧૯૭૭

વિદેહ નૂતન અંક ભાષાપાક રચનાલેખન-

ઇંગ્લિશ-મૈથિલી- મૈથિલી-ઇંગ્લિશ- પ્રોજેક્ટકેં આગૂ બઢ़ાઉ, અપન સુઝાવ આ યોગદાન ઈ-મેલ દ્વારા ggajendra@videha.com પર પઠાઉ।

૧ભારત આ નેપાલક મૈથિલી ભાષા-વૈજ્ઞાનિક લેખની દ્વારા બનાઓલ માનક શૈલી આ ૨મૈથિલીમે ભાષા સમ્પાદન પાઠ્યક્રમ

૧નેપાલ આ ભારતક મૈથિલી ભાષા-વૈજ્ઞાનિક લેખની દ્વારા બનાઓલ માનક શૈલી

***૧૧ નેપાલક મૈથિલી ભાષા વૈજ્ઞાનિક** લેખની દ્વારા બનાઓલ માનક ઉચ્ચારણ આ લેખન શૈલી*

(ભાષાશાસ્ત્રી ડા. રામાવતાર યાદવક ધારણાકેં પૂર્ણ રૂપસँ સઙ્ગ લઽ નિર્ધારિત)

મૈથિલીમે ઉચ્ચારણ તથા લેખન

૧*પઞ્ચમાક્ષર આ અનુસ્વાર*: પઞ્ચમાક્ષરાન્તર્ગત ઙ, ઞ, ણ, ન એવં મ અબૈત અછિ। સંસ્કૃત ભાષાક અનુસાર શબ્દક અન્તમે જાહિ વર્ગક અક્ષર રહૈત અછિ ઓહી વર્ગક પઞ્ચમાક્ષર અબૈત અછિ। જેના-

અઙ્ક (ક વર્ગક રહબાક કારણે અન્તમે ઙ્ આએલ અછિ।)

પઞ્ચ (ચ વર્ગક રહબાક કારણે અન્તમે ઞ્ આએલ અછિ।)

ખણ્ડ (ટ વર્ગક રહબાક કારણે અન્તમે ણ્ આએલ અછિ।)

સન્ધિ (ત વર્ગક રહબાક કારણે અન્તમે ન્ આએલ અછિ।)

ખમ્ભ (પ વર્ગક રહબાક કારણે અન્તમે મ્ આએલ અછિ।)

ઉપર્યુક્ત બાત મૈથિલીમે કમ દેખલ જાઇત અછિ। પઞ્ચમાક્ષરક બદલેમે અધિકાંશ જગહપર અનુસ્વારક પ્રયોગ દેખલ જાઇછ। જેના- અંક, પંચ, ખંડ, સંધિ, ખંભ આદિ। વ્યાકરણવિદ પણ્ડિત ગોવિન્દ ઝાક કહબ છનિ જે કવર્ગ, ચવર્ગ આ ટવર્ગસँ પૂર્વ અનુસ્વાર લિખલ જાએ તથા તવર્ગ આ પવર્ગસँ પૂર્વ પઞ્ચમાક્ષરે લિખલ જાએ। જેના- અંક, ચંચલ, અંડા,

अन्त तथा कम्पना मुदा हिन्दीक निकट रहए आधुनिक लेखक एहि बातकेँ नहि मानैत छथि। ओ ओकरा अन्त आ कम्पनाक जगहपर सेहो अंत आ कंपना लिखैत देखल जाइत छथि।

नवीन पद्धति किछु सुविधाजनक अवश्य छैक। किएक तँ एहिमे समय आ स्थानक बचत होइत छैक। मुदा कतोक बेर हस्तलेखन वा मुद्रणमे अनुस्वारक छोट सन बिन्दु स्पष्ट नहि भेलासँ अर्थक अनर्थ होइत सेहो देखल जाइत अछि। अनुस्वारक प्रयोगमे उच्चारण-दोषक सम्भावना सेहो ततबए देखल जाइत अछि। एतदर्थ कसँ लऽ कऽ पवर्ग धरि पञ्चमाक्षरेक प्रयोग करब उचित अछि। यसँ लऽ कऽ ज्ञ धरिक अक्षरक सङ्ग अनुस्वारक प्रयोग करबामे कतहु कोनो विवाद नहि देखल जाइछ।

२.ढ आ ढ़ : ढ़क उच्चारण "र् ह"जकाँ होइत अछि। अतः जतऽ "र् ह"क उच्चारण हो ओतऽ मात्र ढ़ लिखल जाए। आन ठाम खालि ढ लिखल जएबाक चाही। जेना-

ढ = ढाकी, ढेकी, ढीठ, ढेउआ, ढङ्ग, ढेरी, ढाकनि, ढाठ आदि।

ढ़ = पढ़ाइ, बढ़ब, गढ़ब, मढ़ब, बुढ़बा, साँढ़, गाढ़, रीढ़, चाँढ़, सीढ़ी, पीढ़ी आदि।

उपर्युक्त शब्द सभकेँ देखलासँ ई स्पष्ट होइत अछि जे साधारणतया शब्दक शुरूमे ढ आ मध्य तथा अन्तमे ढ़ अबैत अछि। इएह नियम ड आ ड़क सन्दर्भ सेहो लागू होइत अछि।

३.व आ ब : मैथिलीमे "व"क उच्चारण ब कएल जाइत अछि, मुदा ओकरा ब रूपमे नहि लिखल जएबाक चाही। जेना- उच्चारण : बैद्यनाथ, बिद्या, नब, देबता, बिष्णु, बंश, बन्दना आदि। एहि सभक स्थानपर क्रमशः वैद्यनाथ, विद्या, नव, देवता, विष्णु, वंश, वन्दना लिखबाक चाही। सामान्यतया व उच्चारणक लेल ओ प्रयोग कएल जाइत अछि। जेना- ओकील, ओजह आदि।

४.य आ ज : कतहु-कतहु "य"क उच्चारण "ज"जकाँ करैत देखल जाइत अछि, मुदा ओकरा ज नहि लिखबाक चाही। उच्चारणमे यज्ञ, जदि, जमुना, जुग, जाबत, जोगी, जदु, जम आदि कहल जाएवला शब्द सभकेँ क्रमशः यज्ञ, यदि, यमुना, युग, याबत, योगी, यदु, यम लिखबाक चाही।

५.ए आ य : मैथिलीक वर्तनीमे ए आ य दुनू लिखल जाइत अछि।

प्राचीन वर्तनी- कएल, जाए, होएत, माए, भाए, गाए आदि।

नवीन वर्तनी- कयल, जाय, होयत, माय, भाय, गाय आदि।

सामान्यतया शब्दक शुरूमे ए मात्र अबैत अछि। जेना एहि, एना, एकर, एहन आदि। एहि शब्द सभक स्थानपर यहि, यना, यकर, यहन आदिक प्रयोग नहि करबाक चाही। यद्यपि मैथिलीभाषी थारू सहित किछु जातिमे शब्दक आरम्भोमे “ए”केँ य कहि उच्चारण कएल जाइत अछि।

ए आ “य”क प्रयोगक सन्दर्भमे प्राचीने पद्धतिक अनुसरण करब उपयुक्त मानि एहि पुस्तकमे ओकरे प्रयोग कएल गेल अछि। किएक तँ दुनूक लेखनमे कोनो सहजता आ दुरूहताक बात नहि अछि। आ मैथिलीक सर्वसाधारणक उच्चारण-शैली यक अपेक्षा एसँ बेसी निकट छैक। खास कऽ कएल, हएब आदि कतिपय शब्दकेँ कैल, हैब आदि रूपमे कतहु-कतहु लिखल जाएब सेहो “ए”क प्रयोगकेँ बेसी समीचीन प्रमाणित करैत अछि।

१६. *हि, हु तथा एकार, ओकार*: मैथिलीक प्राचीन लेखन-परम्परामे कोनो बातपर बल दैत काल शब्दक पाछाँ हि, हु लगाओल जाइत छैक। जेना- हुनकहि, अपनहु, ओकरहु, तत्कालहि, चोट्टहि, आनहु आदि। मुदा आधुनिक लेखनमे हिक स्थानपर एकार एवं हुक स्थानपर ओकारक प्रयोग करैत देखल जाइत अछि। जेना- हुनके, अपनो, तत्काले, चोट्टे, आनो आदि।

१७. *ष तथा ख*: मैथिली भाषामे अधिकांशतः षक उच्चारण ख होइत अछि। जेना- षड्यन्त्र (खड़यन्त्र), षोडशी (खोड़शी), षट्कोण (खटकोण), वृषेश (वृखेश), सन्तोष (सन्तोख) आदि।

१८. *ध्वनि-लोप*: निम्नलिखित अवस्थामे शब्दसँ ध्वनि-लोप भऽ जाइत अछि:

(क) क्रियान्वयी प्रत्यय अयमे य वा ए लुप्त भऽ जाइत अछि। ओहिमे सँ पहिने अक उच्चारण दीर्घ भऽ जाइत अछि। ओकर आगाँ लोप-सूचक चिह्न वा विकारी (’ ऽ) लगाओल जाइछ। जेना-

पूर्ण रूप : पढ़ए (पढ़य) गेलाह, कए (कय) लेल, उठए (उठय) पड़तौक।

अपूर्ण रूप : पढ़’ गेलाह, क’ लेल, उठ’ पड़तौक।

पढ़ऽ गेलाह, कऽ लेल, उठऽ पड़तौक।

(ख) पूर्वकालिक कृत आय (आए) प्रत्ययमे य (ए) लुप्त भऽ जाइछ, मुदा लोप-सूचक विकारी नहि लगाओल जाइछ। जेना-

पूर्ण रूप : खाए (य) गेल, पठाय (ए) देब, नहाए (य) अएलाह।

अपूर्ण रूप : खा गेल, पठा देब, नहा अएलाह।

(ग) स्त्री प्रत्यय इक उच्चारण क्रियापद, संज्ञा, ओ विशेषण तीनूमे लुप्त भऽ जाइत अछि। जेना-

पूर्ण रूप : दोसर मालिनि चलि गेलि।

अपूर्ण रूप : दोसर मालिन चलि गेल।

(घ) वर्तमान कृदन्तक अन्तिम त लुप्त भऽ जाइत अछि। जेना-

पूर्ण रूप : पढ़ैत अछि, बजैत अछि, गबैत अछि।

अपूर्ण रूप : पढ़ै अछि, बजै अछि, गबै अछि।

(ङ) क्रियापदक अवसान इक, उक, ऐक तथा हीकमे लुप्त भऽ जाइत अछि। जेना-

पूर्ण रूप: छियौक, छियैक, छहीक, छौक, छैक, अबितैक, होइक।

अपूर्ण रूप : छियौ, छियै, छही, छौ, छै, अबितै, होइ।

(च) क्रियापदीय प्रत्यय न्ह, हु तथा हकारक लोप भऽ जाइछ। जेना-

पूर्ण रूप : छन्हि, कहलन्हि, कहलहुँ, गेलह, नहि।

अपूर्ण रूप : छनि, कहलनि, कहलौँ, गेलऽ, नइ, नञि, नै।

९.*ध्वनि स्थानान्तरण* : कोनो-कोनो स्वर-ध्वनि अपना जगहसँ हटि कऽ दोसर ठाम चलि जाइत अछि। खास कऽ ह्रस्व इ आ उक सम्बन्धमे ई बात लागू होइत अछि। मैथिलीकरण भऽ गेल शब्दक मध्य वा अन्तमे जँ ह्रस्व इ वा उ आबए तँ ओकर ध्वनि स्थानान्तरित भऽ एक अक्षर आगाँ आबि जाइत अछि। जेना- शनि (शइन), पानि (पाइन), दालि (दाइल), माटि (माइट), काछु (काउछ), मासु (माउस) आदि। मुदा तत्सम शब्द सभमे ई नियम लागू नहि होइत अछि। जेना- रश्मिकेँ रइश्म आ सुधांशुकेँ सुधाउंस नहि कहल जा सकैत अछि।

१०.*हलन्त(्)क प्रयोग* : मैथिली भाषामे सामान्यतया हलन्त (्)क आवश्यकता नहि होइत अछि। कारण जे शब्दक अन्तमे अ उच्चारण नहि होइत अछि। मुदा संस्कृत भाषासँ जहिनाक तहिना मैथिलीमे आएल (तत्सम) शब्द सभमे हलन्त प्रयोग कएल जाइत अछि। एहि पोथीमे सामान्यतया सम्पूर्ण शब्दकेँ मैथिली भाषा सम्बन्धी नियम अनुसार हलन्तविहीन राखल गेल अछि। मुदा व्याकरण सम्बन्धी प्रयोजनक लेल अत्यावश्यक स्थानपर कतहु-कतहु हलन्त देल गेल अछि। प्रस्तुत पोथीमे मथिली लेखनक प्राचीन आ नवीन दुनू शैलीक सरल आ समीचीन पक्ष सभकेँ समेटि कऽ वर्ण-विन्यास कएल गेल अछि। स्थान आ समयमे बचतक संगहि हस्त-लेखन तथा तकनीकी दृष्टिसँ सेहो सरल होबऽबला हिसाबसँ वर्ण-विन्यास मिलाओल गेल अछि। वर्तमान समयमे मैथिली मातृभाषी पर्यन्तकेँ आन भाषाक माध्यमसँ मैथिलीक ज्ञान लेबऽ पड़ि रहल परिप्रेक्ष्यमे लेखनमे सहजता तथा एकरूपतापर ध्यान देल गेल अछि। तखन मैथिली भाषाक मूल विशेषता सभ कुण्ठित नहि

होइक, ताहू दिसि लेखक-मण्डल सचेत अछि। प्रसिद्ध भाषाशास्त्री डा. रामावतार यादवक कहब छनि जे सरलताक अनुसन्धानमे एहन अवस्था किन्नहु ने आबऽ देबाक चाही जे भाषाक विशेषता छाँहमे पडि जाए।

- (भाषाशास्त्री डा. रामावतार यादवक धारणाकेँ पूर्ण रूपसँ सङ्ग लऽ निर्धारित)

१२ मैथिली अकादमी, पटना द्वारा निर्धारित मैथिली लेखन-शैली

१ जे शब्द मैथिली-साहित्यक प्राचीन कालसँ आइ धरि जाहि वर्त्तनीमे प्रचलित अछि, से सामान्यतः ताहि वर्त्तनीमे लिखल जाय- उदाहरणार्थ-

ग्राह्य

एखन
ठाम
जकर, तकर
तनिकर
अछि

अग्राह्य
अखन, अखनि, एखेन, अखनी
ठिमा, ठिना, ठमा
जेकर, तेकर
तिनकर। (वैकल्पिक रूपेँ ग्राह्य)
ऐछ, अहि, ए।

२ निम्नलिखित तीन प्रकारक रूप वैकल्पिकतया अपनाओल जाय: भऽ गेल, भय गेल वा भए गेल। जा रहल अछि, जाय रहल अछि, जाए रहल अछि। कर' गेलाह, वा करय गेलाह वा करए गेलाह।

३ प्राचीन मैथिलीक 'न्ह' ध्वनिक स्थानमे 'न' लिखल जाय सकैत अछि यथा कहलनि वा कहलन्हि।

४ 'ऐ' तथा 'औ' ततय लिखल जाय जत' स्पष्टतः 'अइ' तथा 'अउ' सदृश उच्चारण इष्ट हो। यथा- देखैत, छलैक, बौआ, छौक इत्यादि।

५ मैथिलीक निम्नलिखित शब्द एहि रूपे प्रयुक्त होयत: जैह, सैह, इएह, ओएह, लैह तथा दैह।

६ ह्रस्व इकारांत शब्दमे 'इ' के लुप्त करब सामान्यतः अग्राह्य थिक। यथा- ग्राह्य देखि आबह, मालिनि गेलि (मनुष्य मात्रमे)।

७ स्वतंत्र ह्रस्व 'ए' वा 'य' प्राचीन मैथिलीक उद्धरण आदिमे तँ यथावत राखल जाय, किंतु आधुनिक प्रयोगमे वैकल्पिक रूपेँ 'ए' वा 'य' लिखल जाय। यथा:- कयल वा कएल, अयलाह वा अएलाह, जाय वा जाए इत्यादि।

८ उच्चारणमे दू स्वरक बीच जे 'य' ध्वनि स्वतः आबि जाइत अछि तकरा लेखमे स्थान वैकल्पिक रूपेँ देल जाय। यथा- धीआ, अढ़ैआ, विआह, वा धीया, अढ़ैया, बियाह।

९ सानुनासिक स्वतंत्र स्वरक स्थान यथासंभव 'ञ' लिखल जाय वा सानुनासिक स्वर। यथा:- मैञा, कनिञा, किरतनिञा वा मैआँ, कनिआँ, किरतनिआँ।

१० कारकक विभक्तिक निम्नलिखित रूप ग्राह्य:- हाथकेँ, हाथसँ, हाथेँ, हाथक, हाथमे। 'मे' मे अनुस्वार सर्वथा त्याज्य थिक। 'क' क वैकल्पिक रूप 'केर' राखल जा सकैत अछि।

११ पूर्वकालिक क्रियापदक बाद 'कय' वा 'कए' अव्यय वैकल्पिक रूपेँ लगाओल जा सकैत अछि। यथा:- देखि कय वा देखि कए।

१२ माँग, भाँग आदिक स्थानमे माङ, भाङ इत्यादि लिखल जाय।

१३ अर्द्ध 'न' ओ अर्द्ध 'म' क बदला अनुसार नहि लिखल जाय, किंतु छापाक सुविधार्थ अर्द्ध 'ङ' , 'ञ', तथा 'ण' क बदला अनुस्वारो लिखल जा सकैत अछि। यथा:- अङ्क, वा अंक, अञ्चल वा अंचल, कण्ठ वा कंठ।

१४ हलंत चिह्न नियमतः लगाओल जाय, किंतु विभक्तिक संग अकारांत प्रयोग कएल जाय। यथा:- श्रीमान्, किंतु श्रीमानक।

१५ सभ एकल कारक चिह्न शब्दमे सटा क' लिखल जाय, हटा क' नहि, संयुक्त विभक्तिक हेतु फराक लिखल जाय, यथा घर परक।

१६ अनुनासिककेँ चन्द्रबिन्दु द्वारा व्यक्त कयल जाय। परंतु मुद्रणक सुविधार्थ हि समान जटिल मात्रापर अनुस्वारक प्रयोग चन्द्रबिन्दुक बदला कयल जा सकैत अछि। यथा- हिँ केर बदला हिं।

१७ पूर्ण विराम पासीसँ (।) सूचित कयल जाय।

१८ समस्त पद सटा क' लिखल जाय, वा हाइफेनसँ जोड़ि क' , हटा क' नहि।

૧૯ હશ્રિ તથા દશ્રિ શવ્દમે વકિાની (ઽ) નહિ ઊઞાશ્રોઊ ળાયા

૨૦ શ્રંક દેવનાગની નૂપમે નાપ્પઊ ળાયા

૨૧કછિ ધ્વનકિ ઊઊ નવીન ચનિહ વનવાશ્રોઊ ળાયા ળા' ઽ નહિ વનઊ શ્રછિ તાવત એહિ દુનૂ ધ્વનકિ વદઊ પૂનવવત્ શ્રય્ શ્રાય્ શ્રએ્ શ્રાએ્ શ્રાશ્રો શ્રશ્રો ઊપ્પિઊ ળાયા શ્રાકિ ऐ વા ऑ સઁ વ્યક્ત કએઊ ળાયા

હ- ગોવનિ્દ ઞા ૧૧૮૭૬ સ્નીકાન્ત ગક્નુ ૧૧૮૭૬ સુનેન્દ્ન ઞા "સુમન" ૧૧૦૮૭૬

૨ મૈથિીમે ભાષા સમ્પાદન પાઠ્યક્નમ

૨.૧ ઉચ્ચાનણ નિર્દેશ: (વોઊઽ કએઊ નૂપ ગ્નાહ્ય):-

દન્ત ન ક ઉચ્ચાનણમે દાઁતમે ળીહ સટત- ળેના વાળૂ નામ, મુદા ણ ક ઉચ્ચાનણમે ળીહ મૂર્ધામે સટત (ભૈ સટૈએ તઁ ઉચ્ચાનણ દોષ શ્રછિ- ળેના વાળૂ ગણેશા તાઊવ્ય શમે ળીહ તાઊસઁ, ષમે મૂર્ધાસઁ શ્રા દન્ત સમે દાઁતસઁ સટત નશિાઁ સમ શ્રા શોષણ વાળિકિઽ દેખ્ફ મૈથિીમે ષ કેઁ વૈદકિ સંસ્કૃત ળકાઁ ખ સેહો ઉચ્ચનતિ કએઊ ળાઇત શ્રછિ ળેના વર્ષા, દોષા ય શ્રનેકો સ્થાનપન ળ ળકાઁ ઉચ્ચનતિ હોઇત શ્રછિ શ્રા ણ ઽ ળકાઁ (યથા સંયોગ શ્રા ગણેશ સંળોગ શ્રા

ગણેસ ઉચ્ચનતિ હોઇત શ્રછિ મૈથિીમે વ ક ઉચ્ચાનણ વ, શ ક ઉચ્ચાનણ સ શ્રા ય ક ઉચ્ચાનણ ળ સેહો હોઇત શ્રછિ

શ્રોહિના હ્નસ્વ ઇ વેશીકાઊ મૈથિીમે પહિ વાળઊ ળાઇત શ્રછિ કાનણ દેવનાગનીમે શ્રા મથિળિાક્ષનમે હ્નસ્વ ઇ શ્રક્ષનક પહિ ઊપ્પિઊ ળાઇત શ્રા વાળઊ ળએવાક ચાહી કાનણ ળે હિન્દીમે એકન દોષપૂર્ણ ઉચ્ચાનણ હોઇત શ્રછિ (ઊપ્પિઊ તઁ પહિ ળાઇત શ્રછિ મુદા વાળઊ વાદમે ળાઇત શ્રછિ), સે શકિ્ષા પદ્ધતકિ દોષક કાનણ હમ સભ શ્રોકન ઉચ્ચાનણ દોષપૂર્ણ ઢંગસઁ કઽ નહઊ છી

શ્રછિ- શ્ર ઇ છ ***ऐછ (ઉચ્ચાનણ)***

છથિ- છ ઇ થ – છૈથ ***(ઉચ્ચાનણ)***

પહુઁચિ- પ હુઁ ઇ ચ ***(ઉચ્ચાનણ)***

શ્રાવ શ્ર શ્રા ઇ ઈ એ ऐ શ્રો શ્રૌ શ્રં શ્ર: ऋ એ સભ ઊઊ માત્ના સેહો શ્રછિ, મુદા ऐમે ઈ ऐ શ્રો શ્રૌ શ્રં શ્ર: ऋ કેઁ સંયુક્તાક્ષન નૂપમે ગઊત નૂપમે પ્નયુક્ત શ્રા ઉચ્ચનતિ કએઊ ળાઇત શ્રછિ ળેના ऋ કેઁ ની નૂપમે ઉચ્ચનતિ કનવા શ્રા દેખ્યૌ- એ ઊઊ દેખ્શ્રૌ ક પ્નયોગ શ્રનુચતિ મુદા દેખ્યિ ઊઊ દેખ્યિ શ્રનુચતિ ક્ સઁ હ ધનિ શ્રિ સમ્મઊિતિ ભેઊસઁ ક સઁ હ વનૈત શ્રછિ મુદા ઉચ્ચાનણ કાઊ હઊન્ત યુક્ત શવ્દક શ્રન્તક ઉચ્ચાનણક પ્નવૃત્તિ વઢઊ શ્રછિ, મુદા હમ ળખન મનોળમે ળ્ શ્રન્તમે વળૈત છી, તખનો પુનકા ઊકકેઁ વળૈત સુનવન્હિ- મનોળઽ, વાસ્તવમે શ્રો શ્ર યુક્ત ળ્ = ળ વળૈ છથિ

[illegible]

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

कऽ लेना ला कऽ बेछ हिन्दीक कर (ला कर) ला कर= ला कऽ

सँ बेछ हिन्दीक से (राम से) राम से= रामसँ

सऽ , तऽ , त , केर (गद्यमे) ऐ चारू शब्द सबहक प्रयोग अवांछित।

के दोसर अर्थेँ प्रयुक्त भऽ सकैए- जेना, के कहलक? विभक्ति "क" क बदला एकर प्रयोग अवांछित।

नञि, नहि, नै, नइ, नँइ, नइँ, नइं ऐ सभक उच्चारण आ लेखन - **नै**

त्त्व क बदलामे त्व जेना महत्वपूर्ण (महत्त्वपूर्ण नै) जतए अर्थ बदलि जाए ओतहि मात्र तीन अक्षरक संयुक्ताक्षरक प्रयोग उचित। सम्पति- उच्चारण स म्प इ त (सम्पत्ति नै- कारण सही उच्चारण आसानीसँ सम्भव नै)। मुदा सर्वोत्तम (सर्वोतम नै)।

राष्ट्रिय (राष्ट्रीय नै)

सकैए सकै (अर्थ परिवर्तन)

पोछैले पोछै लेल **पोछए लेल**

पोछैए पोछए (अर्थ परिवर्तन) पोछए पोछै

ओ लोकनि (हटा कऽ, ओ मे विकारी नै)

ओइ ओहि

ओहिले

ओहि लेल ओहि लऽ

जएबेँ बैसबेँ

पँचभइयाँ

देखियौक (देखिऔक नै- तहिना अ मे ह्रस्व आ दीर्घक मात्राक प्रयोग अनुचित)

जकाँ जेकाँ

तँइ **तैँ**

होएत् **हएत**

નઞ્નિહ્નિઁ઼ નઁ઼ નૈ

સૌંસે઼ સૌસે

વઙ્

વઙી (હોનાશ્રોઠ)

ગાए (ગાઽ નહિ), મુદા ગાઽક દૂધ (ગાएક દૂધ નૈ)

નહ્ઠૈં પહિનૈં

હમહ્િ શ્રહી

સવ - **સબ**

સવહક - સબહક

યની - ાક

ગાપ - વાા

વૂહ્વ - સમહ્વ

વુહ્ઠૌ સમહ્ઠૌ વુહ્ઠુઁ - સમહ્ઠુઁ

હમના શ્રાન - હમ સબ

શ્રાકિ - શ્રા કિ

સકૈછ્ કરૈછ (ગદ્યમે પ્નયોગક શ્રાવશ્યકતા નૈ)

હોઽન્ હોનિ

ળાઽન (ળાનનૈ, ળેના દેઠ ળાઽન) મુદા **ળાનિ**-વૂહ્િ (શ્ર્નથ પનાવિ઼્તાન)

પઽ઼ ળાઽ઼

શ્રાઉ઼ ળાઉ઼ શ્રાઊ઼ ળાઊ

મે, કેઁ, સઁ, પન (શ્વ્દસઁ સટા કઽ) તઁ કઽ વઽ દઽ (શ્વ્દસઁ હ્ટા કઽ) મુદા દૂટા વા વેસી વિભક્તિ સંગ નહ્ઠાપન પહિ વિભક્તિટાકેં સટાઊ ળેના **એમે સઁ**।

એકટા, દૂટા (મુદા કએ ટા)

વક્તિીક પ્ર્યોગ શવ્દક અન્તમે વીચમે અનાવશ્યક રૂપેં નૈ આકાાન્ત આ અન્તમે અ ક વાદ વક્તિીક પ્ર્યોગ નૈ (જેના દથિ

, આ્ દયિ', આ', આ નૈ)

અપોસ્ટ્રોફીક પ્ર્યોગ વક્તિીક વદલામે કરવ અનુચતિ આ માત્ર ફૉન્ટક તકનીકી ન્યૂનતાક પરચિાયક)- ઓના વક્તિીક સંસ્કૃત રૂપ ઽ અવગ્રહ કહલ જાઇત અછિ આ વર્તની આ ઉચ્ચારણ દુનૂ ઠામ એકર લોપ રહૈત અછિ/ રહિ સકૈત અછિ (ઉચ્ચારણમે લોપ રહતિ અછિ)| મુદા અપોસ્ટ્રોફી સેહો અંગ્રેજીમે પસેસવિ કેસમે હોઇત અછિ આ ફ્રેંચમે શવ્દમે જતએ એકર પ્રયોગ હોઇત અછિ જેના રાસોન દ'ત્રે એતએ સેહો એકર ઉચ્ચારણ રૈજોન ડેટર હોઇત અછિ, માને અપોસ્ટ્રૉફી અવકાશ નૈ દૈત અછિ વરન જોડૈત અછિ, સે એકર પ્રયોગ વક્તિીક વદલા દેનાઇ તકનીકી રૂપેં સેહો અનુચતિ)

અઇમે એહમિ એમે

જઇમે જાહમિ

એપ્પન અપ્પન અઇપ્પન

કેં (કે નહિ) મે (અનુસ્વાર નહિ)

મઽ

મે

દઽ

તેઁ (તઽ, ત નૈ)

સઁ (સઽ સ નૈ)

ગાછ તર

ગાછ લગ

સાઁઝ ખન

જો (જો ગો, કરૈ જો દો)

તૈઁતર જેના- તૈ દુઆરે તઇમે તઇલે

[illegible]

સમય શબ્દક સંગ ળખન કોનો વ્રભિક્તિ ળુટૈ છૈ તખન સમૈ ળના સમૈપર ક્ત્યાદિ શ્રસગનમે **હૃદય** શ્રા વ્રભિક્તિ ળુટને હૃદે ળના હૃદેસઁ હૃદેમે ક્ત્યાદિ

ળક્ ળાહિ

ળૈ

ળહિઙિમ્ ળાહિઙિમ્ **ળક્ઙામ્** ળૈઙામ

એહિ શ્રહિ શ્રક્ **એ**

શ્રક્છ **શ્રછિ** ઐછ

તક્ તહિ **તૈ** તાહિ

શ્રોહિ **શ્રોક્**

સીખ્ **સીખ**

ળીવ્રિ ળીવ્રી

ળીવ

મઉ મઉહિ

મઉહિ

તૈ તઁક્ **તઁએ**

ળાએવ્ ળએવ

ઉક્ **ઉૈ**

છક્ **છૈ**

નહિ **નૈ** નક્

ગક્

ગૈ

છનિ છનહિ

યુકઉ શ્રછિ **ગેઉ ગાછિ**

२२ મૈથિલીમે મારા સમ્પાદન પાઙ્યક્રમ

નીચાઁક સૂચીમે દેલ વિકિ઼પમેસઁ ઊગુણળ એડીટન દ્વારા કોન રૂપ ચુનલ ળેવાક ચાહી:

વોઙ્ક કએલ રૂપ ગ્રાહ્ય:

૧હોયવઙ્ હોવયવઙ્ હોમયવઙ્ હેવ'વઙ, હેમ'વઙ્ હોયવાક **હોવએવઙ્ હોએવાક**

૨ શ્રા' શ્રાઽ

શ્રા

૩ ક' ઊેન્ક઼ઽ **ઊેન્કએ ઊેન્ક**ય ઊેનેઙ' **ઙઽઙયઙએ**

૪ મ' ગેઙ્**મઽ ગેઙ્**મય ગેઙ્**મએ**

ગેઙ

૫ કન' ગેઙાહ્**કનઽ**

ગેઙાહ્કનએ ગેઙાહ્કનય ગેઙાહ

૬

ઙશ્રિદશ્રિ ઙયિ', દયિ', ઙશ્રિ', દયિ'

૭ કન' વઙ્**કનઽ વઙ્** કનય વઙ **કનૈવઙ્**ક'ન' વઙ્

કનૈવાઙ

૮ **વઙ** વઙ (પૂનષ), વાઙ (સ્નીર) ૯

શ્રાઙ્લ શ્રાંગ્લ

૧૦ **પ્નાય:** પ્નાયહ

૧૧ **દુ:ખ** દુખ ૧

૨ ચઙ ગેઙ **ચઙ ગેઙ**ચૈઙ ગેઙ

૧૩ **દેઙખ્યાનિ્હ** દેઙકનિ્હ, **દેઙખ્યાનિ**

૧૪

દેખ્યઙન્હ દેખ્યઙન્ દેખ્યૈઙન્હ

१५ **छथन्हि** छथिन्ह **छथिन्ह** छथैन् **छथनि**

१६ **चलैन्हैत** चलन्हित

१७ एखनो

अखनो

१८

वढ़नि वढइन वढन्हि

१९ ओ' ओऽ (सर्वनाम) **ओ**

२०

ओ (संयोजक) ओ' ओऽ

२१ **ओँ**हि ओंडि ओहिं

२२

जे जे' जेऽ २३ ना-नुकुर ना-नुकर

२४ **केलन्हि केलन्हि** कयलन्हि

२५ तखनतँ **तखन तँ**

२६ **जा**

नहि जाय नहि जाए नहि

२७ नहिऐननहिऐ

गेलाह गेल वनाय वनाए गेलाह गेल नहिं वनै गेल

२८ ओतय जाय जा' ओत' **जाए ओतए**

२९

की कहलहि जे कहि कहलहि जे

३० **जे** जे' जेऽ

३१ **कुदि** यादि (मोन पारब) कुइद याइद कुइद याइद

[illegible]

૩૨ [illegible]

૩૩

[illegible]

૩૪ [illegible]

૩૫ [illegible]

૩૬ [illegible]

૩૭

[illegible]

૩૮ [illegible]

૩૯ [illegible]

૪૦ [illegible]

૪૧

[illegible]

૪૨ [illegible]

૪૩ [illegible]

૪૪ [illegible]

૪૫

[illegible]

૪૬ [illegible]

૪૭ [illegible]

[illegible]

૪૮ [illegible]

𑓔𑓙

𑒁𑒯𑒲𑒿𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒯𑒲𑒿𑒏𑒹𑒿

𑓕𑓐 **𑒑𑒯𑒲𑒩** 𑒑𑒯𑒲𑒿𑒩

𑓕𑓑

𑒡𑒰𑒩 𑒣𑒰𑒩 𑒏𑒹𑒢𑒰𑒃 𑒡𑒰𑒩 𑒣𑒰𑒩 𑒏𑒹𑒢𑒰𑒨𑓂𑒏𑒹𑒢𑒰𑒋

𑓕𑓒 𑒖𑒹𑒏𑒰𑒿 𑒖𑒹𑒿𑒏𑒰𑒿

𑒖𑒏𑒰𑒿

𑓕𑓓 **𑒞𑒯𑒱𑒢𑒰** 𑒞𑒹𑒯𑒱𑒢𑒰

𑓕𑓔 **𑒋𑒏𑒩** 𑒁𑒏𑒩

𑓕𑓕 **𑒥𑒯𑒱𑒢𑒅** 𑒥𑒯𑒢𑒼𑒃

𑓕𑓖 **𑒥𑒯𑒱𑒢** 𑒥𑒯𑒱𑒢𑒱

𑓕𑓗 𑒥𑒯𑒱𑒢-𑒥𑒯𑒱𑒢𑒼𑒃

𑒥𑒯𑒱𑒢-𑒥𑒯𑒢𑒅

𑓕𑓘 𑒢𑒯𑒱 **𑒢𑒻**

𑓕𑓙 **𑒏𑒩𑒥𑒰** 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒨𑓂 **𑒏𑒩𑒥𑒰𑒋**

𑓖𑓐 𑒞𑓂𑒿 𑒞𑓄 𑒞𑒨𑓂**𑒞𑒋**

𑓖𑓑 𑒦𑒻𑒨𑒰𑒩𑒲 𑒧𑒹 𑒕𑒼𑒙-**𑒦𑒰𑒋𑓂**𑒦𑒻, 𑒖𑒹𑒚-**𑒦𑒰𑒨𑓂𑒦𑒰𑒃**

𑓖𑓒 𑒑𑒢𑒱𑒞𑒲𑒧𑒹 **𑒠𑒴** 𑒦𑒰𑒃𑒦𑒰𑒋**𑒦𑒰𑒿𑒃**

𑓖𑓓 𑒄 𑒣𑒼𑒟𑒲 𑒠𑒴 **𑒦𑒰𑒃𑒏** 𑒦𑒰𑒿𑒃 𑒦𑒰𑒋 𑒪𑒹𑒪 𑒨𑒰𑒫𑒞 **𑒖𑒰𑒫𑒞**

𑓖𑓔 𑒧𑒰𑒨 𑒧𑒻 **𑒧𑒰𑒋** 𑒧𑒳𑒠𑒰 **𑒧𑒰𑒃𑒏 𑒧𑒧𑒞𑒰**

𑓖𑓕 **𑒠𑒹𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒠𑒃𑒢** 𑒠𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒠𑒋𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒠𑒨𑒢𑓂𑒯𑒱 **𑒠𑒢𑓂𑒯𑒱** 𑒠𑒻𑒢𑓂𑒯𑒱

𑓖𑓖 𑒠' **𑒠𑓄 𑒠𑒋**

𑓖𑓗 **𑒍** (𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒏) 𑒍𑓄 (𑒮𑒩𑓂𑒫𑒢𑒰𑒧)

६८ [illegible]

६९ [illegible]

७०

[illegible]

७१

[illegible]

७२

[illegible]

७३ [illegible]

७४ [illegible]

७५

[illegible]

७६

[illegible]

७७ [illegible]

[illegible]

७८ [illegible]

७९

[illegible]

८० [illegible]

८१

[illegible]

८२ [illegible]

८३ गुमहिन **गूमहिन**

८४ **सुग्गा**

, **सुगाक्** **सूगा**

८५ **हडहाक** हटहाक ८६

छूवा

८७ कनइयोओ **कनैयो ने देखक् कनयिौ**-कनइयौ

८८ **पुवानि**

पुवार

८९ हगाड़ा-हाँटी

हगाड़ा-हाँटि

९० **पस्ने-पस्ने** पैने-पैने

९१ **ध्येखवाक**

९२ **ध्येखवाक**

९३ **खगा**

९४ **होए- हो – होथए**

९५ **वृहख** वूहख

९६

वूहख (संबोधन अर्थमे)

९७ पैह **यसह** रसह सैह **सयह**

९८ **नानि**

९९ अयनाय- अयनाइ **अयनाइ** **ऐनाइ**

१०० **नविन**- नविद

१०१

વનિ વનિ

૧૦૨ **ળાए** ળાइ

૧૦૩

ળાइ (નિ દવિડેઐનન સેનસે) - ઘાસન ગૌનદ ોડ સેનનેનચે

૧૦૪ **ઘન પન શ્રાવ ળિાइ**

૧૦૫

ને

૧૦૬ **પ્યેઘાए** (પઘાય) –**પ્યેઘાइ**

૧૦૭ **શક્રિાइન**- શક્રિાયન

૧૦૮

૯૫- ૯૫

૧૦૯

૫૯- ૫૯

૧૧૦ કનાઉ **કનાયિ** કનાિસ

૧૧૧ **નાકસ**- નાકશ

૧૧૨ **હોए** હોય **હોइ**

૧૧૩ શ્રઉનદા-

શૌનદા

૧૧૪ **વુહેઘન્હ** (દવિડેઐનન મોનનિગ- ગોનુ નદેનસનાનદ)

૧૧૫ વુહएઘન્હ**વુહેઘન્** વુહયઘન્હ (નદેનસનોદ હમિસેઘડ)

૧૧૬ યઘ- **યઘ યઘ ગેઘ**

૧૧૭ **પ્યાइ**- પ્યાય

११८

मोन पाड़ओयनिह् मोन पाड़ओयनि मोन पाड़ओयनिह

११९ कैक- **कएक- कऍक**

१२०

ओग ओ'ग

१२१ **जनेनाइ**

१२२ **जनैनाइ** जनओनाइ- जनएनाइ

जनेनाइ

१२३ **होएत**

१२४

गामेओन्हि गामेओनि गामैओन्हि गामैओनि

१२५

थम्हैत- (तो तेसत) थम्हित

१२६ **कनइयो** [illegible] तो दी) कनैयो

१२७ जेकरा- **जकरा**

१२८ **तकरा**- तेकरा

१२९

बदिसन स्थानेमे बदिसने स्थानमे

१३० करबयओहुँ करबएओहुँ करबेओहुँ **करबेओ**

१३१

हानिक (उपयानाम हइनक)

१३२ **श्रोजन** वजन **श्रास्रोय** अश्रसोस **कागत् कागय्** कागज

१३३ **श्राये मागा श्राय-मागे**

१३४ पहिल पहिलुकपहिलाए

१३५ नञ ने

१३६ धञा नञ

(बी) पहिल जाय

१३७ नञि ने (नञ) कहैत थिका कहै सुनै देखै छल मुदा कहैत-कहैत सुनैत-सुनैत देखैत-देखैत

१३८

कतेक गोटे कताक गोटे

१३९ कमाइ-धमाइ कमाई- धमाई

१४०

. लग ल'ग

१४१ खेलाइ (खेलाय खेलायनिते)

१४२

छथिन्ह छथिन

१४३

होइत होइ

१४४ क्यो कियो केओ

१४५

केश (हाथि)

१४६

केस (कोर्ट- केस)

१४७

. बननाइ बननाय बननाए

१४८ जरेनाइ

૧૪૯ **કુનસી** કુન્સી

૧૫૦ **યનયા** યન્યા

૧૫૧ **કન્મ** કનમ

૧૫૨ ડુવાવ્એ ડુવાવે **ડુમાવે** ડુમાવ્ય **ડુમાવએ**

૧૫૩ એપ્પુનક્ા

થપ્પુનકા

૧૫૪ **ઊએ ઊથિએ** (વાક્યક અંતમિ શવ્દ)- **ઊऽ**

૧૫૫ કએઊક્

કેઊક

૧૫૬ **ગનમી** ગન્મી

૧૫૭

વનદી વન્દી

૧૫૮ **સુના ગેઊઙ** સુના' સુનાऽ

૧૫૯ **એનાક-ગેનાક**

૧૬૦

ગેના ને ઘેનઊન્હિ ગેના ને ઘેનઊનિ

૧૬૧ નઅ્ **ને**

૧૬૨

ઙનો ઙ'નો

૧૬૩ **કનુ કનૌ** કહિ

૧૬૪ ઉમનગિન-**ઉમેનગન** ઉમનગન

૧૬૫ **મનગિન**

૧૬૬ યોઊ**યોથઊ** યોએઊ

१६७ गपगपप

१६८

के के'

१६९ हावळळा हावळा

१७० डाम

१७१

धातिक

१७२

घूमाबैटि

१७३ थोथवेक

१७४ वड्ड

१७५ तोँ तूँ

१७६ तोँहि (पद्यमे ग्राह्य)

१७७ तोँहि तोँहि

१७८

कावाइए कावाइये

१७९ एकेटा

१८० कातिथ् कातथि

१८१

पुहुँय् पुहुँय

१८२ नाय्यअन्हि नाय्यअन्हि नाय्यअनि

१८३

आगअन्हि आगअनि आगागअन्हि

१८४

[illegible]

१८५ [illegible]

१८६ [illegible]

१८७ [illegible]

[illegible]

१८८ [illegible]

[illegible]

१८९ [illegible]

१९०

[illegible]

१९१ [illegible]

[illegible]

१९२ [illegible]

१९३

[illegible]

१९४

[illegible]

१९५ [illegible]

१९६ [illegible]

१९७ [illegible]

१९८ [illegible]

१९९ [illegible]

२०० देखाए देखा

२०१ देखाबए

२०२ सत्तरि सत्तर

२०३

साहेब साहब

२०४गेलैन्ह गेलन्हि गेलनि

२०५ हेबाक् होएबाक

२०६केलो कएलहुँकेलौं केलुँ

२०७ किछु न किछु

किछु ने किछु

२०८घुमेलहुँ घुमएलहुँ घुमेलौं

२०९ एलाक् अएलाक

२१० अः अह

२११लय्

लए (अर्थ-परिणामवाचक) २१२कनीक् कनेक

२१३सबहक् सभक

२१४मिलाऽ मिला

२१५कऽ क

२१६जाऽ

जा

२१७आऽ आ

२१८भऽ भ' (' फॉन्टक कमीक द्योतक)

२१९निअम् नियम

२२०

[illegible]

२२१ [illegible]

२२२ [illegible]

२२३ [illegible]

२२४ [illegible]

[illegible]

२२५ [illegible]

२२६ [illegible]

२२७ [illegible]

२२८ [illegible]

२२९ [illegible]

२३०

[illegible]

२३१ [illegible]

२३२ [illegible]

२३३ [illegible]

२३४ [illegible]

२३५ [illegible]

२३६ [illegible]

२३७ [illegible]

२३८ [illegible]

२३९ [illegible]

२४०**एधक**- अएधक

२४१होनि- **होइन् होन्हि**

२४२**ओ**-नाम ओ सुयामक वीय(योनाणुनयानि), ओऽ कहधक हे साहि **ओ**

२४३**की एए कोसी अएधी एए** की है की हइ

२४४**दृ ष्टएँ** दृ ष्टयँ

२४५

शामहि सामेध

२४६तैं **तँए** तञ् तिहि

२४७**णी**

णयीं णँ

२४८**सम्** सव

२४९समक् **सवहक**

२५०कहि **कही**

२५१**कुनो कोनो** कोनहुँ

२५२**श्रानकती** मऽ गेध मए गेध मय गेध

२५३**कोना केना** कन्ना**कना**

२५४**श्र:** अह

२५५**णनै** णनअ

२५६**गेधन्हि**

गेधह (अन्य पानिहनन)

२५७केधन्हि किएधन्हि **केधन्हि**

२५८धयु **धए धएह** (अन्य पानिहनन)

२५९**कनीक् कनेक्कनी-मनी**

२६० [illegible]

२६१ [illegible] નિયિમ

२६२ [illegible] હેક્ટેયર

२६३ [illegible]

२६४ [illegible]

२६५ [illegible]

२६६ [illegible]

२६७ [illegible]

२६८ [illegible]

२६९ [illegible]

२७० [illegible]

२७१

[illegible]

२७२ [illegible]

२७३ [illegible]

२७४ [illegible]

२७५ [illegible]

२७६ [illegible]

२७७ [illegible]

२७८ [illegible]

२७९ [illegible]

२८० [illegible]

२८१ [illegible]

२८२ नुकएव **नुकाएव**

२८३ **कुइआएव** कुइअएव

२८४ नाह् **ति नः**

२८५ गायव् **गाएव** गएव

२८६ **सकै सकए** सकय

२८७**सेनासना सनाए** (जान सना गेल)

२८८**कहैत नहिदेपैत नहि कहैत छथि कहै छथि- अहिना यथैत् पढैत**

(पढै-पढैत अन्य कएनो काल पनविन्नाति) - आन वुहै वुहैत (वुहै वुहै छी, मुदा वुहैत-वुहैत) सकैत् सकै। कनैत् कनै। दै दैत। छैक छै। वयहै वयहैक। नपवा नपवाक। वनि वनि। नाताकि नातुक वुहै आ वुहैत केन अपन-अपन ठगाहपन पनयोग समीचीन अछि वुहैत-वुहैत आव वुहलहि। हमूँ वुहै छी।

२८८ **दुआने** द्वाने

२८९०मेट् मेट् **मेंट**

२८९१

पन् पीन् पुना (जोन पन् नोन पीन)

२८९२नक् **यनि**

२८९३गाड् गै (भानानिग दविडेनेनान- ठनवै गड)

२८९४सड् **सँ** (मुदा दड, छड)

२८९५तात्व (तीन अक्षनक मेल वदला पुनुक्ताकि एक आ एकटा दोसनक उपयोग) आदकि वदला तव आदि महतत्व **महत्व कतता** कतता आदमि तत संयुक्तक कोनो आवश्यकता मैथिलीमे नै अछि **वक्तव्य**

२८९६**वेसी** वेशी

२८९७वाणवाण **वण** वण (नहैवण)

२८९८

वाणी (वदहैवाणी)

२८९९वाताता **वाता**

३०० [illegible]

३०१ [illegible]

३०२ [illegible]

३०२ [illegible]

[illegible]

३०३ [illegible]

३०४ [illegible]

३०५ [illegible]

३०६ [illegible]

३०७ [illegible]

३०८ [illegible]

३०९ [illegible]

३१०

[illegible]

३११ [illegible]

३१२ [illegible]

३१३ [illegible]

३१४ [illegible]

३१५ [illegible]

३१६ [illegible]

३१७ [illegible]

[illegible] (२०१३-१४)

([illegible])

માનાગિ યાયસ:

Ⅲોવ઼૨૦૧૩- ૧૮, ૨૦, ૨૪, ૨૫, ૨૮, ૨૯

યેય઼૨૦૧૩- ૧, ૪, ૬, ૮, ૧૨, ૧૩

ૢાૃનાનય઼ ૨૦૧૪- ૧૯, ૨૦, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૬, ૩૧

ઢેવ઼૨૦૧૪- ૩, ૫, ૬, ૯, ૧૦, ૧૭, ૧૯, ૨૪, ૨૬, ૨૭

માનયઙ ૨૦૧૪- ૨, ૩, ૫, ૭, ૯

શ્નપનાિ ૨૦૧૪- ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૨૦, ૨૧, ૨૩, ૨૪

માય઼ ૨૦૧૪- ૧, ૨, ૮, ૯, ૧૧, ૧૨, ૧૮, ૧૯, ૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦

ૢુને ૨૦૧૪- ૪, ૫, ૮, ૯, ૧૩, ૧૮, ૨૨, ૨૫

ૢુ૭ય઼ ૨૦૧૪- ૨, ૩, ૪, ૬, ૭

ઉપાનાયાના યાયસ:

ઢેવ્નુાનય઼ ૨૦૧૪- ૨, ૪, ૯, ૧૦

માનયઙ ૨૦૧૪- ૩, ૫, ૧૧, ૧૨

શ્નપનાિ ૨૦૧૪- ૪, ૯, ૧૦

ૢુને ૨૦૧૪- ૨, ૮, ૯

યવાિગામાન યનિ

Ⅲોવેમવેન ૨૦૧૩- ૧૮, ૨૧, ૨૨

યેયેમવેન ૨૦૧૩- ૪, ૬, ૮, ૯, ૧૨, ૧૩

ઢેવ્નુાનય઼ ૨૦૧૪- ૧૬, ૧૭, ૧૯, ૨૦

માનયઙ ૨૦૧૪- ૨, ૩, ૫, ૯, ૧૦, ૧૨

શ્નપનાિ ૨૦૧૪- ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૨૦

માય઼ ૨૦૧૪- ૧, ૨, ૯, ૧૧, ૧૨

મુનદાન યનિ઼

મ્નોવેમ્વેન ૨૦૧૩- ૨૦, ૨૨

ધેયેમ્વેન ૨૦૧૩- ૯, ૧૨, ૧૩

હ્ાનુાનય઼ ૨૦૧૪- ૧૬, ૧૭

ઢેવ્નુાનય઼ ૨૦૧૪- ૬, ૧૦, ૧૯, ૨૦

માનયહ ૨૦૧૪- ૫, ૧૨

શ્રપનાિ ૨૦૧૪- ૧૬

માય઼ ૨૦૧૪- ૧૨, ૩૦

હુને ૨૦૧૪- ૨, ૯, ૩૦

ઢપષથશ્વ઼શ્રઙષ શ્રોઢ મશ્થહ્શ્ઙ઼શ્ર (૨૦૧૩-૧૪)

મુના શ્ઠાનયહાનિ- ૨૭ હુળય઼

માદ્હુસહનાવાનિ- ૯ શ્રુગુસન

મ્નાગ શ્ઠાનયહાનિ- ૧૧ શ્રુગુસન

ઢ઼ાકસહા માનદહાન- ૨૧ શ્રુગા

પ્યનાસિહનાસનાનિ- ૨૮ શ્રુગુસન

પ્યુસહ શ્રમાવાસયા઼ ષોમવાનિ વિનાન- ૫ ષેપનેમ્વેન

હાનનાળકા થેળ- ૮ ષેપનેમ્વેન

છહુનહછહાનદના- ૮ ષેપનેમ્વેન

વ઼સિહીાકાનમા શ્ઠોળા- ૧૭ ષેપનેમ્વેન

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका 'विदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

શ્રણાળ છાતુનદાસર્હ- ૧૮ ષેપ

શ્ઠિતિની શ્ઠાકસહ્ય વેગાનિસ- ૨૦ ષેપ

હ્મિીોાવાહ્ણ વનાળ્ હ્મિિ- ૨૭ ષેપ

માળની મ્યાવાર્મિ- ૨૮ ષેપ

પ્યાઊાસહ્સાળહ્યાપાણ- ૫ શ્રોયળોવેન

એઊ્ણાિિ- ૧૦ શ્રોયળોવેન

શ્ઠાળનીકિા શ્ઠનાવેસહ- ૧૧ શ્રોયળોવેન

માહ્યાસળાર્મિ- ૧૨ શ્રોયળોવેન

માહ્ય મ્યાવાર્મિ - ૧૩ શ્રોયળોવેન

વળિાયા યાસહ્યાર્મિ- ૧૪ શ્રોયળોવેન

પ્યોળાગાના- ૧૮ શ્રોયળ

યહ્યાણોનાસ- ૧ મ્યોવેમવેન

યયિાવાળ્િ સહ્યાના પોળા- ૩ મ્યોવેમવેન

શ્રણ્ણાકોળ્ ઘોવાનદહ્યાના શ્ઠૌળા- ૪ મ્યોવેમવેન

મહ્નાળનાદ્દીતિયિ્ છહ્તિનાગુપળા શ્ઠૌળા- ૫ મ્યોવેમવેન

છહ્યાળર્હિ - ૮ મ્યોવેમવેન

ષામા શ્ઠૌળાાનામવહ- ૯ મ્યોવેમવેન

યેવોળળહ્યાણ એકાદાસર્હિ- ૧૩ મ્યોવેમવેન

નાવવિનાળાનામવહ- ૧૭ મ્યોવેમવેન

મ્યાવાણ્ણા પાનવાણ- ૨૦ મ્યોવેમવેન

પ્યાનળકિશ્ઠૌનણમિા- ષામા વસિાનળાણ- ૨ યેયેમવેન

વ઼વ઼િાહ઼ા સ્ઠાનયહ્મા- ૭ ઘેયેમવેન

માક઼ાન્ા થેભા ષાનક઼ાનાનિ- ૧૪ હ઼ાન

ા઼ાનાક઼નવ઼િાનાન યહાતુનદાસહ઼િ- ૨૮ હ઼ાણાનય઼

જાસાનત સ્ઠાનયહામ્ ષાનાસૌાતિ સ્ઠીોળા- ૪ ઢેવ઼્નુાનય઼

શ્રયહભા ષાપતમ઼િ- ૬ ઢેવ઼્નુાનય઼

માહાસહવ઼િાનાતના- ૨૭ ઢેવ઼્નુાનય઼

હોભક્િાદાહાન- ઢાગુા- ૧૬ માનયહ

હોભ઼િ- ૧૭ માનયહ

ષાપતાદોના- ૧૭ માનયહ

વ઼ાનુણ઼િ થનાયોદાસહ઼િ- ૨૮ માનયહ

હુનસિહતાિભ- ૧૫ શ્રપનાભિ

ઢ઼ામ ા઼ાવ઼ામ઼િ- ૮ શ્રપનાભિ

શ્રક઼સહાય઼ા થનાતિય઼િા- ૨ માય઼

હ઼ાણાક઼િ ા઼ાવ઼ામ઼િ- ૮ માય઼

ઢ઼ાવ઼ જાનાત શ્રણત- ૧૧ માય઼

વ઼ાત ષાવ઼તિન઼િ- વાનાસાતિ- ૨૮ માય઼

ઘાણગા યાસહહાના- ૮ હુને

હાનવ઼િાસાન વ઼નાતા- ૯ હુભય઼

ષહ્ને ઘુનુ સ્ઠીોનણમિા- ૧૨ હુભ

વ઼૨યપહશ્ર શ્રઢ઼છહ૨વ઼પ

<u>૧પત્નાકિાક સજાટા પુનાન શ્રંક વ્નેભ-વ઼દિહ ૬, તનિહુતા શ્રા દેવ઼ણાગાની નૂપમે વ઼દિહો ળુોનણાભ' સ ાભભ ાભદ સિસુેસ નિ જાનાભિભ થનિહુતા ાનદ યેવ઼ાણાગાના વ઼ેનસાેિનસ</u>

વ઼દિહ ૬ઋંક પ઼ત્ાકિાક પહિ઼ પ૦-

વ઼દિહ ૬પ઼ત્ાકિાક પ૦મ સઁ ઋાગાઁક ઋંક-
હ઼ાtપ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼

હ઼ાtપસ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼- ।મયહવિ઼- પાત્t- I
હ઼ાtપસ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼- ।મયહવિ઼- પાત્t- II

૨મૈથિ઼િ પોથી ડાઉનળોડ માtિહિ઼િ જૌકસ યૌનળોદ

હ઼ાtપ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼- પોtહિ

૩સંકળન ઑડિયો મૈથિ઼િ માtિહિ઼િ ઋુદી યૌનળોદસ

હ઼ાtપ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼-ાુદી

૪મૈથિ઼િ વ઼ોડિયોક સંકળન માtિહિ઼િ વ઼િદીસ

હ઼ાtપ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼- વ઼િદી

પ ઋાધુનકિ ચિત્ાકળા ઋા ચિત્ મિથિ઼ા ચિત્ાકળા઼માtિહિ઼ા ઋાનિtનિગ઼ મોદોન ઋાત્t ાદ ઋહોtોસ

હ઼ાtપ઼:સાtિસ઼ગૉાગિ઼યોમ઼ાવ઼દિહ઼ાયોમ઼વ઼દિહ઼- પાનિtનિગાસ- પહોtોસ઼

"વ઼દિહ"ક એહિ સભ સહયોગી ળકિંપ઼ાસ સેહો એક વેર ળાઉ।

૬વ઼દિહ મૈથિ઼િ ક઼વ઼િળ :
હ઼ાtપ઼:વ઼દિહ઼ાટુડિ઼વળોગાસપોtયોમ઼

૭વ઼દિહ મૈથિ઼િ ળાળ્વ઼ૃtt એગ્ાીગેટર :

હ઼ાtપ઼:વ઼દિહ઼- ।ગગમેગાtોાવળોગાસપોtયોમ઼
૮વ઼દિહ મૈથિ઼િ સાહિત્ય ઋંગ્રેજીમે ઋનૂદિt

હ઼ાtપ઼:માદહ઼વાનિ઼- ।ાtવળોગાસપોtયોમ઼
૯વ઼દિહક પૂર્વ઼-રૂપ "ભાળસાકિ ગાછ" :

<u>હtnપ્:ગ।ળ્ેનદ।નહાકુ્ન્વ૭ોગસપોન્યોમ્</u>
૧૦વ઼દિ઼હ ઇંડેક્સ :

<u>હtnપ્:વ઼દિહ।૧૨૩વ૭ોગસપોન્યોમ્</u>
૧૧વ઼દિ઼હ શ્રા૨૭ :

<u>હtnપ્:વ઼દિહ।૧૨ઝ઼ૌનદપ઼નેસસ્યોમ્</u>

૧૨ વ઼દિ઼હ: સદેહ : પહિ૭ nમિ઼hુnા (મથિ઼િ૭િક્ષ્ન) ળ।૭વ઼ૃn્n (વ્૭ૅગ)

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- સાદે઼હાવ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૩ વ઼દિ઼હ:વ્નેભ: મૈથ઼િ૭િ વ્નેભમે: પહિ૭ વેન વ઼દિ઼હ દ્વ઼ાના

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- વનાિ૭ેવ૭ોગસપોન્યોમ્</u>
૧૪ વ઼ઽવ્લ્રહ્શ્ર ૨૫થ મશ્ર૨થહ૨ડ્ર ઢશ્રોઢ્થ।।।૨ઘહ્થડૈ ૯હ્શ્રોઉઢ।।।શ્રડ઼ શ્રઢ઼છહ૨વ઼૯

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- ।મયહ઼વિ઼વ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૫ વ઼દિ઼હ પ્નથમ મૈથ઼િ૭િ પાક્ષકિ ઇ પત્નકિા મૈથ઼િ૭િ પોથીક શ્રાન્કા૨વ઼

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- પોnહ઼વિ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૬ વ઼દિ઼હ પ્નથમ મૈથ઼િ૭િ પાક્ષકિ ઇ પત્નકિા ઑડયિ઼ો શ્રાન્કા૨વ઼

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- ।દ઼ૌવિ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૭ વ઼દિ઼હ પ્નથમ મૈથ઼િ૭િ પાક્ષકિ ઇ પત્નકિા વ઼ીડયિ઼ો શ્રાન્કા૨વ઼

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- વ઼દ઼ૌવ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૮ વ઼દિ઼હ પ્નથમ મૈથ઼િ૭િ પાક્ષકિ ઇ પત્નકિા મથિ઼િ૭િ યત્નિકળ, શ્રાધુનકિ કળ શ્રા યત્નિકળ

<u>હtnપ્:વ઼દિ઼હ- પાnિnnિગસ- પહોnોસ઼વ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

૧૯ મૈથ઼િ૭ શ્રાન મથિ઼િ૭િ (મૈથ઼િ૭ીક સત્રસઁ ૭ોકપ્નાયિ઼ ળ।૭વ઼ૃn્n)

<u>હtnપ્:મ।nિહ૭િુનમ।nિહ૭િ઼વ૭ોગસપોન્યોમ્</u>

२०શ્નુનિ પ્નિકાશન્

<u>હnnપ઼ીસહ્નુનિ- પુવઊયાનીનિ઼યોમ્</u>

२१<u>હnnપ઼ગનુપસ઼ગોગઊયોમ્ગનુપ્વદિહ</u>

२२<u>હnnપ઼ગનુપસ઼યાહીયોમ્ગનુપ્વ઼२યષ્ઠશ્ન</u>

२३ગળેન્દ્ન ઠાકુન १ઉક્સ

<u>હnnપ઼ગળેનદનnહાકુન१२३વઊગસપોનિ઼યોમ</u>

२४ નેના જુટકા

<u>હnnપ઼માનગાન- કહાવાસ઼વઊગસપોનિ઼યોમ્</u>

२५વ઼દિહ નેડયોકવનિ શ્નાદકિ પહઊ પોડકાસ્ટ સાઈટ-મૈથઊ કથા઼

<u>હnnપ઼વદિહ१२३નદીનદપનેસસ઼યોમ્</u>

२६ <u>વ઼દિહ ઢાદી</u>

२७ <u>હીનિ ેડડયિઊ વ઼દિહ ડાયેવૌક ગનુપ</u>

२८ વ઼દિહ મૈથઊ નાટ્ય ઉત્સવ઼

<u>હnnપ઼માનિહઊ- દનામાવઊગસપોનિ઼યોમ્</u>

२९સમદયિા

<u>હnnપે઼સામાદ્વઊગસપોનિ઼યોમ્</u>

३० મૈથઊ શ્કઊમ્સ

<u>હnnપ઼માનિહઊડઊમસ઼વઊગસપોનિ઼યોમ્</u>

३१શ્નનયનિહાન શ્નાપ્યન

<u>હnnપ઼નયહનિહાનકહાનકોઊકાનિ઼વઊગસપોનિ઼યોમ્</u>

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

૩૨ મૈથિલિ હાઇકૂ

હાટપ્:માતિહિલિ- હાકિુવલોગાસપોટ્યોમ્

૩૩ માનક મૈથિલિ
હાટપ્:માણક- માતિહિલિવિલોગાસપોટ્યોમ્

૩૪ વહિનિ કિથા

હાટપ્:વહિણિકિાટહ્વલોગાસપોટ્નિ

૩૫ મૈથિલિ કવિતિ

હાટપ્:માતિહિલિ- કાવતિાવલોગાસપોટ્નિ

૩૬ મૈથિલિ કથા

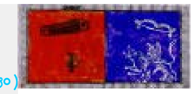
હાટપ્:માતિહિલિ- કાટહ્વલોગાસપોટ્નિ

૩૭મૈથિલિ સમાલોચના

હાટપ્:માતિહિલિ- સામાલોચહ્ણાવલોગાસપોટ્નિ

મહત્ત્વપૂર્ણ સૂચના: થહે માતિહિલિ પદ૯ વીકસ ાપે શ્વશ્વર્૬શ્વજાડ્પ ઢશ્વોઢ્ ૯ાપે શ્ચયઢ યશ્વોશ્વોાઝાડ્શ્વોશ્વય શ્વથ

હાટપસ્:સતિસ્ગોાગલ્યોમ્ાવ્દિહ્યોમ્વ્દિહ્
હાટપ્:વ્દિહા૧૨૩ૌનદપપેસસ્યોમ્
હાટપ્:વ્દિહા૧૨૩ૌનદપપેસસ્યોમ્ાવુટ્

ejournal विदेह प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका वदेह' १५० म अंक १५ मार्च २०१४ (वर्ष ७ मास ७५ अंक १५०) मानुषीमिह संस्कृताम् ISSN 2229-547X VIDEHA

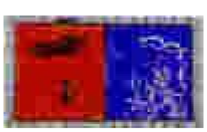

વિદેહ:સદેહ:૧: ૨: ૩: ૪:૫:૬:૭:૮:૯:૧૦ "વિદેહ"ક પ્રિંટ સંસ્કરણ: વિદેહ-ઈ-પત્રિકા (હ્ટ્ટપ્://વિદેહ.ચો.િન/) ક ચુનલ રચના સમ્મિલિત।

સમ્પાદક: ગજેન્દ્ર ઠાકુર।

ધેતાઉસ ઙોન પુનચહસે ાવાઉાવે ાત પુવઉસિહેનસ' સ (પનિત-વેનસાિત) સતિ હ્ટ્ટપ્://સહ્યતિ-પુવઉયિાતાિયોમ ોન ચ્લો માયાોનાિ ાો સહ્યતિપુવઉયિાતાિ઼સહ્યતિ-પુવઉયિાતાિયોમ

વિદેહ

મૈથિલી સાહિત્ય આન્દોલન

(c) २००४-१३ सर्वाधिकार लेखकाधीन आ जतए लेखकक नाम नहि अछि ततए संपादकाधीन। विदेह- प्रथम मैथिली पाक्षिक ई-पत्रिका ISSN 2229-547X VIDEHA ***सम्पादक: गजेन्द्र ठाकुर। सह-सम्पादक: उमेश मंडल। सहायक सम्पादक: शिव कुमार झा, राम विलास साहु आ मुन्नाजी (मनोज कुमार कर्ण)। भाषा-सम्पादन: नागेन्द्र कुमार झा आ पञ्जीकार विद्यानन्द झा। कला-सम्पादन: ज्योति झा चौधरी आ रश्मि रेखा सिन्हा। सम्पादक-शोध-अन्वेषण: डॉ. जया वर्मा आ डॉ. राजीव कुमार वर्मा। सम्पादक- नाटक-रंगमंच-चलचित्र- बेचन ठाकुर। सम्पादक- सूचना-सम्पर्क-समाद- पूनम मंडल आ प्रियंका झा। सम्पादक- अनुवाद विभाग- विनीत उत्पल।***

रचनाकार अपन मौलिक आ अप्रकाशित रचना (जकर मौलिकताक संपूर्ण उत्तरदायित्व लेखक गणक मध्य छन्हि) ggajendra@videha.com केँ मेल अटैचमेण्टक रूपमेँ .doc, .docx, .rtf वा .txt फॉर्मेटमे पठा सकैत छथि। रचनाक संग रचनाकार अपन संक्षिप्त परिचय आ अपन स्कैन कएल गेल फोटो पठेताह, से आशा करैत छी। रचनाक अंतमे टाइप रहय, जे ई रचना मौलिक अछि, आ पहिल प्रकाशनक हेतु विदेह (पाक्षिक) ई पत्रिकाकेँ देल जा रहल अछि। मेल प्राप्त होयबाक बाद यथासंभव शीघ्र (सात दिनक भीतर) एकर प्रकाशनक अंकक सूचना देल जायत। 'विदेह' प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका अछि आ ऐमे मैथिली, संस्कृत आ अंग्रेजीमे मिथिला आ मैथिलीसँ संबंधित रचना प्रकाशित कएल जाइत अछि। एहि ई पत्रिकाकेँ श्रीमति लक्ष्मी ठाकुर द्वारा मासक ०१ आ १५ तिथिकेँ ई प्रकाशित कएल जाइत अछि।

सिद्धिरस्तु